На основу члана 56. став 1. тачка 1. Статута Града Ниша („Службени лист Града Ниша“, број 88/2008, 143/2016 и 18/2019), члана 72. став 1. Пословника о раду Градског већа Града Ниша („Службени лист Града Ниша” број 1/2013, 95/2016, 98/2016, 124/2016, 144/2016, 117/2020 и 3/2025) и члана 8. став 2. Правилника о припреми, изради и достави материјала Градском већу Града Ниша („Службени лист Града Ниша", број 103/2024),

Градско веће Града Ниша, на седници од 05.06.2026. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е

I Утврђује се Предлог просторног плана Града Ниша.

II Предлог просторног плана Града Ниша, доставља се председнику Скупштине Града Ниша ради уврштивања у дневни ред седнице Скупштине Града.

III За представнике предлагача по овом предлогу на седници Скупштине Града Ниша, одређују се Милан Милојевић, в.д. директора ЈП Завод за урбанизам Ниш, Лидија Стефановић Николић, Главни урбаниста Града Ниша, Тихомир Перић, Бобан Манчев, Никола Младеновић и Милан Џигумовић, помоћници Градоначелника Града Ниша.

Број: 716-1/2026-03
У Нишу, 05.06.2026. године

ГРАДСКО ВЕЋЕ ГРАДА НИША

ПРЕДСЕДНИК

Драгослав Павловић

ГРАД НИШ
СКУПШТИНА ГРАДА НИША

ПРОСТОРНИ ПЛАН ГРАДА НИША

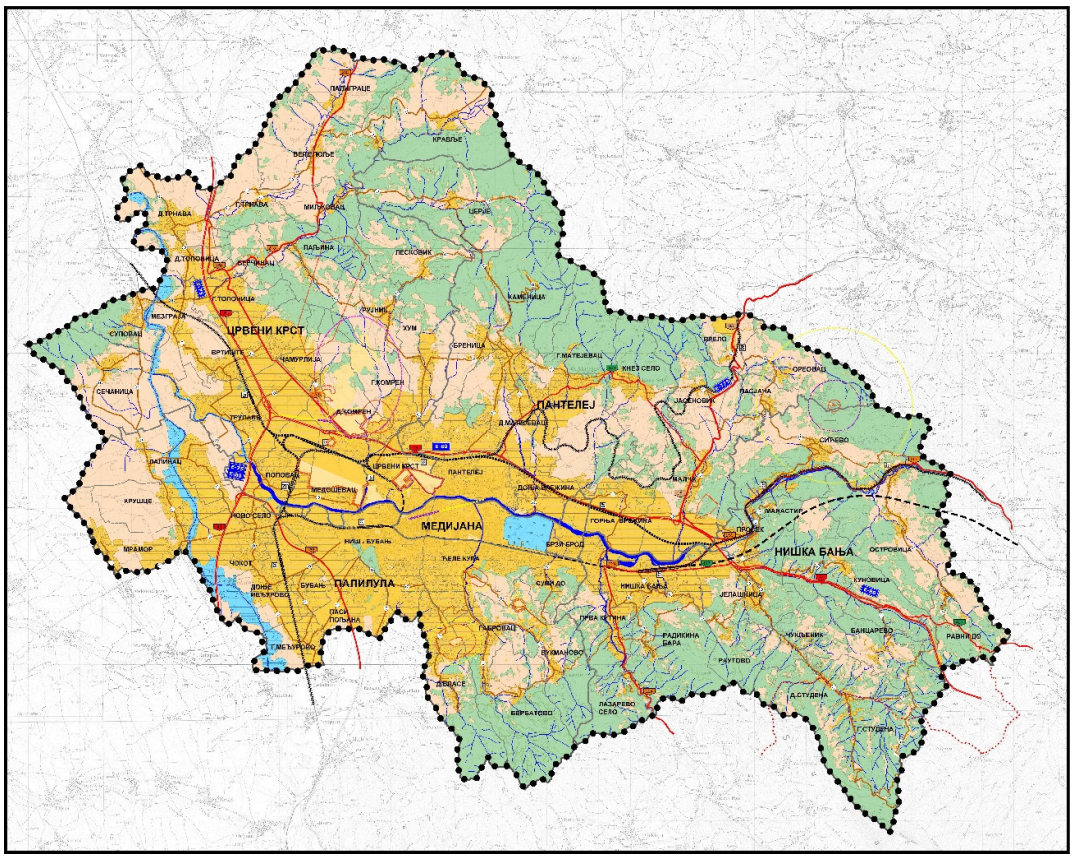

ЈП ЗАВОД ЗА УРБАНИЗАМ НИШ

Град Ниш, 2026. године

ГРАД НИШ

СКУПШТИНА ГРАДА НИША

ПРОСТОРНИ ПЛАН ГРАДА НИША

НАРУЧИЛАЦ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА:

ГРАД НИШ

НОСИЛАЦ ИЗРАДЕ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА:

ГРАДСКА УПРАВА ЗА ПЛАНИРАЊЕ И ИЗГРАДЊУ

ОБРАЂИВАЧ ПЛАНА:

ЈП ЗАВОД ЗА УРБАНИЗАМ НИШ

ЈАВНО ПРЕДУЗЕЋЕ ЗАВОД ЗА УРБАНИЗАМ НИШ

В.Д. Директора,

Милан Милојевић, маст. инж. саоб.

ПРОСТОРНИ ПЛАН ГРАДА НИША

РУКОВОДИЛАЦ ИЗРАДЕ (одговорни планер):	мр Дејан Стојановић, дипл. просторни планер број лиценце 100 0151 10 **МП**	Милена Т. Петровић, дипл.инж.арх. број лиценце 100 0310 18 **МП**	Душица Шеговић, дипл.инж.арх. број лиценце 100 0179 11 **МП**

ТИМ ЗА КООРДИНАЦИЈУ:	мр Дејан Стојановић, дипл. просторни планер Милан Милосављевић, дипл.инж.маш. Биљана Павловић, дипл. економиста Милена Т. Петровић, дипл.инж.арх Душица Шеговић, дипл.инж.арх.
МЕТОДОЛОГИЈА, КОНЦЕПЦИЈА, СИНТЕЗА:	мр Дејан Стојановић, дипл. просторни планер Биљана Павловић, дипл. економиста Милан Милосављевић, дипл.инж.маш. Милена Т. Петровић, дипл.инж.арх Душица Шеговић, дипл.инж.арх.
ШИРИ РАДНИ ТИМ:	
Увод	мр Дејан Стојановић, дипл. просторни планер
Заштита, уређење и коришћење природних система	Мирослав Вучковић, маст. просторни планер Дејан Стојановић, дипл. просторни планер
Просторни развој, дистрибуција становништва и мрежа насеља и јавних служби	Биљана Павловић, дипл. економиста Радмила Буковац, дипл. социолог Мирјана Ивановић, дипл.инж.арх. мр Дејан Стојановић, дипл. просторни планер
Просторни развој и дистрибуција привредних делатности	Биљана Павловић, дипл. економиста
Просторни развој туризма, организација и уређење туристичких и рекреативних простора	Никола Лечић, дипл.инж.арх. Биљана Павловић, дипл. економиста
Воде, водна и водопривредна инфраструктура	Весна Стојановић, дипл.инж.грађ. Јелена Златковић, дипл.инж.грађ.
Саобраћај и саобраћајна инфраструктура	Марија Марковић, дипл.инж.грађ. Милан Милојевић, мастер инж.саоб.
Енергетска инфраструктура	Миодраг Петровић, дипл.инж.ел. Милан Милосављевић, дипл.инж.маш.
Електронске комуникације и поштански саобраћај	Миодраг Петровић, дипл.инж.ел.
Комунална инфраструктура	Душица Шеговић, дипл.инж.арх.
Заштита животне средине и заштита, уређење и унапређење предела	Невена Петровић, дипл.инж.заш.жив.сред. мр Дејан Стојановић, дипл. просторни планер Мирослав Вучковић, маст. просторни планер
Уређење и унапређење природних и културних добара	мр Дејан Стојановић, дипл. просторни планер Александар Ристић, дипл.инж.арх.
Организација простора од интереса за одбрану земље и заштиту од елементарних непогода	мр Дејан Стојановић, дипл. просторни планер

Намена простора и биланс површина основне намене	мр Дејан Стојановић, дипл. просторни планер Милена Т. Петровић, дипл.инж.арх Јелена Нешић, инж.арх Весна Стојановић, дипл.инж.грађ.
Геодетско документациона и аналитичко информациона основа	Зорица Голубовић, инж.геодезије мр Дејан Стојановић, дипл. просторни планер
Имплементација	мр Дејан Стојановић, дипл. просторни планер Биљана Павловић, дипл. економиста
Картографска обрада	Милена Т. Петровић, дипл.инж.арх мр Дејан Стојановић, дипл. просторни планер Зорица Голубовић, инж.геодезије Јелена Нешић, инж.арх Јасмина Рашић, грађ.тех.
Детаљна разрада (Уређајне основе)	мр Дејан Стојановић, дипл. просторни планер Милена Т. Петровић, дипл.инж.арх Марија Марковић, дипл.инж.грађ. Биљана Павловић, дипл. економиста Ана Димитров, инж.грађ. Јасмина Рашић, грађ.тех. Јелена Нешић, инж.арх
Информатичка подршка и обрада података	Зоран Павловић, ел. тех. мр Дејан Стојановић, дипл. просторни планер
Техничка подршка	Ирена Матицек, правни тех. Марко Томовић, матурант гимназије

ЈП ЗАВОД ЗА УРБАНИЗАМ НИШ

В.Д. Директора,

Милан Милојевић, маст. инж. саоб.

САДРЖАЈ

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ 15

I ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ 16

1. ПРАВНИ И ПЛАНСКИ ОСНОВ 16
1.1. Правни основ 16
1.2. Плански основ 16

2. ОБУХВАТ И ОПИС ГРАНИЦЕ ПОДРУЧЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА 18

3. ПРИНЦИПИ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА 21

4. ВИЗИЈА И ЦИЉЕВИ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА 21

5. КОНЦЕПЦИЈА ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА 22

II ПЛАНСКА РЕШЕЊА И ПРОПОЗИЦИЈЕ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА 24

1. ОПИС И ОДРЕЂЕЊЕ НАМЕНА ПРОСТОРА 24

2. ЗАШТИТА, УРЕЂЕЊЕ, КОРИШЋЕЊЕ И РАЗВОЈ ПРИРОДНИХ СИСТЕМА И РЕСУРСА 33
2.1. Пољопривредно земљиште 33
2.2. Шуме и шумско земљиште 36
2.3. Воде и водно земљиште 39
2.4. Минералне сировине 39

3. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ, ДИСТРИБУЦИЈА СТАНОВНИШТВА И МРЕЖА НАСЕЉА И ЈАВНИХ СЛУЖБИ 40
3.1. Становништво 40
3.1.1. Планска концепција развоја демографског потенцијала 41
3.1.2. Пројекција кретања становништва 41
3.2. Однос градских и сеоских насеља и функционално повезивање насеља и центара 45
3.2.1. Регионални аспект развоја 46
3.2.2. Насеља 47
3.2.3. Плански концепт мреже насеља 48
3.3. Организација јавних служби 50

4. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ И ДИСТРИБУЦИЈА ПРИВРЕДНИХ ДЕЛАТНОСТИ 54
4.1. Привредне делатности 54
4.2. Планска концепција привредног развоја 55
4.3. Просторна дистрибуција привредних делатности 59

5. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ ТУРИЗМА, ОРГАНИЗАЦИЈА И УРЕЂЕЊЕ ТУРИСТИЧКИХ И РЕКРЕАТИВНИХ ПРОСТОРА 62
5.1. Концепт развоја туризма 63

6. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ САОБРАЋАЈА И ИНФРАСТРУКТУРНИХ СИСТЕМА 67
6.1. САОБРАЋАЈ И САОБРАЋАЈНА ИНФРАСТРУКТУРА 67
6.1.1. Развој саобраћајне инфраструктуре 69
6.2. ВОДНА И ВОДОПРИВРЕДНА ИНФРАСТРУКТУРА 70
6.2.1. Водоснабдевање 71

6.2.2. Каналисање и пречишћавање отпадних вода ... 75
6.2.3. Мелиорације ... 76
6.2.4. Хидроенергетика ... 77
6.2.5. Ерозија ... 77
6.2.6. Заштита од поплава ... 78
6.3. ЕНЕРГЕТСКА ИНФРАСТРУКТУРА ... 80
6.3.1. Електроенергетска инфраструктура ... 80
6.3.2. Гасоводна инфраструктура и систем продуктовода ... 85
6.3.3. Мере енергетске ефикасности изградње ... 88
6.4. ЕЛЕКТРОНСКЕ КОМУНИКАЦИЈЕ И ПОШТАНСКИ САОБРАЋАЈ 90
6.5. КОМУНАЛНА ИНФРАСТРУКТУРА ... 91
6.5.1. Планска концепција развоја комуналне инфраструктуре ... 91
7. ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ЗАШТИТА, УРЕЂЕЊЕ И УНАПРЕЂЕЊЕ ПРЕДЕЛА ... 95
7.1. Заштита животне средине ... 95
7.1.1. Категоризација животне средине ... .96
7.1.2. Планска решења заштите животне средине ... .97
7.2. Заштита, унапређење и уређење предела ... 98
8. УРЕЂЕЊЕ И УНАПРЕЂЕЊЕ ПРИРОДНИХ И КУЛТУРНИХ ДОБАРА ... 100
8.1. Природна добра ... 100
8.1.1. Услови и мере заштите природних добара ... 115
8.2. Културна добра ... 123
8.2.1. Услови и мере заштите непокретних културних добара и добара која уживају претходну заштиту ... 150
9. ОРГАНИЗАЦИЈА ПРОСТОРА ОД ИНТЕРЕСА ЗА ОДБРАНУ ЗЕМЉЕ И ЗАШТИТУ ОД ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА ... 151
III ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА И ГРАЂЕЊА ... 157
1. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА ... 157
1.1. Пољопривредно земљиште ... 157
1.2. Шумско земљиште ... 157
1.3. Водно земљиште ... 157
1.4. Експлоатација минералних сировина ... 158
1.5. Грађевинско земљиште ... 158
1.5.1. Јавне службе ... 159
1.5.1.1. Образовање и наука ... 159
1.5.1.2. Здравствена заштита ... 162
1.5.1.3. Социјална заштита ... 162
1.5.1.4. Спорт и рекреација ... 163
1.5.1.5. Јавна управа и државни органи ... 163
1.5.1.6. Култура ... 163
1.6. Инфраструктурни коридор за саобраћајну и осталу инфраструктуру ... 163
1.7. Правила уређења и мере заштите изворишта водоснабдевања ... 164
1.8. Саобраћајна инфраструктура ... 166
1.9. Гасоводна инфраструктура и систем продуктовода ... 168
1.10. Зелене и слободне површине ... 170
2. ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА ... 171
2.1. Правила грађења на грађевинском земљишту ... 171
2.1.1. Општа правила ... 171

2.1.2. Посебна правила ... 174
2.1.3. Јавне службе ... 175
2.1.3.1. Образовање и наука ... 175
2.1.3.2. Здравствена заштита ... 178
2.1.3.3. Социјална заштита ... 178
2.1.3.4. Спорт и рекреација ... 179
2.1.3.5. Јавна управа и државни органи ... 180
2.1.3.5. Култура ... 181
2.1.4. Становање ... 182
2.1.5. Комуналне функције ... 187
2.1.6. Привредне делатности ... 191
2.1.9. Верски објекти ... 192
2.2. Правила грађења на пољопривредном земљишту ... 193
2.3. Правила грађења на шумском земљишту ... 196
2.4. Правила грађења на водном земљишту ... 197
2.5. Инфраструктурни коридор за саобраћајну и осталу инфраструктуру ... 199
2.5.1. Путна инфраструктура ... 199
2.5.2. Водопривредна инфраструктура ... 202
2.5.3. Електроенергетика ... 207
2.5.4. Гасификација ... 209
2.5.5. Електронске комуникације и поштански саобраћај ... 215

IV ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА ... 219

1. СМЕРНИЦЕ ЗА ИЗРАДУ ПЛАНСКЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ ЗА ПОДРУЧЈЕ ПЛАНА ... 219
1.1. Начин спровођења просторног плана ... 219
1.2. Смернице за израду урбанистичких планова и друге развојне документације ... 222

2. ПРИОРИТЕТНА ПЛАНСКА РЕШЕЊА И ПРОЈЕКТИ ... 224

3. МЕРЕ ЗА ПОДСТИЦАЊЕ РАВНОМЕРНОГ ТЕРИТОРИЈАЛНОГ РАЗВОЈА ... 231
3.1. Економско – финансијске мере ... 231
3.2. Организационе мере и инструменти ... 233
3.3. Планско – програмске мере ... 234
3.4. Учесници у имплементацији ... 235

V ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ ... 236

Списак табела и графикона:

Табела 1: Насељена места и катастарске општине на подручју града Ниша

Табела 2: Табела 2. Упоредни преглед биланса намене простора

Табела 3а: Планирано коришћење пољопривредног и шумског земљишта

Табела 3б: Планирано коришћење водног, грађевинског и осталог земљишта

Табела 4: Упоредни преглед броја становника 2011 – 2022. године, са пројекцијама за 2027, 2032, 2037. и 2042. годину, по основу настављања тренда

Табела 5: Промене у демографској величини насеља 2011 – 2022. год.

Табела 6: Индикатори развијености

Табела 7: Локације лансирних (противградних) станица

Табела 8: Коте меродавне рачунске велике воде за формирање доње ивице конструкције саобраћајнице

Графикон 1: Пројекција кретања укупног броја становника, по градским општинама

ИЗЈАВА

У складу са чл. 37 и 38. став 3. Закона о планирању и изградњи („Службени гласник РС, бр. 72/09, 81/09, 64/10 – Одлука УС, 24/11, 121/12, 42/13 – Одлука УС, 50/13 – Одлука УС, 98/13 – Одлука УС, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19, 37/19 – др. закон, 9/20, 52/21 62/23 и 91/25) и са чланом 27. став 2. тачка 2) Правилника о садржини, начину и поступку израде докумената просторног и урбанистичког планирања („Службени гласник РС“, број 32/19 и 47/25), изјављујемо да је: у домену надлежности и одговорности обрађивача планског документа, Просторни план града Ниша урађен у складу са Законом и прописима донетим на основу Закона, као и да је припремљен и усклађен са Извештајем о обављеном јавном увиду.

У Нишу, април 2026. године

Одговорни планери:

мр Дејан Стојановић, број лиценце 100 0151 10 **МП**
дипл. просторни планер

Милена Т. Петровић, број лиценце 100 0310 18 **МП**
дипл. инж. арх.

Душица Шеговић, број лиценце 100 0179 11 **МП**
дипл. инж. арх.

Одговорни урбанисти (детаљна разрада):

мр Дејан Стојановић, број лиценце 201 1057 08 **МП**
дипл. просторни планер

Милена Т. Петровић, број лиценце 200 1618 18 **МП**
дипл. инж. арх.

Душица Шеговић, број лиценце 200 0748 04 **МП**
дипл. инж. арх.

На основу члана 35. став 7. Закона о планирању и изградњи („Службени гласник РС”, бр. 72/09, 81/09 – исправка, 64/10 – УС, 24/11, 121/12, 42/13 – УС, 50/13 – УС, 98/13 – УС, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19, 37/19 - др. закон, 9/20, 52/21, 62/23 и 91/25), у складу са чланом 32. став 1, тачка 5 и чланом 66. Закона о локалној самоуправи ("Сл. гласник РС", бр. 129/2007, 83/2014 - др. закон, 101/2016 - др. закон и 47/2018, 111/21-др. закон) и члана 37. став 1, тачка 6. Статута Града Ниша ("Службени лист Града Ниша", бр.88/08, 143/16 и 18/19),

Скупштина Града Ниша, на седници од __ . __ . 2026. године, донела је:

ПРОСТОРНИ ПЛАН ГРАДА НИША

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Просторни план града Ниша (у даљем тексту: Просторни план), израђен је на основу Одлуке о изради Просторног плана града Ниша („Службени лист града Ниша”, број 85/22 и 152/25) (у даљем тексту: Одлука) и Одлуке о приступању изради стратешке процене утицаја Просторног плана града Ниша на животну средину („Службени лист града Ниша”, број 85/22).

Просторни план је урађен у складу са принципима/начелима планирања, коришћења, уређења и заштите простора утврђеним чланом 3. Закона о планирању и изградњи („Службени гласник РС”, бр. 72/09, 81/09 – исправка, 64/10 – УС, 24/11, 121/12, 42/13 – УС, 50/13 – УС, 98/13 – УС, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19, 37/19 - др. закон, 9/20, 52/21, 62/23 и 91/25) и начелима заштите и одрживог коришћења природних ресурса, вредности и добара утврђених чланом 5. Закона о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 91/10 – исправка, 14/16, 95/18- др. закон и 71/21). За формулисање и утврђивање планских решења биће референтне и одредбе других законских и подзаконских аката Републике Србије који се непосредно или посредно односе на просторно планирање, заштиту природе, културна добра, туризам и одрживи развој подручја Просторног плана, а посебно: Закона о Просторном плану Републике Србије од 2010. до 2020. године („Службени гласник РС”, број 88/10), Закона о културним добрима („Службени гласник РС”, бр. 71/94, 52/11 – др. закон, 99/11 – др. закон, 6/20 – др. закон, 35/21 – др. закон, 129/21 – др. закон и 76/23 – др. закон), Закона о културном наслеђу („Службени гласник РС”, бр. 129/21) Закона о пољопривреди и руралном развоју („Службени гласник РС”, бр. 41/09, 10/13 – др. закон, 101/16, 67/21 - др. закон, 114/21 и 19/25), Закона о туризму („Службени гласник РС”, бр. 17/19), Закона о заштити животне средине („Службени гласник РС”, бр. 135/04, 36/09, 36/09 – др .закон, 72/09 - др.закон, 43/11- одлука УС, 14/16, 76/18, 95/18 – др. закон и 94/24 – др. закон), Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС”, бр. 94/24), Закона о шумама („Службени гласник РС”, бр. 30/2010, 93/2012, 89/2015 и 95/2018 - др. закон), Правилника о садржини, начину и поступку израде докумената просторног и урбанистичког планирања („Службени гласник РС”, број 32/19 и 47/25), и другим законима Републике Србије којима се дефинишу и одређују услови, начин и садржај израде планске документације.

Непосредни предмет израде Просторног плана представља обезбеђење услова за реализацију локалних, регионалних и националних интереса на принципима одрживог развоја у областима: заштите, уређења, коришћења и развоја природних система и ресурса; просторног развоја, дистрибуције становништва, мреже насеља и јавних служби; просторног развоја и дистрибуција привредних делатности; просторног развоја туризма, организације и уређења туристичких и рекреативних простора; просторног развоја саобраћаја и инфраструктурних система; заштите животне средине и заштите, уређења и унапређења предела; уређења и унапређења природних и културних добара; и организације простора од интереса за одбрану земље и заштиту од елементарних непогода. Усклађивање и интеграција заштите природних и културних вредности и њихова презентација у функцији интегралног развоја, даљи развој инфраструктурних система и привредних делатности, имаће позитивне ефекте на подизање нивоа конкурентности простора, развој локалне заједнице и динамику будућег развоја у ширем окружењу.

Просторни план садржи детаљну разраду, као и правила уређења, грађења и коришћења.

Дигиталне карте Просторног плана су векторски подаци који су израђени у софтверским пакетима заснованим на GIS и CAD технологији, са високом детаљношћу (ниво катастарске парцеле) у *.shp и *.dwg формату.

Просторни план је заснован на планској, студијској и другој документацији, резултатима досадашњих истраживања и важећим документима у Републици Србији.

Саставни део Просторног плана су Извештај о стратешкој процени утицаја Просторног плана града Ниша на животну средину и Анекс Просторног плана.

I ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ

1. ПРАВНИ И ПЛАНСКИ ОСНОВ

1.1. Правни основ

Планирање, коришћење, уређење и заштита простора Просторног плана заснива се на принципима уређења и коришћења простора утврђеним чланом 3. Закона о планирању и изградњи („Службени гласник РС”, бр. 72/09, 81/09 – исправка, 64/10 – УС, 24/11, 121/12, 42/13 – УС, 50/13 – УС, 98/13 – УС, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19, 37/19 - др. закон, 9/20, 52/21, 62/23 и 91/25), начелима заштите и одрживог коришћења природних ресурса, вредности и добара утврђених чланом 5. Закона о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 91/10 – исправка, 14/16, 95/18 - др. закон и 71/21), начелима о управљању водама, у складу са чланом 25. Закона о водама („Службени гласник РС", бр. 30/10, 93/12, 101/16, 95/18 и 95/18 – др. закон), Закона о културним добрима („Службени гласник РС”, бр. 71/94, 52/11 – др. закон, 99/11 – др. закон, 6/20 – др. закон, 35/21 – др. закон, 129/21 – др. закон и 76/23 – др. закон), Закона о културном наслеђу („Службени гласник РС”, бр. 129/21), Закону о заштити животне средине („Службени гласник РС”, бр. 135/04, 36/09, 36/09 – др. закон, 72/09 - др. закон, 43/11- одлука УС, 14/16, 76/18, 95/18 – др. закон и 94/24 – др. закон), Закона о пољопривредном земљишту („Службени гласник РС”, бр. 62/06, 65/08 - други закон, 41/09, 112/15, 80/17 и 95/18 - други закон), Закона о пољопривреди и руралном развоју („Службени гласник РС”, бр. 41/09, 10/13 – др. закон, 101/16, 67/21 - др. закон, 114/21 и 19/25), Закона о шумама („Службени гласник РС”, бр. 30/10, 93/12, 89/15 и 95/18 – др. закон), Закона о туризму („Службени гласник РС”, бр. 17/19), Уредбом о категоризацији државних путева ("Службени гласник РС", бр. 87/23, 24/24, 90/24 и 28/25), Уредбом о категоризацији железничких пруга које припадају јавној железничкој инфраструктури („Службени гласник РС“, бр. 92/2020 и 6/2021), Закону о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС”, бр. 94/24), Правилником о садржини, начину и поступку израде докумената просторног и урбанистичког планирања („Службени гласник РС”, бр. 32/19 и 47/25) и другим законским и подзаконским актима и документима Републике Србије којима се уређује ова област.

1.2. Плански основ

Плански основ за израду Просторног плана је:

- *Просторни план Републике Србије од 2010. до 2020. године („Службени гласник РС”, бр. 88/10),* (у даљем тексту: ППРС) којим су утврђене дугорочне основе организације, уређења, коришћења и заштите простора Републике Србије у циљу усаглашавања економског и социјалног развоја са природним, еколошким и културним потенцијалима и ограничењима на њеној територији;
- *Регионални просторни плани за подручје Нишавског, Топличког и Пиротског управног округа („Службени гласник РС”, број 1/13),* (у даљем тексту: РПП). Релевантне су следеће његове одредбе: подручје ће се развијати у оквиру и ван функционалног урбаног подручја Ниша; у делу о саобраћају наводи се да највећи потенцијал развоја саобраћаја представља перспектива интермодалног конципирања инфраструктурних система на бази друмског, железничког и ваздушног транспорта. Пограничи положај, повезивање са земљама Европске уније и Коридором X, представљају потенцијале интензивног развоја функција транзитног саобраћаја. Подручје РПП има добар саобраћајно-географски положај на укрштају два мултимодална инфраструктурна коридора (коридора X и Xc), Коридор X (аутопут Е-75 Београд - Ниш - Македонска граница), аутопут Е-80 (коридор Xc) чија је изградња започета, преко кога се остварује добра повезаност са мрежом европских путева;
- *Просторни план подручја инфраструктурног коридора аутопута Е-75, деоница Београд-Ниш („Службени гласник РС”, број 69/03 и 121/14)*, (у даљем тексту: ППИК Е-75 БГН). ППИК Е-75 БГН утврђују се основе организације, коришћења, уређења и заштите подручја инфраструктурног коридора, као и следећи магистрални инфраструктурни системи на правцу Београд – Ниш: аутопут Е-75 (М-1); железничка

пруга за велике брзине Е-85 и модернизација постојеће пруге; магистрални оптички каблови, којима се замењује постојећи коаксијални кабл; магистрални гасоводи; далеководи 220 и 400 kV; објекти заштите од вода - одбрамбени насипи; и пловни пут Рајна-Мајна-Дунав-Морава-Вардар-Аксиос;

- *Просторни план подручја инфраструктурног коридора Ниш-граница Републике Северне Македоније ("Службени гласник РС", бр. 77/02, 127/14, 102/17 - др. уредба, 100/21*) (у даљем тексту ППППИК НРСМ) је дугорочни развојни документ којим су обухваћени су: 1) магистрални инфраструктурни коридор - са постојећим и планираним магистралним инфраструктурним системима и њиховим заштитним појасима: аутопут Е-75 (М-1), пруга за велике брзине Е-85, гасовод и оптички кабл са водотоком Јужне Мораве; и пратећим објектима и садржајима (чворишта, терминали, услужни садржаји и други објекти у функцији магистралних инфраструктурних система); 2) пратећи алтернативни инфраструктурни системи - алтернативни путни правац (без наплате путарине) аутопута Е-75; 3) зона утицаја коридора - обухваћен простор између појединих и зона ширине од 1 до 5 km од крајњег магистралног инфраструктурног система, који су у физичкој и функционалној вези са коридором од Ниша (Трупале) до границе Републике Македоније, изузев на подручју Генералног урбанистичког плана Ниша где се обухват Просторног плана своди на мрежу коридора магистралних инфраструктурних система.
- *Просторни план инфраструктурног коридора Ниш - граница Бугарске („Службени гласник РС“, бр. 86/09, 96/17 и 101/21),* утврђује планска решења, смернице и правила за коришћење, организацију, уређење и заштиту простора, као и изградњу, реконструкцију и функционисање магистралних и регионалних инфраструктурних система. Просторним планом инфраструктурног коридора се предвиђа: Изградња аутопута Е-80 Ниш – граница Бугарске; Изградња пратећег алтернативног путног правца аутопута Е-80 (без наплате путарине); Резервација коридора за изградњу двоколосечне и електрифициране пруге са брзином вожње од 160km/h Ниш-Димитровград дужине од око 95km, ширине 435m (обухвата труп пруге ширине 35m, заштитни појас са обе стране пруге од по 200m); Електрификирање пруге Ниш-Пирот-граница са Републиком Бугарском (Е-70); Изградња магистралног гасовода Ниш–Димитровград (граница Бугарске); Изградња продуктовода за транспорт нафте и нафтних деривата у коридору постојећег магистралног гасовода МГ-09 и планираног магистралног гасовода МГ-10; Постављање оптичког кабла; Постављање коаксијалног кабла; Изградња далековода напонских нивоа 400kV, 220kV и 110kV ка Крушевцу, Крагујевцу, Бору, Софији, Лесковцу и Косову;
- *Просторни план подручја посебне намене система продуктовода кроз Републику Србију (Сомбор - Нови Сад - Панчево - Београд - Смедерево - Јагодина - Ниш) („Службени гласник РС” бр. 19/11).* Продуктовод представља систем цевовода за транспорт течних деривата нафте - моторних горива (моторних бензина и дизела) и тим системом би било повезано седам планираних припадајућих терминала са управљачко-дистрибутивним центрима.
- *Просторни план подручја посебне намене инфраструктурног коридора железничке пруге Београд–Ниш ("Службени гласник РС", број 91/24),* представља основ за директно спровођење издавањем локацијских услова, израду техничке документације, формирање грађевинских парцела јавних намена, прибављање дозвола, односно стварање услова за модернизацију и реконструкцију постојеће железничке пруге Београд – Ниш.
- *Просторни план подручја посебне намене инфраструктурног коридора магистралног гасовода Ниш-Димитровград са елементима детаљне регулације („Службени гласник РС“, бр. 102/16)* утврђује изградњу магистралног гасовода од Ниша до Димитровграда и дефинише посебне појасеве у режиме заштите гасовода и објеката у функцији гасовода. Планским решењем утврђен је енергетски коридор магистралног гасовода у укупној ширини од 400m, односно по 200m са обе стране осе цевовода. Граница детаљне регулације обухвата појас уже заштите магистралног гасовода у укупној

ширини од 60m, као и површине за надземне објекте који су саставни део гасовода и пратећу инфраструктуру.

- *Просторни план подручја посебне намене Специјалног резервата природе Сува планина („Службени гласник РС" бр. 55/12*) (у даљем тексту ППППН СРПСП) обухвата простор површине 318,6km2. Општа концепција развоја подручја посебне намене обухвата основне поставке и опредељења које се односе на заштиту природе и природних вредности, водопривреду, развој пољопривреде и туризма и развој саобраћајне инфраструктуре. Заштита природе и природних вредности, остварiће се: проглашењем подручја Суве планине за СРП актом Владе, као и његовим укључивањем у ширу европску еколошку мрежу NATURA 2000; очувањем станишта, ретких и угрожених врста флоре и фауне, разноврсности, живописности и лепоте предела; омогућавањем доступности људима пејзажних, биолошких и других вредности и природних ресурса за одрживо коришћење туризма, науке, спорта, рекреације и других комплементарних активности; адекватним управљањем Специјалним резерватом природе, сагласно закону и IV IUCN категорији заштите природе. Поред наведеног, заштита природних вредности планског подручја остварiће се и спровођењем режима заштите: - I степена (строга заштита), укупне површине од 9,54km2 или 4,47% заштићеног подручја; - II степена (активна заштита), укупне површине од 20,41km2 или 9,56% заштићеног подручја; и - III степена (активна заштита и могућност одрживог коришћења), укупне површине од 183,58km2 или 85,97% заштићеног подручја.

Просторни план подручја посебне намене „Сићевачка клисура" („Службени лист града Ниша", број 16/95), Просторни план подручја са посебном наменом за бању „Топило" („Службени лист града Ниша", број 17/95), Просторни план подручја посебне намене „Бојанине воде" („Међуопштински службени лист Ниш", број 24/88) и Просторни план подручја посебне намене „Каменички Вис" („Међуопштински службени лист Ниш", број 16/91) су планови који по својој садржини не одговарају називу који носе. Они су у својој бити регулациони планови, који нису урађени у складу са важећом законском регулативом те се као такви стављају ван снаге, тим пре што планска решења побројаних планова у вишедеценискомвременском хоризонту нису реализована. За бању Топило предвиђена је израда плана детаљне регулације, док се за подручја заштите природних вредности у оквиру Сићевачке и Јелашничке клисуре, Церјанске пећине и Суве планине примењују одредбе из поглавља „8. УРЕЂЕЊЕ И УНАПРЕЂЕЊЕ ПРИРОДНИХ И КУЛТУРНИХ ДОБАРА, тачка 8.1. Природна добра", где су инкорпориране: Уредба о заштити Специјалног резервата природе „Јелашничка клисура", („Службени гласник РС", бр. 9/95), Уредба о заштити Споменика природе „Церјанска пећина" („Службени гласник РС", бр. 5/98), Уредба о проглашењу Специјалног резервата природе „Сува планина" („Службени гласник РС", бр. 72/15) и Уредба о заштити Парка природе „Сићевачка клисура", („Службени гласник РС", бр. 16/2000).

Поред побројаних докумената коришћен је и Нацрт Просторног плана Републике Србије до 2035. године, као документ од значаја за израду Просторног плана.

2. ОБУХВАТ И ОПИС ГРАНИЦЕ ПОДРУЧЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Просторним планом се разрађује подручје од 597,31km^2. Обим границе Просторног плана је 152.332m, дистанца правцем север - југ је 30.145m, а дистанца правцем исток - запад је 37.991m.

Границе Плана су: са севера - општина Алексинац и општина Сврљиг; са истока општина Бела Паланка; са југа - општина Гаџин Хан и општина Дољевац и са запада - општина Мерошина.

Подручје Плана обухвата 71 Катастарску општину, у оквиру 5 градских општина.

Градска општина Пантелеј:

- Целе катастарске општине: Ниш - Пантелеј, Доња Врежина, Горња Врежина, Доњи Матејевац I, Доњи Матејевац II, Горњи Матејевац, Каменица, Бреница, Церје, Кнез Село, Малча, Пасјача, Ореовац, Јасеновик и Врело

- Део катастарске општине: Брзи Брод

Градска општина Црвени Крст:

- Целе катастарске општине: Ниш - Црвени Крст, Медошевац, Поповац, Доњи Комрен, Горњи Комрен, Хум, Чамурлија, Трупале, Вртиште, Мезграја, Горња Топоница, Доња Топоница, Горња Трнава, Доња Трнава, Берчинац, Паљина, Миљковац, Рујник, Лесковик, Веле Поље, Палиграце, Кравље, Сечаница и Суповац.

Градска општина Палилула:

- Целе катастарске општине: Лалинац, Крушце, Мрамор (укључујући насеље Мраморски Поток), Ново Село, Чокот, Доње Међурово, Горње Међурово, Бубањ, Паси Пољана, Доње Власе, Габровац, Бербатово, Вукманово и Суви До;
- Делови катастарских општина: Ниш - Бубањ и Ниш - Ћеле кула.

Градска општина Медијана:

- Делови катастарских општина: Ниш - Бубањ, Ниш - Ћеле кула и Брзи Брод.

Градска општина Нишка Бања:

- Целе катастарске општине: Нишка Бања, Банцарево, Горња Студена, Доња Студена, Јелашница, Куновица, Радикина Бара, Лазарево Село, Просек - Манастир, Нишка Бања, Прва Кутина, Островица, Просек, Равни До, Раутово, Сићево и Чукљеник.

Табела 1: Насељена места и катастарске општине на подручју града Ниша

Редни број	Насељено место	Редни број	Катастарска општина
1	Ниш	1	Ниш "Бубањ"
		2	Ниш "Ћеле кула"
		3	Ниш "Црвени крст"
		4	Ниш "Пантелеј"
2	Банцарево	5	Банцарево
3	Бербатово	6	Бербатово
4	Берчинац	7	Берчинац
5	Бреница	8	Бреница
6	Брзи Брод	9	Брзи Брод
7	Бубањ	10	Бубањ
8	Веле Поље	11	Веле Поље
9	Врело	12	Врело
10	Вртиште	13	Вртиште
11	Вукманово	14	Вукманово
12	Габровац	15	Габровац
13	Горња Врежина	16	Горња Врежина
14	Горња Студена	17	Горња Студена
15	Горња Топоница	18	Горња Топоница
16	Горња Трнава	19	Горња Трнава
17	Горње Међурово	20	Горње Међурово
18	Горњи Матејевац	21	Горњи Матејевац
19	Девети Мај	22	Ново Село
20	Доња Врежина	23	Доња Врежина
21	Доње Власе	24	Доње Власе
22	Доњи Комрен	25	Доњи Комрен
23	Доњи Матејевац	26	Д. Матејевац I
		27	Д. Матејевац II
24	Доње Међурово	28	Доње Међурово
25	Доња Студена	29	Доња Студена

26	Доња Топоница	30	Доња Топоница
27	Доња Трнава	31	Доња Трнава
28	Јасеновик	32	Јасеновик
29	Јелашница	33	Јелашница
30	Каменица	34	Каменица
31	Кнез Село	35	Кнез Село
32	Кравље	36	Кравље
33	Крушце	37	Крушце
34	Куновица	38	Куновица
35	Лалинац	39	Лалинац
36	Лазарево Село	40	Лазарево Село
37	Лесковик	41	Лесковик
38	Малча	42	Малча
39	Мезграја	43	Мезграја
40	Медошевац	44	Медошевац
41	Миљковац	45	Миљковац
42	Мрамор	46	Мрамор
43	Мраморски Поток		
44	Нишка Бања	47	Нишка Бања
45	Никола Тесла		
46	Ореовац	48	Ореовац
47	Островица	49	Островица
48	Палиграце	50	Палиграце
49	Паљина	51	Паљина
50	Паси Пољана	52	Паси Пољана
51	Поповац	53	Поповац
52	Просек	54	Просек
53	Манастир	55	Манастир
54	Прва Кутина	56	Прва Кутина
55	Равни До	57	Равни До
56	Раутово	58	Раутово
57	Радикина Бара	59	Радикина Бара
58	Коритњак	60	Радикина Бара
59	Рујник	61	Рујник
60	Сечаница	62	Сечаница
61	Сићево	63	Сићево
62	Суви До	64	Суви До
63	Суповац	65	Суповац
64	Трупале	66	Трупале
65	Хум	67	Хум
66	Церје	68	Церје
67	Чамурлија	69	Чамурлија
68	Чокот	70	Чокот
69	Чукљеник	71	Чукљеник

Извор: Закон о територијалној организацији Републике Србије („Службени гласник РС”, бр. 129/07, 18/16, 47/18 и 9/20 – др. закон).

3. ПРИНЦИПИ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

Планирање, коришћење, уређење и заштита простора заснива се на принципима уређења и коришћења простора утврђеним чланом 3. Закона о планирању и изградњи, као и другим важећим прописима Републике Србије.

Као основни принципи просторног развоја издвајају се:

- одржива животна средина;
- заштита и одрживо коришћење природног и културног наслеђа;
- заштита и одрживо коришћење вода;
- унапређење територијалне кохезије;
- повећање уређености, конкурентности и ефикасности територије;
- просторно – функционална интегрисаност и трансгранично повезивање са окружењем;
- полицентрични територијални развој (посебно јачање везе села и градских насеља);
- унапређење саобраћајне приступачности и доступности информацијама и знању;
- развој културног и регионалног идентитета;
- принцип субсидијарности и јавно – приватног партнерства;
- принцип веће транспарентности у доношењу одлука;
- перманентна едукација грађана и администрације и учешће јавности у одлучивању;
- заштита јавног интереса, јавних добара и добара у општој употреби.

4. ВИЗИЈА И ЦИЉЕВИ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

Визија и дугорочни циљ развоја подручја Просторног плана, односи се на повезивање и интеграцију предметног простора у шире окружење и унапређење развоја.

Основни циљ будућег развоја овог подручја је глобално позиционирање и организовање града Ниша на локалном, регионалном, државном и међународном нивоу, са већим компактним метрополским подручјем и развијеном мрежом сеоских насеља. Посебну важност за развој овог подручја има однос према утицају мултимодалних коридора међународних саобраћајних (X и Xc) и магистралних инфраструктурних система, који прожимају цело подручје. Ови потези представљају главни стратешки развојни правац града Ниша.

Општи циљ организације и уређења простора јесте коришћење простора према потенцијалима природних и антропогених вредности и дугорочним потребама интегралног економског, технолошког, социјалног и културног развоја и унапређење животне средине града Ниша. Општи циљ просторног развоја је разрађен кроз серију међузависних приоритета односно посебних циљева, и то:

- обезбеђење услова за просторно уређење и изградњу;
- планско усмеравање и контролисано ширење грађевинског земљишта;
- спровођење привредних трендова у актуелним околностима и одговарајућим потребама домаћег и иностраног капитала;
- стварање амбијента и услова за подстицај привредног развоја;
- подизање степена урбанизације у деловима који су лоцирани уз магистралне и регионалне путне правце, уз које је потребно да се усмери изградња нових привредних зона – паркова и логистичких центара;
- стварање просторних услова за формирање зона пословања, спорта и рекреације, становања и осталих намена;
- утврђивање смерница за размештај садржаја и подршку активности на предметном подручју уз уважавање економских, техничко-технолошких, еколошких, социјалних и просторно - функционалних критеријума;
- обезбеђење просторних услова за изградњу, опремање и функционисање магистралних инфраструктурних система;
- развој саобраћајне, техничке и социјалне инфраструктуре, у првом реду повећањем доступности руралног подручја и зона развоја туризма – побољшањем квалитета путне мреже, опремањем комуналном инфраструктуром центара у мрежи насеља и туристичких локалитета;

- обезбеђење услова за квалитетно саобраћајно повезивање постојећих и планираних намена (пре свега привредних комплекса, зона спорта и рекреације, пословања, становања и осталих намена);
- развој система одвођења атмосферских вода са подручја (изградњом колекторске и канализационе мреже, ретензија, пумпних станица итд);
- заштита и коришћење природних и културно-историјских вредности;
- формирање хијерархијско – просторне структуре и функционалне мреже насеља, која ће омогућити уравнотежен просторни развој;
- развијање одрживог система управљања отпадом у сврху очувања ресурса и смањења негативних утицаја на животну средину, здравље људи и деградацију простора;
- отклањање негативних последица које су изазване при коришћењу пољопривредног, шумског и водног земљишта супротно њиховим природно - еколошким својствима;
- активирање природних и антропогених туристичких потенцијала, као и организација и промоција туристичких аранжмана обједињавањем туристичке понуде Региона;
- усаглашавање и решавање потенцијалних конфликата у простору;
- утврђивање смерница и основа за измену и допуну важећих и израду нових планских документа, као и даљу разраду на нивоу техничке документације;
- усаглашавање политике развоја са подручјима у окружењу и
- формирање базе за израду пројеката који ће користити приступне фондове Европске уније.

5. КОНЦЕПЦИЈА ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

Концепција просторног развоја планског подручја подразумева реализацију општих и посебних циљева у корелацији са ограничењима и потенцијалима, смерницама, препорукама и пропозицијама просторног развоја планова вишег реда, кроз дефинисање планских решења у циљу остварења одрживог и уравнотеженог просторног развоја града Ниша.

Утврђивању концепције претходила су истраживања, у оквиру којих је спроведена валоризација укупног простора и извршена анализа свих природних, антропогених и социоекономских фактора и њихових синтезних утицаја на простор. Упоредном анализом и суперпонирањем ових фактора са стањем коришћења простора и развојним потребама у простору за наредни планиски период, дошло се до компромисног концептуалног предлога сценарија одрживог просторног развоја у комбинацији са реалним и предпостављеним могућностима као основне матрице за дефинисање планских решења на подручју Просторног плана.

Концепција развоја дефинише оквирне просторне параметре, кључна решења и пропозиције друштвено - економског развоја, уређења и заштите планског подручја и смернице за имплементацију развојних циљева, дефинишући га као подручје:

- са разноврсним природним потенцијалима, који се рационално користе и максимално штите;
- са наменом простора у складу са бонитетним својствима простора;
- са полицентричном организацијом и хијерархијском структуром насеља;
- изразите кохезије просторних структура;
- усаглашеног урбаног и руралног развоја;
- одрживог привредног развоја и амбијента за формирање МСП, ИП, НТП, кластера;
- високе саобраћајне доступности и интегрисаности у међународне токове друмског и железничког саобраћаја;
- опремљености техничким и комуналним системима;
- валоризованих, заштићених и комерцијализованих природних, културних и
- амбијенталних вредности;
- стабилних мултиструктурних интеррегионалних веза.

Специфичност геостратешког положаја града Ниша на осовинама друмских, железничких и других инфраструктурних међународних коридора, (мултимодални коридори међународних саобраћајних (X и Xc) и магистралних инфраструктурних система), на осовинама (појасевима) интензивног развоја, који дисецирају ово подручје, чине његов најзначајнији везни и иницијални потенцијал на националном и међународном нивоу. Ови коридоори, чине подручје града Ниша

саобраћајним и енергетским чвориштем Балкана и повезују га преко регионалних центара, Крагујевац, Београд, Нови Сад, и суседних међународних центара, Софија, Скопље, са Средоземљем, Западном и Источном Европом.

Прекограничне везе Ниш ће наставити да остварује са Северном Македонијом и Бугарском преко Међуопштинске и регионалне асоцијације Еврорегион „Евро-Балкан“, триангле Ниш-Софија - Скопље, која се састоји из три националне асоцијације – српске, бугарске и македонске, а чини је 66 градова и општина. Поље активности представља партнерско решавање економских, енергетских, саобраћајних, социјалних и других проблема, повећан проток људи и робе и јачање научне, културне, спортске и друге сарадње. Програми у оквиру IPA фондова предприступне помоћи ЕУ, којима је обухваћен Нишавски управни округ, развијају се на основу сарадње са Бугарском, инфраструктурним, привредним и културним везама.

Са аспекта интеррегионалних веза и зона утицаја, утицај Ниша се шири системом концентричних кругова, чији је периметар између 150 и 250km, у основи покрива Нишки универзитет, Епархију Нишку, Нишку војну област, Регионални центар за ванредне ситуације и бројне друге институције из области привреде (аеродром, телекомуникациони центар, електроенергетски дистрибутивни центар), културе, (Завод за заштиту споменика културе Ниш), спорта (Фудбалски савез региона источне Србије) и инспекцијског надзора и знатно превазилази административне границе региона и преклапа се са регионалним утицајем Београда и Крагујевца.

Функционално језгро региона представља град Ниш, који од 2006. године фукционише као заједница пет градских општина (ГО Медијана, ГО Палилула, ГО Пантелеј, ГО Црвени Крст и ГО Нишка Бања) и као урбани центар у функционалној констелацији са руралним окружењем.

Први круг чини шире подручје међузависности утуцаја Ниша и окружења и односи се на простор Нишавске области - НСТЈ3 (Нишавски управни округ) која осим града Ниша обухвата општине Алексинац, Гаџин Хан, Дољевац, Мерошина, Ражањ и Сврљиг и која се шири на ФУП обухватајући још и локалне самоуправе Бела Паланка, Блаце и Прокупље.

Други круг око Ниша је подручје Регионалне привредне коморе Ниш данас, а некадашње подручје Међуопштинске регионалне заједнице Ниш, које, осим поменутог Нишавског, обухвата и:

- Топлички управни округ (са општинама: Блаце, Житорађе, Куршумлија и Прокупље) и
- Пиротски управни округ (са општинама: Бабушница, Бела Паланка, Димитровград и Пирот).

Трећи круг гравитационог утицаја Ниша је подручје Региона јужне и источне Србије, НСТЈ2, које осим свих наведених обухвата још и:

- Тимочку крајину са Борским (локалне самоуправе: Бор, Кладово, Мајданпек и Неготин) и Зајечарским управним округом (локалне самоуправе: Бољевац, Зајечар, Књажевац и Сокобања),
- Јужно Поморавље са Јабланичким (локалне самоуправе: Бојник, Власотинце, Лебане, Лесковац, Медвеђа и Црна Трава) и Пчињским управним округом (локалне самоуправе: Босилеград, Бујановац, Владичин Хан, Врање, Прешево, Сурдулица и Трговиште),
- Подунавски (локалне самоуправе: Смедерево, Смедеревска Паланка и Велика Плана) и Браничевски управни округ (локалне самоуправе: Пожаревац, Велико Градиште, Голубац, Кучево, Жагубица, Петровац, Мало Црниће, Жабари).

Развој и јачање функционалних веза у функцији је привредне, културне, инфраструктурне и друге сарадње и подстицаја политичке и економске структуре на основама добре саобраћајне и инфраструктурне опремљености, а ефекти се манифестују кроз повећање кохезије на релацијама урбано-рурално подручје, регион-област, функционално урбано подручје (ФУП) – Република - подручје прекограничних формата.

II ПЛАНСКА РЕШЕЊА И ПРОПОЗИЦИЈЕ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

1. ОПИС И ОДРЕЂЕЊЕ НАМЕНА ПРОСТОРА

Пољопривредно земљиште

Као један од најважнијих природних потенцијала на територији града Ниша издваја се високо квалитено пољопривредно земљиште.

Постојеће пољопривредно земљиште у оквиру укупног простора, заузима 315,47km^2 што је 52,81% укупне површине Просторног плана. На рачун пољопривредног земљишта, дошло је до повећања грађевинског земљишта за потребе развоја града Ниша превасходно за реализаацију нових привредних зона у оквиру ГУП-а и реализацију инфраструктурних мрежа и објеката. На рачун пољопривредног земљишта повећало се водно земљиште, као последица експлоатације песка и шљунка у алувионима Јужне Мораве и Нишаве. Такође, је дошлодо повећања шумског земљишта услед процеса урастања пољопривредног земљишта по ободима шумских екосистема. У односу на важећи плански документ Просторни план административног подручја града Ниша ("Службени лист Града Ниша", бр. 45/11 и 85/22), пољопривредно земљиште се увећало за 0,88km^2 (0,15%), односно са 184,38km^2 (30,90%) на 185,26km^2 (31,02%). Најзаступљеније је у атарима села: Крушце 4,42km^2 (60,29%); Пасјача 3,63km^2 (75,29%); Лалинац 7,26km^2 (62,29%); Веле Поље 8,58km^2 (68,21%); Палиграце 5,18km^2 (68,33%); док је на територијама КО: Нишка Бања и Ниш "Бубањ" испод 1%, а на територијама КО: Брзи Брод, Бубањ, Доњи Матејевац II, Медошевац, Ниш "Пантелеј", Ниш "Црвени Крст", није заступљено.

Алувијални наноси у долинама Јужне Мораве и Нишаве и погодни услови за наводњавање опредељују катастарске општине на овом потезу као изразито повртарске крајеве. Гаје се углавном домаће традиционалне врсте. Најзаступљеније повртарске културе су: паприка, парадајз, кромпир, купус, шаргарепа, црни и бели лук.

Пољопривредно земљиште које се налази у брдском крају погодно је за развој виноградарства, производњу крмног биља и индустријски гајеног лековитог биља, али и јагоде, купине, малине и других високоакумулативних култура. Гајење винове лозе и производња вина и ракије је још једна традиционална делатност у овом делу Србије.

Пашњаци су добра основа за развој сточарства и пчеларства, али и организованог сакупљања и прераде лековитог биља.

Стара корита и плавине, као и бројна језерца настала услед експлоатације песка и глине, могу бити добра основа за развој слатководних рибњака, али и занатске и уметничке производње која за сировину користи врбу, трску, шевар и рогоз.

Постоје врло добри предуслови за развој производње био хране који још увек нису ни изблиза искоришћени, а сама пољопривредна производња би требало да се заснива на еколошким принципима. Неки од проблема са којима се суочавају пољопривредни произвођачи су: лоша инфраструктура, уситњеност поседа, застарела пољопривредна механизација, недовољно едуковано пољопривредно становништво, отежан пласман робе на домаћем и страном тржишту, непланска пољопривредна производња, мали број пољопривредних удружења, задруга и кооператива, погона за прераду и паковање пољопривредних производа, уситњена и веома неуједначена производња, недостатак система за наводњавање, неинформисаност и низак степен примена међународних стандарда, старосна структура сеоског становништа и др. Препреке будућем развоју села су и лоша демографска ситуција на селу, миграција село-град, недовољна примена нових технологија у производњи најзначајнијих култура и неповољна структура производње. Иако постоје врло добри предуслови за развој органске пољопривреде, основна препрека за озбиљнији напредак у овој области је несертификовано земљиште за ову врсту производње.

Шуме и шумско земљиште

Постојеће шуме и шумско земљиште на територији Просторног плана заузимају површину од 191,31km^2, односно 32,03%. У односу на важећи плански документ, Просторни план административног подручја града Ниша, шумско земљиште се увећало за 28,97km^2, односно 7,59% са 176,86km^2 (29,64%) на 205,83km^2 (34,46%).

Према функцији шуме су разврстане на: шуме са производно-заштитном функцијом (42,59%) и шуме са приоритетно заштитном функцијом (46,48%). Према категорији заштите шуме су: парк шуме (0,46%), парк природе (9,16%), предео посебних природних лепота (0,7%), специјални резерват природе (0,61%).

Шумски комплекси су доста неравномерно заступљени по катастарским општинама на планском подручју. Највеће учешће ових комплекса појављује се у брдско - планинској зони. У односу на укупне површине по катастарским општинама креће се у граници од 0,0% (Брзи Брод, Бубањ, Горње Међурово, Доње Међурово, Крушце, Лалинац, Медошевац, Ниш "Пантелеј", Ниш "Црвени Крст", Ново Село, Поповац, Трупале и Чокот) до 99,99% (1,921km^2), Доњи Матејевац II; 79,57% (8,97km^2), Радикина Бара; 79,54 % (3,817km^2), Лазарево Село; 74,62% (3,54km^2), Раутово; 73,39% (11,46km^2), Горња Студена и др. Главни шумски комплекси налазе се на северу планског подручја (Палиграце, Кравље, Церје, Лесковик, Рујник и Каменица), у југоисточном делу на подручју Суве планине и у оквиру катастарских општина Бербатово, Вукманово, Габровац, Доње Власе и Лазарево Село.

Најраспрострањенији су комплекси букових шума и мешовите шуме лишћара чији је укупан број у неким састојинама и преко петнаестак врста. По ободу комплекса мезофилних букових шума (углавном у државном власништву), на нижим висинама и ближе насељеним местима, присутан је комплекс ксеромезофилних китњаково - грабових, а још ниже појас ксеро - термофилних сладуново - церових типова шума. Комплекс букових шума је негован, очуван, састоји се углавном од производних, добро обраслих и склопљених шума, а комплекс китњаково-грабових и сладуново - церових шума остварује више основне него производне функције. Опште карактеристике шума и шумског земљишта су добра склопљеност, обраслост и велико учешће шикара и шибљака.

Воде и водно земљиште

Водно земљиште, на територији Просторног плана јесте земљиште на коме стално или повремено има воде, због чега се формирају посебни хидролошки, геоморфолошки и биолошки односи који се одражавају на акватични и приобални екосистем.

Водно земљиште текуће и стајаће воде, јесу корито за велику воду, приобално земљиште (појас земљишта непосредно уз корито за велику воду водотока који служи одржавању заштитних објеката и корита за велику воду и обављању других активности које се односе на управљање водама) и појас земљишта уз корито стајаће воде, до највишег забележеног водостаја.

Водно земљиште на подручју Просторног плана обухвата и напуштена корита и пешчане и шљунчане спрудове, које вода повремено плави и земљиште које вода плави услед радова у простору (преграђивања текућих вода, експлоатације минералних сировина и слично).

На подручју Просторног плана, изразита концентрација водног земљишта се налази у равничарском делу дуж Јужне Мораве, Нишаве и њихових притока и захвата око 14,20km^2, односно 2,38 % од укупне површине Просторног плана. У односу на важећи плански документ, Просторни план административног подручја града Ниша , водно земљиште се увећало за 1,14km^2, односно 0,19% са 13,06km^2 (2,19%) на 14,20km^2 (2,41%). У односу на укупне површине по катастарским општинама креће се у граници од 0,0% (Бубањ, Вртиште, Горња Врежина, Ново Село, Паси Пољана и Чамурлија), до 23,86% (1,006 km^2), Горње Међурово; 19,65% (1,729km^2), Доње Међурово; 17,45% (0,783km^2), Мезграја; 16,68% (1,071km^2), Чокот; 10,14% (0,856km^2), Нишка Бања и др.

Грађевинско земљиште

Постојеће грађевинско земљиште обухвата изграђен простор од 72,49km^2, односно 12,14% укупне површине. У односу на постојеће стање, а за због специфичности геостратешког положаја града Ниша на осовинама друмских, железничких и других инфраструктурних међународних коридора, (мултимодални коридори међународних саобраћајних (Х и Хс) и магистралних инфраструктурних система), на осовинама (појасевима) интензивног развоја, као и реализације нових привредних зона у оквиру ГУП-а, грађевинско земљиште се увећало за 110,60km^2 односно 152,57% постојећег грађевинског земљишта. У односу на важећи плански документ Просторни план административног подручја града Ниша, планирано грађевинско земљиште се смањило за 29,01km^2 (4,86%), односно са планираних 212,10km^2 (35,54%) на планираних 183,09km^2 (30,65%) укупне површине у корист квалитетног пољопривредног земљишта у алувиону Јужне Мораве и Нишаве.

Највеће површине грађевинског земљишта су на територији катастарских општина: Бубањ 1,92km^2 (100%); Ниш "Бубањ" 12,94km^2 (94,16%); Ниш "Пантелеј" 5,02km^2 (94,14%); Брзи Брод 2,46km^2 (93,92%); Паси Пољана 5,31km^2 (91,21%); Нишка Бања 7,53km^2 (89,12%); Доња Врежина 3,59km^2 (89,11%); Поповац 6,48km^2 (88,41%); Ново Село 1,86km^2 (88,20%); Горња Врежина 5,36km^2 (81,54%); Чокот 5,02km^2 (78,15%); Ниш "Црвени Крст" 5,76km^2 (76,62%); Ниш "Ћеле Кула" 12,32km^2 (74,46%); Медошевац 3,71km^2 (73,32%); Трупале 9,01km^2 (72,07%); Чамурлија 2,58km^2 (71,58%); Доњи Матејевац I 5,59km^2 (70,12%); Горња Топоница 3,74km^2 (66,04%); Вртиште 6,62km^2 (65,59%); Доње Међурово 5,28km^2 (59,94%); Горње Међурово 2,13km^2 (50,45%) и др, док су најмање површине грађевинског земљишта на територији катастарских општина: Доњи Матејевац II 0km^2 (0%); Церје 0,44km^2 (2,26%); Ореовац 0,28km^2 (3,12%); Чукљеник 0,204km^2 (3,16%); Лесковик 0,30km^2 (3,50%); Бербатово 0,43km^2 (3,60%); Доња Студена 0,268km^2 (3,76%); Раутово 0,20km^2 (4,12%); Островица 0,74km^2 (4,38%) и др.

Најзначајнији раст површине грађевинског земљишта је у оквиру следећих катастарских општина: Горња Врежина (736,66%); Малча (503%); Чамурлија (482,39%); Бубањ (451%); Паси Пољана (404,08%); Доњи Матејевац I (403,24%); Куновица (397,83%); Поповац (360,44%); Трупале (340,39%); Крушце (332,94%); Горње Међурово (302,08%); Вртиште (298,80%); Просек-Манастир (288,75%); Габровац (280,69%); Врело (274,00%); Горњи Комрен (272,77%); Јелашница (266,27%); Доње Међурово (265,81%); Каменица (253,40%); Лалинац (235,44%); Доње Власе (235,08%) и др.

Најмањи раст површине грађевинског земљишта је у оквиру следећих катастарских општина: Чукљеник (16,57%); Берчинац (18,18%); Суповац (21,82%); Доња Студена (22,37%); Горња Трнава (27,24%); Ореовац (27,91%); Палиграце (28,15%) и др.

Ширење грађевинског земљишта је вршено погушћавањем постојећих грађевинских ареала и поред државних путева I и II реда, као и у коридорима општинских путева. У периферним брдско планинским и планинским насељима дошло је до смањења грађевинског земљишта у односу на важећи план, где је оно дефинисано углавном као постојеће.

Ширење је у највећој мери на рачун пољопривредног земљишта.

У оквиру грађевинског земљишта обухваћени су простори за становање, привредне делатности, површине јавне намене, инфраструктурне мреже и објекте, спорт и рекреацију, верске објекте и др.

Грађевинско земљиште као рационално организован и обликован простор приказано је за сва насеља на територији Просторног плана. Основни критеријуми за утврђивање грађевинског земљишта били су: рационално коришћење и намена простора, објективно сагледавање потреба сваког насеља за грађевинским земљиштем на основу процена будућих демографских процеса, расположивог простора који није изграђен, процењених природних, привредних и осталих потенцијала и потреба, капацитета постојеће и планиране инфраструктуре, месту насеља у планираној хијерархији мреже насеља, заштити јавног и приватног интереса, очувању аутентичности и посебности насеља и вредновању квалитета простора и његове околине, а да се при том не смањују квалитетни шумски, пољопривредни и водни ресурси.

Просторним планом приказано је постојеће и планирано грађевинско земљиште. Планирано грађевинско земљиште представља резервну површину за будући просторни развој насеља. Границе грађевинских рејона су прецизно дефинисне на нивоу парцела, како за просторе

и зоне директне примене плана у уређајним основама, тако и за територију читавог Просторног плана у GIS и CAD технологији, са високом детаљношћу. Реконструкцијом постојеће и градњом нове саобраћајне и комуналне инфраструктуре, као и осигурањем простора за пратеће садржаје, подићи ће се ниво комуналног опремања насеља.

Грађевинско земљиште урбано-руралног континума и периурбаног прстена нишке агломерације дефинисано је за даљу урбанистичку разраду углавном плановима генералне регулације, али и плановима детаљне регулације. Око ове функционалне агломерације формиран је основни грађевински рејон који се протеже уз постојеће и планиране саобраћајнице, што је омогућило да даља изградња буде усмерена у циљу рационалног коришћења и инфраструктурног опремања земљишта и створени услови за спречавање неконтролисаног и стихијног заузимања и смањења површина пољопривредног земљишта.

Табела 2: Упоредни преглед биланса намене простора

Земљиште	ППАПГН ("Службени лист града Ниша", бр. 45/11 и 85/22)		Просторни план	
	P km^2	%	P km^2	%
Пољопривредно	184,38	30,90	185,26	31,02
Шуме и шумско	176,86	29,64	205,83	34,46
Водно	13,06	2,19	14,20	2,38
Грађевинско	212,10	35,54	183,09	30,65
Остало	10,38	1,74	8,92	2,51
УКУПНО	596,78	100,00	597,31	100,00

Табела 3а. Планирано коришћење пољопривредног и шумског земљишта

р.б.	назив КО	површина КО		пољопривредно земљиште				шумско земљиште					
				укупно		постојеће	смањење	укупно		постојеће	планирано		увећање
		km²	%	km²	%	km²	%	km²	%	km²	km²	%	%
1	Банцарево	7,03	1,18	2,52	35,83	3,11	19,11	4,14	58,95	3,27	0,87	12,38	26,58
2	Бербатово	11,99	2,01	3,20	26,70	3,50	8,52	8,28	69,11	8,11	0,18	1,48	2,18
3	Берчинац	3,56	0,60	1,91	53,83	1,98	3,19	1,37	38,50	1,37	0,00	0,00	0,00
4	Бреница	8,17	1,37	3,85	47,10	4,54	15,22	3,34	40,91	3,22	0,13	1,54	3,92
5	Брзи Брод	2,62	0,44	0,00	0,00	1,62	100	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
6	Бубањ	1,92	0,32	0,00	0,00	1,57	100	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
7	Веле Поље	12,58	2,11	8,58	68,21	9,01	4,81	3,13	24,84	3,04	0,09	0,70	2,90
8	Врело	3,95	0,66	2,12	53,71	2,83	24,95	0,88	22,24	0,87	0,01	0,15	0,69
9	Вртиште	10,10	1,69	2,54	25,13	7,50	66,18	0,94	9,29	0,93	0,00	0,04	0,43
10	Вукманово	6,41	1,07	1,66	25,95	2,10	20,82	4,10	63,98	4,07	0,03	0,42	0,66
11	Габровац	7,79	1,30	2,62	33,68	5,17	49,30	1,67	21,47	1,63	0,04	0,55	2,64
12	Горња Врежина	6,58	1,10	0,70	10,61	5,42	87,12	0,52	7,85	0,46	0,06	0,90	12,91
13	Горња Студена	15,61	2,61	3,36	21,51	4,29	21,70	11,46	73,39	10,43	1,03	6,60	9,89
14	Горња Топоница	5,67	0,95	0,77	13,52	3,46	77,87	1,10	19,41	1,03	0,07	1,22	6,69
15	Горња Трнава	5,58	0,93	3,83	68,67	3,96	3,13	1,36	24,29	1,35	0,01	0,20	0,82
16	Горње Међурово	4,22	0,71	1,08	25,71	3,54	69,34	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
17	Горњи Комрен	5,78	0,97	2,38	41,14	3,59	33,80	0,87	15,05	0,85	0,02	0,31	2,12
18	Горњи Матејевац	18,39	3,08	6,14	33,42	8,78	30,02	8,81	47,94	8,00	0,82	4,45	10,23
19	Доња Врежина	4,03	0,67	0,07	1,74	2,54	97,24	0,02	0,50	0,01	0,01	0,17	53,85
20	Доња Студена	7,12	1,19	2,31	32,50	2,68	13,56	4,47	62,78	4,04	0,43	5,98	10,53
21	Доња Топоница	3,16	0,53	1,45	45,98	2,34	38,04	0,21	6,72	0,21	0,01	0,19	2,91
22	Доња Трнава	8,01	1,34	5,26	65,71	6,44	18,23	0,57	7,08	0,49	0,07	0,92	15,01
23	Доње Власе	10,22	1,71	2,01	19,70	4,46	54,85	4,73	46,27	4,66	0,07	0,64	1,39
24	Доње Међурово	8,80	1,47	1,80	20,42	7,07	74,57	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
25	Доњи Комрен	6,96	1,17	2,60	37,31	3,36	22,78	1,14	16,32	1,09	0,04	0,62	3,93
26	Доњи Матејевац I	7,97	1,33	1,75	21,96	6,29	72,20	0,58	7,29	0,57	0,02	0,19	2,65
27	Доњи Матејевац II	1,92	0,32	0,00	0,00	0,00	0,00	1,92	99,99	1,92	0,00	0,00	0,00
28	Јасеновик	7,55	1,26	3,33	44,10	3,64	8,39	3,68	48,68	3,65	0,03	0,34	0,71
29	Јелашница	10,04	1,68	1,83	18,20	4,88	62,53	4,30	42,82	4,06	0,24	2,38	5,88
30	Каменица	19,45	3,26	2,64	13,60	8,02	67,02	9,49	48,82	9,29	0,21	1,06	2,22
31	Кнез Село	10,46	1,75	4,14	39,59	4,86	14,78	5,04	48,16	4,92	0,12	1,17	2,48

р.б.	назив КО	површина КО		пољопривредно земљиште				шумско земљиште					
				укупно		посто-јеће	смање-ње	укупно		посто-јеће	планирано		увећа-ње
		km²	%	km²	%	km²	%	km²	%	km²	km²	%	%
32	Кравље	16,52	2,77	6,98	42,27	7,81	10,60	8,59	52,03	8,21	0,38	2,31	4,65
33	Крушце	7,32	1,23	4,42	60,29	6,69	33,95	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
34	Куновица	13,42	2,25	3,54	26,40	5,06	29,97	8,66	64,52	7,62	1,04	7,76	13,66
35	Лазарево Село	4,80	0,80	0,66	13,82	0,85	21,91	3,82	79,54	3,78	0,04	0,75	0,95
36	Лалинац	11,66	1,95	7,26	62,29	10,47	30,61	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
37	Лесковик	8,60	1,44	3,31	38,45	3,65	9,45	4,98	57,91	4,61	0,37	4,35	8,12
38	Малча	14,53	2,43	4,81	33,10	10,09	52,33	3,54	24,37	3,36	0,18	1,25	5,43
39	Медошевац	5,07	0,85	0,00	0,00	1,59	100	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
40	Мезграја	4,49	0,75	2,37	52,81	3,75	36,85	0,15	3,23	0,11	0,04	0,85	35,51
41	Миљковац	5,27	0,88	2,44	46,24	2,73	10,59	2,29	43,44	2,26	0,03	0,53	1,24
42	Мрамор	6,67	1,12	3,44	51,59	5,63	38,94	0,06	0,91	0,06	0,01	0,07	8,93
43	Ниш "Бубањ"	13,74	2,30	0,05	0,39	6,12	99,12	0,62	4,48	0,52	0,10	0,71	18,92
44	Ниш "Пантелеј"	5,33	0,89	0,00	0,00	1,65	100	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
45	Ниш "Ћеле Кула"	16,54	2,77	1,48	8,97	4,52	67,19	0,43	2,62	0,42	0,02	0,11	4,58
46	Ниш "Црвени Крст"	7,52	1,26	0,00	0,00	1,76	100	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
47	Нишка Бања	8,45	1,41	0,01	0,14	5,11	99,76	0,05	0,59	0,05	0,00	0,00	0,00
48	Ново Село	2,11	0,35	0,25	11,81	1,19	79,08	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
49	Ореовац	8,82	1,48	4,18	47,44	4,37	4,30	4,30	48,71	3,30	1,00	11,34	30,35
50	Островица	16,85	2,82	7,12	42,27	8,21	13,28	8,79	52,17	7,52	1,27	7,52	16,85
51	Палиграце	7,57	1,27	5,18	68,33	5,42	4,57	1,84	24,35	1,75	0,09	1,19	5,12
52	Пањина	7,66	1,28	2,66	34,72	2,96	10,01	4,48	58,48	4,43	0,05	0,64	1,11
53	Паси Пољана	5,82	0,98	0,44	7,57	4,70	90,62	0,07	1,20	0,07	0,00	0,03	2,94
54	Пасјача	4,82	0,81	3,63	75,29	3,79	4,14	0,86	17,87	0,79	0,07	1,41	8,56
55	Поповац	7,33	1,23	0,26	3,52	5,61	95,40	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
56	Прва Кутина	6,29	1,05	1,68	26,63	2,77	39,49	2,93	46,59	2,85	0,08	1,24	2,73
57	Просек-Манастир	5,09	0,85	0,52	10,26	1,91	72,66	2,82	55,47	2,68	0,14	2,75	5,21
58	Равни До	7,54	1,26	2,88	38,23	3,35	13,86	4,21	55,87	3,95	0,27	3,55	6,79
59	Радикина Бара	11,27	1,89	1,63	14,46	2,10	22,45	8,97	79,57	8,91	0,06	0,55	0,70
60	Раутово	4,74	0,79	0,96	20,33	1,15	16,04	3,54	74,62	3,50	0,03	0,72	0,97
61	Рујник	6,80	1,14	3,84	56,47	4,30	10,64	2,18	32,02	2,04	0,14	2,06	6,87
62	Сечаница	13,57	2,27	8,94	65,88	9,50	5,89	3,38	24,88	3,35	0,03	0,19	0,78

р.б.	назив КО	површина КО		пољопривредно земљиште				шумско земљиште					
				укупно		постојеће	смањење	укупно		постојеће	планирано		увећање
		km²	%	km²	%	km²	%	km²	%	km²	km²	%	%
63	Сићево	21,80	3,65	6,05	27,75	8,71	30,59	12,99	59,60	10,17	2,83	12,96	27,79
64	Суви До	3,54	0,59	0,82	23,27	1,72	51,98	1,13	32,00	1,06	0,08	2,17	7,29
65	Суповац	5,17	0,87	1,55	30,00	1,86	16,65	1,65	31,89	1,62	0,04	0,68	2,17
66	Трупале	12,50	2,09	2,95	23,63	10,26	71,23	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
67	Хум	8,80	1,47	4,28	48,65	5,59	23,29	2,50	28,35	2,44	0,06	0,69	2,51
68	Церје	19,22	3,22	5,07	26,35	5,63	9,96	13,64	70,99	13,00	0,64	3,33	4,92
69	Чамурлија	3,60	0,60	0,32	8,96	2,61	87,63	0,55	15,18	0,53	0,02	0,55	3,80
70	Чокот	6,42	1,07	0,33	5,17	4,60	92,78	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
71	Чукљеник	6,45	1,08	2,47	38,31	3,18	22,30	3,72	57,64	2,53	1,19	18,43	46,99
72	**Просторни план**	**597,31**	**100,00**	**185,26**	**31,02**	**315,47**	**41,27**	**205,83**	**34,46**	**191,31**	**14,52**	**2,43**	**7,59**

Табела 3б. Планирано коришћење водног, грађевинског и осталог земљишта

р.б.	назив КО	водно земљиште					грађевинско земљиште						остало	
		укупно		постојеће	планирано		укупно		постојеће	планирано		увећање		
		km²	%	km²	km²	%	km²	%	km²	km²	%	%	km²	%
1	Банцарево	0,05	0,64	0,00	0,05	0,64	0,32	4,57	0,23	0,09	1,32	40,79	0,00	5,89
2	Бербатово	0,07	0,60	0,00	0,07	0,60	0,43	3,60	0,33	0,10	0,86	31,40	0,00	0,44
3	Берчинац	0,03	0,76	0,00	0,03	0,76	0,25	6,95	0,21	0,04	1,07	18,18	0,00	0,00
4	Бреница	0,02	0,27	0,00	0,02	0,27	0,96	11,73	0,31	0,65	7,94	210,03	0,00	1,29
5	Брзи Брод	0,16	6,08	0,05	0,11	4,36	2,46	93,92	0,95	1,51	57,70	159,35	0,00	0,00
6	Бубањ	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,92	100	0,35	1,57	81,85	451,00	0,00	0,21
7	Веле Поље	0,09	0,72	0,00	0,09	0,72	0,78	6,23	0,53	0,26	2,04	48,58	0,00	0,00
8	Врело	0,01	0,35	0,00	0,01	0,35	0,94	23,68	0,25	0,69	17,35	274,00	0,00	0,02
9	Вртиште	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	6,62	65,59	1,66	4,96	49,14	298,80	0,00	0,01
10	Вукманово	0,04	0,66	0,00	0,04	0,66	0,60	9,40	0,24	0,37	5,73	156,17	0,00	0,01
11	Габровац	0,06	0,76	0,00	0,06	0,76	3,31	42,53	0,87	2,44	31,36	280,69	0,12	1,47
12	Горња Врежина	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	5,36	81,54	0,64	4,72	71,79	736,66	0,00	0,93
13	Горња Студена	0,07	0,44	0,00	0,07	0,44	0,69	4,41	0,40	0,29	1,86	73,30	0,04	3,20
14	Горња Топоница	0,06	1,04	0,00	0,06	1,04	3,74	66,04	1,17	2,58	45,48	221,20	0,00	0,15
15	Горња Трнава	0,04	0,66	0,00	0,04	0,66	0,36	6,36	0,28	0,08	1,36	27,24	0,00	0,02

р.б.	назив КО	водно земљиште					грађевинско земљиште						остало	
		укупно		постојеће	планирано		укупно		постојеће	планирано		увећање		
		km²	%	km²	km²	%	km²	%	km²	km²	%	%	km²	%
16	Горње Међурово	1,01	23,86	0,15	0,86	20,35	2,13	50,45	0,53	1,60	37,90	302,08	0,00	0,00
17	Горњи Комрен	0,03	0,57	0,00	0,03	0,57	1,59	27,49	0,43	1,16	20,12	272,77	0,91	15,75
18	Горњи Матејевац	0,06	0,31	0,00	0,06	0,31	3,36	18,30	1,23	2,14	11,62	173,94	0,01	2,08
19	Доња Врежина	0,26	6,56	0,08	0,19	4,62	3,59	89,11	1,32	2,27	56,42	172,64	0,08	2,10
20	Доња Студена	0,07	0,96	0,00	0,07	0,96	0,27	3,76	0,22	0,05	0,69	22,37	0,00	2,53
21	Доња Топоница	0,12	3,83	0,05	0,07	2,34	1,37	43,47	0,56	0,81	25,70	144,56	0,00	0,00
22	Доња Трнава	0,46	5,68	0,14	0,32	3,95	1,73	21,54	0,94	0,78	9,78	83,12	0,00	0,00
23	Доње Власе	0,05	0,46	0,00	0,05	0,46	3,32	32,54	0,99	2,33	22,83	235,08	0,11	1,03
24	Доње Међурово	1,73	19,65	0,29	1,44	16,33	5,28	59,94	1,44	3,83	43,55	265,81	0,00	0,01
25	Доњи Комрен	0,01	0,20	0,00	0,01	0,20	1,23	17,63	0,52	0,71	10,19	136,87	1,99	28,54
26	Доњи Матејевац I	0,05	0,63	0,00	0,05	0,63	5,59	70,12	1,11	4,48	56,19	403,24	0,00	0,00
27	Доњи Матејевац II	0,00	0,21	0,00	0,00	0,21	0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
28	Јасеновик	0,16	2,11	0,00	0,16	2,11	0,39	5,11	0,27	0,12	1,59	45,11	0,00	0,00
29	Јелашница	0,18	1,75	0,04	0,18	1,80	3,69	36,76	1,01	2,68	26,72	266,27	0,05	0,53
30	Каменица	0,04	0,22	0,00	0,04	0,22	7,23	37,20	2,05	5,19	26,67	253,40	0,03	0,48
31	Кнез Село	0,03	0,30	0,00	0,03	0,30	1,25	11,95	0,64	0,61	5,84	95,62	0,00	0,44
32	Кравље	0,14	0,83	0,00	0,14	0,83	0,81	4,87	0,37	0,43	2,62	116,40	0,00	0,74
33	Крушце	0,71	9,73	0,13	0,58	7,95	2,20	29,97	0,51	1,69	23,05	332,94	0,00	0,01
34	Куновица	0,07	0,54	0,03	0,05	0,34	1,15	8,53	0,23	0,92	6,82	397,83	0,00	3,62
35	Лазарево Село	0,06	1,19	0,06	0,06	1,19	0,25	5,25	0,16	0,09	1,94	58,49	0,01	0,22
36	Лалинац	1,06	9,06	0,20	0,86	7,37	3,34	28,66	1,00	2,35	20,11	235,44	0,00	0,00
37	Лесковик	0,01	0,15	0,00	0,01	0,15	0,30	3,50	0,16	0,14	1,59	83,54	0,00	2,07
38	Малча	0,15	1,02	0,03	0,12	0,80	6,03	41,51	1,00	5,03	34,63	503,00	0,00	0,34
39	Медошевац	0,18	3,57	0,07	0,11	2,25	3,71	73,32	2,23	1,48	29,22	66,25	1,17	23,11
40	Мезграја	0,78	17,45	0,14	0,64	14,24	1,19	26,54	0,49	0,71	15,73	145,57	0,00	0,00
41	Миљковац	0,08	1,46	0,00	0,08	1,46	0,47	8,85	0,28	0,18	3,49	65,02	0,00	0,00
42	Мрамор	0,01	0,21	0,01	0,12	1,83	3,00	44,99	0,93	2,07	30,99	221,20	0,15	0,01
43	Ниш "Бубањ"	0,07	0,53	0,01	0,06	0,43	12,94	94,16	7,04	5,90	42,96	83,90	0,06	0,43
44	Ниш "Пантелеј"	0,31	5,85	0,11	0,20	3,77	5,02	94,14	3,58	1,45	27,11	40,44	0,00	0,01
45	Ниш "Ћеле Кула"	0,12	0,72	0,03	0,09	0,54	12,32	74,46	9,39	2,93	17,71	31,21	2,19	13,23
46	Ниш "Црвени Крст"	0,28	3,72	0,13	0,15	2,02	5,76	76,62	4,16	1,61	21,36	38,64	1,48	19,66

р.б.	назив КО	водно земљиште					грађевинско земљиште						остало	
		укупно		постојеће	планирано		укупно		постојеће	планирано		увећање		
		km²	%	km²	km²	%	km²	%	km²	km²	%	%	km²	%
47	Нишка Бања	0,86	10,14	0,22	0,64	7,59	7,53	89,12	3,08	4,45	52,71	144,78	0,00	0,01
48	Ново Село	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,86	88,20	0,92	0,94	44,62	102,39	0,00	0,00
49	Ореовац	0,06	0,69	0,00	0,06	0,69	0,28	3,12	0,22	0,06	0,68	27,91	0,00	10,62
50	Островица	0,20	1,19	0,08	0,12	0,72	0,74	4,38	0,51	0,23	1,38	46,14	0,00	3,15
51	Палиграце	0,08	1,02	0,00	0,08	1,02	0,48	6,31	0,37	0,11	1,39	28,15	0,00	0,32
52	Паљина	0,06	0,74	0,00	0,06	0,74	0,47	6,07	0,28	0,19	2,48	69,09	0,00	0,00
53	Паси Пољана	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	5,31	91,21	1,05	4,26	73,12	404,08	0,00	0,00
54	Пасјача	0,03	0,62	0,00	0,03	0,62	0,30	6,12	0,21	0,09	1,87	43,90	0,00	0,74
55	Поповац	0,39	5,25	0,11	0,27	3,72	6,48	88,41	1,41	5,08	69,21	360,44	0,21	2,82
56	Прва Кутина	0,12	1,84	0,01	0,11	1,75	1,57	24,90	0,66	0,91	14,40	137,07	0,00	0,03
57	Просек-Манастир	0,19	3,71	0,09	0,10	1,89	1,56	30,56	0,40	1,16	22,70	288,75	0,00	0,07
58	Равни До	0,04	0,52	0,00	0,04	0,52	0,41	5,37	0,14	0,27	3,58	200,00	0,00	1,50
59	Радикина Бара	0,07	0,62	0,00	0,07	0,59	0,60	5,35	0,26	0,34	3,03	131,03	0,00	0,00
60	Раутово	0,03	0,68	0,00	0,03	0,68	0,20	4,12	0,09	0,11	2,24	119,10	0,01	0,01
61	Рујник	0,03	0,38	0,00	0,03	0,38	0,61	8,94	0,32	0,29	4,28	91,80	0,15	2,19
62	Сечаница	0,45	3,34	0,16	0,30	2,19	0,80	5,89	0,56	0,24	1,75	42,17	0,00	0,01
63	Сићево	0,34	1,56	0,16	0,19	0,85	2,42	11,09	1,52	0,90	4,11	58,80	0,00	5,69
64	Суви До	0,01	0,37	0,00	0,01	0,37	1,57	44,32	0,73	0,84	23,58	113,76	0,00	0,97
65	Суповац	0,47	9,01	0,14	0,33	6,34	1,50	29,03	1,23	0,27	5,20	21,82	0,00	0,00
66	Трупале	0,54	4,30	0,19	0,35	2,80	9,01	72,07	2,05	6,96	55,71	340,39	0,00	0,00
67	Хум	0,06	0,66	0,00	0,06	0,66	1,97	22,34	0,79	1,18	13,42	150,57	0,00	0,00
68	Церје	0,08	0,40	0,00	0,08	0,40	0,44	2,26	0,31	0,13	0,66	41,23	0,00	1,47
69	Чамурлија	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2,58	71,58	0,44	2,14	59,29	482,39	0,15	0,64
70	Чокот	1,07	16,68	0,19	0,88	13,74	5,02	78,15	1,63	3,39	52,73	207,41	0,00	0,00
71	Чукљеник	0,06	0,90	0,00	0,06	0,90	0,20	3,16	0,18	0,03	0,45	16,57	0,00	8,76
72	**Просторни план**	**14,20**	**2,38**	**3,08**	**11,35**	**1,90**	**183,09**	**30,65**	**72,49**	**110,60**	**18,52**	**152,57**	**8,92**	**2,51**

2. ЗАШТИТА, УРЕЂЕЊЕ, КОРИШЋЕЊЕ И РАЗВОЈ ПРИРОДНИХ СИСТЕМА И РЕСУРСА

2.1. Пољопривредно земљиште

Основни циљ заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта - Оперативни циљеви заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта су:

1) дефинисање просторних услова развоја подручја и изградња препознатљиве слике пољопривреде града Ниша;

2) очување пољопривредног земљишта као природног ресурса од даљег ненаменског коришћења и уништавања, пре свега мерама надлежних органа, као и сталном и перманентном едукацијом становништва;

3) примена прописаних мера за очување и побољшање квалитета земљишта (путем калцизације, фосфатизације и хумификације), уз спровођење систематске контроле плодности и агрохемијских анализа;

4) заштита земљишта и његовог природног биодиверзитета, заштита вода, подземних и у водотоковима, неопходних за наводњавање пољопривредног земљишта;

5) стварање комерцијалних газдинстава која ће одговорити потребама модерне тржишне економије у намери да допринесу конкурентности на локалном, регионалном, националном и међународном нивоу;

6) пружање помоћи пољопривредним произвођачима на плану перманентне едукације за правилну, рационалну и нешкодљиву примену хемијских препарата;

7) формирање мреже основне стручне службе и њено приближавање селу уз максимално коришћење локалних средстава информисања;

8) наставити са комасацијом пољопривредног земљишта;

9) подстицање органске и еколошке пољопривреде.

Основна концепција заштите и коришћења пољопривредног земљишта на подручју града Ниша, заснива се на одрживом пољопривредном и руралном развоју, који ће почивати на:

- повећању конкурентности, подршком реструктурирању пољопривредног сектора;
- побољшању стања животне средине и природних вредности, подршком управљању земљиштем;
- диверсификацији руралне економије и унапређењу квалитета живљења у руралним областима;
- подршци примене локалне стратегије руралног развоја, која се на нивоу локалне заједнице ослања на принцип партнерства, међурегионалне сарадње и размене искустава у примени оригиналних интегралних стратегија одрживог развоја.

Основна концепција одрживог коришћења пољопривредног земљишта подразумева:

- подстицање бржег развоја пољопривреде уз подстицај развоја пољопривредних подручја која се базирају на примарној пољопривредној производњи
- заштиту и унапређење пољопривредног земљишта (мелиорације, откуп пољопривредног земљишта, комасациони радови)
- наводњавање у већем обиму је неопходно за интезивирање пољопривредне производње
- пошумљавање пољопривредног земљишта ниже бонитетне класе
- давање у закуп државног дела земљишта
- на територији града постоји доста газдинстава која су у већој мери напуштена, а које треба штитити као етнолошке споменике културе али и развијати као могуће културне и економске просторне елементе који јачају идентитет; најбољи начин заштите је реконструкција и пренамена објеката у функцији културе, угоститељства и туризма, као и маркетинга пољопривредне производње.

Политика руралног развоја ће се операционализовати интегралним развојним програмима, који представљају скуп мера наведених одредби, одабраних према развојним потребама територије, уз поштовање баланса између секторске (конкурентност) и територијалне компоненте (управљање земљиштем и рурални развој).

Потребно је поштовати одредбе Закона о пољопривредном земљишту, а које се односе на заштиту, уређење и коришћење пољопривредног земљишта за земљиште које ће у границама Просторног плана по врсти и намени остати пољопривредно земљиште.

Чланом 15. наведеног закона прописано је да се пољопривредно земљиште користи за пољопривредну производњу и не може се користити у друге сврхе, осим у случајевима и под условима утврђеним овим законом. Чланом 22. наведеног закона прописана је забрана коришћења пољопривредног земљишта прве, друге, треће, четврте и пете катастарске класе у непољопривредне сврхе. У којим случајевима постоји могућност изузетка забране коришћења пољопривредног земљишта у непољопривредне сврхе прописано је чланом 23. Закона о пољопривредном земљишту. Чланом 24. истог закона прописани су услови и начин давања сагласности на промену намене пољопривредног земљишта. Такође, чланом 27. закона прописано је да пољопривредно земљиште не може да се уситни на парцеле чија је површина мања од пола хектара, односно да пољопривредно земљиште уређено комасацијом не може да се уситни на парцеле чија је површина мања од једног хектара.

Планом су утврђене следеће смернице заштите и одрживог коришћења пољопривредног земљишта:

- на брдовитим и другим теренима с потенцијалима за воћарску и повртарску производњу (терени до 750m nv), треба подржавати искоришћавање погодности за развој органске производње, док је примена метода строго контролисаног прихрањивања и интегралне заштите нужни услов опстанка и даљег развоја воћарства уопште, у спрези с усвајањем савремених стандарда квалитета у преради и пласману, унапређивањем маркетинга и оснивањем произвођачких асоцијација;
- заштита и одрживо коришћење земљишта, са пространим ливадама и пашњацима, велике еколошке и економске вредности, али и са природним ограничењима за развој пољопривреде, условљени су демографским јачањем;
- поред развоја туризма, то захтева и подршку развоју пашњачког сточарства, промовисању агрошумарства (посебно, укључивање капацитета шума и водотока у извозно атрактивне програме производње, сакупљања и прераде широког асортимана високо вредних сировина), поновном увођењу аутохтоних раса стоке, сорти гајених биљака, традиционалних производних система и сл;
- на заштићеним подручјима, укључујући и сливна подручја акумулација и будућа заштићена подручја, прецизирање посебних режима коришћења пољопривредног земљишта и мера подршке дохотку локалног становништва, заснива се на уважавању како позитивних, тако и негативних утицаја пољопривреде на биодиверзитет и предео.

Очување површина и побољшање физичких, хемијских и биолошких својстава пољопривредног земљишта заснивање се на:

- заштити пољопривредног земљишта од нерационалног/непланског заузимања у грађевинске, рекреативне и друге непољопривредне сврхе;
- разради и спровођењу еколошки безбедних програма мелиорације ливада и пашњака, упоредо с обезбеђивањем подршке редовном кошењу и/или напасању стоке, како би се спречила сукцесија коровских биљака, суженог биодиверзитета и мале економске вредности;
- не планира се тотално пошумљавање, односно затрављивање оранице на теренима изнад 750m nv и поред њиховог претежно слабог економско - производног потенцијала. Ради опстанка планинских села потребно је задржавање одређених површина за ратарско-повртарску производњу на парцелама дубљих земљишта, погодних за гајење кромпира, одговарајућих сорти жита и крмног биља;
- њихово одрживо коришћење условљено је адекватном антиерозионом обрадом, правилним плодоредом и контролисаним органско-минералним прихрањивањем биљака;
- обавезно је вођење рачуна о очувању крмне базе за развој планинског сточарства и другим интересима локалног становништва при успостављању еколошки оптималних односа између пољопривредних и шумских површина и то промовисањем агрошумарства и обезбеђењем подршке за редовно кошење и/или напасање стоке, како би се спречила биолошка деградација травног биљног покривача;

- уређењу пољских и шумских прилазних путева, укључујући подизање појасева заштитног зеленила дуж путева и туристичко - рекреативних стаза, око пашњака, изворишта воде, речних токова и сл;

- спречавању негативних утицаја пољопривредне производње на стање животне средине и живог света, успостављањем контроле коришћења минералних ђубрива и средстава за заштиту биља;

- очувању и неговању естетских обележја руралних предела у оквиру пољопривредних и шумских површина, доношењем потребних правила и одговарајуће институционализоване контроле по питањима: поткресивања и крчења врзина/живица и уклањања корова дуж међа и сеоских, шумских и других путева и одржавања тих путева; сакупљања и елиминисања отпадака пољопривредних производа; чувања појединачних или група стабала на пољопривредним површинама; забране одлагања/бацања смећа и свих врста отпада (металног, стакленог, грађевинског и др) ван места одређених за те намене и сл. и

- побољшању информатичке основе о пољопривредном земљишту и другим елементима руралног простора, ажурирањем катастра по начину коришћења земљишта и власницима сваке парцеле, упоредо са спровођењем детаљних педолошких истраживања и израдом бонитетне карте земљишта за општинску територију.

Са становишта очувања економских и екосистемских функција земљишта, апсолутни приоритет има одређивање одговарајућих радова на евидентираним ерозионим теренима и контрола њиховог спровођења, у складу с одредбама Закона о пољопривредном земљишту. На издвојеним ерозионим подручјима, начин коришћења пољопривредног земљишта треба прилагодити условима терена и гајити културе које ће поред биљне производње обезбедити и заштиту земљишта од ерозије.

На нагнутим теренима је, такође, неопходно формирање противерозионих појасева жбунастог, шумског и травног типа, ради смањења кинетичке енергије сливајућег млаза који врши еродирање површинских слојева земљишта и подлоге. На тај начин могуће је повећати толеранцију у смислу граничног нагиба за гајење ратарских култура, а редукцију истих извршити само на местима где не постоји никаква економска оправданост гајења житарица и окопавина. Уз то, живим ретензионим појасевима се значајно побољшава еколошки систем подручја, а у врсте за формирање појасева могу се унести бројне племените карактеристике, као што су медоносност, лековитост и др. У воћњацима и виноградима у циљу смањења ерозионих процеса потребно је формирање контурних бразди, као и заснивање нових засада искључиво садњом по изохипси, односно управно на садашње редове.

У складу са природним условима и ресурсима и агроеколошким капацитетом простора, на подручју Просторног плана је могуће издвојити следеће рејоне пољопривредне производње:

Рејон Нишке котлине (200-400mnv) захвата централни део планског подручја и представља зону интензивне пољопривреде тржишног карактера, где доминира повртарство и ратарство. Оранице и баште имају највеће учешће у катастарским општинама које се простиру на најнижем делу Нишке котлине, дуж Јужне Мораве и Нишаве, у којима је њихово учешће у односу на укупну површину преко 50%. Најповољнији терени за производњу кукуруза су на најнижим речним терасама, док пшеници више погодују сувљи терени на просторима виших тераса.

Рејон побрђа (400-900mnv) захвата највећи северни део Нишке котлине, подножје Суве планине, као и благе падине Сићевачке и Јелашничке клисуре. На нижим терасама ове зоне се простиру значајне ораничне површине, где се претежно гаје жита, док њене више и присојне стране представљају област винограда и воћњака. Учешће воћњака у односу на укупну површину по катастарским општинама у овом реону је мало. Главне површине воћњака налазе се на северу планског подручја.

Брдско - планински рејон (900-1500mnv) захвата највиши северни, источни и јужни део планског подручја. Њу чини мањи број целих катастарских општина као и насељских атара по ободу Нишке котлине. Природни биљни покривач у овој зони одржао се само местимично на вишим и стрмим деловима планине Селичевице, Суве планине и Сврљишких планина. Шуме које су у прошлости на овим подручјима биле главни биљни покривач, искрчене су у највећој мери где год је земљиште могло да се искористи за обраду. Уместо шума на искрченом

земљишту се свуда јављају пољопривредне површине ниске производне могућности. Највећи пашњачки комплекси се налазе у северном и источном делу планског подручја.

2.2. Шуме и шумско земљиште

Основни циљеви заштите, уређења и коришћења шума и шумског земљишта су:

а) очување биоразноврсности шумског подручја;

б) одрживо (трајно) газдовање укупним потенцијалима шума у шумском подручју;

в) унапређивање затеченог стања шума;

г) повећање површине под шумама.

Оперативни циљеви заштите, уређења и коришћсња шума и шумског земљишта су:

1) трајна и максимална производња дрвних производа и осталих производа из шуме уз остваривање општекорисних функција шума: еколошко - заштитне, туристичко - рекративне и научно - истраживачке;

2) заштита земљишта од водне ерозије различитог типа;

3) заштита и очување добара под посебним режимом заштите;

4) заштита биоразноврсности шумских екосистема;

5) заштита шума око културно - историјских и целина;

6) побољшање стања шумске инфраструктуре;

7) постизање броја јединки главних врста дивљачи до економског капацитега, као и њихове одговарајуће полне и старосне структуре;

8) побољшање услова станишта у ловишту.

Основно *концепцијско опредељење* коришћења шумског земљишта и развоја шумарстава

Основни циљеви газдовања шумама су:

а) трајност газдовања, односно шумске производње;

б) максимална производња у шумарству и

в) унапређење општекорисних функција шума.

Оперативни циљеви газдовања шумама су:

1) биолошко - узгојни: који обезбеђују стално повећање прираста и приноса;

2) производни: који утврђују перспективну могућност производње шумских производа утврђених по сортиментима и количини, за подмирење потреба индустрије за прераду дрвета и осталих потрошача;

3) технички: који обезбеђују техничке услове за остварење напред наведених циљева (изградња и одржавање шумских саобраћајница и других објеката, опреме и сл);

4) општекорисни: који проистичу из законски одредби и заштитно-регулационе и социјалне улоге шума;

5) јачање научне функције шума: сарадња, комуникација и истраживање и промоција у шумарству;

6) заштитни циљеви шума: заштита од човека (бесправне сече, противправно присвајање и коришћење осталих, по шуму штетних активности), заштита шума од пожара, откривање, праћење и сузбијање фитопатолошких узрочника важнијих биљних болести, откривање, праћење и сузбијање штетних инсеката;

7) узгој, заштита и коришћење племените крупне и ситне дивљачи, као и узгој рибе на језерима, рекама и напуштеним шљунчаним позајмиштима;

8) повећање и обогаћивање рибљег фонда риболовног подручја.

Концепција развоја шумарства подразумева одрживо коришћење, гајење и негу шума, које се остварује кроз примену читавог низа мера.

Мере за остварење општих и посебних циљева газдовања шумама деле се на оне: узгојне природе, уређајне природе и остале мере, односно (специфичне мере за поједине састојине или комплексе утврђене основном наменом).

Основне мере за остваривање циљева газдовања шумама узгојне природе су: избор система газдовања, избор узгојног и структурног облика гајења, избор врсте дрвећа и размера њихове смесе, избор начина сеча обнављања и коришћења и избор начина неге састојина.

Мере уређајне природе значајне за ово шумско подручје јесу дужина опходње у једнодобним шумама, пречника сечиве зрелости и оријентационе запремине у разнодобним састојинама, одређивање дужине подмладног раздобља, одређивање конверзионог раздобља у изданачким шумама и реконструкционог у девастираним састојинама, избор периода за постизање оптималне обраслости и дужина уређајног раздобља.

Посебне мера заштите за заштићена подручја се односе пре свега на следеће: постављање табли са знаком за означавање заштићеног природног добра, постављање табли упозорења и забране у всзи са недозвољеним и угрожавајућим активностима, обележавањс спољне границе заштићеног природног добра и зона заштите. У научно истраживачке сврхе, приступ у објекат је могућ уз дозволу иредузећа, док је слободан приступ забрањен. На основу утврђеног стања шума, утврђених дугорочних и краткорочних циљева газдовања и могућности њиховог обезбеђења израђују се планови будућег газдовања.

План гајења у државним шумама обухвата следеће мере: план обнављања, план подизања нових шума, план неге шума.

План гајења у приватним шумама обухвата следеће мере: план обнављања, план подизања нових шума, план неге шума.

План коришћења састојина у мањем делу (површински) по обиму је везан за потребе обнављања шума, а у већој мери за прореде као основне мере неге.

У погледу сакупљања споредних шумских производа, неопходно је стварање услова за складиштење и откуп, али и пласман, при чему се мора водити рачуна о њиховој заштити у складу са законом. У дугорочном планирању морају се обухватити, не само извоз дрвета, већ и све остале значајније функције и начини коришћења потенцијала шума и шумског подручја у целини. Неопходно је израдити план изградње шумских комуникација које ће у што већој мери, задовољити напред изнете принципе.

Једна трећина површине Просторног плана покривено је шумом. Изражен је тренд повећања површине под шумама због депопулације и напуштања пољопривредне производње чиме се развијају елементи и природни комплекси који припадају природно потенцијалној вегетацији. Шуме и шумско земљиште на територији Просторног плана су приватној и државној својини. Шуме и шумско земљиште у државној својини обухватју део Газдинских јединица: „Каменички Вис I“, „Селичевица - Коритник“ и „Мали Јастребац 1“ којима газдује Шумско газдинство „Ниш“ Ниш. Основна намена шума је производња техничког дрвета, стална заштита шума (изван газдинског третмана), специјални резерват природе I степена, специјални резерват природе II степена, специјални резерват природе III степена, парк природе II степен заштите, парк природе III степен заштите, парк шума и заштита земљишта од ерозије.

На обухваћеним површинама се налазе састојине: граба, китњака, букве, шуме брезе, јасике и багрема, шикара, шибљак, сладуна, липе, цера и вештачки подигнуте састојине: смрче, црног бора, белог бора и осталих четинара. Степен угрожености шума од пожара креће се између I и VI степена угрожености, у зависности од састојине.

Просторни план обухвата шуме високе заштитне вредности HCVF-1 (парк природе, специјални резерват природе), представљу подручја која на глобалном, регионалном или државном нивоу садрже важне концентрације биодиверзитета, HCVF-2 (парк шума), представљају велике шумске површине нивоа пејсажа значајне на глобалном, регионалном и државном нивоу и HCVF-4 (заштита земљишта од ерозије, стална заштита шума), представљају подручја која пружају основне природне користи у критичним ситуацијама.

Шуме и шумско земљиште обухватају:

- део Специјалног резервата природе „Сува планина“, који представља подручје I категорије међународног и националног, односно изузетног значаја;
- део Специјалног резервата природе „Јелашничка клисура“, који представља природно добро од изузетног значаја;
- део Парка природе „Сићевачка клисура“ (II и III степен заштите), границе Парка природе „Сићевачка клисура” уједно представљају и границе рибарског подручја „Сићевачка клисура”;
- Парк шуму „Студена водица“.

Шуме и шумско земљиште се штите и унапређују у складу са Законом о шумама.

Ради очувања шума забрањена је сеча стабала заштићених и строго зашићених врста дрвећа; самовољно заузимање шума; уништавање или оштећење шумских засада, ознака и граничних знакова, као и изградња објеката који нису у функцији газдовања шумама; одлагање смећа, отровних супстанци и осталог опасног отпада у шуми, на шумском земљишту на удаљености мањој од 200m од руба шуме, као и изградња објеката за складиштење, прераду или уништавање смећа; предузимање других радњи којима се слаби приносна снага шуме или угрожавају функције шуме; одводњавање и извођење других радова којима се водни режим у шуми мења тако да се угрожава опстанак или виталност шуме

На шумском земљишту није дозвољена промена састава шумских састојина и њихова неконтролисана експлоатација.

У шумама могу да се граде објекти у складу с плановима газдовања шумама и посебним прописом којим се уређује област дивљачи и ловства.

Минимално дозвољена изградња је у функцији побољшања стања шума или њене боље приступачности и квалитетнијег коришћења. Под само плански одређеним условима (у складу са основом газдовања шумама и овим планом) може се врло ограничено мењати основна намена шумског земљишта, уз претходно добијену сагласност корисника.

Из упоредног биланса површина се види да је планирано пошумљавање земљишта које није условно за изградњу или припада пољопривредном земљишту ниже бонитетне класе.

Концепција развоја шумарства је заснована на заштити и унапређењу стања постојећих шума, уз рационализацију коришћења потенцијалних могућности станишта и уз максимално коришћење природног подмлађивања, како би се елиминисале категорије деградираних и разређених шума.

Једна од мера уређења предела треба да буде и очување постојећег стања шумског комплекса према важећим прописима и мерама газдовања шумама. Ту не сме да се занемари чињеница да су контролисане сече шума такође вид неге и унапређења природних предела, а не експлоатација природног ресурса. Овакве мере се примењују искључиво у циљу унапређења предела, а не ширења индустријских и других делатности које угрожавају предео.

У оквиру постојећих шума у приватној својини потребно је радити на:

- конверзији изданачких шума у високе;
- пошумљавању шибљака и голети.

У оквиру постојећих шума у државној својини потребно је, у циљу развоја и заштите:

- попуњавање високих разређених шума;
- реконструкција високих деградираних шума;
- конверзија изданачких у високе шуме;
- реконструкција изданачких шума у високе;
- попуњавање вештачки подигнутих састојина.

Постепено повећање шумских површина (пошумљавање необраслог шумског земљишта, пошумљавањем пољопривредних површина VI, VII и VIII бонитетне класе):

- сво планско земљиште (изнад 750mnv) које није издвојено као погодно за насељавање и пољопривреду (у нагибу већем од 25% треба уређивати и користити као шумско земљиште;
- у прелазној зони (до 750mnv) шумско земљиште у власништву сопственика (у нагибу већем од 25%) може се користити и у воћарству уколико већ није пошумљено.

Уређење и експлоатација шумских подручја, које може да се користи у сврхе одмора и рекреације не сме да буде условљено и подређено само шумско - привредном интересу, што је до сада било уобичајено и што је још врло присутно, али с друге стране, задовољавање све више потреба рекреације и туризма за шумским амбијентима, не би смело да пренебрегава потребе шумарства као таквог и најосновнијих интереса шумске привреде, ако се они могу задовољавати без опасности од еколошких поремећаја средине.

Шумско - привредно планирање на подручју Просторног плана и уређење шума мора у довољној мери да обухвати и да буде подређено специфичном просторном планирању и уређењу која ће у највећем степену имати у виду рекреативне могућности и особености дотичног шумског подручја, њихово одржавање и унапређивање. Обезбеђивање и једног и другог интереса гарантује се обавезним укључивањем и применом мера просторног уређења и заштите, односно одржавања животне средине. У принципу, свака шумска средина, као уосталом и сваки предео уопште, без обзира на његову основну намену и друге видове

искоришћавања, мора да буде под одређеним режимом заштите. Тај режим, који мора да буде веома изнијансиран, треба да обезбеди одржавање динамичке равнотеже конкретне шумске заједнице и њеног станишта, њихових биолошких рекреативних потенцијала и истовремено њихове продуктивности као шуме и њених непосредних економских вредности.

Планираним радовима требају се елиминисати категорије деградираних шума, а разређене шуме свести на најмању могућу меру.

Ловство развијати адекватним мерама, а пре свега појачаном заштитом од криволова, сузбијање предатора и побољшање мера на гајењу, унапредити (повећати) бројност и укупне капацитете ловне привреде, поспешујући развој ловног туризма.

2.3. Воде и водно земљиште

Водно земљиште, на територији Просторног плана јесте земљиште на коме стално или повремено има воде, због чега се формирају посебни хидролошки, геоморфолошки и биолошки односи који се одражавају на акватични и приобални екосистем.

Водно земљиште текуће и стајаће воде, јесу корито за велику воду, приобално земљиште (појас земљишта непосредно уз корито за велику воду водотока који служи одржавању заштитних објеката и корита за велику воду и обављању других активности које се односе на управљање водама) и појас земљишта уз корито стајаће воде, до највишег забележеног водостаја.

Водно земљиште на подручју Просторног плана обухвата и напуштена корита и пешчане и шљунчане спрудове, које вода повремено плави и земљиште које вода плави услед радова у простору (преграђивања текућих вода, експлоатације минералних сировина и слично).

Од површинских вода хидролошки, најзначајније су Јужна Морава и Нишава и неколико мањих водотока (Габровачка река, Кутинска река, Јелашничка река, Островичка река, Суводолска река, Малчанска река, Матејевачка река, Бреничка река, Хумска река, Велепољска река, Влашка река, Рујничка река, Топоничка река) са сталним и повременим речним токовима, као и врло богате подземне воде са већим и мањим изворима и врелима, од којих неколико имају карактер термоминералних лековитих вода. Такође је битно поменути постојање забарених површина у алувиону Јужне Мораве и Нишаве.

На водном земљишту није дозвољена било каква градња сталних објеката, али се може користити за пољопривредну производњу, експлоатацију минералних сировина (песка и шљунка), плантажне засаде (шуме, воћњаци, виногради), спортске и рекреационе површине – али без објеката који би могли да ометају развој система за заштиту од вода и спровођење мера одбране (прилаз грађевинске механизације, проширење постојећих насипа при њиховом надвишењу, реализацију дренажних система).

2.4. Минералне сировине

У циљу правилне намене и одрживог коришћења простора за потребе планирања и урбанизације, неопходно је урадити инжењерскогеолошка истраживња чија детаљност зависи од нивоа плана за који се раде истраживања.

У члану 21. став 2. Закона о рударству и геолошким истраживањима („Службени гласник РС”, бр. 101/15, 95/18 - др. закон и 40/21) дефинисано је да се примењена инжењерско-геолошка геотехничка истраживања обавезно врше за потребе просторног и урбанистичког планирања, пројектовања и изградње грађевинских, рударских и других објеката ради дефинисања инжењерскогеолошких-геотехничких услова изградње и/или санације, као и других карактеристика геолошке средине.

Планско опредељење јесте одрживо коришћење неметаличних минералних сировина на територији Просторног плана, које ће се усклађивати са општом концепцијом коришћења минералних ресурса Републике Србије.

Надлежно Министарство води катастар истражних и експлоатационих поља минералних сировина и надлежно је за давање услова за добијање истражних и експлоатационих права и у складу са њима потребне урбанистичке и техничке документације.

На простору који је обухваћен предметним планом, потврђене су резерве чврстих минералних сировина:

- сировина: шљунак – локалитет Горње Поље;
- сировина: шљунак и песак – локалитет Струке;
- сировина: кречњак као ТГК – локалитет Пажар - Грамада;
- сировина: кречњак – локалитет Островица - Сићевачка клисура.

На простору који је обухваћен предметним планом, налазе се експлоатациона поља неметаличних сировина и кречњака на локалитету Островица – Сићевачка клисура.

На простору Просторног плана, са аспекта геолошких истраживања и експлоатације подземних вода одобрено је следеће:

- Сагласност на пројекат одрживог коришћења природних ресурса подземних вода:
- питка вода - изворište у насељу Дуваниште, бунар ИЕБПЦБ-1/12;
- Истражна поља:
- питка вода - изворište Чумурлија, изворište складишта нафтних деривата и течног нафтног гаса НИС а.д. Ниш, изворište Медијана и изворište Међурово и Ниш;
- термална вода - изворište Топило;
- Експлоатациони простор:
- термоминерална вода – изворište Нишка Бања у Нишкој Бањи;
- питка вода - изворište у Пантелеју, изворište Топлана југ у Нишу и изворište предузећа Житопек;
- Оверене резерве:
- на територији града Ниша (изворишта: Delta Matic, Горња Трнава, Главно складиште горива Ниш, Миљковац, Хум, Benetton Serbia, Градска топлана Ниш, Procredit Banka, Доњи Матејевац, Топлана-југ, Медијана, изворište Нишке пиваре, Студена и Житопек);
- Нишке Бање (изворишта Нишка Бања и Студена) и
- на територији Островице код Ниша (изворište Бањица - Градац).

Коришћење и заштита минералних сировина спроводиће се на следеће начине:

- Утврђивање потенцијалности подручја у циљу истраживања појава и лежишта минералних сировина (неметаличне минералне сировине, енергетске минералне сировине и термалне воде);
- Ревитализација технолошких процеса у експлоатацији и преради минералних сировина и реконструкција постојеће застареле опреме;
- Минимизирање техногеног отпада и његове трансформације у техногену сировину која се може искористити даље у одговарајућем производном процесу;
- Образовање потребних кадрова за будућа геолошка истраживања;
- Санирање деградираних и загађених површина око постојећих експлоатација и тежња ка развоју пројеката који минимално угрожавају животну средину, применом тзв. „зеленог инжењерства“ и „технологије без или са минимумом отпадака“ и
- Дугорочна стратегија давања истражних права и, првенствено, концесија за истраживање и експлоатацију минералних сировина.

3. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ, ДИСТРИБУЦИЈА СТАНОВНИШТВА И МРЕЖА НАСЕЉА И ЈАВНИХ СЛУЖБИ

3.1. Становништво

На подручју Просторног плана демографске прилике су релативно повољне. Према подацима Пописа из 2022. године, на подручју Просторног плана живи 249.501 становника (72,54% становника Нишавске области), у 100.274 домаћинстава (74,40% домаћинстава Нишавске области). У периоду 1948-2022, број становника је повећан за 128,13% (у свим међупописним периодима становништво је расло по просечној стопи раста од 1,36%. Посматрајући по индексу раста становништва, у периоду 1948-2022. године, подручје Просторног плана налази се у нултој фази депопулације, односно спада у подручја без депопулације.

Међутим, и поред континуираног раста броја становника, можемо видети да постоје велике разлике у просторној дисперзији становништва. Трећина становника живи на подручју Градске општине Медијана, која заузима свега 1,7% укупне територије, односно више од 80% становника живи на подручју Градских општина Медијана, Пантелеј и Палилула које заузимају око 45% укупне територије Просторног плана, док мање од 20% становника живи на подручју Градских општина Нишка Бања и Црвени Крст које заузимају око 55% површине.

У оквиру урбане зоне највећа концентрација становништва је остварена у урбаном ткиву Града Ниша (Ниш-Медијана, Ниш-Палилула, Ниш-Пантелеј и Ниш-Црвени Крст), у коме је, у периоду 1948-2022. године, број становника повећан 3,78 пута, а удео у укупном становништву административног подручја Града Ниша са 43,28% на 70,38%. У осталом делу урбане зоне (приградска насеља), у истом периоду, број становника је повећан 3 пута. Проблеми демографског раста, са гледишта садашњости и будућности, нарочито су изражени на руралном подручју на којем обухвата 78,84% територије, а на коме живи свега 10,94% становника, и у посматраном периоду је број становника смањен 1,7 пута.

На подручју Просторног плана је степен урбанизације висок и износи 73,26% (2022. године) и доста је изнад просека Нишавског округа (59,65%), односно републичког просека (61,99%).

3.1.1. Планска концепција развоја демографског потенцијала

Планска концепција демографског развоја је демографска ревитализација и ублажавање негативних демографских токова на подручју Просторног плана применом концепта полицентричног развоја насеља, сеоских и туристичких подручја. Ревитализацију демографског потенцијала није могуће остварити у кратком року, већ постепено и дугорочно, и то заједничким деловањем јавних политика, пре свега економске (пораст запошљавања, развој предузетништва, индустрије, туризма (нарочито здравственог туризма активирањем Нишке Бање, као једног од најзначајнијих бањских и туристичких потенцијала града Ниша), занатства и старих заната, и др), социјалне и пронаталитетне политике, уз развој инфраструктуре и базичних услуга. Синергичким деловањем ових политика могуће је утицати на активирање свих расположивих потенцијала подручја Просторног плана, што за крајњи резултат треба да има ублажавање даљег смањења становништва и ревитализацију демографког потенцијала у периоду до 2042. године. Стимулисање млађег и посебно, женског становништва да остане у сеоским насељима предуслов је да се обезбеди природна обнава и ублажавање веома изражене просторне дисперзије становништва.

Основне планске претпоставке при креирању демографске политике су: покретање привредних активности (као покретача позитивних смерова миграционих кретања и пораста стопе природног прираштаја), побољшање нивоа комуналне и саобраћајне инфраструктуре (нарочито у руралном подручју) и повећање нивоа базичних услуга (социјалних, здравствених, птт услуга и сл. - као основа за побољшање услова живота и рада становништва). Испуњење ових планских претпоставки омогућиће задржавање становништва и допринети смањењу одласка младог и образованог становништва у веће градове Србије (Београд, Нови Сад), као и ван граница наше земље, у бивше републике и у иностранство.

3.1.2. Пројекција кретања становништва

Пројекција кретања становништва града Ниша за период 2022-2032, рађена је применом математичког модела екстраполације тренда кретања становништва методом настављања тренда 2002-2011.године. Приликом пројекције становништва, пошло се од претпоставке да се у току планског периода може очекивати даљи наставак свих започетих тенденција и трендова који су постојали у првој деценији 21.века (између два пописна периода).

Уколико се настави постојећи тренд, при чему, се могу очекивати негативне стопе природног прираштаја и миграционих кретања, а уз претпоставку наставка даљег старења становништва, може се очекивати наставак тренда смањења укупног броја становника, тако да ће по тренду, 2032.године на подручју града Ниша живети укупно 239.744 становника, што, у односу на 2022. годину, представља смањење од 3,91%, одосно 2042. године ће живети 230.076 становнишка, што представља смањење од 7,79%.

Табела 4: Упоредни преглед броја становника 2011 – 2022. године, са пројекцијама за 2027, 2032, 2037. и 2042. годину, по основу настављања тренда

	Број становника		Пројекција становништва				Разлика 2042 - 2022
	2011. год.	2022. год.	2027. год.	2032. год.	2037. год.	2042. год.	
ГО Медијана	**85.969**	**83.113**	**81.815**	**80.517**	**79.218**	**77.920**	**-5.193**
Брзи Брод	4.642	4.643	4.643	4.644	4.644	4.645	2
Ниш (Медијана)	81.327	78.470	77.171	75.873	74.574	73.275	-5.195
ГО Нишка Бања	**14.680**	**12.940**	**12.149**	**11.361**	**10.590**	**9.834**	**-3.106**
Банцарево	66	39	27	14	2	0	-39
Горња Студена	322	219	172	125	79	32	-187
Доња Студена	290	218	185	153	120	87	-131
Јелашница	1.590	1.306	1.177	1.048	919	790	-516
Коритњак	0	9	13	17	21	25	16
Куновица	49	22	10	0	0	0	-22
Лазарево Село	149	112	95	78	62	45	-67
Манастир	6	4	3	2	1	0	-4
Никола Тесла	4.651	4.374	4.248	4.122	3.996	3.870	-504
Нишка Бања	4.380	3.821	3.567	3.313	3.059	2.805	-1.016
Островица	475	351	295	238	182	126	-225
Прва Кутина	956	908	886	864	843	821	-87
Просек	599	551	529	507	486	464	-87
Равни До	56	29	17	4	0	0	-29
Радикина Бара	60	47	41	35	29	23	-24
Раутово	12	8	6	4	3	1	-7
Сићево	772	740	725	711	696	682	-58
Чукљеник	247	182	152	123	93	64	-118
ГО Палилула	**73.801**	**69.811**	**67.997**	**66.184**	**64.370**	**62.556**	**-7.255**
Бербатово	327	263	234	205	176	147	-116
Бубањ	548	525	515	504	494	483	-42
Вукмановo	340	272	241	210	179	148	-124
Габровац	1.238	1.127	1.077	1.026	976	925	-202
Горње Међурово	1.011	919	877	835	794	752	-167
Девети мај	4.795	4.330	4.119	3.907	3.696	3.485	-845
Доње Власе	254	214	196	178	159	141	-73
Доње Међурово	1.722	1.572	1.504	1.436	1.367	1.299	-273
Крушце	831	723	674	625	576	527	-196
Лалинац	1.806	1.574	1.469	1.363	1.258	1.152	-422
Мрамор	635	531	484	436	389	342	-189
Мраморски Поток	337	295	276	257	238	219	-76
Ниш (Палилула)	54.597	52.182	51.084	49.987	48.889	47.791	-4.391
Паси Пољана	2.938	2.948	2.953	2.957	2.962	2.966	18
Суви До	1.010	969	950	932	913	894	-75
Чокот	1.412	1.367	1.347	1.326	1.306	1.285	-81
ГО Пантелеј	**53.486**	**54.119**	**54.407**	**54.694**	**54.982**	**55.307**	**1.188**
Бреница	522	428	385	343	300	257	-170
Врело	225	169	144	118	93	67	-102
Горња Врежина	1.147	1.019	961	903	844	786	-233
Горњи Матејевац	2.513	2.041	1.826	1.612	1.397	1.183	-858
Доња Врежина	6.758	7.085	7.234	7.382	7.531	7.680	595
Доњи Матејевац	831	875	895	915	935	955	80
Јасеновик	396	305	264	222	181	140	-165
Каменица	3.745	3.773	3.786	3.798	3.811	3.824	51
Кнез Село	865	680	596	512	428	344	-336
Малча	1.030	853	773	692	612	531	-322
Ниш (Пантелеј)	34.724	36.354	37.095	37.836	38.577	39.318	2.964
Ореовац	299	259	241	223	204	186	-73
Пасјача	219	128	87	45	4	0	-128
Церје	212	150	122	94	65	37	-113

ГО Црвени крст	**32.301**	**29.518**	**28.253**	**26.988**	**25.723**	**24.458**	**-5.060**
Берчинац	105	121	128	136	143	150	29
Веле Поље	454	337	284	231	177	124	-213
Вртиште	1.112	1.150	1.167	1.185	1.202	1.219	69
Горња Топоница	1.127	910	811	713	614	515	-395
Горња Трнава	286	237	215	192	170	148	-89
Горњи Комрен	917	873	853	833	813	793	-80
Доња Топоница	324	271	247	223	199	175	-96
Доња Трнава	647	508	445	382	318	255	-253
Доњи Комрен	1.838	1.587	1.473	1.359	1.245	1.131	-456
Кравље	327	233	190	148	105	62	-171
Лесковик	248	202	181	160	139	118	-84
Медошевац	2.674	2.490	2.406	2.323	2.239	2.155	-335
Мезграја	541	507	492	476	461	445	-62
Миљковац	182	135	114	92	71	50	-85
Ниш (Црвени Крст)	12.516	11.970	11.722	11.474	11.225	10.977	-993
Палиграце	269	215	190	166	141	117	-98
Паљина	234	178	153	127	102	76	-102
Поповац	2.847	2.650	2.560	2.471	2.381	2.292	-358
Рујник	490	381	331	282	232	183	-198
Сечаница	768	651	598	545	491	438	-213
Суповац	344	289	264	239	214	189	-100
Трупале	2.127	1.960	1.884	1.808	1.732	1.656	-304
Хум	1.370	1.183	1.098	1.013	928	843	-340
Чамурлија	554	480	446	413	379	345	-135
Град Ниш	**260.237**	**249.501**	**244.621**	**239.744**	**234.884**	**230.076**	**-19.425**

Извор: Израчунато на основу резултата пописа 2011 и 2022. године, Републички завод за статистику

Ко што можемо видети у претходној табели, у посматраном периоду се може очекивати наставак тренда смањења броја становника како на читавој територији административног подручјг града Ниша, тако и на подручју појединачних насеља, при чему ће, уколико се настави тренд кретања становништва између два последња пописа, у насељима Банцарево, Куновица, Манастир и Равни До доћи до потпуног демографског пражњења.

Посматрано по Градским општинама, једина Градска општина у којој се може очекивати пораст броја становника је Градска општина Пантелеј, за 2,20%, односно са 54.119 становника 2022. године, на 55.307 становника 2042. године. У свим осталим Градским општинама се може очекивати настављање тренда смањења укупног броја становника, при чему се највеће смањење може очекивати на подручју Градских општина Нишка Бања, за 24% (са 12.940 на 9.834 становника) и Црвени Крст, за 17,14% (са 29.518 становника у 2022. години на 24.458 становника 2042. године).

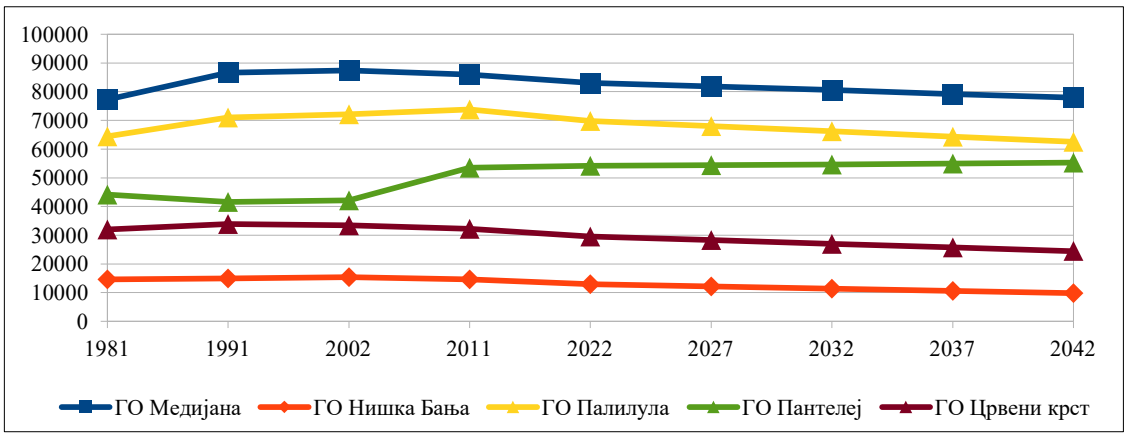

Графикон 1: Пројекција кретања укупног броја становника, по градским општинама

Разлози овом негативном тренду кретања демографског потенцијала на подурчју града Ниша су економске, социјалне, образовне, психолошке, биолошке и културне природе, и огледају се у високој стопи незапослености, старењу популације, каснијем ступању у брак, већем броју нежења, исељавању биолошки репродуктивног становништва, порасту броја породица са једним дететом или без деце итд. Због свих ових тенденција, потребно је да град Ниш донесе читав низ планских мера са циљем деловања на демографски развој административног подручја града Ниша, а које обухватају:

- Економске мере – у циљу стварања услова за преусмерење миграционих кретања, чиме би се постигло смањење депопулационих процеса и остварио равномеран привредни и демографски развој на подручју града Ниша. У ове мере спада низ финансијских и нефинансијских мера усмерених на развој и унапређење прерађивачке индурстије, пољопривредне производње, трговине, занаства, туризма и приватног предузетништва. У том смислу, неопходно је предузети потребне активности обезбеђивања средстава Републике Србије (Фонда за развој, средстава Министарстава Републике Србије и сл), и за удруживање ових средстава са средставима града Ниша, привредних банака (са највећим степеном осигурања и најнижим камтним стопама) и приватних предузетника за покретање привредних активности;
- Социјалне мере – чија примена има за циљ подизање нивоа социјалне и здравствене заштите становништва, и то: 1) Побољшање социјалног статуса појединих категорија становника (одраслих особа без образовања, деце, жена, старих и других посебно угрожених група); 2) Развој система социјалног становања; 3) Побољшање нивоа пружене здравствене заштите на подручју града Ниша, нарочито старијим грђанима и старачким домаћинствима, и побољшање доступности услуга здравствене заштите (организовање низа акција као што су: мерење крвног притиска и шећера у крви на терену, предузимање акција за превенцију карцинома дојке, дебелог црева и сл, организовање акција „каравани здравља" до удаљених села на територији града Ниша и сл.); 4) организовање едукација и промоција репродуктивног здравља адолесцената и жена и укључивање што шире популације жена у исте, и сл; 5) Побољшање система образовања и подизање нивоа знања реформном стручног образовања, увођењем низа програма преквалификације и доквалификације назапошљене радне снаге (и то посебно угрожених категорија становништва: одраслих особа без образовања, националних мањина, избеглица и интерно-расељених лица, жена, особа које су проглашене технолошким вишковима, а имају више од 50 година живота и сл), и сл;
- Мере пронаталитетне политике – као низ мера популационе политике и политике подршке породицама и деци, а са циљем успостављања система одрживог демографског развоја (једнократна новчана помоћ из локалног буџета за закључење брака младих брачних парова до 30 година старости, једнократна новчана помоћ за свако новорођено дете, једнократна новчана помоћ незапосленим породиљама, обезбеђивање опреме за бебе, субвенционисан боравак у вртићима и предшколским установама за свако дете, једнократна новчана помоћ свим ђацима првацима, обезбеђење бесплатне опреме и уџбеника предшколцима и ђацима основно-школког узраста, и сл.);
- Осим економских и социјалних мера и мера пронаталитетне политике, потребно је предузети и низ активности у циљу побољшања комуналне и саобраћајне инфраструктуре, као и нивоа базичних услуга неопходних за побољшање квалитета живота становника на селу (и то како младог, тако и остарелог становништва).

Потребно је унети функционалне садржаје и побољшати базичне услуге у рурална насеља у оном нивоу који је довољан да смањи привлачну снагу урбаног језгра Ниша и околних великих привредних, културних, образовних и индустријских центара (нарочито Београда и Новог Сада). На овај начин је могуће створити услове за задржавање како млађег, тако и женског фертилно способног становништва.

Поред мера и активности предузетних од стране локалне самоуправе, за постизање демографске ревитализације на подручју града Ниша, битна је и помоћ државе мерама популационе политике које би ишле у смеру осавремењавања технологија прерађивачке индустрије, пољопривредне производње, развоја сектора малих и средњих предузећа и предузетника у сектору ИКТ индустрије, креативних индустрија, туризма, пољопривреде, агро-индустрије, трговине и занатства.

Имајући у виду извршену пројекцију трендова кретања становника, а са циљем ублажавања негативних демографских трендова и ревитализације демографског потенцијална, политика демографског развоја треба да се заснива на квантитативним (у смислу заустављања даљег смањења и равномеран размештај становништва) и квалитативним променама демографског потенцијала (побољшање неповољне старосне и образовне структуре, стимулисање позитивних миграција младог и образованог становништва и сл). При томе је битно доношење и реализација, од стране градске управе, али и управе градских општина, специфичних програма и предузимање низа мера и активности чиме би се постигло повећање наталитета, побољшала старосна структура сеоског становништва и смањиле миграција на релацији село - град.

Као основно полазиште при креирању будућег демографског развоја подручја града Ниша је предузимање низа економских мера за покретање привредних активности (кредитно-финансијске линије подршке развоју и унапређењу ИКТ индустрије, креативних индустрија, hi-tech производње у области нове одрживе економије, пољопривредне производње и приватног предузетништва, подршка формирању мини-породничних фирми у области пољопривреде, агроиндустрије, занатства и туризма) што последично доводи до нових радних места и пораста запослености као покретача позитивних миграционих кретања и повратка младог и образованог становништва које је услед процеса транзиције и реструктурирања привреде остало без посла у околним градовима. У овим процесима је од пресудног значаја утицај локалне администрације у виду нефинансијске подршке (локалну администрацију је потребно тако уредити да се на једном месту могу добити све информације, потребне дозволе и у једном дану обавити све радње неопходне за регистрацију фирме).

Осим економских мера, битна компонента демографске политике су и мере социјалне и здравствене заштите (усмерене нарочито према посебним категоријама становништва као што су: деца, жене, старији грађани (нарочито старачка самачка и двочлана домаћинства), и друге посебно угрожене групе). Осим тога, да би се задржало, и привукло из околних општина и градова младо становништво потребно је развити категорију социјалног становања, при чему локална самоуправа мора за ове намене определити део буџетских средстава (у сврхе израде стратегије социјалног становања, екпопријације земљишта, инфраструктурног и комуналног опремања истог и сл.) и конкурисати код Међународних организација и Фондова (у циљу проналажења могућег инвеститора).

Да би се зауставила негативна демографска кретања (миграције у правцу село-град) потребно је обновити и изградити локалну саобраћајну и комуналну инфраструктуру, побољшати живот у насељима функционалним садржајима и побољшати базичне услуге (побољшање система образовања, птт услуга, интернет и сл.) у оном нивоу који је довољан да смањи привлачну снагу околних градова, нарочито Београда. На овај начин је могуће створити услове за задржавање млађег и женског становништва (нарочито фертилно способног).

За постизање демографског развоја и демографске ревитализације на подручју града Ниша, битна је и помоћ државе мерама популационе политике које би ишле у смеру привредног опоравка дела постојећих кључних сектора и актера, и настанку нових МСП, на већој улози комплекса hi-tech производње у области нове одрживе економије засноване на знању, „зелене“, ресурсно-ефикасне, нискоугљеничке и конкурентне економије, развоју тзв. „креативне економије“ која подразумева улагања у културу, уметност, моду, едукацију, филм, спорт, међународне догађаје, сајмове, изложбе, музичке и друге манифестације, као и разноврсне пратеће функције центра за ванредне ситуације у Југоисточној Европи (изградња Карго центра, разне услуге).

3.2. Однос градских и сеоских насеља и функционално повезивање насеља и центара

Град Ниш заузима 2,27% географског простора Региона Јужне и Источне Србије, односно 21,84% географског простора Нишавског округа и на овом простору живи, 2022. године, 17,74% укупног становништва Региона Јужне и Источне Србије, односно 72,54% укупног становништва Нишавског округа. Разлике у темпу пораста становништва условиле су промене у односима густине насељености, која је, 2022. године, на подручју града Ниша 7,74 пута већа у односу на Регион Јужне и Источне Србије, а 3,32 пута у односу на Нишавски округ.

На основу података пописа из 2022. године, у урбаној зони Ниша живи 222.192 становника (89% укупног становништва), од тога, у градским насељима 178.976 становника, у приградским насељима 35.195 становника, док у периферним приградским насељима урбане зоне живи 8.021 становник. На сеоском подручју живи 27.309 становника (11% укупног становништва). Диспропорција у насељености између руралне и урбане зоне, 2022. године у односу на 1948. годину, је повећана са 1:5 на 1:30, у корист урбане зоне.

Подручје града Ниша карактерише сложена природно - географска основа, у већем делу погодна за становање, привређивање и друге људске активности. Економска основа за насељеност овог подручја била је индустријализација и вртоглави привредни развој у урбаном подручју и аутархична пољопривредна производња базирана на ситном поседу и пољопривреди на сеоском подручју. Из тих разлога је остварена велика просторна редистрибуција становништва, као последица различите динамике раста градског подручја и осталих, сеоских насеља, односно између урбаног језгра Ниша и руралног подручја. Деценијама уназад, село је имало изоловану и екстензивну развојну функцију, без јасне визије и оријентације, што је довело до његове друштвено-економске и територијалне маргинализације. Грађевински фонд је лошег бонитета, инфраструктурно неопремљен, са објектима изразите старости склоних пропадању, нарочито оних који су изграђени од традиционалних материјала – земље и дрвета.

Функционално повезивање унутар планског подручја, градских и сеоских насеља, обезбедиће жељени степен кохерентности планског подручја и интензивирати његове локалне и регионалне функције (привредне, управљачке, културне). Функција повезивања планског подручја са окружењем у целини остариће се првенствено преко функције инфраструктурних коридора X и Xc.

Повезивање и умрежавање полифункционалних веза унутар подручја Просторног плана представља важан фактор ублажавања и елиминисања просторно-функцијских разлика између делова територије и повећања степена унутрашње територијалне кохезије. Посебно је значајно формирање саобраћајне мреже регионалних и локалних путева. Инфраструктурне, енергетске, културне, еколошке, туристичке, привредне и друге везе само допуњавају широку лепезу могућности повезивања и остваривања развојних циљева планског подручја.

Функционално повезивање и јачање унутарње кохезије подручја града Ниша подразумева: полицентричност (формирањем више центара који ће бити носиоци развоја у оквиру заједнице насеља као основне просторно-функционалне јединице); хијерархичност (уређење у складу са хијерархијским нивоом насеља); социјалну, економску и еколошку одрживост система насеља (побољшањем услова живота на селу).

Потенцијале за носиоце функционалних односа имају насеља са делимично развијеном социјалном, привредном или управном структуром и насеља са развијеним посебним функцијама (туризам, здравство, пољопривреда) као што су Нишка Бања, Кнез Село, Горња Топоница, Сићево, Ново Село, Јелашница, Бања Топило.

3.2.1. Регионални аспект развоја

Политика регионалног развоја у Републици Србији се, у претходном периоду, водила под утицајем транзиционих промена, политике приближавања Европској унији, деловања светске економске кризе, деловања друштвене, социјалне, здравствене и економске кризе услед пандемије вирусом Covid 19, поремећајима на тржишту услед ратних сукоба на глобалном нивоу и др. Питањима одрживог развоја, па између осталог и одрживог регионалног развоја се нарочито посвећује пажња после доношења „Агенде за одрживи развој 2030.“, која је усвојена на Самиту Уједињених нација одржаном септембра 2015. године. Влада Републике Србије је директно учествовала у писању Агенде и дефинисању циљева одрживог развоја кроз укључивање грађана путем консултација, али и директним учешћем представника државе на глобалним форумима. Агенда за одрживи развој 2030. је универзална стратегија која се састоји од 17 циљева и укључује све три димензије одрживог развоја: економски раст, социјалну инклузију и заштиту животне средине.

При томе, треба имати у виду да је регионални развој комплексан процес коме треба приступити мултидисциплинарно, односно са становништва економског, социјалног, демографског, еколошког, културног, здравственог и образовног аспекта.

Битна су два правца регионалне политике, и то: 1) подстицање развојних потенцијала већ развијених локалних самоуправа, које су истовремено најчешће седиште округа, како би они омогућили убрзани развој на субрегионалном нивоу; и 2) деловање на локалне самоуправе које су развијене испод просека како би се зауставило њихово назадовање и даље продубљивање развојних проблема.

Када се посматра подручје Нишавске области, можемо видети да постоји велика територијална неравнотжа на унутаррегионалном нивоу, са веома израженим разликама у развоју између развијених и неразвијених, односно урбаних и руралних подручја. На једној страни ове територијалне компоненте развоја стоји изражена концентрација и поларизација ресурса, док је са друге стране присутан изражен тренд маргинализације већег дела остатка подручја Нишавске области. У контексту таквог триторијалног развоја, град Ниш је, како је дефинисано нацртом Просторног плана Републике Србије, урбано - индустријска агломерација највишег ранга (са преко 50.000 запослених), велики инудстријски центар, регионално и урбано средиште инфраструктурне мреже и преферираних локација за привредне активности са квалификованим кадром. Током последњих неколико година, на подручју Просторног плана, у порасту је тржиште и послови са некретнинама, финансијског посредовања, грађевинарства, трговине, саобраћаја, складиштења, али и ИКТ индустрије и делатности из области четврте индустријке револуције, популарно „индустрије 4.0." (која се базира на hi-tech технологији, коришћењу вештачке интелигенције и роботике, и то како у самој производњи, тако и у процесу организације и логистике), финансијског посредовања, грађевинарства, трговине, саобраћаја и складиштења.

Из претходно наведеног, може се извући закључак да су највећи и најзначајнији привредни капацитети, на подручју Нишавске области, највећим делом концентрисани на подручју града Ниша, док је мањи део привредних ресурса лоциран на подручју осталих општина Нишавске области. Оваква територијална неравномерност и диспропорција развојних потенцијала и ресурса могли би да интензивирају даље повећање регионалних разлика, односно даљи тренд функцијске маргинализације неразвијених подручја Нишавске области. Због тога је јако битно да се искористи привредни, друштвени, културни и социјални утицај који има град Ниш на околне општине Нишавске области, као и на шире Регионално подручје, у циљу смањења регионалних разлика и интеграције целог подручја Нишавске области. Интеграцији погодују саобраћајно-географски положај подручја и планирани развој саобраћајних и комуналних система, као и развој постојећих успешних фирми и предузетништва (МСП, пољопривреде, туризма, итд.) што ће се одразити и на осовине регионалног и субрегионалног развоја подручја, а посебно на поједине урбане и индустријске центре, туристичке регије, као и друга подручја посебне намене.

3.2.2. Насеља

Подручје Просторног плана је равномерно покривено мрежом насеља коју чини 71 насеље и 71 катастарска општина (на основу Регистра јединица разврставања са стањем на дан 31.12.2020. године), чија је просечна површина 8,40km^2 са укупно 249.501 становника, просечне густине насељености 436ст/km^2.

Функционално језгро макрорегиона Ниш представља Град Ниш који од 2006. године фукционише као заједница пет градских општина и то: ГО Медијана, ГО Палилула, ГО Пантелеј, ГО Црвени Крст и ГО Нишка Бања. У административном смислу обухвата области на подручју региона Јужне и Источне Србије, односно зона утицаја Ниша, чији је периметар између 250 и 150 km, у основи покрива Нишки универзитет, Епархију Нишку, Нишку војну област и бројне друге институције из области привреде, културе, спорта и инспекцијског надзора.

Највећи број насеља (46) налази се у зони Нишавске долине, у зони побрђа их је 18, док је само 5 насеља смештено у брдско-планинској зони. Обележја центара, поред Ниша, имају још насеља Нишка Бања, Јелашница, Горња Топоница, Ново Село и Горњи Матејевац, а у

нешто мањој мери и насеља Прва Кутина, Доња Студена, Островица, Сићево, Малча, Каменица, Хум, Доњи Комрен, Доње Међурово, Суповац, Доња Трнава и Веле Поље.

У мрежно-хијерархијској структури преовлађују примарна сеоска насеља, претежно аграрног типа, са неповољном демографском структуром, недовољно опремљена основном инфрастуктуром (водоводом и канализацијом) и међусобно саобраћајно лоше повезана, и велика насеља, мешовитог типа (која поред аграрне имају и индустријску и услужну функцију), са релативно повољном демографском структуром и добром инфраструктурном мрежом. Просторна и функцијска трансформација мреже насеља на подручју Просторног плана одвијала се највише под утицајем индустрије, услужног сектора и пољопривреде.

На основу анализе демографске величине насеља на подручју Просторног плана, не рачунајући сам Град Ниш који са својим бројем становника (178.976) одудара од свих осталих насеља, 30,9% насеља спада у категорију веома малих насеља (насеља са испод 250 становника), 16,9% у категорију малих насеља (од 250 до 500 становника), 12,7% у категорију средњих мањих насеља (500-750 становника), 9,9% у категорију средњих великих насеља и 28,2% насеља спада у категорију великих насеља (насеља преко 1000 становника).

Табела 5: Промене у демографској величини насеља 2011 – 2022. г.

	2011				2022			
	Број насеља	**Учешће у укупном броју насеља (у%)**	**Број станов.**	**Учешће у укупном станов. (у%)**	**Број насеља**	**Учешће у укупном броју насеља (у%)**	**Број станов.**	**Учешће у укупном станов. (у%)**
Патуљаста насеља (до 250)	16	22,5	2.070	0,8	22	30,9	2.871	1,1
Мала насеља (250-500)	16	22,5	5.534	2,1	12	16,9	3.931	1,6
Средња мања насеља (500-750)	7	9,9	4.046	1,6	9	12,7	5.416	2,2
Средња велика насеља (750-1000)	7	9,9	5.940	2,3	7	9,9	6.307	2,5
Велика насеља (>1000)	24	33,8	59.483	22,8	20	28,2	52.000	20,8
Градска насеља (>5000)	1	1,4	183.164	70,4	1	1,4	178.976	71,8

Извор: Израчунато на основу података Републичког завода за статистику

Градско насеље Ниш, урбани, привредни и административни центар подручја Просторног плана, се налази на међународном Коридору X са краком X^C, у централном делу поручја Просторног плана са највећом густином насељености од 4.181ст/km^2. Највећа густина насељености је на градском подручју у урбаним катастарским општинама: КО „Бубањ“ (3.778ст/ km^2), КО „Ћеле Кула“ (4.773ст/ km^2), КО „Црвени Крст“ (1.635ст/ km^2) и КО „Пантелеј“ (6.885 ст/ km^2). Остала насеља на територији Просторног плана имају сличне или ниже густине насељености што представља отежавајућу околност за њихово комунално опремање и обезбеђење боље доступности основним услужним објектима.

3.2.3. Плански концепт мреже насеља

Урбано подручје Ниша испољава се у форми агломерације и представља морфолошки и просторно-функцијски повезан урбани центар значајног функцијког капацитета, добре саобраћајне повезаности, али са угроженим демографским потенцијалом. Урбано подручје Ниша је средиште велике зоне утицаја, изузетног саобраћајног значаја. Повезивање унутар ово урбаног подручја остваривање се развијањем следећих осовина/појасева на територији Републике Србије:

– Великоморавски појас – од Београда ка Нишу, који од севера ка југу прелази од равничарског ка разуђенијем брдском и планинском подручју, ублажавајући притисак на београдско метрополско подручје;

– Јужноморавски појас – од Ниша ка Лесковцу, Врању, Северној Македонији и Грчкој (ка Скопљу и Солуну); и

– Нишавски појас – дуж крака Коридора X, на правцу од Ниша ка Пироту, Димитровграду и Бугарској (Софији).

Плански концепт мреже насеља заснива се на принципу развоја и јачања просторно-функционалних веза и односа између насеља унутар мреже насеља са циљем успостављања уравнотеженог развоја насеља на подручју Просторног плана. Овакав концепт мреже насеља заснива се на мрежно-хијерархијској структури насеља, према степену централитета, чиниће 3 нивоа центара и примарна насеља:

I Метрополско подручје Ниш (са Нишком Бањом);

II Пет центара градских општина: Медијана, Пантелеј, Црвени Крст, Палилула, Нишка Бања;

III Пет центра заједнице насеља: Горња Топоница, Горњи Матејевац, Јелашница, Чокот и Сићево;

Примарна сеоска насеља: 64 насеља, без функција централитета или са ограниченим функцијама централитета, претежно аграрног типа са неповољном демографском структуром, недовољно опремљена основном инфраструктуром (водоводом, канализацијом и др.). У оквиру грађевинских подручја насељених места, присутни су и објекти јавних служби.

Бањска и туристичка места: Нишка Бања и Бања Топило, а у перпективи и Коритник, Радикина Бара, Раутово, Манастир, Сићево, Просек, Церје, Миљковац.

Метрополско подручје Ниш главни је иницијатор и носилац функционалних односа и зона утицаја у простору, чији утицаји излазе из функционалних оквира планског подручја. Представља урбани, привредни, културни и административни центар, са свим функцијама централитета, опремљен инфраструктурним системима градског типа и објектима јавних служби, администрације и управе, снабдевања, привредним и туристичким капацитетима, објектима спорта и рекреације. Има сложену просторно-функционалну структуру и резултат је деловања географских, историјских, демографских, социолошких и економских фактора.

Центрима градских општина, урбани и административни центари, опремљени инфраструктурним системима градског типа и објектима јавних служби, администрације и управе, снабдевања, привредним и туристичким капацитетима, објектима спорта и рекреације и сл. Центрима градских општина директно гравитирају центри заједнице насеља и нека примарна насеља: Трупале, Хум, Габровац, Прва Кутина, Малча, Чамурлија, насеље 9. мај, Поповац, Паси Пољана, Доње Власе, Доњи Матејевац, Церје, Кнез Село, Коритник и Равни До.

Центри заједнице насеља су опремљени комуналном инфраструктуром и мрежом објеката јавних служби, и као такви представљају нуклеусе развоја осталих насеља која се на њих наслањају и чије становништво гравитира ка њима. Центрима заједнице насеља гравитирају примарна насеља. Плански концепт је да, у мрежи насеља, пет насеља представљају центре заједнице насеља, и то:

Горња Топоница, која се налази у северозападном делу подручја Просторног плана, на подручју Градске општине Црвени Крст, и чија територија обухвата насеља: Суповац, Доња Трнава, Веле Поље, Берчинац, Паљина, Мезграја;

Горњи Матејевац, који се налази у североисточном делу подручја Просторног плана, на подручју Градске општине Пантелеј, и чија територија обухвата насеља: Каменица, Церје, Кнез Село и Доњи Матејевац;

Јелашница, која се налази у југоисточном делу подручја Просторног плана, на подручју Градске општине Нишка Бања, и чија територија обухвата насеља: Доња Студена, Куновица, Банцарево, Манастир и Просек;

Чокот, који се налази у југозападном делу подручја Просторног плана, на подручју Градске општине Палилула и њему гравитирају насеља: Мрамор, Мраморски Поток, Крушце, Доње Међурово и Лалинац;

Сићево, који се налази у источном делу подручја Просторног плана, на подручју Градске општине Нишка Бања , коме гравитирају насеља: Островица и Равни До.

Примарна сеоска насеља су најбројнија категорија. Она углавном имају стамбено-економски карактер, са неким везама или без икаквих спољних функција према суседним селима.

Категорију бањског и туристичког насеља чине насеља са специфичном функцијом, односно насеља у којима постоје одређени природни ресурси на бази којих је могућ даљи развој

насеља. Овакве природне ресурсе у развоју користи и на бази њих се развија Нишка Бања и Бања Топило, а у перспективи ће то бити Коритник, Манастир, Сићево, Просек, Церје, Миљковац.

Развој руралних насеља и руралног окружења заснован на развојном капацитету насеља и њихових атара, функционалном повезивању насеља и њиховој рурално - урбаној комплементарности, саобраћајном и инфраструктурном капацитету насеља и окружења, на бонитетним капацитетима атара за привредну производњу, на опремљености насеља капацитетима јавне намене и демографском капацитету.

Валоризација развојног капацитета руралног окружења, у околини Ниша, као носиоце развоја у систему насеља препознаје насеља у зони Нишке котлине и Поморавља (Трупале, Вртиште, Горња Топоница, Доња Трнава, Лалинац, Крушце), затим у средишњем делу који се наслања на урбано подручје (Каменица, Доњи и Горњи Матејевац, Малча) и делу око Сићевачке и Јелашничке клисуре (Јелашница, Просек, Манастир и Сићево).

Очување и развој руралних насеља и предела у окружењу Ниша, подразумева: демографску политику села, опремљеност села техничком и саобраћајном инфраструктуром, развијање производних капацитета на бази локалних ресурса, диверзификацију пољопривреде у складу са еколошким својствима подручја, опремање села капацитетима јавне намене, фискалне мере подршке развоју пољопривреде и комплементарних делатности.

Просторним планом се утврђују:

- простори за проширење грађевинских подручја руралних насеља,
- простори за лоцирање производних погона у руралним насељима,
- простори за јавне службе у руралним насељима,
- начин саобраћајног повезивања руралних насеља међусобно и са центрима гравитације,
- мере заштите, унапређења и коришћења природних ресурса и добара, и културних добара на руралном подручју.

3.3. Организација јавних служби

Улога јавних служби у просторном планирању не огледа се само у обезбеђивању физичких објеката, већ и у успостављању функционалне, доступне и социјално праведне мреже сервиса која омогућава свакодневни живот грађана на квалитетан и достојанствен начин. У савременом планирању простора, јавне службе се не посматрају изоловано, већ у међусобној повезаности, као структурни стубови територијалне кохезије и друштвене укључености. Зато је анализом постојећег стања, као и одређивањем приоритета и планских решења, неопходно утврдити како се образовање, здравство, социјална заштита, култура, јавна управа и спорт просторно организују и функционишу у контексту урбаних и сеоских насеља, на подручју града Ниша. Кључна питања просторног планирања односе се на: где се јавне службе налазе, ко има приступ и у ком временском оквиру, да ли функционално одговарају потребама становништва и да ли омогућавају живот у заједници и равномеран развој.

Просторна мрежа институција образовања и науке је неуједначена. Наиме, интересовање за предшколским васпитањем и образовањем у организацији јавне предшколске установе превазилази њене капацитете. Недовољан број деце је обухваћен предшколским образовањем, а посебно деца на селу и из маргинализованих социјалних група. Урбани раст у појединим деловима обухвата није праћен развојем основних школа. Иако су плански документи предвиђали основне школе на неколико локација, оне још увек нису изграђене. Услови и квалитет основног образовања су још увек неједнаки, што је последица разлика у опремљености школа. У граду Нишу средње образовање одвија се у 19 средњих школа чији је оснивач Република Србија. Град Ниш има и три приватне средње школе. У две средње школе обавља се средње образовање за децу са сметњама у развоју и инвалидитетом, а у једној школи се налази и дом ученика за ту категорију деце. Битно је поменути и Национални модел дуалног образовања, уведен је да би се обезбедила сарадња између образовног и привредног система, а у погледу препознавања потреба тржишта рада, као и могућности сагледавања савремених технолошких процеса. Високо образовање обухвата академије и високе школе струковних студија, факултете и уметничке академије академских студија. Број младих који настављају

високо образовање и проценат популације са високим образовањем је у сталном порасту. Треба искористити чињеницу да је Ниш јак универзитетски центар са великим бројем дипломираних стручњака различитог профила. Универзитет у Нишу и Клинички центар у Нишу, чине окосницу развоја науке и сарадње науке са привредом, али је приметан мали број акредитованих научно-истраживачких институција. Издваја се Научно-технолошки парк Ниш, организација која у блиској сарадњи са Универзитетом и академском заједницом обезбеђује инфраструктуру и услуге за помоћ иновативним предузећима у остваривању пословних успеха на тржишту, посебно у области високих технологија. У погледу ученичкког и студентског стандарда Ниш има смештајни капацитет од укупно 337 места, у два објекта за смештај ученика. Студентски центар је организован као установа која обезбеђује смештај и исхрану студената и основних услова за друштвени, културни, забавни и спортско-рекреативни живот студената. Студентски центар Ниш има четири студентска дома и три ресторана, на три локације.

Основна планска решења *у образовању и науци* односе се на: налажење нових локација за изградњу предшколских установа и основних школа; преиспитивање локација у урбанистичким плановима које су планиране за предшколске установе и образовање, а нису реализоване; одржавање, реконструкција или доградњу и инфраструктурно опремање постојећих објеката; планирање и доградња рекреативних садржаја и садржаја ученичког и студентског стандарда у циљу повећања квалитета, али и гравитационог подручја ових установа; опремање савременим наставним средствима; неопходно је побољшати превоз ученика; отварање нових образовних профила у складу са развојем одређених привредних делатности, као и образовање кадрова из области археологије имајући у виду богато археолошко наслеђе; планирање и изградња кампуса за факултете; подстицање научних истраживања; организација образовно - научних центара за младе; јачање повезаности науке, привреде и друштва ради подстицања иновација; унапређење међународне сарадње у домену науке и иновација; повећање улагања у истраживање и развој путем јавног финансирања и подстицања улагања пословног сектора у истраживање и развој.

У оквиру подручја Просторног плана остварују се сва три нивоа здравствене заштите. Добар размештај здравствених станица и амбуланти чини здравствену заштиту приступачном на читавој територији града. Међутим, непостојање опште болнице, доводи до велике оптерећености терцијарне здравствене заштите специјалистичким прегледима. Евидентан је недостатак установе секундарне здравствене заштите за град Ниш и гравитационо подручје југоисточне Србије. Установа секундарне здравствене заштите, општа болница, у граду Нишу значајно би повећала квантитет и квалитет здравствених услуга, али и умногоме ослободила капацитете терцијалне здравствене заштите.

Основна планска решења *за здравствену заштиту* односе се на: налажење локација за изградњу опште болнице; реализацију нових установа здравствене заштите и измештање постојећих установа које имају потребе за проширењем капацитета; одржавање, реконструкција или доградњу постојећих објеката.

У области социјалне заштите, многе установе, тачније од седам установа (Центар за социјални рад Свети Сава са прихватилиштем у Нишу, Центар за породични смештај и усвојење Ниш, Центар за пружање услуга из области социјалне заштите „Мара“ Ниш, Сигурна кућа за жене и децу жртве породичног насиља у Нишу, Геронтолошки центар Ниш, Дом за децу и омладину Душко Радовић у Нишу, Завод за васпитање омладине Ниш), три (Центар за породични смештај и усвојење Ниш; Центар за дневни боравак деце, омладине и одраслих лица ментално ометених у развоју Мара; Завод за васпитање омладине) се суочавају са недостатаком простора, односно проблемом да простор не одговара потребама и стандардима. Решавањем ових недостатака биће могуће увођење нових услуга за кориснике. У сфери социјалне заштите у Нишу идентификоване су и 28 организација које спроводе активности усмерене ка унапређењу социјалне инклузије и квалитета живота осетљивих група грађана Ниша. Треба се радити на споју ових организација и осталих социјалних установа, активирању у још међународних пројеката везаних за социјалну заштиту, а у циљу повећања корисничких услуга као и побољшања, развијања и стварања нових објеката за постојеће и будуће кориснике социјалне заштите.

Основна планска решења за област *социјалне заштите* односе се на следеће: потребно је формирати мрежу локалних пунктова социјалних услуга уз равномерну територијалну покривеност - по једна функционална тачка у свакој градској општини; планирати адаптацију или пренамену постојећих јавних објеката (нпр. месне заједнице, школски објекти) у локалне центре социјалне подршке; резервисање простора у урбанистичким плановима за нове социјалне објекте - обезбедити локације за: прихватилишта, домове за старе мањег капацитета, дневне центре за особе са инвалидитетом, кризне центре за жртве насиља; интегрисати социјалне услуге у објекте других јавних служби; планирати становања уз подршку и инклузивног смештаја; обезбеђење приступачности објектима - у свакој фази планирања применити стандарде универзалног дизајна-дизајн без препрека; дефинисати базе из којих мобилни тимови (геронтодомаћице, асистенти, саветници) могу логистички да функционишу – идеално у оквиру локалних центара.

Развијеност у области спорта и рекреације је на незавидном нивоу. Хала Чаир је објекат затвореног типа, капацитета од 5.000 посетилаца за спортске догађаје, што је недовољно у односу на број становника. Евидентан је и недостатак отворених и затворених спортских објеката за велики број спортских клубова, али и за испуњавање потреба грађана за спортом и рекреацијом. Недовољан је број објеката за бављење врхунским спортом, а неки од постојећих такмичарских објеката не испуњавају стандарде за одржавање такмичења на међународном нивоу. Велики број основних и средњих школа нема одговарајуће спортске објекте за наставу физичког и здравственог васпитања и ваннаставне спортске активности. Распоред спортских и рекреативних објеката није подједнако распоређен по градским општинама. Велики потенцијал за рекреацију и спорт за организовање такмичења и спортских манифестација је у Општини Нишка Бања.

Основна планска решења за побољшање области *спорта и рекреације* односе се на: обезбеђење довољног броја објеката за бављење врхунским спортом; сагледавање постојећих такмичарских објеката који не испуњавају стандарде за одржавање такмичења на међународном нивоу у циљу могуће реконструкције и доградње; планирање објеката намењених спорту и рекреацији за испуњавање реалних потреба грађана Ниша; планирање спортских објеката за наставу физичког и здравственог васпитања и ваннаставне спортске активности за основне и средње школе које немају одговарајуће објекте; сагледавање спортских клубова који немају своје спортске објекте; равномеран распоред спортских и рекреативних објеката по градским општинама; планирање објеката за бављење спортом и рекреацијом за особе са инвалидитетом; искористити велики потенцијал Општине Нишка Бања за развој спорта и рекреације, где уз обезбеђење смештајних капацитета постоји велика могућност за организовањем спортских припрема такмичарских тимова, рекреативног туризма и активног одмора; спортски објекти и површине се планирају на површинама јавне намене, али могу бити и на површинама осталих намена; могу се планирати и у оквиру следећих намена: саобраћајна мрежа – бициклистичке и трим стазе; зелене површине – отворени спортски терени; образовање – школске сале и терени.

На простору Мултифункционалног спортско-рекреативног туристичког центра „Малча“, у КО Малча у складу са законом, од стране Сафари клуба изграђена је инфраструктура стрелишта за више стрељачких спортова и то: практично стрељаштво, дефанзивно стрељаштво, класично стрељаштво и ловно стрељаштво. За наведене области Сафари клуб поседује Решење Министарства за унутрашње послове о испуњености услова за рад, а просторни услови дефинисани су Балистичким елаборатом. Уназад 25 година редовно се одржавају државна, лигашка или клупска такмичења из наведених области, као и међународни купови из Практичног и Дефанзивног стрељаштва на којима учествује и до 300 такмичара, од којих је и до 30 процената странаца. На овом стрелишту тренирају такмичари Сафари клуба, такмичари МУПа, такмичари 63. падобранске бригаде и један број такмичара који гравитирају јужном делу Србије а потичу из других клубова. Поред спортиста, стрелиште служи за едукацију и извођење гађања различитих служби и органа: (БИА, Управа криминалистичке полиције, 63. падобаранска бригада за реализацију вишебоја, Завод за извршење санкција из Ниша, Врања и Прокупља, Шумска управа Ниш, као и више привредних друштава и фирми које се баве личном и имовинском заштитом). На наведеном стрелишту се организује и спроводи тактичка обука

на којој учествују и страни држављани. Планско опредељење је да се сагради инфраструктура за велики тренинг центар и едукацију.

На поменутом простору Сафари клуб организује и спроводи обуку за руковање оружјем под надзором МУП-а РС, за грађане Србије у складу са Законом о оружју и муницији. Из свих наведених области у току године организују се и бројни догађаји рекреативног карактера за учеснике из земље и иностранства. То је пре свега рекреативна активност за компаније из Ниша и Србије, али и из иностранства, међу којима су долазиле групе из Дубаиа, Хонг Конга, Јапана и готово свих европских држава. Поред програма из области стрељаштва, посебну пажњу привлачи новоизграђена вештачка стена, која са постојећом дрвеном кулом и „zip lajnom“, чини основу за мини адреналински парк чија је изградња у плану.

Већина институција јавне управе и државних органа (општине, МУП, предузећа и сл) концентрисана је у градском језгру. Удаљенија насеља и социјално осетљиве групе имају отежан приступ ка услугама институција јавне управе. Град Ниш - чије је седиште градско насеље Ниш, састоји се од градских општина: Градска општина Медијана; Градска општина Палилула; Градска општина Пантелеј; Градска општина Црвени Крст; Градска општина Нишка Бања. Град Ниш броји девет јавних предузећа чији је оснивач; осамнаест јавних установа; четрнаест Републичких установа. Ту су још и: Орган Јавне безбедности – МУП Србије - Полицијска управа Ниш, Управа саобраћајне полиције и Управа за ванредне ситуације у Нишу.

Основна планска решења побољшање *јавне управе и државних органа* односе се на: развој ефикасне, инклузивне и кориснички оријентисане управе у дигиталном окружењу која омугућава остваривање права свих грађана града Ниша; планирање могућност изградње обједињених јавних центара (нпр. центар услуга грађанима) који обједињују управне, пореске, информативне и саветодавне функције - Мултифункционални јавни центри; реконструкцију постојећих зграда у складу са савременим функцијама (посебан фокус на: општинске зграде, центре за социјални рад, канцеларије за локалну пореску управу и полицију, ради унапређења функционалности и енергетске ефикасности); планирање јавних простора испред и унутар институција - уређење: тргова, пролаза, чекаоница, дворана за јавне скупове, као и мањих простора за индивидуалне консултације и јавне презентације (нпр. инфо-центар).

Делатност културе у Граду Нишу одвија се кроз: мрежу установа културе чији је оснивач град Ниш, установе чији је оснивач Република Србија, удружења, велики број културних манифестација. Услед богатог и разноврсног кутурног наслеђа постоји велики број институција културе и културних манифестација. Организације цивилног друштва представљају важан потенцијал за развој града Ниша у области културе, културног туризма и креативних индустрија.

Планска решења за побољшање услова у *области културе* су следећа: потребна је заштита постојећег културног наслеђа и побољшање понуде културних садржаја; задржати све постојеће локације и омогућити њихов даљи развој и планирати нове објекате културе, а све у циљу боље доступности садржаја културе за све; постојећи објекти домова културе у руралним подручјима се задржавају као основ за развој ове делатности, уз неопходну ревитализацију и формирање мултифункционалних центара, који ће комбиновати комплементарне активности (туризам-култура и сл.); укључивање приватног и цивилног сектора у организовање ове делатности; развој креативне индустрије, која чини баланс између културе и комерцијалних делатности, као што су издавачка делатност, штампани медији, графичка индустрија, ИТ сектор и развој софтвера, маркетинг, музичка и филмска индустрија, дизајн, радио и телевизија, мода, стари занати, а све у циљу остваривања економског развоја.

4. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ И ДИСТРИБУЦИЈА ПРИВРЕДНИХ ДЕЛАТНОСТИ

4.1. Привредне делатности

Град Ниш је привредни, културни, универзитетски и здравствени центар Нишавског округа, урбана агломерација са зоном утицаја на преко 500.000 становника и урбано средиште инфраструктурне мреже и преферираних локација за привредне активности са квалификованим кадром. Осим општина из најближег окружења (Алексинац, Гаџин Хан, Дољевац, Мерошина, Ражањ и Сврљиг), Нишу гравитирају и општине целе Јужне и Источне Србије (Топлички, Јабланички, Пчињски, Зајечарски, Борски и Пиротски округ). На основу вредности бруто домаћег производа по глави становника, на основу података из Уредбе о утврђивању јединствене листе развијености региона и јединица локалне самоуправе за 2014. годину („Службени гласник РС“, бр. 104/14), подручје Просторног плана спада у прву групу локалних самоуправа, односно у групу локалних самоуправа чији је степен развијености изнад републичког просека (121,5% дохотка per capita Србије).

Представља урбано-индустријску агломерацију највишег ранга. Сви показатељи степена привредне развијености имају тренд раста у последњим годинама и знатно су повољнији од већине показатеља степена привредне развијености на подручју Региона Јужне и Источне Србије, што се може видети у наредној табели.

Табела бр. 6: Индикатори развијености

	2011. године		2022. године	
	Ниш	**Регион Јужне и Источне Србије**	**Ниш**	**Регион Јужне и Источне Србије**
Број становника по попису	260.237	1.563.916	249.501	1.406.050
Радноспособно становништво (15-64)	180.299	1.044.317	161.808	884.958
Активно становништво	114.859	629.492	113.895	564.368
Неактивно становништво	145.378	934.424	135.606	841.682
Запослени	61.849	305.543	89.990	436.016
Незапослени	35.493	197.690	19.074	115.250
Број запослених на 1000 стан.	202	186	360	309
Број незапослених на 1000 стан.	139	120	76	82
Стопа активности	53,99	48,19	67,40	62,29
Стопа запослености	34,88	29,25	55,62	49,27
Стопа незапослености	36,46	39,28	17,49	20,91
Просечне зараде по запосленом	33.275	32.941	71.867	64.329
Буџетски приходи по становнику	29.410	20.301	50.476	49.798
Буџетски расходи по становнику	29.683	20.515	3.152	41.114
Остварене инвестиције у нова основна средства (у хиљ. РСД)	9.067.715	52.759.235	10.302.055	220.374.328
Стопа инвестиција (инвестиције у основна средства по глави ст.)	34.844	41.091	41.291	156.733
Број привредних друштава	2.509	11.438	3.891	14.470
Број привредних друштава на 1000 ст	10	7	16	10
Број предузетника	7.459	41.607	10.907	53.758
Број предузетника на 1000 ст	29	27	44	38

Извор: Израчунато на основу података Републичог завода за статистику, Књиге пописа 2011. и 2022. године, и Аналитичког сервиса ЈЛС, РСЈП

Услужне делатности и прерађивачка идустрија (сектор машиноградње и прераде метала, електроиндустрије, аутомобилске индустрије, производња прехрамбених производа, пића и дувана, производња грађевинских материјала, хемијских производа, и др.) су носиоци привредног развоја. Током последњих година све већи значај у привредном миљеу имају делатности засноване на науци, технологији и иновацијама: ИКТ сектор и комплекс hi-tech производње, а у порасту је тржиште и послови са некретнинама, финансијског посредовања, грађевинарства, трговине, саобраћаја, складиштења. Међутим, производно-пословни и услужни комплекси су просторно веома неравномерно распоређени и већина привредних активности се одвија на територији градских општина Медијана, Црвени Крст и Палилула.

У смислу просторне организације, привредни комплекси су релативно неравномерно распоређени, тако да се већина привредних активности одвија у урбаном ткиву града Ниша, у највећој мери на подручју ГО Медијане, Палилуле и Пантелеја, и насељима Девети Мај, Доње Међурово, Чамурлија, Мрамор, Бубањ, Паси Пољана, Малча, Медошевац, Доња Врежина, Поповац, и др.

4.2. Планска концепција привредног развоја

Планска концепција привредног развоја оствариваће се подржавањем уравнотеженог, интегралног и одрживог привредног развоја, заснованог на моделу усмереног полицентричног развоја и диверзификације активности које се ослањају на постојећу просторну структуру привредних активности и природних вредности. Имајући у виду компаративне предности подручја Просторног плана (локални природни ресурси, природна и културна добра, искуство и традиција у индустрији, повољно предузетничко окружење (Привредна комора, Научно-технолошки парк и др.), јак универзитетски центар, постојање међународног аеродрома), а уз претпоставку да ће бити испуњени основни предуслови привредног развоја (побољшање образовне структуре становништва, унапређење знања и вештина радне снаге у складу са потребама привреде, унапређење инвестиционих активности, изградња недостајуће саобраћајне и комуналне инфраструктуре и њихово прилагођавање новим трендовима, побољшање базичних услуга, уређење и боље искоришћење туристичког потенцијала и др.) развој привреде заснивaће се на следећим стратешким приоритетима развоја:

- *Развој и диверзификација сектора прерађивачке индустрије* – Град Ниш је био и остао индустријски град. Некада је с поносом носио бренд „Град електронике“, када је „Електронска индустрија Ниш” (ЕИ) била стожер развоја савремене електронике, не само у Србији, већ и у ондашњој Југославији и читавом Балкану. Прерађивачка индустрија је била и остала једна од основних привредних делатности на подручју града Ниша, али не и доминантна, што говори у прилог чињеници о убрзаном привредном развоју подручја Просторног плана и све већој диверзификацији привредних активности. Данас је град Ниш урбано-индустријска агломерација највишег ранга (са преко 50.000 запослених), велики инудстријски центар, регионално и урбано средиште инфраструктурне мреже и преферираних локација за привредне активности са квалификованим кадром. Од укупног броја запослених, 2022. године, 26,2% укупног броја запослених је запослено у сектору прерађивачке индустрије, односно у овом сектору је регистровано 17,77% укупног броја привредних друштава и 14,69% укупног броја предузетника.

Међутим, оно што се уочава је велика територијална диспропорција у алокацији индустријских комплекса. Наиме, индустријска производња је годинама уназад, развијана по моноцентрично-дисперзираном моделу и већина индустријских предузећа је смештена на урбаном ткиву града Ниша и у периурбаним насељима, претежно на подручју Градских општина Палилула и Црвени Крст.

Концепт развоја индустрије треба да се заснива на моделу усмереног полицентричног развоја и диверзификације активности сектора индустрије (у области прехрамбене индустрије, аутомобилске индустрије, текстилне индустрије, индустрије грађевинских материјала, прераде дрвета, металургије и обраде метала, рециклаже отпада и др.), заснован на примени савремене технологије, знања и иновација, локалним природним ресурсима и постојећој просторној организацији као основним носиоцима индустријског развоја. Полицентрични развој подразумева процес усмеравања будућих индустријских капацитета на основу локационих

фактора, развојног потенцијала појединих подручја, локационим захтевима појединих грана индустрије и позитивним трендовима у постојећем размештају индустрије. Поред развоја ових конвенционалних индустријских грана, захваљујући јаком универзитету и постојању Научно-технолошког парка, концепт развоја индустрија треба да се заснива и на развоју и унапређењу ИКТ индустрије, „зелене“, ресурсно-ефикасне, нискоугљеничке и конкурентне индустрије, грана креативне индустрије, али и hi-tech производње у области нове одрживе економије засноване на знању, односно индустрије које подразумевају развој иновација, коришћење вештачке интелигенције и роботике, дигитализацију свих процеса производње и примену дигиталних технологија, не само у процесу производње, већ и у инжењерингу производа и организацији производње, дистрибуције производа и сл., тзв. „паметне фабрике“.

Очекује се бржи развој сектора предузетништва и МСП сектора и њихово удуживање у кластере у ИКТ индустрије, креативне економије, hi-tech производње, прехрамбеног комплекса, ауто индустрије, текстилне индустрије, индустрије грађевинског материјала, металургије и др. У циљу повећања конкурентности, традиционалне прерађивачке гране захтевају модернизацију постојећих капацитета, оријентацију на развој извозних програма, специјализацију производње, развој брендова, увођење нових технологија.

Са циљем задржавања млађег становништва у руралном подручју, треба форсирати мале индустријске погоне, претежно радно-интензивне, уз њихову просторну дисперзију унутар руралног подручја. Развој прехрамбеног комплекса ослањаће се на производњу и прераду здраве хране-посебно производа повртарства, ратарства, сточарства и воћарства, бобичастог воћа, печурки, зачинског и лековитог биља, изградњу рибњака и др. При томе је потребно успоставити строге системе контроле у погледу поштовања савремених стандарда квалитета хране (увођење система ХАССП стандарда и др), проширење производних асортимана, унапређење маркетинга, дизајна, паковања и др.

- *Развој сектора пољопривреде* – Судећи према статистичким подацима, могло би се закључити да је пољопривреда споредна делатност у привредној структури града Ниша. Међутим, ако се мало дубље загребе у садржај ове делатности, лако се може констатовати да агро-производња представља једну од референтних привредних грана на подручју Просторног плана. Плански концепт развоја пољопривреде и агрокомплекса је развој пољопривреде прилагођене тржишним условима уз очување животне средине, при чему се посебна пажња мора поклонити стварању боље пословне климе и обезбеђивању повољнијих услова кредитирања. Такав развој пољопривреде је могућ захваљујући природним условима, расположивим људским ресурсима и традицији у пољопривредној производњи уз примену савремене технологије, знања и нових достигнућа за развој повртарства, ратарства, сточарства, воћарства, пчеларства, производње здраве хране, лековитог и шумског биља, уз очување природних вредности и здраве животне средине.

Пољопривреду развијати као делатност комплементарну индустрији, туризму и сектору услуга, предузимањем мера за бољу повезаност ових привредних грана. То је могуће постићи предузимањем мера у правцу подизања техничке опремљености пољопривредних газдинстава, спровођењем континуиране едукације пољопривредних произовођача, удруживањем произвођача у удружења, задруге и кластере, повећањем величине поседа, формирањем малих погона за прераду и пласман производа уз њихову просторну дисперзију унутар руралног подручја, брендирање производа и др, што треба да доведе до повећања конкурентности пољопривредне производње. Подстицањем интегралног и одрживог привредног развоја пружа се могућност побољшања квалитета живота сеоског становништва, уз очување природних вредности и здраве животне средине. У том циљу потребно је обезбедити адекватне просторне, саобраћајне и инфраструктурне услове на руралном подручју.

- *Развој сектора предузетништва и сектора малих и средњих предузећа (МСПП)* - Развој предузетништва и сектора малих и средњих предузећа доприноси убрзаној диверзификације привредних активности, тако да је развој мале привреде и предузетништва уско повезан са убрзаним привредним развојем. Ова предузећа су изузетно флексибилна и могу се брзо прилагодити свим променама понуде и тражње на тржишту, неминовно утичу на пораст запослености, подржавају одрживи развој и утичу на диверзификацију и просторну дисперзију привредних активности како унутар урбаног, тако и унутар руралног подручја.

Значај овог сектора на подручју Просторног плана је изузетно велики и можемо слободно рећи да је мала привреда, уз велике индустријске комплексе, један од носилаца привредног развоја. У последњој деценији, број предузетничких радњи је порастао за чак 43,25%, док је број запослених у овом сектору привреде, у истом периоду, порастао за 39,39%.

Основна концепција развоја сектора предузетништва и малих и средњих предузећа заснива се на концепту одрживог привредног развоја, коришћењем расположивих природних и људских ресурса, знања, искуства и традиције у производњи, услугама и занатству, са орјентацијом на повећање конкурентности, специјализацију производње, развој извозних програма, развој брендова и увођење нових технологија. У том смислу је нарочито битно поспешити умрежавање малих привредника са образовним институцијама, са циљем обезбеђивања потребних профила радне снаге, пословним удружењима и великим индустријским системима. Улога Регионалне привредне коморе Ниш, Научно-технолошког парка Ниш, Регионалне развојне агенције „Југ“, али и Универзитета је веома битна у овим процесима.

Развој овог сектора је потребно усмеравати пружањем подстицаја за оснивање приватних предузетничких радњи и малих породичних предузећа како у традиционалним делатностима (сектору пољопривреде, прерађивачке индустрије, грађевинарства, туризма, трговине, угоститељства, саобраћајних и логистичких услуга, производног и услужног занатства и домаће радиности), тако и у делатностима заснованим на знању, иновацијама и науци (ИКТ сектору, креативним делатностима и делатностима „зелене“, ресурсно-ефикасне производње, као и hi-tech производње, односно производње у области нове одрживе економије засноване на знању).

- *Развој и диверзификација сектора услуга (трговине, саобраћаја, угоститељства, занатства и домаће радиности, и др.) и комуналне привреде* – Захваљујући повољном географском положају подручја Просторног плана, развој сектора услуга у планском периоду треба базирати на интензивнијем коришћењу повољног гео-стратешког положаја Града Ниша дуж државног пута IA реда бр. 1 (државна граница са Мађарском (гранични прелаз Хоргош) – Нови Сад – Београд – Ниш – Врање – државна граница са Северном Македонијом (гранични прелаз Прешево), као и дуж државног пута IA реда бр. 4 (Ниш – Пирот – Димитровград – државна граница са Бугарском (гранични прелаз Градина), али и постојању аеродрома „Константин Велики“, и др.

Сектор услуга има све већи значај у привредном миљеу подручја Просторног плана, имајући у виду да генерише све веће приходе, има све веће учешће у стварању дохотка и генерише све већи број запослених, али и утиче на брже технолошке и економске промене. Основна концепција развоја сектора услуга је развој сектора услуга као гране комплементарне туризму, пољопривредој производњи и индустрији, при чему развој овог сектора треба да прати привредни развој и раст животног стандарда становништва на подручју Просторног плана. Развијен услужни сектор, представља основ и покретач привредног развоја једне економије, те из тог развлога представља и ефикасан инструмент привреде града Ниша за укључивање у међународну тржишну конкуренцију. Овакав концепт развоја сектора услуга је могућ захваљујући природним условима, повољном геостратешком положају, постојању аеродрома „Константин Велики“, расположивим људским ресурсима и традицији у саобраћају, угоститељству, занатсву и домаћој радиности, уз примену савремене технологије, организације, знања и нових достигнућа за развој ових делатности.

- *Развој сектора грађевинарства* – У привредном миљеу града Ниша, сектор грађевинарства је у читавом послератном периоду био једна од значајнијих грана привреде, конкурентна на ширим просторима домаћег и иностраног тржишта. И данас је грађевинарство једна од од битнијих привредних делатности, с обзиром да је у овом сектору запослено око 4% укупног броја запослених, да је у овој делатности регистровано око 9% укупног броја привредних друштава и 8% укупног броја регистрованих предузетника на подручју града Ниша, односно да је вредност изведених грађевинских радова на подручју Просторног плана у 2022. години, на основу података РЗС, око 77% вредности укупно изведених грађевинских радова на подручју Нишавске области, односно скоро 2% вредности изведених грађевинских радова на републичком нивоу.

Плански концепт развоја сектора грађевинарства заснива се на моделу развоја интегралног грађевинарства са сектором индустрије, заснованог на примени савремених материјала, технологија, знања и иновација. Основни услов развоја и примене овог концепта развоја сектора грађевинске индустрије је развој квалитетних и образованих (путем формалног и неформалног образовања) кадрова различитих профила и нивоа образовања (од неквалификованих до високо квалификованих радника). Да би се остварио овај концепт развоја, потребно је предузети мере и активности за развој грађевинске оперативе за изградњу путне инфраструктуре, изградњу комуналне инфраструктуре и инфраструктуре за водоснабдевање, и развој зградарства;

- *Развој сектора водопривреде и енергетике* – Плански концепт развоја водопривреде заснива се на развоју интегралних вишенаменсих система коришћења, уређења и заштите речних вода у оквиру сливова река Нишаве и Јужне Мораве. Посебно богатство планског подручја представљају термоминерални извори Нишке Бање (3 извора: „Главно врело“ издашности 35-80l/sec, температуре 39-24°C; „Сува бања“ издашности 36-550l/sec, температуре 37,4-11,8°C; „Школска чесма“ издашности 1-2l/sec и температуре воде 18-22°C и 2 бунара), Калафата (Топило) и Островице (Бањица издашности 2.5-8,6 l/sec и температуре до 22 °C).

Коришћење обновљивих извора енергије, повећање енергетске ефикасности у производњи, дистрибуцији и коришћењу енергије код крајњих корисника енергетских услуга препознат је као један од основних приоритета. Плански концепт развоја енергетике је повећање коришћења обновљивих извора енергије и нових енергетски ефикаснијих и еколошко прихватљивих енергетских технологија (употреба геотермалне, соларне, еолске енергије, енергије из биомасе, и сл).

- *Развој комуналне привреде* - као допуне индустријских, привредних, туристичких зона (у области водоснабдевања, каналисања, јавних паркиралишта, одлагања отпада, чистоће и др.). Плански концепт развоја комуналне привреде заснива се на развоју и унапређењу система коришћења, уређења и заштите комуналних објеката и комуналне инфраструктуре. Овакав концепт развоја комуналне привреде допринео би побољшању квалитета живота и бољем задовољењу основних потреба становништва, уређењу пословних и радних зона, унапређењу атрактивности подручја Просторног плана за инвестирање и сл.

За остварење овог планског концепта развоја комуналне привреде, у делу водоснабдевања, нарочито је потребно предузети адекватне мере за: унапређење водоводне мреже и објеката за снабдевање пијаћом водом, а постојеће објекте адекватно заштитити; унапређење канализационе мреже за одвођење употребљених вода (фекалне воде) и припадајућих објеката; унапређење канализационе мреже за одвођење атмосферских вода и припадајуће објекте.

- *Развој сектора рударства* – На подручју Просторног плана утврђена су налазишта: јелашничке угљоносне серије, бакра, наслаге лигнита, доломита, бигра, креде, магнезијума, кварцита, песка и шљунка, кречњака. Концепт развоја рударства на подручју Просторног плана заснива се на предузимању активности за наставак рударско-геолошких истраживања стања руде у циљу утврђивања економске исплативости и еколошке оправданости ископавања исте.
- *Развој сектора шумарства, ловне и риболовне привреде* – Шумарство не представља значајну привредну грану у структури укупне привреде града Ниша, док се дрвна индустрија, која је некада имала солидан рејтинг, скоро потпуно изгубила са привредне мапе Ниша. Плански концепт развоја сектора шумарства, лежи у искоришћењу шумске биомасе, као обновљивог извора енергије, уз предузимање мера за очување природних вредности и здраве животне средине. Искоришћење шумске биомасе, као обновљивог извора енергије је јако битно, нарочито у данашње време када се траже алтернативни, еколошки извори енергије. Захваљујући природним карактеристикама, лов и риболов представљају перспективне гране привреде. Плански концепт развоја је развој ових сектора као грана комплементарних туризму уз очување природних вредности и здраве животне средине;
- *Развој сектора туризама* - У констаксту развоја туризма, град Ниш је препознат као примарни градски туристички центар међународног значаја са целогодишњом понудом, а Нишка Бања као перспективно међународни бањски центар. Концепт развоја туризма заснива се на концепту развоја одрживог туризма у складу са потенцијалима простора. Да би се остварио овај концепт, потребно је туризам развијати у синергији са осталим услужним

делатностима, пољопривредном производњом и индустријом. Овакав концепт развоја туризма допринео би побољшавању животног стандарда и запослености локалног становништва, унапређењу атрактивности подручја Просторног плана за инвестирање и побољшању демографске структуре становништва (утичући на повратак младог и радно-способног становништва). За потребе развоја туризма потребно је предузети низ мера и активности на очувању, унапређењу и промоцији туристичких вредности, са акцентом на комплетирање туристичке понуде, у складу са захтевима домаћег и иностраног тржишта, јачањем постојећих и увођењем нових туристичких производа. У циљу комплетирања туристичких вредности, али и њихове веће „видљивости" код домаћих и иностраних гостију, потребно је донети програме са тачно дефинисаним финансијским и нефинансијским мерама које би имале за циљ покретање, побољшање и проширење туристичке понуде, маркентиншку презентацију истих и побољшање квалитета пружених туристичких услуга.

С обзиром да је туризам једна од главних привредних грана која има све већи значај у стварању друштвеног производа на подручју Просторног плана и која утиче на пораст запослених, али и на повећање девизног прилива и пораст животног стандарда становништва, потребно је повећати улагања у овај сектор и у концепту привредног развоја све више се ослањати на развој и промоцију туризма и туристичких вредности.

4.3. Просторна дистрибуција привредних делатности

Основна планска оријентација у просторној организацији индустрије заснива се на моделу усмереног полицентричног развоја и диверзификације активности. Полицентрични развој подразумева процес усмеравања будућих индустријских капацитета на основу локационих фактора, развојног потенцијала појединих подручја, локационим захтевима појединих грана индустрије и позитивним трендовима у постојећем размештају индустрије. Просторна организација индустрије биће базирана на развојно-просторним погодностима, реалној сировинској основи, кадровском потенцијалу, постојећим капацитетима којима предстоји структурна трансформација и новим капацитетима у постојећим и новопланираним индустријским и радним зонама, уз веома строге мере заштите животне средине. У том смислу, размештај привредних капацитета ће се усмеравати, превасходно, ка:

- Постојећим привредним и индустријским комплексима које је могуће прогустити или проширити уз комплетирање инфраструктуре и унапређење технологије и заштите животне средине;
- Технолошким и индустријским парковима и бизнис инкубаторима у постојећим и новим индустријским зонама, са акцентом на унапређиње квалитета производа и услуга, увођењем система квалитета ИСО 9000, нових технологија и иновација и повећање степена коришћења капацитета;
- Радним зонама уз коридоре магистралних путева и појединачним локалитетима у мањим развојним центрима и насељима са нуклеусом производних активности;
- Комерцијалним зонама које се развијају највише у урбаној зони града, као посебни комплекси (трговински центри, „retail" паркови и сл.), уз строго поштовање позитивне законске регулативе и мера заштите животне средине;
- Поред постојећих локација привредних активности, будућу просторну организацију усмеравати ка новим локацијама у приградским и руралним насељима, у којима постоје погодни просторни услови (инфраструктура, слободно земљиште, погодни услови за изградњу). Резултат алокацијом привредних активности ка приградским и руралним насељима на подручју Просторног плана, постигла би се концентрација привредних активности на локацијама која иначе не би биле привлачне за инвеститоре, чиме се подстиче локални развој, запошљавање и ублажавање депопулације на подручју ових насеља.

Размештај привредних капацитета одвијаће се у постојећим индустријско-привредним зонама до попуњења капацитета, а потом ће бити активирани и нови локалитети. Индустријски паркови ће се лоцирати на простору садашње Електронске, Дуванске и Машинске индустрије. Како су се, услед ширења града, привредни, а нарочито индустријски капацитети формирани пре 1970. године физички инкорпорилани у градско ткиво и постали неподесни за одређене индустријске гране извршиће се неопходна пренамена привредне делатности, у гране привреде

које нису у супротности са околином, или осавремењавање производног процеса и технологије уз увођење строжијих мера заштите животне средине. Подстицањем развоја малих и средњих предузећа обезбедиће се измена привредне структуре и повећати њена флексибилност и ефикасност. На руралном подручју развој индустрије биће усмераван на гране директно ослоњене на пољопривреду и то у подручјима која својим природно-техничким потенцијалима гарантују развој производње.

Захваљујући бројним инвестицијама у току предходних деценија, привредни и индустријски капацитети града Ниша просторно су лоцирани у више индустријских или радних зона, индустријских комплекса или као сасвим независни погони окружени другим привредним, инфраструктурним, комуналним или стамбеним објектима. Све пословне локације на подручју града Ниша могу се поделити у две велике групе: „Brownfield“ и „Greenfield“ локације.

„Brownfield“ локације су инфраструктурно опремљени капацитети у оквиру постојећих комплекса привредних и индустријских капацитета. Као најзначајнији међу њима, на подручју града Ниша, издвајају се следећи:

1) Источна индустријска зона:
- Индустријски комплекс Електронске индустрије (ЕИ) –Ниш (Бул. Цара Константина);
- Индустријски комплекс Фабрике обојених метала „Ниссал“ (Насеље Николе Тесле);

2) Северозападна индустријска зона:
- Индустријски комплекс Дуванске индустрије „Филип Морис“ – Ниш (између Бул. 12 Фебруара и Бул. Николе Тесле);
- Фабрика сточне хране „Белвит“ (Бул. 12 Фебруар);
- Индустријски комплекс - Погони Машинске индустрије Ниш (Бул. 12 фебруар);
- Фабрика пумпи „Јастребац“ (Бул. 12 Фебруар);
- Фабрика боја и лакова „Поморавље“ (Бул. 12 Фебруар).

3) Североисточна индустријска зона:
- Индустријски комплекс „НИТЕКС“-а (Ратка Павловића);
- Индустријски комплекс - трикотажа „Омладинка“ (Ратка Павловића).

4) Јужна индустријска зона:
- Индустријски комплекс- циглана „Ћеле кула“ – погон 1 и 2 (Душана Поповића) и погон 4 (Габровачки пут);
- Индустријски комплекс „Нишка пивара“ (Душана Поповића);
- Индустријски комплекс „Техногас“ (Душана Поповића).

5) Индустријска зона Шумадијска – Ивана Милутиновића:
- Индустријски комплекс - Погони Машинске индустрије Ниш (Шумадијска);
- Индустријски комплекс - дрвна индустрија „ИНИС“ (Ивана Милутиновића);
- Индустријски комплекс - дрвна индустрија „Југопромет“ (Ивана Милутиновића);
- Штампарија „Вук Караџић“;
- Индустријски комплекс КТК „Ђука Динић“.

6) Индустријски комплекс прехрамбене индустије Д. Туцовића – Лесковачка:
- Индустријски комплекс - млинска индустрија „Житопромет“ (Д. Туцовића);
- Индустријски комплекс - пекарска индустрија „Житопек“(Д. Туцовића);
- Индустријски комплекс - млекарска индустрија „Нишка млекара“ (Лесковачка).

7) Западна индустријска зона:
- Индустријски комплекс „ВУЛКАН“ (с. Мрамор);
- Индустријски комплекс - хладњача „ФРИПАК“ (с. Д. Међурово).

„Greenfield“ локације су локације у постојећим и новим радним зонама, које се инфраструктурно и комунално опремају за одређене намене, и на којима ће се у планском периоду креирањем и реализацијом политика за привлачење директних и индиректних инвестиција, изградити велики број индустријских комплекса, али и малих и средњих погона из области, како конвенционалне прерађивачке индустрије, тако и индустрије засноване на знању, вештачкој интелигенцији и иновацијама, занатства и других услужних делатности.

Најзначајније „Greenfield“ локације су смештене дуж или у непосредној близини инфраструктурних коридора, у доброј мери су инфраструктурно опремљене, и претежно се налазе у северозападном, западном и југозападном подручју Просторног плана:

• Индустријска зона „Север“– налази се на подручју ГО Црвени Крст, наслања се на територију аеродрома „Константин Велики“;

• Индустријска зона „Север 2“– налази се на подручју ГО Црвени Крст, протеже се дуж Чамурлијског пута, у северозападном делу Ниша;

• Индустријска зона „12. фебруар“, налази се на подручју ГО Црвени Крст, протеже се дуж Булевара 12. Фебруар;

• Индустријска зона „Исток 1, 2, 3, 4“– налази се на подручју ГО Медијана, протеже се дуж Булевара Св. Цара Константина;

• Индустријска зона „Ниш – запад“– налази се на подручју ГО Палилула, протеже се дуж Булевара Димитрија Туцовића у Нишу;

• Индустријска зона „Доње Међурово“- налази се на подручју ГО Палилула, у непосредној близини инфраструктурних коридора X и Xc;

• Индустријска зона „Ивана Милутиновића“– налази се на подручју ГО Палилула, протеже се дуж улице Ивана Милутиновића;

• Индустријска зона „Малчански пут“- налази се на подручју ГО Пантелеј, и протеже се дуж Малчанског пута и инфраструктурног коридора Xc;

• Индустријска зона „Паси Пољана - Бубањ“- налази се на подручју ГО Палилула, и протеже се дуж општинског пута, јужно од регионалне депоније и границе са општином Дољевац;

Поред индустријских и радних зона, ништа мање значајни за укупан привредни развој и диверзификацију и просторну дисперзију привредних активности су и комерцијални садржаји, просторно лоцирани у централној градској зони. Комерцијални садржаји се често налазе уз друге урбане садржаје (становање, култура, спорт, тргови, паркови, итд.) и на тај начин допуњују урбану и привредну матрицу града. Обухватају широк спектар делатности: трговине на мало (супермаркети, продавнице прехрамбене, непрехрамбене, специјализоване и мешовите робе, трговински центри, дисконтни и оутлет центри, хипермаркети, бензинске станице и сл.); изложбено продајни простори (салони аутомобила, продаја намештаја и сл.); пословање (пословне и финансијске институције, представништва, привредна друштва и агенције, пословни паркови и сл.); угоститељство и туризам (хотели, пансиони, хостели, ресторани, туристичке агенције, кафеи и сл.); забаве и рекреације (фитнес и велнес центри, мањи рекреативни и спортски садржаји, забавни паркови); услужно занатство и др.

Основни принципи на којима ће се заснивати развој и просторна структура привредних делатности на подручју Просторног плана су:

- Координација и синергија националних, регионалних и локалних развојних политика у циљу опоравка и јачања конкурентности привреде Града Ниша, просторној дисперзији и диверзификацији привредних активности;
- Орјентација на науку, иновације и знање, локалне ресурсе, квалитетне кадрове и повећање ефикасности њиховог коришћења за развој прерађивачке индустрије, туризма и услужних делатности, занатства и домаће радиности, али и делатности из индустрије 4.0, односно индустрије засноване на знању, иновацијама, вештачкој интелигенцији и роботици (ИКТ индустрије, „зелене“, ресурсно-ефикасне, нискоугљеничке и конкурентне индустрије, hi-tech производње и грана креативне индустрије;
- Развој и координација система удруживања привредних субјеката у пословна удружења, кластере, задруге и сл., са циљем пораста конкурентности привредних субјеката;
- Диверзификација привредних активности, подизање атрактивности подручја Просторног плана за инвестирање и побољшавање животног стандарда локалног становништва допринеће мотивисању младих за останак на подручју града Ниша.

5. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ ТУРИЗМА, ОРГАНИЗАЦИЈА И УРЕЂЕЊЕ ТУРИСТИЧКИХ И РЕКРЕАТИВНИХ ПРОСТОРА

Подручје Просторног плана има повољне услове за развој различитих видова туризма (културно-манифестационог, здравственог, спортско-рекреативног, излетничког, конгресног, транзитног, ловног, спортско-риболовног, етно туризма, туризма специјалних интересовања – авантуристичког туризма, и др. видова туризма), захваљујући:

- обиљу *природних туристичких вредности,* геоморфологији терена, хидрографском богатству, геотермалним изворима града Ниша (Нишка Бања, близина Крајковачког Бованског, Облачинског и Дивљанског језера, реке: Нишава и Јужна Морава, клисуре: Јелашничка и Сићевачка, планине: Сврљишке, Сува планина, Стара планина, Селичевица, Девица и др.), спелеолошки објекти (Церјанска пећина и др.) који су погодни за развој: планинског, сеоског, излетничког, рекреативног, ловног, спортско-рекреативног туризма и адреналинског туризма;
- обиљу *антропогених вредности*, међу којима се нарочито, по значају, истичу:

1) Археолошки парк „Медијана“ културно добро од изузетног значаја из 4. века, место рођења римског цара Константина Великог, Споменик на Чегру, место где се одржала позната Чегарска битка, Ћеле Кула – кула од лобања, јединствена на овим просторима, Нишка тврђава, најочуванија војна грађевина, Концентрациони логор на Црвеном Крсту – спомен музеј, цркве и манастири на подручју града Ниша, а који су погодни за развој туризма специјалних интересовања (излетничког, сеоског, верског туризма и сл.). У туристичком смислу најзначајнији међу њима су: манастир Светог Јована у Горњем Матејевцу, непокретно културно добро, за који се претпоставља да је саграђен у 11. веку, манастир Свете Богородице у Сићевачкој клисури из прве половине 17. века, црква Светог Пантелејмона, коју је подигао Стефан Немања и у којој се 1189. године састао са немачким царем Фридрихом I Барбаросом и др.;

2) обиље *културних манифестација*, међу којима се нарочито истичу: Међународни студентски фестивал фолклора, Међународне хорске свечаности, које се традиционално одржавају у јулу сваке друге године, Дани Св. Цара Константина и Царице Јелене, градска слава, која се обележава у периоду од 1-5. јуна сваке године, „Nisville“ међународни џез фестивал, који се традиционално одржава у другој половини августа, Филски сусрети, фестивал српског глумачког остварења, који се традиционално одржава у другој половини августа, „Нисомниа“ музички фестивал који се традиционално одржава у септембру, Сићевачка ликовна колонија, међународна манифестација која се одржава почетком септембра, Сићевачка књижевна колонија, међународна манифестација која се одржава средином септембра, „Нимус“, фестивал класичне музике, који се традиционално одржава крајем октобра, почетком новембра, Дани бурека, крај августа, почетак септембра и др.

Туризам је привредна грана која представља један од значајнијих фактора привредног развоја на подручју Просторног плана. Повезивањем споменика природе, природних вредности и културних манифестација у „туристичке стазе“ културно и природно наслеђе би се диференцирало у целовиту туристичку понуду која би имала целогодишњи карактер и која би могла да привуче већи број туриста који би остварили већи број ноћења.

На подручју Просторног плана постоји 28 хотела са 1.662 лежаја, од тога: 1 хотел са 5 звездица (116 лежајева), 7 хотела са 4 звездице (693 лежаја), 13 хотела са 3 звездице (616 лежајева), 4 хотела са 2 звездице са (128 лежајева) и 3 хотела са 1 звездицом (109 лежајева). У остале регистроване смештајне капацитете без утврђене категорије спада 60 објеката са 2.632 лежаја. У 2022. години, град Ниш је посетило 136.230 туриста, што чини 93,8% укупног броја туриста који су посетили неку од дестинација у Нишавском округу, односно 3,5% укупног броја туриста на републичком нивоу. У структури туриста, доминирају страни туристи (54,5%), али су остварили мањи број ноћења у односу на домаће туристе, свега 1,8 ноћења (што је знатно испод републичког просека - 4,4 ноћења домаћих туриста и 3,8 ноћења страних туриста).

5.1. Концепт развоја туризма

Шире подручје Просторног плана је дефинисано као секундарни туристички простор, односно простор који чини целину постојеће и потенцијалне интегрисане понуде, националног и регионалног значаја, и обухвата туристичке потенцијале околине града Ниша, односно обухвата скуп природних и културних вредности ван туристичких дестинација, са летњом уз учешће зимске понуде.

Концепт развоја туризма заснива се на концепту развоја одрживог туризма у складу са потенцијалима простора уз поштовање принципа заштите животне средине. Према утврђеним природним вредностима и досадашњим развојем материјалне основе, туристичка понуда на подручју Просторног плана заснивање се на: повољном гео-саобраћајном положају; обиљу природних вредности; обиљу антропогених вредности; унапређењу постојеће материјалне основе туристичким садржајима; расположивом туристичко инфра и супраструктуром; и др. У складу са основним дугорочним циљевима, концептом развоја и организације туристичке понуде, у наредном периоду развијаће се: градски, бањски туризам, транзитни, рурални, туризам специјалних интересовања, културни туризам, и други видови туризма регионалног и националног значаја.

На подручју Просторног плана се може рачунати са развојем више туристичких производа, односно више облика туризма, и то:

- *Градски туризам*, као облик целогодишњег туризма који се ослања на урбано подручје и урбане садржаје на подручју Просторног плана. Овај вид туризма представља један од значајнијих видова туристичке понуде на подручју Просторног плана захваљујући повољном туристичко-географском положају, природним вредностима, богатом културно-историјском наслеђу, богатом привредном садржају, богатом гастрономском наслеђу, постојању фестивала и културних манифестација са националним и међународним значајем и др. Градски туризам представља облик задовољења туристичких потреба широког круга туриста и укључује читав низ активности које су везане за урбане просторе, као што су: посете музејима и галеријама; одлазак у позоришта, на концерте, изложбе и друге културне манифестације; пословна путовања, конференције, конгреси и сл; посете спортским догађајима; посете из образовних разлога; посете ресторанима, баровима, ноћним клубовима и сл; посете пријатељима и родбини; кратка туристичка тзв. „city break" путовања, и сл. Планска концепција развоја градског туризма подразумева унапређење туристичке инфра и супраструктуре, повезивање споменика природе, природних вредности и културних манифестација у „туристичке стазе", као и усклађивање туристичке понуде са захтевима туристичке тражње, са посебним усмерењем на пословне људе и млађу туристичку популацију. Обједињавање понуде градског туризма са руралним, бањским, излетничким и другим облицима туризма представља огроман потенцијал за развој града Ниша, као и његово боље позиционирање на националној и међународној туристичкој мапи.

Ниш као урбано-индустријска агломерација највишег ранга (са преко 50.000 запослених), регионално и урбано средиште инфраструктурне мреже и преферираних локација за привредне активности са квалификованим кадром, са великом зоном утицаја, биће окосница даљег планског развоја и коначни циљ туристичког активирања великог броја природних и антропогених мотива југоисточне туристичке регије Србије. Градско језгро Ниша представља комплексан туристички мотив, богатог споменичког наслеђа, архитектонских, грађевинских и историјских објеката, споменика новије историје. За прихватање туриста, различитих категорија, потребно је реконструисати и изградити смештајне и угоститељске капацитете, али и решити питање презентације и обогаћење туристичке понуде и комуналног и саобраћајног реда у Граду. Развој градског туризма усмераваће се више ка екскурзионом, транзитном, конгресном, манифестационом и културно-историјском туризму.

- *Бањски туризам*, претежно летњи, уз тенденцију продужења сезоне на целогодишњу понуду. С обзиром да располажу богатим лековитим, термалним и минералним изворима, и богатством прирорних лепота и здравом животном средином, бањска лечилишта имају снажан потенцијал за развој туризма и представљају један од главних фактора привредног развоја. Главну окосницу развоја бањског туризма на подручју Просторног плана чини Нишка Бања, и у знатно мањој мери, Бања Топило. Нишка Бања представља самостално бањско насеље, са

дугом традицијом коришћења лековитих извора у здравствене сврхе са циљем очувања и унапређења здравља, још из римског периода, а подручјем Бање је проглашена Уредбом о утврђивању подручја Бање „Нишка Бања“ 1998. године. За разлику од ње, Бања Топило представља несамостално место, односно топоним који обележава локалитет термоминералних извора и пратећих садржаја.

Концепт развоја бањског туризма на подручју Просторног плана подразумева развој одрживог туризма који подразумева употребу термоминералних извора и других природних ресурса на одржив начин, односно уз поштовање принципа заштите животне средине, уз унапређење туристичке понуде и унапређење туристичке инфра и супраструктуре, а са циљем продужења сезоне и привлачења ширег круга туриста. Овакав концепт развоја бањског туризма подразумева формирање целогодишњих туристичких производа, који имају капацитет да, поред популације туриста са здравственим проблемима, привуче и здраву, млађу популацију која тражи „бег од свакодневних обавеза“, и обухвата више различитих видова туризма, као што су: здравствени туризам, wellnes и spa туризам, рекреативни туризам, културно-манифестациони, уживање у гастрономији, туризам специјалних интересовања (активан одмор, авантуристички туризам) и др.

- *Транзитни туризам*, као облик целогодишњег туризма који је везан за потребе корисника саобраћајне инфраструктуре и подразумева интензивније коришћење повољног геостратешког положаја града Ниша дуж државног пута IA реда бр. 1- аутопут Е-75), као и дуж државног пута IA реда бр. 4 – аутопут Е-80, али и постојање аеродрома „Константин Велики“. Развој транзитног туризма захтева изградњу инфра и супраструктурних капацитета, првенствено уз постојеће, али и уз планиране државне путеве, првенствено уз новопланирани државни пут – дуж државног пута IA аутопут Е-80 (Ниш – Прокупље- Куршумлија – Приштина), и уж државног пута IБ реда Е-771 (Ниш – Зајечар – Ђердап II – граница Румуније). Поред туристичких инфра и супраструктурних капацитета уз државне путеве I реда, значај за развој транзитног туризма има и изградња мотелских и ресторанских капацитета уз постојеће и планиране државне путеве II реда: правце 240, 241 и др. и у том смислу сва насеља која се иначе налазе на магистралним путним правцима имају перспективе за лоцирање угоститељских и рекреативних, али и смештајних капацитета. Такође, требало би организовати информативне пунктове, тј. објекте уз фреквентне саобраћајнице. У том смислу ће се првенствено користити чињеница да се путници у транзиту по правилу не удаљавају од главних саобраћајница, те ће се уз исте формирати одговарајућа понуда. Када је у питању транзит путника железницом, главну улогу у пласману неких туристичких роба, услуга и укупне понуде имају железничке станице.

- *Рурални туризам*, претежно летњи, уз тенденцију продужења сезоне на целогодишњу понуду, који подразумева пре свега агротуризам и сеоски туризам комбинован са туристичким активностима у ближем окружењу. Рурални туризам постаје све популарнији вид туризма последњих година. Подразумева боравак у сеоским домаћинствима и пружа пасиван или активан одмор у мирној природи, уз специјалитете домаће кухиње, а обухвата различите облике сеоског туризма као што су: еко-туризам, агро-туризам, сеоски туризам, туризам специјалних интересовања (активан одмор), ловни и риболовни туризам, и др. Концепт развоја руралног туризма заснован је на принципу одрживог туризма који подразумева активирање расположивих туристичких ресурса и опредељење сеоских домаћинсава за исти уз очување природних и културних ресурса. За развој руралног туризма основу представљају сеоска домаћинства – куће амбијенталног стила са традиционалном кухињом домаћих производа која нуде боравак туристима, аутентичне производе домаће кухиње, различите рукотворине и друге производе старих заната карактеристичне за то подручје, и сл. За афирмацију руралног туризма потребно је: организовати обуку домаћинстава за бављење руралним туризмом (предавања, курсеви, искуства страних земаља, професионално обављање улоге угоститеља и др.); формирати туристичке пунктове у селима која ће се бавити овим видом туризма и повезати их са туристичким организацијама у Региону; и интензивирати изградњу неопходне инфраструктуре на одабраним локацијама туристичких пунктова.

Већи део смештајних капацитета, као и пратећих објеката у туристичкој функцији, биће лоциран дисперзно по планском подручју, уз концентрације у туристичким центрима у оквиру зона посебних туристичких потенцијала и у насељима са доминантном туристичком

функцијом. Посебан потенцијал представљају насеља у оквиру туристичких зона у којима постоји грађевински фонд са етно обележјем, а којима прети гашење. Уређење ових насеља одвијаће се у функцији развоја сеоског етно туризма, базираног на коришћењу природних фактора и антропогених мотива ових локалитета. Планиран је јединствен сеоски туристички центар за насеља Коритник, Радикину Бару и Раутово. Као сеоска насеља са доминантном туристичком функцијом развијаће се: Коритник, Радикина Бара, Раутово, Манастир, Сићево, Просек, Церје и Миљковац (која треба да сачувају свој аутентични садржај и идентитет).

- *Културно-манифестациони туризам,* претежно летњи, уз тенденцију продужења сезоне на целогодишњу понуду. Представља један од видова туризма који фолклор, традицију и обичаје становништва приказују кроз организовање разних садржаја уметничког, забавног и етнографског типа. Примарно је организовање туристичких манифестација из домена културног, руралног, ловног туризма и старих заната. Треба наставити добру традицију организовања културних и спортско-рекреативних манифестација: Међународни студентски фестивал фолклора, Међународне хорске свечаности, Дани Св. Цара Константина и Царице Јелене, „Nisville“ међународни џез фестивал, Филмски сусрети, Сићевачка ликовна колонија, Сићевачка књижевна колонија, „Нимус“, фестивал класичне музике, Дани бурека и др.

- *Туризам специјалних интереса*, претежно летњи – излетничко-рекреативни, спортско-рекреативни, лов и риболов, споменички, екотуризам, глампинг туризам и др. и претежно целогодишњи образовни, авантуристички туризам и сл. Плански концепт развоја туризма специјалних интересовања заснован је на принципу одрживог туризма који подразумева активирање расположивих туристичких ресурса уз очување природних и културних ресурса. Најначајнији туристички ресурс за развој производа туризма специјалних интересовања су: Нишка Бања, Бања Топило, Коритник, Островица, Каменички Вис, Сићевачка и Јелашничка клисура, Селичевица, Сува планина, Сврљишке планине, Нишава и Јужна Морава са својим притокама и др.

Излетничко–рекреативни туризам карактеришу полудневна, дневна и викенд туристичка кретања, пасивна и активна рекреација, претежно домаћих туриста, као што су: шетње, излети, купање и планинарење, сакупљање лековитог и ароматичног биља, и сл. Ово је најмасовнији облик домаћег туризма у Србији.

Ловни туризам би према природним условима могао да постане перспективна туристичка делатност, али под условима да се мерама заштите и обнове популације дивљачи побољша капацитет ловишта и припреми узгој одређене врсте дивљачи (срна, зец, фазан и др), првенствено у зони ловишта „Нишава“, која последњих година привлачи све већи број туриста.

Еколошко-образовни туризам обухвата школе природе и школе у природи, екскурзије, и сл.

Глампинг туризам представља савремени вид туризма и представља вид урбаног камповања у природи и намењен је имућнијем сегменту туриста. Ово је један од најбрже растућих видова туризма у свету и подразумева боравак туриста у природи, у савременим и комфорним камповима (шаторима, бунгаловима или кућицама на дрвећу) високе удобности, квлаитета и опремљености. Представља вид одрживог туризма. За развој глампинг туризма основу представљају здрава природна средина и домаћа квалитетна храна органског порекла.

Спортско-рекреативни туризам се ослања на досадашњу традицију и на природне потенцијале за бициклистичке туре, коњички спорт, немоторне спортове на води, и др. Планом су обухваће две врсте основних структура у простору које су намењене спорту и рекреацији. Прва група су спортски комплекси у којима доминира зеленило и које не изискују посебно изграђене или опремљене површине и објекте, као што су веће јавне парковске и шумске површине, излетишта (Коритник, Островица, Каменички Вис, Мали Јастребац, Ибровица – Беле Воде, Плоче). Другу групу чине спортске и рекреативне целине, намењене активним спортским делатностима које изискују посебно изграђене и опремљене спортске комплексе и појединачне спортске објекте у урбаном ткиву, као што су стадиони, спортски центри, спортске дворане, сале, комплекси базена и сл.

На простору Мултифункционалног спортско-рекреативно туристичког центра „Малча“ појављује се знатан број грађана који исказују интересовање да туристички учествују у наведеним активностима клуба. Планско опредељење за унапређење туризма на овом делу града који обухвата већину природних потенцијала (Сува планина, Јелашничка клисура,

Сићевачка клисура, Калафат, река Нишава, спелеолошки потенцијал, и др) је формирање логистичког центра који би покривао створене активности и стварао нове, бавио се безбедношћу у области екстремног спорта, и развијао свеукупни рецептивни туризам и понуду за подручје града Ниша. Инфо центар би био лоциран у једном од објеката на простору Спортско-рекреативног и туристичког центра Малча". У Центру ће туристима, туристичким агенцијама и грађанима Ниша на једном месту бити доступне информације о туристичким потенцијалима града Ниша у области туризма посебних интереса и екстремних спортова, природних потенцијала, али и активности које се могу упражњавати. У складу са стратегији развоја туризма у Републици Србији у овој области препознате су активности од којих бројне ради и Сафари клуб као што су: камповање, речне експедиције, рафтинг, вожња кануима, пешачење, џип сафари 4х4, јахање, ловне активности, проучавање клисура и кањона, планинарење и слободно пењање, проучавање пећина, школе у природи, едукације за заштиту природе и друге активности везане за природу.

На основу валоризације туристичких вредности, комбиновањем потенцијала и активности, може се очекивати да туризам постане једна од битних привредних делатности града Ниша уколико се организује у партнерској кооперацији са суседним општинама у региону и комплементарно са другим привредним активностима. Са становишта погодности, расположивих природних и антропогених туристичких ресурса, природних ресурса, разноврсности и очуваности предела за формирање и организацију препознатљиве туристичке понуде, са могућностима повезивања и интегрисања, као туристича подручја утврђују се:

- *Туристичка зона „А" у оквиру југоисточног развојног појаса планског подручја* који представља подручје здравствено – рекреативно – спортског компекса Нишка Бања – Сићевачка клисура – Јелашничка клисура – Бојанине Воде.

Нишка Бања ће поред класичног здравствено – лечилишног, развијати и друге облике туризма, чиме ће се обогатити понуда, садржај боравка, боље користити смештајни капацитети, продужити сезона и остварити задовољавајући економски и друштвени ефекти. У њој ће се изградити објекти здравственог туризма, хотелски комплекси, одмаралишта, пансиони и спортско – рекреативни центри. На платоу Коритника изградиће се видиковац и уредити простор за одмор и рекреацију, који ће се повезати са Нишком Бањом и њеним централним парком. Планирани сеоски туристички центар ће насеља Коритник, Радикину Бару и Раутово интегрисати у туристичку целину овог развојног појаса.

Парк природе Сићевачка клисура, представља, заједно са Специјалним резерватом природе Јелашничка клисура, природни наставак бањског поља које се преко Нишаве и Јелашничке реке провлачи између Суве планине на југу и Сврљишких планина на северу. Ендемореликтни флористички мотиви (*Ramonda serbica i Ramonda nathaliae*), чији значај превазилази границе Србије и богата морфолошка орнаментика, која клисурама даје веома атрактиван изглед, допуњена специфичним облицима крашке ерозије (пећине, подкапине, остењаци, прозорци,...) представљају посебно атрактивну компоненту комплементарне туристичке вредности која је валоризована заједно са посредним и непосредним окружењем.

Спортско-рекреативни центар Бојанине воде обухвата 17km^2 северне екпозиције масива Суве планине на коме ће се задржати постојећи смештајни капацитети и уредити стазе за зимске спортове.

- *Туристичка зона „Б" у оквиру северног развојног појаса планског подручја* који представља подручје здравствено – рекреативно – спортског компекса Бања Топило – Церјанска пећина – Каменички Вис.

Ово подручје представља јединствену контрактивну целину заједно са југозападним делом сврљишке општине. Богатство шумског фонда и фауне, атрактивност пећинског садржаја, извори термалних вода, геоморфолошке специфичности корита Топоничке реке, представљају основу развоја овог подручја око којег ће се развијати угоститељски, здравствени и спортско – рекреативни садржаји.

У Бањи Топило и Попшици (општина Сврљиг) где је евидентиран већи број термалних извора, чије се воде разликују по свом хемијском саставу и куративним особинама, изградиће се смештајни и рекреативни објекти.

Церјанска пећина ће се после детаљног снимања, савремено опремити за спелеолошки туризам и презентовати јавности. Утврдиће се услови под којима ће се користити и у лечилишне

сврхе. На локалитетима погодним у односу на улазе у пећину плански ће се уредити спелеолошки кампови.

На простору Каменичког Виса ће се изградити спортски и рекреативни полигони и објекти, поред већ изграђеног ловачког дома, насеља бунгалова и викенд насеља.

Границе туристичких зона приказане су на Рефералној карти бр. 4: Туризам и заштита простора, Р 1:50 000).

Туристички пунктови су: Ниш – центар, Коритник, Сићево, Каменички Вис, Нишка Бања, Мултифункционални спортско-рекреативно туристички центар „Малча“, Бања Топило, Бојанине Воде, Церјанска пећина.

Спортско рекреативни центри су: Ада Женева, Бојанине Воде, Сићево (код бране), Мултифункционални спортско-рекреативно туристички центар „Малча“, Каменички Вис, Островица.

Културна добра као могући туристички пунктови су: археолошко налазиште „Бресје“ – Медиана; Нишка Тврђава, Ћеле Кула, Спомен музеј „12 фебруар“ - логор на Црвеном крсту, Шире подручје Улице Обреновићеве, Спомен парк Бубањ - место стрељања родољуба другог светског рата на брду Бубањ, Чегар - место из Првог српског устанка (са шанчевима и спомеником).

6. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ САОБРАЋАЈА И ИНФРАСТРУКТУРНИХ СИСТЕМА

6.1. САОБРАЋАЈ И САОБРАЋАЈНА ИНФРАСТРУКТУРА

Град Ниш лежи на раскрсници најважнијих међународних праваца на паневропском коридору X са краком Xc - аутопутева Е-75 и Е-80. Они се преплићу на територији града и чине га виталним чвориштем између севера и југа, истока и запада. Веома повољан саобраћајни положај чини га важним чвориштем у Европи и представља кључну одредницу просторног развоја, друштвено-економског развоја, комуникације, свакодневног живота грађана кроз повезивање и са регионалним центрима.

Територију Просторног плана пресецају трасе државних путева I реда и II реда од изузетног значаја за развој и то:

- Државни пут IA реда број 1 (Е-75) - државна граница са Мађарском (гранични прелаз Хоргош) - Нови Сад - Београд - Ниш - Врање - државна граница са Републиком Северном Македонијом (гранични прелаз Прешево);
- Државни пут IA реда број 4 (Е-80) - Ниш - Пирот - Димитровград - државна граница са Републиком Бугарском (гранични прелаз Градина);
- Државни пут IБ реда број 35 - државна граница са Румунијом (гранични прелаз Ђердап) - Кладово - Неготин - Зајечар - Књажевац - Сврљиг - Ниш - Мерошина - Прокупље - Куршумлија - Подујево - Приштина - Липљан - Штимље - Сува Река - Призрен – државна граница са Албанијом (гранични прелаз Врбница);
- Државни пут IIA реда број 158 - Мала Крсна - Велика Плана - Баточина - Јагодина - Ћуприја - Параћин - Ражањ - Алексинац - Ниш - Клисура – Лесковац;
- Државни пут IIA реда број 218 - Бољевац - Ртањ - Сокобања - Врело - Горња Топоница;
- Државни пут IIA реда број 224 - Нишка Бања - Гаџин Хан – Бољинце;
- Државни пут IIA реда број 259 - Ниш (петља Малча) - Бела Паланка - Пирот - Димитровград - државна граница са Републиком Бугарском (гранични прелаз Градина);
- Државни пут IIБ реда број 426 - веза са државним путем А4 - Доњи Матејевац – Малча;
- Државни пут IIБ реда број 427 - Нишка Бања - Јелашница - Црвена Река.

Све деонице државних путева задржавају постојеће трасе. На територији града су са савременим коловозним застором. Ширина попречних профила на неким деоница државних путева II реда ван насеља, као и у насељима (на деоницама где не постоје просторна

ограничења) не задовољава законом прописане стандарде па је неопходна њихова реконструкција. На државним путевима II реда који пролазе кроз насељена места, неопходно је изградити тротоаре и бициклистичке стазе ради повећања безбедности свих учесника у саобраћају, на деоницама на којима не постоје просторна ограничења због постојеће изграђености објеката. На свим деоницама државних путева II реда којима се одвија јавни превоз путника, неопходна је изградња и уређење аутобуских стајалишта. Хоризонтална и вертикална сигнализација на државним путевима II реда захтева обнову.

Мрежу путева кроз планско подручје, поред државних путева чине општински и некатегорисани путеви. Општински путеви имају велики значај у повезивању насеља међусобно као и њихово повезивање са регионалним правцима и центром града. Највећи проценат је са савременим коловозним застором, који је на неким деоницама у лошем стању. Неопходна је изградња тротоара на деоницама кроз насељена места због повећања безбедности учесника у саобраћају.

На подручју плана налази се јавна железничка инфраструктура:

- Магистрална двоколосечна електрифицирана железничка пруга Београд центар – Распутница „Г“ - Раковица – Младеновац - Лапово – Ниш – Прешево – државна граница (Табановце), која је део међународног коридора X која повезује земље југоисточне и централне Европе. Значајна је железничка осовина Републике Србије јер повезује регион јужне Србије са Београдом;
- Магистрална једноколосечна неелектрифицирана железничка пруга Ниш – Димитровград – државна граница (Драгоман);
- Магистрална једноколосечна електрифицирана железничка пруга Трупале – Ниш Ранжирна – Мађурово;
- Магистрална једноколосечна електрифицирана железничка пруга Црвени Крст – Ниш Ранжирна;
- Магистрална једноколосечна електрифицирана железничка пруга Ниш – Распутница Мост – (Ниш Ранжирна);
- Магистрална једноколосечна неелектрифицирана железничка пруга Спојни колосек станице Ниш (Црвени Крст) – одвојна скретница број 3 – одвојна скретница број 4 – (Ћеле Кула);
- Регионална једноколосечна неелектрифицирана железничка пруга Ниш – (Црвени Крст) – Зајечар – Прахово Пристаниште.

Стање железничке пруге Београд – Ниш – Прешево – државна граница (Табановце) не одговара нивоу услуга које захтевају корисници и није у складу са значајем овог саобраћајног правца, па није конкурентна друмском саобраћају.

На планском подручју, поједине деонице железничких пруга пролазе кроз густо насељене делове урбаног насеља. Укрштаји железничких пруга са општинским путевима и градским саобраћајницама су у нивоу, обезбеђене полубраницима.

У Нишу се налази Међународни аеродром Константин Велики (референтни код аеродрома 4D, за регионални саобраћај редовни и чартер) који је позициониран на периферији града, у близини раскрснице аутопутева Е-75 и Е-80, који служи као алтернативни аеродром суседним аеродромима. Власник аеродрома је Република Србија. Са нискотарифним летовима ка бројним европским дестинацијама, овај аеродром додатно учвршћује позицији града Ниша као центра ваздушног саобраћаја на Балкану. Са аеродрома се одвија и карго транспорт којим се превози све више робе.

Јавни превоз на подручју плана је развијен и представља алтернативу индивидуалним превозу. Мрежу линија чини 14 градских и 37 приградских линија. У циљу уравнотеженог развоја насеља неопходно је изградити недостајућу инфраструктуру, смањити међустанична растојања и повећати фреквенцију полазака. Квалитетним градским и приградским јавним превозом смањиће се загушења у саобраћају.

Саобраћајне терминале позиционирати на локацијама које су повезане са осталим видовима саобраћаја.

Кроз подручје плана, трасом државног пута IIA реда број 158 пролази бициклистички коридор Euro Velo Bike Route No 11. Овај бициклистички коридор кроз Србију укључен је у

све европске мапе бициклистичких рута. Бициклистички саобраћај у Нишу није развијен, као ни мрежа бициклистичких стаза.

Интермодални транспорт на планском подручју обављаће се у оквиру робно-транспортног центра који се налази у делу радне зоне „Север“. Позиција робно-транспортног центра веома је повољна са аспекта саобраћајне повезаности са регионом коју остварује преко државних путева I и II реда.

6.1.1. Развој саобраћајне инфраструктуре

Друмски саобраћај

Развој друмског саобраћаја на подручју плана мора да прати динамику привредног развоја, циљеве регионалног развоја и обезбеди бољу повезаност насеља на следећи начин:

- планирана је траса државног пута II реда, у дужини око 7km (наставак трасе државног пута IIА реда број 225) која траба да споји општину Гаџин Хан преко петље „Плоче“ на аутопуту Е-80 са државним путем IIБ реда број 427 (траса преузета из Просторног плана подручја посебне намене специјалног резервата природе Сува планина);
- неопходна је реконструкција државних путева на деоницама са незадовољавајућом ширином попречних профила уз задржавање постојећих траса, изградња аутобуских стајалишта;
- формирање бициклистичких и пешачких коридора на државним и општинским путевима и повезивање са бициклистичким коридором Euro Velo Bike Route No 11;
- изградња деоница општинских путева ради боље повезаности са регионалним центрима и равномерног развоја насеља. Планиране трасе општинских путева приказане су шематски, док ће коначна траса, садржај попречних профила и укрштаји бити разрађени посебном планском документацијом;
- реконструкција постојећих општинских путева ради повећања безбедности свих учесника у саобраћају.

Железнички саобраћај

Према утврђеним циљевима модернизације железничких пруга на коридору X и реконструкције нишког железничког чвора дефинисан је дугорочни концепт развоја. Постојећа траса пруге Ниш – Димитровград која пролази кроз градско језгро утиче на урбани развој и ствара проблеме у одвијању саобраћаја. Изградњом обилазне пруге око Ниша која се планира од станице Ниш Ранжирна до Просека, у коридору аутопута Е-80, укида се деоница пруге од Ниш путничка до Нишке бање. Развојем нишког железничког чвора треба укинути и деоницу од Ниш путничка до станице Црвени Крст, и на тој траси планирати друге видове саобраћаја. У том случају станице Ниш путничка и Црвени Крст би биле чеоне станице за пријем путника и робе. На обилазној прузи биће омогућено кретање возова брзином од 160km/h. На траси обилазне пруге планиране су станице Север, Пантелеј, Врежина и распутница Просек.

Станице Ниш путничка, Црвени Крст и Ниш Ранжирна задржавају своје позиције и капацитете уз реконструкцију.

Националним програмом развоја јавне железничке инфраструктуре у оквири Нишког железничког чвора планира се:

- реконструкција и модернизација савремене двоколосечне пруге Београд – Ниш – Прешево – државна граница, за коју је усвојен Генерални пројекат са Претходном студијом оправданости од стране Републичке ревизионе комисије за стручну контролу техничке документације;
- реконструкција и модернизација постојеће железничке пруге Београд – Ниш, за коју је донет Просторни план подручја посебне намене инфраструктурног коридора са детаљном разрадом за три деонице, од који је деоница Ђунис – Трупале (делимично на подручју Плана) за одвијање саобраћаја брзинама до 200km/h;
- реконструкција и модернизација једноколосечне железничке пруге Ниш – Димитровград – државна граница – (Драгоман), у оквиру које је предвиђена електрификација. Израђен је Идејни пројекат грађевинке реконструкције пруге на деоници Станичење – Димитровград и Идејни пројекат модернизавије железничке

пруге Ниш – Димитровград. Донета је Уредба о изменама и допунама Уредбе о утврђивању Просторног плана подручја инфраструктурног коридора Ниш – граница Бугарске који је основ за реализацију пројеката;

- ревитализација, модернизација и електрификација регионалне железничке пруге (Ниш) – Црвени Крст – Зајечар – Прахово пристаниште са изградњом капацитета за повезивање значајних корисника железничких услуга.

6.2. ВОДНА И ВОДОПРИВРЕДНА ИНФРАСТРУКТУРА

Доношењем "Оквирне директиве о водама" (Directive 2000/60/EC, 2000.), Европска Унија је одредила своју дугорочну политику у домену вода. Ова директива уводи нове принципе и стандарде у креирању и реализацији политике одрживог коришћења вода и заштите вода. Политика интегралног управљања водним ресурсима базира се на чињеници да је вода један од три основна елемента живота, интегрални део екосистема и кључни фактор за друштвено-економски развој и квалитетан живот људи. Према томе, водним ресурсима треба да се управља као саставним делом националног друштвено-економског развоја путем целовитог сагледавања расположивих вода, потреба за водом, одрживог коришћења вода и заштите вода. У складу са Директивом и Законом о водама 2016.године донета је Стратегија управљања водама на територији РС до 2034.године (Стратегија, у даљем тексту), према којој главни извори јавног водоснабдевања ће и даље бити подземне воде, с обзиром на њихову мању подложност загађењу, а површинске воде (реке, акумулације) треба користити за ове намене уколико је ресурс подземних вода недовољан или неодговарајућег квалитета.

При коришћењу подземних вода морају се поштовати одлике ових изворишта, које се морају утврдити детаљним хидрогеолошким истраживањима и израдом елабората о резервама и ресурсима,нарочито у случају споро обновљивих акумулација подземних вода. Захватање подземних вода регулисано је Законом о водама и Законом о рударству и геолошким истраживањима. Мерење захватања вода обавезно је за јавно снабдевање водом, пољопривреду/наводњавање, индустрију и флаширање воде. Свако захватање вода подлеже издавању водне дозволе, осим за потребе сопственог домаћинства, уколико вода извире на његовом земљишту, али не отиче изван његове границе, као и у случају да се подземне воде захваћене на његовом земљишту користе за пиће, напајање стоке и санитарне потребе.

Интегрално управљање водама подразумева обезбеђивање адекватних количина воде, доброг квалитета и санитарних услова, за снабдевање становништва, уз истовремену заштиту природних екосистема путем ограничавања људских активности у границама које намеће природа. Активности које произилазе из основних циљева интегралног управљања водним ресурсима су:

1. Рационално коришћење водних ресурса.
2. Планирање и управљање водним ресурсима на научном и стручном нивоу.
3. Избегавање конфликата између интересних група.

Системе јавне канализације, који укључују и ППОВ, треба развијати у складу са националном регулативом, заснованом на одредбама Директиве о пречишћавању комуналних отпадних вода, која одређује обавезу пречишћавања комуналних отпадних вода за све агломерације веће од 2.000 ЕС. Нова постројења за пречишћавање отпадних вода приоритетно треба градити:

1) у зонама са значајним утицајем на изворишта водоснабдевања;

2) у већим насељима у врху сливова, због малог капацитета пријемника и потенцијално већег загађења;

3) у насељима чији реципијенти имају малу специфичну моћ пријема и самопречишћавања (мали протицаји, споро течење и др);

4) у зимским туристичким центрима у врху сливова.

У насељима са мање од 2.000 становника без јавне канализације а која имају јавно водоснабдевање, првенствено се треба оријентисати на индивидуалне системе адекватног третмана отпадних вода и избегавати изградњу централних канализационих система, посебно у

насељима у којима је присутна демографска стагнација или пад броја становника (већина насеља у овој категорији).

Како би се спречио пораст потенцијалних штета спроводи се стриктна заштита тзв. водног земљишта. Водно земљиште (ВЗ) је заштићена и резервисана зона уз све водотоке. ВЗ дуж река захвата површину коју обухвата успор од тзв. стогодишње велике воде, увећану за појасеве дуж обе обале ширине по 20-50m, зависно од положаја објеката и заштитних система. Код Нишаве, Јужне Мораве и других река које су уређене и насипима, ВЗ је простор унутар насипа, као и простор од најмање 50m од најудаљеније границе ножице насипа унутар брањене стране, који је резервисан искључиво за дренажне системе, као и за могуће касније доградње и надвишења насипа, уређење приобалног појаса и друге мере заштите. На водном земљишту није дозвољена било каква градња сталних објеката, али се може без ограничења користити за пољопривредну производњу, плантажне засаде (шуме, воћњаци, виногради), спортске и рекреационе површине – али без објеката који би могли да ометају развој система за заштиту од вода и спровођење мера одбране (прилаз грађевинске механизације, проширење постојећих насипа при њиховом надвишењу, реализацију дренажних система).

Највећи вишенаменски хидросистем, канал Дунав-Морава-Вардар-Егејско море, за који је претходном планском документацијом резервисан простор у обухвату Просторног плана, Стратегијом је закључено да је реализација у предложеном облику и у овим условима готово немогућа, јер је скопчана са бројним природним, техничким, организационим и финансијским проблемима те од њега треба одустати. Како се и у нацрту Просторног плана Републике Србије овај систем не помиње, нема разлога даљег резервисања простора кроз овај документ.

6.2.1. Водоснабдевање

Водоснабдевање града Ниша се данас остварује преко четири територијално посебна, а функционално условно веома зависна водоводна система:

- Водоводни систем "Медијана" – изворište подземне воде прихрањивано претходно пречишћеном водом из водотока Нишаве, капацитета 100-600l/s;
- Водоводни систем "Студена" – карстни природни извор и доводни цевовод са објектима, капацитета 220-340l/s;
- Водоводни систем "Љуберађа-Ниш" – низ карстних природних извора (Крупац, Мокра, Дивљана и Љуберађа) и доводни цевовод са објектима, капацитета 800-1450l/s;
-"Моравски" водовод – карстна врела „Пештер“ и „Топлик“ и бунари у алувијуму Топоничке реке.

Наведени системи са изворištима, доводним системом, одговарајућом дистрибутивном и разводном мрежом, пумпним станицама и резервоарима *представљају Нишки Водоводни Систем (НИВОС)* са кога се снабдевају осим града Ниша и Нишке Бање и насеља: Миљковац, Паљина, Берчинац, Горња Топоница, Доња Топоница, Доња Трнава, Мезграја, Вртиште, Суповац, Трупале, Сечаница, Чамурлија, Лалинац, Мрамор, Мраморски Поток, Крушце, Ново Село (насеље Никола Тесла), Чокот, Д.Међурово, Г.Међурово, Бубањ село, Паси Пољана, Поповац, Медошевац, Габровац, Суви До, Прва Кутина, Јелашница, Чукљеник, Д.Студена, Г.Студена, Брзи Брод, Г.Врежина, Д. Врежина, Кнез Село, Г.Матејевац, Д.Матејевац, Д.Комрен, Г.Комрен, Бреница и Хум, као и насеље Просек, делимично.

Из НИВОС-а се снабдева водом око 240.000 људи и веома разграната нишка индустрија, са количином од око 37 милиона m^3/годину, односно 103.377m^3/дан. Функционисање система је поуздано и стабилно, а присутан је висок ниво контроле квалитета воде.

Локалне сеоске системе водоснабдевања имају насеља: Палиграце, Велепоље и Горња Транава са изворишта "Врело" у Алексиначкој општини; Кравље са изворишта "Драговац" и "Шопур"; Церје са изворишта код цркве; Јасеновик из каптажа "Падина", "Баре" и код старе школе; Каменица са изворишта "Срећково врело" и "Мали Лаз"; Малча из каптираних извора "Новосел I и II" који су лоцирани на десној обали реке Нишаве; Рујник са каптираних извора: "Црни врх", "Стублина", "Стублина II" и "Мали кладенац"; Островица из изворишта „Врело“ близу каменолома; Куновица из каптажа "Врело 1" и "Врело 2"; део Просека из две каптаже и са магистралног цевовода Љуберађа; Сићево са изворишта у близини

манастира "Света Петка"; Бербатово из седам каптажа; Вукмановo из три каптаже: "Габар", "Црешња" и "Црна Вода"; Доње Власе из две постојеће каптаже у близини резервоара, Банцарево и Горња Студена са аутономних система.

Остала насеља користе индивидуалне бунаре или сеоске чесме, без редовне контроле квалитета воде.

Дугорочни развој водопривредне инфраструктуре, сагледан је у оквиру јужноморавског регионалног система за снабдевање становништва водом. Снабдевање насеља водом, обављало би се из Нишавског, Топличког и Власинског подсистема, и коришћењем локалних изворишта подземних и површинских вода. Дугорочно водоснадевање насеља на подручју Плана базираће се на: а) изворштима већ захваћених карстних издани: "Студена", "Крупац", "Мокра", "Дивљана" и "Љуберађа"; изворишту подземних вода "Медиана"; изворштима сеоских насеља са изграђеним јавним водоводима; изворишту "Врело" (изван подручја плана - атар села Врело у општини Алексинац); б) локалним изворштима сеоских насеља са карактером туристичких центара, и в) ангажовању вишенаменских акумулација већих регионалних система "Селова" и "Завој". Код свих изворишта примениће се целовита и потпуна санитарна заштита и оптимална експлоатација само оних количина које не угрожавају еколошке услове у окружењу.

Климатске промене последњих година, које се манифестују дугим сушним периодима у летњим месецима, као и недостатку падавина у зимском периоду, за последицу имају смањену издашност постојећих подземних изворишта и пресушивање мањих локалних. У том смислу, потребно је у наредном периоду уложити додатни напор у очување и ревитализацију постојећих извора водоснабдевања, као и изналажењу нових, а као секундрана опција повезивање свих локалних изворишта, **где је то могуће**, у спрегу са постојећим изворштима јавног система "НИВОС" на који ће се у будућем периоду повезати сва насеља **за која се утврди да је то техноекономски оправдано.** Пре прикључивања локалних изворишта на јавни систем потребно је: **израдити Студију изводљивости са обавезном финансијском конструкцијом и ризицима**, очистити и санирати каптаже, урадити Елаборате о санитарној заштити изворишта водоснабдевања и успоставити зоне санитарне заштите, као и утврдити и оверити резерве подземних вода. Поред тога неопходно је хитно реализовати регионалне системе "Селова" и "Завој" како би се обезбедила сигурност водоснабдевања у блиској будућности. Према Стратегији управљања водама на територији РС до 2034.године, потребне количине воде за нишавски округ износе $45x10^6m^3$/год, односно $51,75x10^6m^3$/год са резервом од 15%.

Вода за технолошке потребе биће захватана из локалних извора и из водотокова Јужне Мораве и Нишаве, користећи при томе одговарајуће акумулације уз обавезну рециркулацију воде. Низводно од преграде обезбедиће се биолошки оптимум за одржавање флоре и фауне у водотоку. Из тих разлога, акумулациони простори биће димензионисани на обезбеђеност од 97% укупне потребе индустрије за водом у дану максималне потрошње.

Изворишта

Изворште подземних вода, названо по археолошком налазишту *"Медијана",* смештено је на простору од око 250,0ha између реке Нишаве и Булевара светог Цара Константина. Изворште је изграђено на алувијалној равни Нишаве, просечне ширине око 2,0km. Алувијална раван се састоји од песковитих глина, пескова и песковитих шљункова. Шљункови представљају главни проводник подземних вода релативно мале дебљине која се креће од 2,0 до 5,0m, а коефицијент филтрације изданског слоја од 1 до $5x10^{-3}$cm/s. Експлоатација изворишта започета је 1937. године.

Хидрогеолошки услови, квалитет контакта реке Нишаве и водоносног хоризонта и природни капацитет изворишта наметнули су решење вештачког прихрањивања изворишта. Основна конфигурација систем за прихрањивање састоји се од: водозахвата на Нишави, постројења за претходни третман речне воде и њену припрему за прихрањивање, 9 инфилтрационих базена са укупном инфилтрационом површином од око $27.000m^2$, 8-12 водозахватних објеката распоређених око сваког инфилтрационог базена у радијусу од око 250,0m са укупно 77 цевастих бунара и 400,0m дренаже, пратећег система цевовода за довод сирове воде и система натега за захватање и транспорт подземне воде из бунара до сабирног

бунара, станице за хлорисање воде и пумпних станица за потискивање воде у дистрибутивну мрежу и до резервоара прве висинске зоне водоснабдевања, "Делијски Вис".

До 1988. године изворište је при пуном капацитету испоручивало потрошачима 400,0 до 550,0l/s када је због, неадекватног и неконтролисаног одвођења отпадних вода из технолошких процеса из индустријских комплекса "ЕИ"-а и "Нисал"-а и стихијске евакуације употребљених вода у подземље у насељу Брзи Брод услед неизграђене канализације, дошло до контаминације једног дела изворишта опасним материјама. Због тога је део изворишта искључен, а капацитет изворишта смањен на 150-300l/s. Након обимних истражних и припремних радова током 1994. године приступило се реализацији активне заштите изворишта путем изградње водонепропусног екрана у виду бентонитско-бетонске дијафрагме на јужној страни граничног појаса у зони утицаја индустрије "ЕИ" и хидрауличке завесе у облику хоризонталне дренаже на источној страни комплекса ради заштите изворишта из правца насеља Брзи Брод. По завршетку одбране, изграђена су два нова инфилтрациона базена са припадајућим бунарима и укључена у систем. Затим су изграђени објекти за транспорт, инфилтрацију и захватање воде и обављени радови на постројењу за припрему воде. На тај начин издашност изворишта је подигнута на 600l/s.

Водоводни систем *("Студена")* користи воду захватањем више карстних извора природно распоређених на међусобно врло блиском растојању, названим од мештана околних села заједничким именом "Големо врело".

- "Големо врело" извире на северозападним падинама Мосора, изнад села Доња Студена. Од Ниша је удаљено око 17km. Појављује се на надморској висини од 400mn.v. на најмањем делу контакта кречњака односно доломита и црвених пешчара у виду разбијеног извора. Вода избија из бројних прслина и пукотина стварајући 14 извора. Укупна издашност свих извора варира зависно од доба године од 240,0l/s до преко 400,0l/s. Средња годишња издашност врела износи 327,0 l/s. Период смањења издашности је веома дуг, а крива колебања веома блага што указује на добру ретензиону моћ кречњачке масе кроз коју се вода креће. Вода се из три посебно изграђена каптажна објекта доводи до сабирног базена са шиканама одакле се после хлорисања гравитационо одводи, цевоводом од ливено-гвоздених цеви Ø400mm, до прекидне коморе "Чукљеник" капацитета 2x100m^3 у којој се врши смањење притиска. Од прекидне коморе до резервоара "Делијски Вис" у Нишу, капацитета 2x625m^3 и 2x3000m^3, вода се одводи ливено-гвозденим цевоводом Ø500mm. Резервоари припадају првој висинској зони водоснабдевања. Укупна дужина главног довода износи 16,2km. Димензионисан је на максимални проток од 300l/s. Вода је стандардно високог и поузданог квалитета. Експлоатација изворишта започета је 1962. године.

Регионални водоводни систем "Љуберађа-Ниш" - Водозахвати су изграђени на четири карстна врела: Крупац, Мокра, Дивљана и Љуберађа. Одликују их следеће хидрогеолошке и техничке карактеристике:

- Врело Крупац је узлазног типа. Настало је на контакту кречњачког масива у оквиру кога је формирана акумулација подземних вода из водопропусних стена. Избија из стенске масе у подножју јужних огранака Сврљишких планина у северозападном делу Белопаланачке котлине, на коти 263mn.m., у вртачастом и потопљеном природно формираном удубљењу. Величина хидрогеолошког сливног подручја износи око 74km^2. Измерени су протицаји од минимум 118,0l/s па до 4000,0 l/s као количине воде које су бистре. Количине изнад 4000,0 l/s су замућене и према опреми коју изворište поседује нису за употребу. У летњем-јесењем (бескишном) периоду најчешће се јавља протицај од 100l/s. Просечна вишегодишња издашност врела износи 914,0l/s. Најводнији месец је април, а најсушнији октобар. Вода се из врела захвата и допрема до сабирног базена црпне станице одакле се препумпава у оближњи резервоар "Крупац". Из резервоара, вода се путем магистралног цевовода, Ø1200mm гравитацијом транспортује до резервоара "Виник" (прва висинска зона водоснабдевања) у Нишу капацитета 2 x 3000m^3. Количина воде која се експлоатише из врела износи Q max = 900l/s. Квалитет воде је веома висок. Једини третман воде који се примењује је хлорисање.
- Врело "Мокра" се налази у непосредној близини села Мокра у подножју Суве планине. Величина хидролошког сливног подручја износи око 38km2. Истицање воде је на коти 332mn.m. Просечна вишегодишња издашност износи 310,0l/s. Врело је опремљено

каптажом. Из врела, вода се гравитационо помоћу прикључног цевовода доводи до магистралног цевовода, Ø1200mm. Количина воде која се експлоатише из врела износи Qмах=800,0l/s. Вода је доброг квалитета и релативно стабилног квалитета. Осим дезинфекције, не примењује се други третман воде.

- Врело "Дивљана" извире на левој обали Коритничке реке, насупрот села Дивљана, у непосредној близини пута Бела Паланка-Бабушница. Избија из кречњачког масива Суве планине на његовом ободу. Величина сливног подручја са кога се врело прихрањује процењена је на око 24,0km2. Режим врела је прилично стабилан, а протицаји у већем делу године уједначени. Истицање воде је на коти 350mn.m. Просечна вишегодишња издашност врела износи 240,0l/s. На врелу је изграђена каптажа. Из врела вода се гравитационо доводи до прекидне коморе "Дивљана" уз претходно хлорисање. Количина воде која се експлоатише из врела износи Qмах=800,0l/s.
- Врело "Љуберађа" чини систем извора под називом: Арнаутско врело, Комарички вир, Крљотинска врела и Љуберађско врело. Врела су разбацаног типа и распоређена су у дужини од неколико километара у долини реке Лужнице између села Горчинац и Љуберађе. Укупно је регистровано 11 појединачних извора и врела на левој и десној обали реке Лужнице, међусобно повезаних у већем броју. Величина сливног подручја врела износи око 100km2. Каптирана су пет извора са којих се вода помоћу три цевовода доводи у сабирни базен пумпне станице "Љуберађа" одакле се вода потискује цевоводом Ø800mm у базен пумпне станице "Бабушница". Количина воде која се експлоатише износи Qмах=450,0l/s. Вода је доброг квалитета, а од третмана примењује се само хлорисање.

Из свих водозахвата, вода се до Ниша и његових општина и осталих потрошача у општинама Бабушница, Бела Паланка (сем Беле Паланке која има сопствени систем за водоснабдевање) и готово до свих села распоређених дуж магистралног довода, транспортује цевоводом максималне пропусне моћи 1400,0l/s. Цевовод је састављен од челичних цеви пречника Ø400mm, Ø450mm, Ø600mm, Ø700mm, Ø800mm, Ø1000mm, Ø1100mm и Ø1200mm.

Укупна дужина цевовода, од водозахвата до Ниша, износи 71,06km.

"Моравски" водоводни систем захвата воду са два уређена карстна извора: "Топлик" и "Пештер". Појављују се у подножју Сврљишких планина у непосредној близини Топоничке реке на њеној левој обали.

- Извор "Топлик" извире у непосредној близини села Миљковац. Издашност му се креће до 80,0 l/s, а мути се већ преко 30,0l/s.
- Извор "Пештер" се налази на око 1,5km узводно од Топлика. Његова издашност се креће до 70,0l/s. Бистар је до 25,0l/s.

Оба извора су каптирана у кречњачкој стени, па им и издашност варира.

Осим извора, водоводни систем користи и подземну издан из "несавршеног" бунара лоцираног наспрам извора Топлик, на десној обали Топоничке реке. Његова издашност иде до 20,0l/s.

Вода се из бунара препумпава у резервоар у који гравитационо дотиче вода и са извора Топлик, а из њега у резервоар "Седло". У овај резервоар гравитационо дотиче вода и са извора Пештер. После хлорисања, количина од 30,0l/s се дистрибуира до потрошача у 10 села са Нишког административног подручја: Миљковац, Пањина, Берчинац, Горња Топоница, Доња Топоница, Доња Трнава, Мезграја, Вртиште, Суповац, Трупале, и до дела насеља Велики Дреновац назван Китице у општини Алексинац.

Квалитет воде са извора и бунара је изванредан. Вода је хемијски увек исправна, а бактериолошка неисправност се отклања хлорисањем.

Моравски водовод је једним својим краком повезан са градском мрежом код Горње Топонице.

За сва изворишта НИВОС-а, успостављене су зоне санитарне заштите на основу донетих решења Министарства здравља. Такође су за сва изворишта у НИВОС-у донета Решења о овереним резервама подземних вода од стране Министарства рударства и енергетике која се у складу са законом обнављају на сваких 5 година.

Решења о утврђеним и овереним резервама подземних вода од стране Министарства рударства и енергетике, донета су и за: изворište наплатне станице "Ниш-исток", бунар

ИЕБНИ-1 у количини од 0,5l/s и извориште предузећа "Житопек", бунар ИЕБ-1 на кп.бр. 7046/1 КО Ниш-Бубањ у количини од 2,1l/s.

6.2.2. Каналисање и пречишћавање отпадних вода

Тренутно је у току реализација "Пројекта сакупљања и прераде отпадних вода у граду Нишу" који обухвата изградњу централног постројења за пречишћавање отпадних вода (ЦППОВ) на локацији "Циганский кључ", завршетак радова на колекторској мрежи града (14,1km) уз реконструкцију постојећих колектора, проширење колекторске мреже (29,0km) и изградњу постројења за пречишћавање воде од прања филтера на изворишту Медијана. Пројекат се финансира из ИПА средстава. ЦППОВ је пројектовано за 280000 ЕС (еквивалент-становника). Прва фаза изградње обухвата примарни и секундарни третман отпадних вода као и додатни третман муља, док је у другој фази предвиђен терцијални третман отпадних вода (уклањање преосталих загађујућих материја, попут хранљивих материја (азота и фосфора), резистентних органских једињења и бактерија).

Поред Ниша и Нишке Бање, на градски каналски систем и ЦППОВ, прикључиће се следећа сеоска насеља: Горња Врежина, Кнез Село, Горњи и Доњи Матејевац, Каменица, Бреница, Лесковик, Рујник, Хум, Чамурлија, Горњи и Доњи Комрен, Медошевац, Поповац, Прва Кутина, Суви До, Јелашница, Просек, Габровац, Паси Пољана, Бубањ, Горње и Доње Међурово, Чокот и Лалинац.

Сеоска насеља код којих није могуће одвођење употребљених вода на централно постројење, груписаће се и њихове отпадне воде одвести на уређаје који ће опслуживати само та насеља: Горња Студена, Доња Студена и Чукљеник; Ореовац и Пасјача; Палиграце, Веле Поље, Миљковац, Горња и Доња Трнава, Паљина, Берчинац, Горња и Доња Топоница и Мезграја; Вртиште и Трупале; Мрамор, Мраморски Поток и Крушце; Сечаница и Суповац.

Код оних насеља, код којих претходне две могућности нису реалне са аспекта економске или хидрауличке оправданости, употребљене воде ће се подвргнути третману на мањим, појединачним уређајима локалног карактера (биоролови, биодискови), или сакупљати у појединачне или групне водонепропусне септичке јаме захтеваног капацитета у складу са пројектованим количинама отпадних вода, са организованим пражњењем и одвозом садржаја од стране правних лица регистрованих и овлашћених за ту делатност: Банцарево, Равни До, Островица, Куновица, Манастир, Раутово, Радикина Бара, Коритник, Сићево, Малча, Церје, Кравље, Лазарево Село, Вукманово, Бербатово и Доње Власе.

У случају да техно-економска анализа покаже да појединa групна постројења нису рентабилна, могућа је изградња појединачних уређаја локалног карактера.

Токсичне индустријске отпадне воде, пре упуштања у градску канализацију морају се подврћи пречишћавању.

Забрањено је испуштање осоке из штала по површини терена, у канале, водотокове и канализацију за атмосферске воде. За сакупљање осоке обавезна је изградња водонепропусне осочне јаме. Локација јаме треба да буде непосредно уз шталу и приступачна за пражњење. Преврело органско ђубре разносити на пољопривредне површине. Преливне воде из осока морају се уводити у канализацију (тамо где је изграђена). У противном, подвргавају се пречишћавању.

Квалитет вода, које се упуштају у реципијент (потоке, реке, јаруге или околни терен), морају бити у складу са Правилником о параметрима еколошког и хемијског статуса површинских вода и параметрима хемијског и квантитативног статуса подземних вода ("Сл.гласник РС, бр.74/11"), Уредбом о граничним вредностима емисије загађујућих материја у воде и роковима за њихово достизање ("Сл.гласник РС", бр. 67/11, 48/12 и 1/16), Уредбом о граничним вредностима приоритетних и приоритетних хазардних супстанци које загађују површинске воде и роковима за њихово достизање ("Сл.гласник РС", бр. 35/11), Правилником о референтним условима за типове површинских вода ("Сл.гласник РС", бр. 67/11) и Уредбом о граничним вредностима загађујућих материја у површинским и подземним водама и седименту и роковима за њихово достизање ("Сл.гласник РС", бр. 50/12). Места испуста обезбедити адекватним изливним грађевинама са "жабљим" поклопцем.

Досадашњи приступ у планирању и управљању атмосферским водама у урбаним срединама који је базиран на прикупљању и одвођењу свих вода најбржим путем до најближег реципијента има за последицу све учесталија плављења градског подручја при јачим кишама јер се процесом урбанизације повећавају непропусне површине чиме се мењају основне компоненте отицања, тако да се површинско отицање вишеструко повећава. Све више се у развијеним земљама проблем атмосферских вода решава мултидисциплинарно, применом низа административних и техничких мера које имају за циљ смањење негативних утицаја измењеног хидролошког режима отицаја и загађења које атмосферске воде носе у водопријемнике. Овакав приступ се ослања на еколошка начела да треба планирати и пројектовати одводњу према природном начину отицања, односно управљати атмосферским водама на извору. Приступ подразумева широк асортиман алата који се могу примењивати, од једноставних техника мањих улагања до сложенијих техника и објеката који се могу изводити како на приватним тако и јавним површинама различите намене до превентивних урбанистичких и инжењерских техника које треба планирати и примењивати при изградњи нових и реконструкцији постојећих урбанистичких целина (зелени кровови, пропусне поплочавање, озелењавање, сађење дрвећа, затрављене риголе, кишне баште, ретензије и сл).

У том смислу приоритет у будућем периоду представља израда Студије о управљању атмосферским водама на територији града Ниша.

Воде са зауљених површина (паркинга, манипулативних површина) обавезно пречистити пре упуштања у неки од уличних сабирних канала тако да ефлуент буде у складу са Уредбом о граничним вредностима емисије загађујућих материја у воде и роковима за њихово достизање. Чишћење садржаја из таложника и сепаратора уља и масти вршиће овлашћено предузеће сертификовано за ту врсту делатности. Коначну диспозицију талога одредиће санитарни орган уколико се не рециклира, што је препорука.

6.2.3. Мелиорације

Системи за наводњавање и одводњавање планирани су у склопу интегралних водопривредних решења, уз примену свих мера хидротехничких и агротехничких мелиорација. *Наводњавање* обрадивих површина могло би се организовати на земљиштима класе I и II класе погодности за наводњавање (укупне површине око 13000ha) и на земљиштима класе III (површине око 5500ha) која траже делимичне мелиорације. Земљишта I класе погодности за наводњавање налазе се у катастарским општинама: Кравље, Палиграце, Веле Поље, Доња и Горња Трнава, Доња и Горња Топоница, Берчинац, Мезграја, Вртиште, Суповац, Сечаница, Трупале, Лалинац, Крушце, Ново Село, Чокот, Бубањ, Поповац, Медошевац, Доње и Горње Међурово, Бубањ, Паси Пољана, Доњи и Горњи Комрен, Хум, Каменица, Доњи и Горњи Матејевац, Доња и Горња Врежина, Малча, Просек Манастир, Јелашница, Нишка Бања и Прва Кутина. Земљишта II класе погодности за наводњавање налазе се у катастарским општинама: Кравље, Палиграце, Веле Пље, Доња и Горња Трнава, Доња и Горња Топоница, Берчинац, Мезграја, Вртиште, Суповац, Сечаница, Трупале, Лалинац, Крушце, Чокот, Бубањ, Поповац, Медошевац, Паси Пољана, Доње Власе, Чамурлија, Доњи и Горњи Комрен, Рујник, Хум, Бреница, Каменица, Доњи и Горњи Матејевац, Доња и Горња Врежина, Малча, Кнез Село, Јасеновик, Пасјача, Врело, Ореовац, Сићево, Островица, Равни До, Просек Манастир, Јелашница и Нишка Бања. Земљишта III класе погодности за наводњавање налазе се у катастарским општинама: Кравље, Палиграце, Веле Поље, Доња и Горња Трнава, Доња и Горња Топоница, Берчинац, Мезграја, Вртиште, Суповац, Сечаница, Лалинац, Крушце, Бубањ, Паси Пољана, Доње Власе, Габровац, Бербатово, Чамурлија, Доњи и Горњи Комрен, Рујник, Хум, Бреница, Каменица, Доњи и Горњи Матејевац, Лесковик, Церје, Доња и Горња Врежина, Малча, Кнез Село, Јасеновик, Пасјача, Врело, Ореовац, Сићево, Островица, Просек Манастир, Јелашница и Прва Кутина.

Развој наводњавања ићи ће у правцу повећања укупне пољопривредне производње у циљу подизања високих и стабилних приноса, путем увођења савремене и разноврсне сетвене структуре са културама које карактерише висок захтев за водом. Степен обезбеђености испоруке воде за наводњавање је реда 80%. *Одводњавање* вишка вода са превлажених, потенцијално плодних и слабо дренираних земљишта, углавном у алувијонима Јужне Мораве

и Нишаве, планира се применом регулационих радова у циљу заштите земљишта од плављења, затим каналском мрежом за прихватање спољних вода на граници алувијалног и брдског реона и помоћу само каналске мреже или каналске мреже заједно са цевним дренажама, ради заштите од унутрашњих вода. На деловима терена на којима је потребно интезивније одводњавање, примењиваће се мере подривања и кртичења. Системи за одводњавање ће се уклопити у решења интегралног уређења простора, водећи при томе рачуна и о потреби касније доградње система за наводњавање.

6.2.4. Хидроенергетика

До сада су у обухвату Просторног плана изграђене две хидроелектране на Нишави: "Сићево"- у Сићевачкој клисури и "Света Петка" - у атару села Островица.

Забрањено је измештање и зацевљење водотокова ради изградње МХЕ на целокупном подручју Просторног плана. Забрањена је изградња малих, мини и микро електрана на водотоцима у заштићеном подручју, као и на водотоцима који делимично протичу кроз заштићено природно добро ради очувања његовог интегритета, природних и предеоних одлика, заштите станишта, очувања континуитета речног тока, миграторних и хранидбених путева акватичних организама. Забрана се односи и на непокретна културна добра и њихову заштићену околину.

У изузетним случајевима и уз претходну израду студије изводљивости са проценом утицаја на животну средину уз обавезно спровођење поступка оцене прихватљивости у складу са Законом о заштити природе, као и обавезан мониторинг биодиверзитета за конкретну локацију како би се утврдило и пратило стање чинилаца животне средине, а уколико се на основу наведеног покаже оправданим, могућа је израда плана детаљне регулације за потребе изградње МХЕ:

- на средњим водотоцима на којима се може реализовати као каскада проточних МХЕ у кориту за велику воду, по могућности са истом типизираном диспозицијом успорног објекта и опремом (коришћење типа устава које се отварају тако да не чине сметњу течењу при наиласку великих вода);
- на преносним системима регионалних и других водовода на местима на којима је неопходно оборити притисак;
- на местима некадашњих воденица, уз коришћење њихових доводних и одводних вада.

За сваку потенцијалну локацију потребно је, поред претходне студије изводљивости са проценом утицаја на животну средину: извршити хидраулички прорачун свих планираних објеката, на основу карактеристичних рачунских протицаја вода у водотоку (за које је неопходно прибавити мишљење републичке организације надлежне за хидрометеоролошке послове (РХМЗ)), узводно од водозахвата успоставити хидролошку станицу за систематско праћење протока воде, приказати протицајни профил водотока са линијама нивоа вода, без преграде и са преградом у водотоку, и евентуално додатно плављење узводног простора, при чему треба предвидети одговарајуће мере заштите, техничком документацијом предвидети стазу за рибе, предвидети начин изградње и експлоатације објеката које не би довело до загађења водотока нафтом и њеним дериватима, загађујућим, приоритетним и хазардним супстанцама. Акумулационе базене, осим за потребе електроенергетике, треба вишенаменски користити. Код изградње акумулационих басена водити рачуна о наменском испуштању воде из акумулације у периоду маловођа. Гарантовани протицаји низводно од акумулације не могу да буду мањи од количина које су потребне за задовољење потреба низводних биоценоза.

Израда неопходних студија, поред већ напред наведених, биће дефинисана одлуком о изради будућег плана детаљне регулације.

6.2.5. Ерозија

Антиерозивно уређење планског подручја подразумева спречавање губитка земљишта, механичког и хемијског загађивања водотока и механичког засипања водних акумулација свих величина и намена. У склопу антиерозивног уређења површина нападнутих ерозијом треба заштитити водопривредне објекате од наноса, нарочито у случају акумулационих басена, који

поред осталог служе и за производњу електроенергетике и за захватање технолошке воде. Код антиерозивних мера заштите примениће се техничке и биолошке мере. Предност се даје биолошким мерама заштите путем пошумљавања деградираних терена, затрављивања и др.

6.2.6. Заштита од поплава

Стратегија управљања водама прецизира широк спектар мера за управљање ризиком од поплава које укључују регулисање малих и великих водотока, где је то неопходно како би се осигурала заштита становништва и инфраструктуре, унутар и изван насеља, истовремено смањујући хидроморфолошке промене, поштујући услове и критеријуме за заштиту животне средине и примењујући, колико је то могуће, принципе „природне регулације". Централна кључна мера у овом контексту је мера природног задржавања воде, мада су мере у вези са управљањем у сектору вода (административни и правни алати) такође неопходне. Такође, мере побољшања базе знања којом се смањује неизвесност везано за поплавне догађаје треба подстицати и примењивати на основу процене случаја, нпр. идентификовањем „жаришних тачака" (тзв. „hot spots").

Најзначајнији водотоци у обухвату плана су реке: Јужна Морава и њена притока Нишава, подслив Јужна Морава, водно подручје Морава чл.27. Закона о водама и Одлуке о одређивању граница водних подручја ("Сл. гласник РС", бр. 75/10), и чл. 1. и 5. Правилника о одређивању подсливова ("Сл. гласник РС", бр. 54/11).

Значајнији водотоци обухваћени подручјем просторног плана су: Габровачка река, Кутинска река, Јелашничка река, Островичка река, Суводолска река, Малчанска река, Матејевачка река, Бреничка река, Хумска река, Велепољска река, Влашка река, Рујничка река, Топоничка река).

Реке Јужна Морава, Нишава, Кутинска, Топоничка су према Одлуци о утврђивању Пописа вода реда, воде 1 реда ("Сл. гласник РС", бр.83/10).

Подручје плана је обухваћено републичким Оперативним планом одбране од поплава ("Сл. гласник РС", број 105/24) и то у оквиру водне јединице" Нишава — Ниш, Димитровград" за водотоке I реда са притокама у обухвату плана: река Нишава: Сектор М.9, деоница М.9.1. до М.9.1.10, укупно одбрамбене линије 38,65km:

М.9.1.	Нишава код Ниша и Нишке Бање	1.	Десни насип уз Нишаву од села Поповац до села Медошевац са прекидом, 4,75km
		2.	Леви насип уз Нишаву од села Поповац до села Медошевац са прекидом, 6,63km
		3.	Леви насип и регулисано корито Нишаве од друмског моста у селу Медошевац до железничког моста у Нишу, са прекидом, 1,90km
		4.	Десни насип и регулисано корито Нишаве од друмског моста у селу Медошевац до железничког моста у Нишу, 1,90km
	38.65km	5.	Леви насип и регулисано корито Нишаве од железничког моста у Нишу до ушћа Габровачке реке, 3,00km са левим насипом и регулисаним коритом Габровачке реке од ушћа у Нишаву, 1,66km, укупно 4,66km
		6.	Леви насип уз Нишаву узводно од ушћа Габровачке реке, 5,73km и делимичним регулисаним коритом Нишаве (0,33km), са десним насипом и регулисаним коритом Габровачке реке од ушћа у Нишаву, 1,66km, укупно 7,39km
		7.	Десни насип и регулисано корито Нишаве узводно од железничког моста у Нишу, 3,40km

		8.	Десни насип уз Нишаву наспрам насеља Н. Тесла, 1,61km
		9.	Десни насип уз Нишаву низводно од ушћа Малчанске реке, 2,01km
		10.	Леви насип уз Нишаву код Нишке Бање, 4,40km

Заштита од поплава спроводиће се на два начина:

1. Оптималном комбинацијом инвестиционих мера у виду хидрограђевинских радова и објеката којима се штите угрожена подручја. Ову групу мера обухватају пасивне и активне мере заштите. Пасивне мере заштите примењиваће се у облику линијских система као система одбрамбених насипа заједно са њиховим комплетирањем, доградњом, реконструкцијом и редовним одржавањем. Активне мере заштите примењиваће се коришћењем постојећих или планираних акумулација.

2. Применом неивестиционих мера којима се смањују штете од поплава без инвестирања у грађевинске радове. Ову групу мера чине превентивне активности којима се без посебних инвестиционих улагања ублажавају последице штета. Ту пре свега спада урбанистичко планирање, којим се спречава изградња скупих садржаја у угроженим или неадекватно заштићеним зонама, затим управна регулатива којом се обезбеђује начин коришћења поплавама угрожених зона по строго утврђеним условима у складу са одговарајућим урбанистичким плановима, затим осаврамењивање система прогнозирања и обавештавања, доношења техничких прописа за грађење у поплавним зонама и ажурирање планова оперативне одбране од поплава. Радове у оквиру уређења корита водотока усмеравати пре свега у правцу обезбеђења стабилности корита и фукционалности насипа, а затим на уређење водотока за пловидбу и друге намене, као и на уређење мањих водотока кроз насеље. За локализацију поплава могу се користити и саобраћајнице, што треба имати у виду приликом издавања услова за пројектовање.

На спровођењу заштите од поплава предност ће се дати већим речним токовима као што су Јужна Морава и Нишава, а од мањих: Топоничкој реци као притоци Јужне Мораве; Габровачкој реци, Суводолском потоку, Кутинској реци, Кованлучком потоку (Нишка Бања), Рујничкој реци са Хумским потоком, Матејевачкој реци са Бреничком реком, Кнезселском потоку и Малчанској реци као притокама Нишаве.

Делимично или потпуно угрожена насеља великим водама: Доња Трнава, Доња Топоница, Мезграја, Трупале, Лалинац, Крушце, Мрамор, Ново Село, Чокот, Доње и Горње Међурово, штитиће се изградњом ободних насипа којима би се бранило једно или група насеља или њихових делова, изградњом заједничког заштитног насипа: Доња Трнава и Доња Топоница - дужина насипа око 3100m; само Лалинац – дужина насипа око 3090m; Чокот, Доње Међурово и део Новог Села – дужина насипа око 2707m; Крушце-дужина насипа око 1540m.

Узводно од Мраморског моста (Ниш-Прокупље), формираће се конкавне обале изградњом ојачаних паралелних грађевина повезаних траверзама за високе обале, а затим потпуна забрана експлоатације шљунка и песка у овој зони.

Појава рушевних обала услед флувијалне ерозије, санираће се помоћу обалоутврда од каменог набачаја или применом биотехничких мера (примењују се у новије време) заштите (спречавају рушење обала и врше њихову стабилизацију).

Недовољна потребна заштитна висина изграђеног левообалног насипа на деоници Нишаве узводно од „Врежинског моста“ (од km18+720 до km23+560) у насељу Доња Врежина, условљава надвишење насипа за 0.40m, у односу на меродавни протицај велике воде повратног периода P=1% (појава једном у 100 година), што је аналогно критеријуму за низводни левообални насип.

Недовољна пропусна моћ пешачког моста „Вешаљка“ (km20+270) на Нишави и друмског моста у насељу Доња Врежина („Врежински мост“) лоцираних узводно од градког језгра Ниша, доводе до успора и преливања великих вода преко моста па је неопходна реконструкција мостова на потребну висину ДИК (доња ивица конструкције) од коте велике воде, чиме би се

повећала пропусна моћ корита, смањила висина успора у кориту Нишаве и избегло надвишење левобалног насипа узводно од „Врежинског моста“.

Недовољна висина постојећих друмских мостовских отвора изнад коте великих вода у центру Ниша: „Мост Младости“, мост код Тврђаве и „Камени мост“ и стварање успора при појави великих вода условљава да се у време појаве великих вода, врши уклањање пливајућих предмета, стабала, грана и другог отпадног материјала који би могао да загуши отворе мостова и оштети мостовску конструкцију.

Како би се донекле повећала пропусна способност мостовских отвора, потребно је у зони мостова, поред перманентног праћења стања корита и његовог редовног одржавања, чишћење наноса, пливајућих предмета (стабла, гране, шибље) и осталог материјала, који може својим нагомилавањем да доведе до загушења.

6.3. ЕНЕРГЕТСКА ИНФРАСТРУКТУРА

6.3.1. Електроенергетска инфраструктура

Основна планска решења и концепција даљег развоја електроенергетског система је да створи оптимално решење сигурног, квалитетног и економичног снабдевања електричном енергијом потрошача на административном подручју града Ниша.

Основна концепција развоја електроенергетске инфраструктуре везује за реконструкцију и модернизацију мреже и објеката.

Унутар граница обухвата предметног плана постоји укрштање са постојећим надземним водовима (далеководима) који су у власништву „Електромрежа Србије“ а.д. Београд:

- ДВ 400 kV бр. 423/2 ТС Јагодина 4 - ТС Ниш 2,
- ДВ 400 kV бр. 403 ТС Бор 2 - ТС Ниш 2,
- ДВ 400 kV бр. 404 ТС Ниш 2 - граница/ТС Софија Запад,
- ДВ400 kV бр. 460 ТС Лесковац 2 - ТС Ниш 2,
- ДВ400 kV бр. 407 ТС Косово Б - ТС Ниш 2,
- ДВ 220 kV бр. 226 ТС Крушевац 1 - ТС Ниш 2,
- ДВ 110 kV бр. 114/3 ТС Алексинац - ТС Ниш 1,
- ДВ 110 kV бр. 193/2 ТС Сврљиг - ТС Ниш 2,
- ДВ 110 kV бр. 1245 ТС Ниш 2 - ТС Прокупље,
- ДВ 110 kV бр. 113/6 ТС Ниш 2 - ТС Ниш 15,
- ДВ 110 kV бр. 1278 ТС Лесковац 2 - ТС Ниш 2,
- ДВ 110kV бр. 1249/2 ТС Ниш 5 - ТС Пирот 2,
- ДВ 110 kV бр. 1246/2 ТС Ниш 8-ТС Ниш 1,
- ДВ 110kV бр. 113/1 ТС Ниш 1 -ТС Ниш 2,
- ДВ 2x110 kV бр.1249/1 ТС Ниш 2 - ТС Ниш 5,бр.1249/2 ТС Ниш 5 - ТС Пирот 2,
- ДВ 2x110kV бр. 1246/1 ТС Ниш 2 - ТС Ниш 8,бр. 1245 ТС Ниш 2-ТС Прокупље,
- ДВ 2x110kV бр. 1246/1 ТС Ниш 2 - ТС Ниш 8 и бр. 1246/2 ТС Ниш 8-ТС Ниш 1,
- ДВ 2x110 kV бр.1246/2 ТС Ниш 8-ТС - Ниш 1,бр. 1245 ТС Ниш 2-ТС Прокупље,
- ДВ 110kV бр. 187 ТС Ниш 2 - ТС Ниш 3,
- ДВ 110 kV бр. 188 ТС Ниш 2 - ТС Ниш 3,
- ДВ 110 kV бр. 154/2 ТС Ниш 2 - ТС Ниш 5,
- ДВ 110 kV бр. 1249/1 ТС Ниш 2 - ТС Ниш 5,
- ДВ 2x110 kV бр.1187А ТС Ниш2 - ТС Ниш 13,бр.1187Б ТС Ниш 2 - ТС Ниш 13,
- ДВ 110 kV бр. 1188АТС Ниш 10-ТС Ниш 13,
- ТС 400/220/110/10.5 kV Ниш 2

Према Плану развоја и Плану инвестиција преносног система „Електромрежа Србије“ а.д. Београд, планирано је:

Нова ТС 400/110kV Ниш Север - нова ТС 400/110kV у северном делу Ниша, у широј области аеродорома, неопходна због поузданог напајања конзума у Нишу и тренутне

преоптерећености ТС Ниш 2. Расплети 400kV и 110kV водова ће се накнадно дефинисати, али се према тренутним сагледавањима прикључење на 400kV предвиђа на нови вод између ТС Крушевац 1 и ТС Лесковац 2 (уколико та опција буде одабрана за Централно-балкански коридор за пренос електричне енергије).

400kV интерконекција између Србије и Бугарске. 2024. године је почета израда Претходне студије изводљивости за ову интерконекцију, при чему се разматрају две варијанте - нови 400kV далековод између ТС Ниш 2 и ТС Софија Запад или нови 400kV далековод између ТС Лесковац 2 и ТС Бобов Дол. Избор варијанте ће бити начињен након што се израда ове Студије заврши. Према прелиминарним резултатима, бољи резултати су добијени за опцију повезивања ТС Лесковац 2 и ТС Бобов Дол. Овај пројекат је једна секција Централно-балканског коридора за пренос електричне енергије.

Поред претходно описаног далековода, кроз исту студију се ради и на селекцији опције за нови 400kV далековод између ТС Крушевац 1 и постројења јужно од ње. Једна варијанта (која укључује интерконекцију која креће од Ниша) обухвата ДВ 400kV ТС Крушевац 1 - ТС Ниш 2. Друга варијанта (у којој би интерконекција ишла од Лесковца) укључује градњу вода од ТС Крушевац 1 до ТС Лесковац 2. Одабир варијантног решења ће бити учињен након што израда ове Студије буде комплетирана. И овај пројекат такође спада у Централно-балкански коридор.

Реконструкција ДВ 110kV бр. 154/2 ТС Ниш 2 - ТС Ниш 5. Ова реконструкција је условљена старошћу далековода. Пројекат ће обухватати и повећање пресека проводника на овом дапеководу са 150/25mm^2 на 240/40mm^2.

Планиран је и изграђен део двоструког мешовитог вода (МВ) 110kV између ТС 400/220/110kV Ниш 2 и нове ТС 110/10kV Ниш 6 (Р. Павловић).

Прикључни вод за нову ТС 110/x kV Топоница. Прелиминарно, прикључење ове трансформаторске станице је планирано на ДВ 110kV бр. 114/3 ТС Алексинац - ТС Ниш 1, а биће спроведено његовим увођењем према принципу „улаз-излаз“.

Прикључни вод за нову ТС 110/x kV Ниш 16 (Мокрањчева). По прелиминарним сагледавањима, прикључење ове станице је предвиђено према принципу „улаз- излаз“ на један од два ДВ 110kV ТС Ниш 2 - ТС Ниш 3 (бр. 187 или бр. 188).

Прикључни вод за ТС 110/10kV Ниш 12 (Комрен). Прелиминарно, прикључење ове трансформаторске станице је планирано по принципу „улаз-излаз“ на један од два система проводника далековода 110kV бр. 1188 ТС Ниш 10 - ТС Ниш 13.

Прикључни вод за нову ТС 110/x kV Ниш 7 (на месту постојеће ТС 35/10kV Центар 2). Према прелиминарним сагледавањима, прикључење ове трансформаторске станице је планирано изградњом 110kV кабла до ТС Ниш 3.

Прикључни вод за нову ТС 110/35kV Бела Паланка. Прикључење ове трансформаторске станице планира се на постојећи ДВ 110kV бр. 1249/2 ГС Ниш 5 - ТС Пирот 2, по принципу „улаз-излаз“.

Градња нове ТС 400/110kV Бор 6, предвиђена кроз пројекат прикључења нових рударских капацитета у региону Бора (за потребе клијента ЗиЂин Бор). У 400kV постројење ове трансформаторске станице ће, сходно коначном расплету, бити уведени водови бр. 402 РП Ђердап 1 - ТС Бор 2, бр. 403 ТС Бор 2 - ТС Ниш 2 и бр. 401/2 РП Ђердап 1 - РП Дрмно (након расецања овог вода, један његов крај ће бити уведен у ТС Бор 2, а други (од РП Ђердап 1) у нову ТС Бор 6).

Реконструкција и доградња ДВ 110kV бр. 114/3 ТС Алексинац - ТС Ниш 1. Кроз овај пројекат ће бити извршена реконструкција дела ДВ 110kV бр. 114/3 по истој траси као и доградња-измештање ДВ бр. 114/3 до трасе ДВ 110kV бр. 1245, а затим и доградња двосистемског далековода (бр. 114/3+1245) по новој траси до ДВ 110kV бр. 113/1 ТС Ниш 2 - ТС Ниш 1 који је у фази реконструкције, где је предвиђено одвајање ДВ110 kV бр. 114/3 заједно са ДВ 110kV бр. 113/1 до ТС Ниш 1, а ДВ 110kV бр. 1245 са ДВ 110kV бр. 113/1 до ТС Ниш 2.

Реконструкција ДВ 110kV бр. 113/2 ТС Ниш 2 - ТС Лесковац 4 (тренутно, ДВ 110kV бр. 113/6 ТС Ниш 2 - ТС Ниш 15 и бр. 113/7 ТС Ниш 15 - ТС Лесковац 2). За реконструкцијом овог вода се указала потреба превасходно због старости истог. Планирана је реконструкција деонице од око 45,6km (од стуба бр.11 до стуба бр. 39) од укупне дужине трасе далековода.

Реконструкцијом се предвиђа комплетна замена челично-решеткастих стубова уколико не задовољавају примену проводника A1/Ce 240/40mm^2.

Реконструкција ДВ 110kV број 113/1 ТС Ниш 2 - ТС Ниш 1 у двосистемски вод, при чему ће овај двосистемски далековод бити изграђен по траси постојећег ДВ 110kV бр. 113/1, која је у току. Планирано је да оба далековода буду уведена у ТС Ниш 1 у првој фази, док би се у другој фази један од ових водова извео из ТС Ниш 1 и превезао на далековод од ТС Ниш 1 према ТС Алексинац, чиме би се добио правац ТС Ниш 2 - ТС Алексинац.

Опремање другог система (1188Б) на ДВ 2x110kV бр. 1188АБ ТС Ниш 10 - ТС Ниш 13. На ДВ 110kV бр. 1188АБ би се опремио други систем 1188Б који би се испред ТС Ниш 13 спојио са ДВ 110kV бр. 1187А, за који је исходована дозвола.

Прикључни водови 110kV за нову ТС 110/10kV Ниш 9 (Трупале). Ово постројење ће на преносни систем бити прикључено новим 110kV кабловским водовима према ТС Ниш 10 и ТС Ниш 6, чиме ће се затворити још једна 110kV петља у Нишу. Оријентационе трасе кабловских водова 110kV приказане су на графичком прилогу.

Прикључење ВЕ Честобродица на преносни систем, које ће бити урађено према принципу „улаз-излаз“, расецањем 400kV ДВ бр. 423/2 ТС Јагодина 4 - ТС Ниш 2 и његовим увођењем у ново ПРП 400kV Честобродица.

Прикључење ЕВП Бела Паланка на преносни систем. Електровучна подстаница Бела Паланка представља део система напајања електричне вуче. Прикључење ће се обавити по принципу „улаз-излаз“ на ДВ 110kV бр. 1249/2 ТС Ниш 5 - ТС Пирот 2 преко одговарајућег ПРП 110kV.

Прикључење ВЕ Ражањ 2 на преносни систем - Заједнички ПРП Ражањ са ВЕ Ражањ 3, ВЕ Мозгово, ВЕ Црни Као и Рујиште и ВЕ Брадарац. које се повезује на ДВ 400kV ПРП Честобродица - ТС Ниш 2 (далековод који настаје након увођења ДВ бр. 423/2 ТС Јагодина 4 - ТС Ниш 2 у ПРП Честобродица) по принципу „улаз-излаз“.

Прикључење ВЕ Ражањ 3 на преносни систем - Заједнички ПРП Ражањ са ВЕ Ражањ 2, ВЕ Мозгово, ВЕ Црни Као и Рујиште и ВЕ Брадарац који се повезује на ДВ 400kV ПРП Честобродица - ТС Ниш 2 (далековод који настаје након увођења ДВ бр. 423/2 ТС Јагодина 4 - ТС Ниш 2 у ПРП Честобродица) по принципу „улаз-излаз“.

Прикључење ВЕ Мозгово на преносни систем - Заједнички ПРП Ражањ са ВЕ Ражањ 3, ВЕ Ражањ 2, ВЕ Црни Као и Рујиште и ВЕ Брадарац које се повезује на ДВ 400kV ПРП Честобродица - ТС Ниш 2 (далековод који настаје накси увођења ДВ бр. 423/2 ТС Јагодина 4 - ТС Ниш 2 у ПРП Честобродица) по принципу „улаз-излаз“.

Прикључење ВЕ Брадарац на преносни систем - Заједнички ПРП Ражањ са ВЕ Ражањ 3, ВЕ Мозгово, ВЕ Ражањ 2 и ВЕ Црни Као и Рујиште које се повезује на ДВ 400kV ПРП Честобродица - ТС Ниш 2 (далековод који настаје након увођења ДВ бр. 423/2 ТС Јагодина 4 - ТС Ниш 2 у ПРП Честобродица) по принципу „улаз-излаз“.

Прикључење ВЕ Црни Као и Рујиште на преносни систем - Заједнички ПРП Ражањ са ВЕ Ражањ 3, ВЕ Мозгово, ВЕ Ражањ 2 и ВЕ Брадарац које се повезује на ДВ 400kV ПРП Честобродица - ТС Ниш 2 (далековод који настаје након увођења ДВ бр. 423/2 ТС Јагодина 4 - ТС Ниш 2 у ПРП Честобродица) по принципу „улаз-излаз".

Прикључење СЕ Вгebex на преносни систем, које ће бити обављено по систему „улаз-излаз“, увођењем 400kV ДВ бр. 404 ТС Ниш 2 - граница/ТС Софија Запад (400kV интерконекција између Србије и Бугарске) у ново ПРП 400kV Димитровград 2.

Прикључење СЕ South Two на преносни систем ће се обавити изградњом ПРП Прокупље 2 које се повезује на ДВ 110kV бр. 1245 ТС Ниш 2 - ТС Прокупље по принципу "улаз-излаз".

Прикључење СЕ East Опе на преносни систем ће се обавити по принципу "улаз- излаз" на ДВ 110kV бр. 1249/2 ТС Ниш 5 - ТС Пирот 2 преко ПРП Пирот 3.

Прикључење СЕ Солар Књажевац на преносни систем ће се обавити изградњом ПРП 400kV Књажевац 2 које се повезује на 400kV далековод ТС Ниш 2 - ТС Бор 6 (далековод који настаје након расецања постојећег ДВ 400kV бр. 403 ТС ТС Бор 2 - Ниш 2 и увођења у ТС Бор 6) по принципу "улаз-излаз".

У складу са условима надлежног предузећа, препорука је да се било који објекат, планира ван заштитног појаса далековода како би се избегла израда Елабората о могућностима

градње планираних објеката у заштитном појасу далековода и евентуална адаптација или реконструкција далековода. Такође, у складу са условима надлежног предузећа препорука је и да минимално растојање планираних објеката, пратеће инфраструктуре и инсталација, од било ког дела стуба далековода буде 12m, што не искључује потребу за Елаборатом.

У границама Просторног плана постоје изграђени електроенергетски објекти Огранка „Електродистрибуција Ниш“:

- Трафостанице 110/35 kV/kV: „Ниш 1”, „Ниш 3“;
- Трафостанице 110/10 kV/kV: „Ниш 8“, „Ниш 10", „Ниш 5“;
- Трафостанице 110/35/10 kV/kV/kV: „Ниш 6“, „Ниш 13“;
- Трафостанице 35/10kV/kV: „Бубањ, „Црвени Крст", „12. фебруар“, „Електронска индустрија“, „Хладњача“, „Медијана”, „Мрамор", „Островица“, „Ратко Павловић”, „Станко Пауновић", „Стеван Синђелић“, „Топоница“, Ћеле Кула", „Ђуро Салај“, „Центар 1“, „Центар 2“, „Апеловац“, „Банцарево“;
- Мрежа 35kV је надземно-подземна и припада трафо реонима наведених трафостаница.
- Водови 35 kV:

ТС 110/35kV „Ниш 1“ - ТС 35/10kV „Бубањ“, ТС 110/35kV „Ниш 1“ - ТС 35/10kV „Црвени крст“, ТС 110/35kV „Ниш 1“ - ТС 35/10kV „Клисура1*, ТС 110/35kV „Ниш 1“ - ТС 35/10kV „Топоница“ - ТС 35/10kV „Катун“, ТС 110/35kV „Ниш 1“ - ТС 35/10kV „Еи“, ТС 110/35kV „Ниш 1“ - ТС 35/10kV „Хладњача", ТС 110/35kV „Ниш 1“ - ТС 35/10kV „Кална“, ТС 110/35kV „Ниш 1“ - ТС 35/10kV „Ђуро Салај“, ТС 35/10kV „Ђуро Салај“ - ТС 35/10kV „Гаџин Хан“, ТС 110/35kV „Ниш 3“ - ТС 35/10kV „Црвени Крст“, ТС 110/35kV „Ниш 3“ - ТС 35/1 kV „Центар 1А“. ТС 110/35kV „Ниш 3“ - ТС 35/10kV „Центар 1Б“, ТС 110/35kV „Ниш 3“ - ТС 35/10kV „Ћеле Кула А“, ТС 110/35kV „Ниш 3“ - ТС 35/10kV „Ћеле Кула Б“, ТС 110/35kV „Ниш 3“ - ТС 35/10kV „Апеловац 1“, ТС 110/35kV „Ниш 3“ - ТС 35/10kV „Апеловац 2“, ТС 110/35kV „Ниш 3“ - ТС 35/10kV „Еи Ниш А“, ТС 110/35kV „Ниш 3“ - ТС 35/10kV, „Еи Ниш Б“, ТС 110/35kV „Ниш 3“ - ТС 35/10kV „Еи Ниш Ц“, ТС 110/35kV „Ниш 3“ - ТС 35/10kV „Центар 2А“, ТС 110/35kV „Ниш 3“ - ТС 35/10kV „Центар 2Б“, ТС 110/35kV „Ниш 3“ - ТС 35/10kV „Центар 2Ц“, ТС 110/35kV „Ниш 3“ - ТС 35/10kV „Ратко Павловић А“, ТС 110/35kV „Ниш 3“ - ТС 35/10kV „Ратко Павловић Б“, ТС 110/35kV „Ниш 13“ - ТС 35/10kV „Стеван Синђелић 1", ТС 110/35kV „Ниш 13“ - ТС 35/10kV „Стеван Синђелић 2“, ТС 110/35kV „Ниш 13“ - ТС 35/10kV „Стеван Синђелић 3“, ТС 110/35kV „Ниш 13“ - ТС 35/10kV „Медијана“, ТС 110/35kV „Ниш 13“ - ТС 35/10kV „Ратко Павловић“, ТС 110/35kV „Ниш 3“ - ТС 35/10kV „Банцарево", ТС 35/10kV „Банцарево" - ТС 35/10kV „Островица".

Реконструкција (санација, адаптација) и/или доградња постојећих ТС је могућа у складу са потребама оператера дистрибутивног система (Електродистрибуција Србије) и просторним ограничењима појединачних локација.

Реконструкција постојећих 35кV водова могућа у складу са потребама оператера дистрибутивног система (Електродистрибуција Србије) и просторним ограничењима појединачних локација.

Постојећи 35kV надземни вод, на правцу ТС 110/35kV Ниш 1 - ТС 35/10kV „Сврљиг" пресећи испред ауто-пута и уметнутог стуба. до ТС 110/35/10kV „Ниш 13, полагање два 35kV кабловска вода.

У границама Просторног плана је планирана изградња ТС 110/х kV/kV:

- ТС 110/10 kV/kV„Ниш 12";
- ТС 110/10 kV/kV„Ниш9“;
- ТС 110/10 kV/kV„Ниш 16";
- ТС 110/10 kV/kV„Ниш 7";
- ТС 110/35/10 kV/kV„Топоница".

Уколико постоји потреба за напајањем електричном енергијом у границама захвата Просторног плана могу се планирати нове ТС, а број потребних ТС, локација, напонски ниво и инсталисана снага у њима биће регулисани одговарајућим техничким условима, а на основу врсте, категорије и локације потрошача као и потребне снаге за исте.

Оквирне локације и трасе планираних ЕЕ објеката (ТС, далеководи, кабловски водови) приказани су на графичком прилогу, а њихова тачна локација и трасе биће одређени даљом урбанистичко-техничком документацијом.

Трасе нових, као и реконструкција постојећих далековода и кабловских водова решиће се посебном урбанистичком и техничком документацијом.

Локација нових и реконструкција постојећих трафостаница решиће се посебном урбанистичком и техничком документацијом.

Обновљиви извори енергије

Коришћење ветра као алтернативног извора енергије условљено је пре свега снагом ветра на подручју обухваћеном границама плана, али и локацији и економској исплативости транспорта те енергије до потрошача. Подручје захвата Плана спада у подручја са средњом годишњом снагом ветра од 100-200W/m2 (на висини од 100m), што га сврстава у подручја са осредњим капацитетима за производњу енергије коришћењем снаге ветра.

Предвиђају се следећи режими заштите и коришћења простора:

- непосредна зона заштите ветрогенератора, у полупречнику једнаком висини ветрогенератора са лопатицом у усправном положају мерено од позиције ветрогенератора (плато у функцији енергетике, у оквиру кога се налази и пројекција домета ветрогенераторских елиса), у коме није дозвољена изградња било које врсте објекта високоградње;
- ужа зона заштите ветрогенератора, у полупречнику од 500m мерено од позиције ветрогенератора, у коме није дозвољена изградња објеката за становање и боравак људи, а изузетно могућа је изградња (изузев на платоу у функцији енергетике), у рубним подручјима спољашних граница предметне зоне уз издавање претходне сагласности инвеститора изградње ветроелектране, пре подношења захтева за издавање локацијских услова;
- шира зона заштите ветрогенератора 500-2000m мерено од позиције ветрогенератора, у коме се генерално дозвољава изградња инфраструктурних објеката, под условом да се докаже да нема утицаја на нормално функционисање објеката у саставу ветроелектране.

У оквиру платоа у функцији енергетике, налази се зона за грађење, у оквиру које се врши ближе позиционирање и постављање темеља, односно стуба ветрогенератора. Површина обухваћена темељом ветрогенератора припада грађевинском земљишту (осталих намена), а остатак платоа у функцији енергетике задржава постојећу намену (пољопривредно или шумско земљиште).

Подручје у обухвату плана спада у подручја са великим бројем сунчаних дана у току године и великом просечном дневном енергијом глобалног сунчевог зрачења, што представља велики потенцијал за експлоатацију сунчеве енергије.

Просечна годишња вредност дневне енергије сунчевог зрачења за територију која се налази у обухвату плана износи од 4 до 4.2kWh/m² (хоризонтална мерна површина), а вредности се крећу од 4.6 до 4.8kWh/m² (мерна површина под углом 30º према југу) тако да подручје плана спада у подручја повољна за експлоатацију енергије сунца.

Приликом пројектовања соларних електрана, припадајуће трафо станице и водова применити фотонапонске панеле, инверторе и осталу електро опрему најновије генерације чија је ефикасност и поузданост доказана у пракси. Неопходно је максимално оптимизовати физички распоред, орјентације и нагибе фотонапонских панела како би се максимално искористиле расположиве површине и смањила заузетост земљишта за потребе соларних електрана. Соларне електране се по правилу састоје од три основне целине, поља фотонапонских панела, групе инвертора и средње напонске трансформаторске станице. Фотонапонски панели се монтирају на металне носаче који се постављају у оквиру предметне локације и треба да обезбеде оптималну орјентацију и инклинацију самих фотонапонских панела.

Трасу подземног кабловског вода прикључка соларне енергане на електродистрибутивни систем планирати на начин да се максимално смањи његова дужина. За далеководе напонских нивоа 10 kV се обезбеђује заштитна зона (коридор) и изградња објеката (који нису намењени за трајни боравак људи) и друге инфраструктуре у коридору заштитног појаса далековода морају бити у складу са Правилником о техничким нормативима за изградњу надземних

електроенергетских водова назívног напона од 1 до 400kV ("Службени лист СФРЈ", бр. 65/88 и "Сл. Лист СРЈ", бр. 18/92).

Коришћење соларних колектора за добијање санитарне топле воде у домаћинствима и пословним објектима је један од начина једноставног и ефикасног коришћења сунчеве енергије.

У домену пољопривредне производње енергија сунца се може користити за грејање пластеника и стакленика употребом соларних колектора.

Биомаса представља биоразградив део производа и остатака у пољопривреди (биљне и животињске супстанце), отпада и остатака у шумарству, као и биоразградиви део градског и индустријског отпада. Подразумева се да ови отпаци не садрже штетне и опасне материје у себи. Због трошкова транспорта биомасу на овом простору треба користити углавном у непосредној близини настанка ових сировина ради задовољавања енергетских потреба објеката пољопривредне производње. Поред овога, прерађена биомаса у виду брикета и пелета може се ефикасно користити у котларницама у обухвату Просторног плана као замена за друге врсте енергената.

6.3.2. Гасоводна инфраструктура и систем продуктовода

Регионални значај развоја система гасификације огледа се у сигурном, редовном, квалитетном и поузданом снабдевању енергијом и енергентима потрошача на територији града Ниша и потрошача на југу Републике Србије, као и стварање услова за поуздан и безбедан рад и одрживи развој енергетских система. Ово ће омогућити усклађивање рада и развоја енергетских производних система са потребама сектора потрошње енергије, као и рационализација потрошње свих видова енергије.

Планирање просторног развоја гасоводних система засновано је на следећим принципима изградње система:

- Принцип одрживог просторног развоја енергетске инфраструктуре, који дефинише и наглашава потребу коришћења еколошки погодних извора енергије. То се пре свега односи на потрошњу природног гаса као еколошки прихватљивог извора енергије који са више аспеката може позитивно утицати на заштиту и унапређење квалитета животне средине.
- Интеррегионално повезивање у домену енергетике и гасоводне инфраструктуре представља један од главних фактора развоја региона. Неопходно је омогућити конкурентност и подизање економске моћи региона међусобним повезивањем са ширим окружењем у енергетском смислу. Развој система гасификације осигураће уравнотежени развој у простору и омогућити висок комунални стандард, регионалну конкурентност, као и минималну девастацију простора.
- Одржавање безбедности и стабилности система у циљу успешног функционисања, заштите људи и имовине од потенцијалних акцидената на гасоводном систему, и заштите природе, природних и културних вредности у обухвату Просторног плана.

Коришћење природног гаса као енергента у индустрији и у широкој потрошњи има за циљ и да се смањи потрошња електричне енергије и на тај начин ослободе одређени инсталисани капацитети у електропостројењима за потребе нових потрошача. Поред тога, природни гас се не може третирати само као енергент за загревање објеката, већ је једним прикључком могуће обезбедити грејање, припрему топле воде, кување, као и енергију за различите технолошке потребе индустријских потрошача.

Опис стања гасоводне мреже

Подручје града Ниша снабдева се природним гасом из правца севера, тј. примопредајне станице "Појате" и из правца истока, путем магистралног гасовода МГ-10 Ниш-Димитровград– гасне интерконекције Републике Србије и Републике Бугарске.

Од Појата до Ниша изграђен је магистрални гасовод МГ-09 ("Појате - Ниш") и то на територији града Ниша од границе са општином Алексинац до главног разделног чвора (ГРЧ) "Ниш" у дужини од 9.605m. Од главног разделног чвора "Ниш" до главне мернорегулационе

станице (ГМРС) "Ниш - 1" изграђен је гасовод РГ - 09-01 у дужини од 2.535m. Са ГМРС "Ниш - 1" врши се снабдевање административног подручја града Ниша природним гасом.

Главна мернорегулациона станица "Ниш - 1" је капацитета 80.000Nm^3/h.

Примарна градска гасоводна мрежа изведена је у дужини од око 28.000m. Ова мрежа је изведена од челичних цеви и на њу су повезане индустријские мерно-регулационих станица као и мерно-регулационе станице за снабдевање становништва природним гасом са инсталисаним капацитетом од 48.400Nm^3/h.

На основу изграђених објеката, тј. капацитета магистралног гасовода МГ-09, главне мернорегулационе станице "Ниш- 1" и примарне гасоводне мреже искоришћеност изграђених објеката није велика, тако да постоје услови за планирано повећање потрошње и нова прикључења на систем.

Гасовод МГ 10 Ниш-Димитровград представља интегрални део магистралне гасоводне мреже Републике Србије и обухвата коридор система магистралног гасовода укупне дужине од око 109km, од чега се на територији града Ниша налази део овог магистралног гасовода укупне дужине од око 37km. На магистралном гасоводу МГ-10 у обухвату Плана изграђени су следећи објекти у функцији гасовода: ППС „Трупале", ГМРС „Ниш 2" (капацитета око 30.000m^3/h); ГРЧ „Књажевац" (од кога се планира траса гасовода МГ-12) и блок станица БС „Нишка Бања",

На територији града Ниша и општине Дољевац изграђена је и деоница магистралног гасовода МГ-11 од главног разводног чворишта - ГРЧ „Ниш", до одвајања за правац према Прокупљу и Куршумлији (ГРЧ „Орљане")

Планира се изградња магистралног гасовода од ГРЧ „Књажевац" ка Сврљигу, Књажевцу и Зајечару, чиме ће се остварити даља конекција са системом магистралних и разводних гасовода источне Србије.

Изграђен је највећи део планиране примарне гасоводне мреже притиска до 16bar на територији града Ниша, са које ће се вршити прикључивање индустријских мерно-регулационих станица и мерно-регулационих станица за широку потрошњу. Даљи развој гасоводне мреже и пласман природног гаса потрошачима занива се на реалној расположивости капацитета изграђених објеката гасоводне мреже, њиховој техничкој и безбедоносној спремности да прихвати нове потрошаче, као и реалној конкурентности и доступности гаса на енергетском тржишту.

Основни енергетски циљ произилази из обавезе енергетских субјеката да обезбеде сигурност и редовност снабдевања привреде и грађана одговарајућим енергентима и да подстичу усклађивање рада и развоја енергетских производних система са потребама сектора потрошње енергије.

На административном подручју града Ниша планирано је да се заврши основни прстен примарне градске гасоводне мреже са прикључним гасоводима и мернорегулационим станицама за широку потрошњу у централним градским општинама и насељима ван централног градског језгра, као и мернорегулационе станице за индустријске потрошаче.

Планира се изградња система продуктовода кроз Републику Србију (Сомбор - Нови Сад – Панчево – Београд – Смедерево – Јагодина – Ниш) за транспорт нафте и нафтних деривата од рафинерија до складишта и простора намењених за њихово чување. Продуктовод представља систем цевовода за транспорт течних деривата нафте (моторних бензина и дизела) којим ће бити повезано седам планираних припадајућих терминала са управљачко-дистрибутивним центрима. Траса продуктовода градиће се највећим делом у коридору магистралног гасовода МГ-09 а затим до складишта у оквиру комплекса – пријемно-складишног терминала НИС на Булевару 12. фебруар, у складу са одредбама Просторног плана подручја посебне намене система продуктовода кроз Републику Србију (Сомбор - Нови Сад - Панчево - Београд - Смедерево - Јагодина - Ниш) ("Сл. гласник РС", бр. 19/11).

На простору источно од Лалинца и северно од села Крушце, у непосредној близини реке Јужне Мораве, на њеној левој обали дефинисан је простор који је оцењен као најповољнији за изградњу планиране електране на природни гас (гасно-парног турбинског постројења - ГПЕ) која би била повезана на постојећи магистрални гасовод. Разрада локације урбанистичким пројектом по члану 60 став 2 за изградњу електране се не сматра изменом Просторног плана. Ово постројење биће укључено у преносну мрежу ЕМС-а, али и укључено у централизовании систем топлификације града Ниша. Процењује се да ће производни капацитети овог постројења

бити око 450MW електричне енергије и око 150MW топлотне енергије. Позицију планиране електране, након сагледавања свих параметара неопходних за сигуран рад постројења, поред предложене могуће је дефинисати и на другим локацијама у обухвату Просторног плана што се неће сматрати изменом Плана. Тачна локација и капацитети постројења, као и трасе и капацитети припадајућих и потребних инфраструктурних прикључака дефинисаће се даљом урбанистичко-техничком разрадом (урбанистичким пројектом), а уколико због сложености пројекта из објективних разлога то не буде било могуће, даљом планском разрадом на целој територији Просторног плана, у оквиру и ван грађевинског подручја, уз препоруку већ дефинисане локације у околини насеља Лалинац и Крушце.

Топловодна инфраструктура

Снабдевање топлотном енергијом у обухвату Просторног плана врши се централизованим системом топлификације града, локалним котларницама и индивидуалним ложиштима.

Централизовани систем топлификације града чине централни извори топлотне енергије у склопу ЈКП "Градска топлана" и мрежа магистралних топловода. Укупни инсталисани котловски капацитети у јединственом систему топлификације града износе 269.3MW у 18 објеката којима газдује ЈКП "Градска топлана". Главне изворе топлотне енергије чине топлане:

- Топлана "Криви Вир" са инсталисаним капацитетима котлова од 128MW,
- Топлана "Југ" (60 MW),
- Топлана УКЦ (32 MW)

Поред ове три највеће топлане, у систему централизованог система снабдевања налази се још 15 локалних котларница са инсталисаним котловским капацитетима од око 49.5MW, и то:

- Топлана "Исток", капацитета 14.5 MW,
- Котларница "Север", капацитета 10.74 MW,
- Котларница "Пантелеј", капацитета 1.16 MW,
- Котларница "Дурлан 2", капацитета 3 MW,
- Котларница "Књажевачка", капацитета 3 MW,
- Котларница "Мокрањчева", капацитета 3,25 MW,
- Котларница "Ратко Јовић", капацитета 1,9 MW,
- Котларница "Паси пољана", капацитета 0.55 MW,
- Котларница "Дурлан 1", капацитета 1.22 MW,
- Котларница "Ледена стена 1", капацитета 1.5 MW,
- Котларница "Ледена стена 2", капацитета 0.45 MW,
- Котларница „ПМФ“, капацитета 7 MW,
- Котларница „Бубањ 1“, капацитета 0.4 MW,
- Котларница „Бубањ 2“, капацитета 0.3 MW,
- Котларница „Бубањ 3“, капацитета 0.55 MW.

Дистрибуција топлотне енергије до потрошача врши се мрежом магистралних топловода у дужини од око 74km и у највећем делу обухвата централно градско ткиво на левој обали Нишаве. Овим системом тренутно је покривено више од 31000 домаћинстава и око 2200 корисника пословног простора.

Тренутни капацитети система у целини нису довољни за квалитетно покривање тренутних потреба за топлотном енергијом. Недостатак капацитета који се јавља у овом тренутку, као и планирана изградња у знатно већем обиму, нарочито у оквиру градског језгра, указују на неопходност повећања укупног капацитета у оквиру система. Због тога је неопходно обезбедити додатне изворе топлоте који би пратили раст потреба за топлотном енергијом.

Постоји и већи број извора топлоте који се налазе ван система ЈКП "Градска топлана". Према наменама, највећи капацитети се налазе у склопу индустријских комплекса и у склопу здравствених, школских и дечијих установа. Део ових блоковских котларница као енергент користи лож уље, мазут и чврста горива. Мањи број индустријских котларница користи природни гас као енергент.

Велики број објеката пословне намене, као и објеката предвиђених за становање обезбеђује топлотну енергију путем индивидуалних ложишта и малих локалних котларница. Највећи број ових котларница и индивидуалних ложишта користи чврста горива. Поред чврстих горива, најзаступљенија је потрошња електричне енергије која се користи за грејање објеката.

У наредном периоду главни задатак у делу развоја система снабдевања топлотном енергијом у захвату Генералног плана је заокруживање комплетног подручја топлификације града и обезбеђивање довољног броја топлотних извора за покривање тренутних и планираних потреба свих корисника.

С обзиром на убрзан развој система топлификације и гасификације, неопходно је дефинисање зона у оквиру којих би се ови системи развијали. На овај начин ће се дефинисати просторни оквир зона гасификације и зона топлификације како би се на ефикасан начин омогућило снабдевање корисника у обухвату Генералног плана.

6.3.3. Мере енергетске ефикасности изградње

Сви планирани објекти морају да задовољавају све прописе везане за енергетску ефикасност објеката (Правилник о енергетској ефикасности зграда („Службени гласник РС“, бр. 61/11)).

Овим правилником ближе се прописују енергетска својства и начин израчунавања топлотних својстава објеката високоградње, као и енергетски захтеви за нове и постојеће објекте.

Утврђивање испуњености услова енергетске ефикасности зграде врши се израдом елабората ЕЕ, који је саставни део техничке документације која се прилаже уз захтев за издавање грађевинске дозволе или уз захтев за издавање решења којим се одобрава извођење радова на адаптацији или санацији објекта, као и енергетској санацији.

Правилник се примењује на:

- изградњу нових зграда;
- реконструкцију, доградњу, обнову, адаптацију, санацију и енергетску санацију постојећих зграда;
- реконструкцију, адаптацију, санацију, обнову и ревитализацију културних добара и зграда у њиховој заштићеној околини са јасно одређеним границама катастарских парцела и културних добара, уписаних у Листу светске културне баштине и објеката у заштићеним подручјима, у складу са актом о заштити културних добара и са условима органа, односно организације надлежне за послове заштите културних добара;
- зграде или делове зграда које чине техничко-технолошку или функционалну целину.

Одредбе овог правилника не примењују се на:

- зграде за које се не издаје грађевинска дозвола;
- зграде које се граде на основу привремене грађевинске дозволе, као и зграде које се граде на основу грађевинске дозволе за припремне радове;
- радионице, производне хале, индустријске зграде које се не греју и не климатизују;
- зграде које се повремено користе током зимске и летње сезоне (мање од 25% времена трајања зимске односно летње сезоне).

Енергетска својства и начини израчунавања топлотних својстава утврђују се за стамбене зграде са једним станом; стамбене зграде са два или више станова; управне и пословне зграде; зграде намењене образовању и култури; зграде намењене здравству и социјалној заштити; зграде намењене туризму и угоститељству; зграде намењене спорту и рекреацији; зграде намењене трговини и услужним делатностима; зграде мешовите намене; зграде за друге намене које користе енергију.

Енергетска ефикасност зграде је остварена ако су обезбеђени минимални услови комфора садржани у Правилнику, а при томе потрошња енергије за грејање, хлађење, припрему топле санитарне воде, вентилацију и осветљење зграде не прелази дозвољене максималне вредности по m^2 садржане у Правилнику.

Мере енергетске ефикасности градње за планиране објекте

Приликом пројектовања објеката неопходно је обратити пажњу на оријентацију и функционални концепт зграде у циљу коришћења природе и природних ресурса предметне локације, пре свега енергије сунца, ветра и околног зеленила.

Приликом пројектовања предвидети облик зграде којим се може обезбедити што је могуће енергетски ефикаснији однос површине и запремине омотача зграде у односу на климатске факторе и намену зграде. Потребно је обезбедити максимално коришћење природног осветљења, као и коришћење пасивних добитака топлотне енергије зими односно заштите од прегревања у току лета адекватним засенчењем.

У зависности од намене објекта, предвидети одговарајућу термичку масу за постизање топлотног комфора у зимском и летњем периоду - повећати термичку инерцију објекта. Потребно је применити висок квалитет (у складу са постојећим стандардима и прописима) топлотне изолације целокупног термичког омотача.

Структуру и омотач објекта предвидети тако да се омогући максимално коришћење пасивних и активних соларних система.

Техничке просторије (резервоар и пумпно постројење) које се користе у случају коришћења падавина као и подземних и отпадних вода за потребе заливања, спољашњу употребу или за потребе грејања и хлађења зграда, уколико су укопане не урачунавају се у индекс заузетости парцеле.

Мере за постизање енергетске ефикасности постојећих зграда

Приликом реконструкције чији је циљ постизање енергетске ефикасности постојећих зграда дозвољено је накнадно извођење спољне топлотне изолације зидова уколико се врши у складу са законом, при чему треба водити рачуна о очувању функционалне и обликовне целовитости зграде.

Уколико се зид који се санира налази на регулационој линији, дозвољава се да дебљина накнадне термоизолације са свим завршним слојевима буде унутар јавног простора (уколико за то постоје техничке могућности и не крше се одредбе других прописа), а када је зид који се санира на граници са суседном парцелом дозвољено је постављање накнадне спољне изолације дебљине до 15cm уз сагласност тог суседа.

Дозвољено је накнадно формирање стакленика (уколико за то постоје техничке могућности и не крше се одредбе важећих закона) ако се елаборатом докаже побољшање енергетске ефикасности зграде.

Сертификат о енергетским својствима зграда (енергетски пасош) морају имати све нове зграде, као и постојеће зграде које се реконструишу, адаптирају, санирају или енергетски санирају, осим зграда које су правилником изузете од обавезе енергетске сертификације. Правилник којим се ближе прописују услови, садржина и начин издавања је Правилник о условима, садржини и начину издавања сертификата о енергетским својствима зграда ("Службени гласник РС", бр. 69/12).

Категорије зграда за које се издаје енергетски пасош, одређене су према претежној намени дефинисаној прописом којим се уређују енергетска својства зграда.

Зграде за које није потребно прибављање енергетског пасоша су:

- постојеће зграде које се реконструишу или енергетски санирају, а које имају нето површину мању од 50m²;
- зграде које имају предвиђени век употребе ограничен на две године и мање;
- зграде привременог карактера за потребе извођења радова, односно обезбеђење простора за смештај људи и грађевинског материјала у току извођења радова;
- радионице, производне хале, индустријске зграде и друге привредне зграде које се, у складу са својом наменом, морају држати отворенима више од половине радног времена, ако немају уграђене ваздушне завесе;
- зграде намењене за одржавање верских обреда;
- зграде које су под одређеним режимом заштите, а код којих би испуњење захтева енергетске ефикасности било у супротности са условима заштите;

- зграде које се не греју или се греју на температуру до +12°C.

Енергетски пасош чини саставни део техничке документације која се прилаже уз захтев за издавање употребне дозволе.

Енергетски пасош зграде издаје се по извршеном енергетском прегледу зграде. Издаје се за целу зграду или за део зграде, када се ради о згради која је према овом правилнику дефинисана као зграда са више енергетских зона. Енергетски пасош се може издати и за део зграде који чини самосталну употребну целину (пословни простор, стан). Зграда или њена самостална употребна целина може имати само један енергетски пасош.

6.4. ЕЛЕКТРОНСКЕ КОМУНИКАЦИЈЕ И ПОШТАНСКИ САОБРАЋАЈ

Електронска комуникациона мрежа омогућава пренос сигнала помоћу жичних, радио, оптичких и других електромагнетних средстава и на подручју обухвата Просторног плана постоји као: фиксна, мобилна мрежа и радиодифузна мрежа.

Подручје Просторног плана покривају различити оператори мобилне телефоније. Покривеност сигналима је углавном добра у свим насељима. Потребно је доградити постојећу мрежу тако да се постигне потпуна покривеност територије и омогући увођење свих нових услуга.

Телекомуникациони каблови се углавном полажу у зони регионалних и локалних путева, а на основу услова које прописују надлежне институције. Стога је потребно планирати телекомуникациони коридор уз све саобраћајнице на подручју који обухвата Просторни план без обзира на ранг пута. Коридор треба планирати са обе стране улице.

Плановима развоја предузећа планирано је даље осавремењавање телекомуникационих чворишта у циљу пружања нових сервиса корисницима. Порсд постављања нових телекомуникационих уређаја и проширења постојећих који су лоцирани у објектима, у власништву или закупу Телекома, планира се и даље постављање мултисервисних приступних платформи, као и друге телекомуникационе опреме у уличним кабинетима. Локација уличног кабинета требада буде на јавној површини. Локације нових уличних каоинета су условљене планираном изградњом на самом подручју и биће дефинисане када постојећа телекомуникациона инфраструктура не буде могла да задовољи потребе корисника. Децентрализација приступне телекомуникационе мреже подразумева скраћење претплатничке петље по бакарним кабловима и даљу изградњу оптичких каблова у оквиру приступне мреже, што ближе корисницима.

Планирати постављање ПВЦ цеви Ø110mm на местима укрштања траса са коловозом као и испод бетонских и асфалтних површина на трасама каблова како би се избегла накнадна раскопавања.

Приликом планирања нових саобраћајних коридора планирати полагање одговарајућих цеви за накнадно провлачење телекомуникационих каблова Телекома у оквиру парцела у власништву имаоца саобраћајне инфраструктуре.

Планирати нове телекомуникационе коридоре (пре свега уз постојеће и планиране саобраћајнице) како би се омогућило прикључење постојећих и планираних објеката на подручју обухваћеном Просторним планом на постојећу мрежу Телекома.

На предметном подручју у систему мобилне телефоније Телеком Србија има активие базне станице на више локација. У наредном периоду може се очекивати вишеструко увећање броја базних станица. Просторним планом се предвиђа могућност постављања базних станица на објектима или новим антенским стубовима. Како базне станице мобилне телефоније често нису уз рангиране саобраћајнице, потребно је узети у обзир потребу за изградњом оптичких приводних каблова до њихових локација.

На предметном подручју постоје РР коридори фиксне телефоније који су у надлежности „Телеком Србија".

Постојећи објекти и мрежа каблова Телекома на посматраном подручју који су потенцијално угрожени изградњом планираних нових саобраћајних коридора или неких других објеката и садржаја, односно реконструкцијом постојећих, морају бити адекватно заштићени пројектима измештања постојећих кабловских релација односно других објеката Телекома.

„A1 Србија" д.о.о. Београд поседује оптичку мрежну инфраструктуру која се континуирано проширује у циљу пружања услуга у области електронских комуникација.

Постојећа телекомуникациона инфраструктура А1 напланском подручју обухвата:

- Објекте оптичке ТК мреже са ТК канализацијом и кабловском инфраструктуром,
- Објекте бежичне ТК мреже.

А1 Србија у систему мобилне телефоније има активне базне станице на више локација на предметном подручју. У наредном периоду може се очекивати вишеструко увећање броја базних станица. Такође је потребно предвидети имплементацију базних станица заснованих на новим технологијама, повезаних међусобно оптичком мрежом.

Телекомуникациона оптичка мрежа је изведена кабловима положеним у заштитне ПВЦ/ПЕ цеви.

Постојећи објекти и оптичка мрежа А1 Србија на подручју обухваћеним планским документом који су угрожени изградњом планираних саобраћајних коридора и објеката, односно реконструкцијом постојећих објеката у обухвату Плана, морају бити адекватно заштићени пројектима измештања и/или реконструкције постојећих кабловских релација и других објеката А1 Србија.

Планира се изградња оптичке инфраструктуре уз евентуалну уградњу одговарајуће опреме која ће бити технолошки прилагођена потребама.

Кабловско - дистрибутивни систем (КДС) у својој основној улози врши пренос, емитовање и дистрибуцију радио и ТВ програма али се са развојем технологија омогућио и развој нових допунских сервиса. КДС поред основних обезбеђује својим корисницима и следеће сервисе: интернет, телеметрију, видео на захтев, видео-надзор, говорни сервис и др.

Кабловски дистрибутивни систем по правилу градити подземно (кабловски) у рову потребних димензија који се налази у тротоарском простору постојећих и планираних саобраћајница, а у складу са техничким прописима. Уколико је због техничких услова, услова власника постојећих и планираних инфраструктурних система или простора самог тротоара немогуће КДС мрежу положити подземно, изузетно се дозвољава и изградња ваздушне мреже на планираним и постојећим стубовима уз одговарајућу техничку документацију. Извођење радова на КДС објектима се регулише члановима 144. и 145. Закона о планирању и изградњи.

6.5. КОМУНАЛНА ИНФРАСТРУКТУРА

6.5.1. Планска концепција развоја комуналне инфраструктуре

Управљање отпадом

У Нишавском управном округу не постоји санитарна депонија. Отпад се из града Ниша и општина Мерошине, Дољевца и Гаџиног Хана одлаже на несанитарној депонији отпада (сметлишту), која је са радом започела 1968. године. Заузима катастарске парцеле КО Ниш-Бубањ и КО Паси Пољана. Просечно се одлаже приближно 120.000t отпада (према Извештају за 2024. годину 118.661t).

У истом периоду локалне самоуправе су пријавиле да је на територији Ниша и Нишке Бање регистровано око 80 дивљих депонија.

Током 2024. године је извештај о створеним количинама отпада током делатности доставило 280 предузећа на територији града Ниша. Створено је приближно 43.000t, од чега је 1400t по карактеру опасан отпад.

Комунално предузеће, задужено за управљање отпадом на територији Ниша сакупи око 90.000t комуналног отпада годишње, односно 1.732,5t на недељном нивоу.

У оквиру преговора за приступање ЕУ, Република Србија је кроз Поглавље 27 започела процес успостављања система управљања отпадом и његово прилагођавање циљевима и правним тековинама ЕУ.

Програму управљања отпадом у Републици Србији за период 2022 - 2031. године („Службени гласник РС", број 12/22 - у даљем тексту: Програм) претходила је Стратегија управљања отпадом за период 2010–2019. године („Службени гласник РС", број 29/10 - у даљем тексту: Стратегија), на основу које су постављени услови за успостављање и развој интегрисаног система управљања отпадом у Републици Србији.

Региони за управљање отпадом формирају се сарадњом јединица локалне самоуправе. **Регионални центар** бр. 23 за управљање отпадом, у коме је Ниш носилац активности изградње регионалног центра, формиран је тако да обухвата подручје које је Стратегијом предвиђено за његово формирање (Ниш, Гаџин Хан, Сврљиг, Ражањ, Дољевац, Алексинац, Мерошина) и подручје општине Сокобања (на њену иницијативу). Од 26 региона за управљање отпадом колико је предвиђено мерама из Стратегије, по Програму, регион Ниш обухвата следеће локалне самоуправе: Алексинац, Гаџин Хан, Куршумлија, Дољевац, Житорађа, Мерошина, Ниш, Прокупље, Ражањ, Сокобања и Сврљиг.

Примену мера и активности које су биле утврђене у Стратегији и чије спровођење је започето, наставља се и у наредном периоду, али се морају прописати и додатне мере и мора се више урадити на спровођењу тих мера. Приоритетне мере се односе на селекцију отпада на извору, повећање степена рециклаже отпада и изградњу недостајуће инфраструктуре.

Подаци о пројектованим количинама комуналног отпада на нивоу Републике Србије за 2030. годину су: 1,39kg/становнику/дан и 505kg/становнику/годишње.

Управљање отпадом, као и управљање посебним врстама отпада, на подручју Просторног плана дефинише се локалним планом управљања отпадом. Препорука је да постројења за рециклажу грађевинског отпада буду лоцирана на рубу урбаног подручја. Посебан акценат локални план управљања отпадом треба да стави на значај и стимулацију рециклаже.

Мрежа центара за сакупљање отпада биће успостављена центрима за сакупљање отпада у свакој општини. Центри ће функционисати као **„рециклажна дворишта”**, где ће грађани доносити отпад који се не сме одлагати у контејнере: отпад из домаћинстава, укључујући нпр. кабасти отпад, посебне врсте отпада, зелени отпад, опасан отпад из домаћинстава, отпад од електричне и електронске опреме, батерије и слично. Тренутно су на територији града у функцији три рециклажна дворишта, која се налазе у урбаном ткиву, на територијама ГО Медијана и ГО Палилула. Планским документима ужих просторних целина биће дефинисане локације нових рециклажних дворишта на урбаном подручју. Могуће је изградити рециклажна дворишта и у центрима заједнице насеља.

Да би се ојачало управљање токовима отпада који се не третирају на лицу места или који се третирају у удаљеним централизованим објектима, потребно је успоставити **трансфер станице** за претовар отпада.

Одвојено сакупљање стакла биће успостављено на одређеним сакупљачким местима (**„рециклажним острвима”**).

Планерски приступ јесте да се комплекс за управљање отпадом формира тако да користи овом наменом већ деградирани простор, са проширењем које има одговарајући просторни положај у погледу природних и створених услова. Тиме се подразумевају две локације за две функционалне целине:

1. Brownfield локација (комплекс постојеће депоније отпада после санирања, на територији града Ниша – претежно, и општине Дољевац - мањим делом). Ово је разрађена и инфраструктурно претежно опремљена локација на којој ће се створити услови, обезбедити површине и изградити објекти за одабрану технологију система управљања отпадом у планском периоду. Простор има детаљне разраде у складу са законским и подзаконским прописима, с тим што постоје назнаке потребе даљег проширења тела депоније, док не буде у функцији санитарно поље S5, што повлачи нову разраду планом детаљне регулације. На карти 3 ″Туризам и заштита простора″ дата је заштитна зона око депоније ″Бубањ″ у којој је забрањена изградња објеката где стално бораве људи и која ће важити док се не заврши санација и рекултивација депоније. Свим постојећим објектима који се налазе у овој заштитној зони дозвољено је само текуће и инвестиционо одржавање. Ова заштитна зона треба да буде озелењена високим растињем, како не би било видљиво тело депоније. Јединица локалне самоуправе дужна је да изради пројекат санације и рекултивације за постојећу несанитарну депонију – сметлиште, у складу са законом којим се уређује заштита животне средине;

2. Greenfiald локација (на микролокацији „Келеш“ на територији општине Дољевац) за регионални центар за управљање отпадом са **регионалном санитарном депонијом** нерециклабилног комуналног отпада, опредељена одлуком локалних самоуправа општина са

чијих ће се простора отпад збрињавати, као и овим Просторним планом. Детаљном разрадом предвидеће се, за прихваћену технологију, опремање одговарајућим објектима и капацитетима инфраструктурних мрежа. На карти 3 ″Туризам и заштита простора″ дата је заштитна зона око РЦУО „Келеш“ у којој је забрањена изградња објеката где стално бораве људи.

Уређење комплекса

Функциносање центра на принципима савременог управљања комуналним отпадом обезбеђује се избором технологија, обезбеђењем просторних услова за рационално и безбедно поступање са отпадом и адекватним уређењем одабраних локација за:

- управне функције;
- селекцију;
- рециклажу (уз развијање тржишта секундарних сировина, тј рециклабилног материјала);
- одабрану технологију основног поступања са отпадом;
- депоновање нерециклабилног отпадног материјала - тј. за санитарну депонију комуналног отпада.

Предвиђене су саобраћајне везе (одговарајућих и прописаних просторних и техничких карактеристика) Регионалног центра за управљање отпадом, са центрима општина које ће опслуживати (односно трансфер станицима).

На планском подручју се, као најзначајнија активност у домену комуналне инфраструктуре, планира подизање досадашњег поступка збрињавања отпада на ниво управљања отпадом и формирање Регионалног центра, за који се обезбеђује адекватан простор. У саставу центра предвиђена је санитарна депонија за нерециклабилни отпад.

Решење санитарне депоније Регионалног центра састојаће се од:

- уређења локације којим би требало обезбедити стабилност фундамента, физичке баријере између фундамената и корпуса депоније, систем за сакупљање и одвођење процедних и оцедних вода, систем за отплињавање, система за сакупљање и одвођење површинских вода;
- примене технологије за санитарно одлагање отпада у складу са стратегијом и препорукама и искуствима ЕУ.

Ако буду испуњени сви услови за финансирање развоја инфраструктуре, све несанитарне депоније у Републици Србији ће бити затворене до краја 2034. године. До 2030. године, Програмом се планира отварање регионалног центара Ниш.

Планерски приступ као прву фазу предвиђа изградњу регионалног центра за управљање отпадом у коме ради санитарна депонија, затим затварање несанитарне депоније, укључујући њену рекултивацију. Преостали отпад ће бити одлаган на регионалну санитарну депонију у оквиру регионалног центра за управљање отпадом изграђену према захтевима из Директиве о депонијама.

Уклањање дивљих депонија и санација локација дивљих депонија се наглашава у развоју комуналне инфраструктуре. Њихов третман се дефинише посебним пројектима које ради јединица локалне самоуправе. Тако се врши евиденција дивљих депонија и обезбеђује њихово уклањање и санација локација дивљих депонија. У надлежности органа јединица локалне самоуправе су мере санкционисања произвођача отпада који не одлаже отпад у складу са законским прописима, већ га одлаже на дивље депоније или их он формира.

Локације свих постројења биће утврђене плановима управљања отпадом и одговарајућим планским документима. Планска решења нижег реда дефинишу локације трансфер станица и рециклажних дворишта.

Хумана гробља

На територији административног подручја града Ниша за сахрањивање ће се користити: а) градска гробља, б) сеоска гробља и в) специјална гробља за масовно сахрањивање у случају катастрофа.

Сва гробља су предвиђена за све вероисповести. Решења Просторног плана предвиђају проширење оних која немају довољну површину, као и опремање и уређење свих која ће се користити у планском периоду.

Гробља ће имати одговарајуће саобраћајне везе са подручјима која ће опслуживати, а биће на земљишту са способношћу декомпозиције леша и са одговарајућим инжењерско - геолошким карактеристикама и у простору који је брзо могуће опремити комуналном инфраструктуром.

Гробља у употреби на урбаном подручју којима управља Јавно комунално предузеће "Горица" Ниш су: Ново гробље "Бубањ" у Нишу, Старо гробље у Нишкој Бањи, Ново гробље "Гумна" у Нишкој Бањи, Старо гробље у Брзом Броду, Ново гробље у Брзом Броду и Гробље у Сувом Долу. **На урбаном подручју** су и Ромско гробље, ГО Црвени Крст, и Јеврејско гробље и Старо гробље, ГО Палилула.

На урбаном подручју града Ниша постоји потреба за новим површинама за сахрањивање, што ће бити плански решавано генералним урбанистичким планом. Неопходна је усаглашеност локалне самоуправе да ли се ради о једној локацији веће површине или више нових локација (напр. за територију сваке градске општине). Локација/е за ново/а гробље/а треба да испуњава следеће услове: минимална удаљеност од стамбених зона у насељу 200-300m, удаљеност од града не већа од 15km, повољан положај у односу на ветрове, благо нагнут терен, добро дренирано земљиште, стабилан терен и заштићен од ерозије и клизања, са максималним нивоом подземних вода 4,5-5m испод површине земље, локација треба да има приступни пут, паркинг простор и могућност повезивања на комуналну инфраструктуру.

Постојећа сеоска гробља (ван подручја предвиђеног за разраду урбанистичким плановима) су у следећим насељима: Банцарево, Бербатово, Горња Трнава, Лазарево Село, Лесковик, Ореовац, Островица, Палиграце, Пасјача, Равни До, Суповац, Веле Поље и Врело. **Планирана су проширења за гробља** (ван подручја предвиђеног за разраду урбанистичким плановима) у следећим насељима: Банцарево, Горња Трнава, Лазарево Село, Лесковик, Ореовац, Островица, Пасјача, Равни До, Суповац, Веле Поље и Врело.

Уређајним основама су дефинисана подручја постојећих **сеоских гробаља** и, по потреби, резервисане површине за проширење. За сва постојећа гробља где је планирано проширење обавезна је израда Урбанистичког пројекта којим ће се и постојеће гробље и проширени део сагледати као целина. За изградњу гробља на новој локацији обавезна је израда плана детаљне регулације. Евентуално ширење граница грађевинског подручја у смислу напред наведеног неће се сматрати изменом Просторног плана. У случају имовински - правно решене локације и њеног приступа, обавезна је израда Урбанистичког пројекта. Томе претходи израда одговарајућег документа о утицају изградње гробља на животну средину.

Гробље за масовно сахрањивање је предвиђено, поред постојећег гробља на Бубњу и на подручју КО Горњи Комрен.

Неуређена гробља са некомплетним хигијенско - техничким условима опремиће се и то: изградити капелу, санитарни блок, чесме, комуналну инфраструктуру и оставу са оруђем за одржавање гробља. Око свих гробаља обавезно ће се формирати заштитни појас зеленила.

Сахрањивање животиња

Град Ниш нема **сточно гробље**. За **сахрањивања животиња** планиран је простор у рубној зони урбаног подручја.

Могуће је формирање сточног гробља за један или два центра заједнице насеља. Уколико постоји потреба, могуће је формирање сточних гробаља и у другим насељима на територији града Ниша.

Неопходно је хигијенско одлагање угинулих животиња закопавањем на сточном гробљу, као и изградњом **јама - гробница**.

Трајније решење проблема угинулих животиња и другог животињског отпада представљала би изградња **кафилерије отвореног типа**. У кругу кланица или других објеката за прераду сировина и производа животињског порекла препорука је градити кафилерије затвореног типа (за објекат у чијем се кругу налазе).

Пијаце

Концепција уређења пијаца на подручју Просторног плана подразумева задржавање свих постојећих пијаца, уз неопходно перманентно прилагођавање условима тржишта.

Пијаце у урбаном подручју којима управља Јавно комунално предузеће "Тржница" Ниш су: "Тврђава", "Палилула", "Криве ливаде", "Бубањ", "Дурлан", "Ћеле кула", "Ратко Јовић", "Нишка Бања", "Девети мај", "Брзи Брод", "Пантелеј" (**мешовите пијаце**), "ОТЦ" (**робна пијаца**) и **кванташка пијаца** на територији ГО Медијана која је планским сагледана и биће измештена на територију ГО Палилула.

Могуће је да мрежа **пијаца** буде проширена и то проширење буде планским документима сагледано. На подручју обухвата генералног урбанистичког плана биће дата решења, док су нове зелене пијаце могуће у сеоским насељима ван подручја генералног урбанистичког плана, нарочито у центрима заједнице насеља. За изградњу пијаце на новој локацији обавезна је израда плана детаљне регулације. Евентуално ширење граница грађевинског подручја у смислу напред наведеног неће се сматрати изменом Просторног плана. У случају имовински - правно решене локације и њеног приступа, обавезна је израда урбанистичког пројекта.

У складу са потребама, могу се формирати и друге пијаце – у центрима или осталим местима мреже насеља.

У склопу туристичко – рекреативних комплекса могу се градити **етно - пијаце**. Предвиђају се за продају сувенира и "здраве хране".

Сточна пијаца

Сточна пијаца за планско подручје се налази у насељу Мрамор и плански остаје једина на овој територији, са тим што се предвиђа њено даље опремање и уређење.

Ветеринарске организације

Мрежа **ветеринарских организација** на планском подручју адекватно прати кретање броја и врсте животиња, њихово здравствено стање, као и размештај у простору. Ветеринарске станице су планиране у центрима заједнице насеља.

Прихватилишта за напуштене животиње

У складу са интересом локалне заједнице, предвиђа се изградња **прихватилишта за напуштене животиње** у рубној зони урбаног подручја, са обавезном разрадом планом детаљне регулације.

Посебно је значајно увођење елемената урбане опреме за уређење јавних комуналних површина, као и планирање јавних паркинга, аутобуских стајалишта, паркова, скверова и линијског зеленила, као вид уређења јавних комуналних површина.

7. ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ЗАШТИТА, УРЕЂЕЊЕ И УНАПРЕЂЕЊЕ ПРЕДЕЛА

7.1. Заштита животне средине

Квалитет животне средине на територији подручја града Ниша зависи од многих кумулативних антропогених утицаја. Постоји повећани притисак на простор и ресурсе, тј. на животну средину у целини. Потенцијални ризици од загађивања и деградације животне средине условљени су повољним саобраћајним, локационим и другим условима који су од значаја за привредни развој. Подручје града Ниша погодно је за коришћење соларне енергије, биомасе и геотермалне енергије.

Загађење ваздуха на подручју града Ниша настаје због неповољног положаја обзиром да се изграђени део града налази у котлини. Као последица често се јавља смог. Најважније изворе загађивања ваздуха представљају саобраћај дуж државних путева I и II реда и општинских путева, кућна ложишта на чврсто гориво и дивље депоније, а угрожавају га и индустријски објекти на планском подручју („Philip Morris Operations“ - дуванска индустрија, “Johnson electric d.o.o” - производња електричне и електронске опреме за аутоиндустрију, „Leoni WSS d.o.o.“- производња електричне и електронске опреме за аутоиндустрију, „Xingy Automotive Lighting System“ – производња опреме за осветљење „ZG Lighting SRB d.o.o.“ - производња расвете, „Tridonic SRB d.o.o.“ - производња расвете, „Monicom d.o.o.“ Ниш -

прехрамбена индустрија, „RAAVEX-GROUP“ - аутоиндустрија, „DMV DOO NIŠ“ - електроиндустрија, „Југо - импекс д.о.о. Ниш“ - прерада и промет обојених метала, „Integreated Microelectronics Incorporated“ - електроиндустрија, „OLIMPIAS SRB DOO“ - текстилна индустрија, „YUMIS DOO NIŠ“ - прехрамбена индустрија, „Лово промет д.о.о. Ниш“ - прехрамбена индустрија, „DOO BENLIAN FOODS NIŠ“ - прехрамбена индустрија, „JUGO - IMPEX E.E.R.“ - сакупљање, транспорт и рециклажа електричног и електронског отпада, „TAMI-TRADE DOO NIŠ“- производња осталих металних производа и хотелијерство, „Пут инжењеринг до.о. Ниш“ - изградња стамбених и нестамбених зграда, „MILK HOUSE DOO NIŠ - млекарска индустрија, „Ниш-експрес“Ниш - саобраћајно предузеће и др).

Загађење вода града Ниша је углавном антропогеног порекла. На квалитет површинских вода утичу: неконтролисано испуштање отпадних (употребљених) и фекалних вода из појединих насеља и из технолошких процеса индустрије директно у водоток или у канализациони систем, упуштање отпадних вода у подземље продирањем са површине терена или инфилтрирањем директно преко копаних бунара или преко неусловних септичких јама, спирање и разливање штетних и опасних материја (ђубрива, пестициди, процедне воде из постојеће депоније отпада на Бубњу или са дивљих депонија) по површини терена, у водоток или у подземље, испуштање атмосферских вода у пријемнике (канализациони систем, водоток, јаругу) без претходног пречишћавања првог таласа отеклих вода, непостојање постројења за третман комуналних отпадних вода, недовољна изграђеност канлизационих система насеља и спирање са загађених површина саобраћајница.

Загађење земљишта јавља се због изражене пољопривредне производње и због чврстих отпадних материја, која потичу из домаћинстава и индустрије, као и од различитих хаварија, расутих чврстих и течних терета. Посебно је изражена тенденција да се повртарска производња, због близине тржишта, лоцира на приградска и градска земљишта, која су најчешће загађена услед близине фрекветних саобраћајница и индустријских постројења. Ради повећавања приноса земљишту се додају минералне материје - урати, нитрати, фосфати и др. који ако се користе у прекомерној количини продиру, после атмосферских падавина или код интрнзивног наводњавања, у дубље слојеве земљишта све до водоносних слојева. Након већих атмосферских падавина ове минералне материје доспевају у водотоке и у подземне воде.

Бука и вибрације директно су повезани са развојем града, инфраструктуре и индустрије. Град Ниш је простор са значајним акустичким оптерећењем, с обзиром да као привредни, економски, културни, универзитетски центар југа Србије представља европску и балканску раскрсницу са значајним интезитетом друмског и железничког саобраћаја. Задњих година Ниш као регионални центар, употпуњује саобраћајне функције све израженијим коришћењем ваздушног коридора услед експлоатације аеродрома.

7.1.1. Категоризација животне средине

У погледу просторне ***категоризације*** планског подручја града Ниша према процењеном степену загађености животне средине, издвајају се:

1) *Подручја загађене и деградиране животне средине* - непосредна зона коридора аутопута, непосредна зона утицаја радних, индустријских зона и постројења, депонија, каменолома;
2) *Подручја угрожене животне средине* - приградске субурбане зоне Ниша, подручја интензивне пољопривреде, зона аеродрома, државни путеви I и II реда, подручја у околини железничке пруге, сеоска и викенд насеља, туристичке зоне са великим оптерећењем простора, водотокови III стварне класе квалитета (реке Јужна Морава и Нишава);
3) *Подручја квалитетне животне средине* - шумско подручје, ливаде и пашњаци, коридори локалних путева и
4) *Подручја веома квалитетне животне средине* - подручја заштићених природних добара: Сићевачка клисура, Јелашничка клисура, Сува планина, парк шума на Каменичком вису, споменик природе Церјанска пећина и др.

7.1.2. Планска решења заштите животне средине

Основно планско решење представља спровођење мера превентивне заштите и унапређења заштите животне средине.

Планско опредељење, у области заштите животне средине, заснива се на постизању оптималног и рационалног коришћења природних ресурса и унапређењу природних и створених вредности, као и интегрисању аспекта животне средине у планска решења у вези са наменом, уређењем и изградњом простора, привредним и туристичким развојем, управљањем отпадом и обезебеђивањем одрживог развоја подручја.

Концепт одрживог развоја представља основу заштите животне средине на планском подручју и остварује се спровођењем мера заштите природних ресурса и елемената животне средине. Постизање равнотеже између еколошких, економских и друштвених чинилаца одрживог развоја подручја, релативизацијом конфликата у заштити простора и одрживом развоју локалних заједница треба да представља основу развоја подручја.

Заштита и коришћење вода остварује се контролом постојећих извора загађења; препознавањем и уклањањем извора загађивања река - успостављањем система интегралног управљања отпадом на територији Просторног плана; спречавањем одрањања и спирања смећа у водотокове са постојећих несанитарних сметлишта до њиховог затварања и ремедијације; рационалном и стручном употребом пестицида и вештачких ђубрива на подручју Просторног плана; изградњом канализационог система у насељима где не постоји и прикључивањем свих планираних и постојећих објеката на колектор; изградњом канализационе мреже за атмосферске воде на територији целог Просторног плана; изградњом постројења за пречишћавање отпадних вода; израдом катастра септичких јама уз решавање проблема њиховог пражњења; регистровањем свих извора загађења вода (као једног од основних инструмената интегралног управљања водним ресурсима); применом организационо-економских мера за спречавање и смањење загађења вода; доследном применом Закона о водама РС, Уредбе о утврђивању Плана управљања водама на територији Републике Србије до 2027. године („Сл. гласник РС“, бр. 33/23) и Водопривредне основе Републике Србије (ВОС) у домену: утврђивања и координације мера за површинске и подземне воде које припадају истом еколошком, хидролошком и хидрогеолошком сливу; спречавања или смањења утицаја незгода код којих долази до изненадног загађивања вода; обезбеђењем очувања и достизањем доброг квантитативног статуса подземних вода; постизањем и одржавањем доброг статуса и доброг еколошког потенцијала водних тела површинских вода и подземних вода, ради заштите здравља људи, очувања водних и приобалних екосистема и задовољавања потреба корисника вода.

У домену заштите ваздуха предвиђа се смањење емисија загађујућих материја из постојећих и будућих извора загађивања (индивидуалних ложишта, из саобраћаја и привредних објеката) гасификацијом и топлификацијом подручја, коришћење еколошки прихватљивијих горива за загревање објеката-конверзија индивидуалних ложишта и веће коришћење течног нафтног гаса (ТНГ), као и коришћење електричне енергије у спрези са енергетски ефикасним термотехничким системима-топлотним пумпама, повећање локалног (индивидуалног) коришћења алтернативних извора енергије (соларне) за производњу електричне и топлотне енергије за сопствене потребе, али и контролом граничних вредности имисија загађујућих материја од стране јединице локалне самоуправе на основу утврђених европских и националних стандарда; ограничавање емисија из нових потенцијалних извора загађивања, повећање антропопресије простора услед повећаног броја корисника простора због даљег развијања привреде на предметном подручју; систематско праћење квалитета ваздуха, у складу са Европском директивом о процени и управљању квалитетом амбијенталног ваздуха (96/62/ЕС), у оквиру државне мреже мерних станица за мерење регионалног и прекограничног атмосферског преноса загађујућих материја у ваздуху и аероседиментима у оквиру међународних обавеза, а у складу са Законом о заштити ваздуха („Сл. гласник РС“, 51/25) и Уредбом о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха („Сл. гласник РС", бр. 11/10, 75/10 и 63/2013); унапређење зеленила и зелених површина у обухвату Просторног плана; обезбеђивање заштите стамбених зона од емисије загађујућих материја заштитним зеленим појасевима формираним од више аутохтоних биљних врста; планирање одговарајућих

техничких и технолошких решења којима се обезбеђује да емисија загађујућих материја у ваздух задовољава прописане граничне вредности дефинисане законском регулативом, за све објекте из којих се емитују загађујуће материје.

Заштита земљишта организује се систематским праћењем квалитета земљишта у непосредној околини инфраструктурних коридора; спровођењем техничке и биолошке рекултивације деградираног земљишта на локалним сметлиштима; очувањем економских и екосистемских функција земљишта спровођењем техничких и биолошких радова и мера заштите; спречавањем загађења токсичним материјама које се користе у пољопривреди: лекови, боје, пестициди, минерална ђубрива.

Управљање отпадом на планском подручју постиже се регионалним управљањем отпадом у складу са Програмом управљања отпадом у Републици Србији за период 2022-2031. године; дефинисањем зона за лоцирање рециклажних дворишта на подручју Просторног плана за примарну селекцију отпада и временски ограничено депоновање; организованим прикупљањем и одвожењем отпада, спровођењем забране одлагања свих врста отпада (комуналног, грађевинског, амбалажног, опасног и другог) осим на начин и на местима како је то одређено одговарајућим планом управљања отпадом, уклањањем и санитацијом несанитарних сметлишта; поштовањем локација намењених за депоновање опасног и медицинског отпада са територије Просторног плана.

Редован мониторинг животне средине и институционално јачање служби за заштиту животне средине имају за циљ стварање основе за предузимање конкретних активности у решавању еколошких проблема овог подручја и успешно имплементирање предложених мера. Из тог разлога, потребно је континуирано праћење стања елемената животне средине са циљем рационалног управљања планским подручјем.

7.2. Заштита, унапређење и уређење предела

У односу на основни развојни карактер, односно степен модификације природног предела, разликују се природни и културни предели, где се у оквиру културних разликују рурални и урбани предели, одређени карактером и интензитетом промена, коришћењем и насељавањем простора.

Главне црте рељефа резултат су деловања ерозивних сила на тектонској основи, чиме су се створиле основе за формирање просторних целина, које непосредно утичу на укупну валоризацију потенцијала и функционалну и просторну организацију. На територији града Ниша дошле су до изражаја две крупне партије рељефа: планински ободни рељеф нишавске удолине (северно, источно и јужно планинско крило) и рељеф Нишке котлине у долини Нишаве и Јужне Мораве.

У оквиру ових предеоних целина могу се издвојити посебни природни предели који својим специфичностима могу различито да утичу на укупан развој подручја Просторног плана:

(1) *долинско - котлински тип предела* (речни ток Нишаве пресеца Нишку котлину на два дела, на потесу од Сићевачке клисуре до ушћа Нишаве у Јужну Мораву. У долини Нишаве и Јужне Мораве, као и у долинама њихових притока, развила су насеља, различит карактер пољопривредне производње и саобраћајна мрежа;

(2) *брдски тип предела* (захвата делове изнад уских и издужених долина на обронцима ободних планина; на вишим терасама овог подручја, простиру се ораничне површине, које су знатно слабијег квалитета од нижих где се претежно гаје жита, док више и присојне стране представљају област винограда и воћњака);

(3) *планински тип предела* (чине делови планина на надморској висини изнад 700m – обронци Суве планине, Селичевице, Сврљишких планина и Калафата);

(4) *речни тип предела* (ток реке Нишаве од Сићевачке клисуре до ушћа у Јужну Мораву са свим својим притокама (са десне стране Малчанска, Суводолска, Каменичка, Бреничка и Рујничка река, а с леве стране Островичка, Студена (Јелашничка река), Кутинска и Габровачка река) и ток Топоничке реке.

(5) *клисурастои тип предела* (Сићевачка клисура је дубока пробојница Нишаве која на дужини од 17km повезује Нишку са Белопаланачком котлином. Клисура је островичком

котлином, подељена на два дела, горњу клисуру која је настала између Облика и Плеша на дужини од 6,75km, почевши од Стањановог врха па све до манастира Св. Петка, и доњу између Кусаче-Марамора на левој и Вишеграда с Грацем на десној страни на дужини од 8,25km, почевши од манастира Св. Петка па све до села);

Планско подручје се, на основу изражених природних вредности и континуитета коришћења и настањивања кроз историју може третитрати као **културни предео** кога чине људске делатности, грађевине и околни амбијент. У оквиру културних предела могу се издвојити рурални и урбани предели.

Природне пределе је у планским решењима и плановима управљања потребно заштитити, тј. обезбедити заштиту структуре предела и несметано функционисање природних процеса, заштиту биодиверзитета, као и очување и успостављање еколошких мрежа. Тамо где су нарушене њихове природне и естетске вредности треба омогућити санацију (ревитализацију и рестаурацију) у складу са режимом заштите. Такође је потребно обезбедити реваоризацију вредности и еколошки сензитивну презентацију природних, културно-историјских и естетских вредности у циљу едукације и јачања свести о њиховом значају, као и очување аутохтоног становништва и њиховог укључења у процес одрживог развоја заштићеног предела.

Развој руралних предела, који су најзаступљенији на територији града Ниша, заснива се на уважавању њиховог специфичног предеоног карактера, затечених вредости и капацитета предела.

Планским решењима се омогућава:

- *очување и унапређење карактеристичне структуре и слике руралних предела кроз*:
  - очување карактеристичног предеоног обрасца заснованог на коришћењу земљишта, односу изграђеног и отвореног простора и карактеру изграђивања: подстицањем традиционалних облика коришћења земљишта, регулацијом грађења и уређивања простора у складу са карактером предела и традицијом грађења; спречавањем ширења насеља и заустављањем непланске изградње (викенд насеља), стимулисањем коришћења постојећег грађевинског фонда, усклађивањем изградње инфраструктурних коридора и објеката са карактером и капацитетом предела;
  - очување и афирмацију карактеристичних културних и природних елемената у структури и слици предела (морфологија терена, водотокови, шуме, живице, засади, насеља, објекти) и креирање нових репера и симбола;
- *креирање позитивног архитектонског идентитета насеља у руралним пределима, треба заснивати на очувању и ревитализацији традиционалне архитектуре и постојећег квалитетног грађевинског фонда, као и на новој изградњи која уважава специфични рурални карактер физичке структуре насеља.*

Развој урбаних предела се у првом реду односи на Град Ниш и његово непосредно гравитационо подручје које је углавном и захваћено урбанизацијом. За зоне изградње и урбанизације треба обезбедити:

- *унапређење/очување слике и структуре урбаног предела кроз*:
  - регулацију грађења и уређивања простора у складу са карактером предел специфичностима развоја целине и делова града;
  - успостављање просторног реда у периурбаним подручјима - заустављањем ширења града, непланске изградње и концентрацијом нове изградње уз инфраструктурне коридоре;
  - јачање специфичног карактера панораме/силуете града, (одређене: преовлађујућом урбаном формом, карактером и диспозицијом репера, карактеристичним односом грађених и природних елемената) и њена презентација заштитом визура, уређивањем видиковаца и приобаља;
  - очување, унапређење и одрживо коришћење отворених, зелених простора и елемената природе у граду;
  - креирање мреже зелених и јавних простора којом се повезују природне и културне вредности насеља, периурбаних подручја и руралног предела;

- *креирање позитивног архитектонског идентитета градова и насеља подразумева*:
  - подизање општег нивоа културе грађења;
  - реализацију савремених концепата нове изградње усклађених са природним и културним, регионалним и локалним специфичностима;
  - уређивање и активирање напуштених и девастираних подручја;
  - уређивање високо квалитетних јавних простора.

8. УРЕЂЕЊЕ И УНАПРЕЂЕЊЕ ПРИРОДНИХ И КУЛТУРНИХ ДОБАРА

8.1. Природна добра

На територији Просторног плана налазе се заштићена природна добра I категорије: Специјални резерват природе „Јелашничка клисура“, Уредба о заштити Специјалног резервата природе „Јелашничка клисура“, („Службени гласник РС“, бр. 9/95), Споменик природе „Церјанска пећина“, (Уредба о заштити Споменика природе „Церјанска пећина“ („Службени гласник РС“, бр. 5/98) и Специјални резерват природе „Сува планина“, Уредба о проглашењу Специјалног резервата природе „Сува планина“, („Службени гласник РС“, бр. 72/15); природно добро II категорије: Парк природе „Сићевачка клисура“, Уредба о заштити Парка природе „Сићевачка клисура“, („Службени гласник РС“, бр. 16/00); Споменик природе „Лалиначка слатина”, Одлука о проглашењу Споменика природе „Лалиначка слатина” („Службени лист града Ниша”, број 17/15 и 74/15); Споменик природе „Каменички вис”, за који је покренут поступак заштите, у складу са чланом 42. ст. 6,, 7., 8. и 9. Закона о заштити природе (Студија заштите Споменика природе „Каменички вис”); Споменик природе „Новоселски брест запис”, Одлука о заштити споменика природе („Службени лист града Ниша”, бр. 11/03); Споменик природе „Дуд запис у Медошевцу”, Одлука о заштити споменика природе ("Службени лист града Ниша", бр. 11/03); Споменик природе „Рајковићев храст”, Одлука о заштити споменика природе ("Службени лист града Ниша", бр. 11/03); Споменик природе „Храст запис код Бањичког језера”, Одлука о заштити споменика природе ("Службени лист града Ниша", бр. 11/03); Споменик природе „Цер запис у Лесковику”, Одлука о заштити споменика природе ("Службени лист града Ниша", бр. 28/03); Споменик природе „Бели дуд у Нишкој Бањи”, Одлука о заштити споменика природе ("Службени лист града Ниша", бр. 28/03); Споменик природе „Два стабла крупнолисног медунца у Чукљенику” („Службени лист града Ниша”, број 37/19).

Поред заштићених природних добара на подручју Просторног плана налази се и простор предвиђен за заштиту за који је израђена студија заштите и утврђени режими заштите - Специјални резерват природе „Сићевачка клисура-Сврљишке планине”. Такође, Просторним планом се резервише простор за заштиту Крављанско-Миљковачке клисуре.

У обухвату Просторног плана идентификована су и еколошки значајна подручја Републике Србије на којима важе мере очувања из Прилога 3. Уредбе о еколошкој мрежи („Службени гласник РС”, број 102/10). Према наведеној Уредби, у границама плана налазе се следећа еколошки значајна подручја:

- еколошки значајно подручје „Сува планина” у оквиру којег су дефинисана следећа национално и међународно значајна подручја: међународно значајно подручје за птице „Сува планина” (IBA подручје - Important Bird Area), одабрано подручја за дневне лептире „Сува планина” (PBA подручје-Prime Butterfly Area), међународно значајна подручја за биљке „Сува планина” (IPA подручје - Important Plants Area) и Емералд подручје „Сува планина”;
- еколошки значајно подручје „Сићевачка клисура” у оквиру којег су дефинисана следећа национално и међународно значајна подручја: међународно значајно подручје за птице „Сићевачка клисура” (IBA подручје - Important Bird Area), одабрано подручја за дневне лептире „Сићевачка клисура” (PBA подручје-Prime Butterfly Area), међународно значајна подручја за биљке „Сићевачка клисура” и „Јелашничка клисура” (IPA подручје - Important Plants Area) и Емералд подручје „Сићевачка клисура” и „Јелашничка клисура”;

- еколошки значајно подручје „Лалиначка слатина”, у оквиру којег је дефинисано међународно значајна подручја за биљке „Лалиначка слатина” (IP A подручје - Important Plants Area) и
- еколошки значајно подручје „Каменички вис”.

У оквиру Просторног плана налазе се и подручја значајна за очување диверзитета осоликих мува под називима „Селичевица” и „Јелашничка клисура”. Такође, идентификована су подручја Натура 2000 европске еколошке мреже. Подручја од значаја за Заједницу (pSCI подручја) идентификована су у циљу очувања повољног статуса заштите строго заштићених и запггићених врста и приоритетних типова станишта за заштиту. Делови предметног плана налазе се у обухвату потенцијалних подручја од значаја за заједницу (potential Site of Community Importance - pSCI) Natura 2000 еколошке мреже, и то:

- pSCI подручје под називом „Сићевачка клисура”

• циљне врсте за очување простора: степски смук (Dolichophis caspius), вунаста преља (Eriogaster catax), јеленак (Lucanus cervus cervus), велики дукат (Lycaena dispar), дугопрсти вечерњак (Myotis capaccinii), српска рамонда (Ramonda serbica), грабљива кобилица (Saga pedo), пругасти нерит (Theodoxus transversalis) и ускршњи лептир (Zerynthia polyxena).

- pSCI подручје под називом „Јелашничка клисура”

• циљне врсте за очување простора: степски смук (Dolichophis caspius), јеленак (.Lucanus cervus cervus), велики дукат (Lycaena dispar), мрки многобојац (Nymphalis vaualhum) и српска рамонда (Ramonda serbica).

- pSCI подручје под називом „Сува планина”

• циљне врсте за очување простора: велики коњиц даждевњак (Cordulegaster heros), госпина папучица (Cypripedium calceolus), степски смук (Dolichophis caspius), вунаста преља (Eriogaster catax), јанкеов љиљан (Lilium carniolicum subsp. јапкае), јеленак (Lucanus cervus cervus), мрки многобојац (Nymphalis vaualbum), врста скакавца (Paracaloptenus caloptenoides) и планински плавац (Polyommatus eroides).

• приоритетни тип станишта за заштиту: 6170 Алпијске и субалпијске кречњачке травне заједнице и 4060 Алпијске и бореалне вриштине;

- pSCI подручје под називом „Нишава”

• циљне врсте за очување простора: велики коњиц даждевњак (Cordulegaster heros), степски смук (Dolichophis caspius), вунаста преља (Eriogaster catax), јеленак (Lucanus cervus cervus), велики дукат (Lycaena dispar), пругасти нерит (Theodoxus transversalis), речна шкољка (Unio crassus) и ускршњи лептир (Zerynthiapolyxena).

• приоритетни тип станишта за заштиту: 6210 Полу-природне суве карбонатне травне заједнице и пашњаци са фацијесима жбуњака (Festuco-Brometalia)(важна станишта орхидеја);

- pSCI подручје под називом „Ниш”

• циљне врсте за очување простора: вунаста преља (Eriogaster catax) и јеленак (Lucanus cervus cervus).

- pSCI подручје под називом „Лалиначка слатина”

• циљна врста за очување простора: црвенотрби мукач (Bombina bombina).

• приоритетни тип станишта за заштиту: 1340 Копнене слане травне формације.

- pSCI подручје под називом „Јужна Морава”

• циљне врсте за очување простора: речни рак (Astacus astacus), кеслерова кркуша (Romanogobio kessleri), танкорепа кркуша (Romanogobio uranoscopus), речна шкољка (Unio crassus), велики вретенар (Zingel streber) и мали вретенар (Zingel zingel).

• приоритетни тип станишта за заштиту: 91M0 Панонско-балканске шуме цера (Quercus cerris) и китњака (Quercuspetraea), 91W0 Мезијске шуме букве, 91Y0 Дакијске шуме китњака (Quercus petraea) и граба (Carpinus betulus).

- pSCI подручје под називом „Тресибаба”

• циљне врсте за очување простора: поточни рак (Austropotamobius torrentium), велики коњиц даждевњак (Cordulegaster heros), мочварни шаренац (Euphydryas aurinia) и дугопрсти вечерњак (Myotis capaccinii).

Обухват Просторног плана се налази и у границама потенцијалних подручја посебне заштите дивљих врста птица (енг. proposed Special Protection Area-pSPA) Natura 2000 еколошке

мреже у складу са прописом Европске уније -Директивом о очувању дивљих птица/Directive 2009/147/EC of the European Parliament and of the Council on the conservation of wild birds) и то:

- pSPA подручје под називом „Добрић-Нишава" је идентификовано због очувања станишта циљаних врста и то: осичара (Perdix perdix) и црноглава стрнадица (Emberiza melanocephala),
- pSPA подручје под називом „Сићевачка клисура" је идентификовано због очувања станишта циљаних врста и то: јаребице камењарке (Alectoris graeca) и сиви соко (Falco peregrinus).
- pSPA подручје под називом „Сува планина" је идентификовано због очувања станишта циљаних врста и то: галица (Pyrrhocorax graculus), планински попић (Prunella collaris) и сиви соко (Monticola saxatilis).
- pSPA подручје под називом „Сврљишко побрђе" је идентификовано због очувања станишта циљаних врста и то: буљина (Bubo bubo), прдавац (Crex crex), виноградска стрнадица (Emberiza hortulana), шумска шева (Lullula arborea) и пригаста грмуша (Sylvia nisoria).

Претходно набројана подручја су идентификована у складу са прописима Европске уније - Директива о очувању природних станишта и дивљих биљних и животињских врста (Council Directive 92/43/EEC on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora) и Директива о очувању дивљих птица (Directive 2009/147/EC of the European Parliament and of the Council on the conservation of wild birds), као и обавезама Републике Србије у процесу приступања Европској унији и она значајно доприносе одржавању или обнављању у повољном статусу заштите природних станишних типова и врста и доприносе кохерентности европске еколошке мреже Натура 2000.

Према „Правилнику о критеријумима за издвајање типова станишта, о типовима станишта, осетљивим, угроженим, ретким и за заштиту приоритетним типовима станишта и о мерама заштите" („Службени гласник РС", број 35/10), у обухвату Просторног плана налази се 21 „за заштиту приоритетни тип станишта":

- B2.111 - Шибљак јоргована (Syringa vulgaris) на карбонатима
- B2.131 - Шибљаци глога (Crataegus spp.)
- B2.1E - Шибљаци трњине (Prunus spinosa)
- C1.315 - Суви жбунасто-травни карбонатни камењар рудинског пелина (Artemisia alba)
- Cl .32 - Суве карбонатне ливаде и камењари
- C1.321 - Сува карбонатна ливада велшког вијука (Festuca gr. valesiaca)
- Cl.323 - Сува карбонатна ливада белешине (Andropogon ishaemum)
- Cl.328 - Суви карбонатни камењар ковиља (Stipapulcherrima)
- C2.21 Умерено влажне брдске ливаде
- C2.211 Умерено влажна брдска ливада овсенице (Arrhenatherum elatius)
- C2.211 Умерено влажна брдска ливада лисичијег репка (Alopecuruspratensis)
- C2.319 Умерено влажна брдска ливада пасјаче (Brachypodiumpinnatum)
- C3 .112 - Влажна брдска ливада лисичијег репка (Alopecurus pratensis)
- C3.115 - Влажна брдска ливада обичне ливадарке (Poa trivialis)
- C3.116 - Влажна брдска ливада ливадског вијука (Festucapratensis)
- C3 .117 - Влажна брдска ливада дивљег јечма (Hordeum secalinum)
- C3.219 - Влажна планинска ливада ливадског вијука (Festuca pratensis)
- C5.2 - Брдске и планинске високе зелени и папратишта
- C5.217 - Околопоточне високе зелени велике преслице (Equisetum telmateia)
- C6.15 - Централнобалканске слатине и слане степе
- E5.212 - Слани високи шаш реткокласе оштрице (Carex distans).

Сви наведени типови станишта су према Директиви о стаништима потенцијална Натура 2000 станишта и потребно их је очувати у постојећем стању.

Према Правилнику о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива („Службени гласник РС", бр. 5/10,47/11,32/16 и 98/16), у обухвату плана регистрована су станишта следећих врста од значаја за заштиту:

- биљне врсте: смичак (Himantoglossum calcaratum subsp. rumelicum), наталијина рамонда (Ramonda nathaliae), српска рамонда (Ramonda serbica), пољски кукурек (Hypecoum pseudograndiflorum), и друге;
- врсте гмизаваца: шумска корњача (Testudo hermanni), поскок (Vipera ammodytes), обични смук (Zamenis longissimus), рибарица (Natrix tessellata), барска корњача (Emys orbicularis), шумски гуштер (Darevskia praticola), кратконоги гуштер (Ablepharus kitaibelii), степски смук (Dolichophis caspius) и друге;
- врсте водоземаца: обична крастача (Bufo bufo), грчка жаба (Rana graeca), шарени даждевњак (Salamandra salamandra), црвенотрби мукач (Bombina bombina), жутотрби мукач (Bombina variegata) и друге;
- врсте дневних лептира: мрки многобојац (Nymphalis vaualbum), планински плавац (Polyommatus eroides), ластин репак (Papilio machaon), велики купусар (Pieris brassicae), мнемозина (Parnassius mnemosyne), мали преливац (Apatura ilia\ душичин плавац (Pseudophilotes vicrama) и друге;
- врсте птица: бела рода (Ciconia ciconia), шеварски трстењак (Aerocephalus melanopogon), мала царска шљука (Numenius phaeopus), шљука ливадарка (Gallinago media), спрудник убојица (Calidris pugnax), Vanelus gregarius, ритска сова (Asio flammeus) и друге;
- врсте сисара: велики мишоухи вечерњак (Myotis myotis), средоземни потковичар (Rhinolophus blasii), јужни потковичар (Rhinolophus euryale), велики потковичар (Rhinolophus ferrumequinum), дугокрили љиљак (Miniopterus schreibersii), мали слепи мишић (Pipistrellus pipistrellus), двобојни вечерњак (Vespertilio murinus), велики поноћњак (Eptesicus serotinus), планински слепи мишић (Hypsugo savii), мали ноћник (Nyctalus leisleri), шумски слепи мишић (Pipistrellus nathusii), белоруби слепи мишућ (Pipistrellus kuhlii), средњи ноћник (Nyctalus noctula), дивља мачка (Felis silvestris), видра (Lutra lutrd), вук (Canis lupus), шарени (Vormela peregusna);
- врсте риба: балкански златни вијун (Sabanejewia balconied), вијуница (Cobitis elongata), вијун (Cobitis taenia), мали вретенар (Zingel zingel), велики вретенар (Zingel streber), таикорепа кркуша (Romanogobio uranoscopus), кеслерова кркуша (Romanogobio kessleri), караш (Carassius carassius), линьак (Tinea tinea) и друге.

Специјални резерват природе „Јелашничка клисура“

Део подручја Јелашничке клисуре ставља се под заштиту као природно добро од изузетног значаја и сврстава се у I категорију заштите као Специјални резерват природе (у даљем тексту: специјални резерват "Јелашничка клисура"). "Јелашничка клисура" ставља се под заштиту ради очувања станишта природних реткости, ендемо-реликтних врста српске и наталијине рамондије (Ramonda serbica Pancic, Ramonda natalia Pancic), као и 39 мезијских, 20 балканских и шест илирских ендема и субендема и очувања посебне природне вредности коју чини клисура Јелашничке реке са богатим и разноврсном морфолошком орнаментиком.

Граница специјалног резервата "Јелашничка клисура" почиње у тачки у којој се спајају катастарске парцеле број 5501 и 5502 (КО Јелашница). Од ове тачке граница иде на запад обухватајући парцеле број: 5501, 5527/3, сече пут и наставља даље спољном ивицом парцела: 5566, 5572, 5573, 5566, 5568, 5569, 5570 и 5571. Ту граница прелази у катастарску општину Чукљеник и иде спољном границом следећих катастарских парцела: број 2774, 2775, 2776, 2773, 2774, 2752, 2751, 2750, 2748, 2747, 2741, 2739, 2738, 2737, 2736, 2735, 2734, 2714, 2709, 2708, 2702, 2701, 2700, 2699, 2698, 2687, 2696, 2693, иде спољном границом парцеле број: 4, 3 и 1/део (ова парцела се сече од најзападније тачке парцеле број: 607 до најсевернијe тачке парцеле 609). Обухватајући ову парцелу граница излази из катастарске општине Чукљеник и опет улази у катастарску општину Јелашница и иде северном границом парцела број: 5527/3, 5511, 5510, 5509, 5508, 5502 и завршава се код почетне тачке.

КО Чукљеник на катастарским парцелама у државној својини број: 1/део, 2 и 4 површине 57,27,84 ха; на катастарским парцелама у друштвеној својини број: 3, 2722, 2753, 2754, 2755, 2773 површине 2,80,96 ха; и на катастарским парцелама у приватној својини број 5, 6, 7, 8, 9,

2691, 2692, 2693, 2694, 2695, 2696, 2697, 2698, 2699, 2700, 2701, 2702, 2703, 2704, 2705, 2706, 2707, 2708, 2709/1, 2709/2, 2710, 2711, 2712/1, 2712/2, 2712/3, 2712/4, 2713, 2714/1, 2714/2, 2714/3, 2714/4, 2714/5, 2714/6, 2714/7, 2714/8, 2714/9, 2714/10, 2714/11,2714/12, 2714/13, 2714/14, 2714/15, 2714/16, 2714/17, 2714/18, 2715, 2716, 2717, 2719, 2720, 2721, 2723/1, 2723/2, 2724, 2725, 2726, 2727, 2728/1, 2728/2, 2729, 2730, 2731, 2732, 2733, 2734, 2735, 2736, 2737, 2738/3, 2739/1, 2739/2, 2739/3, 2740/1, 2740/2, 2740/3, 2740/4, 2740/5, 2740/6, 2740/7, 2740/7, 2740/8, 2741/1, 2741/2, 2741/3, 2741/4, 2741/5, 2742, 2743, 2744, 2745, 2746, 2747, 2748, 2749, 2750, 2751, 2752, 2756, 2757, 2758, 2759, 2760, 2761, 2761, 2762, 2763, 2764, 2765, 2766, 2767, 2768, 2769, 2770, 2771, 2772, 2774, 2775. и 2776 површине 16,48,40 ха КО Јелашница на катастарским парцелама у друштвеној својини број: 5527/3, 5565/1, 5666 и 5667 површине 35,14,33 ха и на катастарским парцелама у приватној својини број: 5501, 5502, 5503, 5504, 5505, 5506, 5507/1, 5507/2, 5507/3, 5507/4, 5507/5, 5508, 5509/1, 5509/2, 5510, 5511/1, 5511/2, 5568, 5569, 5570, 5571, 5572/1, 5572/2 и 5573 површине 4,01,13ha.

Површина специјалног резервата "Јелашничка клисура" износи око 124,38ha.

На подручју специјалног резервата "Јелашничка клисура" установљава се режим заштите II степена којим се:

1. Забрањује:

1) грађење објеката, осим објеката за потребе презентације, уређење викендица и истраживачки рад,

2) извођење радова којима се мењају морфолошке карактеристике рељефа,

3) сакупљање и коришћење заштићених биљних и животињских врста,

4) загађивање вода,

5) отварање депонија за комунални и индустријски отпад и бацање отпада,

6) лов, и

2. обезбеђује пошумљавање, побољшање квалитета шумских заједница и уређење пешачких приступа у залеђу клисуре уз обавезу очувања заштићених биљних врста.

О специјалном резервату "Јелашничка клисура" стара се Јавно предузеће "Србијашуме".

Плански документи, шумске, ловне, риболовне, водопривредне и друге основе и програми који обухватају заштићено подручје морају бити усаглашени са програмом заштите и развоја.

Споменик природе „Церјанска пећина“

Ерозивно-тектонски крашки облици који чине спелеолошке објекте Понорска пећина Провалија, Понор Церјанска пропаст, Повремено сифонско врело и Крашка јама изнад врела, стављају се под заштиту као природно добро од изузетног значаја и сврставају у I категорију заштите као споменик природе "Церјанска пећина" (у даљем тексту: споменик природе "Церјанска пећина").

Споменик природе "Церјанска пећина" ставља се под заштиту ради очувања морфолошких и хидролошких облика (пећина, врело, понор, крашка јама и др), богатства, разноврсности форми, величина, боја и састава пећинског накита, монументалности пећинских канала и дворана и богатства фауне (слепи мишеви, различите врсте пећинских инсеката и др).

Споменик природе "Церјанска пећина" је на подручју катастарских општина Церје и Кравље, укупне површине 63,07ha.

Границе споменика природе "Церјанска пећина" чине спољне линије граничних припадајућих катастарских парцела на којима се налазе спелеолошки објекти А, Б, Ц и Д.

А - Понорска пећина Провалија обухвата следеће катастарске парцеле КО Церје: 1417, 1418, 1419, 1420, 1421, 1422, 1423, 1424, 1425, 1426, 1427, 1428, 1429, 1430, 1431, 1432, 1433, 1435, 1436, 1437, 1438, 1439, 1440, 1441, 1442, 1443, 1434, 1445, 1446, 1447, 1448, 1449, 1450, 1451, 1452, 1453, 1454, 1455, 1456, 1457, 1458, 1459, 1460, 1461, 1462, 1463, 1651, 1652, 1653, 1664, 1665, 1666, 1667, 1668, 1669, 1670, 1671, 1672, 1673, 1674, 1675, 1676, 1677, 1678, 1679, 1680, 1681, 1682, 1683, 1684, 1685, 1686, 1687, 1688, 1689, 1690, 1691, 1692, 1693, 1694, 1695, 1696, 1697, 1698, 1699, 1700, 1701, 1702, 1703, 1704, 1705, 1706, 1707, 1708, 1709, 1710, 1711, 1712, 1713, 1714, 1715, 1716, 1717, 1718, 1719, 1720, 1721, 1722, 1723, 1724, 1725, 1726, 1727, 1728, 1729, 1730, 1731, 1732, 1733, 1734, 1735, 1736, 1737, 1738, 1739, 1740, 1741, 1742, 1743, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 6700, 6701, 6720.

Б - Понор Церјанска пропаст обухвата следеће катастарске парцеле КО Церје: 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 1273, 1274, 1275, 1276, 1277, 1278, 1279, 1280, 1281, 1282, 1283, 1284, 1285, 1286, 1287, 1288, 1289, 1290, 1291, 1292, 1293, 1294, 1295, 1296, 1297, 1298, 1299, 1300, 1301, 1302, 1303, 1304, 1345, 1346, 1347, 1348, 1349, 1350, 1351, 1352, 1353, 1354, 1355, 1356, 1357, 1358, 1359, 1360, 1361, 1362, 1363, 6715.

Ц - Повремено сифонско врело обухвата следеће катастарске парцеле КО Кравље: 5393, 5996, 5997, 5998, 5399, 5400, 5401, 5402, 5403, 5404, 5405, 5406, 5407, 5408, 5411, 5416, 5417, 6038, 6039, 6085/2.

Д - Крашка јама изнад врела обухвата катастарску парцелу 6039 КО Кравље. На заштићеним површинама споменика природе "Церјанска пећина" установљава се режим заштите II степена којим се:

1. Забрањује:

1) извођење радова који могу неповољно деловати на морфолошка, хидрографска и микроклиматска обележја пећине и пећинских канала;

2) изградња стамбених и викенд објеката, објеката за потребе пољопривреде, индустрије и рударства;

3) депоновање отпадака;

4) коришћење воде из врела и извора код села Кравља за наводњавање;

5) хватање и уништавање пећинске фауне;

6) уништавање пећинског накита и других пећинских облика, и

2. Обезбеђује:

1) научноистраживачки и образовни рад;

2) уређење заштићеног природног добра за пријем посетилаца и његово приказивање,

3) коришћење воде за покретање воденица и одржавање воденица;

4) коришћење пољопривредног и другог земљишта на традиционалан начин (испаша стоке, косидба ливада);

5) очување и унапређење естетских и пејзажних вредности заштићеног природног добра у вршењу шумских, пољопривредних и других радова који нису забрањени.

О споменику природе "Церјанска пећина" стара се Јавно предузеће Дирекција за изградњу града Ниша (у даљем тексту: Предузеће).

Предузеће у обављању послова заштите и развоја споменика природе "Церјанска пећина" обезбеђује спровођење прописаног режима заштите и очувања природног добра, научноистраживачких, културних, васпитно-образовних, информативно-пропагандних и других активности и доноси средњорочни и годишњи програм.

Предузеће у обављању послова заштите и развоја споменика природе "Церјанска пећина" обезбеђује обележавање овог споменика, унутрашњи ред и чуварску службу, у складу са актом који доноси уз сагласност министарства надлежног за послове заштите животне средине.

Плански документи, шумске, водопривредне, пољопривредне, ловне основе и други програми који обухватају заштићено подручје усагласиће се са Просторним планом Републике Србије и програмом заштите и развоја.

Специјални резерват природе „Сува планина“

Део подручја Суве планине у југоисточној Србији, ставља се под заштиту као Специјални резерват природе "Сува планина", I категорије подручје међународног и националног, односно изузетног значаја (у даљем тексту: Специјални резерват природе "Сува планина").

Специјални резерват природе "Сува планина" ставља се под заштиту ради очувања биолошких, предеоних, геолошких и геоморфолошких вредности, изузетног фаунистичког и флористичког диверзитета, односно великог броја врста биљака и животиња међу којима има ендемичних, реликтних, строго заштићених и заштићених врста, нарочито 58 врста лишајева, 1244 таксона флоре, 259 таксона инсеката, 12 врста риба, 23 врсте водоземаца и гмизаваца, 139 врста птица и 26 врста сисара. Поред јединственог живог света, на подручју Суве планине налазе се објекти геолошког и културно-историјског наслеђа.

Специјални резерват природе "Сува планина", укупне површине 18116,68ha налази се на територији општине Нишка Бања, Гаџин Хан и Бела Паланка.

На територији града Ниша граница Специјалног резервата природе "Сува планина" започиње код места званог Рајац, на граници између општине Гаџин Хан и града Ниша, тј. на граници КО Копривница и КО Доња Студена и правцем истока иде унутрашњом, јужном границом к.п. број парцеле 3747 (пут) у КО Доња Студена (што је и заједничка парцела са КО Копривница) до к.п. број 3242, где граница скреће ка северу, улази на подручје КО Доња Студена и продужава спољним границама к.п. бр. 3242, 3241, 3240 и 3239 до полигоне тачке 157, где пресеца пут у правцу међе к.п. број 3270 и 3237. Одатле граница прати спољашњу границу к.п. број 3237 до границе са КО Горња Студена.

У КО Горња Студена граница правцем југоистока прати спољашње границе к.п. бр. 2957, 2956, 2955, 2960, 2961, 2965, 2966, 2970, 2971, 2978, 2981, 2929, 2928 и 2927, сече к.п. број 5028 (пут) и продужава к.п. бр. 3264, 3265, 3266, 3261, 3253, 3293, 3297, 3317, 3322, 3314, 3313, 3334, 3335, 3336, 3337, 3339, 3398, 3364, 3363, 3362, 3361 и 3356 сече к.п. број 5032 (пут), наставља к.п. бр. 3525, 3522/2, 3521, 3522/1, 3527, 3530, 3531, 3534, 3553, 3552, 3551, 3549, 3548, 3547, 3546, 3555 и 3694, скреће ка северу парцелом 5040 (пут) коју затим сече у правцу тромеђе к.п. бр. 5040, 3695 и 3696. Од ове тромеђе граница наставља северном (спољном) границом к.п. број 3696 до к.п. број 5033 (пут), чију западну страну прати у правцу југа до к.п. број 3075. У правцу истока граница продужава к.п. бр. 3705, 3725, 3724, 3723, 3722, 4397 и 4399, скреће ка југу к.п. бр. 4401, 4402, 4405, 4426, 4424, 4423, 4420, 4419, 4767, 4766, 4765, 4764 и 4757, сече к.п. број 5039 (пут) у правцу тромеђе к.п. бр. парцела 5039, 4454 и 4533. Од тромеђе граница продужава спољним границама к.п. бр. 4533, 4534, 4536, 4537, 4523 и 5039 све до к.п. број 5038 (пут) коју сече, а која је и међна парцела са КО Вета и општином Бела Паланка.

Режим заштите I степена на територији града Ниша

Режим заштите I степена на подручју специјалног резервата природе обухвата две засебне целине: "Мосор", и "Соколов камен - Трем - Смрдан - Дивна горица" .

МОСОР: граница режима I степена заштите целине "Мосор" започиње у најсевернијој тачки, на међи к.п. бр. 1733 и 1952 у КО Копривница, општина Гаџин Хан и КО Доња Студена, општина Нишка Бања. Граница даље наставља у правцу југоистока, затим граница прати КО Копривница и КО Доња Студена, пролази кроз тромеђу катастарских општина Копривница, Доња Студена и Горња Студена, наставља границом КО Копривница и КО Горња Студена до тромеђе КО Копривница, КО Горња Студена и КО Јагличје. Целина Мосор према шумским основама обухвата делове Г.Ј. Сува планина III и то одељење 4 одсек "а" и одсек "1".

СОКОЛОВ КАМЕН - ТРЕМ - СМРДАН - ДИВНА ГОРИЦА: граница заштите I степена ове целине започиње на тромеђи к.п. бр. 5041 и 5018, у КО Горња Студена и КО Јагличје и прати, у правцу југоистока, југозападну границу к.п. број 5041 (пут) до границе одсека б и ц 14. одељења у ГЈ Селичевица-Коритник. Одавде линија границе скреће ка југу и сече к.п. број 5018, пратећи североисточну границу одсека б одељења 14.,13. и 12. у ГЈ Селичевица-Коритник, све до границе КО Горња Студена и КО Вета, коју прати у правцу југа до границе одсека б и ц у 42. одељењу ГЈ Сува планина 1 - Трем. Од тромеђе катастарских општина Ћелије, Чагровац и Горња Студена. Граница надаље иде границом КО Чагровац и КО Горња Студена, пролази кроз тромеђу катастарских општина Горња Студена, Чагровац и Јагличје и наставља границом КО Горња Студена и КО Јагличје до почетне тачке описа подручја режима заштите првог степена Трем.

Први степен заштите целине Соколов камен - Трем - Смрдан - Дивна Горица обухвата одељења и одсеке:

- ГЈ Сува планина I Трем: 6/б, 7/д, 8/2, 8/3, 8/ф, 9/1, 9/2, 9/3, 9/е, 9/ф, 10/1, 10/2, 10/3, 10/б, 11/1, 11/б, 12/1, 12/а, 13/1, 13/2, 13/3, 13/ц, 14/1, 14/2, 14/ц, 15/1, 15/б, 16/1, 16/2, 16/3, 16/ц, 18/1, 18/2, 18/3, 18/б, 19/1, 19/2, 19/б, 20/1, 20/2, 20/б, 21/1, 21/2, 21/ф, 22/2, 22/ц, 23/2, 23/ц, 24/1, 24/д, 25/1, 25/б, 26/1, 26/б, 27/1, 27/2, 27/б, 28/1, 28/ц, 32/1, 32/д, 33/б, 35/д, 36/ц, 37/1, 37/ц, 38/ц, 39/1, 39/ц, 40/2, 40/ц, 41/1, 41/ц, 42/1 и 42/ц.

- ГЈ Селичевица - Коритник: 12/3, 12/б, 13/1, 13/б, 14/2 и 14/б.

- ГЈ Сува планина III: 13/1 и

- ГЈ Сува планина I Ракош: 52/е, 53/а, 53/б, 58/б, 59/1, 59/2, 59/3, 59/б, 75/2, 75/3, 75/б, 76/1, 76/2, 76/б, 76/ц, 77/1, 77/а, 77/б, 86/1, 86/е, 87/1, 87/а, 88/1, 88/а, 88/б, 88/ц и 88/д.

Режим заштите I степена, утврђује се на површини 68,501ha у државном и приватном власништву. Режим заштите I степена обухвата две засебне целине: "Мосор" и "Соколов камен - Трем - Смрдан - Дивна горица".

На површинама на којима је утврђен режим заштите I степена забрањује се коришћење природних ресурса, изградња објеката, као и извођење било каквих радова.

На површинама на којима је утврђен режим заштите I степена радови и активности се ограничавају на:

1) научна истраживања и праћење природних процеса;

2) контролисану посету у образовне, рекреативне и општекултурне сврхе које нису у супротности са циљевима очувања природних вредности;

3) обележавање граница;

4) спровођење заштитних, санационих и других неопходних мера у случају пожара, природних непогода, удеса, реконструкција, болести и пренамножења одређених биљних и животињских врста, санација и одржавање постојећих објеката од посебног значаја, као што су високонапонски далеководи.

Режим заштите III степена на територији града Ниша

Подручје са режимом заштите III степена чини подручје дефинисано спољним границама заштићеног подручја и границама режима заштите I и II степена. Режим заштите III степена утврђује се на површини од 565,531ha у државном и приватном власништву.

На површинама на којима је утврђен режим заштите III степена радови и активности се ограничавају на:

1) експлоатацију и примарну прераду минералних сировина за подручја за која су сходно закону којим се уређује рударство и геолошка истраживања започете активности уз услов да морају бити на удаљености од 2-3km од подручја са утврђеним режимом заштите I и II степена;

2) очување и унапређење разноврсности аутохтоног живог света, посебно ретких, заштићених и у другом погледу значајних биљних и животињских врста, њихових популација и станишта;

3) примену мера у газдовању шумама којима се осигурава умерено повећање површина под шумским екосистемима и побољшање њихове структуре и здравственог стања, посебно у погледу заступљености виших узгојних типова, количине и квалитета дрвне масе, разноврсности и аутохтоности флористичко-дендролошког састава;

4) очување и обнављање објеката народног градитељства (кућа, вајата, бунара, амбара/кошева, сеника, качара, воденица и др) и уређење места на којима се налазе; сакупљање, конзервација и чување предмета, алата и опреме везаних за традиционални сеоски живот, очување усамљених примерака или група шумског дрвећа на ливадама, њивама, поред путева и у двориштима;

5) изградњу, реконструкцију и одржавање објеката електроенергетске, телекомуникационе, хидротехничке, саобраћајне и комуналне инфраструктуре;

6) рекултивацију деградираних површина;

7) уређење објеката и места за привремено одлагање и сакупљање комуналног и пољопривредног отпада;

8) изградњу мањег броја базена за воду за потребе напајања стоке и противпожарну заштиту у близини границе подручја са режимима заштите I и II степена уз услов да се вода допрема цевоводима;

9) извођење свих радова на удаљености од минимум 100m у пречнику од стабала у чијим се крошњама налазе гнезда строго заштићених и заштићених врста;

10) сечу старих репрезентативних јединки аутохтоних врста дрвећа;

11) примену хемијских средстава уз сагласност министарства надлежног за послове заштите животне средине при обављању радова и активности у области сточарства, ратарства, воћарства и виноградарства са циљем популарисања и преласка на органску производњу и обнављање и чување старих сорти и врста биљних култура и раса домаћих животиња.

Специјални резерват природе "Сува планина" поверава се на управљање ЈП "Србијашуме" из Београда (у даљем тексту: Управљач).

Очување, унапређење, одрживо коришћење и приказивање природних и других вредности подручја Специјалног резервата природе "Сува планина" спроводи се према плану управљања који доноси Управљач на период од десет година (у даљем тексту: План управљања), са садржином и на начин прописан законом којим се уређује заштита природе.

Управљач је дужан да на прописан начин обележи Специјални резерват природе "Сува планина", његову спољну границу, односно границе режима заштите.

Планski документи, шумске, ловне, пољопривредне и друге основе и програми који обухватају заштићено подручје Специјални резерват природе "Сува планина" усагласиће се са Просторним планом Републиком Србије и Планом управљања и режимима заштите.

Парк природе „Сићевачка клисура“

Сићевачка клисура ставља се под заштиту као природно добро од великог значаја и сврстава у II категорију заштите као парк природе (у даљем тексту: Парк природе "Сићевачка клисура"). Парк природе "Сићевачка клисура" ставља се под заштиту као подручје изузетне биолошке разноврсности и станиште или боравиште великог броја ендемичних, ендемореликтних, реликтних и ретких врста биљака и животиња, као особени пример појаве и међудејства геолошких, геоморфолошких и хидролошких процеса и као предео изражених обележја природне лепоте и успешног споја природе, људских традиционалних делатности и градитељства и културно-историјских споменика.

Парк природе "Сићевачка клисура" обухвата делове подручје града Ниша и општине Бела Паланка, укупне површине 7.746ha, од чега на подручју града Ниша 5.559ha, на деловима катастарских општина Куновица, Равни До, Просек, Јелашница, Сићево и Ореовац и целој катастарској општини Островица и на подручју општине Бела Паланка 2.187ha на деловима катастарских општина Црнче, Градиште и Долац.

Граница подручја парка природе на територији града Ниша почиње на тромеђи катастарских општина Сићево, Малча и Просек. Од ове тромеђе граница иде у смеру кретања казаљке на сату на север границом КО Малча и КО Сићево у дужини од 1.000m, а даље северном границом к.парцеле бр. 4376, 4735, затим западном страном парцеле бр. 4838 до пута к.п. бр. 8260, одакле наставља на север у дужини од 330m. Овде се граница ломи на исток и иде северозападном и западном страном к.п. бр. 4878, северном страном к.п. бр. 4873 до 4877, 4872/1 и 4871. Даље граница иде североисточном страном парцела 4855/1,3,4; 4854; 5016/2 до западног угла к.п. бр. 3244 (КО Сићево). Одавде, гранична линија обилази к.п. бр. 3244, њеном јужном, источном и северном страном идући до северног угла ове парцеле. Граница даље наставља северозападном страном к.п. бр. 4350 и 4349, затим пресеца к.п. бр. 4347 и 4345, па прати северозападну страну к.п. бр. 4196, западну страну к.п. бр. 4218 до пута к.п. бр. 8256, прелази пут и наставља југозападном страном к.п. бр. 4226/2. Даље гранична линија наставља да прати исти пут, идући даље западном страном к.п. бр. 3760 до пресека са новим путем к.п. бр. 8242, пресеца пут и даље иде западном страном к.п. бр. 3655/7,8. Од ове катастарске парцеле граница наставља на североисток пратећи северозападну страну к.п. бр. 3278; 3276; 3275/1,2; 3680; 8249 и наставља путем к.п. бр. 8249 у дужини од 200m. Граница потом сече к.п. бр. 3377, иде северозападном страном к.п. бр. 3385, северозападном, па северном страном к.п. бр. 3384, северном страном к.п. бр. 3380-3383, северозападном па северном страном к.п. бр. 165, до пута бр. 280. Граница прати овај пут у дужини од 150m, ломи се на исток пратећи исти у дужини од 100m, ломи се на север идући путем к.п. бр. 274 у дужини од 180m. Даље граница иде северном страном к.п. бр. 271, 266, сече парцелу к.п. бр. 373 и даље наставља њеном северном страном до полигоне тачке бр. 153. Одавде гранична линија наставља северном страном к.п. бр. 501-517, затим наставља путем 240 m до к.п. бр. 529 идући њеном северозападном и северном страном, па северном страном к.п. бр. 536-534, северозападном страном к.п. бр. 563 и 565 све до пута к.п. бр. 8245 одакле наставља путем у дужини од 900m до границе са територијом Бела Паланка.

У овој тачки гранична линија се ломи и иде на југ границом града Ниша и општине Бела Паланка до тромеђе КО Ланиште, Црнче и Равни До, одакле прати ову границу до јужне стране к.п. бр. 2041 (КО Равни До), где скреће на запад до старог пута Ниш-Димитровград. Одавде граница иде на запад путем Ниш-Пирот кроз КО Равни До (к.п. бр. 2579), КО Куновица (к.п. бр. 5967, 5968, 5969) и КО Јелашница (к.п. бр. 6010, 6011, 6088, 6009), све до раскрснице

поменутог пута и пољског пута к.п. бр. 6020 КО Јелашница. Граница, затим скреће на северозапад пољским путем к.п. бр. 6020 КО Јелашница, прати га у дужини од 450m, а затим иде истим путем кроз КО Просек к.п. бр. 3287 у дужини од 150m. Потом гранична линија иде јужном страном к.п. бр. 2752, 2754, 2755, 2756-2761, а затим сече пољски пут к.п. бр. 3260 и иде границом к.п- бр. 2687, 2621, 2623-2628 до реке Нишаве. Гранична линија потом сече реку Нишаву идући према северозападу западном страном к.п. бр. 2428 и 2429 а потом северном страном к.п. бр. 2418 где се ломи и иде северозападном границом к.п. бр. 2430-2433 до железничке пруге и пута Ниш-Димитровград. Овде граница сече пругу, а потом пут и иде на север потоком Дудина падина к.п. бр. 3259 КО Просек све до граничне белеге бр. 9 која се налази на граници КО Просек и КО Малча. Од граничне белеге бр. 9 граница иде на исток, а потом на север граничном линијом КО Просек и КО Малча све до тромеђе КО Просек, Малча и Сићево.

На подручју Парка природе "Сићевачка клисура" установљава се режим заштите III степена на већем делу подручја, површине од 6.555ha и режим заштите II степена на локалитетима Градиштанског кањона и Вис-Кусаче укупне површине 1.191ha.

Режим заштите III степена

У Парку природе "Сићевачка клисура" у режиму III степена заштите забрањено је:

1) узнемиравање, уништавање и сакупљање заштићених врста флоре и фауне;

2) уносити стране дивље животињске врсте, као и стране врсте биљака, осим за потребе спречавања ерозије и клизишта у грађевинским подручјима и гајења агрокултура на пољопривредним површинама сеоских домаћинстава;

3) сећи или уништавати дрвеће, жбуње и осталу вегетацију на странама кањона, као и на осталим деловима подручја парка кад се тиме угрожава биолошка разноврсност и стабилност природних екосистема и изазивају процеси ерозије;

4) изводити радове и активности које би нарушиле геоморфолошке одлике подручја (експлоатације бигра, камена, шљунка и других минералних сировина, отварање позајмишта земље, одлагање и депоновање земљишта и другог материјала, каптирање извора или делова водотока) и обављати друге делатности и предузимати друге радове којима се уништава природа, односно угрожавају вредности парка природе;

5) градити индустријске, инфраструктурне и друге објекте или изводити радове којима се загађују ваздух, земљиште и воде, смањује њихова количина, просторни и временски распоред или се угрожава амбијент и заштићена околина непокретних културних добара и добара под претходном заштитом;

6) обављати било какве радове у заштићеној околини непокретних културних добара без претходно прибављених услова и сагласности надлежне службе за заштиту споменика културе и природе;

7) градити викенд објекте изван грађевинског подручја утврђених просторним планом подручја парка природе;

8) депоновати комунални и индустријски отпад и секундарне сировине.

Режим заштите III степена

У Парку природе "Сићевачка клисура" на локалитетима Градиштански кањон и Вис-Кусача, осим мера из режима III степена заштите, прописују се и мере из режима II степена заштите којим је

1. Забрањено:

1) отварање и рад каменолома;

2) градити било које објекте, укључујући и привремене планинарске и шумарске објекте и друге сличне објекте, осим радова на одржавању магистралног пута Е-5 Ниш-Софија и пруге и уређење путног и пружног појаса, као и висећег моста на уласку у Градиштански кањон;

3) трасирање и уређење нових шумских путева и планинарских стаза, осим постојећих;

4) сакупљање шумских и других плодова, печурки и лековитог биља;

5) лов дивљачи;

6) крчење шуме, кресање лисника, извлачење лежавине, жирење и подбељивање стабла, као и испаша стоке на површинама под шумом и на шумском земљишту, осим ограниченог пашарења;

7) каптирање извора и захватање воде на водотоцима.

2. Обезбеђује се: евидентирање типова посебно значајних станишта и животних заједница, врста флоре и фауне, односно укупног биодиверзитета парка природе, а нарочито угрожених врста флоре и фауне; праћење стања очуваности, односно угрожености природних вредности и на тим основама планирање заштитних и узгојних радова на шумском земљишту и шумама и другим деловима подручја парка природе; реинтродукција и реколонизација ишчезлих врста које су некада насељавале подручје парка природе, изградња хранилишта за некрофаге врсте птица и друге активности на очувању и унапређивању стања популација ретких угрожених врста флоре и фауне; праћење стања природних вредности и успостављање мониторинга, научноистраживачки и образовни рад и презентација природних вредности и културних добара парка природе.

Заштита и развој Парка природе "Сићевачка клисура" спроводи се према програму заштите и развоја.

О Парку природе "Сићевачка клисура" стара се Јавно предузеће "Србијашуме".

Планови и програми уређења простора, шумске, ловне, водопривредне, пољопривредне и друге основе и програми који обухватају заштићено подручје усагласиће се са Просторним планом Републике Србије и програмом заштите и развоја.

Парк шума - на Каменичком вису

Актом заштите (број. 01-267/90-II-4 из 1990 год.) тадашња Скупштина општине Ниш прогласила је природно добро "Студене водице" као Парк Шума. Парк шума се налази у Г.Ј. "Камцнички Вис I" у одељењу 26. на северним падинама Туристичког рекреативног комплекса "Каменички вис", на територији општине Пантелеј – Град Ниш. Површина парк шуме је већим делом под високом шумом букве. Близина града даје овој површини значај у функцији рекрцације. Површина је 19,65ha.

"Новоселски брест запис"- споменик природе

Одлуком о заштити споменика природе (која је објављена у "Службеном листу града Ниша", бр. 11/03 од 24.3.2003. године), ставља се под заштиту стабло пољског бреста (Ulmus carpinifolia Gleditsch), под именом "Новоселски брест запис", као споменик природе III категорије - значајно природно добро.

Споменик природе "Новоселски брест запис", ставља се под заштиту као типичан представник своје врсте.

Споменик природе се налази на подручју града Ниша КО Ново Село, катастарска парцела 511, у државној својини, координата (75 66 700, 47 97 725).

Дендометријске карактеристике споменика природе су:

- обим дебла на 1,30 m	4,90 m
- пречник дебла на 1,30 m	1,56 m
- висина стабла	18 m
- пречник крошње	34,50 x 23,50 m
- старост стабла	око 390 година

Заштитни простор споменика природе је пројекција крошње у површини од 660m^2.

"Дуд запис у Медошевцу"- споменик природе

Одлуком о заштити споменика природе (која је објављена у "Службеном листу града Ниша", бр. 11/2003 од 24.3.2003. године), ставља се под заштиту стабло црног дуда под именом "Дуд запис у Медошевцу", као споменик природе III категорије - значајно природно добро.

Споменик природе, "Дуд запис у Медошевцу", ставља се под заштиту као типичан представник своје врсте.

Дендрометријске карактеристике споменика природе су:

- обим дебла на 1,30 m	3,60 m
- пречник дебла на 1,30 m	1,15 m
- висина стабла	20,00 m
- димензије крошње	21,20 x19,00 m
- старост стабла	око 150 година

Споменик природе се налази на подручју града Ниша, КО Медошевац, катастарска парцела 2076, у селу Медошевац, у државној својини, координата (75 70 500, 47 98 250).

Заштитни простор споменика природе је пројекција крошње у површини од 317m^2.

"Павловићев храст у Доњој Трнави"- споменик природе

Одлуком о заштити споменика природе (која је објављена у "Службеном листу града Ниша", бр. 11/2003 од 24.3.2003. године), ставља се под заштиту стабло храста лужњака (Quercus robur L.), под именом "Павловићев храст у Доњој Трнави", као споменик природе III категорије - значајно природно добро.

Споменик природе, "Павловићев храст у Доњој Трнави", ставља се под заштиту као типичан представник своје врсте. Споменик природе се налази на подручју града Ниша, КО Доња Трнава, катастарска парцела 2691/2 и 2691/3 у селу Доња Трнава, у приватној својини, координата (75 64 200, 48 09 450).

Заштитни простор споменика природе је пројекција крошње у површини од 469m^2.

Дендрометријске карактеристике споменика природе су:

- обим дебла на 1,30 m	4,30 m
- пречник дебла на 1,30 m	1,37 m
- висина стабла	24,00 m
- висина до прве живе гране	5,60 m
- димензије крошње	25,90 x 23,00 m
- старост стабла	око 400 година

"Храст лужњак у Доњој Трнави"- споменик природе

Одлуком о заштити споменика природе (која је објављена у "Службеном листу града Ниша", бр. 28/03 од 30.6.2003. године), ставља се под заштиту стабло храста лужњака (Quercus robur L.), под именом "Храст лужњак у Доњој Трнави", као споменик природе III категорије - значајно природно добро.

Споменик природе, "Храст лужњак у Доњој Трнави", ставља се под заштиту као типичан представник своје врсте.

Дендрометријске карактеристике споменика природе су:

- висина стабла	32,00 m
- дужина дебла	2,20 m
- обим дебла на прсној висини	5,80 m
- пречник дебла	1,85 m
- димензије крошње	32,00 x 26,30 m
- старост стабла	око 400 година

"Рајковићев храст"- споменик природе

Одлуком о заштити споменика природе (која је објављена у "Службеном листу града Ниша", бр. 11/03 од 24.3.2003. године) ставља се под заштиту стабло храста лужњака (Quercus robur L.), под именом "Рајковићев храст", као споменик природе III категорије - значајно природно добро.

Споменик природе "Рајковићев храст", ставља се под заштиту као типичан представник своје врсте.

Дендрометријске карактеристике споменика природе су:

- обим дебла на 1,30 m	4,40 m
- пречник дебла	1,40 m
- висина стабла	19,00 m
- дужина дебла	2,50 m
- димензије крошње	16,40 x 17,80 m
- старост стабла	око 400 година

Споменик природе се налази на подручју града Ниша, КО Доња Трнава, катастарска парцела 1253/3, поседовни лист 85, површине 2831m^2, у приватној својини, координата (75 63 400, 48 09 412).

Заштитни простор споменика природе је пројекција крошње у површини од 230m^2.

У непосредној близини Рајковићевог храста налази се група храстова додуше нешто млађих, али који би такође заврђују заштиту од стране државе као споменик природе.

"Храст запис код Бањичког језера"- споменик природе

Одлуком о заштити споменика природе (која је објављена у "Службеном листу града Ниша", бр. 11/03 од 24.3.2003. године) ставља се под заштиту стабло храста китњака (Quercus petraea Liebl.), под именом "Храст запис код Бањичког језера", као споменик природе III категорије - значајно природно добро.

Споменик природе, "Храст запис код Бањичког језера", ставља се под заштиту као типичан представник своје врсте.

Споменик природе се налази на подручју града Ниша, у селу Пасјача, КО Пасјача, катастарска парцела 2593, у приватној својини, координата (75 86 375, 48 01 525).

Дендометријске карактеристике споменика природе су:

- обим дебла на 1,30 m	5,80 m
- пречник дебла на 1,30 m	1,85 m
- висина стабла	17,00 m
- пречник крошње	25,30x23,70 m
- дужина дебла	2,40 m
- старост стабла	око 400 година

Заштитни простор споменика природе је пројекција крошње у површини од 471m^2.

"Запис у Лесковику"- споменик природе

Одлуком о заштити споменика природе (која је објављена у"Службеном листу града Ниша", бр. 97/06 од 20.12.2006. године), ставља се под заштиту стабло цера-записа у селу Лесковик, градске општине Црвени Крст - Ниш, под именом Запис У Лесковику, као споменик природе III категорије - значајно природно добро.

Споменик природе "Запис У Лесковику" ставља се под заштиту као капиталан примерак своје врсте, како по старости и димензијама, тако и по декоративности. Стабло је развијено, здраво и витално.

Споменик природе се налази на подручју града Ниша, градске општине Црвени Крст - Ниш, у селу Лесковик, катастарска општина Лесковик, кат. парцела бр. 1386/2, у приватној својини, координата (75 72 400, 48 07 225).

Дендометријске карактеристике споменика природе су:

- обим дебла на прсној висини	3,20 m
- дужина дебла	3,00 m
- пречник дебла	1,02 m
- висина стабла	18,00 m
- висина до прве живе гране	5,50 m
- средњи пречник крошње	16,40 m
- старост стабла	166 година.

Површина споменика природе је пројекције крошње и износи 247m^2.

"Цер запис у Лесковику"- споменик природе

Одлуком о заштити споменика природе (која је објављена у "Службеном листу града Ниша", бр. 28/03 од 30.6.2003. године), ставља се под заштиту стабло цера (Quercus cerris L.), под именом "Цер запис у Лесковику", као споменик природе III категорије - значајно природно добро. Споменик природе, "Цер запис у Лесковику", ставља се под заштиту као типичан представник своје врсте.

Дендрометријске карактеристике споменика природе су:

- обим дебла на прсној висини	4,10 m
- пречник дебла на 1,30 m	1,30 m
- висина стабла	18,00 m
- висина до прве живе гране	3,00 m
- димензије крошње	25,30 x 22,90 m
- старост стабла	око 200 година.

Споменик природе се налази на територији града Ниша, КО Лесковик, катастарска парцела 1393, у селу Лесковик, у приватној својини, координата (75 73 250, 48 07 500).

Заштитни простор споменика природе је пројекција крошње у површини од 456m^2.

"Бели дуд у Нишкој Бањи" - споменик природе(189-Е7)

Одлуком о заштити споменика природе (која је објављена у "Службени лист града Ниша", бр. 28/03 од 30.6.2003. године) ставља се под заштиту стабло белог дуда (Morus Alba L.), под именом "Бели дуд у Нишкој Бањи", као споменик природе III категорије - значајно природно добро. *Споменик природе, "Бели дуд у Нишкој Бањи", ставља се под заштиту као типичан представник своје врсте.*

Дендрометријске карактеристике споменика природе су:

- обим дебла на 1,30 m	4,15 m
- висина стабла	14,00 m
- пречник дебла	1,32 m
- димензије крошње	14,30x14,40 m
- старост стабла	око 150 година.

Споменик природе се налази на подручју града Ниша, КО Нишка Бања, катастарска парцела 1119/1, у државној својини, координата (75 82 200, 47 94 800).

Заштитни простор споменика природе је пројекција крошње у површини од 165m^2.

„Два стабла крупнолисног медунца у Чукљенику”

Одлуком о заштити споменика природе (која је објављена у "Службеном листу града Ниша", бр. 107/03 од 16.12.2019. године) стављају се под заштиту два стабла храста крупнолисног медунца *(Quercus virgiliana* Ten.), који представљају раритет подручја општине Нишка Бања импозантних дендометријских карактеристика и естетске вредности, правилног хабитуса, доброг здравственог стања и виталности. Поред ботаничке вредности, као и биолошке и предеоне разноврсности, ова монументална стабла имају и културно-историјски значај јер једно од стабала представља запис - свето дрво, први најпримитивнији „храм”, односно светилиште са најстаријим обичајним обредима.

Дендрометријске карактеристике 1. (тањег) стабла:

- висина стабла	21,00 m
- висина дебла до прве живе гране	1,90 m
- пречник дебла на 1,30 m	1,24 m
- обим дебла на 1,30 m	3,89 m
- пречник крошње	21,6 m
- старост стабла	Процењује се на 250 година

Дендрометријске карактеристике 2. стабла:

- висина стабла	21,00 m
- висина дебла до прве живе гране	1,10 m
- пречник дебла на 1,30 m	1,56 m
- обим дебла на 1,30 m	4,90 m
- пречник крошње	20,00 m
- старост стабла	Процењује се на 300 година

Споменик природе се налази у градској општини Нишка Бања, у селу Чукљеник, на катастарској парцели бр. 764 КО Чукљеник која је у јавној својини Града Ниша.

Положај Споменика природе одређен је следећим координатама по Гаус-Кригеру: Y=7587994 X=4793228.

Површина Споменика природе износи 680m^2 и представља збир површина два стабла храста пропорционална површини круга пречника крошњи стабла.

Надморска висина на којој се налази природно добро износи 493m.

Границу припадајућег простора стабала на терену чини хоризонтална пројекција крошњи одговарајућег пречника, која представља и границу природног добра.

8.1.1. Услови и мере заштите природних добара

1) Забрањено је извођење радова и активности у режиму заштите I степена у складу са чланом 35. став 3. тачка 1) Закона о заштити природе;

2) Забрањено је извођење радова и активности у режиму заштите II степена у складу са чланом 35. став 6. тачка 1) Закона о заштити природе;

3) Забрањено је извођење радова и активности у режиму заштите II степена Парка природе „Сићевачка клисура”:

- узнемиравање, уништавање и сакупљање заштићених врста флоре и фауне;
- унос страних дивљих животињских врста, као и страних врста биљака, осим за потребе спречавања ерозије и клизишта у грађевинским подручјима и гајења агрокултура на пољопривредним површинама сеоских домаћинстава;
- сеча или уништавање дрвећа, жбуња и остале вегетације на странама кањона, као и на осталим деловима подручја када се тиме угрожава биолошка разноврсност и стабилност природних екосистема и изазивају процеси ерозије;
- извођење радова и активности којима би се нарушиле геоморфолошке одлике подручја (експлоатација бигра, камена, шљунка и других минералних сировина, отварање позајмишта земље, одлагање и депоновање земљишта и другог материјала, каптирање извора или делова водотока), као и обављање других делатности и предузимање радова којима се уништава природа или угрожавају природне вредности;
- изградња индустријских, инфраструктурних и других објеката или извођење радова којима се загађују ваздух, земљиште и воде, смањује њихова количина, мења просторни и временски распоред или се угрожава амбијент и заштићена околина непокретних културних добара и добара под претходном заштитом;
- обављање било каквих радова у заштићеној околини непокретних културних добара без претходно прибављених услова и сагласности надлежне службе за заштиту споменика културе и природе;
- изградња викенд-објеката изван грађевинског подручја утврђеног просторнопланском документацијом;
- депоновање комуналног и индустријског отпада и секундарних сировина;

4) Забрањено је извођење радова и активности у режиму заштите II степена Споменика нрироде „Церјанска пећина”:

- извођење радова који могу неповољно утицати на морфолошка, хидрографска и микроклиматска обележја пећине и пећинских канала;
- изградња стамбених и викенд објеката, објеката за потребе пољопривреде, индустрије и рударства;
- депоновање отпада;
- коришћење воде из врела и извора код села Кравља за наводњавање;
- хватање и уништавање пећинске фауне;
- уништавање пећинског накита и других пећинских облика;
- загађивање водотокова и извора, упуштање, уношење и остављање отровних материја, чврстих отпадака и угинулих животиња или депоновање било које врсте отпадака на местима и на такав начин да могу бити унети у спелеолошки објекат текућом водом или слободним кретањем;
- уништавање, оштећивање или одношење делова пећинског накита, пећинских седимената, фосилних остатака и артефаката;

5) Забрањено је извођење радова и активности на подручју Специјалног резервата природе „Јелашничка клисура”:

- грађење и постављање објеката за потребе презентације заштићеног подручја, уређење видиковаца и истраживачки рад;
- извођење радова којима се мењају морфолошке карактеристике подручја;
- сакупљање и коришћење заштићених биљних и животињских врста;
- загађивање вода;
- отварање депонија за комунални и индустријски отпад и бацање отпада;

6) Забрањено је извођење радова и активности у режиму заштите II степена Споменика природе „Лалиначка слатина”:

- промена постојеће морфологије терена и измена хидродинамичких каратеристкка и режима, као и сви други радови и интервенције које могу утицати на измену хидролошког режима подземних и површинских вода;
- изградња објеката саобраћајне, енергетско-комуналне и туристичке инфраструктуре, стамбених и економских објеката, викендица и објеката пољопривредних газдинстава;
- експлоатација минералних сировина, материјала речних корита, преоравање слатинских површина и природних травњака, уношење инвазивних алохтоних врста;
- промена намене земљишта, осим у циљу заштите и развоја природног добра;
- брање, кидање и на било који начин уништавање биљног покривача са представницима строго заштићених и заштићених врста флоре;
- активности које доводе до значајног узнемиравања птица у период размножавања (март-јул);
- организовање јавних скупова и манифестација.

7) Забрањено је извођење радова и активности у режиму заштите III степена Специјалног резервата природе „Сува планина”:

- извођење активности које могу довести до оштећења или деградације објеката геонаслеђа (подразумева и узимање фосилног материјала са профила);
- експлоатација бигра;
- уништавање, узнемиравање, сакупљање и предузимање других активности којима би се могле угрозити биљне и животињске врсте и њихова станишта;
- свако порибљавање водотока, осим оног утврђеног важећим програмима;
- изградња нових рибњака и проширење постојећих;
- испуштање непречишћених отпадних вода, као и вода неадекватног квалитета у површинске водотоке или друге реципијенте;
- формирање мрцишта;
- стварање депонија отровних супстанци и осталог опасног отпада, као и изградња објеката за прераду или уништавање смећа, и осталог опасног отпада;
- изградња објеката и њихово инфраструктурно опремање до доношења одговарајућег планског акта, осим адаптације, санације и реконструкције већ постојећих сеоских, стамбених и туристичко-рекреативних објеката.

8) Забрањено је извођење радова и активности у режиму заштите III степена Парка природе „Сићевачка клисура”:

- отварање и рад каменолома;
- изградња објеката, укључујући и привремене планинарске и шумарске објекте и друге сличне објекте, осим радова на одржавању магистралног пута Е-5 Ниш-Софија, пруге и уређење путног и пружног појаса, као и висећег моста на уласку у Градиштански кањон;
- трасирање и уређење нових шумских путева и планинарских стаза, осим постојећих;
- сакупљање шумских и других плодова, печурки и лековитог биља;
- крчење шуме, кресање лисника, извлачење лежавине, жирење и подбељивање стабала, као и испаша стоке на површинама под шумом и на шумском земљишту, осим ограниченог пашарења;
- каптирање извора и захватање воде на водотоцима.

9) Забрањено је извођење радова и активности у режиму заштите III степена Споменика природе „Лалиначка слатина”:

- промена намене површина, осим у циљу заштите и развоја природног добра;
- преоравање и мелиорација травнатих станишта, као и извођење активности које могу довести до оштећења или деградације станишта (уклањање травног покривача са слојем земље);
- експлоатација минералних и неминералних сировина и отварање позајмишта земље и камена, осим ограниченог и строго контролисаног коришћења камена, глине и другог материјала на традиционалан начин, за потребе постојећих сеоских домаћинстава;
- извођење хидрогеолошких истраживања и радова без сагласности Завода и Управљача;

- уништавање и сакупљање строго заштићених и заштићених биљних и животињских врста;
- изградња каптажа и одвођење воде, осим за потребе водоснабдевања;
- испуштање непречишћених отпадних вода, као и вода неодговарајућег квалитета у потоке и реке;
- формирање мрцишта;
- пресецање уобичајених коридора дневно-ноћних и сезонских миграција животиња;
- изградња објеката, коришћење средстава и направа који на било који начин угрожавају дивље животиње и ремете њихове свакодневне активности;
- сакупљање свих развојних облика организама (јаја, ларве и др);
- паљење ватре, осим на местима одређеним за ту намену;
- уношење генетички модификованих организама;
- унемиравање птица, посебно у периоду гнежђења;
- изградња објеката и њихово инфраструктурно опремање до доношења одговарајућег планског акта, осим адаптације, санације и реконструкције већ постојећих сеоских, стамбених и туристичко-рекреативних објеката, као и оних који су предвиђени усвојеним програмима, плановима и основама;
- просецање било које нове саобраћајнице, уколико није утврђена важећим просторним или урбанистичким планом, или гранским основама које су усаглашене са режимима и мерама заштите подручја;

10) Забрањено је извођење радова и активности у режиму заштите III степена Споменика природе „Каменички вис”:
- изградња индустријских, привредних, хидротехничких и других објеката, укључујући стамбене и викенд објекте;
- промена намене површина која није у складу са концептом коришћења простора и важећим планским актима;
- вршење земљаних, грађевинских, шумарских и других радова којима се могу нарушти естетске и амбијенталне вредности заштићеног простора, погоршати његове карактеристике и примарне вредности или угрозити биодиверзитет;
- индустријска и индивидуална експлоатација минералних сировина и отварање позајмишта, изузев строго контролисане експлоатације подземних и надземних вода за потребе водоснабдевања;
- депоновање комуналног, индустријског, опасног и другог отпада и отпадних материја;
- формирање сточног гробља;
- испуштање отпадних вода у земљиште;
- изградња септичких јама;
- каптирање извора, захватање подземних и површинских вода и интервенције којима се мења постојећи хидролошки режим вода;
- просецање нових саобраћајница и постављање електричних водова, уколико то није предвиђено важећим просторним и урбанистичким плановима;
- коришћење, уништавање или предузимање других активности које могу довести до угрожавања станишта строго заштићених и заштићених врста флоре, фауне и гљива;
- сакупљање заштићених врста изван прописаног периода и употребом техничких средстава која могу оштетити или уништити јединке, односно њихова станишта;
- крчење вегетације и обављање других радњи на местима и на начин који може изазвати појаву процеса ерозије и спирања земљишта;
- уношење страних врста флоре и фауне;
- чиста сеча шума и сече које нису у складу са основом газдовања шумама;
- ложење ватре ван места посебно предвиђених за ту намену;
- брање, ломљење, кидање и ископавање биљних врста у природним састојинама;
- постављање (укуцавање) табли и других обавештења на стаблима;
- формирање нових ски-стаза и ширење капацитета ски-центра на рачун природних станишта.

11) Забрањено је извођење радова и активности на подручју Споменика природе: „Новоселски брест запис”, „Дуд запис у Медошевцу”, „Павловићев храст у Доњој Трнави”,

„Храст лужњак у Доњој Трнави", „Рајковићев храст", „Храст запис код Бањичког језера", „Запис у Лесковику", „Цер запис у Лесковику", „Бели дуд у Нишкој Бањи", „Два стабла крупнолисног медунца у Чукљенику":

- заштићено стабло посећи, ломити и сећи гране, кидати лишће и плодове или предузимати било које друге радње које би могле изменити њихов изглед или довеле у питање њихов биолошки опстанак;
- промена намене заштићене површине;
- депоновање смећа и другог отпада на заштићене површине;
- раскопавање и депоновање земље;
- ложење ватре;
- постављање табли и других обавештења на стаблима;
- садња било каквог декоративног зеленила на заштићеној површини;
- испуштање отпадних вода на заштићену површину;
- испаша и довођење домаћих животиња на заштићену површину;

12) У оквиру простора Специјалног резервата природе „Сићевачка клисура - Сврљишке планине", за који је израђена студија заштите и утврђен режим заштите II степена, предвиђају се следеће забране и ограничења у коришћењу простора:

- изградњу индустријских, металуршких и рударских објеката, асфалтних база, рафинерија нафте, као и објеката за складиштење и продају деривата нафте и течног нафтног гаса термоелектрана и ветрогенератора, соларних електрана, хидроелектрана и других хидротехничких објеката за захватање и транспорт воде за потребе изградње и рада хидроелектрана,
- изградњу објеката саобраћајне, енергетске, комуналне и друге инфраструктуре,
- изградњу аеродрома,
- изградњу услужних складишта, магацина и хладњача,
- изградњу викендица и других породичних и стамбених објеката за одмор,
- подизање монтажних објеката (осим монтажних објеката на ограничењу), угоститељских киоска, благајни, продајних штандова, надстрешница за возила и свих других привремених објеката са комерцијалном сврхом,
- измену морфологије терена, односно извођење радова који би могли да униште или наруше геоморфолошке и хидролошке карактеристике подручја,
- све облике примењених геолошких, хидролошких и геотермалних истраживања., осим извођење геолошких истраживања која подразумевају израду истражних бушотина (бушотине, раскопи, усеци, засеци и сл.) које служе за водоснабдевање становништва,
- превођење вода и измена хидродинамичких карактеристика и режима потока и река, као и све друге радове и интервенције које могу утицати на измену хидролошког режима подземних и површинских вода,
- површинску и подземну експлоатацију минералних сировина, тресета и материјала речних корита и језера, као и других природних ресурса, укључујући експлоатацију камена, камених дробина и сипаришта, осим подземне екплоатације воде за водоснабдевања становништа,
- формирање позајмишта и/или отварање каменолома,
- вађење речних наиоса где је нарушен добар еколошки статус вода,
- изградњу рударских објеката,
- чисту сечу шума за све врсте радова,
- промену намене шума и шумског земљишта у свим случајевима предвиђених Законом о шумама, осим ако то захтева општи интерес утврђен посебним законом или актом Владе, као и ради изградње објеката за заштиту људи и материјалних добара од елементарних непогода,
- изградњу објеката за рециклажу и спаљивање отпада и образовање депонија отпада,
- све активности дефинисане Законом о водама, а које се односе на забране и обавезе загађивача и забране ради заштите квалитета воде,
- изградњу хидротехничких објеката (брана-акумулација), преграђивање и регулација водотока, као и изградња хидроелектрана,
- коришћење воде и водних ресурса, осим за снабдевање водом становништва,
- санитарно-хигијенске потребе становништва и напајање стоке,

- коришћење подземних вода прве издани за наводњавање пољопривредног земљишта,
- промену намене водног земљишта (за текуће воде: корито за велику воду и приобално земљиште, а за стајаће: корито и појас земљишта уз корито стајаће воде, до највишег забележеног водостаја), које обухвата и напуштено корито и пешчане и шљунчане спрудове које вода повремено плави и земљиште које вода плави услед радова у простору (преграђивања текућих вода, експлоатације минералних сировина и слично),
- обављање интервенција и активности које неповољно утичу на станишта или строго заштићене дивље врсте биљака и животиња, чије присуство је утврђено истраживањем подручја,
- коришћење обрадивог пољопривредног земљишта прве, друге, треће, четврте и пете катастарске класе у непољопривредне сврхе,
- давање у коришћење државног и јавног пољопривредног земљишта (обрадивог и необрадивог) за производњу енергије коришћењем обновљивих извора енергије ветра и сунца са пратећом инфраструктуром (објекти ветрењаче, далеководи, пилони, други објекти у функцији електране, расвета и др.), извођење геолошких истражних радова и експлоатацију минералних сировиа;

13) У оквиру простора Специјалног резервата природе „Сићевачка клисура - Сврљишке планине", за који је израђена студија заштите и утврђен режим заштите III степена, предвиђају се следеће забране и ограничења у коришћењу простора:
- интервенције управљача, инспекцијског и стручног наздора, научног истраживања био и геодиверзитета, сточарења и одржавање постојећих инфраструктурних објеката,
- образовање депонија отпада;
- изградњу рафинерија нафте и објеката хемијске индустрије, металуршких и термоенергетских објеката, хидроелектрана и других хидротехничких објеката за захватање и транспорт воде за потребе изградње и рада хидроелектрана, складишта нафте, нафтних деривата и природног гаса;
- изградњу ветрогенератора;
- слободно испуштање отпадних и загађујућих вода у водотоке;
- отварање нових мајдана техничког камена унутар Заштићеног подручја, осим уколико се материјал таквих или сличних карактеристика не може наћи на подручју изван граница заштићеног подручја, или је исти привременог карактера просторно и временски строго ограничен, а користи се искључиво и само за побољшање услова живота локалне заједнице унутар заштићеног подручја (изградња и одржавање локалних саобраћајница и сл.);
- ширење експлоатације минералних сировина у постојећим коповима грађевинског материјала на подручјима или у близини подручја намењеног туризму, као и на подручју или у близини заштићене околине непокретних културних добара;
- нову изградњу свих хидроенергетских објеката и пратеће инфраструктуре (хидро и минихидроцентрале);
- пустошење и крчење шума, као и чиста сеча шума, која није планирана као редован вид обнављања шума;
- сеча појединачних старих стабала, импозантних дендрометријских карактеристика, значајних за очување биодиверзитета и културног наслеђа,
- уклањање аутохтоне вегетације;

14) На простору Крављанско-Миљковачке клисуре забрањено је извођење радова и активности којима се могу угрозити природне вредности за заштиту приоритетних типова станишта и популација строго заштићених и заштићених врста као што је тип станишта од значаја за заштиту - С 1.32 - Суве карбонатне ливаде и камењари, као и станишта врста: српске рамонде (Ramonda serbica), илирски љутић (Ranunculus illyricus), степски бадем (Prunus tenella) и др.;

15) На простору који се налази у обухвату еколошки значајних подручја еколошке мреже Републике Србије, примењују се мере заштите еколошке мреже у складу са Прилогом 3. Уредбе о еколошкој мрежи:
- забрањена је промена морфолошких и хидролошких особина подручја од којих зависи функционалност коридора;

- забрањено је уништавање и нарушавање станишта као и уништавање и узнемиравање дивљих врста;
- унапредити еколошке коридоре унутар грађевинских подручја успостављањем континуитета зелених површина чија структура и намена подржава функције коридора;
- на местима укрштања еколошких коридора са елементима инфраструктурних екосистема који формирају баријере за миграцију врста, предвидети техничко-технолошка решења за неометано кретање дивљих врста;
- изван зоне становања насеља забрањена ј е изградња објеката чија намена није директно везана за воду на растојању мањем од 50m од обале стајаћих вода, односно линије средњег водостаја водотока;
- обезбедити очување природног карактера, континуитета и еколошке функционалности водотокова као дела еколошке мреже Србије, посебно реке Нишаве, приобаља и повезаних влажних, шумских и степоликих станишта која представљају станишта строго заштићених и заштићених врста.

16) Обезбедити очување и несметано функционисање заштићених подручја;

17) У циљу очувања река, потока и приобалних станишта:
- забранити насипање и затрпавање мочварних подручја;
- забранити изградњу мини хидроелектрана,
- забранити каналисање и регулацију корита или ограничити ако не постоји друга могућност и уколико је доказано еколошком проценом да неће бити нарушене природне карактеристике водотока и станишта,
- успоставити и одржавати приобални заштитни појас, минимум 20m са обе стране, са аутохтоном вегетацијом;
- за прелазе инфраструктуре: предвидети пролазе за животиње, очување микростаништа (тихе воде, шљунчане аде и спрудови) и конструктивна решења која минимизују сенчење и баријере.

18) Забрањено је проузроковати значајне неповољне и трајне промене на објектима геонаслеђа (геолошко - палеонтолошког, геоморфолошког, спелеолоппсог, хидрогеолошког, хидролошког карактера);

19) Планирати мере санације и ревитализације деградираних делова реке Нишаве:
- извршити идентификацију, евидентирање и санацију дивљих депонија у приобалном појасу реке Нишаве, као и успостављање система редовног мониторинга и спречавања поновног стварања депонија,
- рестаурација старих рукаваца и влажних станишта,
- пошумљавање аутохтоним врстама у приобаљу;

20) Успоставити мониторинг као обавезни плански индикатор очуваности природних вредности на предметном подручју, нарочито мониторинг квалитета воде, морфологије обала на водотоковима, и стања биодиверзитета (нпр. проценат учешћа заштићених подручја на територији града Ниша);

21) Стимулисати традиционалне видове коришћења простора који доприносе очувању и унапређењу биодиверзитета:
- очувати пољопривредне, еколошке, рекреативне и пејзажно-естетске функције оранице, башта и воћњака и травних површина;
- очувати предеоне елементе (међе, живице, пољозаштитне појасеве, пашњаке, ливаде и друге вештачке коридоре) у циљу заштите веза еколошки значајних подручја;
- предвидети стварање нових рубних станишта као елемената агроекосистема у случају укрупњавања пољопривредних површина;

22) Плански и одрживо газдовати шумским ресурсима (коришћење, унапређење и заштита). Приоритетне локадије за пошумљавање су еродиране површине, потенцијална клизишта, позиције ветрозаштитних појасева, повезивање одвојених шумских комплекса и туристички локалитети.

23) За све радове и активности који подразумевају захвате у просторима високе осетљивости, предвидети мере праћења (monitoring), управљања и компензационе мере (обнова станишта, стварање еколошких коридора, транслокација и поновно насељавање врста) једнаке или веће природно-еколошке вредности у истом биогеографском контексту. Компензационе

мере одређује надлежно Министарство на основу члана 12. Закона о заштити природе и правилника којим се регулишу компензационе мере;

24) За мање или веће вертикалне стаклене површине, предвидети решења која умањују ефекат огледала у циљу смањења ризика од колизије и страдања птица на стакленим површинама;

25) Приликом озелењавања урбаних простора предност дати аутохтоним врстама отпорним на аерозагађење, које имају густу и добро развијену крошњу. Као декоративне врсте могу се користити и врсте егзота које се могу прилагодити локалним условима, а да при том нису инвазивне и алергене (тополе и сл.). Инвазивне (агресивне, алохтоне) врсте у Србији су: Acer negundo (јасенолисни јавор или негундовац), Amorpha fruticosa (багремац), Robinia pseudoacacia (багрем), Ailanthus altissima (кисело дрво), Fraxinus americana (амерички јасен), Fraxinus pennsylvanica (пенсилвански ј асен), Celtis occidentalis (амерички копривић), Ulmuspumila (ситнолисни или сибирски брест), Prunus padus (сремза), Prunus serotina (касна сремза);

26) Прибавити сагласности надлежних институција за извођење радова који изискују евентуалну сечу одраслих, вредних примерака дендрофлоре, како би се уклањање вегетације свело на најмању могућу меру;

27) Уколико се уништи постојеће јавно зеленило, оно се мора надокнадити под посебним условима и на начин који одређује јединица локалне самоуправе, сходно Закону о заштити животне средине;

28) Дефинисати одговарајуће поступке и мере за заштиту људи, животне средине, превенцију акцидената и умањење негативних ефеката изградње (нарочито буку, вибрације, светлосно загађење);

29) Уколико се током радова наиђе на геолошко-палеонтолошке или минералошко-петролошке објекте, за које се претпоставља да имају својство природног добра, сагласно члану 99. налазач је дужан да пријави Министарству заштите животне средине и предузме мере заштите од уништења, оштећивања или крађе до доласка овлашћеног лица;

30) Очувати и заштити пољопривредно и шумско земљиште - високог зеленила и вреднијих примерака дендрофлоре (појединачна стабла), шумских екосистема и комплекса, ливада и пашњака, као и природних целина које су повезане водотоцима и приобалном вегетацијом и вегетацијом поред путева и сл.;

31) Повећати проценат јавних зелених површина, броја и разноврсности постојећих категорија јавног зеленила и одржавати га у блиско природном стању;

32) Приликом израде планских докумената нижег хијерархијског нивоа, дефинисати инжењерско - геолошке услове којима ће се омогућити стабилност тла у току изградње и коришћења објеката. Спречити појаву ерозије и инжењерско - геолошких процеса у непосредном окружењу;

33) Простор инфраструктурно опремити по високим еколошким стандардима, у складу са планираним грађевинским капацитетима. Непропусне септичке јаме, као прелазно решење до изградње канализационе мреже, треба да буду дефинисане као стандард за све објекте;

34) Простор око водних акумулација мора бити уређен уз успостављање зона санитарне заштите према Правилнику о начину одређивања и одржавања зона санитарне заштите изворишта водоснабдевања („Службени гласник РС”, број 92/08);

35) Обезбедити заштиту и коришћење вода интегралним управљањем водама, спровођењем мера за очување површинских и подземних вода и њихових резерви, квалитета и количина у складу са Законом о водама;

36) Извршти идентификацију отпадних вода, решити начин њиховог пречишћавања и увести забрану упуштања у водотоке непречишћених отпадних вода;

37) У циљу заштите квалитета животне средине, поштовати начела заштите животне средине дефинисана чланом 9. став 1. Закона о заштити животне средине, и то:

- тачка 2) Начело превенције и предострожности - свака активност мора бити планирана и спроведена на начин да: проузрокује најмању могућу промену у животној средини; представља најмањи ризик по животну средину и здравље људи; смањи оптерећење простора и потрошњу сировина и енергије у изградњи, производњи, дистрибуцији и употреби; укључи

могућност рециклаже; спречи или ограничи утицај на животну средину на самом извору загађивања.

Начело предострожности остварује се проценом утицаја на животну средину и коришћењем најбољих расположивих и доступних технологија, техника и опреме. Непостојање пуне научне поузданости не може бити разлог за непредузимање мера спречавања деградације животне средине у случају могућих или постојећих значајних утицаја на животну средину.

- тачка 3) Начело очувања природних вредности - природне вредности користе се под условима и на начин којима се обезбеђује очување вредности геодиверзитета, биодиверзитета, заштићених природних добара и предела. Обновљиви природни ресурси користе се под условима који обезбеђују њихову трајну и ефикасну обнову и стално унапређивање квалитета.

Необновљиви природни ресурси користе се под условима који обезбеђују њихово дугорочно економично и разумно коришћење, укључујући ограничавање коришћења стратешких или ретких природних ресурса и супституцију другим расположивим ресурсима, композитним или вештачким материјалима;

38) Планира се висок ниво квалитета животне средине, за који се предвиђа:

- ремедијација или санација деградиране животне средине;
- делатности и технологије чија реализација и редовни рад неће утицати на квалитет животне средине и здравље становништва и за које се поступком процене утицаја могу планирати и реализовати мере превенције, спречавања и отклањања потенцијално негативних утицаја и ефеката у простору и животној средини, мере заштите и мониторинга животне средине у свим фазама реализације, редовног рада и за случај акцидента;
- управљање комуналним отпадом у складу са планом управљања отпадом и локалним нормативним актима, а управљање амбалажним, опасним и осталим врстама отпада конкретног технолошког поступка у складу са Законом о управљању отпадом („Службени гласник РС“, бр. 109/25);

- спречавање неадекватног одлагања отпада и формирање сметлишта, санирање постојећих сметлишта комуналног отпада, као и подстицати рециклажу и поновно искоришћење отпада ради очувања природних ресурса и животне средине;

У складу са чланом 35. став 3. Закона о заштити природе и чланом 3. Уредбе о режимима заштите, дефинисано је да се у режиму заштите I степена забрањује коришћење природних ресурса и изградња објеката, а радови и активности су ограничени на научна истраживања и праћење природних процеса, контролисану посету у образовне, рекреативне и општекултурне сврхе, као и спровођење заштитних, санационих и других неопходних мера у случају пожара, елементарних непогода и удеса, појава биљних и животињских болести и пренамножавања штеточина, уз сагласност Министарства.

У складу са чланом 35. став 5. Закона о заштити природе и чланом 4. Уредбе о режимима заштите, дефинисано је да се у режиму заштите II степена могу вршити управљачке интервенције у циљу рестаурације, ревитализације и укупног унапређења заштићеног подручја, без последица по примарне вредности њихових природних станишта, популација, екосистема, обележја предела и објеката геонаслеђа, обављати традиционалне делатности и ограничено користити природни ресурси на одржив и строго контролисан начин.

Чланом 35. став 8. Закона о заштити природе и чланом 5. Уредбе о режимима заштите, дефинисано је да се у режиму заштите III степена могу вршити управљачке интервенције у циљу рестаурације, ревитализације и укупног унапређења заштићеног подручја, развој села и унапређење сеоских домаћинстава, уређење објеката културно-историјског наслеђа и традиционалног градитељства, очување традиционалних делатности локалног становништва, селективно и ограничено коришћење природних ресурса и простора уз потребну инфраструктурну и другу изградњу.

У складу са самосталним чланом 36. Закона о изменама и допунама Закона о заштити природе, подручја која су класификована као подручја од европског значаја у складу са критеријумима утврђеним у члану 38. став 4. овог закона, успостављају се као делови еколошке мреже у складу са чланом 38. став 5. овог закона и уживају пуну заштиту у складу са одредбама овог закона док не постану део европске еколошке мреже НАТУРА 2000.

Ажурирање еколошке мреже Републике Србије врши Завод за заштиту природе Србије у складу са чланом 38. став 8. Закона о заштити природе, те је у односу на горе наведене циљане

вредности еколошки значајних подручја, и наведеног присуства за заштиту приоритетних типова станишта и станишта строго заштићених и заштићених врста, утврђен простор на територији града Ниша који представља простор „високе еколошке значајности" и неопходно га је штитити у складу са Законом о заштити природе и Уредбом о еколошкој мрежи.

Заштита еколошке мреже, на основу члана 6. Уредбе о еколошкој мрежи обезбеђује се спровођењем прописаних мера заштите ради очувања биолошке и предеоне разноврсности, одрживог коришћења и обнављања природних ресурса и добара и унапређења заштићених подручја, типова станишта и станишта дивљих врста у складу са законом којим се уређује заштита природе, и другим прописима.

8.2. Културна добра

У складу са условима Завода за заштиту споменика културе Ниш, бр. 1718/2-02 од 23.12.2022. године, на планском подручју се налази велики број непокретних културних добара, од којих више са својствима од изузетног и великог значаја, затим више објеката и целина које уживају претходну заштиту, као и већи број обеката културно-историјске вредности регистрованих у службеној документацији Завода за заштиту споменика културе Ниш.

Добра која уживају претходну заштиту по основу покретања поступка за проглашење, али и она по основу евиденције у службеној документацији Завода за заштиту споменика културе Ниш, као и споменици, бисте, спомен-плоче и друга спомен-обележја, посвећена значајним личностима и догађајима, такође уживају заштиту.

Према Закону о културном наслеђу („Службени гласник РС", бр. 129/21) претходна заштита је део процеса вредновања материјалног културног наслеђа које претходи утврђивању за културна добра. У складу са одредбама члана 34. поменутог закона, режим претходне заштите отпочиње моментом предузимања управних радњи на идентификацији добра за које се верује да поседују споменичка својства. Установа заштите дужна је да о евидентирању добра која ужива претходну заштиту обавести власника или држаоца, односно лице које користи или управља њоме, да у року од три године од евидентирања утврди да ли добро има споменичка својства и у том року предложи њено утврђивање за непокретно културно добро. Уколико евидентирано добро није утврђено за културно добро у року од три, а изузетно, ако за то постоје оправдани разлози, највише још три године, на њега се неће примењивати утврђене мере заштите, осим за археолошки локалитет и археолошко подручје, чија је претходна заштита трајна.

Списак непокретних културних добара

Споменици културе од изузетног значаја

Општина Медијана
01. Ћеле Кула
Општина Пантелеј
02. Рановизантијска гробница у Јагодин Мали у дворишту Енглеског дома
Општина Црвени Крст
03. Спомен музеј „12. фебруар" (логор на Црвеном Крсту)

Споменици културе од великог значаја

Општина Медијана
01. Зграда старог официрског дома
02. Зграда Пастеровог завода
Општина Пантелеј
03. Латинска црква у Горњем Матејевцу
Општина Црвени Крст
04. Нишка Тврђава
05. Зграда старог начелства (зграда Универзитета)
Општина Нишка Бања
06. Манастир Св. Богородице у Сићеву

Споменици културе

Општина Медијана

01. Иконостас Саборне цркве са Саборном црквом
02. Кућа Стамболијских
03. Џамија у ул. Милојка Лешјанина
04. Кућа у ул. Епископској бр. 52
05. Зграда у ул. Обреновићевој бр. 38
06. Зграда у ул. Светозара Марковића бр. 14
07. Зграда у ул. Милојка Лешјанина бр. 17
08. Зграда у ул. Обилићев венац бр. 18
09. Кућа Мишићевих у ул. Вожда Карађорђа бр.25
10. Зграда Народног позоришта
11. Споменик ослободиоцима Ниша на Тргу краља Милана
12. Гробнице са бистом Павла Стојковића
13. Стара кућа на спрат у Копитаревој улици бр. 7
14. Зграда са казанџијским радионицама у ул. Копитаревој бр. 9
15. Зграда Комунистичке општине (Народна библиотека) у ул. Боривоја Гојковића
16. Зграда хотела „Парк“
17. Група зграда које чини недељиву целину у ул. Обреновићевој (12,14,16)
18. Зграда у ул. Обреновићевој бр. 22
19. Зграда у ул. Обреновићевој бр. 28
20. Зграда у ул. Обреновићевој бр. 30
21. Зграда у ул. Обреновићевој бр. 32
22. Зграда у ул. Обреновићевој бр. 67
23. Зграда Црвеног крста у ул. Обреновићевој бр. 73
24. Зграда у ул. Обреновићевој бр. 122
25. Зграда у ул. Наде Томић бр. 21
26. Зграда у ул. Иве Лоле Рибара бр. 2, тзв. Апелова
27. Зграда у ул. Орловића Павла бр. 12
28. Зграда у ул. Хиландарској бр. 2
29. Зграда на Тргу Павла Стојковића бр. 10-10а
30. Група зграда која чини недељиву целину на Тргу краља Милана (границе целине: Трг Милана Обреновића, кеј Кола српских сестара и ул. Милојка Лешјанина):

- Грађевина на тргу Краља Милана Обреновића бр. 1 (к.п. бр. 331)
- Грађевина на тргу Краља Милана Обреновића бр. 3 (к.п. бр. 332)
- Грађевина на тргу Краља Милана Обреновића бр. 5 (к.п. бр. 334)
- Грађевина на тргу Краља Милана Обреновића бр. 7 (к.п. бр. 336)
- Грађевина на тргу Краља Милана Обреновића бр. 9 (к.п. бр. 337)
- Грађевина на гргу Краља Милана Обреновића бр. 11 (к.п. бр. 338)
- Грађевина на тргу Краља Милана Обреновића бр. 13 (к.п. бр. 339)
- Грађевина на тргу Краља Милана Обреновића бр. 15 (к.п. бр. 341)
- Грађевина на тргу Краља Милана Обреновића бр. 21 (к.п. бр. 342)
- Грађевина на тргу Краља Милана Обреновића бр. 23 (к.п. бр. 343)
- Грађевина у ул. Милојка Лешјанина бр. 2 (к.п. бр. 329)
- Грађевина у ул. Милојка Лешјанина бр. 4 (к.п. бр. 329)
- Грађевина у ул. Милојка Лешјанина бр. 6 (к.п. бр. 329)
- Грађевина у ул. Балканској бр. 7 (к.п. бр. 337)
- Грађевнна у ул. Балканској бр. 9 (к.п. бр. 337)
- Грађевина у ул. Балканској бр. 11 (к.п. бр. 338)
- Грађевина у ул. Балканској бр. 13 (к.п. бр. 339)
- Грађевина у ул. Балканској бр. 15 (к.п. бр. 340)
- Грађевина на кеју Кола српских сестара бр. 1
- Грађевина на кеју Кола српских сестара бр. 3

31. Зграда Народног музеја у ул. Милојка Лешјанина 14
32. Зграда у ул. Наде Томић бр. 7
33. Зграда у ул. Пријездиној бр. 5
34. Зграда у ул. Милојка Лешјанина бр. 36
35. Зграда у ул. Милојка Лешјанина бр. 39
36. Зграда Андона Андоновића у ул. Обреновићевој бр. 41
37. Зграда на Тргу Павла Стојковића бр. 6
38. Зграда на Тргу Павла Стојковића бр. 12
39. Зграда у ул. Обилићев венац бр. 20
40. Зграда у ул. Обилићев венац бр. 22
41. Кућа Поповића у ул. Учитељ Тасиној бр. 17
42. Зграда Председништва Скупштине Општине
43. Црква Св. Арханђела (мали саборни храм)
44. Зграда Гимназије „Стеван Сремац“
45. Зграда Прве јавне библиотеке у ул. Јеронимовој
47. Зграда Симфонијског оркестра
48. Зграда Суда
49. Зграда радио станице
50. Зграда поште 1
51. Зграда трговца Тодора Цекића
52. Зграда у ул. Светозара Марковића, бр. 40
53. Зграда у ул. Југ-Богдановој бр. 3
54. Зграда на Кеју 29. децембра бр. 10-12
55. Зграда у ул. Орловића Павла бр. 16
56. Зграда Специјалне полиције
57. Кућа у ул. Петра Вучинића бр. 26 („Турска амбасада“)
58. Спомен гробница на Синђелићевом тргу
59. Зграда Прве војне болнице, бул. Зорана Ђинђића бр. 62

Општина Нишка Бања

60. Стара кућа Тодора Коцића у Јелашници
61. Старо купатило са базенима 3 и 4 у Нишкој Бањи
62. Манастир Св. Петка - Иверица у Островици
63. Црква Св. Николе у селу Манастир
64. Зграда Уметничке колоније у Сићеву
65. Стара хидроелектрана „Св. Петка“ у Острвици
66. Вила апотекара Величковића у Нишкој Бањи

Општина Палилула

67. Старо нишко гробље (посебно су вредне: породична гробница др Николе Целоковића, породична гробница Мите Ристића, породична гробница Узуновића, породична гробница др Павла Јефтића, породична гробница др Воје Стојановића и гробљанске капеле)
68. Споменик на гробу Атанасија Петровића на Старом Гробљу
69. Споменик на гробу пуковника Милована Недића на Старом Гробљу
70. Гробница са спомеником сердару Јолу Пилетићу на Старом Гробљу
71. Гробница са спомеником Тодору Станковићу на Старом Гробљу
72. Споменик на гробу Станка Власотиначког на Старом Гробљу
73. Споменик на гробу Николе Рашића на Старом Гробљу
74. Гробница са спомеником Проки Јовкићу на Старом Гробљу
75. Гробница са бистом Павла Стојковића на Старом Гробљу
76. Зграда Инжењеријске касарне
77. Црква Св. Николе у Нишу у ул. Николе Дражића бр. 1
78. Ратно војно гробље Британског Комонвелта

Општина Пантелеј

79. Црква посвећена Св. Арханђелу Михаилу у Доњем Матејевцу
80. Средњовековни локалитет са остацима цркве Св. Пантелејмона и некрополом
81. Манастир Св. Јована Крститеља код Горњег Матејевца

82. Црква Св. Петке код Доњег Матејевца
83. Црква Св. Николе у Каменици

Општина Црвени Крст

84. Зграда Историјског архива у Нишкој Тврђави
85. Спомен костурница стрељаним и вешаним учесницима Топличког устанка у рову Тврђаве
86. Зграда Хранта Мумџијана (Грчки конзулат).

Просторне културно – историјске целине

Општина Медијана

01. Шире подручје Обреновићеве улице (границе целине: ул. Обреновићева, ул. Наде Томић, ул. Николе Пашића, ул. Светозара Марковића, ул. Дрварска, ул. Милорада Вељковића - Шпаје и трг Краља Мнлана Обреновића):

- Грађевина у ул. Обреновићевој бр. 10 (к.п. бр. 993)
- Група зграда које чинс недељиву целину у ул. Обреновићевој бр. 12, 14 и 16 (катастарске парцеле бр. 993 и 981/2)
- Грађевина у ул. Обреновнћевој бр. 13 (к.п. бр. 935)
- Грађевина у ул. Обреновићевој бр. 15 (к.п. бр. 934)
- Зграда Андона Андоновића у ул. Обреновнћевој бр. 17, раније бр. 41 (к.п. бр. 933)
- Грађевина („Либела Цеље“) у ул. Обреновнћевој бр. 22 (к.п. бр. 981/2)
- Грађевина у ул. Обреновићевој бр. 28 (к.п. бр. 1001)
- Грађевина у ул. Обреновићевој бр. 30 (к.п. бр. 1002)
- Грађевина у ул. Обреновнћевој бр. 32 (к.п. бр. 1003/1)
- Зграда Градине у ул. Обреновићевој бр. 38 (к.п. бр. 1031)
- Грађевина у ул. Светозара Марковића бр. 18 (к.п. бр. 941)
- Грађевина у ул. Светозара Марковића бр. 20 (к.п. бр. 943)
- Грађевина у ул. Светозара Марковића бр. 22 (к.п. бр. 945)
- Грађевина у ул. Светозара Марковића бр. 26 (к.п. бр. 1021)
- Грађевина у ул. Светозара Марковића бр. 28 (к.п. бр. 1020)
- Грађевина у ул. Светозара Марковића бр. 30а (к.п. бр. 1057)
- Грађевина у ул. Дрварској бр. 2 (к.п. бр. 1058)
- Грађевина у ул. Дрварској бр. 4 (к.п. бр. 1052)
- Грађевина у ул. Наде Томић бр. 7 (к.п. бр. 819)
- Зграда Општинског комитета у ул. Наде Томић бр. 8 и 8а (к.п. бр. 947 и 948)
- Грађевина у ул. Наде Томић бр. 21 (к.п. бр. 883)
- Грађевина у ул. Наде Томић бр. 23 (к.п. бр. 880/1)
- Зграда Скупштине општине у ул. Николе Пашића бр. 24 (к.п. бр. 915/1)
- Кућа Стамболијских у ул. Николе Пашића бр. 36 (к.п. бр. 1040)
- Грађевина у ул. Генерала Милојка Лешјанина бр. 17 (к.п. бр. 984)

Општина Црвени Крст

02. Комплекс Дуванске индустрије у Нишу
03. Комплекс са црквом Св. Николе код села Миљковца
04. Средњовековно утврђење „Железник“, код села Миљковца

Археолошка налазишта од изузетног значаја

Општина Медијана

01. Медиана

Археолошка налазишта од великог значаја

Општина Црвени Крст

01. Велика хумска чука код Хума

Археолошка налазишта

Општина Палилула

01. Бубањ код Новог Села

Општина Пантелеј

02. Византијска гробница код јагодин-малског моста у Нишу

03. Део византијске некрополе у Нишу (терен на десној обали Нишаве обухваћен називом Јагодин-мала)
04. Римска грађевина са мозаиком на Коњском гробљу, на простору пантелејске касарне
05. Ранохришћанска гробница са Христограмом у Јагодин мали у Нишу

Општина Нишка Бања

06. Касноантичка гробница у Нишкој Бањи
07. Локалитет Белика и Мала Баланица у Сићеву

Знаменита места од изузетног значаја

Општина Палилула

01. Споменик на Бубњу и спомен парк Бубањ

Општина Пантелеј

02. Чегар - место из Првог српског устанка (са шанчевима и спомеником**)**

Знаменита места

Општина Палилула

01. Старо војно гробље на Делијском вису
02. Јеврејско гробље у Нишу

Списак добара под претходном заштитом

Општина Медијана

1. Стара трибина на терену ФК „Железничар“ (к.п. бр. 2911/1 и 2911/2)
2. ОШ „Вожд Карађорђе" (к.п. бр. 1636/1)
3. Дом Војске (к.п. бр. 2071)
4. Команда гарнизона па углу бул. краља Александра и ул. кнегиње Љубице
5. Већи број грађевина у склопу „Нишке модерне“ од 1920-1940. године уживају посебну заштиту, имајући у виду њихову посебност и значај за развој архитектуре Града Ниша
6. Археолошки локалитет „Медијана - југ“

Општина Нишка Бања

7 . Старо језгро Нишке Бање са следећим грађевинама са споменичким карактеристикама (амбијентална целина):

- ул. Просветина: бр. 4, 6, 8, 8а, 20, 21 и 34 - газдинство, зграда школе са школском чесмом, меморијална чесма
- ул. Рузвелтова: бр. 1, 2, 3 и 27 - газдинство
- ул. војводе Степе: бр. 5а - газдинство, 8а - газдинство и 34
- ул. Синђелићева: бр. 1 вила „Јела“, бр. 2 хотел „Србија“, бр. 3 месна канцеларија, стамбене зграде бр. 4, 6 и 8
- Трг републике: бр. 15 ново купатило, базен бр. 1 и 2, бб Базен бр. 5, бр. 13 хотел „Озрен“, бр. 17 хотел „Зеленгора“, бр. 21 вила „Драгана“, бр. 23-25 вила А. Ристића, бр. 26 вила „Деља“, бр. 27 вила „Вера“, бр. 32 (сада ул. Видоја Јовановића бр. 1) вила „Чавдаревић“, бр. 34 (сада бр. 32) вила „Цветковић“ и бр. 36 (сада бр. 34) вила „Теокаревић“
- ул. Српских јунака: бр. 3 хотел „Манојловић“, бр. 5 вила „Оливера“, бр. 11 вила „Марија“, бр. 17 вила „Гордана“ са старим дрвеним киоском са куполом, бр. 17а вила „Бела лађа“ са венцем у дворишту, бр. 2 вила „Топлица“, бр. 4 вила „Ристић“, бр. 10 вила „Дубровник“ и бр. 18 вила „Стојановић“
- Улица Јована Поповића: бр. 3 вила „Зора“, бр. 5 вила „Гордана“ и бр. 7 вила „Вера“
- Улица Видоја Јовановића бр. 4 вила „Андоновића“
- Улица Ивана Горана Ковачића: бр. 5 вила „Живковић“, Црква Св. Пророка Илије и хотел „Партизан“
- Вредни историјско-архитектонски објекти народног градитељства: газинство Стојановић Тодора, кућа Петковић Часлава, хотел Вуке Цостановића, Меморијална чесма, кафана „Код 17 топола“, Стара чесма код школе, Споменик палим борцима из балканских и Првог светског рата код Нишке Бање и зграда железничке станице

Општина Палилула

8. Војно утврђење „Камара“

Списак евидентираних објеката сакралне архитектуре и народног градитељства

Банцарево
- Кућа Станислава Цветковића
- Кућа Чедомира Марковића

Бербатово
- Кућа В. Митића у Бербатову
- Кућа Верице Димитријевић

Врело
- Камени крст - запис

Вртиште
- Црква Св. Петра и Павла
- Надгробни споменик на сеоском гробљу

Габровац
- Црква Св. Тројице
- Црква Св. Богородице
- Кућа са диваном М. Динића

Вукманово
- Кућа П. Цветановића
- Кућа са амбаром Витомира Коцића

Горња Врежина
- Крст на месту Чергаров
- Крст на црквишту

Доња Врежина
- Чесма „на дел“
- Кућа на спрат Радисава Николића

Доње Власе (село са већом густином очуваног народног градитељства)

Доњи Комрен
- Црква Св. Илије

Горњи Матејевац (село са већом густином очуваног народног градитељства)
- Стара кућа Николе Николића
- Кућа Јаворке Рацић
- Кућа Јаворке Гачић
- Кућа Младена Крстића
- Чесма са каменим корубама
- Кућа Бранка Јанковића
- Кућа Владимира Цветковића
- Кућа Цајиних

Доњи Матејевац
- Основна школа

Горње Међурово
- Црква Св. Богородице

Доње Међурово
- Црква Св. Арханђела Михаила

Горња Студена (село са већом густином очуваног народног градитељства)
- Црква Св. Спаса у Горњој Студени
- Кућа Крстића
- Кућа Саветке Крстић
- Воденица Петра Младеновића (Коњарска)
- Амбар Миодрага Стоиљковића
- Кућа Вукосава Крстића
- Амбар Будимира Крстића
- Кућа Ђорђа Крстића
- Плевња и Амбар Крстића
- Амбар Слободанке Стаменковић
- Кућа Миомира Стаменковића
- Кућа Лазара Миладиновића

- Кућа Слободана Стојановића
- Кућа Николке Филиповић
- Кућа Савке Филиповић
- Кућа Василија Златановића

Доња Студена (село са већом густином очуваног народног градитељства)

- Кућа Тисе Пејчиног и воденице у Доњој Студени
- Ковачница Мирослава Живковића (катастарска парцела бр. 2670)
- Основна школа Ђура Јакшић (катастарска парцела бр. 2670)
- Кућа Илије Коцића
- Кућа Властимира Стоиљковића (катастарска парцела бр. 2034)
- Кућа Гаврила Љубисављевића (катастарска парцела бр. 2046)
- Кућа Славољуба Лазаревића (катастарска парцела бр. 205 8)
- Кућа Најдана Ристића (катастарска парцела бр. 2647)
- Домаћинство Јоцића (катастарска парцела бр. 2065)
- Амбар и кош Вукашина Јоцића (катастарска парцела бр. 2064)
- Црква Свети Никола (катастарска парцела бр. 2082/3)
- Крст - запис Спасовдан (катастарска парцела бр. 2082/3)
- Гробље
- Спомен чесма (катастарска парцела бр. 2082/1)
- Домаћинство (катастарске парцеле бр. 2636, 2637, 2638)
- Кућа Десимира Стојановића (катастарска парцела бр. 2497)
- Кућа Вељка Николића (катастарска парцела бр. 2496)
- Кућа Наде Ристић (катастарска парцела бр. 2313)
- Кућа Драгољуба Ристића (катастарска парцела бр. 2416)
- Кућа Дунавке Милић (катастарска парцела бр. 2301)
- Кућа Ранђела Радичевића (катастарска парцела бр. 2373)
- Кућа Гране Станковић (катастарска парцела бр. 2261)
- Кућа Станковића (катастарска парцела бр. 1105)
- Кућа Николића (катастарска парцела бр. 2261)
- Кућа (катастарска парцела бр. 2255)
- Кућа (катастарска парцела бр. 2254)
- Кућа (катастарска парцела бр. 2252)
- Стара кафана и бакал ница (катастарска парцела бр. 2231)
- Кућа Коцића (катастарска парцела бр. 2244)
- Кућа Боривоја Станковића (катастарска парцела бр. 2244)
- Задружни дом (катастарска парцела бр. 2226)
- Чесма (катастарска парцела бр. 2226)
- Кућа (катастарска парцела бр. 2219)
- Кућа (катастарска парцела бр. 2214)
- Кућа (катастарска парцела бр. 2205)
- Воденица (катастарска парцела бр. 906)
- Амбар и кош Мишића (катастарска парцела бр. 1550)
- Кућа Видојковића (катастарска парцела бр. 1532)
- Кућа Јанчића (катастарска парцела бр. 1248)
- Кућа Драгана Стојковића (катастарска парцела бр. 1527)
- Кућа Ангића (катастарска парцела бр. 248 1/2)
- Кућа Уроша Станковића
- Кућа Боривоја Николића
- Кућа Голуба Стојановића
- Кућа Новице Марковића
- Кућа Мирослава Ђорђевића
- Кућа Михаила Нешића
- Кућа Славка Николића
- Кућа Гаџиних
- Кућа Боже Николића

Горња Трнава
- Црква Св. Арханђела Михаила

Доња Трнава
- Црква Св. Илије

Јелашница (село са већом густином очуваног народног градитељства)
- Задружна зграда
- Кућа са диваном Благоја Цветановића
- Кућа Мирјане Коцић
- Чесма краља Милана
- Воденица Брв
- Воденица Ћумурана
- Црква Св. Петра и Павла

Каменица (село са већом густином очуваног народног градитељства)
- Амбар Душана Стојановића
- Кућа Јове Коцића
- Кућа Јованке Радоњић
- Кућа Власте Петровић
- Кућа Благоја Стевановића
- Кућа Младена Гоцића

Кнез Село (село са већом густином очуваног народног градитељства)
- Црква Св. Илије
- Кућа Александра Марковића
- Кућа Бранка Тасића
- Кућа Ратомира Марковића
- Кућа Зорана Младеновића
- Камени крст-запис

Коритник (село са већом густином очуваног народног градитељства)
- Кућа Недељковића
- Кућа са затвореним тремом
- Кућа Јована Гвозденовића
- Кућа са истуреним тремом

Кравље (село са већом густином очуваног народног градитељства)
- Стара школа (катастарска парцела бр. 9121/1)
- Споменик из НОР-а и запис (катастарска парцела бр. 9121/1)
- Кућа Марковића (катастарска парцела бр. 9316/1)
- Кућа ВојиславаСтанковића (катастарска парцела бр. 9322/1)
- Домаћинство Обренке Миленковић (катастарска парцела бр. 9527/3, 9527/4)
- Амбар и кош
- Амбар и кош Христивоја Васиљевића (катастарска парцела бр. 9366/4)
- Амбар и кош Николе Миливојевића (катастарска парцела бр. 9533/2)
- Кућа Костадинке Лазић (катастарска парцела бр. 9568/2)
- Амбар и кош Миломира Рашића (катастарска парцела бр. 9566/ 1)
- Чесма (катастарска парцела бр. 9566/1)
- Живадиновска чесма (катастарска парцела бр. 9666)
- Амбар Љубомира Нешића (катастарска парцела бр. 9395/4)
- Кућа Јовице Нешића (катастарска парцела бр. 9446/1)
- Кућа Вукадина Радосављсвића
- Чесма код цркве
- Црква Свете Петке Трнове
- Црква Усековање главе Светог Јована

Куновица (читаво село представља амбијенталну целину)
- Кућа са луковима на катастарској парцели бр. 1645 КО Куновица
- Амбар и кош Цветковића на катастарској парцели бр. 1941 КО Куновица
- Кућа на катастарској парцели бр. 1941 КО Куновица
- Кућа на катастарској парцели бр. 1845 КО Куновица

- Кућа на катастарској парцели бр. 1937 КО Куновица
- Кућа Бобана Радовановића на катастарској парцели бр. 1938 КО Куновиuа
- Кућа на катастарској парцели бр. 1871 КО Куновиuа
- Кућа на катастарској парцели бр. 1861 КО Куновица
- Кућа Ђорђевића на катастарској парцели бр. 1857/2 КО Куновиuа
- Кућа Стојановић Велизара на катастарској парцели бр. 1807 КО Куновиuа
- Кућа на катастарској парцели бр. 1825 КО Куновица
- Кућа на катастарској парцели бр. 1826) КО Куновица
- Кућа на катастарској парцели бр. 1659/1 КО Куновица
- Школа на катастарској парцели бр. 1661/2 КО Куновиuа
- Стара школа на катастарској парцели бр. 1863/1 КО Куновиuа
- Црква Светог Илије и запис у Селишту
- Камени крст код цркве Св. Ђорђа
- Спомен чесма на катастарској парцели бр. 1855 КО Куновиuа
- Стара чесма „Маралија“ код Куновице
- Кућа Стамена Крстића
- Кућа Братислава Павловића
- Кућа Данке Пауновић
- Кућа Љубице Пауновић

Лазарево Село
- Кућа Ч. Петровића
- Кућа Д. Костића
- Кућа Ч. Милића

Малча
- Црква Св. Петке
- Стара чесма
- Кућа Живе Цекића
- Кућа Ратомира Митића
- Кућа Срђана Петровића
- Крст запис
- Камена чесма
- Крст са јабукама

Манастир
- Кућа Цветана Каменова
- Кућа Ђорђевића
- Чесма Теферич

Миљковац
- Црква Св. Богородице
- Церјанска воденица Ђоке Мишића

Островица (село са већом густином очуваног народног градитељства)
- Црква Св. Петра и Павла на катастарској парцели бр. 847/1, са парохијским домом и камени крст посвећен Св. Петру
- Кућа са диваном Ђ. Ђорђевића
- Базилика са цистерном на катастарској парцели бр. 847/1
- Школа Надежда Петровић на катастарској парцели бр. 2469
- Куће на катастарским парцелама бр. 3847/1, 3847/2, 3850/8, 3850/8, 3929, 3931, 3826, 3935
- Куће на катастарским парцелама бр. 3936, 3816, 38 15 3938, 3814, 3942, 3956/1, 3804, 3805, 3995, 3801, 2470/2, 2470/1, 3450, 2453, 2361, 4056 и 2357
- Воденица 3447/1 и камени мост
- Задружни дом на катастарској парцели бр. 4143
- Објекти на катастарским парцелама бр. 4124, 4110, 4352/2, 4352/1, 4331, 4322, 4171, 4169 (Зграда некадашње месне канцеларије и апсане)
- Дућан фамилије Костандиних на катастарској парцели бр. 4184/2
- Објекти на катастарским парцелама бр. 1185, 4188 /14184/2 и 4184/3
- Кућа са окућницом Пешића на катастарској парцели бр. 4190

- Објекти на катастарским парцелама бр. 4272, 4171, 4148/1, 4148/2 (двојна варошка кућа), 4161,4338, 4439, 4398, 4120, 4116, 4397, 4385, 4387/1, 4387/2, 4104, 4371/3, 4363, 4398 и 4355/1
- Кућа Живојина Војиновића
- Кућа Душана Радојковића
- Кућа Зорана Мишића
- Кућа Јагоде Нешића
- Кућа Ђорђа Ђорђевића
- Кућа Радосава Николића
- Кућа Александра Илића
- Кућа Живка Ђурића
- Кућа и амбар Славице Стаменковић
- Кућа Антонија Дејановића
- Капија са амбаром и кошем Радета Дејановића
- Камени крст у порти цркве
- Амбар Јована Здравковића
- Воденица Животе Минкића

Паљина
- Црква Огњене Марије у Паљини
- Споменик жртвама НОБ-а на катастарској парцели бр. 871
- Кућа Саше Лазаревића на катастарској парцели бр. 857
- Воденица на катастарским парцелама бр. 818 и 826
- Кућа на катастарској парцели бр. 2343
- Кућа Момчила Вукашиновића

Пасјача
- Црква Св. Димитрија
- Кућа Добринке Петровић

Прва Кутина
- Црква Св. Арханђела

Просек
- Манастир Св. Николе
- Воденица „Далап“ Божидара Вукића
- Јанска воденица
- Кућа са скривницом В. Миленковића
- Кућа Томића

Радикина Бара
- Кућа са ајетом Томе Стојановића
- Кућа Слободана Арсића

Раутово (село са већом густином очуваног народног градитељства)
- Махала Средсело:
    - Кућа Новице Ранђеловића - Завичајни музеј на катастарској парцели бр. 1441/1
    - Кућа и кош на катастарској парцели бр. 1913
    - Кућа на на катастарској парцели бр. 1449
    - Кућа на катастарској парцели бр. 1893
    - Кућа на катастарској парцели бр. 1898
    - Чесма
    - Кућа на катастарској парцели бр. 1866
    - Куће на катастарској парцели бр. 1837/1
    - Надгробни споменици
    - Спомен чесма и споменик на катастарској парцели бр. 1837/1
- Школа на катастарској парцели бр. 1784
- Кућа на катастарској парцели бр. 1261
- Кућа на катастарској парцели бр. 1208
- Кућа на катастарској парцели бр. 1209
- Кућа на катастарској парцели бр. 1207/1

- Две куће на катастарској парцели бр. 1984
- Кућа на катастарској парцели бр. 1264
- Кућа на катастарској парцели бр. 1971/1
- Кућа на катастарској парцели бр. 1963
- Кућа на катастарској парцели бр. 1937
- Крст Свете Тројице на катастарској парцели бр. 1901
- Кућа на катастарској парцели бр. 1899
- Кош на катастарској парцели бр. 1932/1
- Кућа на катастарској парцели бр. 1432
- Сеоска чесма

Рујник
- Црква Св. Петке

Сечаница
- Црква Св. Петке Трнове
- Нагробнн споменици на гробљу
- Црква Св. Романа
- Кућа на катастарској парцели бр. 622
- Амбијентална целина у центру села:
  - Задружни дом на катастарској парцели бр. 1144/1
  - Кућа на катастарској парцели бр. 1145
  - Кућа на катастарској парцели бр. 1164
  - Кућа на катастарској парцели бр. 1146/2
  - Стругара на катастарској парцели бр. 1148/2
  - Кућа на катастарској парцели бр. 1148/2
  - Кућа на катастарској парцели бр. 1149/1
  - Кућа на катастарској парцели бр. 1143/1
- Спомен плоча палим борцима у НОБУ-у на катастарској парцели бр. 1958

Сиђево
- Црква Св. Илије
- Стара чесма „Голем Блатник“
- Амбар са тремом Николе Марковића
- Кућа са тремом Б. Стевановића
- Чесма „Ковачац“
- Чесма „Ранчина“
- Чесма „Тасина“
- Чесма у Јанковој мали
- Кућа и амбар Миодрага Младеновића
- Кућа Лоле Јовановић
- Кућа Александра Ристића
- Кућа Мирославе Стефановић
- Амбар Христине Николић
- Кућа Зорана и Бобана Ђокића
- Кућа Јована Ђокића
- Кућа Братислава Давидовића
- Кућа Синише Ђорђевића
- Кућа Томислава Ђорђевића
- Кућа Момчила Николића
- Кућа Љубице Ристић
- Кућа Звездана Јовановића
- Кућа Круне Величковић
- Кућа Рајка Младеновића
- Амбар и плевња Зорана Петковића
- Кућа Милене Вацић
- Кућа Предрага Раденковића
- Кућа Вукадина Николића

- Кућа Матеових
- Кућа Тодора Јовановића
- Кућа Ристића
- Кућа Вукадина Николића
- Кућа Предрага Ђорђевића
- Кућа Милета Ђорђевића
- Амбар Ђорђа Марковића
- Амбар и кош Драгана Марковића
- Амбар Зорана Душановића
- Амбар Животе Јанковића

Суповац
- Црква Св. Лазара

Хум
- Плевња Слободана Гавриловића
- Кућа Велимира Гавриловића

Церје
- Црква Св. Петке
- Основна школа
- Кућа Петра Вучића
- Кућа Драгослава Марковића
- Кућа Вукосава Стојановића
- Кућа Јанка Ранковића

Чукљеник
- Црква Св. Николе
- Кућа Николе Станковића
- Кућа Тихомира Милошевића
- Кућа Станковића
- Бркина воденица
- Кућа Мирослава Видојковића
- Амбар Радисава Јанчића
- Кућа Ненада Стевановића
- Чесма

Списак објеката са споменичким својствима

Појединачни објекти

Општина Медијана

Категорија „А“

1. Грађевина у ул. Вожда Карађорђа бр. 14 (катастарска парцела бр. 778)
2. Грађевина у ул. Вожда Карађорђа бр. 16 (катастарска парцела бр. 777)
3. Грађевина у ул. Генерала Транијеа бр. 1 (катастарска парцела бр. 775/2)
4. Грађевина у ул. Генерала Транијеа бр. 1а (катастарска парцела бр. 772)
5. Грађевина у ул. Генерала Транијеа бр. 3 (катастарска парцела бр. 771)
6. Грађевина у ул. Генерала Транијеа бр. 5 (катастарска парцела бр. 770)
7. Грађевина у ул. Генерала Транијеа бр. 13
8. Грађевина у ул. Генерала Транијеа бр. 14 (катастарска парцела бр. 878)
9. Грађевина у ул. Генерала Транијеа бр. 16 (катастарска парцела бр. 877)
10. Грађевина у ул. Генерала Транијеа бр. 18 (катастарска парцела бр . 876)
11. Грађевина у ул. Светозара Марковића бр. 21 (катастарска парцела бр. 963)
12. Грађевина у ул. Копитаревој бр. 1 (катастарска парцела бр. 4012)
13. Грађевина у ул. Копитаревој бр. 3 (катастарска парцела бр. 4011)
14. Грађевина у ул. Копитаревој бр. 5 (катастарска парцела бр. 4010)
15. Грађевина у ул. Копитаревој бр. 9а (катастарска парцела бр. 4006)
16. Грађевина у ул. Копитаревој бр. 9б (катастарска парцела бр. 4005)
17. Грађевина у ул. Копитаревој бр. 11 (катастарска парцела бр. 4004)
18. Грађевина у ул. Копитаревој бр. 13 (катастарска парцела бр. 3962)

19. Грађевина у ул. Копитаревој бр. 15 (катастарска парцела бр. 3961)
20. Грађевина у ул. Копитаревој бр. 19 (катастарска парцела бр. 3960)
21. Грађевина у ул. Копитаревој бр. 23 (катастарска парцела бр. 3958)
22. Грађевина у ул. Копитаревој бр. 25 (катастарска парцела бр. 3955)
23. Грађевина у ул. Николе Пашића бр. 27а (катастарска парцела бр. 3953)
24. Грађевина у ул. Николе Пашића бр. 29 (катастар ска парцела бр. 3952)
25. Грађевина у ул. Николе Пашића бр. 31 (катас тарска парцела бр. 3951)
26. Грађевина у ул. Николе Пашића бр. 33 (катастарска парцела бр. 3950/2)
27. Грађевина у ул. Николе Пашић а бр. 33а (катастарска парцела бр. 3950/1)
28. Грађевина у ул. Николе Па шића бр. 35 (катастарска парцела бр. 3949)
29. Грађевина у ул. Николе Пашић а бр. 35а (катастарска парцела бр. 3948)
30. Грађевина у ул. Николе Пашића бр. 37 (катастарска парцела бр. 3947)
31. Грађевина у ул. Николе Пашића бр. 41 (катастарска парцела бр. 3946)
32. Грађевина у ул. Николе Пашића бр . 45 (катастарска парцела бр. 3945)
33. Грађевина у ул. Николе Пашића бр. 47 (катастарска парцела бр. 3944)
34. Грађевина у ул. Николе Пашића бр. 49 (катастарске парцеле бр. 3943 и 3942)
35. Грађевина у ул. Николе Пашића бр. 59 (катастарска парцела бр. 3930)
36. Грађевина на кеју Кола српских сестара бр. 7 (катастарска парцела бр. 320)
37. Синагога у ул. Давидовој бр. 25 (катастарска парцела бр. 325)
38. Грађевина у ул. Генерала Милојка Лешјанина бр. 18 (катастарске парцеле бр. 301/2)
39. Грађевина у ул. Милорада Вељковића Шпаје бр. 9 (катастарска парцела бр. 281)
40. Зграда Елијаса Варона (Музичка академија) у ул. Кнегиње Љубице бр. 10 (катастарска парцела бр. 267)
41. Грађевина у ул. Орловића Павла бр. 2 и 2а (катастарска парцела бр. 731)
42. Грађевина у ул. Вожда Карађорђа бр. 4-10 (катастарска парцела бр. 789)
43. Грађевина у ул. Вожда Карађорђа бр. 13 (катастарска парцела бр. 732)
44. Грађевина у ул. Вожда Карађорђа бр. 18 (катастарска парцепа бр. 748)
45. Грађевина у ул. Јеронимовиј бр. 8 (катастарска парцела бр. 561)
46. Грађеви на у ул. Милентијевој бр. 11 (катастарска парцела бр. 411)
47. Грађевина у ул. Милентијевој бр. 21 (катастарска парцела бр. 432)
48. Грађевина у ул. Мачванској бр. 16 (катастарска парцела бр. 621)
49. Грађевина у ул. Мачванској бр. 12 (катастарска парцела бр. 630)
50. Грађевина на кеју 29. децембра бр. 26 (катастарска парцела бр. 442)
51. Дом војске, Синђелићев трг бб (катастарска парцела бр. 2071)
52. Зграда основне школе „Вожд Карађорђе“ у ул. Вожда Карађорђа бр. 29 (катастарска парцела бр. 1635)
53. Грађевина у ул. Цара Душана бр. 28 (катастарска пар цела бр. 4179)
54. Грађевина у ул. Цара Душана бр. 28а (катастарска парцела бр. 4183)
55. Грађевина у ул. Цара Душана бр. 33а (катастарска парцела бр. 4020)
56. Грађевина у ул. Цара Душана бр. 40 (каастарска парцела бр. 4169/1)
57. Грађевина у ул. Цара Душана бр. 42 и 42а (катастарска парцела бр. 4166)
58. Грађевина у ул. Цара Душана бр. 44 (катастарска парцела бр. 4165)
59. Грађевина у ул. Цара Душана бр. 50 (катастарска парцела бр. 4153)
60. Гра ђевина у ул. Пријездиној бр. 3 и 3а (катастарска парцела бр. 4231)
61. Грађевина у ул. Пријездиној бр. 4 (катастарска парцела бр. 4233)
62. Стамбена зграда у ул. Генерала Милојка Лешјанина бр. 37 (катастарска парцела бр. 1079)
63. Грађевина у ул. Кнегиње Љубице бр. 2а (катастарска парцела бр. 1123)
64. Зграда копнених снага (Команда Прве армије) на тргу Краља Александра бб (катастарска парцела бр. 1126)
65. Грађевина у ул. Епископској бр. 9 (катастарска парцела бр. 4462)
66. Грађевина у ул. Епископској бр. 11 (катастарска парцела бр. 4461)
67. Грађевина у ул. Учитељ Тасе бр. 16 (катастарска парцела бр. 4303)
68. Грађевина у ул. Јанка Веселиновића бр. 4а (катастарска парцела бр. 4270)
69. Грађевина у ул. Генерала Боже Јанковића бр. 16 (катастарска парцела бр. 2273)
70. Грађевина у ул. Зеленгорској бр. 10а

Категорија „Б“

1. Стамбена зграда Воје Николића у ул. Сетозара Марковића бр. 3а (катастарска парцела бр. 890)
2. Грађевина у ул. Светозара Марковића бр. 4а (катастарска парцела бр. 767)
3. Грађевина у ул. Светозара Марковића бр. 46 (катастарска парцела бр. 768)
4. Грађевина у ул. Светозара Марковића бр. 4в (катастарска парцела бр. 769)
5. Грађевина у ул. Светозара Марковића бр. 4г (катастарска парцела бр. 838)
6. Грађевина у ул. Светозара Марковића бр. 5 (катастарска парцела бр. 892)
7. Грађевина у ул. Светозара Марков ића бр. 6 (катастарска парцела бр. 837)
8. Грађевина у ул. Светозара Марковића бр. 12 (катастарска парцела бр. 834)
9. Грађевина у ул. СветозараМарковића бр. 12а (катастарска парцела бр. 833)
10. Грађевина у ул. Светозара Марковића бр. 16 (катастарска парцела бр. 939)
11. Грађевина у ул. С ветозара Марковића бр. 30 (катастарска парцела бр. 1019)
12. Грађевина у ул. Светозара Марковића бр. 32 (катастарска парцела бр. 1056)
13. Грађевина у ул. Наде Томић бр. 4г (катастарска парцела бр. 950)
14. Грађевина у ул. Наде Томић бр. 8а
15. Г рађевина у уп. Наде Томић бр. 9 (катастарска парцела бр. 820/1)
16. Грађевина у ул. Наде Томић бр. 10 (катастарска парцела бр. 940)
17. Грађевина у ул. Наде Томић бр. 11 и 11а (катастарска парцела бр. 826)
18. Грађевина у ул. Наде Томић бр. 12
19. Грађевина у ул. Милорада Вељковића - Шпаје бр. 10 (катастарска парцела бр. 1047)
20. Грађевина у ул. Милорада Вељковића - Шпаје бр. 14 (катастарска парцела бр. 1042)
21. Грађевина у ул. Дрварској бр. 5 (катастарска парцела бр. 1018/2)
22. Грађевина у ул. Дрварској бр. 3 (катастарска парцела бр. 1018/3)
23. Грађевина у ул. Дрварској бр. 6 (катастарска парцела бр. 1045)
24. Грађевина у ул. Дрварској бр. 10 и 10а (катастарска парцела бр. 1044)
25. Грађевина у ул. Вука Караџића бр. 3 (катастарска парцела бр. 920)
26. Грађевина у ул. Вука Караџића бр. 4 (катастарска парцела бр. 931)
27. Грађевина у ул. Вука Караџића бр. 6 (катастарска парцела бр. 930)
28. Грађевина у ул. Генерала Транијеа бр. 10а (катастарска парцела бр. 886)
29. Грађевина у ул. Генерала Транијеа бр. 12 (катастарска парцела бр. 885)
30. Грађевина у ул. Николе Пашића бр. 34 (катастарска парцела бр. 1039)
31. Грађевина у ул. Косте Стаменковића бр. 2 (катастарска парцела бр. 4040/1)
32. Палата „Тричковић“ у ул. Николе Пашића бр. 22 и 22а (катастарска парцела бр. 859)
33. Зграда Зорана Јовановића у ул. Обреновићевој бр. 25 (катастарска парцела бр. 926)
34. Грађевина у ул. Трг Републике бр. 1 (катастарска парцела бр. 4041)
35. Грађевина у ул. Трг Републике бр. 1а (катастарска парцела бр. 4031)
36. Грађевина у ул. Трг Републике бр. 1б (катастарска парцела бр. 4030)
37. Грађевина у ул. Трг Републике бр. 3 (катастарске парцеле бр. 4029 и 4023)
38. Грађевина у ул. Трг Републике бр. 3а (катастарска парцела бр. 4024)
39. Грађевина у ул. Учитељ Тасе бр. 15
40. Грађевина у ул. Учитељ Тасе бр. 17
41. Грађевина у ул. Учитељ Тасе бр. 19
42. Грађевина у ул. Учитељ Тасе бр. 14а
43. Берза рада (Савез синдиката Србије, Агро банка и биоскоп „ Радник“) у ул. Балканској бр. 2 и 2а (катастарска парцела бр. 322)
44. Грађевина у ул. Давидовој бр. 1 (катастарска парцела бр. 312)
45. Грађевина у ул. Давидовој бр. 2а (катастарска парцела бр. 323)
46. Грађевина у ул. Давидовој бр. 3 (катастарска парцела бр. 312)
47. Грађевина у ул. Скопљанској бр. 1 (катастарска парцела бр. 296)
48. Грађевина у ул. Скопљанској бр. 3 (катастарска парцела бр. 295)
49. Грађевина у ул. Скопљанској бр. 4 (катастарска парцела бр. 301/1)
50. Грађевина у ул. Скопљанској бр. 8 (катастарска парцела бр. 300)
51. Војни објекат у ул. Милорада Вељковића - Шпаје (катастарска парцела бр. 292)
52. Грађевина у ул. Генерала Милојка Лешјанина бр. 10 (катастарска парцела бр. 315)

53. Грађевина у ул. Генерала Милојка Лешјанина бр. 12 (катастарска парцела бр. 311)
54. Грађевина у ул. Генерала Милојка Лешјанина бр. 18а (катастарска парцела бр. 297)
55. Грађевина у ул. Кнегиње Љубице бр. 11 (катастарска парцела бр. 255)
56. Грађевина на кеју 29. децембра бр. 16 (катастарска парцела бр. 424)
57. Грађевина на кеју 29. децембра бр. 20 (катастарска парцела бр. 431)
58. Грађевина на кеју 29. децембра бр. 22 (катастарска парцела бр. 437)
59. Грађевина на кеју 29. децембра бр. 24 (катастарска парцела бр. 438)
60. Грађевина на кеју 29. децембра бр. 28
61. Грађевина у ул. Мачванској бр. 2 (катастарска парцела бр. 646)
62. Грађевина у ул. Мачванској бр. 3 (катастарска парцела бр. 557)
63. Грађевина у ул. Мачванској бр. 4 (катастарска парцела бр. 645)
64. Грађевина у ул. Мачванској бр. 5 (катастарска парцела бр. 658)
65. Грађевина у ул. Мачванској бр. 25 (катастарска парцела бр. 400)
66. Грађевина у ул. Милентијевој бр. 1 (катастарска парцела бр. 396)
67. Грађевина у ул. Милентијевој бр. 6 (катастарска парцела бр. 514)
68. Грађевина у ул. Милентијевој бр. 10а (катастарска парцела бр. 478)
69. Грађевина у ул. Милентијевој бр. 11
70. Грађевина у ул. Милентијевој бр. 12а (катастарска парцела бр. 468)
71. Грађевина у ул. Милентијевој бр. 14 (катастарска парцела бр. 465)
72. Грађевина у ул. Милентијевој бр. 16 (катастарска парцела бр. 464)
73. Грађевина у ул. Милентијевој бр. 18 (катастарска парцела бр. 463)
74. Грађевина у ул. Милентијевој бр. 18а (катастарска парцела бр. 462)
75. Грађевина у ул. Милентијевој бр. 20 (катастарска парцела бр. 456)
76. Грађевина у ул. Милентијевој бр. 21
77. Грађевина у ул. Милентијевој бр. 22 (катастарска парцела бр. 455)
78. Грађевина у ул. Милентијевој бр. 23 (катастарска парцела бр. 433)
79. Грађевина у ул. Милентијевој бр. 24 (катастарска парцела бр. 449)
80. Грађевина у ул. Милентијевој бр. 25 (катастарска парцела бр. 434)
81. Грађевина у ул. Милентијевој бр. 26
82. Грађевина у ул. Милентијевој бр. 27 (катастарска парцела бр. 435)
83. Грађевина у ул. Милентијевој бр. 29 (катастарска парцела бр. 438)
84. Грађевина у ул. Милентијевој бр. 31 (катастарска парцела бр. 439)
85. Грађевина у ул. Милентијевој бр. 35 (катастарска парцела бр. 444)
86. Грађевина у ул. Милентијевој бр. 37 (катастарска парцела бр. 446)
87. Грађевина у ул. Краља Стефана Првовенчаног бр. 27 (катастарска парцела бр. 448)
88. Грађевина у ул. Краља Стефана Првовенчаног бр. 29 (катастарска парцела бр. 445)
89. Грађевина у ул. Јеронмовој бр. 15 (катастарска парцела бр. 492)
90. Гимназија „9. мај“ (Државна трговачка школа, Економска школа) у ул. Јеронимовој бр. 18 (катастарска парцела бр. 580)
91. Грађевина у ул. Јеронимовој бр. 29-31 (катастарска парцела бр. 466)
92. Грађевина у ул. Јеронимовој бр. 31а (катастарска парцела бр. 461)
93. Грађевина у ул. 7. јула бр. 7а (катастарска парцела бр. 558)
94. Грађевина у ул. 7. јула бр. 9 (катастарска парцела бр. 555)
95. Грађевина у ул. 7. Јула бр. 15 (катастарска парцела бр. 581)
96. Грађевина у ул. 7. Јула бр. 18а
97. Грађевина у ул. 7. јула бр. 20 (катастарске парцеле бр. 620 и 618)
98. Зграда Окружног привредног суда у ул. Светосавској бр. 7а (катастарска парцела бр. 624)
99. Грађевина у ул. Светосавској бр. 9 (катастарска парцела бр. 582)
100. Грађевина у ул. Светосавској бр. 20 (катастарска парцела бр. 435)
101. Грађевина у ул. Иве Лоле Рибара бр. 4 (катастарска парцела бр. 563)
102. Грађевина у ул. Иве Лоле Рибара бр. 6 (катастарска парцела бр. 664)
103. Грађевина у ул. Иве Лоле Рибара бр. 6а (катастарска парцела бр. 666)
104. Граљевина у ул. Иве Лоле Рибара бр. 6б, 6в и 6г (катастарска парцела бр. 665)
105. Г рађевина у ул. Иве Лоле Рибара бр. 7 (катастарска парцела бр. 771)
106. Грађевина у ул. Иве Лоле Рибара бр. 9 (катастарска парцела бр. 704)

107. Грађевина у ул. Орловића Павла бр. 6 (катастарска парцела бр. 727)
108. Грађевнна у ул. Орловића Павла бр. 8 (катастарска парцела бр. 724)
109. Грађевина у ул. Орловића Павла бр. 10
110. Грађевина у ул. Орловића Павла бр. 14 (катастарска парцела бр. 709)
111. Грађевина у ул. Орловића Павла бр. 18 (катастарска парцела бр. 707)
112. Грађевина у ул. Орловића Павла бр. 20 (катастарска парцела бр. 703)
113. Грађевина у ул. Орловића Павла бр. 20а (катастарска парцела бр. 702)
114. Грађевина у ул. Вожда Карађорђа бр. 7 (катастарска парцела бр. 349)
115. Грађевина у ул. Вожда Карађорђа бр. 11-136 (катастарска парцела бр. 358/2)
116. Грађевина у ул. Вожда Карађорђа бр. 31
117. Грађевина у ул. Вожда Карађорђа бр. 55
118. Грађевина у ул. Вожда Карађорђа бр. 68
119. Стамбена зграда Љубомира и Десе Спасић на Сиићелићевом тргу бр. 4 (катастарска парцела бр. 740)
120. Стамбена зграда „Бановинска“ на Синђелићевом тргу бр. 1 (катастарска парцела бр. 2069/3)
121. Синђелићев трг бр. 29
122. Синђелићев трг бр. 31
123. Филзофски факултет (Женска реална гимназија, средња техничка школа, виша педагошка школа) у ул. Ћирила и Методија бр. 2 (катастарска парцела бр. 2066/1)
124. Кућа за директора Гимназије у ул. Ћирила и Методија бр. 2 (катастарска парцела бр. 2066/1)
125. Грађевина у ул. Пријездиној бр. 2 (катастарска парцела бр. 4234)
126. Грађевина у ул. Облачића Рада бр. 9а (катастарска парцела бр. 4179)
127. Грађевина у ул. Облачића Рада бр. 96 (катастарска парцела бр. 4178)
128. Грађевина у ул. Облачића Рада бр. 12 и 12а (катастарска парцела бр. 4222)
129. Грађевина у ул. Облачића Рада бр. 20 и 22 (катастарска парцела бр. 4204)
130. Грађевина у ул. Цара Душана бр. 30 (катастарска парцела бр. 4177)
131. Грађевина у ул. Цара Душана бр. 32 и 34 (катастарска парцела бр. 4176)
132. Грађевина у ул. Цара Душана бр. 35 (катастарска парцела бр. 4024)
133. Грађевина у ул. Цара Душана бр. 35а (катастарска парцела бр. 4025)
134. Грађевина у ул. Цара Душана бр. 356 (катастарска парцела бр. 4026)
135. Грађевина у ул. Цара Душана бр. 35в (катастарска парцела бр. 4027)
136. Грађевина у ул. Цара Душана бр. 35г (катастарска парцела бр. 4028)
137. Грађевина у ул. Цара Душана бр. 35д (катастарска парцела бр. 4033)
138. Грађевина у ул. Цара Душана бр. 35ђ (катастарска парцела бр. 4034)
139. Грађевина у ул. Цара Душана бг. 35е (катастарска парцела бр. 4035)
140. Грађевина у ул. Цара Душана бр. 35ж (катастарска парцела бр. 4036)
141. Грађевина у ул. Цара Душана бр. 36 (катастарска парцела бр. 4173)
142. Грађевина у ул. Цара Душана бр. 38 (катастарска парцела бр. 4170)
143. Грађевина у ул. Косте Стаменковића бр. 1 (катастарска парцела бр. 4044)
144. Грађевина у ул. Косте Стаменковића бр. 1а (катастарска парцела бр. 4045)
145. Грађевина у ул. Косте Стаменковића бр. 16 (катастарска парцела бр. 4048)
146. Грађевина у ул. Косте Стаменковића бр. 3
147. Грађевина у ул. Косте Стаменковића бр. 2а (катастарска парцела бр. 4040/1)
148. Грађевина у ул. Косте Стаменковића бр. 4 и 4а (катастарска парцела бр. 4037)
149. Грађевина у ул. Косте Стаменковића бр. 5 (катастарска парцела бр. 4050)
150. Грађевина у ул. Косте Стаменковића бр. 5а (катастарска парцела бр. 4051)
151. Грађевина у ул. Косте Стаменковића бр. 7 (катастарска парцела бр. 4150)
152. Грађевина у ул. Косте Стаменковића бр. 8 и 8а (катастарска парцела бр. 4155)
153. Грађевина у ул. Николе Пашића бр. 19 (катастарска парцела бр. 4066)
154. Грађевина у ул. Николе Пашића бр. 23 (катастарска парцела бр. 4062)
155. Католичка црква у ул. Југ Богдана бр. 1 (катастарска парцела бр. 3881)
156. Грађевина у ул. Обилићев венац бр. 12 (катастарска парцела бр. 3863)
157. Грађевина у ул. Обилићев венац бр. 14 (катастарска парцела бр. 3862)

158. Грађевина у ул. Јована Ристића бр. 9 (катастарска парцела бр. 3047)
159. Грађевина у ул. Јована Ристића бр. 62 (катастарска парцела бр. 2815)
160. Грађевина у ул. Јована Ристића бр. 48 (катастарска парцела бр. 2825)
161. Грађевина у ул. Јована Ристића бр. 57 (катастарска парцела бр. 2846)
162. Грађевина у ул. Јована Ристића бр. 59 (катастарска парцела бр. 2847)
163. Грађевина у ул. Обилићев венац бр. 52 (катастарска парцела бр. 2995)
164. Грађевина у ул. Обилићев веиац бр. 56 (катастарска парцела бр. 2992)
165. Зграда жандармеријске касарне (данас Правни и Економски факултет) на тргу Краља Александра бр. 11 (катастарске парцеле бр. 3061/1 и 3062)
166. Грађевина у ул. Топличиној бр. 8 (катастарска парцела бр. 3004)
167. Основна школа „Радоје Домановић“ из 1932. године у ул. Генерала Милојка Лешјанина бр. 49 (катастарска парцела бр. 1143)
168. Стамбена зграда у ул. Генерала Милојка Лешјанина бр . 45-47 (катастарска парцела бр. 1135)
169. Зграда Леона Хазена у ул. Генерала Милојка Лешјанина бр. 41 (катастарска парцела бр. 1132)
170. Грађевина у ул. Кнегиње Љубице бр. 2 (катастарска парцела бр. 1124)
171. Грађевина у ул. Марка Орешковића бр. 21 (катастарска парцела бр. 1091)
172. Грађевина у ул. Марка Орешковића бр. 23 (катастарска парцела бр. 1092)
173. Грађевина у ул. Марка Орешковића бр. 10
174. Грађевина у ул. Марка Орешковића бр. 14
175. Грађевина у ул. Обреновићевој бр. 124 (катастарска парцела бр. 3798)
176. Грађевина у ул. Хиландарској бр. 18 (катастарска парцела бр. 3610)
177. Грађевина у ул. Хиландарској бр. 20 (катастарска парцела бр. 3609)
178. Грађевина у ул. Хиландарској бр. 22/1 (катастарска парцела бр. 3606)
179. Кућа архитекте Јулијана Дјупона у ул. Љубићкој бр. 1 (катастарска парцела бр. 4380)
180. Грађевина на тргу Учитељ Тасе бр. 4 (катастарска парцела бр. 4379)
181. Грађевина у ул. Хајдук Вељка бр. 42 (катастарска парцела бр. 4384/1)
182. Грађевина у ул. Хајдук Вељка бр. 45 (катастарска парцела бр. 2791)
183. Грађевина у ул. Хајдук Вељка бр. 20 (катастарска парцела бр. 4346)
184. Грађевина у ул. Хајдук Вељка бр. 22
185. Грађевина у ул. Хајдук Вељка бр. 34
186. Грађевина у ул. Хајдук Вељка бр. 36
187. Грађевина у ул. Хајдук Вељка бр. 17
188. Грађевина у ул. Учитељ Тасе бр. 15 (катастарска парцела бр. 4271)
189. Грађевина у ул. Учитељ Тасе бр. 19 (катастарска парцела бр. 4273)
190. Грађевина у ул. Јанка Веселиновића бр. 14а
191. Грађевина у ул. Јанка Веселиновића бр. 15 (катастарска парцела бр. 4201)
192. Грађев ина у ул. Јанка Веселиновића бр. 17 (катастарска парцела бр. 4200)
193. Грађевина у ул. Јанка Веселиновића бр. 19 (катастарска парцела бр. 4199)
194. Грађевина у ул. Ивана Гундулића бр. 15 (катастарска парцела бр. 2714)
195. Грађевина у ул. Јосифа Панчића бр. 2
196. Грађевина у ул. Јосифа Панчића бр. 4 (катастарска парцела бр. 2558)
197. Грађевина у ул. Јосифа Панчића бр. 7 (катастарска па рце ла бр. 2448)
198. Грађевина у ул. Јосифа Панчића бр. 13 (катастарска парцела бр. 2464)
199. Грађевина у ул. Јосифа Панчића бр. 21 (катастарска парцела бр. 2470)
200. Грађевина у ул. Јосифа Панчића бр. 24 (катастарска парцела бр. 2530)
201. Грађевина у ул. Цара Душана бр. 61 (катастарска парцела бр. 2319/3)
202. Грађевина у ул. Цара Душана бр. 65 (катастарска парцела бр. 2317)
203. Грађевина у ул. Цара Душана бр. 92а (катастарс ка парцела бр. 2493)
204. Грађевина у ул. Цара Душана бр. 89 (катастарска парцела бр. 2232)
205. Грађевина у ул. Цара Душана бр. 35, 35а, 356, 356. 35г, 37, 37а, 39, 41, 45, 47, 71а и 73а
206. Грађевина у ул. Цара Душана бр. 7 la, 73а, 97, 101, 124 , 132а и 134а
207. Грађевина у ул. Цара Душана бр. 136
208. Грађев ина у ул. Цара Душана бр. 154

209. Грађевина на бул. Зорана Ђинђића бр. 38 (катастарска парцела бр. 3104)
210. Грађевина у ул. Војводе Вука бр. la
211. Грађевина у ул. Војводе Вука бр. 2 (катастарска парцела бр. 2320)
212. Грађевина у ул. Војводе Вука бр. 8 (катастарска парцела бр. 2279)
213. Грађевина у ул. Вожда Карађорђа бр. 68 (катастарска парцела бр. 2078)
214. Грађевина у ул. Вожда Карађорђа бр. 31 (катастарска парцела бр. 1634)
215. Грађевина у ул. Вожда Карађорђа бр. 88 (катастарска парцела бр. 2146)
216. Грађевина у ул. Краља Стефана Првовенчаног бр. 22
217. Грађевина у ул. Краља Стефана Првовенчаног бр. 24
218. Грађевина у ул. Краља Стефана Првовенчаног бр. 26
219. Грађевина у ул. Војводе Степе бр. 11
220. Грађевина у ул. Војводе Степе бр. 12
221. Грађевина у ул. Војводе Степе бр. 21
222. Грађевина у ул. Војводе Степе бр. 22
223. Грађевина у ул. Тодора Миловановића бр. 2а
224. Грађевина у ул. Тодора Миловановића бр. 2
225. Грађевина у ул. Тодора Мнловановића бр. 21

Категорија „В”

1. Грађевине у ул. Ћирила и Методија бр. 6, 8, 9, 10, 11 , 13, 1 5, 27, 27а, 31 и 33
2. Грађевине у ул. Цвијићевој бр. 20, 23, 25 и 26
3. Грађевине у ул. војводе Степе бр. 29 и 31
4. Грађевине у ул. војводе Танкосића бр. 14 и 20
5. Грађевине у ул. Зеленгорској бр. 16 , 20, 24 и 34
6. Грађевине у ул. Тодора Миловановића бр. 1 и 48
7. Грађевине у ул. 7. јула бр. 9, 12, 17 и 23
8. Синђелићев трг бр. 2 и 6
9. Грађевина у ул. Милорада Вељковића Шпаје бр. 4 (катастарска парцела бр. 1054)
10. Грађевина у ул. Николе Пашића бр. 40 (катастарска парцела бр. 1041)
11. Грађевина у ул. Вука Караџића бр. 5 (катастарска парцела бр. 917)
12. Грађевина у ул. Вука Караџића бр. 8 (катастарска парцела бр. 923)
13. Грађевина у ул. Наде Томић бр. 1, 3 и 5 (катастарска парцела бр. 793)
14. Грађевина у ул. Светозара Марковића бр. 3 (катастарска парцела бр. 889)
15. Грађевина у ул. Милорада Вељковића Шпаје бр. 2 (катастарска парцела бр. 291)
16. Грађевина у ул. Струмској бр. 2 (катастарска парцела бр. 244)
17. Грађевина у ул. Струмској бр. 6 (катастарска парцела бр. 246)
18. Грађевина у ул.Симе Матавуља бр. 31 (катастарска парцела бр. 252)
19. Грађевина у ул. Симе Матавуља бр. 33 (катастарска парцела бр. 248)
20. Грађевина у ул. Орловића Павла бр. 26 (катастарска парцела бр. 537)
21. Грађевина у ул. Орловића Павла бр. 26а (катастарска пар цела бр. 538)
22. Грађевина у ул. Вожда Карађорђа бр. 15 (катастарска парцела бр. 733)
23. Зграда Душана Јовановића у ул. Вожда Карађорђа бр. 17 (катастарска парцела бр. 734)
24. Грађевина у ул. Вожда Карађорђа бр. 19 (катастарска парцела бр. 741)
25. Грађевина у ул. Иве Лоле Рибара бр. 11 и 11а (катастарска парцела бр. 695)
26. Грађевина у ул. 7. јула бр. 12 (катастарска парцела бр. 694)
27. Грађевина у ул. 7. јула бр. 17 (катастарска парцела бр. 585)
28. Грађевина у ул. 7. јула бр. 23 (катастарска парцела бр. 592)
29. Грађевина у ул. Јеронимовој бр. 3 (катастарска парцела бр. 520)
30. Грађевина у ул. Јеронимовој бр. 4 (катастарска парцела бр. 535)
31. Грађевина у ул. Јеронимовој бр. 5 (катастарска парцела бр. 518)
32. Грађевина у ул. Јеронимовој бр. 21 (катастарска парцела бр. 517)
33. Грађевина у ул. Милентијевој бр. 5 (катастарска парцела бр. 403)
34. Грађевина у ул. Мипентијевој бр. ба (катастарска парцела бр. 511)
35. Грађевина у ул. Милентијевој бр. 10б (катастарска парцела бр. 479)
36. Грађевина у ул. Милентијевој бр. 10в (катастарска парцела бр. 474)
37. Грађевина у ул. Милентијевој бр. 12 (катастарска прцела бр. 469)

38. Грађевина у уп. Мачванској бр. 6 (катастарска парцела бр. 636)
39. Грађевина у ул. Мачванској бр. 11 (катастарска парцела бр. 677)
40. Грађевина у ул. Мачванској бр. 11 г (катастарска парцела бр. 678)
41. Грађевина у ул. Мачванској бр. 24 (катастарска парцела бр. 512)
42. Грађевина у ул. Краља Стефана Првовенчаног бр. 1 (катастарска парцела бр. 656)
43. Грађевина у ул. Краља Стефана Првовенчаног бр. 3 (катастарска парцела бр. 653)
44. Зграда браће Пауновић у ул. Краља Стефана Првовенчаног бр. 5 (катастарска парцела бр. 652)
45. Грађевина у ул. Краља Стефана Првовенчаног бр. 7 (катастарска парцела бр. 647)
46. Грађевина у ул. Краља Стефана Првовенчаног бр. 9 (катастарска парцела бр. 641)
47. Грађевина у ул. Краља Стефана Првовенчаног бр. 13 (катастарска парцела бр. 609)
48. Грађевина у ул. Краља Стефана Првовенчаног бр. 15 (катастарска парцела бр. 608)
49. Грађевина у ул. Краља Стефана Проовенчаног бр. 17 (катастарска парцела бр. 605)
50. Грађевина у ул. Краља Стефана Првовенчаног бр. 19 (катастарска парцела бр. 604)
51. Грађевина у ул. Краља Стефана Првовенчаног бр. 21 (катастарска парцела бр. 603)
52. Грађевина у ул. Светосавској бр. 1 (катастарска парцела бр. 538)
53. Грађевина у ул. Светосавској бр. 3 (катастарска парцела бр. 634)
54. Грађевина у ул. Светосавској бр. 5 (катастарска парцела бр. 632)
55. Грађевина у ул. Светосавској бр. 6 (катастарска парцела бр. 611)
56. Грађевина у ул. Светосавској бр. 7 (катастарска парцела бр. 625)
57. Грађевина у ул. Светосаоској бр. 13 (катастарска парцела бр. 479)
58. Грађевина у ул. Јосифа Панчића бр. 1
59. Грађевина у ул. Облачића Рада бр. 10а (катастарска парцела бр. 4227)
60. Грађевина у ул. Николе Пашића бр. 4
61. Грађевина у ул. Николе Пашића бр. 23а (катастарска парцела бр. 4061)
62. Грађевина у ул. бр. 23б (катастарска парцела бр. 4059)
63. Грађевина у ул. Николе Пашића бр. 27 (катастарска парцела бр. 4046)
64. Грађевина у ул. Цара Душана бр. 35 (катастарска парцела бр. 4052)
65. Грађевина у ул. Цара Душана бр. 37 (катастарска парцела бр. 4058/1)
66. Грађевина у ул. Цара Душана бр. 37а (катастарска парцела бр. 4057)
67. Грађевина у ул. Цара Душана бр. 39 (катастарска парцела бр. 4063)
68. Грађевина у ул. Цара Душана бр. 41 (катастарска парцела бр. 4064)
69. Грађевина у ул. Цара Душана бр. 43 (катастарска парцела бр. 4067)
70. Грађевина у ул. Цара Душана бр. 45 (катастарска парцела бр. 4068)
71. Грађевина у ул. Цара Душана бр. 47 (катастарска парцела бр. 4081)
72. Грађевина у ул. Косте Стаменковића бр. 56 (катастарска парцела бр. 4053)
73. Грађевина у ул. Косте Стаменковића бр. 5в (катастарска парцела бр. 4054)
74. Грађевина у ул. Косте Стаменковића бр. 5г (катастарска парцела бр. 4055)
75. Грађевина у ул. Косте Стаменковића бр. 7а (катастарска парцела бр. 4150)
76. Грађевина у ул. Обилићев венац бр. 2 (катастарска парцела бр. 3869)
77. Грађевина у ул. Обилићев венац бр. 4а (катастарска парцела бр. 3858)
78. Грађевина у ул. Обилићев венац бр. 4 (катастарска парцела бр. 3867)
79. Грађевина у ул. Обилићев венац бр. 6 (катастарска парцела бр. 3866)
80. Грађевина у ул. Обилићев венац бр. 8 (катастарска парцела бр. 3865)
81. Грађевина у ул. Обилићев венац бр. 10 (катастарска парцела бр. 3864)
82. Грађевина у ул. Обилићев венац бр. 16 (катастарска парцела бр. 3861)
83. Грађевина у ул. Југ Богдановој бр. 1а (катастарска парцела бр. 3882)
84. Грађевина на Тргу Павла Сторјковића бр. 2 (катастарска парцела бр. 3883)
85. Грађевина на Тргу Павла Стојковића бр. 4 (катастарска парцела бр. 3880)
86. Грађевина на Тргу Павла Стојковића бр. 8 (катастарска парцела бр. 3875)
87. Грађевина на Тру Павла Стојковића бр. 8а (катастарска парцела бр. 3876)
88. Грађевина на Тргу Павла Стојковића бр. 14 и 14а (катастарска парцела бр. 3870)
89. Окружни уред у ул. Кнегиње Љубице бр. 1 (катастарска парцела бр. 1128)
90. Грађевина на Тргу Краља Александра бр. 6 (катастарска парцела бр. 1138)
91. Грађевина у ул. Станка Власотинчанина бр. 9 (катастарска парцела бр. 4493)

92. Грађевина у ул. Станка Власотинчанина бр. 23 (катастарска парцела бр. 4512)
93. Грађевина у ул. Пријездиној бр. 8 (катастарска парцела бр. 4247)
94. Грађевина у ул. Хајдук Вељка бр. 1 (катастарска парцела бр. 2633)
95. Грађевина у ул. Хајдук Вељка бр. 18 (катастарска парцела бр. 2586)
96. Грађевина у ул. Мије Петровића бр. 7 (катастарска парцела бр. 2566)
97. Грађевина у ул. Мије Петровића бр. 5 (катастарска парцела бр. 2565)
98. Грађевина у ул. Мије Петровића бр. 12
99. Грађевина у ул. Јосифа Панчића бр. 10 (катастарска парцела бр. 2555)
100. Двојна кућа у ул. Јосифа Панчића бр. 16 и 16а (катастарске парцеле бр. 2546 и 2540)
101. Грађевина у ул. Јосифа Панчића бр. 24
102. Грађевина у ул. Јосифа Панчића бр. 26 (катастарска парцела бр. 2529)
103. Грађевина у ул. Јосифа Панчића бр. 28 (катастарска парцела бр. 2525)
104. Кућа Милутина Стојиљковића у ул. Цара Душана бр. 10
105. Грађевина у ул. Првомајској бр. 2
106. Грађевина у ул. Проомајској бр. 4а
107. Грађевина у ул. Првомајској бр. 5
108. Грађевина у ул. Првомајској бр. 7
109. Грађевина у ул. Првомајској бр. 8 (катастарске парцеле бр. 2 и 8)
110. Грађевина у ул. Првомајској бр. 12
111. Грађевина у ул. Првомајској бр. 18 (катастарска парцела бр. 2122)
112. Грађевина у ул. бр. 21 (катастарска парцела бр. 2297/1)
113. Грађевина у ул. бр. 36 (катастарска парцела бр. 1861)
114. Грађевина у ул. бр. 58 (катастарска парцела бр. 1890)
115. Грађевина у ул. Првомајској бр. 58а (катастарска парцела бр. 1891)
116. Грађевина у ул. Првомајској бр. 67
117. Грађевина у ул. Вожда Карађорђа бр. 82 и 82а (катастарска парцела бр. 2125)
118. Грађевина у ул. Вожда Карађорђа бр. 84 (катастарска парцела бр. 2135)
119. Грађевина у ул. Вожда Карађорђа бр. 84а (катастарска парцела бр. 2137)
120. Грађевина у ул. Вожда Карађорђа бр. 90 (катастарска парцела бр. 2147)
121. Грађевина у ул. Вожда Карађорђа бр. 106 (катастарска парцела бр. 2175)
122. Грађевина у ул. Вожда Карађорђа бр. 112 (катастарска парцела бр. 2183)
123. Грађевина у ул. Цара Душана бр. 73а (катастарска парцела бр. 2303/1)
124. Грађевина у ул. Цара Душана бр. 97 (катастарска парцела бр. 2226/1)
125. Грађевина у ул. Цара Душана бр. 101 (катастарска парцела бр. 3165)
126. Грађевина у ул. Цара Душана бр. 124 (катастарска парцела бр. 2991)
127. Грађевина у ул. Цара Душана бр. 132а (катастарска парцела бр. 3020)
128. Грађевина у ул. Цара Душана бр. 134а (катастарска парцела бр. 3047)
129. Грађевина у ул. Цара Душана бр. 1346 (катастарска парцела бр. 3049)
130. Зграда Електродистрибуцнје у бул. Зорана Ђинђића бр. 46а (катастарска парцела бр. 3340)
131. Грађевина у ул. 9. Бригаде бр. 1
132. Грађевина у ул. 9. Бригаде бр. 2 (катастарска парцела бр. 2636)
133. Грађевина у ул. 9. Бригаде бр. 5, 7, 6. 8, 11 и 13
134. Грађевине на Нишавском кеју бр. 31 и 33
135. Грађевина у ул. Генерала Чарњајева бр. 2а (катастарска парцела бр. 2919/1)
136. Грађевина у ул. Генерала Чарњајева бр. 9 (катастарска парцела бр. 2973)
137. Грађевина у ул. Генерала Чарњајева бр. 18 (катастарска парцела бр. 2940)
138. Грађевина у ул. Генерала Чарњајева бр. 23 (катастарска парцела бр. 2956)
139. Кућа Андра Старчевића у ул. Вардарској бр. 24 (катастарска парцела бр. 2882)
140. Зграда Бранка Митића у ул. Обилићев Венац бр. 83 (катастарска парцела бр. 3228)
141. Грађевина у ул. Југ Богдановој бр. 6а (катастарска парцела бр. 3131)
142. Грађевина у ул. Козарачкој бр. 21 (катастарска парцела бр. 3015)
143. Грађевина у ул. Генерала Милојка Лешјанина бр. 50
144. Грађевина у ул. Генерала Милојка Лешјанина бр. 61 (катастарска парцела бр. 1257)
145. Кућа у ул. Боривоја Гојковића бр. 10 (катастарска парцела бр. 3908)
146. Кућа у ул. Боривоја Гојковића бр. 6

147. Кућа у ул. Боривоја Гојковића бр. 7
148. Зграда на углу на Тргу Павла Стојкоонћа бр. 7 (катастарска парцела бр. 3934)
149. Грађевина у ул. Стојана Новаковића бр. 12 (катастарска парцела бр. 3824)
150. Зграда Русомира Станишића у ул. Дечанској бр. 6 (катастарска парцела бр. 3811)
151. Грађевина у ул. Хиландарској бр. 9 (катастарска парцела бр. 4482)
152. Грађевина у ул. Хиландарској бр. 12 (катастарска парцела бр. 3615)
153. Грађевина у ул. Хиландарској бр. 15 (катастарска парцела бр. 4522)
154. Грађевина у ул. Хиландарској бр. 26 (катастарска парцела бр. 3601)
155. Грађевина у ул. Рајићевој бр. 33 (катастарска парцела бр. 4419)
156. Стамбена зграда Данила Динчића у ул. Томе Роксандића бр. 2 (катастарска парцела бр. 2703)
157. Грађевина у ул. Томе Роксандића бр. 1
158. Грађевина у ул. Марка Орешковића бр. 4
159. Основна школа Учитељ Таса на Тргу Учитељ Тасе бр. 24 (катастарска парцела бр. 4472)
160. Кућа у ул. Мије Петровића бр. 15 и 15б (катастарске парцеле бр. 2573 и 2572)
161. Кућа Загорке Ракић у ул. Цара Душана бр. 78а (катастарска парцела бр. 2443)
162. Кућа Маре Милићевић у ул. Војводе Вука бр. 8а (катастрска парцела бр. 2074)
163. Стамбена зграда на бул. Зорана Ђинђића бр. 7 (катастарска парцела бр. 3187)
164. Зграда Електродистрибуције на бул. Зорана Ђинђића
165. Зграда Хируршке клинике у ул. Зетској (катастарска парцела бр. 3641/1)
166. Интерна клиника у војној болници на бул. Зорана Ђинђића бр. 76 (катастарска парцела бр. 4298/1)
167. Светониколска чесма

Општина Црвени Крст

168. Зграде на бул. 12. фебруар бр. 15, 21, 42 и 42а
169. Кеј Животе Ђошића бр. 1, 3, 5 и 7
170. Пуковника Рајевског бр. 1а и 2а
171. Зеке Буљубаше бр. 1 и 7/1
172. Владимира Гортана бр. 2, 2а, 2б, 4, 4а и 8
173. Шуматовачка бр. 1, 5, 4, 8, 10, 10а, 26, 30, 38 и 44
174. Добричка бр. 1, 1а и 6
175. Франца Розмана бр. 2
176. Анете Андрејевић бр. 17
177. Кеј Мике Палигорића бр. 4, 6, 8, 12 и 16
178. Бул. 12. фебруар

Општина Пантелеј

179. Гробље „Пантелеј“ на катастарским парцелама бр. 1718/3, 1719/1, 1719/2, 1719/3, 1719/4, 1719/6, 1719/10, 1719/12, 1719/14 и 1719/16 са осталим припрадајућим парцелама
180. Ратка Павловића бр. 30, 30а, 35, 45, 55а, затим 10, 206, 22, 32, 44, ЗЗа, 39, 39а и 396
181. Воје Ринчића бр. 3

Општина Палилула

182. Војводе Гојка бр. 4, 8, 10, 12, 26, 34 и 40
183. Зграда у ул. Бранка Радичевића бр. 30
184. Тутуновићев подрум
185. Кула на Палилули
186. Низ кућа у ул. Епископској бр. 41-55
187. Низ стамбених породичних кућа на парној страни ул. браће Игњатовић,
188. Нишки културни центар
189. Некадашњи хотел Атина у ул. Димитрија Туцовића
190. Грађевине у ул. Димитрија Туцовића бр. 8, 12 и 14
191. Грађевине у ул. Аугуста Цесарца бр. 1
192. Грађевине у ул. Мокрањчевој бр. 2, 4, 6, 8, 18 и 20
193. Грађевине у ул. Радничкој бр. 7, 9, 11 и 13
194. Грађевине у ул. Словенској бр. 8 и 10
195. Грађевине у ул. браће Игњатовић бр. 4, 6, 8, 10 и 30

196. ОШ „Краљ Петар Први Карађорђевић“

Амбијенталне и градитељске целине

Општина Медијана

1. „Нишка варош“ (Трг краља Милана)
   - Ул. Милојка Лешјанина и Стара јеврејска четврт
   - Ул. вожда Карађорђа и Синђелићев трг са припадајућим блоковима
   - Шећер мала
   - Шире подручје Обреновићеве улице
   - Комплекс Копитареве улице (Казанџијско сокаче)
   - Ул. цара Душана са Тргом Републике
   - Обилићев венац и Трг Павла Стојковића
   - Целина код Инжињеријске касарне

Општина Палилула

2. „Нишка варош“ (Целина код Инжињеријске касарне)
3. Комплекс Железничке станице са пратећим објектима (железничка амбуланта, стамбени објекти и др)
4. Градитељска целина на Палилули омеђена ул. Божидарчевом, Браће Игњатовић, Мокрањчевом, Аугуста Цесарца и пругом)

Стари војни комплекси

Општина Палилула

1. Комплекс Инжињеријске касарне
2. Касарна „Пантелеј“
3. Марково кале (војно утврђење из XIX века)

Општина Црвени Крст

4. Касарна „Стеван Синђелић“

Зоне заштите индустријског наслеђа

Општина Палилула

1. Железничка радионица (МИН)
2. Стара зграда „Вулкан“
3. Комплекс „Житопек“ (стари млин)
4. Фабрика гуме „Балкан“
5. Електронске индустрије (Управна зграда - централни објекат комплекса, Зграда О.О.У.Р. „Алатница“, Зграда О.О.У.Р. „Машинска пластика“, Складиште сировина, Зграда О.О.У.Р. „Полупроводници“)
6. Комплекс Старе циглане „Лаф“ односно ИГМ „Ћеле Кула“

Општина Црвени Крст

7. Дуванска индустрија

Списак археолошких локалитета

Општина Медијана

1. Медијана - југ, на простору између ауто-пута, пруге, бензинске станице „Нис Југопетрол“ и почетка Брзог Брода
2. Некропола „Железничка станица Ћеле Кула” у зони железничке станице „Ћеле Кула“, јужно и северно од пруге
3. Утврђење на падини Влашког брда, око 700m јужно од виле са перистилом, данас у кругу ЕИ
4. Водоторањ на око 800m југозападно од Виле са перистилом, на падини Влашког брда, према Делијском вису
5. Некропола „Аутобуско стајалиште ЕИ” у зони аутобуског стајалишта и паркинга код ЕИ, јужно и северно од ауто-пута
6. Вила са конхама 400m југозападно од Виле са перистилом, делом испод данашњег пута
7. Објекат „I/2008“ на катастарским парцелама бр. 1899/1 и 1899/2
8. Вила са оградпим зидом око 400m југоисточно од Виле са перистилом

Општина Црвени Крст

9. Мали Рибник, водопривредни објекат из античког периода (цистерна и почетак аквадукта)
10. Велики Рибник, водопривредни објекат из античког и турског периода
11. Гробннца орјентисана у правцу север-југ у ул. Војводе Мишића

Општина Нишка Бања

12. „Брзо поље“ на одвајању од главног пута ка Нишкој Бањи са десне стране (енеолошки локалитет)

Археолошки локалитети ван градског подручја Града Ниша

13. Кременац, Рујник
14. Селиште, Рујник
15. Ковиљача, Горњи Комрен
16. Кременац А, Горњи Комрен
17. Кременац 8, Горњи Комрен
18. Магаричар, Хум
19. Бабин Кал, Каменица
20. Превалац, Доњи Матејевац
21. Орничке, Малча
22. Турски брод, Малча
23. Орашје, Јелашница
24. Археолошки локалитет „Камара“ у атару села Габровац
25. Археолошки локалитет „Градац“ у атару села Горња Врежина
26. Археолошки локалитет „Денски“ у атару села Бербатова
27. Локалитет „Јазбине“ - Медошевац
28. Локалитет „Селиште“ - Берчинац
29. Локалитети „Трупале“ - Вртиште
30. Локалитет „Вукманово“
31. Локалитет „Габровачка река и Габровац“
32. Локалитет „Јелашничка клисура“ (Доња Студена, Горња Студена, Јелашница и Чукљеник)
33. Локалитет „Градац“ (остаци бедема неког мањег утврђења на брду изнад села Доња Студена)
34. Локалитет „Топоница“ и „Топоничка река“
35. Локалитет „Дубрава“, Горња Трнава
36. Локалитет „Јужна Морава“, Доња Топоница
37. Локалитет „Над Село“, Горњи Комрен
38. Локалитет „Доња Врежина“, Чардак
39. Локалитет „Доња Трнава“
40. Локалитет „Веле Поље“
41. Локалитет „Хумска Чука“, Рујник
42. Локалитет „Каменица“
43. Локалитет „Кнез Село“
44. Локалитет „Малча“
45. Локалитет „Божуриште“, Миљковац
46. Локалитет „Островица“
47. Локалитет „Паси Пољана“
48. Локалитет „Паљина“
49. Локалитет „Прва Кутина“
50. Локалитет „Рујник“
51. Локалитет „Сечаница“
52. Локалитет „Сићево“
53. Локалитет „Кравље“
54. Локалитет „Чукљеник“
55. Локалитет „Лесковик“

Археолошки локалитети у оквиру градског подручја Града Ниша

56. Касноантичка и ранохришћанска некропола Наисуса у Јагодин Мали

57. Под Виник 1 и Под Виник 2 (остаци римског аквадукта у Пантелеју)
58. „Апеловац“ (некрополе)
59. „Кованлук“ (вила рустика)
60. „Медиана“ - Бресје
61. „Црвени Крст" (каптажа водовода)
62. „Београд Мала“ (некропола)
63. „Јагодин Мала“ (остаци моста, остаци аквадукта, некропола, гробнице са калотом)
64. „Градско поље - Виник“ (античке виле, некрополе, римски водовод, маузолеј)
65. „Трг ослобођења“ (насеље, мостобран, мост, некропола)
66. „Горица“ - „Кованлук" (некропола)
67. „Трг ЈНА“ (терме, хипокауст)
68. „Нишка Бања“ (терме, некропола, камени саркофаг, гробница)
69. „Тврђава“ (некропола, остаци форума са улицама, храмом и др. објектима, остаци римског и византијског бедема).

Списак споменика и спомен обележја НОР-а, радничког покрета и ранијих ратова за ослобођење

1. Спомен плоча на кући у којој је била смештена партијска техника окружног комитета
2. Два надгробна споменика палим ратницима 1912. и 1916. године код цркве
3. Две спомен пирамиде палим и умрлим ратницима у ратовима од 1912-1918. године
4. Спомен плоча о раду првог НОО за нишки срез у округу 1944. године
5. Спомсник палим у НОР-у у Брзом Броду
6. Споменик палим у НОР-у Веле Пољу
7. Спомен чесма палим мештанима у НОР-у и жртвама фашистичког терора у склопу зграде основне школе у Габровцу
8. Спомен чесма палим ратницима у балканским и Првом светском рату од 1912-1918. године у Габровцу
9. Меморијални комплекс са Спомеником палим у НОР-у и Првом светском рату у Горњој Врежини
10. Спомен чссма палим мештанима у НОР-у Горњој Топоници
11. Спомен плоча палим мештанима у НОР-у од 1941-1945. године у Горњој Трнави
12. Споменик палим у ратовима од 1912-1918. године у Горњем Матејевцу
13. Спомен плоча о формирању прве месне партизанске десетине 1942. године у селу Горњи Матејевац
14. Каменичко врело место сукоба групе партизана са Недићевцима 1944. године и место смрти Душана Тасковића Срећка
15. Споменик палима у НОР-у у Горњем Матејевцу
16. Споменик палим у НОР-у у Доњој Врежини
17. Споменик Стевану Синђелићу у Доњој Врежини
18. Спомен чесма палим мештанима у НОР-у и жртвама фашистичког терора у Доњој Студени
19. Споменик палим борцима у Првом и Другом светском рату у Доњој Трнави
20. Спомен плоча палим мештанима у НОР-у од 1941-1945. године у селу Доње Власе
21. Споменик погинулом ратнику у Првом Светском рату 1914. године у Доњем Матејевцу
22. Спомен плоча палим мештанима у НОР-у од 1941-1945. године у Доњем Матејевцу
23. Спомен плоча палим борцима у I и II светском рату у Јасеновику
24. Спомен чесма борцу НОР-а Александру Савићу - Марку у Јелашници
25. Споменик палим ратницима из села Јелашнице у ратовима од 1912-1918. године
26. Споменик палом ратнику 1915. године у порти Јелашинчке цркве
27. Споменик палим борцима НОР-а у Јелешници
28. Сномсник са рељефним композицијама палим у НОР-у Каменици
29. Споменик на Каменичком Вису
30. Спомен чесма палим у НОР-у у Кнез Селу
31. Спомен плоча палим у ратовима 1912-1918. године на звонари сеоске цркве у Кнез Селу

32. Две спомен пирамиде палим и умрлим ратницима у ратовима ол 1912-1919. године у Кнез Селу
33. Спомен чесма палим и спомсн плоча мештанима у НОР-у у Коритнику
34. Споменик палим у НОР-у и жртвама фашистичког терора у Крављу
35. Спомен плоча о оснивању НОО среза Мнш октобра 1944. године у Крављу
36. Спомен чесма палим мештанима у НОР-у у Куновици
37. Спомен плоча палим мештанима у НОР-у у Лалинцу
38. Споменик палим у НОР-у и ратовима 1912-1918. године у Малчи
39. Споменик коњанику Милану Петровићу у Малчи
40. Три спомен плоче палим у ратовима 1912-1918. године у сеоској цркви у Малчи
41. Два надгробна споменика палим Црвеноармејцима у борбама за ослобођење Ниша 14. октобра 1944. године
42. Биста народног хероја Пана Ђукића
43. Биста народног хероја Конрада Жилника
44. Биста народног хероја Ратка Јовића
45. Биста народног хероја Филипа Кљајића
46. Биста народних хероја Фрање Клуза и Руди Чајевца
47. Биста народног хероја Станка Пауновнћа
48. Биста Моше Пијаде
49. Биста народног хероја Мије Станимировића на бул. Зорана Ђинђића
50. Бнста народног хероја Мије Станимировића у парку 7. јули
51. Спомен плоча палим, стрељаним и умрлим просветним радницима у НОР-у 1941-1945.
52. Плоча са ликом Филипа Кљајића
53. Плоча са лнком Павла Стојковића на истоименом тргу
54. Плоча са симболичном плакстом, постављена на фасади зграде у ул. Октобарске револуције
55. Плоча са ликовима браће Тасковић
56. Плоча са ликом Анете Андрејевић
57. Плоча са ликом Наде Томић
58. Плоча се симболичном плакетон, постављена на фасади зграде бр. 23 (књижара „Светлост“)
59. Плоча са ликом Миодрага Петровића
60. Спомен плоча о оснивању Централног омалдинског позоришта у Нишу по завршетку НОР-а 1945. године
61. Спомен плоча палим правницима у НОР-у 1941-1945. на територији бившег нишког среза
62. Спомен плоча Миодрагу Петровићу-Колету палом у бици код Кренте 1941. године на фасади гимназије Стеван Сремац
63. Спомен плоча палим ученицима гимназије Стеван Сремац у НОР-у и жртвама фашистичког терора
64. Спомен плоча палим ученицима и наставницима бивше Трговачке академије 1941-1945.
65. Спомен плоча на згради у којој је 1938. и 1939. године Филип Кљајић радно као обућарски радник
66. Спомен плоча о одржавању конференције антифашистичке омладине Ниша 1916. на којој је говорио Иво Лола Рибар
67. Три спомен плоче погинулим и умрлим ученцима нишке гимназије у ратовима од 1912-1918.
68. Спомен гробница на Синђелићевом тргу у Нишу
69. Ћеле Кула споменик од глава изгинулих Срба у битци са Турцима на Чегру 1809. године
70. Споменик Стевану Синђелићу испред Ћеле Куле
71. Спомен костурница стрељаних и вешаних родољуба и учесника Топличког устанка 1917. године
72. Споменик ослободноцима Ниша на Тргу краља Милана
73. Спомен плоча на хотелу Парк у Нишу
74. Костурница у Саборној цркви стрељаним свештеницима новембра 1915. године
75. Споменик палим ваздухопловцима НОР-а

76. Биста народног хероја Сретена Младеновнћа Мике
77. Споменик „Искра слободе“ у парку 7. јули у центру Ниша
78. Биста првог председника комунистичке општине Ниша Павла Стојковића
79. Споменик у тврђави кнезу Милану Обреновићу и ослободиоцима Ниша 1877. године
80. Биста Учитељ Тасе
81. Спомен плоча посвећена Октобарској револуцији
82. Спомен плоча на згради окружног начелства у којој је примљен телеграм о почетку Првог светског рата
83. Споменик ваздухопловцима са кипом Икара
84. Биста војводи Петру Бојовићу
85. Споменик краљу Југославије Александру Карађорђевићу
86. Споменик Дражи Михаиловићу у Нишу
87. Биста вожду Карађорђу у Нишу
88. Споменик посвећен прослави 1700 година од Миланског едикта
89. Биста Надежди Петровић на Кеју Кола српских сестара
90. Споменик Константину Великом
91. Спомен биста Михајлу Марковићу
92. Спомен плоча са ликом генерала Шарла Транијеа
93. Спомен плоча др Миодрагу Лазићу
94. Спомен биста Панету Ђукићу Лимару
95. Бисте сестара Баковић на кружном току код Чаирског парка
96. Спомен плоча погинулим припадницима МУП-а
97. Медаљон Филипа Кљајића близу Дома здравља у Нишу
98. Спомен биста др Владана Ђорђевића у дворипу Војне Болнице у Нишу
99. Спомен плоча Милојку Лешјанину на Тргу краља Милана у Нишу
100. Спомен чесма палим у ратовима од 1912-1918. године у Медошевцу
101. Спомен чесма палом ратнику Михајлу Ђулизибарићу 1916. годнне у Миљковцу
102. Спомен плоча са фризом и медаљоном палог борца НОР-а Поповић Јелене - Лене
103. Споменик палим борцима у Мрамору
104. Надгробни споменик Ратку Вукићевићу
105. Споменик Мојсију Михајловићу - Тошкету у Нишкој Бањи
106. Спомен обележје места погибије Мојсија Михајловића - Тошкета на путу за Радикину Бару
107. Споменик изгинулим ратницима у борбама за ослобођење Ниша октобра 1918. године и у ратовима од 1912-1918. године. Из Ниша, Нишке Бање и Прве Кутине
108. Спомен плоча палим борнима у НОР-у 1941-1945. године у Нишкој Бањи
109. Споменик полим у НОР-у Првој Кутини
110. Споменик палим ратницима НОР- а у Нишкој Бањи
111. Биста шпанског борца Ратка Вукићевића
112. Споменик Нишлијама обешеним од Турака 1821. године
113. Спомен пирамида у кругу Војне болнице посвећена умрлим ратницима од 1912-1918. године од рана и тифуса
114. Биста Стевана Сремца испред зграде Народног позоршита
115. Биста Стсвана Сремца у холу Народног позоришта
116. Камена пирамида са записом на немачком језику изгинулим немачким војницима у II Светском рату у комплексу војног гробља на Делијском вису
117. Спомен чесма палим мештанима у НОР-у и жртава фашистичког терора у Ореовцу
118. Спомен плоча палим борцима НОР-а у Островици
119. Гроб са спомеником незнаном борцу из НОР-а на островичком гробљу
120. Спомен пирамида на Бубњу
121. Биста народног хероја Ђуке Динић у дворишту Дома извиђача „Ђука Динић“
122. Биста Моше Пијаде у школи Краљ Петар I
123. Биста првоборца Милке Протић - Лине у истоименном насељу
124. Биста првоборца Милке Протић - Лине у школи „Бубањски хероји“
125. Биста народног хероја Миленка Хаџића

126. Спомен гробница изгинулнм бугарским војницима 1944. године
127. Спомен плоча на згради Предузећа за прераду коже „Ђука Динић“, где је пре рата радила Ђука Динић
128. Спомен парк Бубањ
129. Гробница са бистом Павла Стојковнћа
130. Гробница са спомеником Проки Јовкићу - „Нестору Жучком“
131. Ратно гробље војника Британског комонвелта
132. Српско војно гробље на Делијском Вису
133. Споменик на гробу Станка Власотиначког
134. Споменик на гробу пуковника Милована Недића
135. Споменик на гробу Атанасија Петровића
136. Гробница сердару Јолу Пилетићу
137. Споменик на гробу Николе Рашића
138. Гробница са спомеником Тодору П. Станковићу
139. Надгробни споменик Јулијана Дјупона
140. Гробница Видака Милковића са надгробном плочом на ниском постољу
141. Гроб са спомеником Петра Икономовића
142. Гробница са спомеником Тодору Миловановићу
143. Гробница са спомеником Таску Узуновићу
144. Гроб са спомеником Милошу Чаушевићу Чаји
145. Биста народног хероја Анте Андрејевића
146. Гробница са спомеником Михајлу Адамушевићу
147. Гроб са спомеником Петра Стојковића Баље
148. Гробница са спомеником Димитрија Цветковића - учитељ Миле
149. Биста Стевана Синђелића на споменику на Чегру
150. Спомен плоча палнм мештанима у НОР-у 1941-1945. године у Пањини
151. Биста народног хероја Ратка Павловића-Ћићка
152. Спомен плоча палим текстилним радницима у НОР-у и жртвама фашистичког терора
153. Чегар - историјско место из Првог српског устанка
154. Спомен биста Карингтон Вајлд у Енглеско-српском дому у Нишу
155. Спомен плоча о оснивању Енглеско-српског дома у Нишу
156. Спомен плоча код улаза у нндустрију „Нитекс“ палим радницима у НОР-у
157. Спомен плоча на звонику у Пантелејској цркви
158. Спомен плоча палим мештанима у НОР-а
159. Две спомен плоче палим у ратовима 1912-1918. на сеоској црквн
160. Споменик палим у НОР-у у Пасјачи
161. Спомен плоча палим мештанима у НОР-у 1941-1945. године у Поповцу
162. Споменик палима у НОР-у у Првој Кутини
163. Спомен чесма палим у НОР-у из села Просека и Манастира
164. Спомен чесма палим мештанима у НОР-у у селу Равни До
165. Спомен чесма палим мештанима у НОР-у и жртвама фашистичког терора у Радикиној Бари
166. Споменик палим и умрлим ратницима у ратовима 1912-1918. године у Раутову
167. Спомен чесма палим мештанима у НОР-у и жртвама фашистичког терора у Сечаници
168. Три надгробна споменика палим у балканским ратовнма 1912-1913. године
169. Спомен плоча палим мештанима у НОР-у у Сечаннци
170. Спомен плоча палим мештанима у НОР-у у Сечаници
171. Две спомен плоче палим ратницима 1912-1918. у холу старе зграде основне школе у Сечаници
172. Спомен чесма палим ратницнма у Првом светском рату 1914-1918. у Сићсву
173. Спомен плоча палим ратницима Сићева у Балканским и Првом свстском рату
174. Спомен плоча палим синовима и њиховим друговима у Првом светском рату у Сићеву
175. Спомен плоча Косовским и Сливничкнм осветницима у рату 1912-1913.
176. Споменик палим ратницима у I и II свстском рату у Сићеву
177. Спомен чесма на месту састајања партијских радника и паризана у НОР-у у Сићеву

178. Спомен плоча палим мештанима села Суповац
179. Споменик палим у НОР-у и I светском рату 1914-1918. у Трупалу
180. Биста народног хероја Бошка Бухе
181. Спомен чесма Првог инжињеријског батаљона
182. Споменик палим ратницима 1914. године и запис на фресци сеоске цркве погинулим 1915. и 1917. године у Хуму
183. Спомен чесма палим мештаннма у НОР-у у Хуму
184. Споменик палим у НОР-у и жртвама фашистичког терора у Церју
185. Спомен плоча о формирању Команде нишког среза августа 1944. године у Церју
186. Споменик палим радницима МИН-а (погон на Црвеном крсту)
187. Споменик радницима Ложионице на Црвеном крсту палим у НОР-у
188. Биста народног хероја Ђурђеленс - Ђуке Динић
189. Биста народног хероја Станка Пауновића у кругу „МИН“
190. Биста Ђуре Салаја
191. Плоча са ликом Ђуке Динић на Стамбол капији Нишке тврђаве
192. Спомен плоча палим ученицима Железничке индустријске школе у НОР-у 1941-1945. године
193. Спомен плоча палим у НОР-у и стрељаним учесницима и наставницима Средње техничке школе од 1941-1945. године
194. Спомен плоча о месту одласка у НОР народног хероја Ратка Јовића
195. Биста народног хероја Оливере Вере Јоцић
196. Споменик Црвеној армији испред улаза у Логор на Црвеном Крсту
197. Споменик жртвама НАТО бомбардовања СРЈ у Нишу
198. Споменик поводом потписивања првог српско-немачког споразума 1189. године
199. Спомен капела погинулим у ратовима од 1991. до 1999. године у Нишу
200. Спомен плоча јунацима са Кошара
201. Спомен биста Драгиши Цветковићу
202. Спомен биста Драгиши Цветковићу
203. Споменик палим Црвеноармејцима октобра 1944. године
204. Спомен плоча палим у НОР-у и жртвама фашистичког терора у Чокоту.

8.2.1.Услови и мере заштите непокретних културних добара и добара која уживају претходну заштиту

1. Непокретна културна добра и добра која уживају претходну заштиту не смеју се уништити, или оштетити, нити се без сагласности сме мењати њихов нзглед, својство или намена;

2. На непокретним културним добрима, односно у њиховој заштићеној околини, на смеју се изводити никакви радови који могу променити њихов садржај, природу или изглед, без претходно прибављених услова и сагласности Завода за заштиту споменика културе Ниш, односно за непокретна културна добра од изузетног значаја Републичког завода за заштиту споменика културе;

3. Непокретна културна добра и добра која уживају претходну заштиту могу се користити у својој изворној, или одговарајућој намени, на начин који неће ни у чему угрозити њихова основна споменичка својства;

4. Није дозвољено коришћење или употреба непокретних културних добра и добара која уживају претходну заштиту у сврхе које нису у складу са њиховом природом, наменом и значајем, или на начин који може довести до њиховог оштећења;

5. Власник, корисник, или други субјект који по било ком основу располаже непокретним културним добром, или добром под претходном заштитом, дужан је да га чува и одржава с пажњом, тако да не дође до оштећења или уништења његових споменичких својстава;

6. Није дозвољено ископавање, рушење, преправљање, презиђивање, прерађивање и вршење било каквих радова који могу нарушити својства културног добра;

7. Све интервенције које се на ма који начин односе на непокретна културна добра и

добра под претходном заштитом, могу се предузимати само под посебним конкретним условима које утврђује надлежни Завод за заштиту споменика културе;

8. Завод за заштиту споменика кутуре посебним правним актом утврђује конкретне услове чувања, коришћења и одржавања, као и услове за предузимање конкретних мера заштите за свако појединo непокретно културно добро, или добро под предходном заштитом. Акт о мерама техничке заштите прибавља се пре израде пројекта за локацијске дозволе. Пројектна документација доставља се надлежном заводу на сагласност;

9. Промена намене, парцелација и препарцелација на парцелама које се налазе у границама непокретних културних добара од изузетног значаја и њихове заштићене околине не може се вршити без сагласности Републичког завода за заштиту споменика културе;

10. Планирање саобраћајница, саобраћајне опреме и инфраструктурног опремања простора, праваца електро и ТТ водова дозвољава се под условима који ће се разрадити одговарајућом планском или пројектном документацијом, за коју је потребно прибавити услове и сагласности Републичког завода за заштиту споменика културе;

11. Инсистирати на успостављању хармоничног просторног склада у амбијентима са споменичким вредностима, пројектовањем у контексту, ослањањем на споменичке вредности наслеђа у окружењу и другим методама које доприносе остваривању виших домета и унапређењу градитељског стваралаштва у обухваћеном простору;

12. Уколико се у току извођења грађевинских и других радова наиђе на археолошка налазишта или археолошке предмете, извођач радова је дужан да одмах, без одлагања прекине радове и обавести надлежни завод за заштиту споменика културе и да предузме мере да се налаз не уништи и не оштети и да се сачува на месту и у положају у коме је откривен;

13. Радови који се планирају или изводе на површини на коју је утврђено да обухвата непокретно културно добро, или добро које ужива претходну заштиту, нису дозвољени пре обављања заштитних археолошких истраживања;

14. Инвеститор објекта дужан је да обезбеди средства за истраживаље, заштиту, чување, публиковање и излагање добра које ужива прегходну заштиту које се открије приликом изградње инвестиционог објекта - до предаје добра на чување овлашћеној установи заштите;

Ради комплекснијег сагледавања стања градитељског наслеђа, али и као основа за израду услова за израду планских докумената нижих хијерархијскиг нивоа, поменутим условима је предвиђена израда: (1) Студије заштите непокретног културног наслеђа; (2) Студија заштите археолошког наслеђа са превентивним археолошким истраживањем; и (3) Студије заштите ратних меморијала са припадајућом евиденцијом.

Градско језгро града Ниша и Нишке Бање, као и села са већом густином очуваног народног градитељства (Сићево, Островица, Горњи Матејевац, Кнез Село, Доња и Горња Студена, Чукљеник, Каменица, Куновица, Јелашница, Коритник, Раутово и Кравље) израђиваће се посебне студије заштите, у склопу доношења одлука о изради планских докумената нижег реда за предметна подручја, по потреби.

Јединице локалне самоуправе ће у складу са Законом о ратним меморијалима („Службени гласник РС“, бр. 50/18) донети студије заштите ратних меморијала на својој територији, које ће се самостално спроводити и којима ће бити обрађена област заштите ратних меморијала.

9. ОРГАНИЗАЦИЈА ПРОСТОРА ОД ИНТЕРЕСА ЗА ОДБРАНУ ЗЕМЉЕ И ЗАШТИТУ ОД ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА

Приликом планирања и уређења простора неопходно је предвидети и одговарајуће мере заштите од елементарних непогода, што подразумева заштиту материјалних добара и људи од земљотреса, клизишта, поплава, пожара и других акцидената. Такође, потребно је предвидети и мере заштите од евентуалних ратних хазарда и разарања.

Мере заштите од земљотреса

Због сложеног тектонског склопа, Нишка котлина обухваћена је VII° MCS, а шире подручје Ниша и Нишке Бање је подељено на пет зона сеизмичког понашања. Прве две зоне,

које се карактеришу као добра тла за грађевинску делатност, покривају терен изнад Нишавског алувијума Виника, Горице и Бубња, трећа зона, као средња тла, покрива ниски алувијум, а четврта и пета зона, као лоша тла, покривају савремене рецентне речне наносе Нишаве и Јужне Мораве, као терене бујичних токова. Једна од основа при планирању и пројектовању објеката су и сеизмолошке подлоге. Њихов садржај представљају ефекти очекиваних земљотреса са различитом вероватноћом, који су изражени преко сеизмичких интензитета или максималног хоризонталног убрзања. Интензитет земљотреса је најчешћа основа за процену угрожености. За планско подручје је могуће посебним истраживањима утврдити пројектне параметре конкретних локација, односно карту сеизмичке рејонизације за планске документе и карту сеизмичке микрорејонизације за потребе пројектовања објеката. На планском подручју постоји релативно средњи ризик догађања земљотреса и потврђено постојање сеизмогених структура средњег до вишег потенцијала, тако да се на основу очекиваног максималног интензитета земљотреса утврђује класификација објеката према условима асеизмичке изградње: за услове потреса од VII° до VIII° MCS, за услове потреса од VI° до VII° MCS,

Полазећи од постављеног сеизмичког ризика, установљују се ограничења за развој, изградњу и уређење простора диференцираног према условима потреса и то:

- ограничена асеизмичка изградња за услове потреса од VII° до VIII° MCS - у свим подручјима која ће бити детаљно утврђена микросеизмичком рејонизацијом у плановима нижег реда за насеља; изградња и замена оштећених новим објектима ограничава се на капиталне и објекте ван категорије, док се изградња осталих објеката условљава потврдом одговарајуће ревидоване студије оправданости, а санација оштећених објеката дозвољава под прописаним условима сеизмоотпорног пројектовања;
- селективна асеизмичка изградња за услове потреса од VI° до VII° MCS - у свим подручјима која ће бити детаљно утврђена микросеизмичком рејонизацијом у плановима нижег реда за поједина насеља; изградња и замена оштећених новим објектима условљава се потврдом одговарајуће ревидоване студије оправданости, а санација оштећених објеката дозвољава под прописаним условима сеизмоотпорног пројектовања;

Утврђују се следећи општи принципи за урбанистичко планирање и израду техничке документације са аспекта прихватљивог сеизмичког ризика за инфраструктурне системе: допуштена су оштећења при најјачим земљотресима, уз обавезу минимизирања ризика од хаварија које угрожавају људске животе; утврђује се допуштени ниво хаварије, односно допуштени прекид рада и прихватљиви ниво оштећења за сваки инфраструктурни систем; омогућава се етапно успостављање функционисања система, уз услов обезбеђења минималног нивоа њиховог функционисања непосредно након јаког земљотреса.

Ради заштите од потреса новопланиране садржаје реализовати у складу са Правилником о техничким нормативима за изградњу објеката високоградње у сеизмичким подручјима (Сл. лист СФРЈ бр. 31/81, 49/82, 29/83, 31/88 и 52/90), као и у складу са Правилником о привременим техничким нормативима за изградњу објеката који не спадају у високоградњу у сеизмичким подручјима (Сл. лист СФРЈ бр. 39/64).

Мере заштите од клизишта

Литолошки састав и продукти површинског распадања - глиновити седименти, указују на могућност појаве клизишта, односно нестабилних терена. Сва клизишта (активна или умерена), требало би у фази пројектовања да буду тестирана посебно у зависности од њихове масе, дубине клизне равни и њиховог положаја у односу на трасе саобраћајница или зона за изградњу.

Заштита од потенцијалних клизишта односи се на избегавање нестандардних интервенција у природној конфигурацији земљишта, посебно на већим нагибима, одржавање вегетације на нагнутим теренима и избегавање градње већих размера на већим нагибима.

Мере заштите од поплава

Могуће опасности од поплава на подручју Просторног плана су:

- изливање бујичних водотокова при изласку из клисура у котлинске делове речних корита, у време високих падавина;

- неконтролисано пражњење акумулација у случају акцидента пуцања брана у систему Завојске акумулације.

Одбрана од поплава биће остваривана у оквиру интегралних система, путем:

- посебног уређивања речних корита у насељима и у непосредној околини инфраструктурних и привредних објеката (путеви, мостови, електроенергетски објекти и постројења, водозахвати, рибњаци и др.), екстремних конфигурација терена и других критичних локалитета, мерама техничке заштите (регулације водотока, уређивање корита и обала) и мерама биолошке заштите (пошумљавање обала);

- активне одбране у оквиру акумулационих басена, којима се ублажавају таласи великих вода и великих каналских система;

- пасивне одбране кроз реализацију линијских заштитних система;

- планском контролом изградње у угроженим зонама (уз диференциране степене заштите, у складу са значајем подручја која се штите).

У зони утицаја поплавног таласа испод бране Завојског језера, успоставља се висок степен заштите, који се спроводи строгим надзором и мерама техничке заштите, па је неопходно да сваки утврђени појединачни потенцијални ризик (геологија, екстремни метеоролошки услови, сеизмика, праћење стања конструкције бране и сл.) буде предмет сталног праћења и контроле.

Мере заштите од пожара

Избијање и ширење пожара у изграђеним деловима подручја (у објектима, комплексима и целинама) и шумским подручјима може се спречити спровођењем и доследним примењивањем законом утврђених мера противпожарне заштите.

Заштита од пожара у изграђеним деловима подручја спроведена је уважавањем потребних противпожарних мера у фази избора конкретних садржаја, намене површина и саобраћајних решења. Приликом пројектовања и изградње појединачних објеката примењиваће се одредбе законске регулативе из области противпожарне заштите.

Такође, треба израдити односно иновирати планове заштите од пожара за град Ниш и специфичне комплексе (туристички, индустријски и сл.) и посебно за шумска подручја.

Према степену угрожености, шуме су сврстане у категорије:

- I степена угрожености (састојине и културе бора);
- II степена угрожености (састојине и културе смрче, јеле и других четинара);
- III степена угрожености (мешовите састојине и културе четинара и лишћара);
- IV степена угрожености (састојине и културе храста и граба);
- V степена угрожености (састојине букве и других лишћара);
- VI степена угрожености (шикаре, шибљаци и необрасле површине).

Мере заштите од шумских пожара могу бити:

Превентивне мере против изазивача шумски пожара - како шумске пожаре најчешће изазива човек из незнања, нехата или намерно, неопходно је стално предузимати низ превентивних мера, пре свега васпитно-образовне (сарадња са школама, горанима, ватрогасним друштвом, војском, месним заједницама и др.) и пропагандне мере (сарадња са медијима, информисање на терену адекватним натписима, лецима, упутствима и сл).

Биолошко-техничке мере против већих штета у случају појаве пожара – такође су превентивног карактера, и подразумевају: подизање мешовитих шума (уз противпожарне просеке и шумске путеве подижу се појасеви лишћара и комплекси четинара се разбијају у мање целине), нега култура и састојина (орезивање бочних сасушених грана, успостављање и одржавање прореда и просека, посебно у боровим културама и састојинама), спровођење шумског реда.

Ради спречавање већих штета, потребно је вршити прогнозирање опасности од шумских пожара, које се базира на процени запаљивости материјала у шуми; такође, потребно је организовати дежурства и осматрања у циљу правовременог откривања пожара, а осматрачнице, лугарнице и пунктове са опремом за гашење пожара треба одговарајуће опремити.

Мере заштите од града

У границама Просторног плана, налази се 13 лансирних (противградних) станица, са којих се током сезоне одбране од града испаљују противградне ракете, које спадају у 1. категорију експлозивних материја. Заштитна зона око лансирних (противградних) стаиица је подручје у полупречннку од 500m око станице. Локације лансирних (противградних) станица дате су у следећој табели.

Табела 7. Локацује лансирних (противградних) станица

Ред. бр.	Назив лансирне станице	Гаус Кригерове координате		H (m n.m.)	Општина/Град
		X	Y		
]	251-Каменички вис	4807140	7577114	811	Пантелеј
2	252-Х.ум	4803945	7572417	343	Црвени Крст
3	254-Горњи Матејевац	4800691	7578121	303	Пантелеј
4	255-Малча	4798445	7583157	302	Памтелеј
5	256-Сићево	4800909	7587470	537	Нишка Бања
6	257-Островица	4796770	7592370	408	Ншика Бања
7	258-Јелашница	4794731	7585391	325	Нишка Бања
8	259-Широка Падина	4704402	7575998	353	Медијаиа
9	261-Лалинац	4800498	7563901	178	Палилула
10	262-Мезграја	4806044	7563346	177	Црвени Крст
11	263-Горња Трнава	4810428	7566722	219	Црвени Крст
12	264-Церје	4809999	7574049	487	Пантелеј
13	265-Палиграце	4813599	7569392	270	Црвени Крст

Извор: Републички хидрометеоролошки завод

Изградња нових објеката на одстојању мањем од 100m од противградне станице могућа је само по обезбеђивању посебне сагласности и мишљења Републичког хидрометеорлошког Завода Србије.

Мере заштите од других акцидената

На планском подручју су могуће и техничке катастрофе (хаварије већих привредних, инфраструктурних и других техничких система), као и експлозије ускладиштених или транспортованих опасних материја, затим тровања, контаминације и др, па се превентивне, техничке и организационе мере заштите морају предвидети и спроводити за сваки појединачни случај.

На територији града Ниша налазе следећа севесо постројења/комплекси „вишег реда“: Складиште НД и погон ТНГ „Ниш“ (Бул. 12.фебруар 157) оператера „НИС“ а.д. Нови Сад и Складиште ТНГ (ул. Димитрија Туцовића 190) оператера „С.А.Б. Траде“ д.о.о. Ниш.

На основу Закона о заштити животне средине, Министарство, на основу документа Извештај о безбедности и Обавештење, води регистар постројења и утврђује и води евиденцију о операторима и севесо постројењима/комплексима са повећаном вероватноћом настанка хемијског удеса или са повећаним последицама тог удеса, због њихове локације, близине сличних постројења или због врсте ускладиштених опасних материја („домино ефекат“). Такође, на основу ових докумената, Министарство води и Регистар постројења и утврђује севесо операторе и постројења/комплексе, чије активности могу изазвати хемијски удес са прекограничним последицама.

За севесо комплексе „вишег реда“ оператери су у обавези да израде документа Извештај о безбедности и План заштите од удеса. Такође, у складу са Правилником садржини и методологији израде интерног Плана заштите од великог удеса („Службени гласник РС”, број 96/25), полазни основ за идентификацију повредивих објеката је удаљеност од минимум 1000m од граница севесо постројења, односно комплекса, док се коначна процена ширине повредиве зоне – зоне опасности, одређује на основу резултата моделирања ефеката удеса.

За севесо комплекс „вишег реда“, СКЛАДИШТЕ НАФТНИХ ДЕРИВАТА И ПОГОН ТНГ „НИШ“, оператер је извршио моделирања ефеката хемијских удеса, у складу са Правилником о садржини политике превенције удеса и садржини и методологији израде Извештаја о безбедности и Плана заштите од удеса, чији се резултати могу сматрати прихватљивим. Упоређујући извршена моделирања ефекатат хемијских удеса, надлежни орган као најгори могући сценарио на односном комплексу разматра експлозију пара течности у стању кључања (тзв. BLEVE – Boiling Liquid Expanding Vapour Explosion), на сферном складишном резервоару за ТНГ капацитета 1.000m^3, при чему су повредиве следеће зоне топлотне радијације:

- (37,5kW/m^2) потенцијално смртоносни ефекти хемијског удеса у року од 10s (у око 50% случајева) – на раздаљини до 426m од места удеса;
- (25kW/m^2) потенцијално смртоносни ефекти хемијског удеса у року од 10s (у око 1% случајева) – на раздаљини од 544m од места удеса;
- (12,5kW/m^2) опекотине I степена у року од 10s – на раздаљини од 791m од места удеса.

За севесо комплекс „вишег реда“, СКЛАДИШТЕ ТНГ У НИШУ, оператер је извршио моделирања ефеката хемијских удеса, у складу са Правилником о садржини политике превенције удеса и садржини и методологији израде Извештаја о безбедности и Плана заштите од удеса, чији се резултати могу сматрати прихватљивим. Упоређујући извршена моделирања ефеката хемијских удеса, надлежни орган као најгори могући сценарио на односном комплексу разматра експлозију пара течности у стању кључања (тзв. BLEVE – Boiling Liquid Expanding Vapour Explosion), на ауто цистерни за ТНГ капацитета 34m^3, приликом активности утакања/истакања у подземне резервоаре за ТНГ, при чему као повредиве зоне разматра следеће зоне топлотне радијације:

- (37,5kW/m^2) потенцијално смртоносни ефекти хемијског удеса у року од 10s (у око 50% случајева) – на раздаљини до 162m од места удеса;
- (25kW/m^2) потенцијално смртоносни ефекти хемијског удеса у року од 10s (у око 1% случајева) – на раздаљини од 237m од места удеса;
- (12,5kW/m^2) опекотине I степена у року од 10s – на раздаљини од 275m од места удеса.

Сходно претходно наведеном, а према чл. 34 став 1 тачка 2б) Закона о заштити животне средине, надлежни орган даје следеће услове, ради утврђивања подручја у којима ће се дугорочно сачувати одговарајуће удаљености између објеката у којима је присутна или може бити присутна једна или више опасних материја у количинама које су веће од прописаних и стамбених подручја, јавних простора, као и подручја од посебног значаја, ради заштите живота и здравља људи и животне средине:

1. Потребно је забранити изградњу нових: објеката јавне намене, објеката становања и туристичких објеката на простору од 426m од означене локације најгорег могућег сценарија на комплексу СКЛАДИШТЕ НАФТНИХ ДЕРИВАТА И ПОГОН ТНГ „НИШ“, оператера „НИС“ а.д. Нови Сад;
2. Потребно је приликом израде просторних планова и/или разматрања изградње нових објеката у близини комплекса СКЛАДИШТЕ НАФТНИХ ДЕРИВАТА И ПОГОН ТНГ „НИШ“, оператера „НИС“ а.д. Нови Сад, под повредивом зоном са аспекта хемијског удеса, разматрати зону од 791m од означене локације могућег сценарија хемијског удеса са опасном материјом ТНГ,
3. Потребно је забранити изградњу нових: објеката јавне намене, објеката становања и туристичких објеката на простору од 162m од означене локације најгорег могућег сценарија комплекса СКЛАДИШТЕ ТНГ У НИШУ, оператера „С.А.Б. Траде“ д.о.о. Ниш;
4. Потребно је приликом израде просторних планова и/или разматрања изградње нових објеката у близини комплекса СКЛАДИШТЕ ТНГ У НИШУ, оператера „С.А.Б Траде“ д.о.о.

Ниш, под повредивом зоном са аспекта хемијског удеса, разматрати зону од 275m од означене локације могућег сценарија хемијског удеса са опасном материјом ТНГ;

5. Потребно је, сходно моделираним ефектима хемијских удеса, приликом разматрања изградње нових индустријских објеката у обухвату повредиве зоне, приликом издавања локацијских и грађевинских дозвола, обавезно упознати потенцијалне инвеститоре са опасностима од хемијског удеса на односним локацијама.

У случају изградње нових севесо постројења/комплекса, а у складу са Правилником о садржини политике превенције удеса и садржини и методологији израде Извештаја о безбедности и Плана заштите од удеса („Службени гласник РС“, број 41/10), као полазни основ за идентификацију повредивих објеката разматра се удаљеност од минимум 1000m од граница севесо постројења, односно комплекса, док се коначна процена ширине повредиве зоне – зоне опасности, одређује на основу резултата моделирања ефеката удеса. Такође, идентификација севесо постројења/комплекса врши се на основу Правилника о листи опасних материја и њиховим количинама и критеријумима за одређивање врсте докумената које израђује оператер севесо постројења, односно комплекса („Сл.гласник РС“, бр. 41/10, 51/15 и 50/18). Обавезе оператера и надлежних органа прописане су у поглављу 3.2. Заштита од хемијског удеса, Закона о заштити животне средине, те да сходно наведеном, обавезе оператера према надлежним органима у области заштите од хемијског удеса, а у случају изградње новог севесо постројења/комплекса, почињу у року од најмање 3 (три) месеца пре почетка рада постројења/комплекса. Поред тога, у случају изградње постројења/комплекса вишег реда, уколико оператер не испуни услове из чл. 60ђ, тј. 60г и 60д Закона о заштити животне средине, сходно чл. 60е истог закона, Министар решењем забрањује рад, тј. пуштање у рад односног постројења/комплекса.

Због претходно наведеног је потребно пажљиво планирати лоцирање и изградњу, како нових севесо постројења/комплекса и њихових максималних могућих капацитета севесо опасних материја, тако и нових грађевинских објеката, укључујући саобраћајне правце, места за јавну намену и насеља у близини комплекса, где локација комплекса или грађевински објекти могу бити извор или повећати ризик или последице великог удеса, како би се избегли непотребни трошкови или лоше инвестиције за оператере, али и обезбедило адекватно управљање безбедношћу од хемијског удеса. У интересу је и грађана и оператера и локалних самоуправа на чијој територији се гради, да и инвеститори и сви надлежни органи који су укључени у процес планирања коришћења земљишта, при доношењу одлука узму у обзир циљеве превенције великих удеса и ограничавања последица тих удеса по здравље људи и животну средину.

Одбрана земље

У обухвату Просторног плана налазе се простори од интереса за одбрану земље неопходни за даљи развој и функционисање Војске Србије. То су: војни комплекси и објекти, као и зоне просторне заштите око војних комплекса.

Просторним планом су у складу са Условима и захтевима Министарства одбране утврђене одговарајуће зоне заштите војних комплекса и објеката. Ове зоне представљају простор са посебним режимом коришћења, уређења и изградње.

Сви детаљи везани за ове комплексе и објекте дати су у посебном прилогу – Анексу просторног плана и у складу са Законом о планирању и изградњи, нису доступни јавности.

III ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА И ГРАЂЕЊА

1. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА

1.1. Пољопривредно земљиште

Обезбеђује се заштита пољопривредне, еколошке, рекреативне и пејзажно - естетске функције пољопривредног земљишта високог бонитета.

Уређивање пољопривредног земљишта вршиће се поступцима: комасације, којом се укрупњава земљиште исте намене и побољшавају природно-еколошки услови на земљишту; добровољног груписања земљишта исте намене; мелиорације, тј. поправљања физичких, хемијских и биолошких особина земљишта.

У складу са законом, на пољопривредном земљишту забрањена је изградња, осим за: изградњу економских објеката у функцији пољопривреде, сточарства или воћарства; изградњу објеката инфраструктуре, и то првенствено на земљишту нижег бонитета.

1.2. Шумско земљиште

Забрањује се: пустошење и крчење шума; чиста сеча која није одобрена као редован вид обнављања шума; сеча ретких врста дрвећа; подбељивање стабала; паша и брст коза и друге стоке; жирење; гајење линичких шума; кресање лисника; неконтролисано сакупљање шумских плодова, лековитог биља, шушња и маховине; коришћење камена, шљунка, песка, хумуса, земље и др; сеча семенских састојина и семенских стабала која није предвиђена основама газдовања шумама; самовласно заузимање шума; уништавање или оштећивање шумских засада, ознака и граничних знакова; одлагање смећа и отпадака и других штетних и опасних материја и загађивање шума на други начин, као и друге радње којима се слаби приносна снага шуме или угрожава функција шуме.

Дозвољава се: селективно коришћење шумског земљишта у циљу рестаурације, ревитализације и презентације уз унапређење квалитета живота локалног становништва, а у складу са принципима одрживости; уређење и употреба шумског земљишта у рекреативне и туристичке сврхе (објекти у функцији чувања и одржавања шума, лова и риболова – шумске куће, чеке, објекти за прихват животиња и др; видиковци, пешачке и бициклистичке стазе, кампови и др; шумске саобраћајнице и пратећа инфраструктура); производња шумских сортимената и сакупљање шумских плодова, гљива и лековитог биља, гајење и лов дивљачи.

Газдовање шумама ускладиће се са интересима водопривреде, првенствено у погледу заштите од ерозије и потенцијалних клизишта.

Правила коришћења, уређивања и заштите ловишта подразумевају: санитарни лов у циљу очувања оптималне бројности животиња и спречавања заразних болести; забрану свих делатности које мењају услове станишта; заштиту ретких и проређених врста дивљачи; гајење главних и споредних врста дивљачи на „природан” начин за отворена ловишта, до постизања економског капацитета; заштиту дивљачи од болести, предатора, криволова и елементарних непогода (поплава); уређивање ловишта изградњом ловно-техничких објеката, ловних објеката, одржавање просека, ловних путева и комуникација у ловишту.

Корисници и сопственици шума дужни су да предузимају мере ради заштите шума од пожара и других елементарних непогода, биљних болести и штеточина, као и мере неге шумских засада.

1.3. Водно земљиште

Забрањује се: вршење радњи које могу оштетити корита и обале водних токова и објеката за уређење водних токова и заштиту од штетног дејства вода; градња објеката на начин који омета протицање воде и леда и смањује пропусну моћ корита; садња дрвећа, копање бунара, ровова и паралелних канала дуж одбрамбеног насипа; мењање или пресецање токова подземних, минералних и термалних вода; коришћење ђубрива или средстава за заштиту биља у обалном појасу; изградња водопропусних септичких јама; одлагање чврстог отпада, опасног

и штетног материјала; у влажним и воденим екосистемима забрањене су радње, активности и делатности којима се угрожава хидролошка појава или опстанак и очување биолошке разноврсности, у складу са важећим Законом о заштити природе и условима надлежне службе заштите.

Дозвољава се: изградња објеката јавне инфраструктуре (преносне и дистрибутивне електроенергетске и телекомуникационе мреже, локалног водовода и др), у складу са законом; спровођење мера очувања, унапређења и презентације природних и створених вредности; изградња хидротехничких објеката, објеката за коришћење вода, уређење водотока и спровођење заштитних мера на природним купалиштима, у складу са законом; изградња објеката за заштиту вода од загађења, у складу са законом; предузимање радњи ради заштите људи, животиња и имовине; коришћење за пољопривредну производњу, експлоатацију песка и шљунка, поштујући одредбе овог плана и уз сагласност јавног водопривредног предузећа, као и за спортско-рекреативне отворене површине.

Условљава се: подужно вођење деоница саобраћајних и инфраструктурних система - извођењем линијских одбрамбених система за заштиту од поплавних вода и прикупљање атмосферских вода са сепараторима нафтних деривата; регулација водотока у зони насеља - примереном повезивању насеља са акваторијом; вођење линијских и комуналних инфраструктурних система на преласку плавних зона - диспозиционим и висинским решењем које их штити од поплавних вода.

Уређење корита водотокова треба спроводити тако да буде уклопљено у природни амбијент што подразумева употребу природних материјала као што су земља, камен, зелени појасеви зелене вегетације и сл. Заштита од поплава малих насеља и приобаља водотока, као и пољопривредног земљишта треба да буде најмање од педесетогодишњих великих вода. Прорачуне карактеристичних рачунских великих вода треба урадити методама које се примењују за хидролошки неизучене сливове, а које се базирају на физичко-географским карактеристикама слива и анализи максималних годишњих падавина, при чему треба користити релевантне хидролошке податке и метеоролошке податке из Државне мреже метеоролошких станица РХМЗ. Средње и мале воде одредити методама регионалне анализе. На земљишту захваћеном ерозијом није дозвољена изградња објеката и извођење других грађевинских радова којима се нарушава површина земљишта и изазивају ерозивни процеси без претходно обезбеђење техничке документације којом се решава спречавање ерозије и у најкраћем року доводи земљиште и објекти у првобитно стање.

Приликом спровођења активности у водном земљишту није дозвољено погоршавати водни режим, утицати на стабилност и функционалност водних објеката и реметити пролаз великих вода.

1.4. Експлоатација минералних сировина

Површине и простори који служе за експлоатацију минералних сировина (неметалних сировина, термалних вода и др), планирају се, уређују и користе на основу решења надлежног тела за област рударства и енергетике, у складу са Законом о рударству и другим законима који уређују ову област. Уколико се експлоатационо поље налази на пољопривредном земљишту, одобрење за пренамену пољопривредног земљишта се мора прибавити од надлежног Министарства.

Објекти и садржаји који се односе на обраду и прераду минералних сировина, као и производњу базирану на минералним сировима, третирају се као радни садржаји, у складу са Законом о планирању и изградњи, те се њихова изградња и уређење врши на основу урбанистичког пројекта, урађеног у складу са смерницама датим Просторном планом за привредне делатности на грађевинском земљишту ван грађевинског подручја насеља, као и прописима који се односе на конкретну област.

1.5. Грађевинско земљиште

Изградња ће се првенствено усмеравати на изграђено и неизграђено грађевинско земљиште у оквиру грађевинског подручја насеља дефинисаних овим просторним планом, а на

основу следећих смерница: обезбедити минимални степен опремљености комуналном инфраструктуром; ограничити изградњу у заштитном појасу (и појасу контролисане изградње) државних и општинских путева, у складу са законом; приоритет дати ревитализацији, обнови и очувању целина са амбијенталним вредностима, са постојећим грађевинским фондом, пре свега објеката традиционалне архитектуре, и традиционалним начином уређења окућнице; архитектонску обраду нових објеката (чија се изградња усмерава на неизграђен простор у оквиру постојећег грађевинског подручја) ускладити са традиционалним архитектонским мотивима и материјалима изграђеног ткива, уз очување амбијенталних вредности; делатности у области производње, пословања и услуга усмеравати на агрокомплекс, прераду пољопривредних производа, прерађивачку индустрију и одрживо коришћење природних ресурса, без негативног утицаја на животну средину; евентуално мање проширење грађевинског подручја вршити у односу на конфигурацију терена, бонитетне карактеристике земљишта и планиране садржаје везане за развој туризма, организацију и уређење туристичких и рекреативних простора, у складу са Просторним планом.

Грађевинско подручје насеља уређује се за различите намене: становање у централном делу насеља, са директним приступом на главне насељске саобраћајнице, што отвара могућност бављења пратећим услужним делатностима; становање у ободном делу насеља, са претежно заступљеним економским објектима на окућницама; површине и објекти јавне намене (образовање, здравство, социјална заштита, спорт и рекреација, култура и наука, управа и администрација, комуналне делатности – гробље и пијаца, јавно зеленило) – дистрибуција у складу са планираном мрежом насеља и јавних служби дефинисаном овим просторним планом; производне делатности и пословање – агрокомплекси, фарме, прерада пољопривредних производа и друге делатности, уз одрживо коришћење природних ресурса и без негативног утицаја на животну средину; саобраћајнице – одржавање постојећих и изградња нових, у зависности од потреба и уз поштовање пропозиција датих овим просторним планом.

1.5.1. Јавне службе

У складу законима, прописима и нормативима, предшколске установе, основне школе, установе примарне здравствене и социјалне заштите представљају обавезну социјалну инфраструктуру и њихов развој планира се у сарадњи са надлежним институцијама, а у складу са демографским, социјалним и економским анализама и пројекцијама, као обавезан пратећи садржај других претежних намена (посебно становања).

Потребни капацитети, се одређују на основу постојећег просторног распореда, важећих стандарда за сваку појединачну област и планираног броја становника. Постојећи комплекси јавних служби се задржавају и могућа су њихова проширења. Могуће је и дислоцирање постојећих комплекса, у оквиру подручја које опслужују, а на основу урбанистичке разраде. Планирају се нове локације, а могућа је и изградња објеката и комплекса јавних служби и у оквиру компатибилних намена. Јавни објекти својим архитектонским обликовањем требају бити препознатљиви у окружењу, а важну улогу имају и отворени простори у оквиру комплекса јавних служби.

При пројектовању, изградњи, доградњи, реконструкцији, адаптацији и опремању јавних објаката треба се придржавати националних стандарда о грађењу јавних објеката, стандарда приступачности, противпожарне заштите, енергетске ефикасности, безбедности и других стандарда из области пројектовања и изградње објеката.

1.5.1.1. Образовање и наука

Предшколско образовање и васпитање

Потребно је унапређење квалитета и равномерна доступности предшколског образовања и васпитања.

Локација за предшколске установе треба бити:

- Планирана у средишту стамбене зоне, насеља, како би се повећала доступност што већем броју корисника; одабрана тако да се омогућава да буду задовољени хигијенско здравствени захтеви тј. на мирном месту, уз могућност ослањања на веће зелене површине,

довољно удаљена од значајнијих извора буке, штетних материја и сл. и довољно удаљена од прометних саобраћајница, железнице, тржница, фабрика; по могућству приближно равна или благо нагнута у правцу повољније оријентације - на југ или исток.

- Изузетак могу бити објекти задужбина или објекти који су категорисани као споменици културе или који се налазе у просторним културно-историјским целинама у складу са законом, наслеђеним структурама и централним градским зонама.
- Ако предшколска установа обавља делатност у другим прилагођеним просторима (депандансима): при основним школама, месним заједницама, културним центрима, здравственим установама, установама социјалне заштите, у погледу простора примењују се услови утврђени важећим Правилницима.

За планирање потребних капацитета примењују се следећи параметри:

- Радијус опслуживања објеката ове намене је 800m;
- Планирани обухват деце предшколског узраста, односно, планирани обухват деце која бораве у предшколским установама, у односу на укупну предшколску популацију треба да износи 70%, при томе обухват деце узраста од пет и по година до поласка у школу (припремни предшколски програм) мора износити 100%;
- Укупна предшколска популација (од рођења до поласка у школу) износи 10,5% укупне популације. У подручјима у којима демографски показатељ одступа више од ±1% од ове вредности, укупна предшколска популација се обрачунава према локалном демографском показатељу.
- Површина комплекса предшколске установе: 15-25m²/по детету,
- БРГП површина објекта: минимално 6,5m²/по детету.

Основно образовање

За побољшање услова у образовању потребно је одржавање, реконструкција или доградњу постојећих објеката уз планирање и доградњу рекреативних садржаја и опремање савременим наставним средствима, као и налажење нових локација за изградњу основних школа.

Локација за основне школе треба да обезбеди:

- Здраво грађевинско земљиште добре носивости, погодне оријентације, доброг осунчања, порозно и оцедито, без влажности и подземних вода, да је заштићено од ваздушних струјања (јаких и хладних ветрова), да је безбедно од природних катастрофа и није загађено отпадним материјалом, да је погодног облика (по могућству четвороугаоног са односом страна ~1:1,5 до 1:2 и приближно равно или благо нагнуто у правцу повољније оријентације – на југ или југоисток;
- Погодан положај, по могућству у мирном пределу где је свеж ваздух без прашине, магле и дима, гасова и штетног зрачења;
- По могућству у близини паркова и зеленила. Када се у близини школског комплекса налази фабрика, прометна саобраћајница, тржница – школски објекат поставити на удаљеност 30–50m, а по могућности и на већем растојању;
- Погодно растојање и безбедан пут ученика на релацији место становања – школа. Путовање до школе у једном правцу не би требало да буде дуже од 60min, с тим да растојање на релацији стан–школа односно стан–стајалиште превозног средства не буде дуже од 1.000m;
- Комуналну и инфраструктурну опремљеност (прилазни пут за пешачки и колски саобраћај, снабдевање здравом, питком водом, одвођење отпадних вода, прикључке јаке и слабе струје и евентуалног грејања) у складу са постојећим прописима.

За планирање потребних капацитета примењују се следећи параметри:

- Радијус опслуживања објеката ове намене је 1000m;
- Гравитационо подручје 8000-10000 становника
- Број деце узраста од 7 до 15 година у односу на укупни планирани број становника треба обрачунавати са 12%, а у подручјима у којима демографски показатељ одступа више од 1% од ове вредности, укупна популација основношколског узраста се обрачунава према локалном демографском показатељу, односно не мање од процента којим се обезбеђује проста репродукција становништва. Обухват деце наведеног узраста рачуна се 100%.

- Потребне површине: учионички простор 2m²/по ученику у једној смени; школски простор 8m²/по ученику у једној смени;школски комплекс 20-25m²/по ученику у једној смени.

Средње образовање

Ради квалитетнијег развоја ове области образовања потребно је планирање средњошколских центара са комплексном понудом наставе, смештаја, исхране, просторија за учење, спорт, здравствену заштиту, културне активности и сл.

Локација објеката средњег образовања:

- Потребна величина локације за објекат средњег образовања (гимназију) одређује се у зависности од планираног капацитета школе, као и на основу посебних захтева, односно специфичности појединих образовних профила (саобраћајна, машинска, пољопривредна школа и сл).
- Земљиште мора имати погодан положај који обезбеђује нормалан и несметан рад школе. При одређивању локације, морају бити испуњени следећи услови: мора имати директан приступ са јавне површине, а по могућству да приступ не буде из правца ферквантних саобраћајница; да је локација приближно равна или благо нагнута у правцу повољније оријентације - на југ или исток; да је локација што компактнијег облика, по могућству четвороугаоног, приближног односа страница 1:2; да је тло локације добре носивости, порозно, оцедно, без влажности и подземних вода, као и да је по могућству заштићено од јаких и хладних ветрова; да је локација у мирном делу насеља са што мањом концентрацијом штетних утицаја буке, загађења, зрачења, у близини зелених површина и подручја намењених спорту и рекреацији, као и да је што више удаљена од прометних саобраћајница и делова насеља са високим интензитетом саобраћаја; довољна удаљеност од најближих објеката који је могу осенчити (за најмање двоструку висину вишег објекта); да локација поседује комуналну и инфраструктурну опремљеност (прилазни пут за пешачки и колски саобраћај, снабдевање здравом и питком водом, одвођење отпадних вода и прикључке јаке и слабе струје), у складу са постојећим прописима.
- Изузетак могу бити средње школе (гимназије) које су смештене у централним градским зонама, у објектима задужбина или објектима који су категорисани као споменици културе или који се налазе у просторним културно-историјским целинама (у складу са Законом).

За планирање потребних капацитета примењују се следећи параметри:

- За објекте установа средњег образовања не утврђује гравитационо подручје, па тиме ове установе својом делатношћу обухватају шире градско подручје;
- Број деце узраста од 15 до 19 година у односу на укупни планирани број становника треба обрачунавати са 5%, а у подручјима у којима демографски показатељ одступа више од ± 1% од ове вредности, укупна популација средњошколског узраста се обрачунава према локалном демографском показатељу; план мреже средњошколских установа, утврђује се у складу са претпоставком да ће око 95% популације деце узраста од 15 до 19 година похађати средње школе (око 4,5–5% од укупне популације); оптимални капацитет објекта средњег образовања у урбанистичком планирању и архитектонском пројектовању износи од 480 до 720 ученика (16–24 одељења) за рад у једној смени.
- Норматив за димензионисање грађевинске парцеле и објекта: капацитет објекта: 16-32 одељења (оптимално 24 одељења), 480-960 (оптимално 720 ученика); парцела m²/ученику: 15-30m²/ученику у смени, оптимално 25m²; објекат m²/ученику 7,5-10-15m²/ученику у смени, оптимално 12m².

Високо образовање и наука

У циљу квалитетнијег развоја ове области у детаљнијој разради тежити планирању студентских кампуса.

Локација објеката високог образовања:

- Потребна величина локације за објекте високог образовања (универзитети, факултети и уметничке академије, академије струковних студија, високе школе и високе школе струковних студија), и научне установе (научни и уметнички институти) одређује се у зависности од планираног капацитета, на основу важећих Правилника. Високошколска

установа мора да обезбеди и специфичне услове за извођење наставе и у зависности од образовно-научног, односно образовно-уметничког поља.

За планирање потребних капацитета примењују се следећи параметри:

- За објекте високог образовања и научне установе не утврђује се гравитационо подручје, већ се усклађују са посебним захтевима, тако да се при акредитацији испуне одговарајући критеријуми;
- 25–40m²/студенту за одређивање површине комплекса;
- 14-18m²/студенту за одређивање површине објекта.

Ученички и студентски стандард

Домови ученика обезбеђују смештај, исхрану и васпитање ученика основних и средњих школа за време школовања ван места боравка родитеља-издржаваоца, као и ученика којима је из других разлога потребан смештај у дому. Студентски центри обезбеђују смештај студената високих школа, факултета и уметничких академија за време студија. Студентима, поред смештаја, може бити обезбеђена и исхрана.

Локација објеката ученичког и студентског стандарда:

- Услови који утичу на лоцирање и величину објеката ученичког и студентског стандарда, као и припадајуће локације, одређују се урбанистичким планом (препорука је за максималну спратност ученичких домова је П+3; студентских домова до П+5; индекс заузетости до 40 %).

За планирање потребних капацитета примењују се следећи параметри:

- 25m²/ученику за одређивање површине комплекса ученичког дома;
- 17m²/ученику за одређивање површине објекта ученичког дома;
- од укупно броја студената 30% планирати за смештај у студентским домовима;
- 30m²/студенту за одређивање површине комплекса студентског дома;
- 20m²/студенту за одређивање површине објекта студентског дома;
- 1,4m²/студенту за ресторан за исхрану студената
- од укупно броја студената 30% планирати за смештај у студентским домовима.

1.5.1.2. Здравствена заштита

У области здравствене заштите потребно је унапређење квалитета услуга здравствене заштите и боља доступности. Планирање инвестиција у инфраструктуру здравствених објеката мора се радити плански у складу са одлукама о оптимизацији здравственог система и плану развоја мреже здравствених институција.

Локација објеката здравствене заштите:

- Објекти ванболничке здравствене заштите лоцирају се у средишту гравитирајућег подручја.

За планирање потребних капацитета примењују се следећи параметри:

Нормативи за димензионисање објеката примарне здравствене заштите:

- површина објеката 0,09m²/становнику гравитирајућег подручја;
- површина парцеле 0,6m²/становнику гравитирајућег подручја.

Нормативи за димензионисање болничких капацитета:

- 7 постеља на 1000 становника;
- 100m² површина комплекса по постељи.

1.5.1.3. Социјална заштита

Развој социјалне заштите се заснива на постојећој мрежи, али је неопходно унапређење доступности услуга на територији Града, посебно у руралним срединама.

Локација објеката социјалне заштите:

- Објекте социјалне заштите планирати на локацијама са развијеним саобраћајним везама и комуникацијама и једноставном приступу јавном превозу. Могуће је планирање и у оквиру других претежних намена.

За планирање потребних капацитета примењују се следећи параметри:

- За објекте социјалне заштите не утврђује се гравитационо подручје, већ се усклађују са потребним капацитетима.
- За димензионисањање потребних површина објеката у функцији социјалне заштите, изградњу планирати према следећим оријентационим вредностима: за домове за одрасла и стара лица - површина објекта 15-20m² по кориснику, површина комплекс 40-50m² по кориснику, за прорачун потребних капацитета узима се 4% становништва старијег од 65 година; за домове за социјалну заштиту деце и омладине - површина објекта 15-20m² по кориснику, површина комплекс 20-30m² по кориснику.

1.5.1.4. Спорт и рекреација

Неопходно је омогућити развој доступних, инклузивних и функционалних простора за кретање, игру и физичку активност свих старосних и друштвених група.

Локација објеката спорта и рекреације:
- Равномеран распоред спортских и рекреативних објеката по градским општинама.

За планирање потребних капацитета примењују се следећи параметри:
- Просечна вредност површина за спорт и рекреацију је 10m²/становнику.

1.5.1.5. Јавна управа и државни органи

Постојећи објекти и комплекси јавне управе и државних органа задржавају се на постојећим локацијама, а развој се треба заснивати на модернизацији и повећању ефикасности - унапређење квалитета услуга према грађанима и привреди.

Локација објеката јавне управе и државних органа:
- Омогућити равномерну територијалну расподелу, са нагласком на децентрализоване пунктове ван центра града.
- За планирање потребних капацитета примењују се следећи параметри:
- За објекте јавне управе и државних органа не утврђује се гравитационо подручје, већ се усклађују са посебним програмским захтевима за одређену управу, односно установу;
- За планирање потребних капацитета такође се примењују посебни програми развоја одређене управе, односно установе и параметри за планирање и пројектовање пословних објеката.

1.5.1.6. Култура

Потребно је да свако градско насеље има доступне облике свакодневне културне активности (дом културе, омладински дом, јавни простор за културна дешавања...).

Локација објеката културе:
- Објекте културе планирати у централној зони града. У циљу подизања атрактивности и нивоа коришћења објеката културе, као и равномерне просторне расподеле делатности културе, планирати изградњу у централним деловима насеља, као и планирање у оквиру других претежних намена.

За планирање потребних капацитета примењују се следећи параметри:
- за универзалне/мултифункционалне сале - капацитет сале износи 10 седишта на 1.000 становника; површина објекта је мин. 4,6m² БГП по кориснику.
- за библиотеке 30–35m²/1.000 становника (односно 0.012m²/књизи), при чему се број књига креће од 2–4 књиге по становнику;
- за позоришта 5 седишта/1.000 становника; површина објекта 8m² по седишту;
- за биоскопе 20–25 седишта/1.000 становника; површина објекта 4m² по седишту.

1.6. Инфраструктурни коридор за саобраћајну и осталу инфраструктуру

Инфраструктурни коридор за саобраћајну и осталу инфраструктуру је простор намењен за регулацију саобраћајница и постављање свих мрежа комуналне инфраструктуре: водоводна и канализациона мрежа, мрежа снабдевања топлотном енергијом (гасовод, даљинско грејање),

електроенергетска мрежа (укључујући обновљиве изворе енергије), ТТ мрежа (ПТТ, кабловска ТВ, интернет). Граница инфраструктурног коридора је линија која омеђава простор погодан за изградњу инфраструктурних система и инсталација. Код израде инфраструктурних решења руководи се: законским нормативима, урбанистичким правилима, потребама становништва и економским могућностима локалне заједнице.

На захтев надлежног органа јединице локалне самоуправе, услове прикључења на саобраћајну и комуналну инфраструктуру утврђиваће органи, организације, предузећа и институције које су законом за то овлашћене.

Општи услови за постављање инсталација поред државних путева и услови за укрштање инсталација детаљно су описани у поглављу 2.5.1. „Саобраћајна инфраструктура“.

1.7. Правила уређења и мере заштите изворишта водоснабдевања

Земљиште у подручју заштите изворишта водоснабдевања у складу са важећом законском регулативом, штити се:

- од намерног или случајног загађивања и свих других утицаја који могу неповољно утицати на издашност изворишта, природни састав, квалитет и здравствену исправност воде;
- обавезним уређивањем и одржавањем зона санитарне заштите;
- применом и провођењем мера забране, превенције, санације, спречавања, контроле и надзора, заштите и мониторинга стања;

За заштиту изворишта водоснабдевања потребно је:

- поштовати утврђене зоне санитарне заштите изворишта Медијана, Студена, Топлик и Пештер
- урадити елаборат о зонама санитарне заштите изворишта "Врело" у Алексиначкој општини, "Драговац", "Шопур", "Падина", "Баре","Срећково врело", "Мали Лаз", "Новосел I и II" који су лоцирани на десној обали реке Нишаве, "Црни врх", "Стублина", "Стублина II", "Мали кладенац"; „Врело“ близу каменолома у Островици, "Врело 1" и "Врело 2" у Куновици, "Света Петка"; "Габар", "Црешња" и "Црна Вода" у Вукманову и осталих локалних изворишта,
- стриктно поштовати мере заштите, што подразумева контролни мониторинг у квантитативном смислу (праћење нивоа подземних вода и мерење количине захваћене подземне воде на свакој од каптажа) и квалитативном смислу (хемијске и микробиолошке анализе квартално за сваку каптажу).

Зоне заштите изворишта подземне воде:

Зона I изворишта подземне воде, формира се непосредно око водозахватног објекта. Дозвољено је уређење озелењавањем декоративним врстама које немају дубоки корен. Зона се користи искључиво за сенокос. Простор у овој зони се ограђује заштитном оградом на удаљености од 3 - 10m од водозахватног објекта, у циљу спречавања неконтролисаног уласка људи и животиња. У овој се зони не могу градити и употребљавати објекти, постројења, делатности и користити земљиште, ако то угрожава здравствену исправност воде за пиће.

Зона II изворишта подземне воде, обухвата простор са кога вода дотиче до водозахватног објекта за најмање 50 дана или не може да буде краћа од 50m. Зона I се може изједначити са Зоном II када је водоносна средина у порозној средини међузрнастог типа покривена повлатним заштитним слојем који неутралише утицај загађивача са површине терена. У овој се зони не могу градити и употребљавати објекти, постројења, делатности и користити земљиште, ако то угрожава здравствену исправност воде за пиће.

Зона III изворишта подземне воде, у порозној средини међузрнастог типа, када је подземна вода са слободним нивоом а водоносна средина покривена повлатним заштитним слојем, који умањује утицај загађивача са површине терена и обухвата простор са ког вода дотиче до водозахватног објекта за најмање 200 дана. Зона III се може изједначити са Зоном II, када је водоносна средина издани у порозној средини међузрнастог типа покривена повлатним

заштитним слојем који неутралише утицај загађивача са површине терена. У овој зони је забрањена градња објеката, постројења, делатности и коришћење земљишта, које може на било који начин угрозити здравствену исправност воде.

Обележавање заштитних зона - положај водозахватне грађевине у простору, дефинише се географским координантним тачкама;

- за Зону I пописом катастарских парцела и припадајуће катастарске општине или положајем преломних тачака полигона израженог преко геодетских координата;
- за Зону II и Зону III дефинишу се положајем преломних тачака полигона израженог преко геодетских координата.

Одржавање зона санитарне заштите изворишта водоснабдевања

Одржавање зоне I

Услови и мере за ову зону:

- забрањено надземно и подземно трајно складиштење опасних материја, опасног отпада и материја, чије је уношење у воду директно или индиректно забрањено;
- забрањена је производња, превоз и третман опасних материја;
- забрањено је складиштење нафте и нафтних деривата;
- забрањено је испуштање свих отпадних вода (термичких и осталих);
- забрањена је изградња саобраћајница без одводних канала за атмосферске воде;
- •забрањена је експлоатација нафте, нафтних деривата и осталих опасних материја;
- забрањено је депоновање свих врста отпада;
- забрањена је сеча шума и скидање шумског покривача;
- забрањени су сви површински, подповршински и остали радови, минирање тла, одстрањивање слоја који застире водоносни слој, осим ако нису радови у функцији изворишта водоснабдевања;
- забрањено је одржавање ауто-мото трка;
- забрањена је изградња стамбених објеката;
- забрањена је употреба хемијских ђубрива, чврстог и течног стајњака;
- забрањена је употреба пестицида, хербицида и инсектицида;
- забрањена је испаша, узгајање и кретање стоке;
- забрањено је камповање, вашари и остала слична окупљање људи;
- забрањено је коришћење спортских објеката;
- забрањено је коришћење угоститељских и осталих објеката за смештај гостију;
- забрањено је вађење шљунка и песка;
- забрањено је формирање нових гробаља и проширење постојећих;
- забрањена је изградња и употреба објеката и постројења која нису у функцији изворишта водоснабдевања;
- забрањено је кретање возила у функцији изворишта водоснабдевања ван утврђених траса, прилаз возилима на моторни погон која нису у функцији водоснабдевања, коришћење пловила на моторни погон, одржавање спортова на води, купање људи и животиња;
- забрањено је напајање стоке;
- забрањен је комерцијални узгој рибе;
- приступ овој зони дозвољен је само лицу запосленом у водоводу.

Одржавање зоне II

У зони II не могу се градити или употребљавати објекти и постројења, користити земљиште или вршити друге делатности, ако то угрожава здравствену исправност воде на изворишту, и то:

- забрањено надземно и подземно трајно складиштење опасних материја, опасног отпада и материја, чије је уношење у воду директно или индиректно забрањено;
- забрањена је производња, превоз и третман опасних материја;
- забрањено је складиштење нафте и нафтних деривата;
- забрањено је испуштање свих отпадних вода (термичких и осталих);
- забрањена је изградња саобраћајница без одводних канала за атмосферске воде;
- забрањена је експлоатација нафте, нафтних деривата и осталих опасних материја;
- забрањено је депоновање свих врста отпада;

- забрањена је сеча шума и скидање шумског покривача;
- забрањени су сви површински, подповршински и остали радови, минирање тла,
- одстрањивање слоја који застире водоносни слој, осим ако нису радови у функцији изворишта водоснабдевања;
- забрањено је одржавање ауто-мото трка;
- забрањена је изградња стамбених објеката;
- забрањена је употреба хемијских ђубрива, чврстог и течног стајњака;
- забрањена је употреба пестицида, хербицида и инсектицида;
- забрањена је испаша, узгајање и кретање стоке;
- забрањено је камповање, вашари и остала слична окупљање људи;
- забрањено је коришћење спортских објеката;
- забрањено је коришћење угоститељских и осталих објеката за смештај гостију;
- забрањено је вађење шљунка и песка;
- забрањено је формирање нових гробаља и проширење постојећих.

Одржавање зоне III

У зони III не могу се градити или употребљавати објекти и постројења, користити земљиште или вршити друге делатности, ако то угрожава здравствену исправност воде на изворишту, и то:

- забрањено надземно и подземно трајно складиштење опасних материја, опасног отпада и материја, чије је уношење у воду директно или индиректно забрањено;
- забрањена је производња, превоз и третман опасних материја;
- забрањено је складиштење нафте и нафтних деривата;
- забрањено је испуштање свих отпадних вода (термичких и осталих);
- забрањена је изградња саобраћајница без одводних канала за атмосферске воде;
- забрањена је експлоатација нафте, нафтних деривата и осталих опасних материја;
- забрањено је депоновање свих врста отпада;
- забрањена је сеча шума и скидање шумског покривача;
- забрањени су сви површински, подповршински и остали радови, минирање тла,
- одстрањивање слоја који застире водоносни слој, осим ако нису радови у функцији изворишта водоснабдевања;
- забрањено је одржавање ауто-мото трка.

1.8. Саобраћајна инфраструктура

Ширина заштитних појасева траса и објеката инфраструктурних система утврђена је на основу одредаба закона и прописа донетих на основу закона и применом следећих критеријума: утврђивање безбедоносног растојања од трасе и објеката инфраструктурног система ради заштите окружења од негативних утицаја на животну средину (бука, аерозагађење, акциденти и др.); обезбеђење заштите основних функција у експлоатацији трасе и објеката инфраструктурног система од негативних утицаја из окружења (непланска изградња, неконтролисано одлагање отпада и друге активности које могу да угрозе безбедност, функционисање и одржавање инфраструктурног система).

Заштитни појас пута је континуална површина мерена од границе путног земљишта на спољну страну. Заштитни појас, са сваке стране јавног пута изван насеља, има следеће ширине:

- државни пут IA реда – аутопутеви - 40m;
- остали државни путеви I реда – 20m;
- државни путеви II реда - 10m;
- општински путеви – 5m.

У заштитном појасу јавног пута ван насеља, забрањена је изградња грађевинских или других објеката, отварање рудника, каменолома и депонија отпада и смећа, као и постављање постројења, уређаја и инсталација, осим изградње саобраћајних површина пратећих садржаја јавног пута, постројења, уређаја и инсталација који служе потребама јавног пута и саобраћаја на јавном путу.

У заштитном појасу јавног пута, у складу са Законом, може да се гради/поставља линијски инфраструктурни објекат, железничка инфраструктура, водовод, канализација,

топловод, гасовод и други сличан објекат, као и телекомуникациони и електро водови, инсталације, постројења и сл, по претходно прибављеној сагласности управљача јавног пута која садржи саобраћајно-техничке услове.

У заштитном појасу јавног пута, може се одобрити озакоњење и реконструкција постојећих објеката у изграђеном простору насеља, у складу са законском регулативом и уз сагласност управљач пута, на основу одговарајуће планске документације, као и техничке документације за доградњу, реконструкцију, рехабилитацију или изградњу јавног пута.

Рекламне табле, рекламни панои, уређаји за обавештавање или оглашавање могу се поставити поред државног пута на удаљености од 7,0m, поред општинских путева на удаљености од 5,0m, мерено са спољне стране од ивице коловоза. На аутопутевима и припадајућем заштитном појасу тих путева, није дозвољено постављање рекламних табли, рекламних панои, уређааи за обавештавање или оглашавање, осим на одмориштима на начин да се не угрожава безбедност саобраћаја на аутопутевима.

Ограде, дрвеће и засаде поред јавних путева подизати тако да не ометају прегледност јавног пута и не угрожавају безбедност одвијања саобраћаја.

Појас контролисане изградње је континуална површина мерена од границе заштитног појаса на спољну страну јавног пута изван насеља који има ширину:

- за државни пут IA реда – аутопутеви - 40m;
- остали државни путеви I реда – 20m;
- за државни пут II реда - 10m;
- за општински пут – 5m.

У појасу контролисане градње, дозвољава се изградња објеката, реконструкција и доградња постојећих и изградња нових објеката у зонама предвиђеним за изградњу на основу донетих планских и урбанистичких докумената. У делу насељених места обавезно је спровођење мера заштите од буке, вибрација и загађења ваздуха свих постојећих стамбених објеката.

Пружни појас је земљишни појас са обе стране пруге у ширини од 8,0m, у насељеном месту 6,0m, мерећи од осе крајњих колосека, земљиште испод пруге и ваздушни простор у висини од 14,0m. Пружни појас обухвата и земљишни простор службених места (станица, укрсница, стајалишта, распутниоца) који обухвата све техничко-технолошке објекте, инсталације и приступно-пожарни пут до најближег јавног пута.

Инфраструктурни појас је земљишни појас са обе стране пруге у ширини од 25,0m, мерећи од осе крајњих колосека који функционално служи за употребу, одржавање и технолошки развој капацитета.

У пружном и инфраструктурном појасу могу се постављати надземни и подземни електроенергетски водови, телеграфске и телефонске ваздушне линије, канализације и цевоводи и други водови и постројења на основу испуњених услова и издате сагласности управљача инфраструктуре, која се издаје у форми решења.

У инфраструктурном појасу, осим у зони пружног појаса, изузетно се могу градити објекти који нису у функцији железничког саобраћаја, а на основу испуњених услова и сагласности коју подносиоцу захтева издаје управљач инфраструктуре, као поверено јавно овлашћење, у форми решења, ако је изградња тих објеката предвиђена урбанистичким планом јединице локалне самоуправе која прописује њихову заштиту. Прописане мере заштите објеката спроводи инвеститор објекта о свом трошку.

У инфраструктурном појасу не може се садити високо дрвеће које својом висином може угрозити безбедност железничког саобраћаја, постављати знакови, извори јаке светлости или предмети који бојом, обликом или светлошћу смањују видљивост железничких сигнала или могу довести у заблуду раднике у вези значења сигналних знакова.

У случају када се заштитни појасеви у коридорима инфраструктурних система преклапају са подручјима режима заштите природних или непокретних културних добара, или зоном санитарне заштите изворишта вода, примењује се строжи режим заштите, коришћења, изградње и уређења простора.

Ваздушни саобраћај је високо регулисана област, уређена је Законом о ваздушном саобраћају и пратећим правилницима који се усклађују са међународним стандардима.

Правила уређења у близини аеродрома и ваздушних путева су веома строго регулисана како би се обезбедила максимална безбедност и сигурност ваздушног саобраћаја.

Правила уређења и грађења у водном (речни) саобраћају дефинисана су законима и подзаконским актима који треба да обезбеде сигурну пловидбу, стабилност речних корита и заштиту од поплава. Како у границама Просторног плана не постоје услови за одвијање речног саобраћаја, правила нису осебно дефинисана.

1.9. Гасоводна инфраструктура и систем продуктовода

Гасоводи притиска преко 16bar

Правила уређења простора и правила изградње система магистралних гасовода обезбеђују спровођење Просторног плана.

Објекат гасовода је цевовод опремљен потребним деловима и уређајима који служе за сигуран транспорт природног гаса, а као пратећи објекат се налази телекомуникациони оптички кабл за потребе даљинског надзора и управљања постројењима гасовода, са полагањем у коридору гасовода.

Код изградње магистралних гасовода (притиска од 16 до 50*bar*) обезбеђују се две зоне заштите и то:

- Ужа зона заштите (заштитни појас насељених зграда), чија ширина износи 60m, односно по 30m са сваке стране гасовода (продуктовода). У овој зони је забрањена градња објеката за становање или боравак људи.
- Шира зона заштите (заштитни појас) гасовода је подручје у ком други објекти утичу на сигурност гасовода. Граница шире зоне гасовода износи по 200m са сваке стране гасовода, рачунајући од осе цевовода.

У појасу уже заштите се обезбеђује право службености пролаза за потребе извођења земљаних радова, постављање основне и пратеће инсталације гасовода, изградња објеката гасовода, надзор и одржавање. У појасу се успоставља и трајна обавеза прибављања услова/сагласности од стране предузећа надлежног за газдовање гасоводом код планирања, пројектовања и извођења других грађевинских радова или пренамене површина. Издвајање површина јавне намене спроводи се искључиво за потребе формирање грађевинских парцела објеката гасовода и изградњу трајних приступних путева

У појасу експлоатационог појаса и појаса уже заштите (заштитни појас ширине по 30m обострано од гасоводне цеви), јавни интерес се може установити за потребе спровођења мера безбедности и уклањање/измештање постојећих објеката;

У појасу шире зоне заштите (заштитни појас гасовода - по 200m са сваке стране гасовода) дозвољена је градња нових објеката, као и реконструкција, адаптација и санација постојећих објеката, и изградња путне и друге инфраструктуре. Изградња надземних и подземних објеката, као и инфраструктурних и комуналних система је могућа, уз процену могуће угрожености. Могућу угроженост гасовода од стране објеката који ће се у овом појасу градити као и све евентуалне додатне захтеве утврдиће власник/управљач система магистралног гасовода (ималац јавних овлашћења) условима за изградњу објеката које издаје на захтев инвеститора у оквиру прописане процедуре за изградњу објеката, а у складу са Законом. Обавеза је инвеститора да се приликом изградње објеката у обухвату Плана, у оквиру законом предвиђене процедуре обрати власнику/управљачу система магистралног гасовода за издавање услова у складу са Законом.

За потребе изградње прикључних електроенергетских и ТК водова у функцији гасовода, а који се граде изван регулације постојећих и планираних приступних путева и других јавних површина, установљава се плански основ за непотпуну експропријацију; На осталом простору (изван обухвата детаљне регулације) у појасу шире заштите, обезбеђује се привремена службеност пролаза за време трајања радова, без промене власништва над обухваћеним непокретностима. У току експлоатације гасовода, успоставља се трајна обавеза прибављања услова/сагласности од стране предузећа надлежног за газдовање гасоводом код планирања, пројектовања и извођења других грађевинских радова и пренамену површина;

Комунално и инфраструктурно опремање грађевинских парцела за објекте у функцији магистралних гасовода решаваће се у склопу израде планске и пројектне документације за

појединачне објекте гасовода, а у складу са техничким правилима, интерним стандардима и препорукама испоручиоца опреме.

У свим етапама извођења радова, експлоатације и управљања системом гасовода потребно је обезбедити спровођење мера предвиђених прописима заштите на раду, интерним правилницима извођача радова и упутствима инвеститора, испоручиоца опреме и надзорног органа. Такође, све етапе радова се правовремено пријављују надлежним службама, организацијама који су условиле надзор, органима локалне самоуправе и другим корисницима простора у близини извођења радова.

Све активности на изради планске и техничке документације изводити у складу са Правилником о условима за несметан и безбедан транспорт природног гаса гасоводима притиска већег од 16 бар ("Сл. гласник РС", бр. 37/13, 87/15 и 49/25).

Гасоводи притиска мањег од 16bar

Динамика развоја дистрибутивних мрежа и мернорегулационих станица условљена је развојем примарне градске гасоводне мреже у захвату плана.

Могуће је издавање решења за изградњу гасовода притиска до 16bar у обухвату плана под условом да инвеститор обезбеди документацију предвиђену законом. Сви прикључци објеката на дистрибутивну мрежу ниског притиска решаваће се у складу са одредбама Законом о планирању и изградњи.

Заштитни појас за градску дистрибутивну гасоводну мрежу средњег притиска (максимални радни притисак (МОР) > 4bar) износи по 3m са обе стране, мерено од осе гасовода, а зона заштите за дистрибутивну гасоводну мрежу ниског притиска (МОР<4bar) је 1m са обе стране. У овим појасевима је забрањена изградња објеката и извођење радова и других активности без одобрења оператора дистрибутивцног гасоводног система. Дозвољена је изградња саобраћајница и инфраструктурних мрежа у заштитним појасевима примарне градске гасоводне мреже средњег притиска и дистрибутивне гасоводне мреже ниског притиска уз сагласност и одобрење власника (оператера) гасоводне мреже. Тачне трасе гасовода одредиће се техничком документацијом.

Гасоводне мреже и мерно-регулационе станице градити искључиво у складу са Правилником о условима за несметану и безбедну дистрибуцију природног гаса гасоводима притиска до 16bar ("Службени гласник РС", бр. 86/15) и другим важећим законима и прописима.

Систем продуктовода

Нафтоводи и продуктоводи се граде по правилу изван насељених места, ограђених привредних субјеката, аеродрома, железничких и аутобуских станица, лука и пристаништа, заштићених области на водном подручју и заштићених подручја за лековите воде и војних објеката.

У појасу ширине 5m на једну и другу страну, рачунајући од осе нафтовода или продуктовода, није дозвољено садити дрвеће и друго растиње чији корени досежу дубину већу од 1м, односно, за које је потребно да се земљиште обрађује дубље од 0,5m.

У појасу ширине од 30m лево и десно од осе нафтовода или продуктовода, након изградње нафтовода или продуктовода, не могу се градити зграде намењене за становање или боравак људи, без обзира на коефицијент сигурности са којим је нафтовод или продуктовод изграђен и без обзира на то у који је разред појас цевовода сврстан.

Заштитни појас нафтовода и продуктовода је појас ширине од 200m са обе стране цевовода, рачунајући од осе цевовода, у ком други објекти утичу на сигурност нафтовода и продуктовода; Изградња надземних и подземних објеката, као и инфраструктурних и комуналних система је могућа, уз процену могуће угрожености. Могућу угроженост produktovoda од стране објеката који ће се у овом појасу градити као и све евентуалне додатне захтеве утврдиће власник/управљач система продуктовода (ималац јавних овлашћења) условима за изградњу објеката које издаје на захтев инвеститора у оквиру прописане процедуре за изградњу објеката, а у складу са Законом. Обавеза је инвеститора да се приликом изградње објеката у обухвату Плана, у оквиру законом предвиђене процедуре обрати власнику/управљачу овог система.

Топловодна инфраструктура

Планира се и наставак изградње нове и реконструкције постојеће топловодне мреже. Прииком реконструкције постојећи топловоди у бетонским каналима ће се заменити предизолованим цевима са индикаторима цурења одговарајућих пречника, чиме ће смањити губици топлоте у фази транспорта топлотне енергије.

Прикључивање објеката у обухвату плана плана на топловодну мрежу извршиће се изградњом прикључних топловода до подстаница у објектима. Прикључна (секундарна) топловодна мрежа извешће се полагањем у простору јавног земљишта (тротоара, саобраћајница) и у оквиру осталог земљишта (на основу пројектне документације).

Заштитна зона за топловод износи 1m са обе стране, мерено од спољних ивица цеви. У овој зони је забрањена изградња објеката.

1.10. Зелене и слободне површине

Све постојеће јавне просторно-пејзажне објекте, односно зелене површине потребно је приказати у Плановима нижег реда графички на прилогу пејзажно обликовање простора.

Редовно одржавати и по потреби реконструисати, у случајевима нарушавања изгледа, деградације, девастирања и др. Код изградње нових јавних просторно-пејзажних објеката потребно је израдити одговарајућу планску и пројектну документацију, по следећим условима: 1) пројекти уређења израђују се на ажурираним геодетским подлогама са уцртаном постојећом вегетацијом; 2) партерна решења ускладити са наменом и функцијом, тако да се не угрозе постојеће вредности; 3) нивелациона решења ускладити са конфигурацијом терена; 4) пејзажна решења ускладити са трасама подземних инсталација - испоштовати потребна минимална одстојања; 5) избор врста (са акцентом на аутохтоне врсте озелењавања) усагласити са наменом објекта, као и са условима станишта; 6) избор врста за дрвореде усагласити са ширином улице и утврдити адекватна растојања између садница - у зависности од врсте и прилаза објектима; 7) за дрворедне саднице обезбедити отворе за садњу мин. пречника 1,0m и мин. растојање од објекта 3,0m; 8) однос површина - поплочавања, травњака и високог растиња ускладити са наменом; 9) у оквиру објекта јавне намене могу се поставити елементи урбаног мобилијара, (Smart) иаметне соларне клупе и столови/на соларну енергију са пуњачима, саксије и жардињере, јарболи, билборди и слично, односно изградити објекти спорта и рекреације. Ради боље прегледности и лакше примене ови услови наводе се посебно за сваку усвојену категорију јавних просторно-пејзажних објекта:

1) паркови - зонирањем површина могу се издвојити следеће функционалне зоне од укупне површине парка: миран одмор и шетња и дечја игралишта (за предшколски узраст); у оквиру парковских површина не могу се градити објекти чија је функција супротна основној функцији парка; у укупном билансу парка алеје и стазе треба да заузму од 5-20% површине; најмање 70% површине парка треба да буде под вегетацијом;

2) скверове треба да чине платои, стазе и различите категорије засада; стазе и платои треба да чине око 40% територије сквера, зелене површине око 60%, а објекти 0-5% од укупне површине;

3) заштитно зеленило формирати обавезно уз саобраћајнице вишег реда и у оквиру железничког коридора водећи рачуна о одредбама Закона о путевима и Закона о железници; ово зеленило, пре свега, треба да изолује становање од саобраћаја и спречи негативне утицаје издувних гасова, буке и вибрације на околне садржаје; предвидети формирање заштитног зеленог појаса, на слободним површинама уз насељска гробља, уз санитарну депонију, уз систем за пречишћавање отпадних вода и на површинама предвиђеним за рекултивацију. Пожељно је приликом даље урбанистичке разраде применити параметар од 50m^2 зеленила по становнику.

Формирање зоо-врта са свим припадајућим садржајима, уз поштовање законске регулативе, прописа и европских стандарда за такву врсту објеката, са обавезном разрадом Урбанистичким пројектом или Планом детаљне регулације: у случају када локална самоуправа треба да прибави грађевинско земљиште у своје власништво, у случају потребе за изградњом нових јавних саобраћајних површина и објеката инфраструктуре код комуналног опремања

локације, уз примену следећих услова: максимални индекс заузетости: занемарљив (до 2%); максимални индекс изграђености: занемарљив; максимална спратност пратећих објеката: П (приземље); пратећи објекати: смештајни простор адекватан за свку врсту и категорију животиња, остава за храну, административна зграда, ветеринарска амбуланта и остали пратећи садржаји. Доминантна намена: јавни просторно-пејзажни објекти (зелене површине). Могуће пратеће намене: спорт и рекреација и одговарајући пратећи објекти саобраћајне, комуналне и остале техничке инфраструктуре, елементи урбаног мобилијара ((Smart) паметне соларне клупе и столови/на соларну енергију са пуњачима, саксије и жардињере, јарболи, билборди). Намене објеката чија градња је забрањена у овој зони: све намене чија би делатност угрозила животну средину и основну намену.

За остварење система зелене инфраструктуре треба уклопити и концепт унутрашњег и спољашњег зеленог прстена који град повезују са падинама Селичевице, Горице и Коритника, са јужне стране и Каменичког Виса и Рујника, са северне стране. На овим потесима већ постоје извесни шумски комплекси који се могу уклопити у будуће зелене шумске масиве. Овим приступом ће се стварати изворна зона за аерацију нишке котлине и града Ниша, с једне и остварити парк - шуме за свакодневне излете грађана, са друге стране. Ови шумски масиви би послужили као прибежиште грађана у случају несрећа, стварању нових намена за рекреацију и одмор али, ипак, највише у измени градске климе.

У контексту зелене инфраструктуре потребно је дефинисати правно утемељење еколошке (зелене) сертификације простора на основу **еколошког индекса.** Применом еколошког индекса ће се омогућити заштитита постојећих и предвидети одговарајући проценат нових зелених површина.

2. ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА

На укупној површини подручја Просторног плана дефинисане су следеће основне намене земљишта: грађевинско земљиште, пољопривредно земљиште, шумско земљиште и водно земљиште. Утврђују се правила у оквиру претежних основних намена, као и за коридоре и мрежу саобраћајне и друге инфраструктуре (укључујући и заштите појасеве у коридорима инфраструктурних система).

Правила грађења утврђена Просторним планом су обавезујућа за издавање локацијских услова у зони директне примене Просторног плана односно, на целој територији Просторног плана изизимајући зоне на којима је предвиђена даља разрада планском документацијом, израдом планова генералне и детаљне регулације и урбанистичких пројеката.

2.1. Правила грађења на грађевинском земљишту

2.1.1. Општа правила

Правила грађења прописана су за планиране намене грађевинског земљишта и примењују се у оквиру дефинисаних уређајних основа. Примена чл. 22 Закона о пољопривредном земљишту обавезна је за подручја где је планом предвиђено директно спровођење, односно „забрањено је коришћење обрадивог пољопривредног земљишта прве, друге, треће, четврте и пете катастарске класе у непољопривредне сврхе“.

Услови за формирање грађевинске парцеле: грађевинска парцела може се делити парцелацијом до правилима утврђеног минимума. Новоформирана грађевинска парцела треба да има што правилнију геометријску форму, прилагођену терену и типу изградње. Све грађевинске парцеле морају имати обезбеђен колски приступ на јавну саобраћајну површину: директно; колским прилазом најмање ширине 2,5m, у дужини не већој од 25,0m; колским прилазом најмање ширине 3,5m, за дужине веће од 25,0m у циљу обезбеђења проласка противпожарног возила.

Може да се врши и спајање две или више постојећих парцела ради формирања грађевинске парцеле.

Парцелација није дозвољена на парцелама које су предвиђене за јавне намене, на којима се налазе споменици културе и објекти од јавног интереса. Препарцелација је дозвољена у случају када се предметни простор увећава и уређује.

Могућа је препарцелација на парцелама на којима се налазе споменици културе уз прибављену сагласност Завода за заштиту споменика културе.

За постојеће парцеле чија је површина мања од минималне прописане до 10%, (или са ширином парцеле мањом од прописане до 10%), дозвољава се изградња објеката на тим парцелама, према условима грађења за одређену намену.

За постојеће парцеле чија је површина мања од минималне прописане до 15%, (или са ширином парцеле мањом од прописане до 15%), дозвољена је изградња према условима грађења за одређену намену умањеним за 5%.

Позиционирање објеката на грађевинској парцели: дефинише се у односу на регулациону линију (грађевинском линијом) и на границу суседних парцела, као и на основу позиције изграђених објеката, односно типологије градње. За постојеће објекте чија су међусобна и растојања од граница суседних парцела мања од вредности утврђених правилима, у случају реконструкције, на суседним странама није дозвољено постављати отворе стамбених просторија. Постојећи објекти који су предмет реконструкције и доградње могу делом који се дограђује задржати удаљења која има објекат од границе парцеле. Грађевинске линије морају бити дефинисане тако да не представљају сметњу за функционисање објеката на парцели и постављање мреже и објеката инфраструктуре.

Међусобна удаљеност слободностојећих и објеката у прекинутом низу, износи најмање половину висине вишег објекта, али не мање од 4,0m (висина вишег објекта може бити мања од 8м, па се из тог разлога одређује минимална удаљеност објеката од 4,0m). Удаљеност се може смањити на четвртину, ако објекти на наспрамним бочним фасадама не садрже отворе на просторијама за становање или пословање (осим отвора за помоћне просторије-кухиње, купатила, оставе, ходнике и сл). Није могуће планирање отвора за дневно осветљење стамбених просторија на удаљености мањој од 2,5m од границе грађевинске парцеле. За одређивање удаљења од суседног објекта или бочне границе парцеле, референтна је висина фасаде окренуте према суседу, односно бочној граници парцеле.

Међусобна удаљеност објеката од објеката комуналне инфраструктуре: у складу са санитарно-хигијенским условима (ивица гробне парцеле мора бити удаљена минимално 25,0m од стамбеног објекта).

Грађевинска линија се поклапа са регулационом линијом на грађевинској парцели, или се налази на растојању утврђеном правилима. Подземна грађевинска линија може се утврдити и изван габарита објекта, као и у појасу између регулационе и грађевинске линије, ако то не представља сметњу у функционисању објекта или инфраструктурне и саобраћајне мреже. Поред траса државних путева удаљење грађевинске линије од регулационе линије одређује се у односу на ширину заштитног појаса уз државни пут.

Урбанистички параметри: Постојећи објекти на грађевинској парцели који нису у складу са утврђеним урбанистичким параметрима (индекс заузетости и изграђености грађевинске парцеле, спратност и висина објеката), не могу се дограђивати, већ је дозвољена само санација, адаптација, инвестиционо одржавање, текуће (редовно) одржавање и рестаураторски, конзерваторски и радови на ревитализацији културних добара, уколико ти радови нису у супротности са јавним садржајима и објектима, и уколико не угрожавају функционисање садржаја и објеката на суседним парцелама. Ако се такав објекат уклања и замењује другим, за њега важе урбанистички параметри као и за сваку нову изградњу.

Висина објекта је: растојање од нулте коте објекта до коте слемена (за објекте са косим кровом), односно венца (за објекте са равним кровом).

Нулта кота је тачка пресека линије терена и вертикалне осе објекта.

За одређивање удаљења од суседног објекта или бочне границе парцеле, референтна је висина фасаде окренуте према суседу, односно бочној граници парцеле.

Висина објекта је:

- на релативно равном терену - растојање од нулте коте до коте слемена (за објекте са косим кровом), односно венца (за објекте са равним кровом);

- на стрмом терену са нагибом према улици (навише), кад је растојање од нулте коте до коте нивелете јавног или приступног пута мање или једнако 2,0m - растојање од нулте коте до коте слемена, односно венца;
- на стрмом терену са нагибом према улици (навише), кад је растојање од нулте коте до коте нивелете јавног или приступног пута веће од 2,0m - растојање од коте нивелете јавног пута до коте слемена (венца) умањено за разлику висине преко 2,0m;
- на стрмом терену са нагибом од улице (наниже), кад је нулта кота објекта нижа од коте јавног или приступног пута - растојање од коте нивелете пута на средини фронта парцеле до коте венца;
- на стрмом терену са нагибом који прати нагиб саобраћајнице висина објекта утврђује се применом одговарајућих тачака ових правила.

Кота приземља објеката одређује се у односу на коту нивелете јавног/приступног пута, односно према нултој коти објекта, и то: кота приземља нових објеката на равном терену не може бити нижа од коте нивелете јавног/приступног пута; кота приземља може бити највише 1,20m виша од нулте коте; за објекте на стрмом терену са нагибом од улице (наниже), кота приземља може бити највише 1,20m нижа од нулте коте; за објекте који у приземљу имају нестамбену намену, кота приземља може бити максимално 0,20m виша од коте тротоара (денивелација се савладава унутар објекта), за објекте који имају индиректну везу са јавним путем, преко приватног пролаза, кота приземља утврђује се локацијским условима и применом одговарајућих правила из овог става.

Испади на објекту (хоризонтална пројекција испада) могу прелазити грађевинску и регулациону линију (и у случајевима када се грађевинска и регулациона линија поклапају) на најмањој висини од 4,50m од коте терена и највише 1,60m тако да преостали профил тротоара рачунајући од хоризонталне пројекције еркера не буде мањи од 1,60m. Према државном путу не дозвољавају се испади на објектима који би прелазили дефинисану грађевинску линију. Испади на објекту могу прелазити грађевинску линију и на мањој висини од 4,50m од коте терена и највише 1,60m у случајевима где је грађевинска линија повучена од регулационе линије, тако да еркер не прелази регулациону линију.

Испади грађевинских елемената на нивоу приземља могу прећи грађевинску, односно регулациону линију (рачунајући од основног габарита објекта до хоризонталне пројекције испада), и то: излози локала - 0,30m, по целој висини, када најмања ширина тротоара износи 3,00m; транспарентне браварске конзолне надстрешнице у зони приземне етаже - 2,00m по целој ширини објекта са висином изнад 4,00m; платнене надстрешнице са масивном браварском конструкцијом - 1,00m од спољне ивице тротоара на висини изнад 4,00m; конзолне рекламе - 1,20m на висини изнад 4,00m.

Испади грађевинских елемената (еркери, доксати, балкони, улазне надстрешнице са и без стубова, надстрешнице и сл.) на нивоу првог спрата могу да пређу грађевинску, односно регулациону линију (рачунајући од основног габарита објекта до хоризонталне пројекције испада), и то: на делу објекта према предњем дворишту - 1,20m, али укупна површина грађевинских елемената не може прећи 50% уличне фасаде изнад приземља; на делу објекта према бочном дворишту претежно северне оријентације (најмањег растојања од 1,50m) - 0,60m, али укупна површина грађевинских елемената не може прећи 30% бочне фасаде изнад приземља; на делу објекта према бочном дворишту претежно јужне оријентације (најмањег растојања од 2,50m) - 0,90m, али укупна површина грађевинских елемената не може прећи 30% бочне фасаде изнад приземља; на делу објекта према задњем дворишту (најмањег растојања од задње линије суседне грађевинске парцеле од 5,00m) - 1,20m, али укупна површина грађевинских елемената не може прећи 30% задње фасаде изнад приземља.

Отворене спољне степенице могу се постављати на објекат (предњи део) ако је грађевинска линија 3,00m увучена у односу на регулациону линију и ако савлађују висину до 0,90m. Отворене спољне степенице које савлађују висину преко 0,90m улазе у габарит објекта. Отворене спољне степенице које се постављају на бочни или задњи део објекта не могу ометати пролаз и друге функције дворишта.

Висина надзитка стамбене поткровне етаже износи највише 1,60m, рачунајући од коте пода поткровне етаже до тачке прелома косине крова.

Ограђивање грађевинске парцеле може се вршити зиданом оградом до висине од 0,90m (рачунајући од коте тротоара) или транспарентном оградом до висине од 1,40m. Зидане и друге врсте ограда постављају се на регулациону линију тако да ограда, стубови ограде и капије буду на грађевинској парцели која се ограђује. Врата и капије на уличној огради не могу се отварати ван регулационе линије.

Зидана нетранспарентна ограда између парцела подиже се до висине 1,40m уз сагласност суседа, тако да стубови ограде буду на земљишту власника ограде. Суседне грађевинске парцеле могу се ограђивати живом зеленом оградом која се сади у осовини границе грађевинске парцеле, или транспарентном оградом до висине од 1,40m, која се поставља тако да стубови ограде буду на земљишту власника ограде.

Грађевинска парцела се може преграђивати у функционалне целине (стамбени део, економски део, економски приступ, стамбени приступ, окућница и сл), с тим да висина унутрашње ограде не може бити већа од висине спољне ограде.

Одводњавање површинских вода са парцеле врши се слободним падом према риголама, односно према улици, са најмањим падом од 1,5%. Површинске воде са једне грађевинске парцеле не могу се усмеравати према другој парцели. Површинске и друге отпадне воде из економског дворишта одводе се регулисано до ђубришне јаме.

Архитектонско обликовање: спољни изглед објекта, облик крова, примењени материјали, боје, архитектонски детаљи и други архитектонски елементи, треба да су у складу са амбијентом и да доприносе очувању визуелног идентитета и унапређењу естетских вредности простора. Не користити елементе и композиције као што су нападни фолклоризам, радикални еклектицизам, мансардни кровови, вишеетажно поткрље и сл. Нови објекти својим пропорцијама и архитектуром треба да чине обликовну целину са суседним објектима и простором, посебно у оквиру простора изражених амбијенталних вредности, који треба планирати у стилу традиционалног наслеђа, уз обнову историјски вредних објеката.

Услови заштите суседних објеката, животне средине и други услови: У току извођења радова и при експлоатацији, водити рачуна о техничким и еколошким условима на суседним парцелама (према техничким и другим нормативима за одређену врсту објекта), као и о безбедности објеката изграђених на њима (при ископу темеља, одводњавању површинске воде, гаражирању возила, изношењу шута, смећа и др.). Услови заштите животне средине, санитарни и хигијенски услови (емисија буке, аеро и других врста загађења), услови заштите од пожара, безбедносни и други услови, у складу су са мерама заштите према прописима и нормативима за конкретну област, односно са позитивном законском регулативом која дефинише утицај објекта и делатности на животну средину.

Стандард приступачности и енергетска ефикасност: Несметано кретање особа са посебним потребама, деце и старијих особа мора бити обезбеђено за објекте јавне намене и остале објекте за јавно коришћење, у складу са прописима и нормативима из ове области. Сви објекти у зависности од врсте и намене, морају бити пројектовани, изграђени, коришћени и одржавани на начин којим се обезбеђују позитивном законском регулативом прописана енергетска својства објекта.

Одређен број грађевинских зона за које је прописана обавеза израде урбанистичких планова, нису покривене сада важећом урбанистичком документацијом, па ће се у овим зонама примењивати општа правила грађења на грађевинском земљишту, до доношења нових урбанистичких планова, у складу са овим планом.

2.1.2. Посебна правила

Правила грађења дата су по наменама грађевинског земљишта у обухвату Просторног плана. Дефинисана су за појединачне грађевинске парцеле и основ су за издавање локацијских услова и грађевинске дозволе за грађевинско земљиште обухваћено Просторним планом.

У случају да општим и појединачним правилима грађења нису дефинисани сви елементи потребни за издавање локацијских услова и грађевинске дозволе, као и информације о локацији, меродавна је примена важећег правилника о општим правилима за парцелацију, регулацију и изградњу.

2.1.3. Јавне службе

2.1.3.1. Образовање и наука

Предшколско образовање и васпитање

Врста и намена објеката који се могу градити:

Предшколске установе су наменски грађени објекти за децу, и то: од 1 до 3 године - јаслице; од 3 до 7 година – вртић; од 1 до 7 година - комбиновани дечји објекат.

Компатибилни садржаји и врсте објеката (могу бити заступљени до 50%): култура, здравство, спорт и рекреација, социјалне установе, администрација, библиотека, галерија, архив, услужне делатности, становање у функцији делатности објекта (домар), објекти за производњу и/или складиштење електричне енергије из обновљивих извора (нарочито соларне).

Врста и намена објеката чија је изградња забрањена: објекти који нису у функцији основне или компатибилне намене.

Услови за формирање грађевинске парцеле: Величина парцеле усаглашава се са потребама конкретне намене, у складу са одговарајућим прописима и техничким нормативима. При формирању нових комплекса тежити приближно квадратном или правоугаоном облику грађевинске парцеле до односа страна 1:2, при чему је дужа страна управна на правац повољне јужне орјентације.

Грађевинска парцела за предшколску установу обухвата: земљиште под објектом; двориште са игралиштем и травнатим површинама и/или атријум и стазама за пешаке; доставне површине и путеви за интервентна возила; опционо паркиралиште у зависности од урбанистичких услова.

Положај објеката у односу на регулациону линију: Минимално растојање између грађевинске и регулационе линије је 5,0m.

Међусобна удаљеност објеката: Најмања дозвољена међусобна удаљеност објеката је минимално половина висине вишег објекта, али не мање од 6,0m. Суседни објекти свих намена на јужној и југоисточној страни у односу на парцелу предшколске установе, треба да буду на минималном растојању од две своје висине.

Урбанистички параметри: Код израчунавања урбанистичких параметара на грађевинској парцели, узимају се у обзир сви објекти на парцели.

Највећи дозвољени индекс заузетости грађевинске парцеле: 40% за планиране, а 50% за постојеће комплексе.

Зелене и слободне површине: двориште је отворен слободан и заједнички простор, величине најмање 8m²/по детету. Травнате површине треба да заузимају 40% површине дворишта. Игралиште је изграђено на подлози погодној за дечија игралишта, површине је најмање 3m²/по детету, од чега један део има меку подлогу.

Спратност и висина објеката: Максимална спратност: П+1 (изузетно П+2 или П+1+Пк у централној градској зони, на просторима већих густина становања и у оквиру наслеђених урбаних структура, с тим што на последњој етажи није дозвољен боравак деце, већ само пратеће и помоћне просторије);

Услови за изградњу других објеката на грађевинској парцели: Могућа је изградња више објеката на парцели, тако да растојање објекта од другог објекта у односу на фасаду са отворима мора бити најмање једна висина објекта, а у односу на фасаду без отвора половина те висине.

Уколико се ради о парцели која је у зони заштите или заштићеној околини, непокретног културног добра или добра под претходном заштитом, за могућност изградње других објеката, њихову висину и габарит, првенствено су меродавни услови које прописује Завод за заштиту споменика културе Ниш.

Услови и начин обезбеђивања приступа парцели и паркирања возила: Грађевинска парцела мора имати директан прилаз са јавне површине, али по могућству да приступ не буде из правца оптерећених саобраћајница. Површине за паркирање се пројектују ван ограђеног дворишта, према нормативу: 1ПМ на 3 запослена или 1 васпитну групу.

Инжењерско-геолошки услови за изградњу објеката: У фази пројектовања потребно је урадити геолошка истраживања, која ће дефинисати дубину и начин фундирања објеката, као и заштиту суседних објеката и постојеће инфраструктуре.

Постављање ограде: Двориште предшколске установе се мора оградитии то у висини од најмање 150cm. У случају да је ограда транспарентна, димензије слободног простора у пољима износе највише 12cm, правац постављања преграда вертикалан (без хоризонтала). Отварање капије треба да буде изван домашаја деце, заштићено додатном сигурносном бравом. Дозвољено је постављање живе ограде у комбинацији са жичаном оградом.

Основно образовање

Врста и намена објеката који се могу градити:

Делатност основног образовања и васпитања обавља основна школа, и то: основна школа; основна школа за образовање одраслих; основна музичка школа; основна балетска школа; основна школа за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом. Изузетно, делатност основног образовања и васпитања обавља и образовно-васпитни центар као установа у којој се осим основног образовања и васпитања, односно предшколског и основног образовања и васпитања, остварује и средње образовање и васпитање.

Компатибилни садржаји и врсте објеката (могу бити заступљени до 50%): култура, здравство, спорт и рекреација, социјалне установе, администрација, библиотека, галерија, архив, услужне делатности, становање у функцији делатности објекта (домар), објекти за производњу и/или складиштење електричне енергије из обновљивих извора (нарочито соларне)

Врста и намена објеката чија је изградња забрањена: објекти који нису у функцији основне или компатибилне намене.

Услови за формирање грађевинске парцеле:

Земљиште основне школе је грађевинска парцела довољне величине, која омогућује: изградњу објекта, школског дворишта, вежбалишта – спортских терена, зелених површина са школским вртом, прилазе за пешаке и возила, доставног дворишта и паркиралишта.

Стандардна величина грађевинске парцеле је 25m2 по ученику, а прихватљиве су и величине земљишта 18–25m2 по ученику зависно од величине објеката, односно капацитета.

У наслеђеним структурама града, на локацијама где су већ изграђени школски објекти са свим садржајима за једносменски рад и где није могуће извршити проширење парцеле прихватљива је и затечена величина грађевинске парцеле.

У изузетним случајевима, ако је на подручју града, односно насељеног места потребна доградња недостајућих школских садржаја за извођење наставе у једној смени (код већ изграђених школских објеката) величина земљишта може износити и око 10m2 по ученику, с тим да величина земљишта под објектом не треба да износи више од 1/3–1/2 површине парцеле. У том случају вежбалиште се може користити и као школско двориште.

При формирању нових комплекса тежити приближно четвороугаоном облику са односом страна приближно од 1:1,5 до 1:2.

Положај објеката у односу на регулациону линију: Минимално растојање између грађевинске и регулационе линије је 5,0m.

Међусобна удаљеност објеката: Најмања дозвољена међусобна удаљеност од најближих објеката који их могу осенчити је двострука висина вишег објекта.

Урбанистички параметри: Код израчунавања урбанистичких параметара на грађевинској парцели, узимају се у обзир сви објекти на парцели.

Највећи дозвољени индекс заузетости грађевинске парцеле: 40% за планиране, 50% за постојеће комплексе.

Зелене и слободне површине: чине их: школско двориште; вежбалиште – спортски терени; зелене површине и школски врт.

Школско двориште је намењено за одмор и рекреацију ученика. Величина школског дворишта је 3–5m^2/ученику зависно од величине школског земљишта и начина коришћења свих отворених садржаја у школском дворишту. За школске објекте оптималних величина (24, 32 и 40 одељења) дворишта се обавезно раздвајају (по могућности и улази): двориште за ученике првог циклуса од дворишта за ученике другог циклуса, као и за објекте мањих величина (8 и 16 одељења) ако за то постоје услови. Дворишта су лоцирана уз школску зграду,

непосредно повезана са улазима у школску зграду, одвојена тротоаром и заштитним зеленилом, тако да не ремете извођење наставе. У оквиру школског дворишта налази се дрвеће ради заштите од сунца и клупе за седење. Завршну облогу дворишта не треба асфалтирати него извести од противклизног материјала отпорног на мраз и хабање у складу са националним стандардима.

Вежбалиште – спортски терени служе превасходно за извођење наставе физичког и здравственог васпитања, затим за рекреацију ученика, а по потреби и других корисника са подручја школе ван радног времена школе. Вежбалиште уз школске објекте оптималних величина садржи одвојене терене за рукомет (40mx20m), кошарку (28mx15m) и одбојку (18mx9m), атлетске стазе за трчање (2–4) дужине 60m и ширине 1,25m, површину за бацање кугле, површину за скок у даљ и скок у вис и травнати терен (величине 30mx15m), у свему према стандардима за спортске терене. Наведене димензије за рукомет, одбојку и кошарку увећавају се за по 3m зауставне површине са сваке стране, а кад су терени прислоњени раздвајају се оградом, одговарајуће висине и дужине. Када објекат има ограничену величину земљишта, треба настојати да има мултифункционални терен са одговарајућом подлогом димензија 30m x 60m (за рукомет, кошарку и одбојку) и остала вежбалишта. Оријентација вежбалишта је по правилу север–југ по дужој страни. Вежбалиште треба да буде на довољној удаљености којом се неће реметити наставни рад у школској згради. Када је вежбалиште близу објекта или близу границе парцеле треба га оградити на тим странама заштитном – транспарентном оградом потребне висине.

Зелене површине и школски врт чине најмање 25% укупне величине грађевинске парцеле, а састоји се од затрављених површина, површина под заштитним зеленилом (ниско растиње и дрвеће), које штити од буке, ветра и сунца. У оквиру исте површине налазе се пешачке стазе које повезују различите садржаје (школски врт, учионице на отвореном, полигон са справама и др.).

Спратност и висина објеката: Спратност школске зграде је везана за могућност организације свих садржаја на парцели. За издвојене објекте ученика првог циклуса и школске објекте са осам одељења пожељна је висина до П+1. За све остале школске објекте спратност је П+1, П+2 и П+3. Спратност П+3 се примењује изузетно у случају постизања функционалнијег и економичнијег решења, мање заузетости парцеле као и у наслеђеним структурама, где су мале парцеле.

Код свих спратних објеката треба обезбедити лифт димензија и осталих карактеристика према стандардима приступачности.

У сутерену и подруму објекта могу се налазити техничке просторије, котларница–подстаница, клима–комора, соба за сервер, оставе, архива и др.

Услови за изградњу других објеката на грађевинској парцели: Могућа је изградња других објеката на парцели, тако да растојање објекта од другог објекта у односу на фасаду са отворима мора бити најмање једна висина објекта, а у односу на фасаду без отвора половина те висине.

Уколико се ради о парцели која је у зони заштите или заштићеној околини, непокретног културног добра или добра под претходном заштитом, за могућност изградње других објеката, њихову висину и габарит, првенствено су меродавни услови које прописује надлежни завод за заштиту споменика културе.

Услови и начин обезбеђивања приступа парцели и паркирања возила: Грађевинска парцела мора имати директан прилаз са јавне површине, али по могућству да приступ не буде из правца оптерећених саобраћајница. Прилази за пешаке и возила треба да буду одвојени. Колски прилаз везан је за доставно двориште и паркиралиште. Доставно двориште обезбеђује приступ за доставна возила (економски улаз), простор за сакупљање и одвожење смећа, котларницу (на чврсто и течно гориво, гас и сл) и простор за складиштење енергената (цистерне, оставе и сл). Број паркинг места се одређује: за 30 ученика једно паркинг место. Пожељно је уз паркиралиште предвидети и површину за одлагање бицикала.

Инжењерско-геолошки услови за изградњу објеката: У фази пројектовања потребно је урадити геолошка истраживања, која ће дефинисати дубину и начин фундирања објеката, као и заштиту суседних објеката и постојеће инфраструктуре.

Постављање ограде: Школски комплекс се мора оградити то у висини од 180cm до 210cm. Парапетни део треба извести од бетона висине до 30cm. Горњи део ограде треба да буде транспарентан, изведен од трајних материјала са вертикалном поделом размака до 13cm. Улазна врата за пешаке и возила димензионишу се према намени.

2.1.3.2. Здравствена заштита

Врста и намена објеката који се могу градити: дом здравља, амбуланта, здравствена станица; болница, ординација лекара, апотека, лабораторија, други здравствени објекти;

Компатибилни садржаји и врсте објеката (могу бити заступљени до 50%): објекти и садржаји других јавних функција и служби и јавно зеленило, трговина, административне услуге, комерцијалне услуге, објекти за производњу и/или складиштење електричне енергије из обновљивих извора (нарочито соларне);

Врста и намена објеката чија је изградња забрањена: Објекти који нису у функцији основне или компатибилне намене.

Услови за формирање грађевинске парцеле: Величина парцеле усаглашава се са потребама конкретне намене, у складу са одговарајућим прописима и техничким нормативима.

Положај објеката у односу на регулациону линију: Минимално растојање између грађевинске и регулационе линије је 3,0m.

Међусобна удаљеност објеката: Најмања дозвољена међусобна удаљеност објеката је минимално половина висине вишег објекта, али не мање од 4,0m.

Урбанистички параметри: Код израчунавања урбанистичких параметара на грађевинској парцели, узимају се у обзир сви објекти на парцели.

Највећи дозвољени индекс заузетости грађевинске парцеле: 70%.

Зелене и слободне површине: Најмање 20% површине грађевинске парцеле морају бити зелене површине у директном контакту са тлом. Зелене површине требају бити визуелно и естетски усклађене са наменом простора и архитектуром објеката.

Спратност и висина објеката: Максимална висина објеката је 12,0m, осим за специфичне намене. Могућа је изградња подрумских или сутеренских просторија, уколико не постоје сметње геомеханичке и хидрогеолошке природе. Спратност, висина и габарит објеката морају бити у складу са важећим прописима за одговарајуће делатности које ће се обављати у објекту.

Услови за изградњу других објеката на грађевинској парцели: Могућа је изградња других објекта јавне намене, као и помоћних или пратећих објеката у функцији основне или допунске намене (спратности до П+Пк).

Уколико се ради о парцели која је у зони заштите или заштићеној околини, непокретног културног добра или добра под претходном заштитом, за могућност изградње других објеката, њихову висину и габарит, првенствено су меродавни услови које прописује Завод за заштиту споменика културе Ниш.

Услови и начин обезбеђивања приступа парцели и паркирања возила: Приступ грађевинској парцели омогућити са јавне саобраћајне површине, уз обезбеђење доступности и сигурности приступа парцели. Ширина колског прилаза је најмање 3,5m. Паркирање возила се обезбеђује у оквиру грађевинске парцеле објекта, или на контактној јавној површини (јавно паркиралиште или обележен паркинг простор у регулационом профилу саобраћајнице), и то: једно паркинг/гаражно место на 70m² корисне површине, односно према стандарду за конкретне намене.

Инжењерско-геолошки услови за изградњу објеката: У фази пројектовања потребно је урадити геолошка истраживања, која ће дефинисати дубину и начин фундирања објеката, као и заштиту суседних објеката и постојеће инфраструктуре.

Постављање ограде: Грађевинска парцела може бити ограђена у зависности од конкретне намене, у складу са одговарајућим прописима и техничким нормативима

2.1.3.3. Социјална заштита

Врста и намена објеката који се могу градити: центри за социјални рад, установе за васпитање деце и омладине, установе за смештај деце и омладине ометене у развоју, центри за

породични смештај и усвојење, домови за смештај корисника, други објекти у функцији социјалне заштите.

Компатибилни садржаји и врсте објеката (могу бити заступљени до 100%): објекти и садржаји других јавних функција и служби, објекти за производњу и/или складиштење електричне енергије из обновљивих извора (нарочито соларне) и јавно зеленило.

Врста и намена објеката чија је изградња забрањена: објекти који нису у функцији основне или компатибилне намене.

Услови за формирање грађевинске парцеле: Величина парцеле усаглашава се са потребама конкретне намене, у складу са одговарајућим прописима и техничким нормативима.

Положај објеката у односу на регулациону линију: Минимално растојање између грађевинске и регулационе линије је 3,0m.

Међусобна удаљеност објеката: Најмања дозвољена међусобна удаљеност објеката је минимално половина висине вишег објекта, али не мање од 4,0m.

Урбанистички параметри: Код израчунавања урбанистичких параметара на грађевинској парцели, узимају се у обзир сви објекти на парцели.

Највећи дозвољени индекс заузетости грађевинске парцеле: 50%.

Зелене и слободне површине: Најмање 40% површине грађевинске парцеле морају бити зелене површине у директном контакту са тлом. Зелене површине требају бити визуелно и естетски усклађене са наменом простора и архитектуром објеката.

Спратност и висина објеката: Максимална висина објеката је 18,0m, осим за специфичне намене. Могућа је изградња подрумских или сутеренских просторија, уколико не постоје сметње геомеханичке и хидрогеолошке природе. Спратност, висина и габарит објеката морају бити у складу са важећим прописима за одговарајуће делатности које ће се обављати у објекту.

Услови за изградњу других објеката на грађевинској парцели: Могућа је изградња других објекта јавне намене, као и помоћних или пратећих објеката у функцији основне или допунске намене (спратности до П+Пк).

Уколико се ради о парцели која је у зони заштите или заштићеној околини, непокретног културног добра или добра под претходном заштитом, за могућност изградње других објеката, њихову висину и габарит, првенствено су меродавни услови које прописује Завод за заштиту споменика културе Ниш.

Услови и начин обезбеђивања приступа парцели и паркирања возила: Приступ грађевинској парцели омогућити са јавне саобраћајне површине, уз обезбеђење доступности и сигурности приступа парцели. Ширина колског прилаза је најмање 3,5m. Паркирање возила се обезбеђује у оквиру грађевинске парцеле објекта, или на контактној јавној површини (јавно паркиралиште или обележен паркинг простор у регулационом профилу саобраћајнице), и то: једно паркинг/гаражно место на 100m² корисне површине, односно према стандарду за конкретне намене.

Инжењерско-геолошки услови за изградњу објеката: У фази пројектовања потребно је урадити геолошка истраживања, која ће дефинисати дубину и начин фундирања објеката, као и заштиту суседних објеката и постојеће инфраструктуре.

Постављање ограде: Грађевинска парцела може бити ограђена у зависности од конкретне намене, у складу са одговарајућим прописима и техничким нормативима

2.1.3.4. Спорт и рекреација

Врста и намена објеката који се могу градити: спорт и рекреација (затворени спортски објекти за обављање одређених спортских активности (хале, базени, балон сале и сл.), отворени спортски терени за обављање одређених спортских активности (игралишта за различите врсте спортова, трим стазе, скијалишта, планинарске стазе, бициклистичке стазе, плаже и сл.)), туризам.

Компатибилни садржаји и врсте објеката: (могу бити заступљени до 50%) образовање, здравство, зелене површине, комерцијалне услуге, угоститељство, трговина, занатске услуге, објекти за производњу и/или складиштење електричне енергије из обновљивих извора (нарочито соларне).

.

Врста и намена објеката чија је изградња забрањена: објекти који нису у функцији основне или компатибилне намене.

Услови за формирање грађевинске парцеле: Величина парцеле усаглашава се са потребама конкретне намене, у складу са одговарајућим прописима и техничким нормативима. Најмања површина грађевинске парцеле износи износи 0,3ha.

Положај објеката у односу на регулациону линију: За постојеће објекте се задржава растојање грађевинске линије од регулационе линије према фактичком стању. За остале новопланиране објекте минимално растојање између регулационе и грађевинске линије је 5,0m, док је за спортске терене 10,0m.

Положај објеката у односу на границе грађевинске парцеле: Минимално растојање објеката од бочних граница парцеле је 3,5m. За постојеће објекте задржава се према фактичком стању растојање у односу на границе парцеле.

Међусобна удаљеност објеката: Најмања дозвољена међусобна удаљеност објеката је минимално половина висине вишег објекта, али не мање од 4,0m.

Урбанистички параметри: Код израчунавања урбанистичких параметара на грађевинској парцели, узимају се у обзир сви објекти на парцели.

Највећи дозвољени индекс заузетости грађевинске парцеле: до 40%, осим за комплексе који за функционисање имају платое – отворене површине где може да буде до 60%. У случају постављања балон хале на минималној површини грађевинске парцеле од 0,3ha дозвољен је индекс заузетости до 80%.

Зелене и слободне површине: Најмање 30% површине грађевинске парцеле морају бити зелене површине у директном контакту са тлом.

Спратност и висина објеката: максимална висина је 15,0m, осим за објекте спортских сала и дворана. Могућа је изградња подземних етажа, уколико не постоје сметње геомеханичке и хидрогеолошке природе.

Услови за изградњу других објеката на грађевинској парцели: Дозвољена је и изградња помоћних или пратећих објеката везаних за делатност која се обавља на парцели, или у функцији садржаја компатибилних овој зони, који не угрожавају основну намену и немају негативних утицаја на животну средину (приступни путеви, стазе, шанк-барови, одморишта, просторије за опрему и сл) површине до 40,0m^2, спратности до П+1.

Уколико се ради о парцели која је у зони заштите или заштићеној околини, непокретног културног добра или добра под претходном заштитом, за могућност изградње других објеката, њихову висину и габарит, првенствено су меродавни услови које прописује надлежни завод за заштиту споменика културе.

Услови и начин обезбеђивања приступа парцели и паркирања возила: Комплекс мора имати добро организован унутрашњи саобраћај, функционалн приступ паркинг простору а сваки објекат унутар комплекса одговарајућу везу са приступним саобраћајницама. Ширина колског прилаза је најмање 3,5m. Паркинг простор предвидети у оквиру грађевинске парцеле и то 1 паркинг место на 10 гледалаца, 1 паркинг место за аутобусе на 100 гледалаца и 1 паркинг место на сваких 100m^2 објеката.

Инжењерско-геолошки услови за изградњу објеката: У фази пројектовања потребно је урадити геолошка истраживања, која ће дефинисати дубину и начин фундирања објеката, као и заштиту суседних објеката и постојеће инфраструктуре.

Постављање ограде: Грађевинска парцела може бити ограђена у зависности од конкретне намене, у складу са одговарајућим прописима и техничким нормативима

2.1.3.5. Јавна управа и државни органи

Врста и намена објеката који се могу градити: објекти и комплекси за потребе локалне самоуправе (посебне организације и јавна предузећа) и државних органа.

Компатибилни садржаји и врсте објеката (могу бити заступљени до 100%): објекти и садржаји других јавних функција и служби, објекти за производњу и/или складиштење електричне енергије из обновљивих извора (нарочито соларне) и јавно зеленило.

Врста и намена објеката чија је изградња забрањена: објекти који нису у функцији основне или компатибилне намене.

Услови за образовање грађевинске парцеле:

Величина парцеле усаглашава се са потребама конкретне намене, у складу са прописима и одговарајућим техничким нормативима.

Положај објеката у односу на регулациону линију: Минимално растојање између грађевинске и регулационе линије је 3,0m.

Међусобна удаљеност објеката: Најмања дозвољена међусобна удаљеност објеката је минимално половина висине вишег објекта, али не мање од 4,0m.

Урбанистички параметри: Код израчунавања урбанистичких параметара на грађевинској парцели, узимају се у обзир сви објекти на парцели.

Највећи дозвољени индекс заузетости грађевинске парцеле: 70%.

Зелене и слободне површине: најмање 10% површине грађевинске парцеле морају бити зелене површине у директном контакту са тлом.

Спратност и висина објеката: Максимална висина објеката је 18,0m, осим за специфичне намене. Могућа је изградња подрумских или сутеренских просторија, уколико не постоје сметње геомеханичке и хидрогеолошке природе. Спратност, висина и габарит објеката морају бити у складу са важећим прописима за одговарајуће делатности које ће се обављати у објекту.

Услови за изградњу других објеката на грађевинској парцели: Могућа је изградња других објекта јавне намене, као и помоћних или пратећих објеката у функцији основне или допунске намене (спратности до П+Пк).

Уколико се ради о парцели која је у зони заштите или заштићеној околини, непокретног културног добра или добра под претходном заштитом, за могућност изградње других објеката, њихову висину и габарит, првенствено су меродавни услови које прописује надлежни завод за заштиту споменика културе.

Услови и начин обезбеђивања приступа парцели и паркирања возила: Приступ грађевинској парцели омогућити са јавне саобраћајне површине, уз обезбеђење доступности и сигурности приступа парцели. Ширина колског прилаза је најмање 3,5m. Паркирање возила се обезбеђује у оквиру грађевинске парцеле објекта, или на контактној јавној површини (јавно паркиралиште или обележен паркинг простор у регулационом профилу саобраћајнице), и то: једно паркинг/гаражно место на 100m² корисне површине, односно према стандарду за конкретне намене.

Инжењерско-геолошки услови за изградњу објеката: У фази пројектовања потребно је урадити геолошка истраживања, која ће дефинисати дубину и начин фундирања објеката, као и заштиту суседних објеката и постојеће инфраструктуре.

Постављање ограде: Грађевинска парцела може бити ограђена у зависности од конкретне намене, у складу са одговарајућим прописима и техничким нормативима

2.1.3.5. Култура

Врста и намена објеката који се могу градити: културни центри, музеји, библиотеке, позоришта и остали објекти у функцији културних делатности.

Компатибилни садржаји и врсте објеката: објекти и садржаји других јавних функција и служби и јавно зеленило (могу бити заступљени до 100%); комерцијално-услужне делатности у функцији основне намене, у циљу економске одрживости (могу бити заступљени до 50%), објекти за производњу и/или складиштење електричне енергије из обновљивих извора (нарочито соларне).

Врста и намена објеката чија је изградња забрањена: објекти који нису у функцији основне или компатибилне намене.

Услови за формирање грађевинске парцеле: Величина парцеле усаглашава се са потребама конкретне намене, у складу са одговарајућим прописима и техничким нормативима.

Положај објеката у односу на регулациону линију: Минимално растојање између грађевинске и регулационе линије је 3,0m.

Међусобна удаљеност објеката: Најмања дозвољена међусобна удаљеност објеката је минимално половина висине вишег објекта, али не мање од 6,0m.

Урбанистички параметри: Код израчунавања урбанистичких параметара на грађевинској парцели, узимају се у обзир сви објекти на парцели.

Највећи дозвољени индекс заузетости грађевинске парцеле: 50%.

Зелене и слободне површине: најмање 30% површине грађевинске парцеле морају бити зелене површине у директном контакту са тлом. Зелене површине требају бити визуелно и естетски усклађене са наменом простора и архитектуром објеката. Слободну површину испред главног улаза у објекат треба обликовати као место окупљања.

Спратност и висина објеката: Кота венца 15m, осим за специфичне намене. Могућа је изградња подрумских или сутеренских просторија, уколико не постоје сметње геомеханичке и хидрогеолошке природе. Спратност, висина и габарит објеката морају бити у складу са важећим прописима за одговарајуће делатности које ће се обављати у објекту. Уколико се ради о објекту који је у зони заштите или заштићеној околини, непокретног културног добра или добра под претходном заштитом, за спратност и висину објеката првенствено су меродавни услови које прописује надлежни завод за заштиту споменика културе.

Услови за изградњу других објеката на грађевинској парцели: Могућа је изградња других објекта јавне намене, као и помоћних или пратећих објеката у функцији основне или допунске намене (спратности до П+Пк).

Уколико се ради о парцели која је у зони заштите или заштићеној околини, непокретног културног добра или добра под претходном заштитом, за могућност изградње других објеката, њихову висину и габарит, првенствено су меродавни услови које прописује надлежни завод за заштиту споменика културе.

Услови и начин обезбеђивања приступа парцели и паркирања возила: Приступ грађевинској парцели омогућити са јавне саобраћајне површине, уз обезбеђење доступности и сигурности приступа парцели. Ширина колског прилаза је најмање 3,5m. Паркирање возила се обезбеђује у оквиру грађевинске парцеле објекта, или на контактној јавној површини (јавно паркиралиште или обележен паркинг простор у регулационом профилу саобраћајнице).

Укупне потребе за паркирањем у комплексима културе: 1ПМ на 60m² БРГП за установе културе; 1ПМ на 7 седишта за биоскопе и позоришта1ПМ на 7 запослених у музејима.

Инжењерско-геолошки услови за изградњу објеката: У фази пројектовања потребно је урадити геолошка истраживања, која ће дефинисати дубину и начин фундирања објеката, као и заштиту суседних објеката и постојеће инфраструктуре.

Постављање ограде: Грађевинска парцела може бити ограђена живом зеленом оградом или транспарентном оградом висине до 1,40m.

2.1.4. Становање

На основу анализе стања коришћења земљишта на планском подручју и еколошке подобности истог, а имајући у виду и евидентиране потребе, утврђују се две зоне становања: стамбена зона С1 и стамбена зона С2.

Посебна правила грађења за зоне становања примењују се у зони директне примене Просторног плана за: централне (компактне) делове насеља на руралном подручју; изграђене, започете или инициране насељске целине у делу атара ван компактног насељског ткива. Ова правила се не примењују (као обавезујућа или усмеравајућа) ван грађевинских подручја насеља (одређених Просторним планом).

Стамбена зона С1

Врста и намена објеката који се могу градити: објекти намењени становању (а препоручују се типови објеката доминантни у постојећој физичкој структури непосредног окружења - углавном слободностојећи породични стамбени објекти), економски, помоћни (надстрешница за машине и возила, магацини хране) или пратећи објекти.

Економске објекте је могуће планирати под условима задовољења свих хигијенских захтева и прописа везаних за заштиту животне средине. Економски објекти су: сточне стаје (живинарници, свињци, говедарници, овчарници, козарници), испусти за стоку, ђубришне јаме (ђубришта), пољски клозети; економски објекти уз стамбени објекат (летња кухиња, млекара, санитарни пропусник, магацини хране за сопствену употребу); остали економски објекти (пушнице, сушнице, кош, амбар и објекти намењени исхрани стоке).

Компатибилни садржаји и врсте објеката (могу бити заступљени до 100%)**:** администрација; ординација; апотека; трговина; сервисне услуге; занатске услуге;

ветеринарске станице; угоститељство; туристичке услуге; објекти за смештај и негу старих и изнемоглих лица; мањи пословни објекти из домена прераде пољопривредних и шумских производа и пословни објекти, под условом да немају негативног утицаја на животну средину, објекти за производњу и/или складиштење електричне енергије из обновљивих извора (нарочито соларне). Ови садржаји могу бити у оквиру основног (стамбеног) објекта (најчешће у приземљу) или у оквиру пратећег објекта на парцели.

Уколико се на парцели гради искључиво објекат који је компатибилног садржаја без главног стамбеног објекта, за планирани објекат важе правила грађења за становање, осим положаја објекта у односу на регулациону линију, где је минимално растојање 10,0m.

Врста и намена објеката чија је изградња забрањена: индустријске, производне, складишне и друге делатности које имају негативни утицај на животну средину и основну намену (делатности које угрожавају околину буком, вибрацијама, гасовима, мирисима, отпадним водама и другим штетним дејствима). Нису дозвољене сточне стаје (економски објекти) капацитета већег од 40 грла говеда, 100 свиња, 150 оваца или коза и 350 јединки живине или кунића. Овакве објекте планирати као слободностојеће на посебним парцелама где не постоји функција становања у окружењу.

Услови за формирање грађевинске парцеле:

Најмања површина грађевинске парцеле за изградњу слободностојећег породичног стамбеног објекта је 300,0m^2, двојног објекта је 400,0m^2 (две по 200,0m^2), објеката у непрекинутом низу 150,0m^2, полуатријумских објеката 130,0m2 и објеката у прекинутом низу 200,0m^2.

Најмања ширина фронта грађевинске парцеле за је 10,0m.

Код изграђених парцела могуће је вршити парцелацију по дубини, са обезбеђењем колског пролаза минималне ширине 3,50м.

Положај објеката у односу на регулациону линију: Минимално растојање између грађевинске линије објекта (без обзира да ли се ради о изградњи, доградњи или реконструкцији) и границе парцеле јавног пута (регулациона линија) је 5,0m. Од овог правила је могуће одступити само у циљу очувања амбијенталне вредности насеља, односно у зони у којој постоје изграђени објекти. Тада се растојање утврђује на основу позиције већине изграђених објеката.

Грађевинска линија помоћног или пратећег објекта не може да буде испред грађевинске линије основног објекта, осим ако конфигурација терена не условљава другачији положај.

На парцели са нагибом терена од јавног пута наниже, у случају нове изградње, стамбено двориште се поставља на највишој коти уз јавни пут, а економско двориште иза стамбеног дворишта на нижој коти. На парцели са нагибом терена ка јавном путу, у случају нове изградње, стамбено двориште се поставља на највишој коти, па економско двориште може бити испред стамбеног дворишта, уз јавни пут, уз увећање претходно утвђеног растојања између грађевинске и регулационе линије за мин. 3,0m зеленог заштитног појаса.

Ако су испуњени услови из предходног става тада не важи правило да је стамбени објекат испред осталих објеката на парцели, па економско двориште може бити уз јавни пут.

Положај објеката у односу на границе грађевинске парцеле: Минимално растојање габарита слободностојећег стамбеног објекта од границе суседне парцеле износи: 2,50m на делу бочног дворишта; минимално растојање објекта од задње границе парцеле је 1/2 висине објекта (али не мање од 4,0m); За изграђене објекте чије је растојање до границе суседне парцеле мање од претходно утврђених вредности, у случају реконструкције не могу се на суседним странама предвиђати отвори за осветљавање стамбених просторија. У случају доградње постојећег објекта чија се једна страна налази на удаљености мањој од 1,5m од ивице границе парцеле могуће је доградити објекат и при томе задржати исте удаљености које има објекат који се дограђује, без могућности остављања отвора за осветљење просторија на тој страни.

За економске и помоћне објекте минимално удаљење од границе суседне парцеле на делу бочног дворишта, износи 1,50m. За изграђене економске и помоћне објекте чије је растојање до границе грађевинске парцеле мање од претходно утврђених вредности, у случају реконструкције не могу се на суседним странама предвиђати отвори за осветљавање просторија.

Минимално удаљење септичке јаме од границе суседне парцеле је 3,0m.

Минимално растојање помоћних објекта у односу на задњу линију парцеле износи 1,0m. Дозвољено је постављање објекта на линију парцеле само уз сагласност власника суседне парцеле на којој се објекат поставља. На странама објекта који се поставља на линији парцеле не могу се постављати отвори. Код објеката који се налазе на минималном растојању дозвољено је постављање отвора на минималној висини од 1,6m.

За изграђене објекте чије је растојање до границе суседне парцеле мање од претходно утврђених вредности, у случају реконструкције не могу се на суседним странама предвиђати отвори за осветљавање стамбених просторија.

Међусобна удаљеност објеката: Минимална међусобна удаљеност стамбених објеката на истој грађевинској парцели, износи 4,0m. За изграђене објекте који су међусобно удаљени мање од 4,0m, у случају реконструкције не могу се на суседним странама предвиђати наспрамни отвори за осветљавање стамбених просторија. Слободностојећи стамбени објекат не може заклањати директно осунчање другом стамбеном објекту више од половине трајања директног осунчања.

Минимална међусобна удаљеност економских и помоћних објеката на истој грађевинској парцели, или на суседним парцелама, износи 3,0m.

Међусобно растојање сточне стаје од стамбеног објекта је мин. 15,0m. Међусобно растојање ђубришта и пољског клозета од стамбеног објекта, бунара, односно живог извора воде је најмање 20,0m и то само на нижој коти. Минимално удаљење септичке јаме од стамбеног објекта је 6,0m.

Организација економског дворишта мора бити таква да се прљави садржаји (сточне стаје, ђубришта, септичке јаме, пољски клозети) постављају на најудаљенијим деловима економског дворишта и само низ ветар у односу на чисте садржаје. Бунаре градити на вишој коти од коте економских објеката прљавих садржаја, на прописаној удаљености од њих. Положај, габарит и локација економског објекта мора бити прилагођена просторним могућностима економског дворишта, уз обезбеђен лак приступ и везу са другим објектима и добру организацију економског простора.

Урбанистички параметри: Код израчунавања урбанистичких параметара на грађевинској парцели, узимају се у обзир сви објекти на парцели.

Највећи дозвољени индекс заузетости грађевинске парцеле: 50%; Уређено зеленило у директном контакту са тлом: мин 20%.

Спратност и висина објеката: Максимална висина стамбених објеката је 12,0m. Могућа је изградња подрумских или сутеренских просторија, уколико не постоје сметње геомеханичке и хидрогеолошке природе. Максимална висина економских и помоћних објеката је 6,0m - етажа на спрату или поткровљу се не користи у сврху чувања животиња или производње него само у сврху таванског простора или простора за одлагање пољопривредних сировина и хране. Уколико се ради о објекту (парцели) који је у зони заштите или заштићеној околини, непокретног културног добра или добра под претходном заштитом, за спратност и висину објеката првенствено су меродавни услови које прописује надлежни завод за заштиту споменика културе.

Услови за изградњу других објеката на грађевинској парцели: Могућа је изградња других стамбених објеката у стамбеном делу парцеле, као и економских објеката у економском делу парцеле. Дозвољена је и изградња помоћних или пратећих објеката у функцији стамбених или економских објеката, као и у функцији садржаја компатибилних зони становања, који не угрожавају основну намену и немају негативних утицаја на животну средину. Уколико се ради о парцели која је у зони заштите или заштићеној околини, непокретног културног добра или добра под претходном заштитом, за могућност изградње других објеката, њихову висину и габарит, првенствено су меродавни услови које прописује надлежни завод за заштиту споменика културе.

Услови и начин обезбеђивања приступа парцели и паркирања возила: За паркирање возила за сопствене потребе, возила везаних за обављање делатности компатибилних са основном наменом парцеле, помоћних возила и прикључних апарата, власници објеката обезбеђују простор на сопственој грађевинској парцели, изван површине јавног пута. Број неопходних паркинг места се одређује у зависности од врсте објекта и то

једно паркинг место за сваки стан, односно једно паркинг место на 70m² корисне површине за нестамбене намене.

Свака грађевинска парцела мора да има одговарајућу везу са јавним путем или приступним саобраћајницама. Ширина приватног пролаза за парцеле које немају директан приступ јавном путу не може бити мања од 2,5m (стамбени пут), односно 3,5m (економски пут).

Архитектонско обликовање: Архитектонску обраду стамбених, економских, помоћних и пратећих објеката потребно је прилагодити савременим архитектонским принципима, уз поштовање морфологије терена и примену природних материјала. Изградњу нових објеката, као и уређење парцела у процесу ревитализације централних делова насеља и већ изграђених целина, треба усагласити са предеоним карактером брдско-планинског подручја. Посебну пажњу потребно је посветити очувању визура и идентитета простора.

Ограђивање: дозвољено је ограђивати парцелу на којој се налази стамбени објекат транспарентном оградом висине 1,40m или оградом са пуним парапетом до 0,90m и транспарентним делом до укупне висине 1,40m. Део парцеле са економским садржајем дозвољено је оградити транспарентном оградом максималне висине 2,20m.

Одводњавање: Према сопственој парцели или јавном земљишту док се у насељима не изгради атмосферска канализација.

Стамбена зона С2

Врста и намена објеката који се могу градити: објекти намењени становању (а препоручују се типови објеката доминантни у постојећој физичкој структури непосредног окружења - углавном слободностојећи породични стамбени објекти), економски, помоћни (надстрешница за машине и возила, магацини хране) или пратећи објекти.

Економске објекте је могуће планирати под условима задовољења свих хигијенских захтева и прописа везаних за заштиту животне средине. Економски објекти су: сточне стаје (живинарници, свињци, говедарници, овчарници, козарници), испусти за стоку, ђубришне јаме (ђубришта), пољски клозети; економски објекти уз стамбени објекат (летња кухиња, млекара, санитарни пропусник, магацини хране за сопствену употребу); остали економски објекти (пушнице, сушнице, кош, амбар и објекти намењени исхрани стоке).

Компатибилни садржаји и врсте објеката (могу бити заступљени до 100%)**:** сервисне услуге; занатске услуге; угоститељство; туристичке услуге; мањи пословни објекти из домена прераде пољопривредних и шумских производа и пословни објекти, под условом да немају негативног утицаја на животну средину, објекти за производњу и/или складиштење електричне енергије из обновљивих извора (нарочито соларне). Ови садржаји могу бити у оквиру основног (стамбеног) објекта (најчешће у приземљу) или у оквиру помоћног или пратећег објекта на парцели.

Уколико се на парцели гради искључиво објекат који је компатибилног садржаја без главног стамбеног објекта, за планирани објекат важе правила грађења за становање, осим положаја објекта у односу на регулациону линију, где је минимално растојање 10,0m.

Врста и намена објеката чија је изградња забрањена: индустријске, производне, складишне и друге делатности које имају негативни утицај на животну средину и основну намену (делатности које угрожавају околину буком, вибрацијама, гасовима, мирисима, отпадним водама и другим штетним дејствима). Нису дозвољене сточне стаје (економски објекти) капацитета већег од 40 грла говеда, 100 свиња, 150 оваца или коза и 350 јединки живине или кунића. Овакве објекте планирати као слободностојеће на посебним парцелама где не постоји функција становања у окружењу.

Услови за формирање грађевинске парцеле:

Најмања површина грађевинске парцеле за изградњу слободностојећег породичног стамбеног објекта је 300,0m^2, двојног објекта је 400,0m^2 (две по 200,0m^2), објеката у непрекинутом низу 150,0m^2, полуатријумских објеката 130,0m^2 и објеката у прекинутом низу 200,0m^2.

Најмања ширина фронта грађевинске парцеле за је 10,0m.

Код изграђених парцела могуће је вршити парцелацију по дубини, са обезбеђењем колског пролаза минималне ширине 3,50m.

Положај објеката у односу на регулациону линију: Минимално растојање између грађевинске линије објекта (без обзира да ли се ради о изградњи, доградњи или реконструкцији) и границе парцеле јавног пута (регулациона линија) је 5,0m. Од овог правила је могуће одступити само у циљу очувања амбијенталне вредности насеља, односно у зони у којој постоје изграђени објекти. Тада се растојање утврђује на основу позиције већине изграђених објеката.

Грађевинска линија помоћног или пратећег објекта не може да буде испред грађевинске линије основног објекта, осим ако конфигурација терена не условљава другачији положај.

На парцели са нагибом терена од јавног пута наниже, у случају нове изградње, стамбено двориште се поставља на највишој коти уз јавни пут, а економско двориште иза стамбеног дворишта на нижој коти. На парцели са нагибом терена ка јавном путу, у случају нове изградње, стамбено двориште се поставља на највишој коти, па економско двориште може бити испред стамбеног дворишта, уз јавни пут, уз увећање претходно утвђеног растојања између грађевинске и регулационе линије за мин. 3,0m зеленог заштитног појаса.

Ако су испуњени услови из предходног става тада не важи правило да је стамбени објекат испред осталих објеката на парцели, па економско двориште може бити уз јавни пут.

Положај објеката у односу на границе грађевинске парцеле: Минимално растојање габарита слободностојећег стамбеног објекта од границе суседне парцеле износи: 2,50m на делу бочног дворишта; минимално растојање објекта од задње границе парцеле је 1/2 висине објекта (али не мање од 4,0m); За изграђене објекте чије је растојање до границе суседне парцеле мање од претходно утврђених вредности, у случају реконструкције не могу се на суседним странама предвиђати отвори за осветљавање стамбених просторија. У случају доградње постојећег објекта чија се једна страна налази на удаљености мањој од 1,50m од ивице границе парцеле могуће је доградити објекат и при томе задржати исте удаљености које има објекат који се дограђује, без могућности остављања отвора за осветљење просторија на тој страни.

За економске и помоћне објекте минимално удаљење од границе суседне парцеле на делу бочног дворишта, износи 1,50m. За изграђене економске и помоћне објекте чије је растојање до границе грађевинске парцеле мање од претходно утврђених вредности, у случају реконструкције не могу се на суседним странама предвиђати отвори за осветљавање просторија.

Минимално удаљење септичке јаме од границе суседне парцеле је 3,0m.

Минимално растојање помоћних објекта у односу на задњу линију парцеле износи 1,0m. Дозвољено је постављање објекта на линију парцеле само уз сагласност власника суседне парцеле на којој се објекат поставља. На странама објекта који се поставља на линији парцеле не могу се постављати отвори. Код објеката који се налазе на минималном растојању дозвољено је постављање отвора на минималној висини од 1,6m.

За изграђене објекте чије је растојање до границе суседне парцеле мање од претходно утврђених вредности, у случају реконструкције не могу се на суседним странама предвиђати отвори за осветљавање стамбених просторија.

Међусобна удаљеност објеката: Минимална међусобна удаљеност стамбених објеката на истој грађевинској парцели, износи 4,0m. За изграђене објекте који су међусобно удаљени мање од 4,0m, у случају реконструкције не могу се на суседним странама предвиђати наспрамни отвори за осветљавање стамбених просторија. Слободностојећи стамбени објекат не може заклањати директно осунчање другом стамбеном објекту више од половине трајања директног осунчања.

Минимална међусобна удаљеност економских и помоћних објеката на истој грађевинској парцели, или на суседним парцелама, износи 3,0m.

Међусобно растојање сточне стаје од стамбеног објекта је мин. 15,0m. Међусобно растојање ђубришта и пољског клозета од стамбеног објекта, бунара, односно живог извора воде је најмање 20,0m и то само на нижој коти. Минимално удаљење септичке јаме од стамбеног објекта је 6,0m.

Организација економског дворишта мора бити таква да се прљави садржаји (сточне стаје, ђубришта, септичке јаме, пољски клозети) постављају на најудаљенијим деловима економског дворишта и само низ ветар у односу на чисте садржаје. Бунаре градити на вишој

коти од коте економских објеката прљавих садржаја, на прописаној удаљености од њих. Положај, габарит и локација економског објекта мора бити прилагођена просторним могућностима економског дворишта, уз обезбеђен лак приступ и везу са другим објектима и добру организацију економског простора.

Урбанистички параметри: Код израчунавања урбанистичких параметара на грађевинској парцели, узимају се у обзир сви објекти на парцели.

Највећи дозвољени индекс заузетости грађевинске парцеле: 40%; Уређено зеленило у директном контакту са тлом: мин 20%.

Спратност и висина објеката: Максимална висина стамбених објеката је 12,0m. Могућа је изградња подрумских или сутеренских просторија, уколико не постоје сметње геомеханичке и хидрогеолошке природе. Максимална висина економских и помоћних објеката је 6,0m - етажа на спрату или поткровљу се не користи у сврху чувања животиња или производње него само у сврху таванског простора или простора за одлагање пољопривредних сировина и хране. Уколико се ради о објекту (парцели) који је у зони заштите или заштићеној околини, непокретног културног добра или добра под претходном заштитом, за спратност и висину објеката првенствено су меродавни услови које прописује надлежни завод за заштиту споменика културе.

Услови за изградњу других објеката на грађевинској парцели: Могућа је изградња других стамбених објеката у стамбеном делу парцеле, као и економских објеката у економском делу парцеле. Дозвољена је и изградња помоћних или пратећих објеката у функцији стамбених или економских објеката, као и у функцији садржаја компатибилних зони становања, који не угрожавају основну намену и немају негативних утицаја на животну средину. Уколико се ради о парцели која је у зони заштите или заштићеној околини, непокретног културног добра или добра под претходном заштитом, за могућност изградње других објеката, њихову висину и габарит, првенствено су меродавни услови које прописује надлежни завод за заштиту споменика културе.

Услови и начин обезбеђивања приступа парцели и паркирања возила: За паркирање возила за сопствене потребе, возила везаних за обављање делатности компатибилних са основном наменом парцеле, помоћних возила и прикључних апарата, власници објеката обезбеђују простор на сопственој грађевинској парцели, изван површине јавног пута. Број неопходних паркинг места се одређује у зависности од врсте објекта и то једно паркинг место за сваки стан, односно једно паркинг место на 70m² корисне површине за нестамбене намене.

Свака грађевинска парцела мора да има одговарајућу везу са јавним путем или приступним саобраћајницама. Ширина приватног пролаза за парцеле које немају директан приступ јавном путу не може бити мања од 2,5m (стамбени пут), односно 3,5m (економски пут).

Архитектонско обликовање: Архитектонску обраду стамбених, економских, помоћних и пратећих објеката потребно је прилагодити савременим архитектонским принципима, уз поштовање морфологије терена и примену природних материјала. Изградњу нових објеката, као и уређење парцела у процесу ревитализације централних делова насеља и већ изграђених целина, треба усагласити са предеоним карактером брдско-планинског подручја. Посебну пажњу потребно је посветити очувању визура и идентитета простора.

Ограђивање: дозвољено је ограђивати парцелу на којој се налази стамбени објекат транспарентном оградом висине 1,40m или оградом са пуним парапетом до 0,90m и транспарентним делом до укупне висине 1,40m. Део парцеле са економским садржајем дозвољено је оградити транспарентном оградом максималне висине 2,20m.

Одводњавање: Према сопственој парцели или јавном земљишту док се у насељима не изгради атмосферска канализација.

2.1.5. Комуналне функције

Врста и намена објеката који се могу градити: комунални објекти – трансфер станице, пијаце, сточне пијаце, гробља и сточна гробља.

Компатибилни садржаји и врсте објеката (могу бити заступљени до 30%):

за пијаце: садржаји и објекти у функцији основне делатности, трговина, услуге (административне и комерцијалне), угоститељство, услужно занатство, објекти за производњу и/или складиштење електричне енергије из обновљивих извора (нарочито соларне);

за гробља: верски објекти, садржаји и објекти у функцији основне делатности – трговина, услуге (административне и комерцијалне), угоститељство, услужно занатство, објекти за производњу и/или складиштење електричне енергије из обновљивих извора (нарочито соларне).

Пијаце

Уређење пијаце подразумева: формирање пијаце отвореног типа уз дозвољено наткривање дела пијачног комплекса, као и изградњу мањих затворених простора (за продају млечних производа, рибе и сл). У оквиру комплекса пијаце потребно је предвидети, поред продајног простора, и: санитарни чвор, плато са чесмом, као и плато за постављање контејнера за одлагање смећа. Правила грађења се утврђују за изградњу објеката и за реконструкцију постојећих објеката.

Врста и намена објеката чија је изградња забрањена: Изградња производних и стамбених објеката, као и оних који имају негативне утицаје на животну средину. Уколико се ради о парцели која је у зони заштите или заштићеној околини непокретног културног добра или добра под претходном заштитом, за могућност изградње ових објеката, њихову спратност, висину и габарит, првенствено су меродавни услови које прописује надлежни завод за заштиту споменика културе.

Услови за формирање грађевинске парцеле: Величина парцеле усаглашава се са потребама конкретне намене у складу са прописима и одговарајућим техничким нормативима.

Положај објеката у односу на регулацију: Минимално растојање између грађевинске и регулационе линије је 3,0m.

Уколико се пијаца не граничи са зоном зелених површина предвидети заштитно зеленило у појасу ширине 3,0m.

Урбанистички параметри: Највећи дозвољени индекс заузетости грађевинске парцеле је 80% (рачунајући манипулативне и паркинг просторе).

Спратност и висина објеката: Максимална висина наткривеног дела је 8,0m. Могућа је изградња подземних етажа, уколико не постоје сметње геомеханичке и хидрогеолошке природе.

Услови за изградњу других објеката на грађевинској парцели: На једној грађевинској парцели може бити изграђено више објеката у функцији основне делатности. Могу се градити и помоћни или пратећи објекти основне намене.

Услови и начин обезбеђивања приступа парцели и паркирања возила: Сваки објекат мора да има одговарајућу везу са приступним саобраћајницама и функционални приступ простору за паркирање. Прилазна колска саобраћајница је минималне ширине коловоза 5,5m.

Паркинг простор предвидети у оквиру грађевинске парцеле и то једно паркинг место на 70m² корисне површине, односно према одговарајућим техничким нормативима.

Ограђивање: оградом у висини од најмање 2,0m.

Сточне пијаце

Сточна пијаца користи се за промет крупне и ситне стоке, сточне хране и запрежних возила. Сточна пијаца на улазу мора имати просторију са посебном канцеларијом за обављање послова ветеринарске инспекције. На сточној пијаци мора бити изграђен: простор за привремено издвајање животиња, за које се приликом контроле утврди да су заражене или су сумњиве на заразну болест; место са опремом за чишћење, прање и дезинфекцију превозних средстава, којима се животиње допремају, односно отпремају, и довољан број утоварних, односно истоварних рампи. Уколико се на сточној пијаци изграђује заједничко појилиште, оно мора бити изграђено од материјала који се лако чисти, пере и дезинфикује.

Врста и намена објеката чија је изградња забрањена: Изградња производних и стамбених објеката, као и оних који имају негативне утицаје на животну средину.

Услови за формирање грађевинске парцеле: Величина парцеле зависи од обима и врсте промета животиња. Просечна површина по грлу крупних животиња износи - 2m²; по телету - 1,2m²; по овци, односно свињи преко 50kg - 1m², по јагњету и прасету - 0,5m². Овако одређену површину треба повећати за још 15% за изградњу путева, манипулативних површина и санитарних објеката.

Положај објеката у односу на регулацију: Минимално растојање између грађевинске и регулационе линије је 5,0m.

Уколико се пијаца не граничи са зоном зелених површина предвидети заштитно зеленило у појасу ширине 3,0m.

Урбанистички параметри: Највећи дозвољени индекс заузетости грађевинске парцеле је 80% (рачунајући манипулативне и паркинг просторе).

Спратност и висина објеката: Максимална висина објекта је 8,0m. Могућа је изградња подземних етажа, уколико не постоје сметње геомеханичке и хидрогеолошке природе.

Услови за изградњу других објеката на грађевинској парцели: На једној грађевинској парцели може бити изграђено више објеката у функцији основне делатности. Могу се градити и помоћни или пратећи објекти основне намене.

Услови и начин обезбеђивања приступа парцели и паркирања возила: Сваки објекат мора да има одговарајућу везу са приступним саобраћајницама и функционални приступ простору за паркирање. Прилазна колска саобраћајница је минималне ширине коловоза 5,5m.

Сточна пијаца може имати само један улаз/излаз довољно пространи са изграђеним вратима или капијом. Веће сточне пијаце могу имати и посебан излаз, који се налази у близини улаза.

Паркинг простор предвидети у оквиру грађевинске парцеле и то једно паркинг место на 70m² корисне површине, односно према стандарду за специфичну намену.

Ограђивање: оградом у висини од најмање 2,0m.

Гробља

Уређење гробља подразумева: формирање гробних парцела/места; формирање и уређење колских и пешачких саобраћајница и прилазних путева; уређење пешачких и зелених површина; ограђивање гробља. Правила грађења се утврђују за изградњу објеката (на неизграђеном делу гробља) и за реконструкцију постојећих објеката. Под објектима на гробљима подразумевају се: гробне парцеле/места, капеле, колске и пешачке саобраћајнице и прилазни путеви, пешачки трг, зелене површине, ограда гробља и други објекти у функцији погребне делатности (верски објекат, сала за парастос, продавница погребне опреме, розаријум, колумбаријум и сл).

Врста и намена објеката чија је изградња забрањена: Изградња производних и стамбених објеката, као и оних који имају негативне утицаје на животну средину.

Услови за формирање грађевинске парцеле: Величина парцеле усаглашава се са потребама конкретне намене у складу са прописима и одговарајућим техничким нормативима.

Положај објеката у односу на регулацију: Минимално растојање између грађевинске и регулационе линије је 5,0m.

Међусобна удаљеност објеката: У случају када се гробље граничи са зоном становања, приликом одређивања положаја гробних парцела на неизграђеном делу гробља, ивица гробне парцеле мора бити удаљена минимално 25,0m од стамбеног објекта. Простор између гробне парцеле и границе гробља има улогу заштитног зеленог појаса (ширине од 10-15m) и мора се озеленити високом вегетацијом.

Урбанистички параметри: Највећи дозвољени индекс заузетости грађевинске парцеле је 80% (рачунајући манипулативне и паркинг просторе, односно површине за сахрањивање).

Спратност и висина објеката: Максимална висина објекта је 10,0m. Могућа је изградња подземних етажа, уколико не постоје сметње геомеханичке и хидрогеолошке природе.

Услови за изградњу других објеката на грађевинској парцели: На једној грађевинској парцели може бити изграђено више објеката у функцији основне делатности. Могу се градити и помоћни или пратећи објекти основне намене.

Услови и начин обезбеђивања приступа парцели и паркирања возила: Сваки објекат мора да има одговарајућу везу са приступним саобраћајницама и функционални приступ простору за паркирање. Прилазна колска саобраћајница је минималне ширине коловоза 5,5m (изузетно 3,5m за гробља када се прилаз утврђује преко пољског, односно некатегорисаног пута).

Паркинг простор предвидети у оквиру грађевинске парцеле и то једно паркинг место на 70m² корисне површине, односно према одговарајућим техничким нормативима.

Гробна места: Површину за сахрањивање треба поделити на гробна поља у којима се предвиђа сахрањивање у једном гробном месту: једног умрлог лица или два умрла лица.

Ширина бетонских прилазних стаза је 1,30m, а растојање између гробних места 0,50m.

Габарит гробног места износи:

- за једно умрло лице је 1,1x2,2m,
- за два умрла лица 2,0x2,2m.

Дубина сахрањивања износи 1,6m.

Гробно поље треба решити у стилу пејзажног парка обогаћено мањим пластикама или једноставним малим плочама од камена са уклесаним именима покојника. На затрављеној површини око споменика се може засадити цвеће или украсно шибље. Основни елеменат садржаја гробља је гробно место. На гробљу треба предвидети ортогоналан распоред гробних места ради оптималне искоришћености земљишта, уз једноставније обележавање на терену и истовремено максимално озелењавање међупростора.

Ограђивање: мора бити ограђено транспарентном или зеленом оградом.

Сточна гробља

Сточна гробља (јаме - гробнице) подразумевају убацивање животињских лешева и отпадака животињског порекла у погодан простор довољне величине.

Врста и намена објеката чија је изградња забрањена: Изградња производних и стамбених објеката, као и оних који имају негативне утицаје на животну средину.

Услови за формирање грађевинске парцеле: Величина парцеле усаглашава се са потребама конкретне намене у складу са прописима и одговарајућим техничким нормативима.

Положај објеката у односу на регулацију: Минимално растојање између грађевинске и регулационе линије је 5,0m.

Међусобна удаљеност објеката: Простор између јаме и границе гробља има улогу заштитног зеленог појаса (ширине од 10-15m) и мора се озеленити високом вегетацијом.

Урбанистички параметри: Највећи дозвољени индекс заузетости грађевинске парцеле је 80% (рачунајући манипулативне, паркинг просторе и јаме).

Спратност и висина објеката: Максимална висина објекта је 7,0m.

Услови за изградњу других објеката на грађевинској парцели: На једној грађевинској парцели може бити изграђено више објеката у функцији основне делатности. Могу се градити и помоћни или пратећи објекти основне намене.

Услови и начин обезбеђивања приступа парцели и паркирања возила: Сваки објекат мора да има одговарајућу везу са приступним саобраћајницама и функционални приступ простору за паркирање. Прилазни пут (колска саобраћајница) је минималне ширине коловоза 5,5m (изузетно 3,5m за гробља када се прилаз утврђује преко пољског, односно некатегорисаног пута).

Паркинг простор предвидети у оквиру грађевинске парцеле и то једно паркинг место на 70m² корисне површине, односно према одговарајућим техничким нормативима.

Јаме-гробнице: Обавезно одржавати јаму–гробницу од стране Месне заједнице или лица/предузећа коме се повери одржавање.

Грађевину јаме извести од чврстог грађевинског водонепропусног материјала по важећим нормативима и техничким прописима. Пројектовањем се морају задовољити сви функционални и санитарни услови. Дубина јаме-гробнице мора да буде најмање 5,0m, а дно

јаме најмање 1,0m изнад највишег нивоа подземних вода. Бочни зидови јаме-гробнице морају бити зидани тако да не пропуштају течност. Простор око јаме-гробнице у ширини најмање 50cm мора бити од чврстог материјала са падом према околном терену. Јама-гробница мора имати горњу плочу са поклопцем.

Ограђивање: мора бити ограђено.

2.1.6. Привредне делатности

За развој сеоских насеља и упошљавање радно способног локалног становништва, значајно је омогућити обављање производних делатности и пословања усмерених на агрокомплекс, сточарску производњу, прераду пољопривредних, сточарских и шумских производа, а уз одрживо коришћење природних ресурса и без негативног утицаја на животну средину.

Врста и намена објеката који се могу градити: објекти производног и услужног занатства; пословно-трговински објекти; објекти за прераду и складиштење пољопривредних, сточарских и шумских производа; објекти за производњу прехрамбених производа и сточне хране; сточне и живинарске фарме и рибњаци. У оквиру дефинисаних зона привредних делатности у уређајним основама.

Компатибилни садржаји и врсте објеката (могу бити заступљени до 100%)**:** складишта, стоваришта и сервиси; објекти за прераду меса; друге производне делатности које не угрожавају здравље људи и животну средину, објекти за производњу и/или складиштење електричне енергије из обновљивих извора (нарочито соларне).

Врста и намена објеката чија је изградња забрањена: производни објекти који нису у функцији пољопривреде, сточарства или шумарства**,** и други објекти који могу имати негативне утицаје на животну средину (углавном објекти који подлежу обавези израде процене утицаја на животну средину, у складу са важећом Уредбом о утврђивању Листе пројеката за које је обавезна процена утицаја и Листе пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину).

Услови за формирање грађевинске парцеле: Најмања површина грађевинске парцеле је 800m^2, а ширина - 30,0m.

Положај објеката у односу на регулациону линију: Минимално растојање између грађевинске и регулационе линије је 10,0m. Од овог правила је могуће одступити само у циљу очувања амбијенталне вредности насеља, односно у зони у којој постоје изграђени објекти. У простору између регулационе и грађевинске линије може се поставити улазни и контролни пункт. Комерцијални и административни садржаји производног или пословног комплекса (продајни, изложбени простор и сл), по правилу се позиционирају ближе јавној површини (саобраћајници), док су производни садржаји у залеђу парцеле.

Положај објеката у односу на границе грађевинске парцеле: Минимално растојање објекта од бочних граница парцеле је 6,0m, а од задње границе парцеле 12,0m.

Међусобна удаљеност објеката: Најмања дозвољена удаљеност објеката од бочних суседних објеката у оквиру парцеле/комплекса је 8,0m.

Растојање између објеката у којима се чувају запаљиви материјали и осталих објеката је најмање 20,0m низ ветар (уколико су неопходни за обављање делатности, ови објекти се раде према посебним прописима).

Складиштење материјала и робе на отвореном делу грађевинске парцеле не сме бити организовано у делу према јавној површини (саобраћајници), већ мора бити визуелно заклоњено објектима или зеленилом (минимална ширина заштитног зеленог појаса - 10,0m).

Ђубриште се поставља у најудаљенијем делу парцеле, минимум 30,0m од најближег објекта, супротно од правца доминантног ветра.

Позиција објеката за узгој стоке (стаје) одређује се у складу са капацитетом објеката и минималним растојањем у односу на зону становања, изворište водоснабдевања и јавне путеве, према закону и правилницима о ветеринарско-санитарним условима за узгој и држање стоке.

Постројења за механичку прераду дрвета и слични објекти шумске привреде не смеју се постављати на удаљености мањој од 200m од руба шуме.

Генерални распоред објеката према нагибу терена, као и према правцу доминантних ветрова (низ ветар) је од чистијих функција и садржаја ка прљавијим.

Урбанистички параметри: Код израчунавања урбанистичких параметара на грађевинској парцели, узимају се у обзир сви објекти на парцели.

Највећи дозвољени индекс заузетости грађевинске парцеле: 40%.

Као апсорбциони појас за заштиту објеката изван комплекса, али и као заштита објеката унутар комплекса од утицаја споља, као и између појединих групација или објеката појединачно, предвидети најмање 20% површине грађевинске парцеле под уређеним зеленилом у директном контакту са тлом.

Минимална ширина заштитног појаса - уколико контактна зона грађевинске парцеле/комплекса није зона зелених површина, пољопривредно, шумско земљиште или привредна делатност формирати линеарно зеленило у појасу ширине најмање 3,0m.

Спратност и висина објеката: Максимална висина је 10,0m, осим за технолошке објекте, где се може утврдити и већа висина у складу са технолошким потребама, али не виша од 15,0m. Могућа је изградња подземних етажа, уколико не постоје сметње геомеханичке и хидрогеолошке природе. Уколико се ради о објекту (парцели) који је у зони заштите или заштићеној околини, непокретног културног добра или добра под претходном заштитом, за спратност и висину објеката првенствено су меродавни услови које прописује надлежни завод за заштиту споменика културе.

Услови за изградњу других објеката на грађевинској парцели: Могућа је изградња других објеката за обављање делатности на парцели, у циљу омогућавања даљег развоја и организације комплекса, етапне изградње и груписања објеката по функцијама и садржајима, или евентуалних измена, допуна и прилагођавања простора за обављање делатности. Дозвољена је и изградња помоћних или пратећих објеката везаних за делатност која се обавља на парцели, или у функцији садржаја компатибилних овој зони, који не угрожавају основну намену и немају негативних утицаја на животну средину и објектата становања у функцији делатности. Уколико се ради о парцели која је у зони заштите или заштићеној околини, непокретног културног добра или добра под претходном заштитом, за могућност изградње других објеката, њихову висину и габарит, првенствено су меродавни услови које прописује надлежни завод за заштиту споменика културе.

Услови и начин обезбеђивања приступа парцели и паркирања возила: Сваки објекат мора да има одговарајућу везу са приступним саобраћајницама и функционални приступ манипулативном простору и простору за паркирање. Сви улази треба да су контролисани (могу да садрже и портирницу, дезинфекциону баријеру, колску вагу и сл), а комплекси ограђени, уз предвиђање најмањег потребног броја улаза. Димензија претоварних и манипулативних површина зависи од технолошког процеса, броја и типа референтних возила и механизације. Потребно је извршити потпуну диференцијацију прљавих и чистих комуникација у комплексу (путеви хране и остали путеви).

Ширина колског прилаза је најмање 3,5m.

Паркинг и гаражни простор за возила и механизацију предвидети у оквиру грађевинске парцеле (комплекса), и димензионисати у зависности од технолошког процеса и потреба делатности које се обављају у комплексу.

Ограђивање: дозвољено је ограђивати парцелу транспарентном оградом максималне висине 2,20m.

Одводњавање: Према сопственој парцели или јавном земљишту док се у насељима не изгради атмосферска канализација.

Правила важе за парцеле површине до 1ha, за изградњу на већим површинама обавезна је израда Урбанистичког пројекта.

2.1.7. Верски објекти

Врста и намена објеката који се могу градити: Верски објекти.

Компатибилни садржаји и врсте објеката (могу бити заступљени до 50%)**:** У комплексу, поред верског објекта, могу се градити: парохијски домови; манастирски конаци и други пратећи садржаји за потребе верских објеката; стамбени објекти у функцији делатности

објекта; објекти намењени комерцијалним делатностима, угоститељству, туризаму, образовању, култури, здравству и рекреацији и објекти социјалне заштите за потребе запослених и корисника у функцији делатности објекта, објекти за производњу и/или складиштење електричне енергије из обновљивих извора (нарочито соларне).

Врста и намена објеката чија је изградња забрањена: Изградња производних објеката.

Услови за формирање грађевинске парцеле: Величина парцеле усаглашава се са пратећим садржајима верског објекта и одговарајућим нормативима за предметне објекте. Најмања ширина парцеле је 20,0m.

Положај објеката у односу на регулацију и границе грађевинске парцеле: Минимално растојање између грађевинске и регулационе линије је 3,0m. Минимално растојање објеката од граница грађевинске парцеле је 3,5m.

Урбанистички параметри: Максималан индекс заузетости грађевинске парцеле износи 30%. Предвидети најмање 30% површине грађевинске парцеле под уређеним зеленилом у директном контакту са тлом, а остатак слободне површине уредити у складу са основном наменом објекта (паркирање, пешачке и слободне површине, спортска игралишта и терени, и сл);

Спратност и висина објеката: Максимална висина објеката је 15,0m. Могућа је изградња подземних етажа, уколико не постоје сметње геомеханичке и хидрогеолошке природе. Уколико се ради о објекту (парцели) који је у зони заштите или заштићеној околини, непокретног културног добра или добра под претходном заштитом, за спратност и висину објеката првенствено су меродавни услови које прописује надлежни завод за заштиту споменика културе.

Услови за изградњу других објеката на грађевинској парцели: На једној грађевинској парцели може бити изграђено више објеката у функцији верског комплекса, као и помоћни или пратећи објекти у функцији основне или допунске намене. Уколико се ради о парцели која је у зони заштите или заштићеној околини, непокретног културног добра или добра под претходном заштитом, за могућност изградње других објеката, њихову висину и габарит, првенствено су меродавни услови које прописује Завод за заштиту споменика културе Ниш.

Услови и начин обезбеђивања приступа парцели и паркирања возила: Верски комплекс мора да има одговарајућу везу са приступним саобраћајницама и функционални приступ простору за паркирање. Простор за паркирање предвидети у оквиру грађевинске парцеле (комплекса) и то: једно паркинг или гаражно место за најмање 10 посетилаца ако је објекат смештен у централној зони насеља, односно, 1 паркинг место за најмање 5 посетилаца ако је објекат смештен на удаљености већој од 500m од централне зоне насеља.

За изградњу верског објекта на локацијама које нису предвиђене Просторним планом неопходна израда урбанистичког пројекта.

2.2. Правила грађења на пољопривредном земљишту

У структури пољопривредног земљишта разликујемо: плодно пољопривредно земљиште (оранице, воћњаци, виногради, ливаде, пашњаци, шуме и трстици катастарске класе од I до VIII) и неплодно пољопривредно земљиште (стрништа, кршеви, јаруге, камењари, вододерине, голети, остала природно неплодна земљишта и вештачки створене неплодне површине).

Пољопривредно земљиште користи се за пољопривредну производњу и не може се користити у друге сврхе, осим у случајевима и под условима утврђеним Просторним планом. Правила грађења су конципирана тако да се максимално заштити од градње плодно пољопривредно земљиште до пете катастарске класе, у складу са чланом 22 Закона о пољопривредном земљишту, док је на пољопривредном земљишту од пете до осме катастарске класе и неплодном пољопривредном земљишту начелно могуће планском документацијом извршити промену намене и омогућити изградњу за потребе пољопривредне делатности и компатибилних намена.

Пољопривредно земљиште које је у складу са Просторним планом одређено као грађевинско земљиште, до привођења планираној намени, користи се за пољопривредну производњу. Коришћење пољопривредног земљишта у непољопривредне сврхе, вршиће се према условима утврђеним важећим Законом о пољопривредном земљишту.

Врста и намена објеката који се могу градити: На пољопривредном земљишту је забрањена изградња. Забрањено је коришћење пољопривредног земљишта прве, друге, треће, четврте и пете катастарске класе у непољопривредне сврхе осим, за: подизање вештачких ливада и пашњака на пољопривредном земљишту четврте и пете катастарске класе, као и за подизање шума без обзира на класу земљишта, по претходно прибављеној сагласности министарства надлежног за послове пољопривреде; експлоатацију минералних сировина (глине, шљунка, песка, тресета, камена и др.), односно извођење радова на одлагању јаловине, пепела, шљаке и других опасних и штетних материја на пољопривредном земљишту на одређено време по претходно прибављеној сагласности министарства надлежног за послове пољопривреде; и у другим случајевима ако је утврђен општи интерес на основу закона, уз плаћање накнаде за промену намене.

На пољопривредном земљишту, дозвољено је изузетно:

- изградња објеката и коридора саобраћајне инфраструктуре (јавни путеви, путни објекти и саобраћајне површине) и то првенствено на земљишту ниже бонитетне класе, као и изградња и проширење пољских путева који доприносе рационалном коришћењу пољопривредног земљишта;
- изградња комуналне инфраструктуре (јавна расвета, водовод, канализација и др) и комуналних објеката (гробља, сточне јаме) и то првенствено на земљишту ниже бонитетне класе;
- регулација водотокова и изградња објеката који служе за одбрану од поплава, за спровођење противерозионих мера, као и за одводњавање и наводњавање земљишта;
- изградња пољопривредних објеката, објеката за комуналне и друге потребе насеља, као и других објеката за коришћење пољопривредног земљишта у непољопривредне сврхе, на начин утврђен законом.
- под другим објектима за коришћење пољопривредног земљишта у непољопривредне сврхе могу се сматрати мањи појединачни објекти, до 200m^2 корисног простора, у функцији туризма, објекти за пружање услуга исхране и смештаја са пратећим садржајима у функцији туризма и рекреације (дегустационе сале, бунгалови, административни и помоћни објекти и сл.), за које је обавезна израда урбанистичког пројекта. Изградња и реконструкција таквих објеката, могућа је у оквиру планом одређених комплекса. У случају реконструкције већ изграђених комплекса, дозвољена је и доградња објеката и успостављање нових функционалних целина, под условом да не нарушавају амбијенталне и природне вредности и да су у складу са инфраструктурним капацитетима локације.

Компатибилни садржаји и врсте објеката: Простори и објекти за развој интензивне или еколошке пољопривредне производње (помоћни објекти за потребе прегонске испаше животиња - летњи торови са надстрешницама; специјализованог ратарства - склоништа са оставама репроматеријала и алата; и сл.). Помоћни и службени објекти за потребе других комплементарних активности – шумарства (шумске куће, лугарнице, расадници); узгоја дивљачи и рибе (хранилишта, склоништа, мрестилишта); водопривреде; чисте енергетике (водозахвати, цевоводи за мале хидроелектране); саобраћаја; заштите од елементарних непогода (склоништа).

Врста и намена објеката чија је изградња забрањена: Садржаји и објекти који нису наведени у претходним ставовима и све делатности које угрожавају основну намену и животну средину негативним утицајима (бука, вибрације, гасови, мириси, отпадне воде и друга штетна дејства). Забрањено је дубоко фундирање објеката, изградња подземних етажа и употреба био-неразградивих или материјала који у фази трујења ослобађају токсичне материје, осим у случају изградње подземних етажа искључиво за потребе објеката намењених производњи и складиштењу вина (винарије, вински подруми и сл), уз услов да се подземна градња врши у оквиру грађевинске парцеле, без нарушавања природне морфологије терена и без подизања насутог терена изнад постојеће коте земљишта.

Забрањена је и изградња објеката који својом величином и изгледом нарушавају амбијенталне вредности, као и објеката који не испуњавају услове заштите природе и еколошке услове.

Изградња објеката: могућа је уз предуслов да постоји могућност инфраструктурног опремања локације (што подразумева: приступ јавној саобраћајној површини, снабдевање водом бушењем бунара у складу са прописима или прикључивањем на водоводну мрежу; одвођење отпадних вода у септичке јаме или прикључивањем на канализациону мрежу; и прикључивање на електроенергетску мрежу). Изградња се спроводи на основу урбанистичког пројекта, који је обавезан за све објекте у оквиру комплекса и пратећих садржаја.

Дозвољена је изградња и реконструкција:

- породичних стамбених зграда у циљу побољшања услова становања или природног раздвајања домаћинства, површине највише до 200m² стамбеног простора, спратности до П+1;
- објеката у функцији туризма, као што су бунгалови за смештај, сале за дегустацију, мањи угоститељски објекти и објекти за презентацију и продају производа, површине највише до 200m² корисног простора, спратности до П+1;
- економских објеката у функцији примарне пољопривредне производње, површине највише 200m², с тим да индекс заузетости парцеле не сме бити већи од 30%, спратности П.

Сви објекти морају бити у складу са условима заштите амбијента и природе, као и са правилима архитектонског обликовања прописаним овим планом. Уколико се парцела налази у обухвату културно-историјске целине, урбанистички пројекат и свака изградња морају бити усклађени са условима надлежног завода за заштиту споменика културе.

Услови за формирање парцеле: Пољопривредна парцела је постојећа са директном или индиректном везом са јавним путем, при чему њен облик има произвољну геометријску форму, форму правоугаоника или други облик који је прилагођен конфигурацији терена и одређеном типу карактера предела.

Пољопривредно земљиште не може да се уситни на парцеле чија је површина мања од пола хектара (пољопривредно земљиште уређено комасацијом не може да се уситни на парцеле чија је површина мања од 1ha) у складу са важећим законом о пољопривредном земљишту. Дозвољено је укрупњавање пољопривредних парцела при чему није ограничена горња граница величине парцеле.

Положај објеката у односу на регулациону линију: Минимално растојање између објекта и границе парцеле јавног пута је 5m од локалног пута, односно 10m од државног пута II реда. За парцеле са индиректним прилазом јавном путу (преко приватног пролаза) положај објекта се утврђује у складу са правилима Просторног плана.

Положај објеката у односу на границе парцеле: Најмање дозвољено растојање слободностојећег објекта и границе суседне парцеле износи 3,5m на делу северне оријентације, односно 6,5m на делу јужне оријентације. За изграђене објекте чије је растојање до границе парцеле мање од претходно утврђених вредности, у случају реконструкције, не могу се на наспрамним странама предвиђати отвори за осветљење просторија.

Међусобна удаљеност објеката: Минимална међусобна удаљеност слободностојећих пољопривредних објеката на суседним парцелама је 10m, а на истој парцели 15m. За изграђене пољопривредне објекте чија међусобна удаљеност износи мање од прописаних, у случају реконструкције, не могу се на наспрамним странама предвиђати отвори за осветљење просторија.

Удаљеност пољопривредних и суседних стамбених, јавних и других објеката високоградње, одређује се у односу на потребне услове заштите животне средине, а најмање је 30m.

Удаљеност производних објеката у функцији пољопривреде од грађевинског подручја насеља износи најмање 100m (не односи се на стакленике, пластенике и силосе).

Удаљеност објеката за узгој животиња (интензиван узгој свиња, говеда, живине), одређује се у складу са техничким нормативима и законском регулативом која третира ову област, а износи најмање 40m од државних путева, 200m од стамбених објеката и водотокова, односно 500m од изворишта водоснабдевања. Ови објекти се не могу градити на заштићеним подручјима природе и водозаштитним подручјима.

Услови за изградњу других објеката на парцели: Могућа је изградња више пољопривредних, помоћних и пратећих објеката на парцели, без прекорачења прописаног општег принципа за градњу (урбанистички параметри).

Услови и начин обезбеђивања приступа парцели и паркирања возила: Приступ парцели на јавну саобраћајницу се остварује непосредно, преко приступног/пољског пута, или посредством службености пролаза. За смештај возила и машина за потребе садржаја и објеката на парцели (пољопривредне машине, теретна и путничка возила), обезбеђује се простор на сопственој парцели, изван површине јавног или пољског/приступног пута.

Ограђивање и одводњавање: Дозвољено је ограђивати парцелу на којој се налази пољопривредни објекат, а ограду прилагодити врсти и намени објекта и окружењу. Одводњавање површинских вода са парцеле врши се слободним падом према јавној површини. Површинске и друге отпадне воде из парцеле одводе се регулисано до ђубришне јаме.

Архитектонско обликовање: Архитектонско обликовање објеката прилагодити традиционалној архитектури народног градитељства (не односи се на помоћне објекте), али и потребама савремене пољопривредне производње, уз обавезу стилског уклапања објекта у одређени тип карактера предела у коме се налази. Максимално примењивати аутохтоне грађевинске материјале.

Услови заштите суседних објеката, животне средине и други услови: У току извођења радова и при експлоатацији, водити рачуна о техничким и еколошким условима на суседним парцелама (према техничким и другим нормативима за одређену врсту објекта), као и о безбедности објеката изграђених на њима (при ископу темеља, одводњавању површинске воде, смештају возила, изношењу шута, смећа и др). Услови заштите животне средине, санитарни и хигијенски услови, услови заштите од пожара, безбедносни и други услови, у складу су са мерама заштите према прописима и нормативима за конкретну област, односно са законском регулативом која дефинише утицај објекта и делатности на животну средину.

2.3. Правила грађења на шумском земљишту

Шумско земљиште је земљиште на коме се гаји шума, земљиште на коме је због његових природних особина рационалније гајити шуме, као и земљиште на коме се налазе објекти намењени газдовању шумама, дивљачи и остваривању општекорисних функција шума, које не може да се користи у друге сврхе, осим у случајевима и под условима утврђеним законском регулативом. На шумском земљишту није дозвољено смањење шумских засада и њихова неконтролисана експлоатација. Разликујемо шумско земљиште у државној својини и шуме сопственика.

За формирање ветрозаштитних појасева у коридорима саобраћајница и пољозаштитних појасева на пољопривредном земљишту, на угроженим локалитетима се прописује минимална ширина заштитног појаса шума од 10m. Заштитни шумски појасеви се планирају и на контакту изграђених и планираних стамбених и привредних зона, минималне ширине 25m. Могуће је пошумљавање пољопривредног земљишта шесте, седме и осме катастарске класе, у складу са важећим Законом о пољопривредном земљишту.

Врста и намена објеката који се могу градити: На шумском земљишту је забрањена градња. Дозвољена је изузетно изградња:

- објеката у функцији шумске привреде (одржавање и експлоатација шума – шумске куће, лугарнице, расадници и др);
- саобраћајних површина (јавни, приступни и шумски путеви, уређене стазе за кретање у природи);
- мреже и објеката инфраструктуре у складу са Просторним планом.

Врста и намена објеката чија је изградња забрањена: На шумском земљишту је забрањена градња, осим за намене предвиђене Просторним планом (поштујући одредбе важећег закона о шумама, као и услове ЈП „Србијашуме”), уз максималну заштиту шумског земљишта у заштитним шумским подручјима, а уз омогућавање градње на оном шумском земљишту које не ужива висок степен заштите и пружа могућност за развој шумске привреде, туризма и ловства.

Изградња објеката: на основу урбанистичког пројекта.

Услови за формирање парцеле: Шумска парцела је постојећа, са директним или индиректним излазом на јавну саобраћајницу, при чему њен облик има произвољну геометријску форму, форму правоугаоника или други облик који је прилагођен конфигурацији терена и не нарушава основне структурне карактеристике типа карактера предела.

Положај објеката у односу на регулациону линију и границе парцеле: Минимално растојање од објекта до границе парцеле локалног и шумског пута је 5,0m, а до парцеле државног пута другог реда 10,0m.

Урбанистички параметри: За објекте у функцији шумске привреде (објекти за узгој, заштиту и искоришћавање шума; објекти за прихват животиња), максимални индекс заузетости парцеле је 10%; за објекте у функцији туризма и рекреације (ловачка вила или колиба и други објекти за пружање услуга исхране и смештаја) на шумском земљишту он износи 20%, али не више од 600m^2 максималне бруто развијена грађевинска површина објеката.

Спратност и висина објеката: Максимална спратност објеката у функцији шумске привреде и ловства: П, а максимална висина објекта: 9,0m.

Максимална спратност пратећих објеката: П, а максимална висина објекта: 7,0m. Максимална спратност објеката у функцији туризма и рекреације: П+1+Пк, а максимална висина објекта: 12,0m.

Услови за изградњу других објеката на парцели: Могућа је изградња више објеката основне и пратеће намене на парцели, у оквиру прописаних урбанистичких параметара.

Услови и начин обезбеђивања приступа парцели и паркирања возила: Приступ парцели на јавну саобраћајницу се остварује непосредно, преко приступног/шумског пута, или посредством службености пролаза. За смештај возила и машина за потребе садржаја и објеката на парцели, обезбеђује се простор на сопственој парцели, изван површине јавног или шумског/приступног пута.

Ограђивање: Дозвољено је ограђивање објеката заштитном транспарентном оградом до висине 2,2m. Ограђивање парцела на шумском земљишту није дозвољено, осим привремено у циљу заштите ретких и проређених врста дивљачи.

Архитектонско обликовање: Архитектонско обликовање објеката прилагодити природном амбијенту (шумско окружење, ловиште) и традиционалној архитектури народног градитељства, уз максималну примену аутохтоних природних грађевинских материјала у складу са типом карактера предела.

Услови заштите суседних објеката, животне средине и други услови: У току извођења радова и при експлоатацији, водити рачуна о техничким и еколошким условима на суседним парцелама (према техничким и другим нормативима за одређену врсту објекта), као и о безбедности објеката изграђених на њима (при ископу темеља, одводњавању површинске воде, смештају возила, изношењу шута, смећа и др). Услови заштите животне средине, санитарни и хигијенски услови, услови заштите од пожара, безбедносни и други услови, у складу су са мерама заштите према прописима и нормативима за конкретну област, односно са законском регулативом која дефинише утицај објекта и делатности на животну средину.

2.4. Правила грађења на водном земљишту

Водно земљиште је земљиште на коме стално или повремено има воде, због чега се формирају посебни хидролошки, геоморфолошки и биолошки односи који се одражавају на акватични и приобални екосистем. Водно земљиште текуће воде, јесте корито за велику воду и приобално земљиште. Водно земљиште стајаће воде, јесте корито и појас земљишта уз корито стајаће воде, до највишег забележеног водостаја. Водно земљиште обухвата и напуштено корито, пешчани и шљунчани спруд који вода повремено плави, као и земљиште које вода плави услед радова у простору (преграђивања текућих вода, експлоатације минералних сировина и др). Подручје заштићено од поплава је појас земљишта између речног корита и одбрамбеног насипа (инундациони појас), чији је саставни део и заштитни појас са шумом или заштитним зеленилом.

Врста и намена објеката који се могу градити: На водном земљишту (водотокова), а на основу позитивних законских прописа који регулишу област водопривреде и уз претходне услове и сагласност надлежног јавног водопривредног предузећа, могућа је изградња:

- објеката у функцији водопривреде и одржавања водотокова;
- саобраћајних површина (јавни и приступни путеви, путеви за потребе водопривреде, уређене стазе за кретање у природи);
- мреже и објеката инфраструктуре у складу са Просторним планом.

Компатибилни садржаји и врсте објеката: На водном земљишту (речних водотокова), а на основу позитивних законских прописа који регулишу област водопривреде, уз претходне услове и сагласност надлежног јавног водопривредног предузећа, и у складу са условима заштите животне средине, могућа је и изградња:
- објеката туристичко-рекреативне сврхе (уз обавезу каналисања и пречишћавања отпадних вода, у складу са важећим законом о водама);
- партерних објеката (спортски терени без ограда и трибина, са одговарајућом опремом, мобилијаром и сл);
- пратећих објеката (надстрешнице, просторије за опрему, одморишта и сл);
- објеката на води (воденице, ваљарице и сл.), уз обавезу израде хидрауличких прорачуна (ови објекти не смеју да утичу на пропусну моћ корита, у смислу пропуштања таласа великих вода).

Врста и намена објеката чија је изградња забрањена: На водном земљишту је забрањена изградња стамбених, пословних, производних и других објеката чије отпадне материје могу загадити воду и земљиште, или угрозити безбедност водопривредне инфраструктуре, као и објеката којима се смањује пропусна моћ корита.

Услови за формирање парцеле: Парцела је постојећа са директним или индиректним излазом на јавну саобраћајницу, при чему њен облик има произвољну геометријску форму, форму правоугаоника или други облик који је прилагођен конфигурацији терена и не нарушава основне структурне елементе типа карактера предела. За објекте водопривреде и енергетике (мале хидроелектране) могуће је формирати мање парцеле, у складу са законом.

Положај објеката у односу на регулациону линију и границе парцеле: Положај објекта на парцели мора да обезбеди лак приступ објекту са јавне саобраћајне површине, али и да испоштује заштитна удаљења: 5,0m од локалног и шумског пута; 10m од државног пута другог реда. Приликом позиционирања објеката поштовати правила о заштитним удаљењима објеката од рени-бунара, подводних инсталација, водозахвата и др.

Урбанистички параметри: Максимални индекс заузетости парцеле је 20% за објекте у функцији водопривреде, као и за објекте туристичко-рекреативне сврхе. За објекте енергетике (мале хидроелектране) максимални индекс заузетости парцеле је 40%. Максимална бруто развијена грађевинска површина појединачних објеката у функцији водопривреде је 250m^2, објеката туристичко-рекреативне сврхе 150m^2, а објеката енергетике и пратећих објеката 50m^2.

Спратност и висина објеката: Максимална спратност објеката туристичко-рекреативне сврхе је П+1+Пк, са максималном висином од 12m: Максимална спратност објеката у функцији водопривреде и енергетике, као и пратећих објеката је П, са максималном висином од 7,0m. Уколико се ради о објекту (парцели) који је у зони заштите или заштићеној околини, непокретног културног добра или добра под претходном заштитом, за спратност и висину објеката првенствено су меродавни услови које прописује надлежни завод за заштиту споменика културе.

Услови за изградњу других објеката на парцели: Могућа је изградња више објеката основне и пратеће намене на парцели, у оквиру прописаних урбанистичких параметара. Уколико се ради о парцели која је у зони заштите или заштићеној околини, непокретног културног добра или добра под претходном заштитом, за могућност изградње других објеката, њихову висину и габарит, првенствено су меродавни услови које прописује надлежни завод за заштиту споменика културе.

Услови и начин обезбеђивања приступа парцели и паркирања возила: Приступ парцели (објекту) за снабдевање робом/материјалом и одвожење чврстог отпада, мора бити непосредно са јавне или приступне (колске или колско-пешачке) саобраћајнице, минималне ширине 3,0m. До објекта је обавезно обезбедити пешачки приступ. За смештај возила и машина за потребе садржаја и објеката на парцели, обезбеђује се простор изван површине јавног пута, у близини објекта

Ограђивање: Дозвољено је ограђивање објеката заштитном транспарентном оградом до висине 2,2m.

Архитектонско обликовање: Архитектура објеката условљена је уређењем приобалне зоне. Објекти треба да буду обликовани тако да не угрожавају визуелно сагледавање воденог простора и супротне обале водотока. Обликовање објеката извести тако да позицијом, габаритима, материјалима, изгледом и начином коришћења буду уклопљени у околни простор и намену, тј. да не наруше природне вредности и структурне и визуелне карактеристике типа карактера предела. При архитектонском обликовању објеката предност дати традиционалној архитектури народног градитељства, уз максималну примену аутохтоних природних грађевинских материјала.

Услови заштите суседних објеката, животне средине и други услови: У току извођења радова и при експлоатацији, водити рачуна о техничким и еколошким условима на суседним парцелама (према техничким и другим нормативима за одређену врсту објекта), као и о безбедности објеката изграђених на њима (при ископу темеља, одводњавању површинске воде, изношењу шута, смећа и др.). Услови заштите животне средине, санитарни и хигијенски услови, услови заштите од пожара, безбедносни и други услови, у складу су са мерама заштите према прописима и нормативима за конкретну област, односно са законском регулативом која дефинише утицај објекта и делатности на животну средину.

2.5. Инфраструктурни коридор за саобраћајну и осталу инфраструктуру

Правила за изградњу инфраструктурне мреже односе се на:

- саобраћајну инфраструктуру (друмски, пешачки, бициклистички и стационарни саобраћај);
- водопривредну инфраструктуру (водоводна и канализациона мрежа и регулација водотокова);
- енергетску инфраструктуру (електроенергетска мрежа и обновљиви извори енергије);
- телекомуникациону инфраструктуру (електронска комуникација).

Постављање нових инфраструктурних мрежа у оквиру нових траса, треба да буде координирано са условима Просторног плана.

Постављање нових инфраструктурних мрежа у оквиру постојећих саобраћајних профила, треба да буде у складу са постојећом изграђеном мрежом, у зависности од конкретних услова.

Реконструкција инфраструктурне мреже треба да буде координирана са новим решењима, тако да заједно обезбеђују бољи и функционалнији распоред мреже.

Уколико се ради о парцели, објекту, која је у зони заштите или заштићеној околини, непокретног културног добра или добра под претходном заштитом, за било какве радове, првенствено су меродавни услови које прописује надлежни завод за заштиту споменика културе.

2.5.1. Путна инфраструктура

Овим правилима дата су основна правила за утврђивање урбанистичке регулативе саобраћајних површина.

Изградња нових и реконструкција постојећих саобраћајница врши се у складу са законом, на јавном грађевинском земљишту.

Мрежу путева на планском подручју чине државни путеви ИА и ИБ реда, државни путеви ИИА и ИИБ реда, општински путеви, као и улице у насељима. Изградња, реконструкција, одржавање, заштита и начин коришћења путева врши се у складу са важећом законском регулативом.

Општа правила грађења за јавне путеве и услови за постављање инсталација:

Ширина попречних профила зависи од категорије саобраћајница, при чему ширину коловоза, пешачких и бициклистичких површина, треба дефинисати према меродавном саобраћајном оптерећењу. У изграђеним деловима насеља обавезни садржај попречног профила чине коловоз, тротоари и ивична трака између коловоза и тротоара, где то дозвољавају просторне могућности. На неизграђеном простору обавезна је заштитна трака.

Елементи трасе пута и раскрсница морају бити урађени у складу са важећим законима, прописима за ту врсту објеката и важећим Правилником о условима које са аспекта безбедности саобраћаја морају да испуњавају путни објекти и други елементи јавног пута („Службени гласник РС”, број 50/11).

Одводњавање се решава гравитационим отицањем површинских вода (подужним и попречним падом саобраћајница).

Укрштаје државних путева (изузев аутопутева) и осталих јавних путева у насељеним местима, међусобно решити укрштањима у нивоу са одговарајућом прегледношћу.

Слободни профил изнад коловоза (светли профил) за друмске саобраћајнице је минимум 4,5m.

Општинске путеве пројектовати по трасама атарских путева, са обезбеђењем потребних елемената за безбедна кретања свих учесника у саобраћају.

Прикључивање прилазног на јавни пут врши се првенствено његовим повезивањем са другим прилазним или некатегорисаним путем који је већ прикључен на јавни пут, а на подручјима на којима ово није могуће, прикључивање прилазног пута врши се непосредно на јавни пут и то првенствено на пут нижег реда.

Земљани пут који се укршта или прикључује на јавни пут мора се изградити са тврдом подлогом или са истим коловозним застором као и јавни пут са којим се укршта, односно на који се прикључује, у ширини од најмање 5m и у дужини од најмање 40m за државни пут I реда, 20m за државни пут II реда, 10m за општински пут и улицу, рачунајући од ивице коловоза јавног пута. На исти начин мора се изградити и прилазни пут који се прикључује на јавни пут.

Инсталације се могу планирати на катастарским парцелама које се воде као јавно добро - путеви (својина Републике Србије) и на којима се управљач пута води као корисник, или је правни следбеник корисника.

Општи услови за постављање инсталација:

- предвидети двострано проширење државног пута на пројектовану ширинуи изградњу додатних саобраћајних трака у потезу евентуалне реконструкције постојећих и изградње додатних раскрсница;
- траса предметних инсталација мора се пројектно ускладити са постојећим инсталацијама поред и испод предметних путева;
- укрштање инсталација са јавним путем се изводи искључиво механичким подбушивањем испод трупа пута, управно на пут, у прописаној заштитној цеви;. Заштитна цев мора бити пројектована на целој дужини између крајних тачака попречног профила пута (изузетно спољња ивица реконструисаног коловоза), увећана за по 3,0m са сваке стране, односно 3,0m од ограде аутопута.
- минимална дубина инсталација и заштитних цеви од најниже коте коловоза до горње коте заштитне цеви износи 1,80m за државне путеве IA реда-аутопутеве, 1,35-1,50m за државне путеве IБ и II реда, у зависности од конфигурације терена;
- минимална дубина предметних инсталација и заштитних цеви испод путног канала за одводњавање (постојећег или планираног), од коте дна канала до горње коте заштитне цеви износи 1,2m;
- паралелно вођење инсталација са државним путем I А реда - аутопутем врши се постављањем инсталација минимално 3,0m од ограде аутопута на спољну страну;
- паралелно вођење инсталација са јавним путем врши се постављањем инсталација минимално 3,0m од крајње тачке попречног профила пута (ножице насипа трупа пута или спољне ивице путног канала за одводњавање, изузетно ивице реконструисаног коловоза, уколико се тиме не ремети режим одводњавања коловоза).
- не дозвољава се вођење инсталација по банкини, по косинама усека или насипа, кроз јаркове и кроз локације које могу бити иницијалне за отварање клизишта. На местима где није могуће задовољити ове услове, мора се испројектовати и извести адекватна заштита трупа предметног пута;
- стубове далековода и стубне трафостанице предвидети изван заштитног појаса предметних државних путева у појасу контролисане изградње, поштујући ширину заштитног појаса. У случају да је висина стуба већа од прописане ширине заштитног

појаса пута стубове предвидети на минималној удаљености на висину стуба предметног далековода од спољне ивице земљишног појаса предметних државних путева;

- обезбедити ваздушни простор од 7,0m (сигурносну висину високонапонског електровода) изнад коловоза, рачунајући од горње коте коловоза државног пута до ланчанице при најнеповољнијим температурним условима, са предвиђеном механичком и електричном заштитом;

Посебна правила грађења за државне путеве

Деоница државног пута у изграђеном простору насеља предлаже се за јавни пут у насељу, на основу овог просторног плана или одговарајућег урбанистичког плана, а у свему у складу са законом (деоницу државног пута која пролази кроз насеље, одређује Скупштина јединице локалне самоуправе, по претходно прибављеној сагласности министарства надлежног за послове саобраћаја).

Изградња објеката дуж државних путева а ван грађевинског подручја насеља, посебно је регулисана законом, док је у насељима регулисана одговарајућим правилима грађења дефинисаних Просторним планом.

Саобраћајни прикључци на државни пут утврђују се на основу услова и сагласности управљача државним путевима, преко реконструисаних постојећих саобраћајних прикључака општинских путева или преко сервисних саобраћајница, на основу прибављене сагласности управљача пута.

Максимално ограничити прикључке са левим скретањима (само типа улив – излив), а све остале прикључке изградити управно на осовину пута.

На раскрсници државног пута са другим путем или улицом, морају се обезбедити зоне потребне прегледности у складу са важећим прописима. У зонама потребне прегледности забрањено је подизати засаде, ограде и дрвеће, остављати предмете, материјале, постављати постројења и уређаје и градити објекте, односно вршити друге радње које ометају прегледност јавног пута.

Основне техничке карактеристике државних путева

Све елементе државних путева планирати у складу са Правилником о условима које са аспекта безбедности саобраћаја треба да испуњавају објекти и други елементи јавног пута („Службени гласник РС“, бр. 50/11).

Посебна правила грађења за општинске путеве

Општински пут је јавни пут који повезује поједине делове јединице локалне самоуправе са центрима и зонама активности или становања, или је од посебног значаја за саобраћај на њеној територији. То су саобраћајни потези намењени јавном и индивидуалном путничком саобраћају, који се могу повезивати на мрежу државних путева, и који пролазе ван грађевинског подручја насеља или кроз насеље.

Минимална ширина коловоза општинских путева је 5,5 до 6,0m (изузетно може да буде 5,0m). Минимална ширина тротоара у регулационом појасу општинског пута у насељу је 2x1,5m, (изузетно једнострани тротоар ширине мин. 2,0m), док се вам изграђеног дела насеља изводе банкине минималне ширине 1,0m.

Посебна правила грађења за уличну мрежу

Улице у насељима су јавни путеви чији је основни задатак да врше дистрибуцију изворног и циљног саобраћаја у оквиру одређених урбанистичких зона. То је јавна површина намењена кретању (или мировању) возила свих видова моторног саобраћаја, бициклиста, пешака и смештај инсталација комуналне инфраструктуре.

По функционалном значају и улози у просторној организацији насеља, улична мрежа се може поделити на сабирне (повезују примарне јавне путеве са локалним улицама) и локалне улице (стамбене и приступне улице, које омогућавају непосредан приступ објектима и садржајима у насељу/туристичком локалитету); а према врсти саобраћаја који се у њима одвија, на улице са диференцираним саобраћајним површинама и интегрисане улице (није раздвојен колски и пешачки саобраћај).

Минимална ширина коловоза за одвијање двосмерног саобраћаја је 5,5m (изузетно 5,0m), док за једносмерни саобраћај ширина износи 3,5m. Садржај попречног профила чине и тротоари минималне ширине 2x1,5m (изузетно једнострани тротоар ширине 1,5m).

Пешачке површине (тротоари) су саставни елеменат попречног профила саобраћајница у насељима, а намењене су искључиво за саобраћај пешака. Оне се физички издвајају у посебне површине, којима се обезбеђује заштита од осталих видова моторног саобраћаја, изузев код интегрисаних улица. Ширина тротоара зависи од намене и атрактивности околног простора и интензитета пешачких токова, а у складу са важећим Правилником о условима које са аспекта безбедности саобраћаја морају да испуњавају путни објекти и други елементи јавног пута.

Приликом уређења и изградње јавних површина и објеката (као и код реконструкције), изградњом тротоара потребне ширине, спуштањем ивичњака тротоара (посебно на пешачким прелазима), и изградњом предвиђених рампи омогућује се несметано кретање особама са посебним потребама у простору.

Бициклистичке површине (стазе) могу бити саставни елеменат свих јавних путева, у складу са Законом о путевима и Правилником о условима које са аспекта безбедности саобраћаја морају да испуњавају путни објекти и други елементи јавног пута.

Оне могу бити физички раздвојене (разделним тракама) од моторизованог саобраћаја, а код реконструкције постојећих саобраћајница могуће их је организовати уз ивицу коловоза. Ширина бициклистичке стазе у регулационом појасу јавног пута одређује се у складу са меродавним саобраћајним оптерећењем, а у регулационом појасу државног пута у насељу не може бити мања од 2x1,5m.

Ефикасно организовано паркирање возила представља један од предуслова за функционисање саобраћајног система. Према просторном критеријуму, разликује се организовање паркирања на сопственој парцели и на јавној површини.

За паркирање возила за сопствене потребе, власници објеката по правилу обезбеђују манипулативни простор и паркинг места на сопственој грађевинској парцели изван површине јавног пута, по установљеним нормативима.

Паркирање возила је могуће обезбедити и на јавним паркиралиштима и паркинг местима у регулационим профилима саобраћајница, уколико то не ремети моторни и пешачки саобраћај, као и посебне режиме заштите простора.

2.5.2. Водопривредна инфраструктура

Водоводна мрежа

Прикључне везе за објекте треба да задовоље потребне количине за санитарном и противпожарном водом. Прикључак инсталација објеката на јавни водовод - положај прикључног шахта дозвољава се на 0,5m - 1,0m од регулационе линије и поставља се унутар парцеле власника објекта. Изузетно, за локације на којима није могуће испоштовати овај услов, може се дозволити постављање прикључног шахта испред објекта на јавну површину уз обавезу инвеститора да обезбеди сагласности од надлежних институција. Од шахта за водомер независно пројектовати мреже за: санитарну воду стамбеног дела, санитарну воду пословног дела и противпожарну воду. Инсталације за санитарну воду пројектовати тако да свака тржишна целина има сопствени водомер, смештен тако да у сваком тренутку буде доступан стручној служби предузећа за дистрибуцију воде, у циљу очитавања потрошње.

Врста и класа цевног материјала за водоводну мрежу, треба да испуни све потребне услове у погледу очувања физичких и хемијских карактеристика воде, притиска у цевоводу и његове заштите од спољних утицаја, како у току самог полагања и монтаже, тако и у току експлоатације. Избор грађевинског материјала од кога су начињене цеви, пад цевовода и остале техничке карактеристике, препуштају се пројектанту на основу хидрауличког прорачуна али не могу бити мањег пресека од Ø100mm за јавну мрежу.

Под уобичајеним околностима чисто хоризонтално растојање до темеља и сличних подземних грађевина не сме да буде мање од 0,40m. Код доводних и транзитних цевовода растојање не сме да буде мање од 1,0m.

При бочном приближавању или паралелном вођењу са другим цевоводима или кабловима, минимално хоризонтално одстојање осовине цевовода мора да буде такво да се искључи преношење силе, и износи у односу на:

- осовину трасе канализације - 1.0m,
- осовину трасе атмосферске канализације - 1.0m,
- ПТТ и енергетске каблове - 0.5m.

Хоризонтално растојање од 0,20m обавезно се примењује код уских пролаза или малих ровова, осим ако се ни то најмање растојање, због локалних услова, не може обезбедити. Уколико размак мора да буде мањи, у тако уским пролазима директан контакт се мора спречити применом одговарајућих мера, на пример уградњом плоча или облога од изолационог материјала у међупростору. Растојање за транзитне водове треба да износи најмање 1,0m. За мања растојања треба применити посебне мере.

Да би се у случају квара избегло стварање електричног лука, код металних цеви са и без пластичне спољне облоге, при растојању од електричног кабла мањем од 0,2m, електрично раздвајање мора се обезбедити уградњом одговарајућих конструкционих делова електричне изолације и на тај начин спречити недозвољена индукција струје наизменичног напона.

Код пластичних цеви, за растојања од електричног кабла мања од 0,2m, треба предвидети задовољавајућу термичку заштиту.

Захтеване мере потребно је ускладити са предузећем надлежним за тај вод.

Цевоводи за воду за пиће у начелу треба да буду положени изнад водова за отпадне воде. Ово важи како за канале са течењем са слободним огледалом, тако и за канализационе водове под притиском.

Ако у изузетним случајевима цевовод за воду за пиће лежи на истој дубини или дубље од канализационог вода, хоризонтално растојање треба да буде најмање 1,0m.

Цевоводи за воду за пиће у зони укрштања са канализационим водовима па већој висини морају да буду положени у заштитним цевима.

Дистрибутивна мрежа за воду која није за пиће је независан систем, који се полаже поред цевне мреже за снабдевање водом за пиће и снабдева потрошаче водом која није за пиће - техничком водом (па пример за индустрију).

Повезивање система за дистрибуцију воде за пиће са системима са техничком водом, другим течностима или гасом је недопустиво.

Цеви, затвараче и хидранате за воду која није за пиће, потребно је посебно обележити и у пројектима и на терену.

Монтажу цевовода извршити према пројекту са свим фазонским комадима и арматуром. Након монтаже извршити испитивање цевовода на пробни притисак. Пре пуштања у експлоатацију, извршити испирање и дезинфекцију цевовода.

Број и распоред противпожарних хидраната одредити на основу Закона о заштити од пожара и Правилника о техничким нормативима за инсталације хидрантске мреже за гашење пожара.

Резервоар

Објекат резервоара треба да покрије осцилације у дневној потрошњи воде, обезбеди уједначен притисак у мрежи и снабдевање санитарном и противпожарном водом.

Потребан резервоарски простор предвидети на основу планираних количина воде за потребе становништва и привреде са сигурносном резервом од минимум 20%, у којима сагледати и потребну количину воде за гашење пожара. Сваки од резервоара треба рачунати зависно од висинске зоне коју покрива са додатком за препумпавање у вишу зону.

Резервоарски простор може бити вишекоморни, тако да се омогућава и фазна изградња зависно од потреба и реализације планиране изградње.

Положај грађевинске линије је на минималном хоризонталном одстојању од 10m од ограде комплекса.

Кота дна резервоара је у зависности од висинске зоне коју снабдева: за I висинску зону на 255mн.м, за II висинску зону на 305mн.м. и за III висинску зону на 355mн.м. а за IV висинску зону на 405mн.м. У наредном периоду потребно је преиспитати успостављене висинске зоне и

тежити њиховом смањењу како би се смањењем притиска у мрежи утицало и на смањење губитака.

Објекат је наткривен насипом земљаног материјала минималне дебљине 0,8m са косинама насипа у нагибу 1:1,5. Коморе треба да буду водонепропусне и да испуњавају услове Правилника о општим санитарним условима које морају да испуне објекти који подлежу санитарном надзору" ("Сл. гласник РС", бр.47/06). Неопходно је обезбедити циркулацију воде унутар водне коморе, што се постиже извођењем преградних зидова (шикана), вентилацију, што се постиже извођењем вентилационих отвора, пад дна у износу 0.5 до 1.0% према испусту, ради могућности чишћења, односно прања резервоара као и спољну изолацију, која се постиже извођењем хидро и топлотне изолације на спољашњим зидовима и њеном заштитом.

Уз објекат резервоара планирана је затварачница у којој треба предвидети сву потребну арматуру за довод и одвод воде и из које се остварује приступ резервоарским коморама. Улаз у затварачницу остварује се преко приступне колско-пешачке саобраћајнице.

Објекте заштити од електричног удара уградњом темељних уземљивача.

Пумпна станица

Основну опрему, осим одговарајуће арматуре и фазонских комада, представљају хоризонталне центрифугалне пумпе које раде у режиму 1+1 или 2+1 односно једна или две радне и једна резервна, као и опрема за мерење протока и контролу хидрауличких величина. Заштита система од хидрауличког удара обезбеђује се мембранском противударном посудом.

Грађевинска линија се дефинише као зона грађења у оквиру које је могуће поставити планиране објекте, на удаљењу од минимално 1,5m од границе грађевинске парцеле комплекса, тј. регулационе линије. Подземни део објекта може бити постављен и на регулациону линију, тј. подземна грађевинска линија се поклапа са регулационом линијом. Објекат за смештај пумпних агрегата може бити зидан, армирано – бетонски или од готових бетонских или ПЕ елемената.

Канализациона мрежа

Прикључак инсталација објеката на јавну канализацију - положај прикључног ревизионог шахта дозвољава се на 0,5m - 1,0m од регулационе линије и поставља се унутар парцеле власника објекта. Канализациони прикључак - прикључење прикључног ревизионог шахта на јавну канализацију изводи се гравитационо. Изузетно, за локације на којима није могуће испоштовати овај услов, може се дозволити постављање прикључног ревизионог шахта испред објекта на јавну површину уз обавезу инвеститора да обезбеди сагласности од надлежних институција.

Избор грађевинског материјала од кога су начињене канализационе цеви, пад цевовода и остале техничке карактеристике, препушта се пројектанту на основу хидрауличког прорачуна и услова на терену.

За контролу рада канализације и могућност благовремене интервенције: на месту вертикалног прелома цевовода, на месту промене хоризонталног правца пружања цевовода и на месту улива бочног огранка, предвидети ревизионе силазе.

У земљишту у коме постоји опасност од обрушавања, или ако се састоји од финог песка и шљунка, обавезна је подграда и то од дрвене грађе за мање дубине или од челичне (Крингс-вербау оплате или Ларсенових талпи) за веће дубине.

На деловима трасе на којима ће се цевовод наћи испод нивоа подземне воде потребно је исти заштитити анкер блоковима од испливавања

Због аксијалних сила које настају у хоризонталним или вертикалним скретањима, предвидети анкер блокове који ће преузети исте и пренети на тло. Обратити посебну пажњу на водопропусност цевовода као и споја шахта и цеви. Обавезно вршити пробе на водопропусност цевовода (заптивеност), исто се може вршити на више начина. Сипањем воде у деонице цевовода и одређивањем времена испитивања проверавати спојеве на цурење или стављањем под притисак деоница ваздуха уз додавање дима или сипање станци које дезодоришу ваздух и сачињавањем записника о проби.

Радове, око ископа рова, разупирања зидова рова, полагања и међусобног повезивања цеви, затрпавања цевовода и рова песком и ископаним материјалом, испитивања цевовода и

пуштања у рад, извршити на основу важећих техничких прописа и услова за ову врсту радова и инсталација. Ископ и затрпавање у близини каблова изводити искључиво ручно.

Будући објекти морају бити удаљени минимално 2,50m од осе цевовода.

Приликом паралелног вођења цевовода или његовог укрштања са постојећим објектима инфраструктурне мреже треба поштовати међусобна хоризонтална и вертикална одстојања.

Код паралелног вођења канализације, минимално хоризонтално одстојање осовине канализације износи у односу на:

- осовину трасе водовода - 1,0m,
- осовину трасе атмосферске канализације - 1,0m.

Код вертикалног укрштања канализације, минимално вертикално одстојање од горње ивице цеви износи у односу на:

- ПТТ и енергетске каблове - 0,5m,
- водоводну цев - 0,5m.

Допуштени угао укрштања трасе ПТТ и енергетских каблова у односу на трасу водовода или канализације износи максимално 90°, а минимално 45°.

Постројење за пречишћавање отпадних вода (ППОВ)

Постројење треба градити у ограђеном, односно контролисаном простору, ради заштите објеката, контролисаног уласка и извођења интервенција на објекту, као и других мера заштите и одржавања.

Положај објеката унутар простора ППОВ дефинисати према захтевима технолошког процеса, поштујући мере безбедности и заштите које таква врста објеката треба да испуни.

У оквиру комплекса предвидети неопходне манипулативне површине и зеленило.

Након процеса пречишћавања обавезно је мерење количине и испитивање квалитета воде која се испушта у водоток. Квалитет вода које се упуштају у реципијент, морају бити у складу са Правилником о параметрима еколошког и хемијског статуса површинских вода и параметрима хемијског и квантитативног статуса подземних вода ("Сл.гласник РС. бр.74/2011"). Слободне површине засађују се декоративним зеленилом, са формирањем заштитног појаса дуж ограде комплекса који треба да обезбеди заштиту од ширења евентуалних непријатних гасова ван комплекса као и прикладан пејсаж, уз употребу претежно аутохтоних дрвенастих врста.

Предвидети уређаје за мерење и регистровање количина отпадних вода пре и после третмана на постројењу са одговарајућим анализама квалитета отпадних и пречишћених вода.

Концепцију постројења прилагодити савременим и рационалним технологијама уз сагледавање утицаја посебних загађивача на њихов рад.

Предвидети мере за заштиту објеката од великих вода и дати прорачуне утицаја испуштених вода на реципјент.

Пројектом предвидети објекте и контејнере за прихват хазардних и загађујућих материја насталих у процесу пречишћавања, (остатак из процеса пречишћавања, муљ,..). Место њиховог коначног одлагања одредиће надлежни санитарни орган.

На месту изливне грађевине предвидети одговарајућу заштиту дна и косина водотока, и иста не сме да негативно утиче на режим вода, пронос наноса и сл.

Урадити пројекат управљања постројењем у оквиру кога се морају дефинисати начин и динамика праћења контроле пројектом утврђених параметара појединих процеса пречишћавања за очекиване промењиве услове у погледу квантитативно-квалитативних особина дотеклих отпадних вода као и прорачуне утицаја испуштених вода на реципјент.

Утицај испуштања пречишћених отпадних вода у реципијенту, прорачунати на меродавни протицај, средње месечну малу воду 95% обезбеђености.

Канализациона црпна станица

Црпна станица може бити подземна или да садржи подземни и надземни део. Дубина и висина објеката дефинише се техничком документацијом зависно од капацитета и предвиђене опреме за уградњу. У делу машинске сале предвиђа се уградња опреме за заштиту од хидрауличког удара. Црпна станица се опрема са минимум једном радном и једном резервном пумпом. Избором броја и капацитета пумпи обезбедити функционисање црпне станице у

случајевима хаваријских стања или редовног одржавања. Предвидети црпни базен са минимум две спојене коморе (веза између комора се опрема табластим затварачем) тако да је могуће у било којем тренутку ставити ван функцоије било коју од комора а да црпна станица остаје у функцији. Предвидети уградњу физичко-хемијског филтера за уклањање непријтних мириса. Обезбедити прикључак на водоводну мрежу за потребе противпожарне заштите, капацитета у складу са Законом о заштити од пожара и Правилником о техничким нормативима за инсталације хидрантске мреже за гашење пожара.

Септичка јама

Капацитет јаме дефинисати према потрошњи воде и времену пражњења јаме од стране надлежног комуналног предузећа. Мора бити водонепропусна, изграђена од водонепропусног армираног бетона МБ 30 углачаног са унутрашње стране до "црног сјаја" или од готових ПВЦ или ПЕ елемената.

Изградњу септичких јама вршити према следећим условима:

- да су приступачне за возило - аутоцистерну које ће их празнити,
- да су коморе изграђене од водонепропусних материјала,
- да су удаљене од свих објеката и међа према суседима најмање 3,0m,
- да се лако могу преоријентисати на јавну канализациону мрежу након њене изградње
- да буду удаљене од бунара најмање 10m.

Регулација водотокова

Регулативним радовима треба првенствено спречити изливање вода из водотокова и јаруга на подручју Плана при наиласку таласа великих вода. Радовима на уређењу обезбедити несметано и безбедно протицање малих и великих вода, правилнији пронос суспедованог и вученог наноса, консолидацију корита и обала, заштиту насеља од плављења и пријем атмосферских вода отеклих са подручја налеглих на речни ток.

За потребе регулисања водотока неопходни су претходни водни услови ЈВП „Србијаводе" и других надлежних органа у области заштите животне средине, заштите природних добара и др, уз обавезу израде одговарајуће документације у складу са Законом о планирању и изградњи.

Остали услови за регулацију водотокова:

- Уређење реке, јаруга и др. вршити применом натуралне регулације.
- Код подземних укрштања појединих инфраструктурних објеката са водотоковима и јаругама, горња ивица цеви мора бити минимално 1,0m испод дна регулисаног корита односно 1,5m испод нерегулисаних водотока.
- На местима укрштаја са планираним саобраћајницама треба обезбедити неопходан протицајни профил испод трупа саобраћајница, тако да доња ивица конструкције саобраћајнице буде изнад коте меродавне рачунске велике воде према табели:

Табела 8: Коте меродавне рачунске велике воде за формирање доње ивице конструкције саобраћајнице

Меродавна рачунска велика вода макс.Q[m3/s]	Надвишење доње ивице конструкције (зазор) Z[m]
до 10	0,6
10 - 50	0,7
50 - 100	0,8
100 - 200	0,9
200 - 300	1,1
300 - 500	1,2
500 - 1000	1,3
1000 - 2000	1,4
изнад 2000	1,5

- Планиране изливе атмосферске канализације предвидети техничком документацијом.
- Уколико се радови на регулацији врше фазно, на крају трасе регулисане деонице предвидети грађевину која ће бити тако обликована да не изазива штетне последице на нерегулисаној деоници низводно, као и на саме регулисане грађевине.
- У случају да се јавља дубинска и бочна ерозија у зони мостовских стубова или ослонаца, предвидети решење којим ће се осигурати ослонци и стубови и стабилизовати речно дно.
- Пројектовати уздужну диспозицију регулације (падови дна регулисаног корита) и попречни профил корита тако да режим воде и наноса буде стационаран тако да нема ерозије дна и обала, односно засипања корита.
- Пројектом организације радова на изградњи регулације обезбедити услове којима се неће угрозити стабилност и функционисање грађевинских објеката у непосредној близини водотока.

Сва евентуална оштећења настала у току изградње, морају се санирати и довести у првобитно функционално стање на терет инвеститора.

2.5.3. Електроенергетика

Електроенергетски објекти, као и објекти у близини истих, могу се градити уз поштовање важећих прописа, одговарајућих техничких препорука "Електродистрибуције Србије" и техничких услова "Електромреже Србије", као и услова и сагласности надлежне електродистрибуције.

Заштитни појас за надземне електроенергетске водове, са обе стране вода од крајњег фазног проводника, има следеће ширине:

1) за напонски ниво1 kV до 35 kV:
- за голе проводнике 10m, кроз шумско подручје 3m;
- за слабо изоловане проводнике 4m, кроз шумско подручје 3m;
- за самоносеће кабловске снопове 1m;

2) за напонски ниво 35kV, 15m;

3) за напонски ниво 110kV, укључујући и110kV, 25m;

4) за напонски ниво 220kV и 400kV, 30m.

У заштитном појасу је дозвољена градња инфраструктурних објеката од јавног интереса (уз претходну сагласност ЕМС АД) и забрањено је измештање постојећих кабловских водова.

Свака градња испод или у близини постојећих електроенергетских водова и трансформаторске станице условљена:

- Уредбом о локацијским условима („Сл. гласник РС", бр.87/23),

- Законом о енергетици („Сл. гласник РС", бр. 145/14 и 95/18 – др. закон, 40/21, 35/23 - др. Закон, 62/23 и 94/24),

- Законом о планирању и изградњи,

- Правилником о техничким нормативима за изградњу надземних електроенергетских водова називног напона од 1kV до 400kV („Сл. лист СФРЈ" број 65 из 1988. год; „Сл. лист СРЈ" број 18 из 1992. год),

- Правилником о техничким нормативима за електроенергетска постројења називног напона изнад 1000V („Сл. лист СФРЈ" број 4/74, 13/78, „Службени лист СРЈ" број 61/95),

- Правилником о техничким нормативима за уземљења електроенергетских постројења називног напона изнад 1000V („Сл. лист СРЈ" број 61/95),

- „Правилником о техничким нормативима за уземљења електроенергетских постројења називног напона изнад 1000V" („Сл. лист СРЈ" број 61/95),

- „Законом о заштити од нејонизујућих зрачења" („Сл. гласник РС" број 36/09 и 93/21) са припадајућим правилницима, од којих се посебно издвајају: „Правилник о границама излагања нејонизујућим зрачењима" („Сл. гласник РС", бр. 104/09 и 16/25) и „Правилник о изворима нејонизујућих зрачења од посебног интереса, врстама извора, начину и периоду њиховог испитивања" („Сл. гласник РС", бр. 104/09 и 16/25),

- „SRPS N.C0.101 - Заштитом телекомуникационих постројења од утицаја електроенергетских постројења - Заштита од опасности",

- „SRPS N.C0.102 - Заштитом телекомуникационих постројења од утицаја електроенергетских постројења - Заштита од сметњи“ („Сл. лист СФРЈ“ број 68/86), као и
- „SRPS N.C0.104 – Заштита телекомуникационих постројења од утицаја електроенергетских постројења – Увођење телекомуникационих водова у електроенергетска постројења“ („Сл. лист СФРЈ“ број 49/83);
- „Интерним стандардом ЕМС АД, ИС-ЕМС 200:2019 - Основни технички захтеви за избор и монтажу енергетских каблова и кабловског прибора у преносној мрежи“.

У близини електроенергетског вода, а ван заштитног појаса, потребно је размотрити могућност градње планираних објеката у зависности од индуктивног утицаја на:

- Потенцијалне планиране објекте од електропроводног материјала и
- Потенцијалне планиране телекомуникационе водове (нема потребе да се ради у случају да се користе оптички каблови).

Уколико постоје метални цевоводи, у зависности од насељености подручја, потребно је анализирати индуктивни утицај на максималној удаљености до 1000m од осе далековода. Индуктивни утицај, у зависности од специфичне отпорности тла и насељености подручја, потребно је анализирати на максималној удаљености до 3000m од осе далековода, у случају градње телекомуникационих водова.

Обновљиви извори енергије

Приликом одређивања локација за изградњу ветропаркова нарочито посветити пажњу ризику по животну средину (бука, утицај на животињски свет) и процени прихватљивости тог ризика са становишта домаћих прописа у области заштите природе и животне средине. Ветропаркови се могу градити у обухвату Плана на локацијама за које се након мерења и анализа утврди да су погодне за изградњу уколико су испуњени сви услови из области заштите природне средине.

Ветроагрегат се састоји из темеља, челичног стуба сачињеног од сегмената који се спајају, гондоле у којој је смештена генераторска јединица, ротора који механички покреће генераторску јединицу и елиса (лопатица) које кинетичку енергију ветра претварају у механичку и преносе на ротор.

У оквиру непосредне зоне заштите ветрогенератора (платоа у функцији енергетике), који је планиран да буде кружног облика, полупречника једнаком висини ветрогенертора са лопатицом у успавном положају, прописана је зона за грађење (која се дефинише аналитичко-геодетским елементима), у оквиру које се посгавља темељ ветрогенератора. Потребно је формирати грађевинске парцеле за темеље ветрогенератора правилног облика (даља планска разрада спроводи се кроз израду ПДР-а).

Унутар платоа у функцији енергетике, привремено/временски ограничено се обезбеђује простор за формирање градилишта, односно одлагање опреме, кретање механизације, уређење платоа за главни кран и помоћне кранове, радног платоа и привремено депоновање материјала код ископа темеља. Уређење зоне градилишта подразумева нивелацију терена и по потреби ојачавање носивости терена, у делу радних платоа и платоа за главни кран.

Након изградње и постављања ветрогенератора, врши се уређење површина деградираних радовима и нивелација терена.

Локације соларних електрана ће се одредити накнадно, након даљих истраживања, испитивања и утврђивања економске исплативости.

Локације за објекте предвиђене за коришћење биомасе у захвату плана утврдиће се на основу техноекономских анализа, и могуће их је градити на свим локацијама које испуњавају услове за то, у складу са законом и важећим прописима.

Критеријуме енергетске ефикасности треба уважити код пројектовања и избора опреме постројења, а касније и приликом коришћења и одржавања свих објеката обновљивих извора енергије.

2.5.4. Гасификација

Гасоводи притиска преко 16bar

Конструкција гасовода мора бити пројектована и изведена тако да током експлоатационог периода обезбеди поуздану заштиту и минимизовање могућих штетних ефеката од неконтролисаног истицања гаса, појаве експлозивних смеса и других акцидената.

Гасовод се по правилу поставља подземно, у ров ширине до 1,2m. У зависности од класе локације гасовода и врсте терена горња ивица цеви поставља се на дубини од 0,8m до 1,1m, односно од 0,5до 0,9m на терену где је потребно користити експлозив за ископ рова. Код укрштања и приближавања са другом инфраструктуром начин постављања и посебне мере техничког обезбеђења утврђују се у складу са издатим условима за потребе израде Просторног плана, односно услова које се прибављају у фази израде техничке документације.

Код укрштања са другом инфраструктуром где је према прибављеним условима потребно подбушивање, гасовод се поставља провлачењем кроз претходно уграђену челичну заштитну цев одговарајући чврстоће, чији је пречник најмање 150mm већи од цеви гасовода. По провлачењу гасовода, крајеви заштитне цеви се заптивају. Ради контролисања евентуалног пропуштања гаса у заптивени део заштитне цеви, на једном крају се поставља одушна цев минималног пречника 50mm, чији је отвор на висини од 2,0m од тла и заштићен од атмосферских утицаја

За потребе извођења радова на ископу рова, монтаже и полагања гасовода потребно је обезбедити радни коридор укупне ширине до 16m (11m +5m у односу на осу гасовода). Радни коридор се утврђује пројектом градилишта, а у складу са изабраном технологијом извођења радова и посебно условима на траси гасовода. Пројектом градилишта треба посебно обрадити локације за привремено депоновање опреме, грађевинског материјала, сервис машина и боравак радника. Извођење радова предвидети сукцесивно по деоницама, како би се минимизовало ометање локалних активности или могућег угрожавања саобраћаја.

У делу трасе са обраслим шумским земљиштем, просецање шуме треба максимално редуковати на обим који је неопходан за извођење радова.

Траса гасовода мора бити видно обележена надземним ознакама, и то: у праволинијском делу трасе на мин. растојању од 500m; код промене правца на почетку и средини кривине; и на местима укрштања са другом инфраструктуром, водотоковима и др. Надземне ознаке се по правилу постављају десно од гасовода у односу на смер протока гаса, на удаљености од 0,8m од спољне ивице цеви.

По завршетку радова потребно је спровести радове на рекултивацији обрадивог и ревитализацији осталог земљишта. У брдском делу трасе биолошким и техничким радовима треба обавезно спречити појаву ерозије или нестабилности терена.

Гасоводи притиска мањег од 16bar

– *Гасоводна мрежа средњег притиска (4bar < MOP ≤ 16bar)*

Приликом изградње гасовода средњег притиска, минимална дозвољена растојања гасовода од објеката (од ближе ивице цеви гасовода до ближе ивице темеља) за гасовод средњег притиска (10<MOP≤16bar) износи 3,0m, а за максимални радни притисак (MOP) за челичне цеви 4 bar < 10 bar износи 2,0m. Растојања се изузетно смањити на минимално 1m уз примену додатних мера заштите дефинисаних Правилником о условима за несметану и безбедну дистрибуцију природног гаса гасоводима притиска до 16bar.

У коридору заштитног појаса примарне градске гасоводне мреже притиска до 16bar није дозвољена изградња објеката високоградње и складиштење тешких терета.

Минимално дозвољено растојање при укрштању и паралелном вођењу гасовода притиска 4<MOP≤16 bar са другим гасоводом, инфраструктурним и другим објектима дато је у следећој табели:

Опис	Минимално дозвољено растојање (m)	
	Укрштање	Паралелно вођење
Гасоводи међусобно	0,20	0,60
Од гасовода до водовода и канализације	0,20	0,40
Од гасовода до вреловода и топловода	0,30	0,50
Од гасовода до проходних канала вреловода и топловода	0,50	1,00
Од гасовода до нисконапонских и високонапонских ел.каблова	0,30	0,60
Од гасовода до телекомуникационих каблова	0,30	0,50
Од гасовода до водова хемијске индустрије и технолошких флуида	0,20	0,60
Од гасовода до резервоара* и других извора опасности станице за снабдевање горивом превозних средстава у друмском саобраћају, мањих пловила, мањих привредних и спортских ваздухоплова	-	5,00
Од гасовода до извора опасности постројења и објеката за складиштење запаљивих и горивих течности укупног капацитета највише 3 m^3	-	3,00
Од гасовода до извора опасности постројења и објеката за складиштење запаљивих и горивих течности укупног капацитета више од 3 m^3 а највише 100 m^3	-	6,00
Од гасовода до извора опасности постројења и објеката за складиштење запаљивих и горивих течности укупног капацитета преко 100 m^3	-	15,00
Од гасовода до извора опасности постројења и објеката за складиштење запаљивих гасова укупног капацитета највише 10 m^3	-	5,00
Од гасовода до извора опасности постројења и објеката за складиштење запаљивих гасова укупног капацитета већег од 10 m^3 а највише 60 m^3	-	10,00
Од гасовода до извора опасности постројења и објеката за складиштење запаљивих гасова укупног капацитета преко 60 m^3	-	15,00
Од гасовода до шахтова и канала	0,20	0,30
Од гасовода до високог зеленила	-	1,50
* растојање се мери до габарита резервоара		

Растојања из ове табеле могу се изузетно смањити на кратким деоницама гасовода дужине до 2m, уз примену физичког обезбеђења од оштећења приликом каснијих интервенција на гасоводу и предметном воду, али не мање од 0,2m при паралелном вођењу, осим растојања од гасовода до постројења и објеката за складиштење запаљивих и горивих течности и запаљивих гасова.

– *Дистрибутивна гасоводна мрежа ниског притиска (MOP ≤ 4bar)*

Дистрибутивни гасовод не полаже се испод зграда и других објеката високоградње.

Приликом изградње дистрибутивне гасоводне мреже ниског притиска, минимална дозвољена растојања гасовода од објеката (од ближе ивице цеви гасовода до ближе ивице темеља) износи 1,0m.

У коридору заштитног појаса примарне градске гасоводне мреже притиска до 16bar није дозвољена изградња објеката високоградње и складиштење тешких терета.

Минимално дозвољено растојање при укрштању и паралелном вођењу гасовода притиска до 4bar са другим гасоводом, инфраструктурним и другим објектима дато је у следећој табели:

Опис	Минимално дозвољено растојање (m)	
	Укрштање	Паралелно вођење
Гасоводи међусобно	0,20	0,40
Од гасовода до водовода и канализације	0,20	0,40
Од гасовода до вреловода и топловода	0,30	0,50
Од гасовода до проходних канала вреловода и топловода	0,50	1,00
Од гасовода до нисконапонских и високонапонских ел. каблова	0,20	0,40
Од гасовода до телекомуникационих и оптичких каблова	0,20	0,40
Од гасовода до водова хемијске индустрије и технолошких флуида	0,20	0,60
Од гасовода до резервоара* и других извора опасности станице за снабдевање горивом превозних средстава у друмском саобраћају, мањих пловила, мањих привредних и спортских ваздухоплова	-	5,00
Од гасовода до извора опасности постројења и објеката за складиштење запаљивих и горивих течности укупног капацитета највише 3 m^3	-	3,00
Од гасовода до извора опасности постројења и објеката за складиштење запаљивих и горивих течности укупног капацитета више од 3 m^3 а највише 100m^3	-	6,00
Од гасовода до извора опасности постројења и објеката за складиштење запаљивих и горивих течности укупног капацитета преко 100 m^3	-	15,00
Од гасовода до извора опасности постројења и објеката за складиштење запаљивих гасова укупног капацитета највише 10 m^3	-	5,00
Од гасовода до извора опасности постројења и објеката за складиштење запаљивих гасова укупног капацитета већег од 10 m^3 а највише 60 m^3	-	10,00
Од гасовода до извора опасности постројења и објеката за складиштење запаљивих гасова укупног капацитета преко 60 m^3	-	15,00
Од гасовода до шахтова и канала	0,20	0,30
Од гасовода до високог зеленила	-	1,50
* растојање се мери до габарита резервоара		

Растојања из ове табеле могу се изузетно смањити на кратким деоницама гасовода дужине до 2m, уз примену физичког обезбеђења од оштећења приликом каснијих интервенција на гасоводу и предметном воду, али не мање од 0,2m при паралелном вођењу, осим растојања од гасовода до постројења и објеката за складиштење запаљивих и горивих течности и запаљивих гасова.

Општа правила грађења за гасоводе притиска до 16bar

За трасу гасовода првенствено користити зелени појас у тротоару. У случају да то није могуће користи се слободни коридор у коловозној површини. Минимална дубина укопавања гасовода је 0,8m, мерено од горње ивице цеви до површине тла, а у изузетним случајевима на кратким деоницама из оправданих разлога може бити и до минимално 0,5m, уз повећане мере безбедости.

Прелази челичних гасовода преко река, канала и других водених препрка могу бити подводни и надводни, према условима надлежне водопривредне организације. Гасоводи се могу полагати на мостовима армирано-бетонске, металне и камене конструкције. На обалама се морају поставити запорни органи. Надземно полагање гасовода од ПЕ цеви није дозвољено. Дубина полагања гасовода до дна регулисаних корита водених токова мора бити најмање 1m,

а до дна нерегулисаних корита водених токова најмање 1.5m, рачунајући од горње ивице цеви гасовода.

Када се гасовод поставља испод јавних путева, када се укршта са јавним путем и железничким пругама или када се полаже у регулационом појасу јавних путева, исти по правилу мора бити заштићен заштитном цеви или другом одговарајућом заштитом у складу са стандардима и прописима. Минимална дубина укопавања челичних и ПЕ гасовода је 1,35m мерена од горње ивице цеви до горње коте коловозне конструкције пута.

На укрштању гасовода са градским саобраћајницама, државним путевима I и II реда и аутопутевима, као и водотоковима са водним огледалом ширим од 5m, угао осе гасовода према тим објектима по правилу мора да износи 90°.

На укрштању гасовода са путевима, пругама, водотоковима, каналима, далеководима називног напона преко 35kV, угао осе гасовода према тим објектима мора да износи између 60° и 90°. На местима где је то технички оправдано, овај угао укрштања могуће је смањити на минимално 60°. За извођење укрштања гасовода са инфраструктурним објектима са углом мањим од 60° потребно је прибавити одговарајућу сагласност управљача, односно оператора над тим објектима.

Минимална дубина укопавања гасовода при укрштању са железничком пругом износи 1,5m рачунајући од горње ивице заштитне цеви до горње ивице прага, а при укрштању гасовода са железничким пругама индустријских колосека или трамвајским пругама износи 1m, уколико техничким условима надлежне организације није другачије прописано.

Пре извођењу било каквих радова у непосредној близини гасоводне мреже средњег притиска, обавезно се обратити власнику (оператеру) гасоводних инсталација ради обележавања постојеће трасе гасовода на терену.

Подземно и надземно полагање гасовода није дозвољено у кругу опасног дела погона у којима се користе, прерађују и складиште експлозивне материје, а који су ближе уређени посебним прописима којима је уређена област експлозивних материја.

Минимална дозвољена хоризонтална растојања спољне ивице подземних гасовода (МОП ≤ 16bar) од надземне електромреже и стубова далековода су:

Називни напон	Минимално растојање (m)	
	Укрштање	Паралелно вођење
1 kV ≥ U	1	1
1 kV < U ≤ 20 k	2	2
20 kV < U ≤ 35 kV	5	10
35 kV < U	10	15

Минимално хоризонтално растојање се рачуна од темеља стуба далековода, при чему се не сме угрозити стабилност стуба

Приликом укрштања гасовод се по правилу поставља изнад канализације. Уколико се мора поставити испод, неопходно је применити додатне мере ради спречавања евентуалног продора гаса у канализацију

Надземно полагање челичних гасовода дозвољено је само у кругу индустријских постројења, на мостовима, на прелазима преко канала и водених токова. Надземно полагање гасовода од полиетиленских цеви (ПЕ цеви) није дозвољено.

Како је дистрибуција природног гаса у одређеним условима повезана са могућношћу настајања запаљиве или експлозивне смеше, неопходно је након изградње гасовода, у току експлоатације, обезбедити заштиту гасовода, тако да се не би нарушила несметана и безбедна дистрибуција гаса, или се угрозила безбедност људи и имовине и то:

- Изградњом нових објеката не сме се угрозити стабилност, безбедност и поуздан рад гасовода,
- У заштитном појасу гасовода не смеју се изводити радови и друге активности изузев пољопривредних радова дубине до 0,5m без писменог одобрења оператора дистрибутивног система.

- У заштитном појасу гасовода забрањено је садити дрвеће и друго растиње чији корени досежу дубину већу од 1m, односно, за које је потребно да се земљиште обрађује дубље од 0,5m.

Пре извођењу било каквих радова у непосредној близини гасоводне мреже ниског притиска, обавезно се обратити власнику (оператеру) гасоводних инсталација ради обележавања постојеће трасе гасовода на терену.

Приликом израде техничке документације и извођења радова неопходно је у свему се придржавати одредби Правилника о условима за несметану и безбедну дистрибуцију природног гаса гасоводима притиска до 16bar („Сл. гласник РС“, бр. 86/15) и других важећих прописа и стандарда.

Мерне (МС), регулационе (РС) и мерно-регулационе (МРС) станице (0bar < МОП ≤ 16bar)

Минимална хоризонтална растојања МРС, МС и РС од стамбених објеката и објеката у којима стално или повремено борави већи број људи су:

	МОР на улазу		
Капацитет m3/h	МОР ≤ 4 bar	4 bar < МОР ≤ 10 bar	10 bar < МОР ≤ 16 bar
до 160	уз објекат (отвори на објекту морају бити ван зона опасности)	3 m или уз објекат (на зид или према зиду без отвора)	5 m или уз објекат (на зид или према зиду без отвора)
од 161 од 1500	3m или уз објекат (на зид или према зиду без отвора)	5 m или уз објекат (на зид или према зиду без отвора)	8 m
од 1501 до 6000	5 m	8 m	10 m
од 6001 до 25000	8 m	10 m	12 m
Преко 25000	10 m	12 m	15 m
Подземне станице	1 m	2 m	3 m

Растојања се мере од темеља објекта до темеља МРС/МС/РС

Минимална хоризонтална растојања МРС, МС и РС од осталих објеката су:

	МОР на улазу		
Објекат	МОР ≤ 4 bar	4 bar < МОР ≤ 10 bar	10 bar < МОР ≤ 16 bar
Железничка или трамвајска пруга	10 m	15 m	15 m
Коловоз градских саобраћајница	3 m	5 m	8 m
Локални пут	3 m	5 m	8 m
Државни пут, осим аутопута	8 m	8 m	8 m
Аутопут	15 m	15 m	15 m
Интерне саобраћајнице	3 m	3 m	3 m
Јавна шеталишта	3 m	5 m	8 m
Извор опасности станице за снабдевање горивом превозних средстава у друмском саобраћају, мањих пловила, мањих привредних и спортских ваздухоплова	10 m	12 m	15 m
Извор опасности постројења и објеката за складиштење запаљивих и горивих течности и запаљивих гасова	10 m	12 m	15 m
Трансформаторска станица	10 m	12 m	15 m
Надземни електро водови	0 bar < МОР ≤ 16 bar		
	1 kV ≥ U	Висина стуба + 3 m*	
	1 kV < U ≤ 110 kV	Висина стуба + 3 m**	
	110 kV < U ≤ 220 kV	Висина стуба + 3,75 m**	
	400 kV < U	Висина стуба + 5 m**	

* али не мање од 10 m.

** али не мање од 15 m. Ово растојање се може смањити на 8 m за водове код којих је изолација вода механички и електрично појачана

На улазном гасоводу у МРС, као и на свим излазним гасоводима из МРС морају се поставити противпожарне славине. Улазна и излазне противпожарне славине морају бити удаљене од МРС најмање 5m, а највише 100m, и могу бити смештене и изван ограде МРС. У случају када су улазна и/или излазна противпожарна славина изван ограде МРС, исте се морају заштити од неовлашћеног руковања и манипулације.

МРС морају бити ограђене како би се спречио приступ неовлашћеним лицима. Ограда МРС мора да обухвати зоне опасности и мора бити минималне висине 2m. МРС капацитета до 160Nm^3/h не морају да имају ограду. Уколико је МРС на отвореном простору, са или без надстрешнице, ограда мора бити удаљена минимално 10m од МРС. Ако се МРС налази у ограђеном простору индустријског објекта може бити и без сопствене ограде, али видно обележена таблама упозорења и заштићена од удара возила

Неопходно је у свему се придржавати одредби Правилника о условима за несметану и безбедну дистрибуцију природног гаса гасоводима притиска до 16bar („Сл. гласник РС“, бр. 86/15).

Систем продуктовода

Конструкција продуктовода мора бити пројектована и изведена тако да током експлоатационог периода обезбеди поуздану заштиту и минимизовање могућих штетних ефеката од неконтролисаног истицања гаса, појаве експлозивних смеса и других акцидената.

Продуктовод се по правилу поставља подземно, у ров одговарајуће ширине. У зависности од класе локације гасовода и врсте терена горња ивица цеви поставља се на дубини од 0,8m до 1,1m, односно од 0,5 до 0,9m на терену где је потребно користити експлозив за ископ рова. Код укрштања и приближавања са другом инфраструктуром начин постављања и посебне мере техничког обезбеђења утврђују се у складу са издатим условима за потребе израде Просторног плана, односно услова које се прибављају у фази израде техничке документације.

За потребе извођења радова на ископу рова, монтаже и полагања гасовода потребно је обезбедити радни коридор Радни коридор се утврђује пројектом градилишта, а у складу са изабраном технологијом извођења радова и посебно условима на траси продуктовода. Пројектом градилишта треба посебно обрадити локације за привремено депоновање опреме, грађевинског материјала, сервис машина и боравак радника. Извођење радова предвидети сукцесивно по деоницама, како би се минимизовало ометање локалних активности или могућег угрожавања саобраћаја .

По завршетку радова потребно је спровести радове на рекултивацији обрадивог и ревитализацији осталог земљишта. У брдском делу трасе биолошким и техничким радовима треба обавезно спречити појаву ерозије или нестабилности терена.

Топловодна инфраструктура

Топловод израдити од црних, челичних бешавних предизолованих цеви са сензорима за детекцију влаге. Уколико је неопходно, топловод се може поставити и у постојећи бетонски канал, из кога се уклања постојећи топловод, али у складу са техничким условима за пројектовање, прикључење и коришћење топлотне енергије издатих од стране Јавног комуналног предузећа за производњу и дистрибуцију топлотне енергије "Градска Топлана", Ниш и важећим прописима. Изолација цеви у каналима или шахтама које нису у саставу предизолованих цеви и арматура (само у случају реконструкције, и то онда када није могуће извршити замену предизолованим цевима) врши се стакленом вуном или другим материјалом гарантованих физичких и хемиских особина, које се не мењају под утицајем температуре и влаге, а у складу са захтевима и важећим техничким прописима.

При укрштању или паралелном вођењу са осталим инфраструктурним инсталацијама уважити захтеве власника инсталација.

- Растојање топловода од енергетског кабла несме бити мања од 0,7m (35кV), односно 0,6m за остале каблове, мерено од спољне ивице канала. У случајевима да се не могу постићи минимална растојања, примењују се додатне мере да утицај топловода на каблу не буде већи од 20°C. При укрштању топловод се води испод енергетског кабла

- Најмање дозвољено растојање топловода од подземних ТТ каблова је 0,8m.
- Растојање топловода од водовода и канализације мора бити минимум 1m, мерено од ивице цеви до ивице водовода. Приликом укрштања минимално растојање је 0,2m.

На местима укрштања топловодне мреже са аутопутем или железничком пругом, као и у свим случајевима када услови терена или други услови то захтевају, мора се извршити посебан прорачун на чврстоћу цевовода, а сам топловод мора да буде заштићен заштитном цеви.

Топловод између шахти не сме да мења успон или пад, не сме да има превојне тачке, односно промене по висини. Промена правца по висини и измена успона и пада може бити само у шахтама. Запорни органи са предизолацијом за одваздушавање и одмуљивање се пројектују и изводе искључиво у шахтама, сходно прописима.

Топловод се поставља у земљаном рову на постељици сепарисаног песка (важи за предизоловане цеви на новим трасама мреже). Цевовод се до одређеног нивоа затрпава сепарисаним песком различите крупноће изнад горње површине. Попуна рова, тампонирање и израда горње површине терена-до нивоа нивелете подлеже прописима грађевинског пројекта и урбанистичких услова терена. Минимално одстојање цевовода од површине изграђеног терена је 60cm.

При укрштању или паралелном вођењу топловодних цеви са осталим инфраструктурним мрежама и објектима потребно је уважити захтеве власника инсталација.

Компензација топловода врши се компензационим лирама, самокомпензацијом или у изузетним случајевима аксијалним компензаторима.

Заштитна зона за топловод износи 1m са обе стране, мерено од спољних ивица цеви. У овој зони је забрањена изградња објеката супраструктуре.

2.5.5. Електронске комуникације и поштански саобраћај

Трасе каблова претплатничке ТК мреже одређене су регулацијом саобраћајница и налазе се по правилу у простору тротоара на 1,0m од ивичњака или регулационе линије, зависно од постојећих инфраструктурних мрежа у саобраћајници.

На деловима где није извршена регулација саобраћајница по урбанистичкој документацији, полагање каблова вршиће се у регулационој ширини саобраћајница и то на растојању 0,5m од ограда дворишта, тј. од регулационе линије саобраћајнице, са обавезом да се исти заштите или изместе о трошку инвеститора код реализације саобраћајница по урбанистичкој документацији.

Дубина полагања каблова претплатнике ТК мреже је по правилу 0,8 - 1,0m од коте терена.

Мини ровови су са максималном дубином од 40cm и максималном ширином 15cm са најчешћим димензијама 30cm x10cm. Мини ровови се изграђују само у оквиру уређених тротоарских површина, уређених пешачких стаза и прелаза саобраћајница уколико технички услови осталих инфраструктурних и саобраћајних система то дозвољавају. Изградња мини ровова је условљена осталом постојећом и планираном инфраструктуром и они морају испуњавати све услове удаљења од других система према техничким условима тих система и према условима власника тих инсталација. У случају накнадне изградње примарних инфраструктурних мрежа односно израде урбанистичких планова везаних за њу, инсталације са мини рововима изместити о трошку њиховог власника.

Кабловску ТК канализацију са минимално 4 (четири) отвора градити под следећим условима:

- дубину рова одредити према профилу канализације, с тим да заштитни слој земље у тротоару над блоковима буде најмање 0,60m, док заштитни слој земље над блоковима у коловозу буде најмање 0,8m,
- за израду кабловске ТК канализације употребити ПВ цеви спољњег пречника 110mm, преко песка до 0,1m. ПВ цеви постављати на ПВ држачима,
- нивелета горње бетонске плоче и поклопца кабловског окна биће једнака нивелети површине на којој је изграђен тротоар односно коловоз,
- кабловска окна изградити од опека унутрашњих димензија 2,0x 1,5x1,8m.

Оптички кабл се може полагати у исти ров са претплатничким кабловима. Димензије рова за полагање оптичког кабла по правилу износи 0,4 x 0,8m.

Капацитет претплатничке телефонске мреже, тј. претплатничких каблова срачунати тако да задовољи постојеће и планиране потребе насеља. За задовољавање наведених потреба инсталираће се део капацитета претплатничке мреже као "живе" парице у постојећем делу насеља, а у резерви ће остати одређен број парица ради задовољења будућих потреба.

Ров за полагање каблова је димензија 0,4x0,8m.

На местима преласка каблова преко саобраћајница, поставити полиетиленске цеви пречника 110mm, а дужине једнаке ширини коловоза плус 0,60m, кроз које ће се положити кабл. Дубина полагања полиетиленских цеви износи 1,20m од коте терена.

Изводе градити самостојећим изводно-разводним орманима и унутрашњим изводима у објектима.

Самостојећи ормани су на бетонском постољу габарита на већег од 50x 40cm и дубине до 0,6m постављени на граници тротоара и стамбених парцела (на граници регулационе линије), тако да се неомета прилаз објектима.

Код пројектовања и изградње приступне (претплатничке) телефонске мреже морају се поштовати следећи услови:

- при паралелном вођењу телефонских иенергетских каблова минимално растојање је 0,3m за водове 1kV, односно 0,5m за водове 10 и 35kV. Код укрштања, електроенергетски кабл се полаже испод телефонског кабла са минималним растојањем од 0,5m. Најмањи угао укрштања телефонског и електроенергетског кабла износи 45°,
- при паралелном полагању телефонских каблова са водоводном и канализационом мрежом минимално хоризонтално растојање је 1,0m. Код укрштања телефонских каблова са водоводном и канализационом мрежом, телефонски кабл се полаже изнад водоводне и канализационе мреже, са минималним растојањем од 0,2m од темена водоводне или канализационе цеви, с тим што се телефонски кабл полаже у заштитну цев постављену управно на трасу водовода или канализације у дужини најмање од по 1,0m лево и десно од цеви,
- прелазак телефонских каблова преко асфалтираних улица, сем у случају микро ровова, вршити бушењем трупа улица, са постављањем ПЕ цеви пречника 110mm на дубини од 1,2m од коте коловоза.

Нови потребан број прикључака за нове претплатнике обезбедиће се реконструкцијом постојећих кабловских подручја и полагањем нових претплатничких каблова.Нове претплатничке каблове полагати по трасама постојећих тт каблова и по новопланираним трасама. Телекомуникационе каблове (оптичке и претплатничке) и кабловску тт канализацију по правилу полагати-градити у просторима тротоара.

Примена принципа да величина претплатничке петље буде од 0,5 до 1,0km у просторима са већим густинама становања и могућност надоградње мултисервисних приступних чворова (MSAN) одређеним модулским елементима, не омогућује да се утврде локације истих, без конкретнијих прорачуна густине телефонских претплатника на појединим подручјима. Као норматив за прорачун капацитета нових мултисервисних приступних чворова користити: два телефонска прикључка по стамбеној јединици и телефонски прикључак на 15-50m^2 пословног простора.

Истурене комутационе степене (MSAN) који се изводе као "outdoor" ормани постављати на бетонске темеље одговарајућих димензија (сагласно типу кабинета). У оквиру темеља за смештај кабинета изградити ревизионо окно димензија 80x80x90cm због лакшег прихвата и каблова и њиховог увођења у "outdoor" кабинет. У кабинет се смешта комутациона опрема, систем преноса, исправљач, батерије и разделник. MSAN кабинет се напаја електричном енергијом са насељске мреже 0,4kV. Комплекс MSAN-а оградити транспарентном оградом (бетонска сокла висине 0,5m и металана ограда висине 1,2m).

Истурене комутационе степене (MSAN) који се изводе као "indoor" обезбедити просторију одговарајуће површине (10 - 15m^2 и висине 2,6 - 2,8m) у оквиру објекта (стамбеног, стамбено-пословног, пословног) до које постоји приступ за "улазак" каблова и опслуживање.

Мини IPAN уређаји се изводе као "outdoor" и "indoor". Активна опрема се смешта у типске ормане за унутрашњу монтажу за на зид и за спољну монтажу на АБ ПТТ стуб, на ниско бетонско постоље габарита хоризонталне пројекције не веће од 0,25m^2 и на зид. Уређај се

повезује оптичким кабловима без металних елемената чија оптичка влакна одговарају међународној препоруци ITU-T G652.D. Овај уређај се напаја електричном енергијом са насељске мреже 0,4kVна начин из услова надлежног ЕД предузећа. Уређај може бити са батеријама или без њих што је најчешћи случај. Од уређаја до корисника се полажу бакарни каблови (DSL каблови) који су пројектовани и израђени за примену у широкопојасним дигиталним електронским комуникационим мрежама.

Све базне радиостанице сва три оператера пројектовати и градити са примопредајницима малих снага, због смањења електромагнетног зрачења и мањег утицаја на животну средину. Ово изазива већу густину објеката базних станица и због малих снага примопредајника и могућности покривања одређених простора, избор оптималне локације је могућ тек после одређених мерења.

За градњу базних станица, антена и система мобилне телефоније потребно је испунити следеће услове:

• обавезно спровођење поступка процене утицаја пројекта на животну средину за сваку базну станицу,

• планирање локација за постављање базних станица, које ће у складу са техничким решењем за сваку базну станицу, омогућити изложеност мањег броја грађана, нижим нивоима електромагнетног зрачења,

• поштовати правила грађења мобилне телекомуникационе мреже:

- избегавати постављање уређаја и припадајућег антенског система базних станица мобилне телефоније на објектима: здравствених установа, дечијих вртића, школа и простора дечијих игралишта,
- минимална удаљеност базних станица мобилне телефоније од објеката здравствених установа, дечијих вртића, школа и простора дечијих игралишта, односно ивице парцеле ових објеката не треба бити мања од 100m,

• постављање антенских система базних станица мобилне телефоније у зонама повећане осетљивости, на стамбеним и другим објектима и на антенским стубовима само под условом да:

- висинска разлика између базне антене и тла износи најмање 20m,
- удаљеност антенског система базне станице и стамбеног објекта у окружењу, у зони главног снопа зрачења антене, износи најмање 30m; удаљеност антенског система базне станице и стамбеног објекта у окружењу може бити мања од 30m, у случају када је висинска разлика између базе антене и кровне површине објекта у окружењу најмање 10m.

• антенски систем базне станице мобилне телефоније, који се поставља на кровној површини стамбеног објекта не сме бити видљив из стамбеног простора или терасе стамбеног објекта на који се поставља, односно стамбеног објекта или терасе суседног стамбеног објекта у низу, изузев у случају сагласности власника наведених станова,

• при избору локације за постављање антенских система базних станица мобилне телефоније узети у обзир следеће:

- могућност постављања антенских система на постојећим антенским стубовима других оператера, грађевинама попут димњака топлана, водоторњева, стубова са рефлекторима, телевизијских стубова и сл.
- неопходност поштовања постојећих природних и обележја локација и пејзажа, избегавати просторе излетишта, заштићена природна добра, заштићене културно-историјске целине, парковске површине и сл.
- избор дизајна и боје антенских система у односу на објекат или окружење на ком се врши његова инсталација, те потребу/неопходност маскирања базне станице.

• антенски системи не могу бити постављени на кровним терасама ако на тим етажама постоје просторије у којима људи живе или бораве дуже од 2 сата;

У фази планирања, пројектовања и изградње објеката базних станица мобилне телефоније обавезна је примена мера за Заштиту од нејонизујућих зрачења – смањења штетног утицаја нејонизујућег зрачења на животну средину и здравље људи.

За објекте базних станица мобилне телефоније обавезна је израда урбанистичких пројеката за њихово постављање на парцелама које су неизграђене.

Кабловски дистрибутивни систем изградити подземно (кабловски) у рову потребних димензија у регулационом профилу постојећих и планираних саобраћајница, а у складу са техничким условима.

За објекте кабловског дистрибутивног система обавезна је израда урбанистичких пројеката за њихово постављање на парцелама које су неизграђене.

На подручју Просторног плана налазе се следеће јединице *поштанске мреже, поштански бројеви:* 18101 (Медијана-Ниш); 18103 (Пантелеј-Ниш); 18104 (Црвени Крст-Ниш); 18105 (Медијана-Ниш); 18106 (Палилула-Ниш); 18107 (Медијана-Ниш); 18108 (Медијана-Ниш); 18109 (Палилула-Ниш); 18110 (Нишка Бања-Ниш); 18111 (Медијана-Ниш); 18112 (Медијана-Ниш); 18113 (Медијана-Ниш); 18114 (Црвени Крст-Ниш); 18115 (Црвени Крст-Ниш); 18116 (Медијана-Ниш); 18117 (Медијана-Ниш); 18118 (Црвени Крст-Ниш); 18120 (Пантелеј-Ниш); 18202 (Медијана-Ниш); 18203 (Црвени Крст-Ниш); 18204 (Пантелеј-Ниш); 18205 (Нишка Бања-Ниш); 18206 (Нишка Бања-Ниш); 18207 (Пантелеј-Ниш); 18211 (Црвени Крст-Ниш); 18250 (Палилула-Ниш); 18251 (Палилула-Ниш); 18254 (Палилула-Ниш); 18311 (Нишка Бања-Ниш);

Приликом детаљне разраде потребно је ближе дефинисати услове у вези са саобраћаним решењем приступа локацијама и објектима поштанске мреже (приступне саобраћајнице, простори за маневрисање тешких и лаких тертних возила и претовар, паркинг места за кориснике и запослене и др. У интересу корисника и становништва, а у складу са позитивним прописима предвиђен је стандард за паркирање од 1 ПМ/80m^2 БГП

IV ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА

1. СМЕРНИЦЕ ЗА ИЗРАДУ ПЛАНСКЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ ЗА ПОДРУЧЈЕ ПЛАНА

1.1. Начин спровођења просторног плана

Просторни план спроводиће се на следећи начин:

1. Директном применом Просторног плана, издавањем информације о локацији и локацијских услова, за делове територије који нису обухваћени урбанистичким плановима и урбанистичким пројектима. Просторни план спроводиће се и директном применом Посебног прилога Просторног плана – Анекса Просторног плана, где су обрађени поверљиви садржаји комплекса посебне намене, а који се односе на посебне мере уређења и припреме територије за потребе одбране земље.

2. Применом планских решења из Просторног плана подручја инфраструктурног коридора аутопута Е-75, деоница Београд-Ниш;

3. Применом планских решења из Просторног плана подручја инфраструктурног коридора Ниш-граница Републике Северне Македоније

4. Применом планских решења из Просторног плана инфраструктурног коридора Ниш - граница Бугарске

5. Применом планских решења из Просторног плана подручја посебне намене система продуктовода кроз Републику Србију (Сомбор - Нови Сад - Панчево - Београд - Смедерево - Јагодина - Ниш);

6. Применом планских решења из Просторног плана подручја посебне намене инфраструктурног коридора железничке пруге Београд–Ниш;

7. Применом планских решења из Просторног плана подручја посебне намене инфраструктурног коридора магистралног гасовода Ниш-Димитровград са елементима детаљне регулације;

8. Применом планских решења из Просторног плана подручја посебне намене Специјалног резервата природе Сува планина;

9. Разрадом у одговарајућим документима просторног и урбанистичког планирања са елементима детаљне регулације у складу са одредбама члана 35. став 9. Закона о планирању и изградњи, а који се односи на просторе у границама заштићеног подручја у смислу одредби закона којим се уређује заштита природе, као и у границама заштићених непокретних културних добара од изузетног значаја и културних добара уписаних у листу Светске културне и природне баштине, које ће донети Влада Републике Србије, а односе се на следећа подручја:

1) викенд насеље Сићево;
2) насеље Сићево;
3) викенд насеље Островица;
4) каменолома Островица;
5) део насеља Куновица;
6) Просек-манастир;
7) део Церјанске пећине;
8) непокретна културна добра од изузетног значаја;

До доношења ових документима просторног и урбанистичког планирања са елементима детаљне регулације које доноси Влада, примењиваће се важећи плански документи, у деловима који нису у супротности са овим планом.

10. Разрадом у Просторном плану израдом уређајних основа за села и делове сеоских насеља ван посебне намене (дефинисане плановима вишег реда), као и у зони посебне намене, поштовањем обухвата грађевинског земљишта (дефинисаним такође, плановима вишег реда).

11. Разрадом Просторног плана израдом генералног урбанистичког плана

12. Разрадом Просторног плана израдом плана генералне регулације за насеља и делове насеља:

1) Бреница;
2) Викенд насеља Сићево;
3) Вртиште;
4) Гоњи Матејевац;
5) Горња Студена;
6) Доња Студена;
7) Доња Трнава;
8) ДоњаТопоница исток;
9) ДоњаТопоница;
10) Доњи Матејевац;
11) Јелашница;
12) Каменица;
13) Кнез Село;
14) Крушце;
15) Лалинац;
16) Малча;
17) Међурово;
18) Мезграја;
19) Мрамор;
20) Паљина;
21) Просек-Манастир;
22) Рујник;
23) Хум;
24) Чегар;

13. Разрадом Просторног плана израдом плана генералне регулације за:

1) Зелене и слободне површине; Интегрисањем принципа зелене инфраструктуре у процес планирања, кроз израду плана генералне регулације и обликовање карактера предела ширег подручја Ниша успоставиће се ефикасан систем пројектовања, изградње, подизања и одржавања зелене инфраструктуре, што ће створити предуслове за распрострањену, репрезентативну и одрживу зелену инфраструктуру.

14. Имајући у виду општи/шири значај планираних решења која се односе на Центар паметне мобилности, Дата центар, електрану на природни гас (тзв. „гасна електрана") и резервоар „Бубањ" за реализацију истих ће се израдити одговарајући документи просторног и урбанистичког планирања у складу са Законом, а посебно у смислу потребе избора одговарајуће локације, решавања имовинско-правних односа итд. У том смислу, локације наведених објеката/комплекса, које су дате на графичким прилозима су оријентационе, а имајући у виду комплексност која изискује посебна/додатна истраживања и анализе у складу са различитим прописима и правилима струке који регулишу сваку од конкретних области.

15. Разрадом Просторног плана применом и израдом планова детаљне регулације:

1) Бање Топило;
2) викенд насеља Островица;
3) дела насеља Доње Власе;
4) дела насеља Куновица;
5) каменолома Островица;
6) локалитета Миљковачка Кула;

7) насеља Кравље;
8) насеља Берчинац;
9) насеља Вукманово;
10) насеља Јасеновик;
11) насеља Миљковац;
12) насеља Радикина Бара;
13) насеља Раутово;
14) насеља Сечаница;
15) насеља Сићево;
16) насеља Церје;
17) насеља Чукљеник;
18) пут Бојанине воде Плоче;
19) соларне електране Врело;
20) соларне електране Грамада;
21) соларне електране Церница;
22) туристичког насеља Каменички Вис;
23) Церјанске пећине;
24) саобраћајница:
- планираних државних путева, након израде генералног пројекта са претходном студијом оправданости;
- планираних општинских путева;
25) далековода и трафостаница;
26) за потребе изградње постројења за биомасу, ветрогенераторе, соларних фотонапонских постројења (соларних електрана преко 5MW), као и за проточне МХЕ веће од 1,0MW;
27) за уређење водотокова, осим за деонице за које се уређење врши у оквиру постојеће парцеле водног земљишта;
28) депоније отпада;
29) новопланиране локације гробаља које нису дефинисане уређајним основама или нових гробаља која се налазе у обухвату ГУП-а;
30) трансфер станице;
31) сточна гробља;
32) прихватилишта за напуштене животиње;
33) пијаца;
33) сточних пијаца;
33) кафилерија;
33) изградњу магистралних гасовода и нафтовода;
34) зона привредних делатности површина већих од 1ha;
35) излетнички центар са видиковцем;
36) потребе изградње свих инфрастуктурних објеката и мрежа (у случајевима када то планом није дефинисано);
37) зоне клизишта;

16. Разрадом Просторног плана израдом урбанистичких пројеката за:

1) мултифункционални спортско-рекреативно туристички центар „Малча“;
2) РАТЕЛ;
3) спортска игралишта – ван обухвата уређајних основа и планова нижег реда;
4) локалне резервоаре, прекидне коморе и пумпне станице;
5) објекте за производњу енергије из обновљивих извора снаге до 1,0MW;
6) комплекса у функцији примарне пољопривредне производње, површине преко 3 ha;
7) фарми које не подлежу обавези израде студије о процени утицаја на животну средину;
8) стакленика површине преко 3ha;
9) постројења за прераду отпадних вода;

10) рециклажна дворишта;
11) гробља за које је уређајним основама планирано проширење;
12) викенд објеката у приобаљу река ван обухвата уређајних основа и планаова нижег реда;
13) рибњака;
14) изградњу инфопунктова и улазних станица у заштићеним подручјима;
15) туристичких пунктова;
16) спортско-рекреативних центара;
17) соларне електране снаге до 5MW;
18) посебне намене;
19) друге објекте за потребе утврђивања јавног интереса и објеката јавне намене чија је изградња планирана Просторним планом, за потребе утврђивања јавног интереса, без измене планског документа, изузев за утврђивање јавног интереса за пројекте у заштићеним подручјима".

Уколико постоји потреба за изградњом излетишта, дечијих игралишта, етно села, тематских паркова, паркова, верских објеката и мањих приземних објеката (колибе, вајати и сл), у сврху угоститељства, у оквиру регистрованих пољопривредних домаћинства, или као додатна туристичка понуда ван заштићених зона, на парцелама које нису дефинисане као грађевинско земљиште, могућа је даља разрада планом детаљне регулације. Ови објекти морају бити израђени искључиво од природних материјала (камен и дрво). У овим случајевима ширење граница грађевинског подручја неће се сматрати изменом планског документа.

У даљој разради Просторног плана обавезна је примена члана 22. Закона о пољопривредном земљишту, осим у случају прибављања сагласности Министарства пољопривреде шумарства и водопривреде.

Из даље урбанистичке разраде Просторног плана (ПДР и УП) за обновљиве изворе енергије, изузимају се соларне инсталације које се постављају на земљи и на објектима (стамбене, помоћне и економске) за обезбеђење топлотне и производњу електричне енергије (за интерну и комерцијалну потрошњу) капацитета до 30kW (према Уредби о подстицајним мерама за производњу електричне енергије из обновљивих извора и из високоефикасне комбиноване производње електричне и топлотне енергије, „Службени гласник РС", број 56/16 или 50kW (чл. 145. Закона о планирању и изградњи).

1.2. Смернице за израду урбанистичких планова и друге развојне документације

Смернице за израду урбанистичких планова

Дефинисани обухвати и границе грађевинског земљишта у зонама даље урбанистичке разраде (ГУП, ПГР и ПДР) нису коначне, те ће се исте прецизно дефинисати приликом израде ових урбанистичких планова. Генерални урбанистички план Ниша обухвата грађевинско подручје у оквиру целих и делова следећих катастарских општина: Бербатово, Берчинац, Бреница, Брзи Брод, Бубањ, Вртиште, Габровац, Горња Врежина, Горња Топоница, Горње Међурово, Горњи Комрен, Горњи Матејевац, Доња Врежина, Доња Топоница, Доње Власе, Доње Међурово, Доњи Комрен, Доњи Матејевац I, Јелашница, Каменица, Кнез Село, Крушце, Куновица, Лазарево Село, Лалинац, Малча, Медошевац, Мезграја, Ниш "Бубањ", Ниш "Пантелеј", Ниш "Ћеле Кула", Ниш "Црвени Крст", Нишка Бања, Ново Село, Паси Пољана, Поповац, Прва Кутина, Просек-Манастир, Радикина Бара, Раутово, Сечаница, Сићево, Суви До, Трупале, Хум, Чамурлија и Чокот. До доношења новог Генералног урбанистичког плана Ниша (у даљем тексту ГУП) примењиваће се важећи планови у оквиру зоне дефинисаног грађевинског земљишта овим Просторним планом, као и сви урбанистички планови, која нису у супротности са решењима овог Просторног плана. У оквиру ГУП-а прописати мере за очување архитектонских и амбијенталних вредности насеља нишке агломерације. Потребно је усмеравати активности првенствено на ревитализацију постојеће структуре уз очување типологије објеката. Обликовање фасада, одабир архитектонских детаља, грађевинског материјала, боја и слично, треба да је у складу са амбијентом и визуелним идентитетом

простора. У обухвату ГУП-а потребно је дефинисати, зоне планова генералне и детаљне регулације унутар дефинисаних структура за потребе решавања имовинско-правних односа и даље урбанистичке разраде простора. Обухвате планова генералне регулације за насеља и делове насеља дефинисати по принципу топонима сагледавајући их са припадајућим атарима. Тачне позиције урбанистичких планова биће дефинисане новим ГУП-ом. У оквиру ГУП-а прописати обавезу израде посебних урбанистичких планова за приобаље Нишаве и локацију гробаља, с обзиром на чињеницу да су капацитети за сахрањивање скоро попуњени. Преиспитати локације за железничку и аутобуску станицу и дефинисати локације за енергану. Један од апсолутних приоритета је решавање нишког железничког чвора и измештање пруге из центра града. Посебну пажњу посветити решавању саобраћаја и паркирању, као и проблему депоновања комуналног отпада. Ради спречавања стихијског вођења инфраструктурних мрежа, све инфраструктурне мреже и осталу комуналну инфраструктуру када је то могуће градити у регулационим појасима саобраћајница, односно заштитним зонама државних путева. У циљу одржавања оперативне функционалности, планским решењима побољшати услове за рад и даљи развој аеродрома "Константин Велики. Зоне привредних делатности усмеравати уз доминантне правце који су инфраструктурно опремљени. У обухвату ГУП-а потребно је дефинисати, зоне урбанистичких планова за зелене и слободне површине.

Смернице за израду друге развојне документације

У погледу заштите непокретних културних добара неопходна је израда: Студије заштите непокретног културног наслеђа; Студија заштите археолошког наслеђа са превентивним археолошким истраживањем; и Студије заштите ратних меморијала са припадајућом евиденцијом, којима ће се утврдити релевантни подаци о свим локалитетима, обрађени тако да се на основу њих могу утврдити границе заштите и обухват заштићене околине и Студија о карактеру предела у којој ће се добити елементи за конкретне услове и мере заштите, као и границе непосредне заштићене околине. На основу валоризације научно-образовних, културно-историјских и туристичких потенцијала непокретних културних добара и евидентираних непокретности потребно је одредити приоритетне локалитете и активности у погледу предузимања мера на заштити, ревитализацији и презентацији и утврдити потенцијално подручје за формирање етно-паркова.

У оквиру комуналне инфраструктуре, неопходна је израда студије избора локација за ново нишко гробље или гробаља за сваку градску општину уместо новог великог градског гробља. Такође је неопходна израда студије избора локација за сточна гробља, као и за прихватилиште за напуштене животиње. Приоритетна је израда регионалног и локалног плана управљања отпадом како би се решио проблем управљања отпадом на нивоу града Ниша.

У погледу урбане обнове, ширења урбаних подручја, повезивања, односа према полицентричном просторном развоју, уважити начела из Стратегије одрживог урбаног развоја РС до 2030.године („Службени гласник РС“, бр.47/19).

Спровођење Просторног плана у секторским плановима и програмима

Планска решења спроводиће се следећим секторским плановима и програмима:

- средњорочним и годишњим програмима уређивања грађевинског земљишта (локална самоуправа у сарадњи са јавним предузећима);
- годишњим програмима заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта (локална самоуправа уз сагласност надлежног министарства, у сарадњи са удружењима пољопривредних произвођача и власницима земљишта);
- основе газдовања шумама;
- плановима у области образовања, здравствене заштите, социјалне заштите, развоја културе и спорта (локална самоуправа, у сарадњи са надлежним министарствима, управама, месним заједницама, приватним сектором и невладиним организацијама);
- програмима развоја туризма (локална самоуправа у сарадњи са надлежним министарством и туристичким организацијама);

- средњорочним и годишњим програмом изградње, рехабилитације и одржавања државних путева (ЈП „Путеви Србије”, у сарадњи са надлежним управама);
- средњорочним и годишњим програмима изградње, рехабилитације и одржавања општинских путева (надлежне управе и дирекција);
- плановима за проглашење ерозивних подручја (локална самоуправа у сарадњи са министарством надлежним за водопривреду);
- плановима одбране од поплава од бујичних вода (локална самоуправа у сарадњи са министарством надлежним за водопривреду);
- плановима развоја енергетике (јединица локалне самоуправе);
- програмима заштите животне средине (доноси јединица локалне самоуправе);
- програмима мониторинга квалитета животне средине (јединица локалне самоуправе у сарадњи са надлежним управама);
- средњорочним и годишњим програмима истраживања и заштите непокретних културних добара (Републички завод за заштиту споменика културе-Београд и Завод за заштиту споменика културе Ниш у сарадњи с надлежним управама).”

2. ПРИОРИТЕТНА ПЛАНСКА РЕШЕЊА И ПРОЈЕКТИ

Основни плански приоритети у области заштите ***природних ресурса*** су:

1) Одрживо коришћење и заштита пољопривредног земљишта:
- Успостављање мониторинга квалитета земљишта;
- Израда и спровођење пројеката за обнову оштећеног и уништеног земљишта (на теренима оштећеним процесима ерозије, на површинама слабо продуктивног пољопривредног земљишта, деградираних пашњака и голети);
- Предузимање мера за повећање производње повртарских биљних култура на постојећим и новим површинама код културе паприке, парадајиза, лука, кромпира и купуса, повећање површина под кукурузом за силажу и површина са детелином и вештачким ливадама, повећање броја грла говеда, оваца и свиња код постојећих капацитета и формирање нових фарми говеда, оваца и свиња, повећање пчелињих друштава.

2) Одрживо коришћење и заштита шумског земљишта:
- Предузимање мера за санацију најугроженијих површина шума и шумског земљишта у складу са основама газдовања шумама и санационим плановима за предметно подручје;
- Предузимање мера за пошумљавање голети и обављање антиерозивних биолошкиа радова;
- Предузимање мера за заштиту шумског земљишта и најатрактивнијих делова предела од стамбене, викенд и друге непланске градње.

3) Геолошка истраживања и експлоатација минералних сировина у утврђеним експлоатационим подручјима:
- Предузимање мера за модернизацију, ревитализацију и реинжењеринг технолошких процеса и модернизацију опреме;
- Припремне активности на интензивирању геолошких истраживања у утврђеним перспективним подручјима;
- Повећање искоришћавања постојећих минералних сировина уз предузимање мера за заштититу животне средине у близини лежишта.

Основни плански приоритети у области ***демографије и развоја људских ресурса*** су:

- Активно укључивање и учешће локалне самоуправе у дефинисању локалне популационе политике комплементарне са популационом политиком на националном и регионалном нивоу;

- Предузимање мера за подстицање одрживог и просторно уравнотеженог демографског развоја (са акцентом на смањење негативних миграција, нарочито младог и образованог становништва, побољшање нивоа комуналне и саобраћајне инфраструктуре, побољшање нивоа базичних услуга, пораст квалитета живота локалног становништва и др);
- Предузимање мера за побољшавање услова социјалног статуса појединих категорија становништва (одраслих особа без образовања, жена, деце, старих, избеглих и интерно расељених лица, војних инвалида и других посебно угрожених група);
- Предузимање мера за диверзификацију привредних делатности, унапређење привредних активности и пораст запошљавања (са акцентом на отварање нових МСП, на већој улози комплекса hi-tech производње у области нове одрживе економије засноване на знању, „зелене“, ресурсно-ефикасне економије, развоју тзв. „креативне економије“);
- Предузимање мера за развој људских ресурса, у складу са реалним потребама привреде (израда програма преквалификације и целоживотног образовања становништва, спровођење перманентних обука/едукација незапослених у складу са потребама индустрије и мале привреде, дефинисање мера за ново запошљавање и самозапошљавање и сл);
- Израда стратегија и политика из области управљања људским ресурсима.

Основни плански приоритети у области ***развоја мреже насеља*** су:

- Формирање функционалне мреже насеља и успостављање чвршћих релација између самих центара заједнице насеља и примарних сеоских насеља која ка њима гравитирају;
- Подизање степена централитета постојећих центара заједнице насеља диверзификацијом, унапређењем и подизањем квалитета услуга у области јавних служби;
- Предузимање мера ка смањењу територијалних разлика на подручју Просторног плана (опремање примарних сеоских насеља додатним садржајима и базичним услугама (птт услуга, интернет и сл) у оном нивоу који је довољан да смањи привлачну снагу града Ниша);
- Обнова и изградња просторне, саобраћајне и комуналне инфраструктуре у циљу бољег просторног и функционалног повезивања насеља.

Основни плански приоритети у области ***јавних служби*** су:

- сви објекти намењени образовању и науци се задржавају, уз побољшање услова рада - потребно је реализовати основне школе у деловима града са растућим бројем деце како би се осигурао равномеран приступ и растеретиле преоптерећене постојеће школе, просторно и програмски повезати средње стручне школе са оближњим индустријским и занатским зонама као и обновити школске радионице и кабинете чиме се образовни систем директно везује за потребе локалне економије и тржишта рада, неопходна је техничка модернизација школа и факултета;
- планирање нових вртића/предшколских установе у Јелашници, Вртишту, Горњем Комрену, Доњем Комрену, Трупалу, Доњем Матејевцу, (за Горњи Комрен и Доњи Комрен преиспитати могућност организовања ових установа у постојећим објектима основних школа, односно њихова пренамена),
- повећање капацитета за вртиће/предшколске установе у Паси Пољани и Чокоту,
- потребно је проширење капацитета за основне школе у: Брзом Броду, Просеку, Првој Кутини, Горњем Међурову, Доњем Међурову, Лалинцу, Сувом Долу, Доњој Врежини, Доњем Матејевцу, Вртишту, Горњем Комрену,
- допунити капацитете ученичког и студентског стандарда;
- обезбеђење простора за постојеће факултете којима простор недостаје;
- повећање мултифункционалности образовних објеката - планирање нових локација у саставу Научно-технолошког парка, тј. плански развијати простор универзитета као интегрисаног научно-образовног центра у вези са Научно-технолошким парком и омогућити развој нових истраживачких капацитета, стартап зона и интердисциплинарних центара;
- планирање нових локација за организацију образовно-научних центара за младе - због свог положаја, близине великог броја знаменитих природних и историјских локалитета, размотрити насеља Миљковац и Раутово;
- планирање студентских кампуса у оквиру нових локација Научно-технолошког парка или радних зона;

- обезбеђење једнаког приступа образовању – посебну пажњу треба посветити деци и младима из маргинализованих и рањивих друштвених група кроз отварање инклузивних образовних центара у социјално угроженим насељима и подршку деци са сметњама у развоју.

Да би се омогућило боље виђење и планирање *здравствених капацитета* кроз перспективу како техничких параметара, функционалности и локалниих образаца коришћења, издвојени су следећи приоритети:

- отварање здравствених амбуланти у недевољно покривеним насељима (Мрамор, Доњи Матејевац, Чамурлија);
- санација и енергетска ефикасност постојећих здравствених објеката - модернизација постојећих здравствених станица и амбуланти, увођење зелених зона и простора за рехабилитацију;
- стављање болнице у Кнез Селу у функцију за неку од јавних служби;
- реализација пројекта Министарства здравља подржаног од стране Министарства за јавна улагања ради проширења и формирања јединственог комплекса Клиничког центра Ниш;
- одређивање нове локације Хитне помоћи на основу утврђених смерница из важећих урбанистичких планова;
- размотрити потенцијалне локације за изградњу Опште болнице;
- јачање специјалистичких служби у заједници, посебно за старију популацију – отварање геријатријских, пулмолошких и кардиолошких амбуланти у насељима са високим уделом старих лица.

Социјална заштита мора бити заснована на принципима доступности, инклузивности и подршке животу у заједници, а не искључиво на институционалном збрињавању. Идентификовани су приоритети који могу допринети функционалној мрежи социјалне заштите:

- отварање локалних пунктова социјалне заштите у рањивим насељима чија је сврха непосредна доступност саветовалишту, помоћи породицама, психосоцијалној подршци и услугама помоћи у кући, (локације: Сточни трг, Црвена звезда, Никола Тесла, Доње Међурово, Горња Топоница, Јелашница);
- планирање становања уз подршку за кориснике са посебним потребама, на локацијама које су интегрисане у градска и приградска насеља, никако изоловане;
- обезбеђење простора за рану интервенцију и породичну подршку кроз мултифункционалне центре (за децу са сметњама у развоју, родитеље у ризику, социјално угрожене породице), а предност имају зоне у близини школа и домова здравља ради функционалног повезивања услуга;
- планирати у урбаном језгру прихватилишта за бескућнике и жртве насиља, са безбедним и дискретним приступом, уз повезивање са системима хитне помоћи и центром за социјални рад;
- дневни боравци и клубови за старе у сваком већем насељу, са могућношћу дневне исхране, рекреације и здравственог праћења, а приоритет имају насеља са израженим старењем становништва;
- унапређење приступачности свих објеката социјалне заштите - архитектонска, физичка и саобраћајна приступачност за кориснике у колицима, слабо покретне особе и кориснике без превоза, односно предвидети јасно означене, безбедне приступе и јавни превоз у близини;
- Техничко опремање логистичких база за услуге помоћи у кући (простори за рад и складиштење опреме за: геронтодомаћице, асистенте и мобилне тимове), лоцираних децентрализовано по општинама, уз ефикасно покривање удаљених насеља.
- потребно је за: центар за породични смештај и усвојење Ниш обезбедити одговарајућу површина у односу на број запослених; центар за дневни боравак деце, омладине и одраслих лица ментално ометених у развоју Мара омогућити прширење капацитета у циљу увођења нових услуга за кориснике.

У мрежи *спорта и рекреације* неопходно је омогућити развој доступних, инклузивних и функционалних простора за кретање, игру и физичку активност свих старосних и друштвених група, тако да су издвојени следећи приоритети:

- ревитализација постојећих објеката,
- изградња нових мултифункционалних спортских објеката, приоритетно Мултифункционалног спортско-рекреативног туристичког центра „Малча“,
- налажење локације за реализацију националног тренинг центра,
- одржавање, санација или реконструкција терена на отвореном (Ровче, Кула, Вртоп...),
- изградња нових теретана на отвореном,
- потребна је реализација и реконструкција: отворених спортских терена и дечјих игралишта у оквиру зона вишепородичног становања, отворених спортских терена и фискултурних сала у оквиру школских комплекса у складу са стандардима и отворених спортских терена у оквиру зелених површина,
- планирање трим стаза из приобаље реке Нишаве и у спомен парку на Бубњу,
- улагање у излетиште Ада Женева у циљу формирања новог спортско рекреативног центра, са садржајима намењеним спотовима на води,
- одредити локације за објекте намењене такмичарским спортовима (нпр. изградња Атлетског стадиона према стандардима World Athletics-a (IAAF)).
- планирање спортско-рекреативних центара (атлетска стаза, универзална сала, терени за мале спортове) подједнако распоређених по градским општинама,
- реализација спортског центра на локацији Лозни калем,
- израда урбанистичког плана за параглајдинг полетиште Радикина Бара на брду Коритник.

Стављајући акценат на доступност, функционалност и социјалну улогу *јавне управе и државних органа*, издвојени су следећи приоритети:

- побољшање доступности и квалитета јавних служби посебно у руралним подручјима,
- обезбеђивање потребних просторних, техничких и кадровских услова планираних капацитета уз коришћење и ревитализацију постојећи,
- отварање локалних шалтер сала и канцеларија ради растерећења центра и приступачности грађанима без личног превоза,
- функционална концентрација јавних служби на општинском нивоу - у већим насељима и градским општинама објединити: центар за социјални рад, месну канцеларију, порески шалтер и канцеларије за локалне таксе у једној згради или комплексу,
- архитектонска и дигитална приступачност институција - све нове и реконструисане јавне зграде морају имати: рампе, лифтове, чекаонице са приступом интернету, терминале за е-сервисе,
- јачање присуства државних органа у приградским и сеоским деловима - увести мобилне канцеларије (нпр. мобилни шалтери МУП-а, пореске управе) као решење за удаљена насеља.

Неопходно је да се дефинишу приритети развоја *културе* који ће омогућити равномерну доступност, функционалну разноврсност и инклузивност у области културе, и то:

- уређења Нишке тврђаве,
- иновативнији начини промоције археолошког налазишта Медијана,
- одређивање локација у центрима градских насеља за нове објекте културе,
- пренаменити објекте који се не користе, а који су грађени за друге намене, за различите активности у области културе,
- повезивање културног наслеђа и креативне индустрије,
- израду потребних планских докумената за објекте културне баштине,
- реализацију архитектонских конкурса за: изградњу нове зграде Народног музеја и Савремене галерије уметности; изградњу Вишенаменског објекта културе са анексом факултета за студенте из делатности културе и уметности,
- формирање локалних културних центара у рубним и приградским насељима - одржавање, обнова или стављање у функцију постојећих објеката земљорадничких задруга, домова културе, домова омадине, задружних домова и домова планинара у: Бербатову,

Вукманову, Горњем Међурову, Чокоту, Бубњу, Горњем Матејевцу, Горњој Врежини, Малчи, Пасјачи, Јелашници, Доњој Студени, Трупалу, Сечаници, Суповцу, Доњој Трнави, Берчинцу, Горњој Трнави, Горњем Комрену као и изградња дома културе у: Новом Селу, Крушцу, Чамурлији;

- Оживљавање и мултифункционална употреба постојећих јавних објеката - пренаменити старе школе у домове културе, односно мултифункционалне центре у насељима Мраморски Поток, Куновица и Раутово.

Основни плански приоритети у области *привреде* су:

- Развој, уређење и инфраструктурно и комунално опремање постојећих и нових индустријских зона, са циљем привлачења инвестиција и унапређења пословног окружења;
- Подршка и унапређење система стимулативних мера за унапређење конкурентности привреде са посебним акцентом на модернизацију постојећих капацитета, оријентацију на развој извозних програма, специјализацију производње, развој брендова и увођење нових технологија;
- Подршка и унапређење система стимулатиних мера у циљу интензивирања пољопривредне производње и повећања конкурентности и комерцијализације пољопривредних газдинстава, као и развој система агрокомплекса са већим стеменом финализације производа;
- Предузимање мера и подршка диверзификацији и просторној дисперзији привредних активности, са посебним акцентом на алокацију привредних субјеката ка новим локацијама у приградским и руралним насељима;
- Подршка развоју индустрије базиране на примени савремене технологије, знања и иновација, са посебним акцентом на развој ИКТ индустрије, hi-tech производње, креативне индустрије и „зелене“, ресурсно-ефикасне индустрије;
- Подршка трансформацији индустрије од линеарног ка циркуларном моделу уз смањење емисије CO2, односно ка моделу који подрзумева повећање ефикасности коришћења расположивих ресурса и управљање отпадним материјалима, а са циљем унапређења система одрживог развоја и заштите животне средине;
- Подршка прилагођавању европским стандардима и директивама ЕУ и унапређење квалитета производа и услуга увођењем система квалитета ИСО 9000, HCCP и сл;
- Подршка развоју предузетништва жена, младих и социјалног предузетништва;
- Подршка хоризонталном удруживању привредних субјеката кроз формирање разних пословних удружења и кластера и сл., као и вертикалном удруживању привредних субјеката са образовним институцијама, великим индустријским системима, локалним и регионалним институцијама и сл., (Универзитетом, Регионалном привредном комором Ниш, Регионалном развојном агенцијом „Југ“, Научно-технолошким парком).

Основни плански приоритети у области *туризма* су:

- Подршка комплетирању и интегрисању постојеће туристичке понуде уз активирање просторних (природних и антропогених) потенцијала у сврху развоја туризма;
- Обнова, модернизација и изградња саобраћајне инфраструктуре до свих значајнијих насеља и туристичких вредности;
- Предузимање мера у циљу подизања квалитета туристичких услуга (изградња, обнова и модернизација потребних ресторанских и хотелских капацитета, формирање информативних пунктова, организовање обука/едукација домаћинствима за бављење сеоским туризмом, изградња и мапирање пешачких и бициклистичких стаза, одморишта и видиковаца и сл);
- Формирање логистичких центара који би покривали створене активности и стварли нове, бавли се безбедношћу у области екстремног спорта, и развијли свеукупни рецептивни туризам и понуду за подручје града Ниша;
- Маркетиншка промоција туристичке понуде и презентације туристичких вредности (израда, одржавање и ажурирање web презентације туристичке понуде и сл.);
- Подршка наступима на значајним домаћим и међународним сајмовима туризма.

Основни плански приоритети у области с*аобраћајне инфраструктуре* су:

- Решавање имовинско-правних односа за коридоре постојећих државних и општинских путева на деоницама где путеви немају дефинисану катастарску парцелу;
- Израда планске и техничке документације за планирану трасу државног пута II реда, у дужини око 7km (наставак трасе државног пута IIA реда број 225) која траба да споји општину Гаџин Хан преко петље „Плоче“ на аутопуту Е-80 са државним путем IIБ реда број 427;
- Реконструкција државних путева на деоницама са незадовољавајућом ширином попречних профила уз задржавање постојећих траса, изградња аутобуских стајалишта и тротоара
- Изградња обилазне железничке пруге око Ниша на деоници Ниш Ранжирна - Просек;
- Изградња деоница опптинских путева ради боље повезаности са регионалним центрима и равномерног развоја насеља.

Основни плански приоритети у области *водне и водопривредне инфраструктуре* су:

- Израда елабората о зонама санитарне заштите изворишта "Врело" у Алексиначкој општини, "Драговац", "Шопур", "Падина", "Баре","Срећково врело", "Мали Лаз", "Новосел I и II" који су лоцирани на десној обали реке Нишаве, "Црни врх", "Стублина", "Стублина II", "Мали кладенац"; „Врело“ близу каменолома у Островици, "Врело 1" и "Врело 2" у Куновици, "Света Петка"; "Габар", "Црешња" и "Црна Вода" у Вукманову и осталих локалних изворишта;
- Ревитализација постојећих извора водоснабдевања, као и изналажење нових;
- Сва насеља за која се утврди да је техно-економски оправдано повезати на НИВОС уз истовремено повезивање локалних изворишта у спрегу са постојећим изворштима јавног система "НИВОС";
- Почети реализацију регионалних система "Селова" и "Завој" како би се обезбедила сигурност водоснабдевања у блиској будућности (израда урбанистичко - техничке документације);
- Извршити реконструкцију магистралних цевовода због амортизованости, дужине и количине потиснуте воде и последично највећих постојећих или потенцијалних губитака на њима;
- Изградња магистралног прстена између резервоара Виник и Бубањ за изравнање запреминског простора резервоара Виник, Делијски вис и Бубањ, уз поштовање дефинисане зоне заштите непокретног културног добра;
- Повећање енергетске ефикасности смањењем губитака у дистрибутивној мрежи (свести губитке на мрежи на мање од 25% до 2034.године у складу са циљем одређеним Стратегијом управљања водама), модернизацијом опреме и процеса са имплементацијом напредних технологија за даљинско праћење и управљање, постизање енергетске независности кроз коришћење обновљивих извора енергије (соларне електране, могућност коришћења малих турбина на деловима водоводног система где постоји вишак притиска);
- Завршетак изградње централног постројења за пречишћавање отпадних вода (ЦППОВ) на локацији "Циганский кључ";
- Завршетак радова на колекторској мрежи града (14,1km) уз реконструкцију постојећих колектора;
- Израда Студије о управљању атмосферским водама на територији града Ниша.

Основни плански приоритети у области *енергетске инфраструктуре* су:

- Изградња и реконструкција преносног и дистрибутивног система,
- Изградња и реконструкција ТС.

Основни плански приоритети у *области електронских комуникација* су:

- Постављање нових базних станица,
- Изградња телекомуникационих коридора и инфтаструктуре, првенствено оптичке.

Основни плански приоритети у *области гасоводне инфраструктуре и система продуктовода* су:

- Изградња магистралног гасовода МГ - 12 са правцем Ниш – Зајечар;

- Неопходно је завршити основни прстен примарне градске гасоводне мреже, са прикључивањем свих индустријских погона, радних зона и изградња мрежа за широку потрошњу у деловима обухвата плана где није планиран централизовани систем топлификације;
- Изградња гасне електране и повезивање на преносни систем електричне енергије и систем топлификације града Ниша.

Основни плански приоритети у области *комуналне инфраструктуре* су:

- Развој комуналне инфраструктуре на планском подручју,
- Подизање досадашњег поступка збрињавања отпада на ниво управљања отпадом и формирање Регионалног центра,
- Дефинисање начина управљања отпадом на нивоу града (правно-формално, институционално и едукацијом грађана),
- Успостављање система организованог сакупљања отпада на целој територији Просторног плана,
- Унапређен систем управљања комуналним отпадом кроз повећану стопу рециклаже, смањено одлагање биоразградивог отпада на депоније и смањено одлагање отпада на несанитарну депонију,
- Успостављен систем одрживог управљања опасним и индустријским отпадом,
- Повећана стопа сакупљања, поновне употребе и рециклаже посебних токова отпада и ефикасније коришћење ресурса,
- Затварање несанитарне депоније укључујући њену рекултивацију када отпочне са радом регионални центар за управљање отпадом,
- Санација и рекултивација свих постојећих дивљих депонија на територији Просторног плана,
- Успостављање система примарне сепарације и изградња рециклажних дворишта,
- Успостављање мреже гробаља за сахрањивање људи и животиња у складу са потребама и нормативима,
- Изградња прихватилишта за напуштене животиње.

Основни плански приоритети у области заштите *животне средине* су:

1) Спровођење мера превентивне заштите и унапређења заштите животне средине планског подручја:

- Постизање оптималног и рационалног коришћења природних ресурса (заштита и коришћење земљишта и вода), у складу са Законом о заштити животне средине и другим прописима из области заштите животне средине;
- Унапређење природних и створених вредности;
- Интегрисање аспекта животне средине у планска решења у вези са наменом, уређењем и изградњом простора, привредним и туристичким развојем, управљањем отпадом и обезебеђивањем одрживог развоја подручја;
- Доношење планова и програма управљања природним ресурсима и добрима и програма заштите животне средине, односно локалних акционих и санационих планова у складу са Националним стратегијама, Националним програмима и важећом законском регулативом из области животне средине;
- Обезбеђивање континуираног мониторинга животне средине и доношење програма мониторинга у свим областима где је то законом прописано;
- Формирање и вођење прописаних база података из области животне средине;
- Обезбеђивање финансирања и остваривања циљева заштите животне средине;
- Инспекцијски надзор над извршавањем послова поверених јединици локалне самоуправе у области животне средине;

Вршење инспекцијског надзора повереног јединицама локалне самоуправе над привредним субјектима и операторима којима органи јединица локалне самоуправе издају дозволе прописане Законом о заштити животне средине и посебним законима из ове области

Основни плански приоритети у области заштите *непокретних културних добара* су:

- Спровођење активности на увођењу непокретности са споменичким својствима у законски поступак утврђивања за културна добра;
- Проспекција археолошког наслеђа.

3. МЕРЕ ЗА ПОДСТИЦАЊЕ РАВНОМЕРНОГ ТЕРИТОРИЈАЛНОГ РАЗВОЈА

Коришћење, уређење, заштита и развој простора заснивaће се на развојно-управљачким документима (програми и планови), изворима финансирања, стимулативним политикама, институционалној и другим подршкама. Развој, уређење, коришћење и заштита простора у обухвату Просторног плана, односно реализација планских решења заснивaће се на инструментима за имплементацију Просторног плана, које се базирају на: економско-финансијским мерама; организационим мерама и инструментима; и планско-програмским мерама.

3.1. Економско – финансијске мере

Извори финансирања за развој планског подручја завиће од врсте приоритетних пројеката који ће се реализовати. Основне линије финансирања чиниће: буџетска средства јединице локалне самоуправе, буџетска средства Републике Србије обезбеђена путем пројектног финансирања, средства привредних банака обезбеђена путем гаранција локалне самоуправе, учешће у различитим програмима прекограничне и регионалне сарадње у циљу коришћења средстава предприступних и структурних развојних фондова и из других извора финансирања заснованих на јавно-приватном партнерству.

У Просторном плану града Ниша се дефинишу оне економско-финансијске мере и инструменти имеплементације који се односе претежно на просторни аспект у имплементацији планских решења, и то су:

1) У области заштите, уређења и коришћења *пољопривредног земљишта* - Обезбеђивање средстава из буџета града Ниша и средстава путем пројектног финансирања према надлежном министарству за израду и спровођење пројеката за обнову оштећеног и уништеног земљишта; Обезбеђење улагања из буџета Републике Србије путем пројектног финансирања преко надлежног министарства, као и буџета града Ниша за одржавање и унапређење пољопривредне производње и пласмана производа.

2) У области заштите, уређења и коришћења *шумског земљишта* - Обезбеђивање средстава из буџета града Ниша и средстава путем пројектног финансирања према надлежном министарству за санацију најугроженијих површина шума, пошумљавање голети и обављање антиерозивних биолошкиа радова.

3) У области заштите *геолошких истраживања и експлоатације минералних сировина* - Обезбеђење субвенција из буџета за модернизацију, ревитализацију и реинжењеринг технолошких процеса и модернизацију опреме.

4) У области *демограског развоја и развоја људских ресурса* - Обезбеђивање средстава из буџета града Ниша за мере подршке самозапошљавању, унапређењу здравствено-социјалне политике, система образовања, за побољшање квалитета живота на селу, побољшање социјалног статуса угрожених категорија становника и др; Обезбеђење субвенција из буџета за подстицај наталитета; Обезбеђење неопходних средстава у буџету града Ниша и средстава путем пројектног финансирања према надлежном министарству за успостављање и развој система становања уз подршку (стављањем у функцију слободног стамбеног фонда и сл).

5) У области *развоја мреже насеља и јавних служби* - Обезбеђење средстава из буџета града Ниша за унапређење услуга управе, дигитализације, за развој и унапређење ГИС-а и сл., Обезбеђење средстава из буџета града Ниша и средстава путем пројектног финансирања за изградњу/реконструкцију/доградњу школа и предшколских установа, повећање мултифункционалности образовних објеката, изградњу студентских кампуса у оквиру нових локација Научно-технолошког парка или радних зона, и сл; Обезбеђење средстава из буџета града Ниша и средстава путем пројектног финансирања за изградњу, реконструкцију и

доградњу постојећих и нових здравствених и социјалних установа; удруживање средства из буџета града Ниша, буџета Републике Србије путем пројектног финансирања према надлежном министарству, и средстава пословних банака и приватног сектора за ревитализацију постојећих објеката и изградњу нових терена на отворено, мултифункционалних спортских објеката, приоритетно Мултифункционалног спортско-рекреативног туристичког центра „Малча“ и сл; Обезбеђење средстава из буџета града Ниша и средстава путем пројектног финансирања за уређење објеката културе, формирање локалних културних центара у рубним и приградским насељима, оживљавање и мултифункционалну употребу постојећих јавних објеката, и сл.

6) У области *привредног развоја* - Обезбеђење средстава из буџета града Ниша за комунално и инфраструктурно опремање постојећих и нових индустријских зона; Обезбеђење субвенција из буџета и пореске олакшице за унапређење конкурентности привреде; Пореске олакшице, стимулативне мере комуналне политике и политике цена грађевинског земљишта за развој и просторну дисперзију сектора малих и средњих предузећа, за развој индустрије базиране на примени савремене технологије, знања и иновација, као и за развој „зелене“ индустрије; Стимулативне мере економске и пореске политике намењене трансформацији индустрије од линеарног ка циркуларном моделу; Обезбеђење субвенција из буџета града Ниша и пореске олакшице намењене развоју предузетништва жена, младих и социјалног предузетништва.

7) У области развоја *туризма* - Удруживање средстава Републике Србије (путем пројектног финансирања преко ресорног министарства), буџета града Ниша, туристичких субјеката и комерцијалних банака и других извора за израду и спровођење програма развоја туризма, прибављање и уређење грађевинског земљишта, развоја туристичке инфраструктуре и супраструктуре и др; Стимулативне мере економске и пореске политике за унапређење квалитета туристичких услуга, унапређење и диверзификацију туристичке понуде и др; Обезбеђење неопходних средстава за бољу маркетиншку промоцију и презентацију туристичке понуде и туристичких вредности града Ниша; Обезбеђење средстава из буџета града Ниша за формирање логистичких турстичких центара;

8) У области развоја саобраћајне инфраструктуре - Удруживање средстава за развој мреже државних путева из буџета Републике Србије, средстава ЈП "Путеви Србије" и кредитних средстава међународних асоцијација, и др; За решавање правно-имовинских односа обезбедити средства из буџета Републике Србије за трасе државних путева и буџета града Ниша за трасе општинских путева.

9) У области развоја *водне и водопривредне инфраструктуре* - Удруживање средстава буџета града Ниша, буџета Републике Србије, путем пројектног финансирања преко ресорног министарства, средстава јавно-комуналних предузећа за повезивање свих насеља на НИВОС, Обезбеђење средстава из буџета града Ниша и средстава путем пројектног финансирања за завршетак изградње централног постројења за пречишћавање отпадних вода и завршетак радова на колекторској мрежи града уз реконструкцију постојећих колектора; Удруживање средстава буџета града Ниша, буџета Републике Србије, путем пројектног финансирања преко ресорног министарства, средстава јавно-комуналних предузећа за реализацију објеката и комплекса водне и водопривредне инфраструктуре.

10) У области развоја *комуналне инфраструктуре* - Обезбеђење средстава из буџета и путем пројектног финансирања за санацију и рекултивацију постојећих дивљих депонија, као и за затварање несанитарне депоније укључујући њену рекултивацију када отпочне са радом регионални центар за управљање отпадом, за формирање и изградњу хуманих гробаља на територији града, затим за изградњу сточних гробаља, као и за изградњу прихватилишта за напуштене животиње.

11) За планска решења у области *заштите животне средине* - Обезбеђење неопходних финансијских средстава из буџета града Ниша за остваривање циљева заштите животне средине.

12) За планска решења *заштите непокретних културних добара* - Обезбеђење средстава из буџета града Ниша, а уз подршку надлежног министарства за реализацију заштите непокретних културних добара.

3.2. Организационе мере и инструменти

Организационе мере и инструменти имплементације обухватају низ активности у смислу организовања и управљања у секторима који су надлежни за имплементацију планских решења. У Просторном плану града Ниша се дефинишу следеће организационе мере и инструменти:

1) За планска решења у области заштите, уређења и коришћења *пољопривредног земљишта* - Успостављање мониторинга квалитета пољопривредног земљишта; Успостављање система заштите пољопривредног земљишта и најатрактивнијих делова предела од стамбене, викенд и друге непланске градње.

2) За планска решења у области заштите, уређења и коришћења *шумског земљишта* - Успостављање мониторинга квалитета шумског земљишта; Обављање антиерозивних биолошких радова; Успостављање система заштите шумског земљишта и најатрактивнијих делова предела од стамбене, викенд и друге непланске градње.

3) За планска решења у области *становништва, развоја мреже насеља и јавних служби*: Учешће локалне самоуправе у дефинисању локалне популационе политике комплементарне са популационом политиком на националном и регионалном нивоу; Организовање програма квалификације и преквалификације и други облици образовања одраслих; Обезбеђење једнаког приступа образовању (посебно деце и младих из маргинализованих и рањивих друштвених група); Организовање програма стручног усавршавања и повећања професионалних компетенција запослених у здравству и социјалној заштити; Јачање специјалистичких служби у заједници, посебно за старију популацију; Отварање локалних пунктова социјалне заштите у рањивим насељима чија је сврха непосредна доступност саветовалишту; Планирање становања уз подршку за кориснике са посебним потребама; Унапређење приступачности свих објеката социјалне заштите; Побољшање доступности и квалитета јавних служби у руралним подручјима; Отварање локалних шалтер сала и канцеларија ради растерећења центра и приступачности грађанима без личног превоза; Формирање мобилних екипа примарне здравствене заштите и социјалне заштите; Организовање спортских секција, спортских турнира, радионица и кампова, и сл.

4) За планска решења *привредног развоја*: Организовање обука и курсева за заинтересоване предузетнике; Формирање базе података о расположивом грађевинском земљишту; Подршка повезивању/организовању привредних субјеката у кластере и привредна удружења; Подршка убрзаној регистрацији пољопривредних газдинстава.

5) За планска решења у области *туризма*: Подршка повезивању/организовању туристичких субјеката у разне видове кластерског и просторног удруживања; Формирање логистичких центара са циљем развоја свеукупног рецептивног туризма и туристичек понуде на подручју града Ниша; Формирање информационог система о туристичким ресурсима и тражњи; Увођење мониторинга туристичког пословања, промоције и пропаганде.

6) За планска решења у области *саобраћајне инфраструктуре* - Успостављање перманентног мониторинга саобраћајних токова.

7) За планска решења у области *водне и водопривредне инфраструктуре* - Организација службе осматрања и обавештавања на већим водотоцима, ради благовременог обавештавања о опасностима од поплава; Оспособљавање грађана за заштиту и спасавање од поплава, кроз личну и узајамну заштиту.

8) За планска решења развоја *комуналне инфраструктуре* - Дефинисање начина управљања отпадом на нивоу града (правно-формално, институционално и едукацијом грађана); Набавка потребних возила и контејнера, изградња станица за сакупљање и организовање комуналне службе на туристичким локалитетима; Набавка потребних мобилних станица за сакупљање отпада; Успостављање система примарне сепарације и изградња рециклажних дворишта.

9) За планска решења развоја *заштите животне средине* - Формирање и вођење прописаних база података из области животне средине; Обезбеђивање континуираног мониторинга животне средине (одређивање локација и постављање мерних станица за праћење и контролу квалитета ваздуха, воде, земљишта и нивоа буке и сл); Унапређење

инспекцијског надзора над извршавањем послова поверених јединици локалне самоуправе у области животне средине.

10) За планска решења заштите *непокретних културних добара*: Увођење непокретности са споменичким својствима у законски поступак утврђивања за културна добра; Проспекција археолошког наслеђа.

3.3. Планско – програмске мере

Планско-програмске мере и инструменти имплементације обухватају низ секторских докумената које је потребно израдити и донети (стратегије, планови, пројекти, програми, студије и др.), у циљу стварања основа и подршке за имплементацију планских решења. У Просторном плану се дефинишу планско-програмске мере и инструменти имплементације за оне области у којима оне недостају, а са акцентом на просторни аспект у њиховом развоју, и то су:

1) За планска решења заштите, уређења и коришћења *пољопривредног земљишта* - Израда пројеката за обнову оштећеног и уништеног пољопривредног земљишта; Доношење програма заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта.

2) За планска решења заштите, уређења и коришћења *шумског земљишта* - Доношење програма заштите, уређења и коришћења шумског земљишта.

3) За планска решења заштите, уређења и коришћења *становништва, развоја мреже насеља и јавних служби* - Израда стратегија, политика и програма из области управљања људским ресурсима; Израда пројеката и иницијатива за јавно приватна партнерства; Израда урбанистичког плана за параглајдинг полетиште Радикина Бара на брду Коритник; Израда потребних планских докумената за објекте културне баштине.

4) За планска решења *привредног развоја* - Израда Плана капиталних инвестиција; Израда планске и пројектне документације за опремање локација (за обезбеђење просторних, саобраћајних и инфраструктурних услова за отварање нових МСП); Израда програма за развој пољопривреде.

5) За планска решења у области *туризма* - Доношење програма развоја туризма; Израда пројеката туристичке инфраструктуре и супраструктуре.

6) За планска решења развоја саобраћајне инфраструктуре - Израда планске и техничке документације за изградњу ДП II реда; Израда техничке документације за реконструкцију ДП II реда; Израда планске и техничке документације за реализацију нових општинских путева; Израда студије стационарног саобраћаја, коју треба имплементирати у планским документима нижег хијерархијског реда. Студијом треба решити проблем паркирања, дефинисати капацитете и функционисање паркиралишта у одређеној зони, што ће повољно утицати на смањење саобраћајних гужви и безбедност свих учесника у саобраћају.

7) За планска решења у области *водне и водопривредне инфраструктуре* - Израда елабората о зонама санитарне заштите изворишта на подручју Просторног плана; Израда урбанистичко - техничке документације за изградњу регионалних система водоснабдевања "Селова" и "Завој"; Израда Студије о управљању атмосферским водама на територији града Ниша.

8) За планска решења развоја *комуналне инфраструктуре*: Израда студије о утицају изградње гробља на животну средину и у складу са тим израда планске и урбанистичко – техничке документације за проширење гробаља и изградње нових; Израда пројеката санације и рекултивације свих постојећих дивљих депонија (са претходном проценом ризика, дефинисаним начином ремедијације и утврђеним приоритетима за санацију); Израда пројеката санације и рекултивације несанитарне депоније укључујући њену рекултивацију када отпочне са радом регионални центар за управљање отпадом; Израда регионалног и локалног плана управљања отпадом.

9) За планска решења заштите *животне средине*: Доношење програма управљања природним ресурсима и програма заштите животне средине; Доношење програма мониторинга квалитета животне средине у свим областима где је то законом прописано.

10) За планска решења заштите *непокретних културних добара*: Израда студије градитељског наслеђа са валоризацијом споменичких вредности, дефинисањем граница заштите и заштићене околине и утврђивањем услова и мера заштите за сва добра под претходном заштитом; Израда студија заштите непокретних културних добара; Доношење урбанистичких планова.

3.4. Учесници у имплементацији

У складу са својим надлежностима и делокругом рада, најзначајнији учесници у имплементацији Просторног плана су: органи управљања и градска управа града Ниша, општинске управе градских општина, републички ресорни органи и организације, градска и републичка јавна предузећа, установе и посебне организације, регионалне и локалне пословне асоцијације, комерцијалне банке, привредни субјекти, невладине организације и становништво.

На републичком нивоу, кључни учесници у имплементације су:

1) ресорна министарства за послове пољопривреде, шумарства, водопривреде, саобраћаја, инфраструктуре, привреде, здравствене заштите, социјалне политике, заштите животне средине и др.

2) органи управе у саставу министарстава (Агенција за просторно планирање и урбанизам Републике Србије, Дирекција за воде, Дирекција за водне путеве и др)

3) посебне организације (секретаријати и заводи) за послове пољопривреде, шумарства, водопривреде, саобраћаја, инфраструктуре, заштите животне средине и др;

4) републичка јавна предузећа надлежна за послове водопривреде, електропривреде, шумарства, железнице, телекомуникација, за путеве и др;

5) републички заводи надлежни за заштиту природе и споменика културе;

6) републичке установе: Дом здравља, Завод за ургентну медицину Ниш, Институт за јавно здравље, Институт Нишка Бања, Завод за здравствену заштиту радника, Завод за здравствену заштиту студената и др;

На регионалном нивоу, кључни учесници у имплементацији су:

1) Нишавски управни округ;

2) Регионална привредна комора Нишавског, Топличког и Пиротског управног округа;

3) Универзитет у Нишу;

4) Научно-технолошки парк Ниш;

5) Регионална развојна агенција „Југ“ и др.

На локалном нивоу, кључни учесници у имплементацији су:

1) Градска управа града Ниша и други органи локалне самоуправе (Скупштина града, Градоначелник и Градско веће);

2) Градске општине (управе градских општина, Скупштине градских општина, председници градских општина и Општинска већа);

3) Градска јавна комунална предузећа (ЈКП „Градска топлана, ЈКП за пијачне услуге „Тржница“, ЈКП „Обједињена наплата“, ЈКП „Паркинг сервис“, ЈКП „Горица“, ЈП за стамбене услуге „Нишстан“, ЈКП „Медиана“, ЈКП за водовод и канализацију „Наисус“, ЈКП „Дирекција за јавни превоз града Ниша“, ЈП Дирекција за изградњу града Ниша, ЈП Завод за урбанизам Ниш, ЈП Градска стамбена агенција, Туристичка организација Ниша);

4) Градске јавне установе (Јавна предшколска установа „Пчелица“ Ниш, Дечији културни центар Ниш, Центар за социјални рад „Свети Сава“ Ниш, Народни музеј Ниш, Галерија савремене ликовне уметности, Историјски архив, Завод за заштиту споменика културе Ниш и др);

5) Дирекције, агенције, фондови, и месне канцеларије са подручја града Ниша.

Поред наведених учесника неопходно је анимирати и организовати учешће других актера у спровођењу овог просторног плана, у првом реду пословне (привредне) субјекте, пословне асоцијације, невладине организације, удружења и савези у области спорта (спортске клубове, спортска друштва, спортске организације и сл), удружења и савези у другим областима, удружења грађана и становништво града Ниша.

V ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Даном ступања на снагу Просторног плана престају да важе: Просторни план административног подручја града Ниша ("Сл. лист града Ниша", бр. 45/11); Прве измене и допуне Просторног плана административног подручја града Ниша 2021 - парцијалне измене - ("Сл. лист града Ниша", бр. 85/22); Просторни план подручја посебне намене „Сићевачка клисура“ („Службени лист града Ниша“, број 16/95); Просторни план подручја са посебном наменом за бању „Топило“ („Службени лист града Ниша“, број 17/95); Просторни план подручја посебне намене „Бојанине воде“ („Међуопштински службени лист Ниш“, број 24/88) и Просторни план подручја посебне намене „Каменички Вис“ („Међуопштински службени лист Ниш“, број 16/91).

Остали донети урбанистички планови остају на снази у оквиру дефинисаног грађевинског земљишта овим Просторним планом, ако нису у супротности са њим, све до момента доношења нових у складу са поглављем "IV ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА", подпоглавље "1. СМЕРНИЦЕ ЗА ИЗРАДУ ПЛАНСКЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ ЗА ПОДРУЧЈЕ ПЛАНА," тачка "1.1. Начин спровођења просторног плана".

Просторни план ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеним листу Града Ниша", а објављује се и у електронском облику и доступан је на увид јавности, осим прилога који се односе на посебне мере, услове и захтеве за прилагођавање потребама одбране земље.

Број: _____
Ниш, _____ 2026. године

СКУПШТИНА ГРАДА НИША

ПРЕДСЕДНИК,

_____
Дарко Николић